NEDERLANDSCH CONSTITUTIONEEL ARCHIEF VAN ALLE KONINKLIJKE AANSPRAKEN EN...

NEDERLANDSCH

CONSTITUTIONEEL ARCHIEF.

GEDRUKT BIJ A. ZWEESAARDT EN ZOON, TE AMSTERDAM.

NEDERLANDSCH CONSTITUTIONEEL ARCHIEF

VAN ALLE

KONINKLIJKE AANSPRAKEN

EN

PARLEMENTAIRE ADRESSEN, ENZ.

VERZAMELD EN UITGEGEVEN

DOOR

Mr. S. P. Lipman,

ADVOKAAT TE AMSTERDAM.

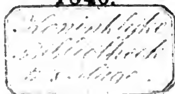
EERSTE VERZAMELING.

VAN DE OMWENTELING VAN 1813 TOT DE OMWENTELING VAN 1830.

AMSTERDAM,

J. C. VAN KESTEREN EN A. ZWEESAARDT EN ZOON.

1846.

INLEIDING.

Gelijk de zucht tot ontwikkeling en vooruitgang, der menschelijke natuur als haar eigendommelijk en schoonste sieraad ingeschapen, zich bij uitnemendheid in de edelste menschen vertoont, en, behoorlijk getemperd en geleid, bij hen eene rijke bron wordt van grootmoedige gevoelens en van voortreffelijke handelingen: zoo onderscheiden zich ook de edelste volken der aarde het meest door een ijverig voorwaartsstreven op de baan der volmaking.

De regeringsvorm, waaronder het volk, bij vertegenwoordiging, zelf een wettelijk aandeel neemt in het bestuur zijner openbare aangelegenheden, is, als de voortreffelijkste, en de ontwikkeling der burgers het meest bevorderende, ook bovenal geschikt, om het beginsel der volmaakbaarheid te verwezenlijken. Daar is het vraagstuk voor oplossing vatbaar, eene gestadige vernieuwing, verjonging, hervorming overeen te brengen met de onontbeerlijke hechtheid en bestendigheid der maatschappelijke grondslagen. Daarom is die vorm van regering, zoo weinig bestemd te gedijen bij trage, onwetende of slaafschgezinde, als bij woelzieke, wispelturige en bandelooze volken, uitmuntend berekend voor eenen kalmen, aan orde gehechten, maar krachtigen en vrijheidlievenden landaard, als die Nederland bewoont.

Maar ook bij eenen landaard, welks edele inborst door vrijheidzucht en geestkracht uitmuntte, is niet ieder tijdvak in gelijke mate gunstig voor zigtbaren vooruitgang. Ook de constitutionele ontwikkeling der natiën heeft hare ebbe en haren vloed, en de stroom van staatkundige verlichting vloeit niet altoos effen en ongestoord in dezelfde rigting voorwaarts. Allerwege vertoont de geschiedenis der staatsinstellingen het verschijnsel van tijdelijken stilstand of schijnbaren achteruitgang. Geen land heeft zich gedurende eenige lengte van tijd in het bezit eener vertegenwoordigende staatsregeling verheugd, zonder zoodanige afwijkingen te ondervinden, en de wisseling van klimmen en dalen door te loopen.

Mogen de zwakken alsdan ontmoedigd, de prikkelbare gemoederen verbitterd worden, de kalme moed, die de stem der geschiedenis raadpleegt en zijnen burgerpligt kent, hoopt, waakt en werkt, bewust dat de groote geest, die het lot der volken bestuurt, schijnbaren achteruitgang bezigt als het werkzaamste middel van wezenlijken vooruitgang. Hem bezielt de gedachte, dat het hier niet een ras voorbijsnellend geslacht, maar het min vergankelijk volk betreft, en dat de druk van den tijdgenoot vaak de zegen is van den nakomeling.

Niettemin is er in de constitutionele historie geen voor het volk meer onbehagelijk tijdvak, dan wanneer verblinding of baatzucht zich meester maakt van het algeheel vertrouwen des vorsten, en het toevertrouwd gezag, in stede van de bevrediging van gevoelde behoeften en regtmatige wenschen, misbruikt om de vrije, regelmatige en krachtige ontwikkeling van het constitutioneel volksleven, waarvan men zelf geen begrip heeft, en tot waardering waarvan men zich niet weet te verheffen, onder den kreet van behoud te verstoren en af te breken.

Wel zal het steeds een dwaas en ijdel pogen zijn, den magtigen voorwaarts rollenden stroom door maatregelen van beteugeling te stuiten en bergwaarts te doen keeren. Wel maakt de Voorzienigheid zulke ontwerpen tot schande, en schijnt het in hare raadsbesluiten gelegen, in de opleiding der

volken zich van de ontwerpers te bedienen, als van de krachtigste werktuigen van hervorming en vooruitgang.

Indien de jaarboeken van Engeland, Frankrijk en Nederland niet door overvloedige voorbeelden de waarheid konden staven, de aard der zaak zoude het ons leeren, dat geen volk op den duur, in zijnen constitutionelen gang, van zulke tegenwerking en tegenwerkers geheel kan verschoond blijven, maar ook dat hun streven naar eene hersenschim, en hun drijven ijdelheid is, en de uitkomst altoos het tegendeel van het voorgestelde oogmerk tot stand brengt.

Ook onder den meest welmeenenden vorst kan een noodlottig toeval de hoogste en invloedrijkste waardigheden in handen spelen van lieden, die noch door kennis, noch door zedelijke kracht, noch door staatkundige regtschapenheid uitblinken, en die dit gemis door eigenwaan, kuiperijen, roekeloosheid of het klatergoud van klinkende betuigingen zoeken te vergoeden. Voegt zich bij bekrompene wetenschap en twijfelachtige zedelijkheid de latere verloochening van beledene beginsels, vroeger kwalijk begrepen en flaauwelijk voorgestaan, de proefneming van zulke bewindvoerders is met den vrijen, voorwaarts strevenden geest van het constitutioneel regeringstelsel op den duur niet bestaanbaar, en er is geene keuze, dan tusschen de aftreding van de bestuurderen, en de vervalsching voor eene wijl van de rigting der gansche regering. Onmagtig de regelmatige progressive beweging te leiden en te bestieren, zoekt het bestuur die te stremmen en te stuiten; onkundig het evenwigt der magten te handhaven, poogt het elken wederstand te vernietigen. Het ziet in ieder teeken van zelfstandigheid en vrijheidzucht, eene poging tot omverwerping der wettelijke orde. Ten kosten eener opeenstapeling van onrustwekkende vervolgingen en geruchtmakende regtsgedingen, zoekt het in zijne onwaardige handen het gezag vast te klemmen, en offert de belangen van den troon en de belangen van het volk aan blinde eer- en heerschzucht. Een roekelooze kruistogt tegen de vrije druk-

pers baart binnenslands gisting der gemoederen, verspreidt buitenslands eenen kwaden dunk van de gezindheid eener aan hare vorsten altoos trouwe bevolking, overal twijfel aan de hechtheid der bestaande orde. Mannen van zelfstandigheid en bekwaamheid worden door kuiperijen allerwege van ambten en invloed verwijderd, de voorstanders van trapsgewijze ontwikkeling en bedaarden vooruitgang, als vijanden van het koningschap uitgekreten en aangeteekend; de vaderlandsliefde wordt verdacht, de troon voor de waarheid ontoegankelijk gemaakt. De roekelooze schept gevaren, welke hij overal ziet; onberadene vervolgingen voeden booze hartstogten, die de veroordeeling verbittert, de vrijspraak bemoedigt. De dwaze ondervindt te laat zijne onmagt, maar veeleer dan die te erkennen, gelooft hij zich nog niet genoeg gewapend, eischt altoos nieuwe wetten van beteugeling, tot dat de overdrijving zelve een gedwongen einde maakt aan zijne zelfbegoocheling, en zijne aftreding de weldadige heerschappij der ware constitutionele beginselen huldigt en herstelt.

Onder de *phases*, welke ieder volk bestemd is door te loopen, behoort ook zulk een tijdperk van beproeving. Niet dan moeijelijk en allengs kan hetgeen voortreffelijk is, tot meerdere volkomenheid worden opgevoerd. Doch de openbare geest verkrijgt daardoor slechts nieuwe kracht, en tusschen de uitersten van een inconstitutioneel bestuur en de door zijne buitensporigheden in het leven geroepene omwentelingzucht, vormt zich van al wat in den lande verlicht en onafhankelijk is, eindelijk eene krachtige midden-partij, welke klem van regering wil zonder teugelloozen dwang, vrijheid zonder wetteloosheid, vooruitgang zonder omkeering.

In die worsteling moet bij een degelijk volk, warsch van alle overdrijving, waar de burgers vrijheid beminnen en verlichting waarderen, en waar elke poging om de wet te verkrachten, door de onpartijdige regtspraak van den onafhankelijken regter wordt bedwongen, die midden-partij in het uiteinde de vreedzame zegepraal verwerven, omdat elke overdrijving van

de uiterste partijen haar te stade komt en hare krachten vermeerdert.

Matigheid is hare kracht, wettigheid haar waarborg, de tijd zelve haar bondgenoot. Daarom wachte zij zich voor elke overdrijving, daarom zoeke zij niets te overhaasten: niet bij plotselinge sprongen ontstaat hetgeen voor de bestendigheid bestemd is.

Het krachtigste middel voor de vreedzame zegepraal is, de verspreiding van staatkundige kennis eenen gelijken tred te doen houden met de opwekking van den volksgeest. In zulk een tijdvak zal dit vooral eene onmiskenbare behoefte zijn. De burger moet niet alleen zijne regten, maar ook zijne pligten leeren kennen: alleen die kennis maakt hem gelijkelijk bestand voor de bedreiging van dwangzieke bewindvoerders, voor de verleiding der omwentelingzuchtigen.

In zulk een tijdperk, hetwelk naauwelijks eenig volk op den duur kan ontgaan, zal vooral een kalme en hartstogtelooze blik op de lotgevallen van het land welkom zijn. Die blik is altoos vol van leering: het voorleden bevat de verklaring van het heden, de voorbereiding van de toekomst. Wanneer eenmaal de partijzucht de waarheid zoekt te verduisteren, en de herinnering van het voorleden uit te wisschen, kan die blik voor koning en volk nuttig, voor staatsman en vaderlander heilzaam zijn.

Van deze overtuiging doordrongen, heb ik het besluit genomen, alle koninklijke aanspraken en parlementaire adressen, met eenige andere gewigtige Nederlandsche staatsbescheiden, in een Archief te verzamelen, waardoor de constitutionele historie van onze tijden in een beknopt bestek aanschouwelijk wordt voorgesteld. Ik heb die historische staatsoorkonden tot dit doel gekozen, omdat men daaruit juist het begrip kan afleiden, hetwelk de regering telkens omtrent den stand en den gang der openbare aangelegenheden verlangde te verkondigen, en daarin tegelijk het bestaan of het gemis van volgreeks en aaneenschakeling in de handelingen der bestuurders kan gadeslaan. Men ziet hier

tegelijk 's lands historie uit het ministeriëel gezigtspunt, en de wisseling van gevoelens tusschen de staatsmagten over de hoogste belangen van het vaderland.

De eerste Verzameling, welke van 1813 tot 1830 loopt; stelt ons WILLEM I voor, in het eerste en beste tijdperk zijner regering. Die Vorst stichtte met de edelste bedoelingen het grondwettig staatsgebouw van Nederland, hetwelk hem niet te beurt mogt vallen te voltooijen; hij liet die roemvolle taak voor eenen zijner opvolgers, die voor Nederland zijn zal hetgeen WILLEM III voor Groot-Brittanniën geweest is. Toegankelijk voor eenen ieder, wijdde hij zich met ziel en zin aan de welvaart van zijn volk, aan de staatsdienst toe. Hij bevroedde geheel de stoffelijke belangen, niet zóó, den geest des tijds. Hij begreep kwalijk het constitutioneel stelsel, verloor daardoor eerst België, daarna zijne welverdiende populariteit, en zag zich tot den afstand van het koninklijk gezag bewogen. Doch dit behoort tot het tweede tijdperk.

Deze Verzameling eindigt met eene wet van beteugeling, de volgende begint met eene omwenteling.

AMSTERDAM,
DEN 18 OCTOBER 1846.

S. P. LIPMAN.

REGISTER.

I.

MIJNHEER!

Mij gedragende aan hetgeen de overste FAGEL u van mijnentwegen zeggen zal, wil ik hem echter niet laten vertrekken, zonder u een blijk te geven van mijn groot genoegen over de gebeurtenis, welke MIJN VADERLAND WEDEROM PLAATST IN DEN RANG DER VOLKEN VAN EUROPA. De wijze, op welke de Nederlanders hunne begeerte uitgesproken hebben, doordringt mijn hart van dankbaarheid, en zet, is het mogelijk, nog meer kracht bij aan mijne verpligting, om met al mijn vermogen hunne verwachtingen te vervullen, en mij geheel toe te wijden aan hunnen voorspoed en hun geluk. De heer FAGEL zal u verhalen, welk een' indruk het gedrag der Nederlanders hier gemaakt heeft, en dat de Prins Regent en zijne ministers aanstonds de noodige maatregelen genomen hebben, om ons met alle de voorhanden zijnde hulpmiddelen bij te staan. Gij zult er oogenblikkelijk de uitwerking van ondervinden. Binnen weinige dagen, hoop ik zelf te volgen, en gevoel een levendig verlangen, om mij te hereenigen met mijne landgenooten, na eene afscheiding van negentien jaren. Gelukkig alzoo te beantwoorden aan de uitnoodiging, mij door de heeren PERPONCHER en JACOB FAGEL overgebragt, verheug ik mij oneindig over de wijze, hoedanig alles voorgevallen is, en keur volkomen goed de gronden, op welke bij voorraad gehandeld is. Gelief daarvan verzekerd te zijn, en aan de verdere heeren, die met u vooruitgetreden zijn, in die hagchelijke omstandigheden, te kennen te geven, dat zij zich een regt verworven hebben op mijne dankbaarheid, en op die van hunne medeburgeren.

Ik ben met eene uitmuntende hoogachting,

MIJNHEER,

Uw zeer genegen dienaar,

(Was Get.) WILLEM PRINSE VAN ORANJE.

London, den 22sten November 1813.

II.

WILLEM FREDERIK, BIJ DE GRATIE GODS, PRINSE VAN ORANJE-NASSAU, ENZ. ENZ. ENZ.

Allen dengenen, die dezen zullen zien of hooren lezen, salut!

WAARDE LANDGENOOTEN!

Na eene scheiding van negentien jaren, en na zoo vele rampen, heb ik het onuitsprekelijk genoegen, dat ik door u zelve eenstemmig in uw midden worde terug geroepen. Ziet mij hier aangekomen en gereed, om, onder den Goddelijken bijstand, u in het genot van uwe vorige onafhankelijkheid en welvaart te helpen herstellen. Dit is mijn eenig doelwit en het opregt en vurig verlangen van mijn hart. Ik kan u de stellige verzekering geven, dat het insgelijks het oogmerk is van de Bondgenooten. Het is, in het bijzonder, de wensch van Z. K. H. den Prins-Regent van het vereenigd koningrijk van Groot-Brittanniën en Ierland. Hiervan zult gijlieden overtuigd worden door den grootmoedigen bijstand van dat magtig Rijk, die ul. onmiddellijk staat gegeven te worden, en die den grondslag zal leggen van de hernieuwing dier oude en naauwe betrekkingen van vriendschap en alliantie, die zoo lang het geluk gemaakt hebben van beide Staten. Ik ben bereid en heb vastelijk besloten, al het verledene te vergeven en te vergeten. Ons gemeen en eenig doeleinde moet zijn, de wonden van ons dierbaar Vaderland te heelen en hetzelve in zijnen vorigen luister en aanzien onder de volkeren te herstellen. De herleefde koophandel zal, zoo ik vertrouwe, een der eerste en onmiddellijkste gevolgen zijn van mijne aankomst. Alle partijschap moet voor altoos van onder ons gebannen zijn. Geene pogingen zullen van mijn' kant, en van dien van de mijnen, onbeproefd gelaten worden, om uwe onafhankelijkheid, uw geluk en voorspoed te verzekeren en te bevestigen. Mijn oudste Zoon, die, onder den onsterfelijken Lord WELLINGTON, zich den roem zijner voorouders niet onwaardig getoond heeft, staat mij binnen kort te volgen. Vereenigt u dan, waarde landgenooten, met hart en ziel met mij, en ons gemeene Vaderland is gered: de oude tijden zullen weldra herleven; en wij zullen aan onze kinderen de dierbare panden kunnen overmaken, die wij van onze Voorouders ontvangen hebben.

Aldus gedaan, den 30sten November 1813, en uitgegeven onder mijne handteekening en bijgedrukt zegel.

(L. S.) *(Was Get.)* W. F. PRINSE VAN ORANJE.

(L. S.) *Ter ordonnantie Zijner Hoogheid,*

(Was Get.) H. FAGEL.

's Gravenhage, den 30 November.

III.

Commissarissen-Generaal van het Algemeen Bestuur, residerende te Amsterdam, aan de Inwoners der genoemde hoofdstad.

Landgenooten!

Eindelijk is dan het oogenblik daar, dat aan alle uwe onzekerheid een einde maakt. De stormen van omwenteling zijn voorbij, en het werk door onze groote Voorouders, vóór twee eeuwen, onder groote oneenigheden, begonnen, is door ons eindelijk, onder bijna nog grootere zwarigheden, voleindigd. Geen vreemd Vorst, onbekend met uwe belangen en met uwe zeden, zal meer over uwe dierbaarste regten naar willekeur beschikken; niet meer zal de vrucht uwer nijverheid een prooi voor vreemdelingen zijn; niet meer zullen uwe kinderen voor vreemde en met uw geluk strijdige belangen, buitenslands, ter slagtbank gevoerd worden; maar ook niet meer zal de onzekerheid over de verdeeling der oppermagt uwe krachten verlammen, uwe magt ontzenuwen. Het is geen WILLEM DE ZESDE, welke het Nederlandsche Volk heeft terug gevraagd, zonder te weten, wat het eigenlijk van hem te hopen of te verwachten had. Het is WILLEM DE EERSTE, die, als *Souverein Vorst*, naar den wensch der Nederlanderen, onder het Volk optreedt, hetwelk eenmaal door eenen anderen WILLEM DEN EERSTEN, aan de slavernij eener schandelijke buitenlandsche overheersching ontrukt werd. Uwe burgerlijke vrijheid zal door wetten, door eene die vrijheid waarborgende constitutie, zekerder dan ooit gegrondvest zijn. Maar de veerkracht van buiten, de veerkracht van volken, wier staatsinrigting, voor het grootst gedeelte, de oorzaak was der wonderen, die zoo dikwijls Europa deden verstomd staan, zal ook bij ons, door eene gelijke veerkracht, in evenwigt gehouden worden. Nog slechts weinige opofferingen zijn er noodig, en den naam van Holland zal, gelijk te voren, geëerbiedigd, en de vlag der Nederlanderen op alle zeeën gezien worden. De groote gebeurtenis is voleindigd. Nederland is vrij, en WILLEM DE EERSTE *Souvereine Vorst* van dat vrije Nederland.

Gedaan binnen Amsterdam, den 1sten December 1813.

J. M. Kemper.

Fannius Scholten.

IV.

PUBLICATIE.

Wij WILLEM FREDERIK, bij de gratie GODS, Prinse van Oranje-Nassau, Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.

Aan alle degenen, die dezen zullen zien of hooren lezen, salut!

Toen wij, op den 2den dezer, in Amsterdam de Souvereiniteit over de Vereenigde Nederlanden, ingevolge de algemeen uitgedrukte begeerte des Volks, aanvaarden, hadden wij wel gewenscht die gebeurtenis, welke Ons en onze kinderen en nakomelingen naauwer dan ooit aan het lot dezer gewesten verbindt, door eene solemnele inhuldiging te bekrachtigen en te bekroonen. Maar de omstandigheden, waarin zich het vaderland bevindt, en de gewigtige werkzaamheden, welke dezelve medebrengen, hebben Ons raadzaam doen oordeelen, om de bepaling van het tijdstip, waarop die plegtigheid plaats hebben zal, voor als nog ons te reserveren, in het blijde vooruitzigt echter, van die, na verloop van weinige weken, aan de Natie te kunnen aankondigen, en tevens aan onze geliefde Landgenooten eene constitutie te kunnen aanbieden, die, onder het eenhoofdig bestuur, dat zij zelve gekozen hebben, hunne zeden, hunne eigenaardige herkomsten en gebruiken, in één woord, hunne aloude vrijheid verzekere. Intusschen mogen, noch willen wij langer uitstellen de teugels der regering zelve in handen te nemen, en Ons met de onmiddellijke bestiering der staatszaken te belasten. En zulks alzoo doende op heden, verklaren wij, dat het tot dus verre bestaan hebbende Algemeen Bestuur der Vereenigde Nederlanden alsnu ontbonden is, en dat geen voortaan te maken besluit of reglement eenige verbindende kracht hebben kan of mag, dan voor zoo verre het geëmaneerd zal zijn van Ons of van door Ons gestelde of bevestigde ambtenaren. Dan tevens zijn wij aan de mannen, welke dat Algemeen Bestuur hebben uitgemaakt, de betuiging verschuldigd van ons volkomen genoegen over het gedrag door hen gehouden, van het oogenblik af, dat zij, door een' waarlijk vaderlandschen moed bezield, de hagchelijke taak op zich namen, van een middelpunt vast te stellen, zonder hetwelk de wenschen van alle weldenkenden nog langen tijd onvervuld zouden gebleven zijn, en Nederlands verlossing eeniglijk te danken ware geweest aan de overmagt der vreemde wapenen. En terwijl wij hun dus bij deze openlijk onze goedkeuring en onzen bijzonderen dank te kennen geven, houden wij Ons verzekerd, dat wij tevens de gevoelens uitdrukken van elken regtschapen Nederlander, en van alle degenen, die kordaatheid en belanglooze zelfopoffering op haren waren prijs weten te schatten.

Niet minder hechten wij ons zegel aan de voorzigtige maatregelen, door het nu vervallen Algemeen Bestuur genomen, tot bewaring en bevestiging der eensgezindheid onder alle de burgers van dezen herleyenden Staat, en erkennen gaarne onze onwankelbare overtuiging, dat alleen de voortduring derzelve, welke Ons, onder de

talrijke zorgen des bewinds, steeds het meeste zal ter harte gaan, de Nederlandsche Natie tot dien toestand verheffen kan, in welken wij haar eerlang hopen te zien, dat zij, gezegend met inwendigen voorspoed, te gelijk geacht zij van hare bondgenooten en bij hare vijanden gevreesd.

Eindelijk verleenen wij nog speciaal onze goedkeuring aan het door het Algemeen Bestuur, op den 21sten November laatstleden, afgekondigde ontslag aller ingezetenen van dezen Staat van den eed, dien zij aan de gevlugte overheerschers mogten hebben gedaan; en deze afkondiging alsnu, voor zooveel noodig is en uit krachte der Ons door het Volk opgedragene Souvereiniteit, hernieuwende en bevestigende, verklaren wij allen en een iegelijk, die, zoo verre zich het gebied der voormalige Vereenigde Gewesten uitstrekt, uit eenigen hoofde, of in eenige betrekking hoe ook genaamd, middellijk of onmiddellijk, aan den Keizer der Franschen, vóór of na zijne gewelddadige vermeestering dezer Landen, gehoorzaamheid, onderwerping of trouw beloofd of gezworen hebben, van die belofte of eed te zijn ontslagen en ontheven, en ten eenenmale vrij van de verpligtingen, welke men daaruit zoude willen of kunnen afleiden; verlangende en gelastende wij voorts, dat niemand onzer Landgenooten eenige vreemde, veel min Fransche ordes-teekenen aanneme, of dezelve bevorens, met welk oogmerk het ook zijn moge, aangenomen hebbende, verder behoude en drage, zonder daartoe te hebben verzocht en verworven onze uitdrukkelijke toestemming. Van dit oogenblik af, moeten derhalve zij allen als schuldig aan landverraad beschouwd en bestraft worden, die zich verstouten mogten, om, met miskenning van hunnen wettigen Souverein, verbindtenissen met vreemde Mogendheden aan te gaan of derzelver bevelen te eerbiedigen en uit te voeren. Maar de edele inborst der Nederlanders, en de kennis, die wij dragen van hunne genegenheid voor Ons, strekken Ons ten waarborge, dat zoodanige straf hier nimmer zal behoeven te worden uitgeoefend, en het is in het onbeperkt vertrouwen, hetwelk Ons die genegenheid inboezemt, en bemoedigd door de zigtbare bescherming des Hemels, en door de bewustheid onzer zuivere bedoelingen, dat wij, op dezen dag reeds, in eene andere betrekking, zoo gedenkwaardig en dierbaar voor ons vaderlijk hart, het Opperbestier over de Vereenigde Nederlanden met der daad aanvaarden.

En zal deze worden gepubliceerd en geaffigeerd alomme, waar zulks te doen gebruikelijk is.

Gedaan in 's Gravenhage, den 6den December van het jaar 1813, en van onze regering het eerste.

(Get.) WILLEM.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

VAN DER DUIN VAN MAASDAM.

V.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM FREDERIK, BIJ DE GRATIE GODS, PRINSE VAN ORANJE-NASSAU, SOUVEREIN VORST DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, ENZ. ENZ. ENZ.

Allen, die dezen zullen zien of hooren lezen, salut!

Gij hebt mij geroepen, Landgenooten, om de door u zoo roemrijk begonnen taak te voleindigen, ik heb de handhaving der onafhankelijkheid, welke uw moed hersteld heeft, op mij genomen, en nog eens belove ik het u, geene moeite, geene zorg, geene opoffering zal mij te groot zijn, om u te toonen, hoe zeer ik het volk beminne, van welks liefde ik zulke roerende blijken ontvangen heb, en nog dagelijks ontvang.

Maar wat is dan het eerste, dat mij te doen staat, wat anders, dan de geheele verdrijving der Franschen van een grondgebied, hetwelk zij zoo lang door hunne onderdrukkingen geteisterd hebben? Nog is een deel des Vaderlands een prooi der vijanden, welker bedoelingen en oogmerken het voorgevallene te Woerden ons allen kennen doet. Te wapen dan, Nederlanders! te wapen, om de weerlooze slagtoffers te wreken, die onder het moordend zwaard dezer roovers gevallen zijn; te wapen! om uwe vrouwen, uwe kinders en uwe bezittingen tegen alle mogelijke terugkeering dezer plunderende moordenaars voor altijd te waarborgen. De oude vlag is weder het punt van vereeniging, en die oude vlag zal ook den ouden moed weder doen herleven. Elk oogenblik sluimering kan noodlottig voor eene uwer steden, voor honderden uwer landgenooten zijn; de tijd is gekomen, die voor altijd ons lot beslissen moet; — verloren, reddeloos verloren is het vaderland, zoo wij thans op het gelukken der eerste pogingen insluimeren; voor altijd is het vaderland gered, indien thans zijne zonen, door een zelfde vuur bezield, overal te wapen snellen, en de pogingen van de verbondene redders van Europa ondersteunen; Nederland is, in de vereeniging met Frankrijk, in Frankrijks schande gewikkeld geweest; Nederland, met de Bondgenooten vereenigd, zal deelen in den roem van Europa gered te hebben. Ouders, het Vaderland en Oranje roepen uwe weerbare zonen op, niet om in buitenlandsche gewesten voor vreemde overheersching op de slagtbank te worden gevoerd, maar om u en uwe weerlooze kinderen voor moord en plundering te beschermen. Vrouwen, uwe mannen worden te wapen geroepen, niet om voor een vreemd dwingeland te strijden, die u hier van gebrek liet omkomen, maar om aan u de zekerheid van een gerust bestaan te bezorgen, waarin het Vaderland voorzien zal. De God van Nederland strijd met ons; wie uwer kan aan de overwinning twijfelen?

En gij, die zelve dezen strijd, den edelsten van allen, dien immer de geschiedenis ons opleverde, niet strijden kunt, ondersteunt hen, die voor u strijden; zorgt, door uwe ruime bijdragen, voor derzelver wapening, voedsel en kleeding, voor alles, wat tot de eerste noodwendigheden des krijgs behoort.

Verwarring en stilstand in de heffing der belastingen, geplunderde kassen, ziedaar alles, wat uwe onderdrukkers hebben achtergelaten; maar uwe vaderlandsliefde zal dien onderdrukkers zelven bewijzen, dat geen Nederlander opofferingen berekent, als het vaderland en vrijheid geldt.

Ik bezweer u, in den naam des lands; ik bezweer u, bij uwe doorgestane rampen, vraagt thans niet, wat gij op het altaar des vaderlands vrijwillig ten offer brengt; maar vraagt alleen, wat u zoude overschieten, indien immer, hetgeen God verhoede, de terugkeer uwer onderdrukkers het gevolg eener bekrompene berekening ware.

Alle volken van Europa, wier grootmoedige opofferingen reeds de heerlijkste uitkomsten verworven hebben, slaan het oog op u, in deze oogenblikken: onze Bondgenooten verwachten de inspanning van alle onze krachten, en wij zullen hun bewijzen geven, dat wij niet ontaard zijn van het edel voorgeslacht.

Nog eens dan, ik bezwere u, Landgenooten! om niet te dralen met het brengen van uwe offers tot ondersteuning van onze rustelooze pogingen ter redding des lieven vaderlands.

Gedwongene geldleeningen voegen niet bij een volk, dat zijne eigene belangen vrijwillig heeft op zich genomen, en het vermeerderen der staatsschulden is evenzeer een uiterste, dat wij vermijden moeten. Wij willen daarenboven onze regering niet aanvangen met finantiële maatregelen, welke het publiek crediet zouden kunnen doen wankelen: de goede trouw, waarmede onze voorvaderen hunne verbindtenissen hebben gestand gedaan, en die wij nog onder de deugden der Nederlanders tellen, zal ons, bij alle raadplegingen, 's lands geldmiddelen betreffende, heilig zijn.

Wij gelasten onze commissarissen-generaal van oorlog, van binnenenlandsche zaken en van finantiën, om de noodige beschikkingen te maken, ten einde, alomme in onze landen, de oogmerken van deze onze vaderlijke oproeping bevorderd worden, en ons daartoe de noodige reglementen voor te dragen.

Wij willen en begeeren, dat de gelden, uit de vrijwillige bijdragen voortvloeijende, geheel afgezonderd van 's lands gewone inkomsten zullen worden gehouden en verantwoord, als eeniglijk en bij uitsluiting bestemd tot de buitengewone wapening; en zullen de ontvangers, zoo plaatselijke als arrondissements en departementale, voor deze fondsen geene kosten en perceptie hoegenaamd mogen berekenen.

Wij gelasten, dat deze van de predikstoelen der kerken van alle godsdienstige gezindheden, op den eerstkomenden Zondag, worde afgelezen, en wijders alomme, op de meest solemnele wijze, afgekondigd.

Gedaan te 's Gravenhage, den 6den December 1813, en van onze regering het eerste. *(Get.)* W I L L E M.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

(Get.) Van der Duijn van Maasdam.

VI.

PUBLICATIE.

Wij WILLEM, bij de gratie GODS, Prinse van Oranje-Nassau, Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.

Aan alle degenen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Door uw vertrouwen, door uwe liefde, tot de Souvereiniteit dezer landen geroepen, verklaarden wij reeds aanvankelijk, dezelve alleenlijk te willen aannemen, onder waarborging eener wijze constitutie, welke uwe vrijheid tegen alle mogelijke misbruiken kon verzekeren; en wij hebben de behoefte daarvan, bij voortduring, gevoeld.

Wij achten het daarom eenen onzer eerste en heiligste pligten, eenige aanzienlijke mannen bijeen te roepen, en hen te belasten met de gewigtige taak, om eene grondwet te ontwerpen, ingerigt naar uwe zeden, naar uwe gewoonten, en tevens naar de behoeften van den tegenwoordigen tijd.

Zij namen dien last met welwilllendheid op zich, volbragten dien met ijver, en boden ons de vrucht hunner onafgebrokene werkzaamheden aan.

Wij hebben, na eene naauwkeurige overweging, gemeend, aan dit werk onze goedkeuring niet te mogen weigeren. — Dan nog is ons hart niet voldaan. Het geldt de belangen van geheel Nederland. Het geheele Nederlandsche volk moet dus in dit gewigtig werk gekend worden. Dat volk moet de meest mogelijke verzekering hebben, dat daarin deszelfs dierbaarste belangen zijn in het oog gehouden; dat de godsdienst, als de bron van alles goeds, daarbij geëerbiedigd en gehandhaafd, de godsdienstige vrijheid door geene tijdelijke belangen gestoord, maar in de ruimste mate gewaarborgd wordt; dat de opvoeding der jeugd, de uitbreiding van wetenschappelijke kennis door de regering worden ter harte genomen, doch van alle knellende banden, die den geest onderdrukken, den moed verdooven, los gemaakt; dat de persoonlijke veiligheid geen loutere klank zij, noch afhange van de grilligheid eener ergdenkende en arglistige politie; dat eene ongekrenkte bedeeling van het regt, naar vaste regelen gewijzigd, aan elk het zijne verzekere; dat koophandel, landbouw, fabrijkwezen niet gestremd worden, maar, als rijke bronnen van algemeenen en bijzonderen welvaart, eenen vrijen loop hebben; dat daartoe de huishoudelijke besturen der grootere en kleinere gedeelten van den Staat, door de algemeene wetten en de algemeene regering gewijzigd, niet gedwongen worden; dat zij daarentegen, door eenen te verre getrokken ijver voor plaatselijke belangen, den zoo noodigen klem der algemeene regering niet verlammen, maar daaraan veeleer kracht bijzetten, zoo verre hunne bemoeijenis, te dezen, werkzaam zijn moet; dat de algemeene wetten, door eene gemakkelijke en gelukkige zamenwerking der twee hoofddeelen van het bestuur, op het waar belang van den Staat gegrond zijn; dat de geldmiddelen en de wapening, de twee vaste sterkten van het staatkundig ligchaam, in het middelpunt geplaatst worden, opdat alzoo bewaard worde het grootste

en onschatbaarste voorregt van een vrij volk, *deszelfs onafhankelijkheid.* — Wie uwer twijfelt hieraan, na de droevigste ondervinding eener vreemde overheersching, welke nergens regt erkende, waar de middelen ontbraken, om het met geweld te verdedigen; na, in de laatste jaren, gezucht te hebben onder het drukkendste juk, dat, sedert de Spaansche tijden, ooit gedragen werd?

Nu toch eerst kent gij de regte waarde van de dierbare panden, voor welke uwe vaderen goed en bloed opofferden, van het heil, dat *zij* voor hunne naneven stichtten, en *wij* door den rampspoed der tijden zagen verloren gaan!

Dat dan hun voorbeeld ons op nieuw leere en aanmoedige! Op mij rust de verpligting, om, hem navolgende, wiens naam ik draag, wiens gedachtenis ik steeds eerbiedige, het verlorene te herstellen; voor u is het pligt, mij daarin met alle uwe krachten te ondersteunen, opdat wij alzoo, onder den zegen der algoede Voorzienigheid, die ons gezamenlijk tot dezen arbeid roept, het lieve vaderland, geheel herwonnen en hersteld, aan onze kinderen nalaten!

Opdat nu met des te grootere kennis van zaken geöordeeld worde, of de ontworpene grondwet een der middelen zij tot bereiking van dat doel, hebben wij goedgevonden het gemaakte ontwerp ter nadere overweging te moeten voordragen aan eene talrijke vergadering van eenige der aanzienlijksten en bevoegdsten onder u.

Wij hebben daarom eene bijzondere commissie benoemd, om, uit eene ruime opgave aan ons gedaan, zes honderd personen te kiezen, met in achtneming der bevolking van elk der thans bestaande departementen.

Met uw vertrouwen vereerd, zullen dezen zich, op den 28sten van deze maand, binnen de hoofdstad Amsterdam, vereenigen, om over dit gewigtig werk uitspraak te doen.

Zij zullen, tegelijk met den beschrijvingsbrief, het ontwerp ontvangen, om zich alzoo tot die uitspraak in kalmte voor te bereiden; en wij willen voorts, dat daarna ook dat ontwerp door elk gekend worde.

Dan te voren moet, op eene duidelijke wijze, blijken, dat zij het algemeen vertrouwen bezitten.

Wij gelasten diensvolgens, dat de lijst der personen, voor ieder departement gekozen, openbaar worde, en dat aan elk ingezetene van hetzelve, hoofd des huisgezins zijnde, gelegenheid gegeven worde, om op een register, daartoe in elk kanton of vredegeregt, gedurende den tijd van acht dagen, open te leggen, met onderteekening van zijnen naam, zonder eenige verdere bijvoeging, zoodanige persoon of personen af te keuren, als hij min bevoegd rekent.

Geen ingezetene is van dit regt verstoken. Alleenlijk kunnen daarin niet deelen lijf- en huis-bedienden, tot persoonlijken dienst behoorende, de nu of in het laatst verloopen half jaar bedeelde personen, bankbreukigen, en zij, die onder curatele of in staat van beschuldiging gesteld zijn.

Wanneer aan Ons uit de opneming der registers blijken zal, dat de meerderheid met de voorgedragene personen genoegen neemt,

zullen wij dezelve beschouwen als representerende het geheele Nederlandsche volk, hen bijeen roepen, Ons in hun midden begeven en hen begroeten, als uitmakende *de groote Vergadering, representerende de Vereenigde Nederlanden.*

Zij zullen voorts in vrijheid hunne werkzaamheden aanvangen, en Ons van derzelver afloop door eene plegtige commissie kennis geven, en, wanneer de aanneming der grondwet het gevolg hunner beraadslagingen is, zullen wij dadelijk de noodige schikkingen beramen, ten einde in dezelfde vergadering, op eene plegtige wijze, den eed af te leggen, Ons, bij de grondwet voorgeschreven, en daarna statelijk te worden ingehuldigd.

In de beöordeeling dezer schikkingen, moet u, waarde Landgenooten, de overtuiging niet verlaten, dat het heil van het lieve vaderland mijne eerste en eenige bedoeling is, dat uw belang en het mijne één is, en waar is dit duidelijker en zigtbaarder, dan bij de invoering van vaste staatsregelen. Gij vindt daarin de waarborgen van uwe dierbaarste regten. Aan mij verschaffen zij het voordeel, om den last en de verantwoordelijkheid van het bestuur, naar bepaalde gronden, met de besten en kundigsten des lands gezamelijk te dragen, en verzekeren mij alzoo de voortduring dier gevoelens, waarvan de veelvuldige bewijzen mijn hart verheugen, mijnen moed aanvuren, mijn' last verligten, en mij en mijn Huis voor eeuwig aan het herboren vaderland vastketenen.

Gegeven in 'sGravenhage, den 2den Maart des jaars 1814, en van onze regering het eerste.

(Get.) W I L L E M.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

De Algemeene Secretaris van Staat,

(Get.) A. R. Falck.

VII.

MIJNE HEEREN!

Met de hartelijkste aandoening open ik deze vergadering. Vóór negentien jaren, door de staatsstormen, die Europa, nu bijna het vierde van eene eeuw, geslingerd hebben, van den vaderlandschen grond verwijderd, op het oogenblik zelf, waarop zich naauwelijks voor mij de loopbaan had geopend, waarin ik het vaderland van dienst kon zijn, vond ik mij, door de berigten van het dagelijks dieper zinken van dat volk, met welks roem en geluk, de roem en geluk van mijn Huis, zoo lang verbonden waren geweest, naauwer en naauwer aan Nederland verbonden. Maar het geluk, het aaneengeschakeld en ongehoord geluk van den algemeenen overweldiger van het vaste land scheen alle uitzigt, om het land mijner geboorte immer wederom te zien, en bevrijd wederom te zien, bijna onmogelijk te maken, en echter zie ik mij thans, dank zij daarvoor de goedheid van het Opperwezen, door de zegevierende wapenen der vereenigde wrekers en handhavers van de geschondene regten der natiën en de geestdrift der Nederlanders zelven voor het herstel

hunner vrijheid, niet alleen in dat vaderland terug, maar tegelijk omstuwd en gerugsteund door alles, wat de liefde en hartelijkheid van een volk aan een' vorst kan aanbieden; en zou ik dan zonder aandoening eene vergadering openen, waar zich een aanzienlijk getal der beste en voornaamste, der kundigste en gegoedste mannen uit dat volk vereenigd vindt, om te beslissen over het gewigtigste punt, dat immer voor een volk in overweging genomen kan worden, over de Grondwet, van welke het geluk niet alleen van dit geslacht, maar, gelijk wij hopen, ook dat van volgende geslachten moet afhangen?

Neen, mijne Heeren! ik gevoel al het aandoenlijk plegtige van dezen dag; maar ik gevoel ook daardoor te meer den pligt, die op mij rust, om u voor dat vaderland zelf aan het belang uwer gewigtige roeping te herinneren.

Ik heb op de verklaring van het meerendeel der natie, dat zij de uitoefening der souvereine regten bij voorkeur in mijne handen zag, gezegd, alleen op *éène* voorwaarde daarin genoegen te zullen nemen, en wel op die, dat eene naar Hollands behoefte en den tegenwoordigen toestand van Europa berekende, Grondwet, de vrijheid van personen, de veiligheid van goederen, en, met één woord, alle de burgerlijke regten, welke een inderdaad vrij volk kenschetsen, genoegzaam zoude verzekeren.

Eene commissie, uit mannen zamengesteld, welker vaderlandsliefde en kundigheden boven alle bedenking waren, heeft eene dergelijke Grondwet ontworpen. De heer van Maanen zal u de gronden, waarop dit nieuwe staatsgebouw is opgetrokken, doen kennen; maar het is geenszins mijne bedoeling, het kan mijne bedoeling niet zijn, de behandeling der gewigtigste zaak tot eene ijdele plegtigheid te maken.

Overtuigd, door hetgeen wij, gedurende twintig jaren, gezien hebben, dat eene hoofdelijke stemming van het geheele volk bijna, uit den aard der zake, niet anders dan eene bloote vertooning is, heb ik juist daarom deze vergadering bijeen geroepen, om zeker te zijn, dat mannen uit alle oorden van het vaderland, uit de achtenswaardigste burgers gekozen, niet bij overijling, maar na een bedaard overleg ten hunnent, zonder werking van invloed of overreding, de vraag beantwoorden zouden, of zij in deze Grondwet genoegzamen waarborg voor hun geluk en voor hunne veiligheid niet alleen, maar ook voor die van hunne kinderen vonden.

In het breede te betoogen, mijne Heeren, hoezeer deze zaak aller uwer aandacht waardig is, zoude eene beleediging *voor u* zijn, maar ik mag niet nalaten, u te herinneren, dat het eene beleediging *voor mij* zoude zijn, indien iemand uwer zich kon verbeelden, dat hij in deze beslissing door iets anders, dan alleen door zijne overtuiging en door zijn geweten moest geleid worden.

Het belang en het geluk van Nederland moeten alleen het doel zijn uwer raadplegingen, gelijk zij, hiervan zij God mijn getuige, alleen het doel mijner wenschen en uitzigten zijn.

Amsterdam, den 29sten Maart 1814.

VIII.

MIJNE HEEREN!

Het is voor mij een uitstekend genoegen, mijn oordeel over de Grondwet door de verklaring van zoo vele brave en kundige mannen bevestigd te zien.

Niet minder aangenaam zijn mij de betuigingen van ijver en verkleefdheid, die ik, bij deze plegtige gelegenheid, van eene zoo aanzienlijke vergadering mag ontvangen.

Alles moet ons aanmoedigen, om in onze pogingen, ten beste van het vaderland, onvermoeid te volharden: de nationale eer, ons welbegrepen belang, de zigtbare gunst, met welke de Allerhoogste ons bijstaat!

Juist heden zijn er vier maanden verloopen, sedert ik in Nederland terug kwam, en, in dit korte tijdsbestek, zijn wij in het groote werk der herstelling van den Staat veel meer gevorderd, dan iemand had durven verwachten.

De vreemde Mogendheden hebben de herwinning van ons onafhankelijk bestaan niet alleen toegejuichd, maar ook hare tevredenheid over de opdragt der Souvereiniteit aan mijn Huis gestaafd door daden, welke ons allen eene onbegrensde dankbaarheid moeten inboezemen.

De gewigtigste onzer buitenlandsche betrekkingen, die met het edelmoedige Groot-Brittannie, zullen eerlang door de huwelijksverbindtenis van mijnen oudsten Zoon eenen nog hoogeren trap van vertrouwelijkheid en wederkeerige dienstvaardigheid bereiken.

Niets echter doet mij geruster de toekomst te gemoet zien, dan de ondervinding, die ik heb, van de gezindheid en de stemming der natie zelve.

Hare *bereidvaardigheid voor de goede zaak* heeft mij in staat gesteld, om, in weinige weken, in dit uitgeputte en van alles beroofde land, meer dan vijf en twintig duizend man op de been te brengen, van welke het grootste gedeelte, wel gewapend en uitgerust, eerstdaags, onder aanvoering mijner beide Zonen, op de grenzen vereenigd zijn zal.

Hare *eendragt*, in alles wat de groote belangen betreft, is door de snelle vorming van de landmilitie, van den landstorm en van de schutterijen, en nu door de aanneming zelve der Grondwet, ten duidelijkste gebleken.

Ik weet, mijne Heeren, dat ik u aller wenschen te gemoet kome, door te zorgen voor de onverwijlde invoering der Grondwet, en door, te dezen einde, alle die maatregelen te nemen en alle die aanstellingen te doen, zonder welke hare werking nog lang onvolledig en gebrekkig blijven zoude.

Ook zal, van nu af aan, deze gewigtige taak mijne aandacht voornamelijk bezig houden, en in derzelver vervulling zal ik door die zelfde onpartijdigheid en zorgvuldigheid voor de algemeene welvaart geleid worden, welke ik tot dus verre getracht heb, in iedere daad mijner regering, uit te drukken.

Blijft de Grondwet in haren geest en strekking ongeschonden, zoo blijft het vaderland tevens bewaard voor alle verdeeldheid,

voor alle twisten over het gezag, voor allen naijver tusschen de provinciën. Zij laat aan de redelijke ingezetenen geene meerdere vrijheid, aan den Souverein geene ruimere magt te wenschen over. Maar volk en vorst, regenten en geregeerden, vinden, in hare billijke en liberale voorschriften, de aanleiding en den waarborg tevens van hunne onderlinge eenstemmigheid en zamenwerking.

En het is in deze gevoelens, die de vrucht zijn van eene langdurige en bedaarde overweging, en die nog worden versterkt en verhoogd door de plegtigheid van dit gedenkwaardig oogenblik, dat ik mij bereid verklare, om, in handen van deze vergadering, als representerende de Vereenigde Nederlanden, den eed af te leggen, welke de Grondwet voor den Souvereinen Vorst bepaalt.

Amsterdam, den 30sten Maart 1814.

IX.

Wij WILLEM, bij de gratie GODS, Prinse van Oranje-Nassau, Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.

Aan allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Dat wij Ons, op heden, hebben begeven in het midden der groote vergadering, representerende de Vereenigde Nederlanden, en aldaar hebben afgelegd den eed, Ons bij de Grondwet van den Staat voorgeschreven, gelijk wij wederkeeriglijk door die vergadering, als Souvereine Vorst dezer landen zijn ingehuldigd.

Wij zullen alsnu dadelijk overgaan tot het invoeren dier Grondwet, en tot het benoemen van die hooge staats-beambten en collegiën, door welker raad of gezag zij gewild heeft, dat de magt van den Souvereinen Vorst zoude worden omschreven en beperkt.

Alzoo wordt de band gelegd, welke Vorst en volk te zamen hechten moet, en die, onder 's Hemels zegen, onverbrekelijk zijn zal.

Dat dan alle ingezetenen dezer landen, overreed van hun belang en pligt, om deze Grondwet als het middelpunt van het algemeene heil te betrachten, zich, als getrouwe onderdanen, rondom hunnen Vorst scharen, en Ons, elk in zijne betrekkingen, helpen en ondersteunen in Onze pogingen, met dien ijver en ernst, welke wij, ter liefde van het vaderland en uit besef van heiligen pligt, nooit zullen ophouden aan te wenden, in de ontwikkeling en toepassing der gronden, op welke het staatsgebouw verder moet worden opgetrokken.

Ten einde door deze onze pogingen des te zekerder het gewenschte doel bereikt worde, is het onze wil en begeerte, dat de vurigste gebeden tot den Almagtige worden opgezonden, om van Hem te smeeken, dat Hij dit alles tot den meesten voorspoed onzer landen doe gedijen; dat Hij Ons en ons huis zegene, en Ons bekwaam en getrouw make in de betrachting van die pligten, waartoe wij verbonden zijn, en dat Hij dus onze regering doe strekken tot

heil van het vaderland; zullende voor deze plegtige gebeden het eerstkomende *DANK-* en *BID-UUR*, op Woensdag den 6^{den} April, afgezonderd en deswege, door de commissarissen-generaal in de departementen, aan alle leeraren der onderscheidene gezindheden tijdige aanschrijving gedaan worden.

En opdat niemand hier van eenige onwetendheid voorwende, zal deze worden afgekondigd en aangeplakt, alomme waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in het *Staatsblad* der Vereenigde Nederlanden worden ingevoegd.

Gedaan te Amsterdam, den 30sten Maart des jaars 1814, en van onze regering het eerste.

(Get.) WILLEM.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

De Algemeene Secretaris van Staat,

(Get.) A. R. FALCK.

X.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Na de bekrachtiging der Grondwet, heeft zich mijne eerste en voornaamste zorg bepaald tot de bijeenroeping der Staten-Generaal.

Met ongeduld heb ik het oogenblik te gemoet gezien, waarop ik een gedeelte van het gezag, dat gebiedende omstandigheden mij genoopt hadden te aanvaarden, op eene geregelde wijze zoude kunnen overlaten aan de vertegenwoordigers der geheele natie.

Maar niet minder werd uwe spoedige bijeenkomst gevorderd door het algemeen belang, daar toch een aantal nuttige en gewigtige instellingen en verordeningen, zonder de medewerking der Staten-Generaal, geene plaats konde vinden.

Ik heb mij, om deze redenen, en voldoende aan de verwachting en den wensch der aanzienlijken, aan welker uitspraak wij de Grondwet verschuldigd zijn, met de eerste keuze der leden van deze vergadering belast, en ik houde mij verzekerd, dat de natie in deze handelwijze mijne even bestendige als natuurlijke zucht voor haar welzijn, en in u, Edel Mogende Heeren, harer waardige vertegenwoordigers herkennen zal.

Ik mag u de moeijelijkheid van de taak niet ontveinzen, welke wij, heden, met vereende krachten ondernemen.

In geheel nieuwe betrekkingen geplaatst, en daar alles in ons midden en rondom ons van gedaante veranderd is, vordert ons vaderland, meer dan eenige andere staat, de onverdeelde aandacht en de bedaarde overweging der regenten. Zeer weinige der instellingen, bij welke het voorheen gebloeid heeft, zijn bewaard gebleven voor den verderfelijken invloed der burgertwisten en der vreemde heerschappij. Wat daarvan te herstellen, wat te wijzigen naar de

tegenwoordige omstandigheden, wat misschien te vergeten zij, moet rijpelijk en zonder vooroordeel onderzocht worden.

Allerwege valt de vermindering der voormalige welvaart in de oogen. Zij zal zonder twijfel herleven door de begunstiging van alle industrie; door de ruimste ontwikkeling van het handels-vermogen; door de nog steeds aanwezigen geest van orde, spaarzaamheid en vlijt, die van ouds den Nederlander heeft gekenmerkt. Maar na zoo lange en zoo zware rampen, werken deze middelen langzaam; en zullen wij 's lands onafhankelijkheid en eer, zullen wij de achting onzer naburen en bondgenooten behouden, dan moeten nu dadelijk de oprigting van het leger voltooid, de herstelling der zeemagt voortgezet, de bezetting der koloniën voorbereid worden; allen voorwerpen van aanmerkelijke kosten en uitgaven, terwijl de inkomsten nog lange zullen getuigen van de verarming, die een noodlottig tijdperk bij de ingezetenen van alle standen te wege heeft gebragt.

De finantiële schikkingen, welke ik, in deze omstandigheden, meest raadzaam geöordeeld heb, en die het mij aangenaam zijn zal, eerstdaags aan uwe overweging te kunnen voorstellen, zijn strekkende, om den lande de zoo hoog benoodigde penningen te verschaffen, zonder den ontluikenden handel van zijne kapitalen te berooven of te drukken door verzwaarde belastingen, en om tevens, eens vooral, het lot der rentheffers van den Staat regelmatig en pligtschuldig te verzekeren; zoo deze schikkingen door de voorzigtigheid en ervarenis van U Edel Mogenden worden gebillijkt, zal ik geene reden hebben, om aan den goeden uitslag mijner pogingen in een zoo gewigtig onderwerp te twijfelen.

Even belangrijk is de regeling van al hetgeen tot de voortdurende beveiliging des lands door het wapenen der ingezetenen zelve betrekking heeft. Ik heb mij daarmede reeds met den vereischten ernst bezig gehouden, en de wet, die de constitutie ten aanzien van het getal en de inrigting der landmilitie vordert, zal, naar ik vertrouwe, nog in de thans beginnende zitting, aan U Edel Mogenden voorgedragen kunnen worden.

Ik hoop u insgelijks, binnen weinige dagen, de ontwerpen aan te bieden, die ik, omtrent de instellingen van een hoog militair geregtshof en de regtspleging in delicten van het krijgsvolk te water en te lande, door eene speciale commissie heb doen vervaardigen. Ik moet de examinatie en beöordeeling dezer ontwerpen des te meer aan uwen ijver aanbevelen, omdat de dagelijksche ondervinding, ten duidelijkste, de onvolledigheid en ontoereikendheid der thans vigerende bepalingen bewijst.

Minder dringende, maar echter in alle deelen wenschelijk en noodzakelijk, is de herziening en hervorming van het geheele systema van regten, dat de Franschen aan dit land hadden opgedrongen, en de bij de Grondwet voorgeschrevene invoering van een algemeen wetboek. Deze taak heb ik opgedragen aan mannen, welker oordeel en kunde reeds in gelijksoortige werkzaamheden beproefd, Ons met vertrouwen mogen doen te gemoet zien, het onschatbaar voordeel van wetten, berekend naar den aard des volks, naar den

toestand der maatschappij en naar de vorderingen van den menschelijken geest, en waarvan de uitvoering vrij, zoowel van overijling als van noodelooze formaliteiten, tevens bewaard blijve voor die willekeurige vertragingen en andere misbruiken, die voorheen zoo vele burgers hebben benadeeld, en, sedert lang, door alle deskundigen zijn gewraakt.

Hoe gewigtiger de werkzaamheden zijn, welke het regelen onzer inwendige belangen vordert, hoe aangenamer het mij is U Edel Mogenden de verzekering te kunnen geven, dat dezelve door geene bekommering over de buitenlandsche betrekkingen van den Staat zullen worden gestoord of afgebroken.

Door gematigd en billijk te zijn jegens allen, een stelsel niet minder overeenkomstig met mijne persoonlijke neigingen, dan met de gezonde staatkunde, zullen de gevoelens van welwillendheid en edelmoedige vriendschap aangekweekt worden, welke de vreemde Mogendheden, en bijzonder Groot-Brittannie jegens ons vaderland hebben aan den dag gelegd, en, schenkt ons de Almagtige zijnen zegen, zullen wij de voldoening genieten van door eendragtigen ijver dat vaderland vroeger dan zoo vele andere staten, die met hetzelve geleden hebben, hersteld te zien in zelfstandige magt, in voorspoed en in dien rang, welke voor het belang van geheel Europa en de duurzaamheid van den vrede niet minder wenschelijk is, dan voor ons zelven.

's Gravenhage, den 2den Mei 1814.

XI.

WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, SOUVEREIN VORST DER VEREENIGDE NEDERLANDEN.

AAN DE INGEZETENEN VAN BELGIË,

SALUT!

Europa is zijne bevrijding aan de grootmoedigheid der verbondene Mogendheden verschuldigd; eerlang zal het aan derzelver wijsheid een staatkundig stelsel te danken hebben, dat aan de lang geslingerde volken vele jaren rust en welvaart verzekert.

Van dat stelsel is de nieuwe bestemming uwer schoone gewesten een noodzakelijk bestanddeel, en de onderhandelingen, die te Weenen zullen plaats vinden, hebben ten doel, om dezelve algemeen te doen erkennen, en de vergrooting van België, ten uwen behoeve, ten behoeve uwer naburen, ten behoeve van geheel Europa, te bevestigen.

Geroepen, om, in afwachting dier lang gewenschte toekomst, uw land te besturen, kome ik tot u met den vasten wil van u nuttig te zijn, en met alle de gevoelens van een' vriend en van een' vader. Van de meest verlichten, van de aanzienlijksten uit uw midden wil ik omringd zijn in de eervolle taak, die mij het vertrouwen der verbondene Souvereinen oplegt, en van welke ik mij beijvere, om mij in persoon te komen kwijten!

De rampen te doen ophouden, die u nog steeds kwellen, niettegenstaande het standvastig, wijs en edel gedrag, dat de baron DE VINCENT heeft gehouden, in de hagchelijke tijden, in welke hij het opperbestuur waargenomen heeft; uwe godsdienst te beschermen en te vereeren; den adel met den luister te omgeven, die aan zijne oudheid en verdiensten verschuldigd is; den landbouw, den koophandel en alle takken van volksvlijt te begunstigen; ziet daar, Belgen, de aangename pligten en zorgen, aan welke ik mijne geheele aandacht zal besteden.

Gelukkig, indien ik, terwijl ik mijne regten op uwe achting vermenigvuldige, slagen mag in het voorbereiden en bevorderen van de vereeniging, die uw lot bevestigen moet, en die mij veroorloven zal u eene gelijke mate van liefde toe te wijden, als aan die volken, welke de natuur zelve schijnt bestemd te hebben, om met de volken van België eenen sterken en bloeijenden Staat uit te maken.

Gedaan te Brussel, den 1sten Augustus 1814.

(Get.) W I L L E M.

Ter ordonnantie van Zijne Koninklijke Hoogheid,

(Get.) A. R. FALCK.

XII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Door den Souvereinen Vorst, bij besluit van den 3den dezer, gelast, om op heden, in zijnen naam, de vergadering van U Ed. Mog. te sluiten, make ik het mij tot eenen aangenamen pligt, U Ed. Mog. met den afloop van derzelver tegenwoordige raadplegingen geluk te wenschen.

Was het eene vereerende onderscheiding voor de leden dezer vergadering, zich door hem, die door de eenparige stem des volks met de opperste magt bekleed werd, tot het bij de Grondwet vastgesteld deelgenootschap van het wetgevend gezag geroepen te zien, het moet inzonderheid een streelend genoegen voor deze vergadering zijn, aan dezelve, uit 's Vorsten naam, te zien aangekondigd, dat zij aan dat vertrouwen volkomen beantwoord heeft.

Zelfs in die gevallen, waarin uwe denkbeelden niet in allen opzigte met die van den vorst hebben overeengestemd, heeft dezelve die zeldzame vereeniging van welwillende medewerking en angstvallige behoedzaamheid weten op prijs te stellen, welke, gelijk zij den regtschapenen staatsman kenmerken, zoo ook aan eenen vorst, die zijn volk bestieren, geenszins overheerschen wil, niet dan welbehagelijk zijn kunnen.

Gelijk de raadplegingen van U Ed. Mog. uit haren aard steeds belangrijk zijn moeten, konde het niet missen, of dezelve moesten, na een tijdperk, waarvan de geschiedenis dezer landen geen tweede voorbeeld oplevert, hoogst gewigtig worden.

Zonder van alle de onderwerpen te gewagen, dewelke aan het welwikkend oordeel van U Ed. Mog. zijn voorgedragen, en waarvan de kortheid van het opgevolgd tijdsverloop nog niet heeft toegelaten alle de gunstige uitkomsten te ontwaren, is er nogtans een, waaromtrent ik mij gelast vinde, U Ed. Mog. opzettelijk eenige oogenblikken te onderhouden.

Ik bedoele de finantiële wet van 14 Mei ll.

Was het, reeds bij de eerste ontwerping dezer wet, door den Souvereinen Vorst voorzien, dat eene zaak, die zoo zigtbaar tot wezenlijk heil der belanghebbenden strekken moest, door de natie op den duur als eene weldaad zoude beschouwd worden, het konde tevens hoogstdeszelfs doorzigt niet ontgaan, dat een maatregel, die door het stoute, zoowel als door het nieuwe der onderneming, een' ieder vreemd moest schijnen, in den beginne bij velen eenen min gunstigen indruk maken zoude. De een meende daarin op zijne reeds zoo zeer verminderde kapitalen een uitsluitend bezwaar te vinden, hetwelk hij oordeelde door allen gelijkelijk te moeten gedragen worden, terwijl de andere dit zelfde bezwaar als een uitsluitend voorregt, aan sommigen toegestaan, beschouwde, waarvan het hem onbillijk toescheen, dat de bekostiging ook door diegenen moest gedragen worden, welke daarvan geene deelgenooten zijn konden. Beiden zijn geheel van hunne dwaling terug gekomen.

De eerste, wel verre van de hem opgelegde betaling langer als een bezwaar aan te merken, ziet daarin thans voor hem en de zijnen het gunstig uitzigt geboren, om zijn verminderd fortuin eenmaal van den noodlottigen slag, dien vroegere gebeurtenissen daaraan hebben toegebragt, wederom op te beuren, terwijl de andere zich gedrongen ziet, de billijkheid te erkennen, dat, gelijk de weldadige vermindering der jaarlijksche schuld voor allen, zonder onderscheid, eene besparing van lasten was, zoo ook de bekostiging eener trapsgewijze verbetering van het lot dergenen, welke door die vermindering geleden hebben, door allen gezamelijk moet gedragen worden.

Zoo heeft dan, Ed. Mog. Heeren, het herstel van een bijna reddeloos finantiewezen niet alleen met het belang dergenen, welke daartoe moesten bijdragen, kunnen gepaard gaan, maar ook tevens kunnen strekken, om de publieke schuld, eens vooral, op eenen eenvoudigen en regelmatigen voet te vestigen, en het lot der rentheffers onveranderlijk en onherroepelijk te verzekeren.

Bij het openen van Uwer Ed. Mog. vergadering, was aan u een niet minder gewigtig voorstel, dan de finantiële wet, aangekondigd, de vervulling namelijk van hetgeen bij de Grondwet, omtrent de middelen tot duurzame handhaving onzer vrijheid en onafhankelijkheid, is voorgeschreven; dan de overtuiging, dat, in eene zaak van zoo groot belang, niets met overijling moet gedaan, maar alles vooraf met de schroomvalligste omzigtigheid moet onderzocht worden, heeft het Z. K. H. verkieslijk doen achten, daaraan, gedurende uwe tegenwoordige vergadering, geenen voortgang te geven.

Het is nogtans hoogstwaarschijnlijk, dat deze zaak, bij uwe aanstaande gewone vergadering, tot genoegzame rijpheid zal gekomen zijn, om alsdan aan uwe overweging te worden voorgedragen, en zoo zullen dan deze belangvolle inrigtingen, welke, bij het voortduren van den oorlog, niet dan met de uiterste verwarring en moeijelijkheid zouden hebben kunnen tot stand gebragt worden, nu, bij den hersteldon vrede, met alle die regelmatigheid en orde kunnen worden uitgevoerd, welke alleen in staat zijn, daaraan op den duur eenige vastheid te geven.

Even als met de inrigtingen omtrent de verdediging des lands, is het ook, ten deele, met de ontwerpen voor de militaire regtspleging gelegen. De reglementen, daartoe dienende, zijn, zoowel voor de land- als zeemagt in werking, en het hooge militaire geregtshof, voor hetwelk het krijgsvolk moet worden te regt gesteld, geïnstalleerd; maar van de criminele wetboeken heeft alleen datgene, hetwelk de zeemagt betreft, tot genoegzame volledigheid kunnen gebragt worden; terwijl, omtrent dat voor het krijgsvolk te lande, Z. K. H., om het belang der zake, almede raadzaam heeft geöordeeld, de bewerking daarvan zonder overhaasting te doen voortgaan, liever dan Uw Ed. Mog. een min volledig en ontoereikend stuk aan te bieden.

De werkzaamheden tot herziening van het systema van regten, en ter invoering van een algemeen wetboek, die Z. K. H. bij den aanvang dezer vergadering te kennen gaf, aan eene bijzondere commissie te hebben opgedragen, zijn wel nog niet volbragt, maar niettemin aanmerkelijk gevorderd en gaan onafgebroken voort.

Schoon er derhalve nog gewigtige instellingen ontbreken, is er niettemin, sedert de herstelling van Nederland, en in het bijzonder gedurende ulieder tegenwoordige zitting, zeer veel, ja oneindig meer tot stand gebragt, dan in de omstandigheden, waarin dit volk zich bevonden heeft, konde verwacht worden.

Bij de verschillende omwentelingen, die elkander zijn opgevolgd, was steeds ons volksbestaan bewaard gebleven, en er waren alleen wijzigingen van het bestaande noodig, om hetzelve met de beginselen, waarnaar men het veranderd staatsgebouw wilde inrigten, in overeenstemming te brengen. Nu was het geheele volksbestaan verloren; dit land tot een wingewest van een magtig rijk gemaakt en aan alle de verordeningen, die in hetzelve plaats vonden, onderworpen; onze wetten vernietigd, en door andere, voor onze landaard ongeschikt, vervangen; onze gewestelijke en plaatselijke inrigtingen grootendeels afgeschaft; onze zeden en gewoonten van het voorvaderlijke meer en meer afgetrokken; de openbare godsdienst vernederd, aan zich zelve overgelaten en met het treurigst verval bedreigd.

Wij hadden, bovendien, noch geldmiddelen, noch legers, noch wapenen; alles, wat ons herkregen bestaan kon bevestigen, was vervoerd en een eigendom des overheerschers geworden. In één woord, het staatsgebouw was uiteen gereten, verbrijzeld en bijna tot den grond toe gesloopt. De staat, waarin zich dierhalve dit

2*

land, bij de groote verandering van zaken, bevond, mag in vele opzigten gelijk gesteld worden met dien van een volk, dat voor het eerst tot eene maatschappij moet gevormd worden.

Beschouwt men intusschen onzen tegenwoordigen toestand, dan moge het waar zijn, dat er nog veel te verrigten overblijft, maar dan is het tevens niet minder waar, dat alles reeds eenen zoo geregelden loop gekregen, en zulk eene gedaante van oudheid heeft aangenomen, alsof de tegenwoordige orde van zaken, die toch van alle andere, sedert de afschudding van het spaansche juk, verschilt, reeds jaren bestaan hadde.

Zelfs de instelling der staten en gedeputeerde staten, waarvan het vooraf zoo moeijelijk scheen de betrekkingen tot het algemeen bestuur en de commissarissen van den Souvereinen Vorst te regelen, heeft, niettegenstaande derzelver korstondig aanwezen, door de eendragtige zamenstemming van allen, die daartoe moesten medewerken, ongemerkt die gewenschte en vaste wijziging aangenomen, welke door de ontwerpers der Grondwet zoo juist voorzien was, het ware middel te zijn, om, aan den eenen kant, het souverein gezag in de provinciën te handhaven, doch tevens, aan den anderen kant, de ingezetenen in de gelegenheid te stellen, om in de nabijheid die vaderlijke voorziening in hunne huishoudelijke en bijzondere belangen te vinden, welke steeds als een der eerste voorregten van dit volk is beschouwd geworden.

De op handen zijnde opening der eerste gewone vergadering van Uw Ed. Mog., welke, meer eigenaardig dan deze sluiting, tot het geven van belangrijke mededeelingen geschikt is, maakt het mij tot eenen pligt, de aandacht van Uw Ed. Mog. niet langer op te houden, maar mij te bepalen tot den wensch, dat, gelijk uwe wijsheid, trouw en vaderlandsliefde aanvankelijk met den vorst moeten medewerken, om een vernietigd vaderland uit deszelfs asch te helpen herrijzen, het aan dezelve ook gebeuren moge, daaraan, onder den Goddelijken zegen, de laatste hand te helpen leggen, en eenmaal het onuitsprekelijk genoegen te ondervinden, dat zelfde vaderland, van welks diepe vernedering gij allen getuigen waart, wederom tot dien ouden bloei en luister, die het tegenwoordig geslacht naauwelijks anders dan bij name kent, te zien opgevoerd, en het geluk van vorst en volk, door wederkeerig vertrouwen en eendragtige zamenspanning van krachten, op de onwrikbaarste wijze gevestigd te zien.

Mij blijft thans alleenlijk over, om, krachtens het besluit, dat deze commissie in ulieder midden heeft gebragt, in naam van den Souvereinen Vorst, te verklaren, dat de tegenwoordige buitengewone vergadering van Uw Ed. Mog., op dit oogenblik, wordt gehouden gesloten te zijn.

's Gravenhage, 5 November 1814.

XIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De eerste uwer gewone vergaderingen begint onder allezins gunstige voorteekenen.

In alle gedeelten van het pas herboren vaderland heerscht eene volkomene rust; de regeling van de voornaamste takken van het bestuur gaat, volgens de bepalingen der Grondwet, onbelemmerd en zelfs met de meeste gemakkelijkheid voort, en allerwege wordt dagelijks zigtbaarder de geest van industrie en handelzucht, welke het te vreezen was, dat zoo vele noodlottige jaren ten eenenmale hadden uitgedoofd en vernietigd.

De overtuiging, die ik daarvan, bij het bezoeken der verschillende provinciën, persoonlijk heb bekomen, gevoegd bij de menigvuldige blijken van verknochtheid aan de tegenwoordige orde van zaken, welke ik op die reize bij de ingezetenen van alle standen heb aangetroffen, en gepaard met zoo vele bewijzen van liefde en vertrouwen, welke met het levendigste gevoel zijn ontvangen, moet ons bemoedigen om met een' vasten tred voort te gaan op het bereids ingeslagen pad. Het leidt naar het duurzaam geluk eener eendragtige natie.

Door den vrede van Parijs, in vriendschappelijke betrekkingen gebragt met alle de Mogendheden van Europa, zie ik met gerustheid te gemoet den uitslag der raadplegingen van het congres, over alle punten, waarbij de Staat der Vereenigde Nederlanden een onmiddellijk belang heeft. Het zoude mij aangenaam geweest zijn, den omvang van deszelfs gebied en overzeesche bezittingen, reeds nu, met volkomene zekerheid, aan Uw Ed. Mog. te hebben kunnen mededeelen, maar er is tusschen deze staatkundige schikkingen een algemeen en noodzakelijk verband, krachtens hetwelk zij allen tegelijk tot rijpheid, en tegelijk in werking komen moeten.

Ik heb echter, ten gevolge van afzonderlijke schikkingen, met de kroon van Groot-Brittannie getroffen, maatregelen kunnen vaststellen tot het weder bezetten van het aanzienlijkst gedeelte van Neêrlands aloude bezittingen, en dit gewigtig onderwerp trekt thans bijzonder mijne aandacht. Weldra zal onze vlag wederom ontrold zijn in die gewesten, waar de ondernemingszucht en noeste vlijt onzer vaderen bijkans even groote wonderen gesticht hebben, als op hunnen geboortegrond zelven.

Het onschatbare Java vooral, met een verlicht bestuur en de vrije vaart begiftigd, zal eerlang nieuwe wegen voor het handelsvermogen openen en voordeelen aanbrengen, meer dan genoegzaam, om te vergoeden, wat het verloop der tijden ons elders heeft doen verliezen.

Met geen minder genoegen zullen U Ed. Mog. vernemen, dat ik omtrent 's lands finantiën niets dan goeds te zeggen heb: dank zij het volkomen effect sorteren der maatregelen, bij de wet tot herstel der nationale schuld voorgeschreven.

Bij het einde van 1814, zullen bijna anderhalf jaar renten dier schuld en de onmetelijke uitgaven, die het op nieuw vestigen van zoo vele takken van administratie, de oprigting van het leger en de uitrusting der eskaders vereischt hebben, ten volle afbetaald kunnen zijn; geen gedeelte van de dienst, sedert mijne komst tot de regering verrigt, zal ongekweten blijven, en de schatkist, dien onverminderd, in het bezit worden gelaten van een aanzienlijk bedragen, waarover, ter bestrijding van de behoeften voor het volgende jaar, zal kunnen worden beschikt.

De begrooting dier behoeften zal eerstdaags in gereedheid zijn, om aan uwe overweging te worden voorgesteld, en ofschoon uit hoofde der voortduring van vele omstandigheden van het tegenwoordig jaar, dezelve nog vele buitengewone kosten begrijpen zal, welke ik, onder Gods zegen, hope, dat in volgende jaren nimmer zullen terug komen, zal hieruit, zelfs niet gedurende 1815, of eenige verhooging van belastingen, of eenige buitengewone finantiële operatie voortspruiten; integendeel zullen de konvooi-regten, indien U Ed. Mog. zulks geraden oordeelen, eene zeer aanzienlijke vermindering kunnen ondergaan, en daardoor aan den zich met zoo veel kracht uitzettenden koophandel eene aanmoediging worden gegeven, die ik sedert lang hartelijk wensche aan denzelven te kunnen verleenen; ook deswege zal eerlang aan Uw Ed. Mog. een voorstel ter bekrachtiging worden ingezonden, terwijl voor het overige alle andere bronnen van algemeene welvaart door mij steeds zullen worden in het oog gehouden, en het mij een streelend genoegen zal opleveren, ter zijner tijd, de noodige hulpmiddelen en verzachtingen, tot bevordering van derzelver bloei, aan UEd. Mog. te kunnen voordragen.

Ook de rentheffers van den Staat zullen een bewijs van het voortdurend belang, dat hun lot mij inboezemt, ontwaren in de schikkingen, die beraamd worden, om aan de verbindtenissen, bij de wet tot herstel der nationale schuld ten hunnen behoeve aangegaan, in eene veel ruimere mate, te voldoen, dan de letter dier wet medebrengt.

Moge zich dus al dieper en dieper vestigen en eindelijk onwrikbaar worden het vertrouwen van alle onze landgenooten op dat bestuur, naar hetwelk zich hunne wenschen zoo langen tijd hebben uitgestrekt, en dat niemand hunner, in ondankbaarheid jegens den Almagtige, alle genotene weldaden, al hetgeen voor het Vaderland verrigt is, miskenne en minachte, omdat er nog meer te genieten, nog meer te verrigten overig blijft.

Wat mij betreft, Edel Mogende Heeren, ik zal in die pligtmatige pogingen voor het algemeen welzijn, aan welken voortaan ieder oogenblik van mijn bestaan toegewijd is, des te ijveriger en geruster volharden, naarmate ik mij zekerder houden mag van de ondersteuning van hen, die het geheele Nederlandsche volk, met welgevallen, als zijne wettige vertegenwoordigers beschouwt.

's Gravenhage, 7 November 1814.

XIV.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan alle degenen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Naauwelijks had de eenstemmige wil der Mogendheden, op het congres van Weenen vergaderd, zich voor de vereeniging van alle de Nederlanden, onder hetzelfde gemeenschappelijk gebied, verklaard, of de ingezetenen der Belgische Provinciën betuigden Ons om strijd hunne vreugde over dien gewigtigen maatregel, en hun verlangen, dat tot hen wierde uitgestrekt dat Souverein gezag, hetwelk de liefde der Hollanders Ons bevorens opgedragen had.

Door die betuigingen diep getroffen, hadden wij echter besloten, alle verandering in de bestaande betrekkingen uit te stellen, tot dat de raadplegingen van het congres volkomen ten einde zouden zijn geloopen, en deszelfs beslissingen in haar geheel konden worden ten uitvoer gebragt. Maar de onverwachte gebeurtenissen, die in eenen naburigen Staat plaats vinden, nopen Ons, om dat besluit te laten varen. Zij schrijven Ons voor, om aan den ijver Onzer onderdanen door gelijken ijver te beantwoorden, en niemand hunner in de onzekerheid te laten over zijne pligten en Onze voornemens. Het is, nu zich nieuwe zwarigheden in het verschiet schijnen te vertoonen; het is op het oogenblik dat, voor zoo vele volken, de droevige herinnering eener vreemde overheersching herboren is, dat de oprigting dringender wordt van een Rijk, welks aanzijn de staatkunde van geheel Europa als een noodzakelijk bolwerk der algemeene rust en veiligheid beschouwd heeft.

Bemoedigd door de denkwijze der magtigste Souvereinen; Ons verlatende op de edele zucht voor burgerlijke vrijheid en onafhankelijkheid, het Nederlandsche karakter eigen; sterker nog door de menigvuldige bewijzen van verknochtheid, die wij dagelijks ontvangen, aanvaarden wij thans den schepter met geene andere bedoeling, dan om Onze heerschappij te doen dienen tot heil van al degenen, die aan dezelve zijn onderworpen, en om hun het ongestoorde genot te verzekeren van alle de weldaden des vredes en der eendragt.

En alzoo wij willen, dat de benaming zelve van den nieuwen Staat reeds dadelijk ten onderpand strekke van de naauwe en broederlijke verbindtenis, die tusschen alle Onze onderdanen plaats vinden moet, hebben wij Ons bewogen gevonden om te verklaren, zoo als wij verklaren bij deze, dat alle Landen tot denzelven behoorende, van nu af, vormen *het Koningrijk der Nederlanden*, hetwelk als zoodanig door Ons en Onze wettige Nakomelingen, volgens het regt van eerstgeboorte, moet worden bezeten; en dat wij, voor Ons zelven en voor de Vorsten, die, na Ons, den alzoo opgerigten troon bekleeden zullen, de Koninklijke waardigheid en titel aannemen; bij dezen laatsten echter dien van *Hertog van Luxemburg* voegende, uit hoofde der afzonderlijke betrekkingen, welke dat landschap bestemd is, om met *Duitschland* te onderhouden.

Maar hoezeer ook deze bepalingen strooken met hetgene wij aan de uitgestrektheid der Nederlanden en aan de beschaafdheid van derzelver talrijke en nijvere inwoners verschuldigd zijn, niet minder achten wij Ons verpligt, om zorg te dragen, dat niet de naam, dien wij steeds in alle wisselingen van de fortuin met eere gedragen, en onder welken Onze Voorvaderen aan de zaak der vrijheid zoo menigvuldige diensten bewezen hebben, vernietigd worde en verdwijne. En begeeren en bepalen wij, uit dezen hoofde, dat voortaan de vermoedelijke Erfgenaam van het Koningrijk der Nederlanden zal aannemen, voeren en behouden den naam en titel van *Prins van Oranje*, dezelve reeds onmiddellijk bij dezen aan Onzen beminden oudsten Zoon met des te inniger genoegen verleenende, omdat wij Ons verzekerd houden, dat hij den alouden luister daarvan zal handhaven, door de stipte vervulling zijner pligten, als Onze eerste onderdaan en als toekomstige beheerscher van den nieuwen Staat, en door, te allen tijde, met moed en zelfopoffering te waken voor de regten van zijn Huis en voor de veiligheid van het vreedzame en gastvrije grondgebied der Nederlanden.

Gij allen, Landgenooten! die dat grondgebied bewoont, ontsluit uwe harten voor het vertrouwen en de hoop! De bestanddeelen van het staatsgeluk zijn allen in uwe eigene magt! Zijt den vaderlande verkleefd, eendragtig en vrij van allen naijver, en gij zult sterk genoeg zijn voor de afwering van alle de gevaren, die u bedreigen mogten. Europa beschouwt uwe hereeniging met belangstelling en welwillendheid! De grondwet, die bereids voor een groot aantal uwer verbindende is, zal welhaast de wijzigingen ondergaan, die haar met de belangen en wenschen van allen in overeenstemming moeten brengen, en dáár zult gij dien waarborg vinden van de Godsdienst, op welke wij allen den hoogsten prijs stellen. Weldadige inrigtingen zullen, onder den zegen des Allerhoogsten, de vrije ontwikkeling van alle soort van volksvlijt en de herleving uwer van ouds beroemde kunsten bevorderen. En zoo uwe gevoelens en uwe pogingen aan die beantwoorden, welke uw Koning u, op dezen plegtigen dag, hartgrondig en onherroepelijk toewijdt, zal de voorspoed, die u te beurt valt, nog eeuwen lang het erfdeel zijn van een dankbaar nageslacht.

Gedaan in 's Gravenhage, den 16den Maart 1815.

(Get.) W I L L E M.

Ter ordonnantie van Zijne Majesteit,

(Get.) A. R. Falck.

XV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het vredes-traktaat, in den verleden zomer te Parijs gesloten, had aan dezen Staat onder Mijne Souvereiniteit eene vergrooting van grondgebied toegezegd. Maar de wijze, waarop die toezegging door

opgevolgde overeenkomsten is verklaard en uitgebreid, zal, buiten twijfel, de verwachting van velen te boven zijn gegaan. Het is niet eene enkele strook lands, het zijn niet eenige weinige distrikten, die aan het vaderland worden toegevoegd. Een geheel volk, en een volk, reeds vooraf door zijne zeden, taal en nijverheid en door zijne herinneringen zelve met ons verbroederd, komt Ons te gemoet, en betuigt zijn verlangen, om alle die betrekkingen door den band eener gemeenschappelijke regering te bevestigen.

De vereeniging en ineensmelting van alle de Nederlandsche Gewesten tot denzelfden Staat is, in meer dan één tijdsgewricht, onder Karel *den Vijfden*, bij Vader Willem, later nog, het voorwerp der wenschen en pogingen van verlichte en vaderlandlievende mannen geweest. Eene ernstige beschouwing heeft ook mij overtuigd, dat, zonder zoodanige vereeniging, zonder wederkeerige trouw en onderstand, de onafhankelijkheid dier gewesten op te zwakke grondslagen rust, en het eene gedeelte na het ander de speelbal worden moet van iederen naburigen Staat, die zijn regt naar zijne overmagt zoude willen afmeten.

In deze overtuiging deelen mijne Hooge Bondgenooten. Duitschland in het bijzonder ziet, zoowel als Engeland, in het onafhankelijk bestaan der Nederlanden een voornaam rustpunt der algemeene veiligheid, en wanneer de tijd der mededeeling van de hiertoe betrekkelijke staatsstukken zal gekomen zijn, zullen U Edel Mogenden met genoegen de blijken ontwaren van het dadelijk en ongeveinsd belang, dat de magtigste Hoven in de vrijheid en welvaart der Nederlandsche natie stellen.

Bij de staatkunde der verbondene Mogendheden en bij de wenschelijkheid der bedoelde vereeniging in mijne eigene oogen voegt zich de niet twijfelachtige gezindheid der Belgische ingezetenen. Slechts voorloopig onder mijn bestuur geplaatst, zijn zij, door veelvuldige bewijzen van genegenheid en vertrouwen, het oogenblik te gemoet gegaan, waarop mijne Souvereiniteit werkelijk konde worden ingevoerd. In hunne woorden en handelingen straalde niet zelden een voorgevoel door van het duurzaam geluk, dat de vrucht eener naauwe verbindtenis tusschen Holland en België wezen moet.

Op zoodanige gronden besloten hebbende, het oppergezag over alle de Nederlanden, en tevens de Koninklijke Waardigheid te aanvaarden, maak ik het tot mijne eerste zorg, die bepaling aan de trouwe vertegenwoordigers mijner landgenooten mede te deelen. Heeft uw doorzigt, Edel Mogende Heeren, en uw onbezweken ijver, mijne pogingen voor 's Lands welzijn tot dusverre krachtdadig ondersteund, niet minder verwacht ik van uwe medewerking in het regelen der nieuwe betrekkingen van den Staat. Geene der wijzigingen echter, die in de grondwet vereischt worden, kan de heilzame beginselen betreffen, waarop zij is gebouwd, en op welke onze landaard teregt een' zoo hoogen prijs stelt. Al wat thans geschiedt, al wat U mijnentwege zal voorgeslagen worden, moet integendeel strekken om het bezit dier reeds verkregene panden van vrijheid, eendragt en verdraagzaamheid te verzekeren en bestendig te maken. Mijn titel alleen verandert; mijn hart blijft zoo vurig en vaderlijk

als ooit, voor het heil mijner onderdanen kloppen, en alle deze gevoelens zullen zij wedervinden in de Proclamatie, bij welke ik hun, in dit merkwaardig tijdstip, hunne bestemming en mijne uitzigten voorgehouden heb.

's Gravenhage, 17 Maart 1815.

XVI.

S I R E!

Wij bedanken uwer Majesteit voor deze voorloopige mededeeling van het verhandelde op het congres, en wij zien het verdere op zijn' tijd te gemoet.

Wij hebben met een bijzonder genoegen waargenomen, dat de staat van ons Vaderland op ruimer grondslagen dan ooit te voren gebouwd, en onze geliefde Souvereine Vorst door de begeerte van geheel Europa geroepen is geworden, om de Koninklijke waardigheid aan te nemen.

Wij wenschen Uwer Majesteit hartelijk geluk met dezen nieuwen luister voor Uwen persoon en voor het Huis van Oranje, en wij begrijpen, dat de luister van dit volk, in het midden van hetwelk Uwe Majesteit geboren is, niet dan toenemen kan door het meerder aanzien van deszelfs opperhoofd.

Het volk van Nederland had, bij het vaststellen eener grondwet, geen gewag gemaakt van den titel van den Souvereinen Vorst, wel wetende, dat eene bepaling daaromtrent meer afhing van de overeenstemming der Mogendheden, dan van zijne beslissing; doch de wensch en de verwachting van alle brave Nederlanders is steeds geweest, dat, wanneer zij, tot welzijn van het algemeen, het opperste gezag aan Uwe Majesteit opdroegen, Hoogstdezelve ook eene plaats zoude innemen onder de gekroonde Hoofden van Europa.

De vereeniging van alle de Nederlanden is eene treffende gebeurtenis, onder alle degenen, waarmede deze nieuwe eeuw haren aanvang neemt. Zij is niet geschied om onzentwege, maar is een gevolg der overtuiging van alle de Mogendheden, dat het evenwigt van Europa de versterking van ons Vaderland vorderde.

Door de handhaving van dat evenwigt, inmiddels, is deze vereeniging voor ons allerheilzaamst. Wij bestaan slechts in gevolgen van het staatkundig evenwigt; onze Vaderen hebben hetzelve helpen ophouden met hun bloed en met hunne schatten, en toen het eindelijk verbroken is geworden, hebben wij de bittere vruchten der overheersching gesmaakt, waarvoor zij zich hadden weten te hoeden. Een van de krachtigste middelen, in hunne handen, om beide, onze onafhankelijkheid en het staatkundig evenwigt, te bewaren, zijn diezelfde Nederlanden geweest, met welke wij nu hereenigd zijn. Willem *de Eerste* wilde den grond leggen tot aller onafhankelijkheid, en zag de afscheuring van sommigen met weemoed aan. Prins Maurits hoopte nog de afgescheurden te winnen, en verklaarde aan hunne afgevaardigden, dat de godsdienst geen hinderpaal zijn zoude. Nadat zij onherstelbaar verloren moesten geacht

worden, vingen onze grootste staatsmannen aan, ze te beschouwen als eenen voormuur, dien zij niet dan in handen van onze vrienden mogten laten. Getuigen de oorlogen van bijna anderhalve eeuw onder WILLEM *den Derden*, onder JAN WILLEM FRISO, en onder Uwe Majesteit zelve en deszelfs geliefden broeder Prins FREDERIK, in jeugdigen ouderdom, met geen ander oogmerk, gevoerd. De gebrekkige voormuur heeft nu plaats gemaakt voor het oorspronkelijke ontwerp van den grondlegger van den Staat. Alle de Nederlanden zijn wederom geworden, zoo als ten tijde van KAREL *den Vijfden*, eene Monarchie onder een' Nederlandschen Koning, en alle de deelen van dezen uitgestrekten Staat kunnen, meer dan voormaals, dienen, om elkander hulp toe te brengen. Onze onafhankelijkheid is gevolgelijk beter verzekerd, dan zelfs WILLEM *den Derden* zich ooit daarmede had kunnen vleijen.

Onder het schild van deze onafhankelijkheid zijn wij eerst regt in het gerust bezit van onze vrijheid, van onze goederen, van de vruchten onzer nijverheid; en, bij alle de voordeelen, waarover wij ons heden mogen verheugen, is deze onafhankelijkheid naar buiten het voornaamste en gewigtigste, alzoo niet een van de anderen zonder dit kan bestaan.

Zonder eene vaste onafhankelijkheid in het hart van den Staat, zijn ook onze kostelijkste bezittingen in andere werelddeelen de gemakkelijke prooi, of van de Mogendheid, die ons zelve overweldigt, of van haren vijand; gelijk als gebleken is in onze dagen. Door de handhaving onzer onafhankelijkheid in Europa, waren wij daarentegen, in den loop van twee eeuwen, gebleven in het bezit van onze koophandel en koloniën. Wij hadden, met de uiterste inspanning, dan eens den vijand aan onze grenzen gekeerd, dan eens hem midden uit ons land gedreven; doch nimmer hadden wij ons deel in de heerschappij der Zee verloren. Onze wijze Vaderen, aangevoerd door de Prinsen van Oranje, hadden dit bewerkt door middel van de keuze der Bondgenooten onder de Mogendheden, en hun beproefd staatkundig stelsel is op dit tijdstip mede herboren. Wij deelen in de vrije vaart op alle de zeeën des aardrijks; ook onze nieuwe broederen zullen, na een langdurig gemis, daarin deel nemen; en de algemeene welvaart, voor allen daaruit te voorzien, zal ons aller krachten tot eigene verdediging verdubbelen.

Nog kort geleden, dachten wij niet, dat de gelegenheid nabij konde zijn, om de proef van zulk eene verdediging te nemen.

De algemeene vrede beloofde aan ons vaderland die zelfde vruchten van nijverheid, welke gedurig, in tijden van vrede, eene groote welvaart onder ons voortgebragt hebben.

De instelling van eene goede regering, gegrond op oude nationale wetten en gewoonten, en een gewrocht der ondervinding van vele eeuwen, voorspelde ons inwendige rust en aanmoediging voor alle nuttige ondernemingen. De wijze gematigdheid van Uwe Majesteit, die alle partijen en alle gezindheden vereenigd heeft, streelde ons met de hoop, dat er voortaan, met opzigt tot de burgerlijke maatschappij, geene partijen meer bestaan zouden en geen onderscheid van gezindheden zoude bemerkt worden.

Dan, nieuwe gebeurtenissen in een naburig Rijk, van welke Uwe Majesteit gewag heeft gemaakt, kunnen den fakkel des oorlogs wederom op onze grenzen brengen, en dan zal aanstonds de kracht van den nieuwen Staat onverdeeld kunnen dienen, in de handen van Uwe Majesteit, om den schat onzer onafhankelijkheid ongekrenkt te behouden.

Welke waarborgen hebben wij niet reeds in het geledene van hetgeen wij, in het vervolg, onder Deszelfs bestuur verwachten mogen?

De aloude Nederlandsche deugden van zedigheid, orde, zuinigheid, in de hoogste mate eigen aan Uwe Majesteit, worden alomme door Uw voorbeeld aangekweekt. Uwe Majesteit plukt niet alleen de vruchten van den heldenmoed en de staatkunde Uwer groote Voorvaderen, maar gaat ook met een' vasten tred voort op de roemrijke baan, door dezelve geopend. Wij zitten hier, omringd van hunne eerwaardige beelden, en zij schijnen met zelfsvoldoening te oogen op hunnen gelukkigen Nazaat, die, met krachtiger middelen uitgerust, zoo als zij voor de vrijheid van den Staat en van Europa handelden en streden, even zoo deze onwaardeerbare panden zal bewaren, en eene kroon zetten op het hoofd van den Oranje-stam, nog luisterrijker, dan de koninklijke. Uwe Majesteit geniet klaarblijkelijk dezelfde gunst des Hemels, als zij, op Uwe ondernemingen; en Uw kort bestuur is reeds verzeld van eene reeks van wonderen, waarvan de wedergade naauwlijks op te sporen is in onze vaderlandsche geschiedenissen. Een vrijwillige opstand, de hulp van alle zijden toegesneld, de Souvereiniteit in het Huis van Oranje gevestigd, de Grondwet voorgedragen en aangenomen, onze bittere vijand veranderd in een' vriend, alle de vestingen en havens door dezen ommekeer ontruimd, de voorloopige vrede geteekend, en heden alle deze weldaden bevestigd door een verdrag van geheel Europa; wie erkent niet in dit alles de zigtbare hand des Almagtigen?

Ga dan voort, Sire! onder zulk een' Goddelijken zegen, ga voort op Uwe glansrijke en deugdzame loopbaan, omringd van eene teedere echtgenoote, uitmuntende in heldenzin en zachte zeden, van eene schrandere en grootmoedige moeder, van eene lievende zuster en dochter, van dappere zonen, Uwe en onze hoop, ga voort, toegejuicht door alle Volken, krachtiglijk ondersteund door Uw volk, welks harten zich allen vereenigen tot één gevoel, welks monden allen uitroepen met ééne stem, *leve de Koning!*

's Gravenhage, 17 Maart 1815.

XVII.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

In aanmerking nemende de noodzakelijkheid eener Grondwet, die zich over het geheele Nederlandsche Rijk uitstrekkende, des te

beter de regten Onzer getrouwe onderdanen waarborge en Ons in staat stelle, om het bestuur allerwege met heilzame klem en op een' gelijkmatigen voet te oefenen;

Willende, hoe eer hoe liever, de beloften vervullen, die wij deswege bij de aanvaarding van het Koninklijk gezag aan de natie gedaan hebben, en alzoo het gelukkig oogenblik verhaasten, waarop wij, omringd van hare wettige vertegenwoordigers, de maatregelen zullen kunnen beramen, die de vereeniging van de Noordelijke en Zuidelijke provinciën moeten voltooijen, en den voorspoed van den nieuwen Staat, met de vrijheid van deszelfs inwoners, bevestigen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene speciale commissie, door Ons te benoemen, zal zich onverwijld bezig houden met de herziening *der Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden.*

2. Aan die commissie zullen worden ter hand gesteld;

A. De acht artikelen, behelzende de bepalingen, welke, volgens het protocol, door de plenipotentiarissen der hooge Bondgenooten, op den 20sten Junij 1814, te Londen onderteekend, en, op den 10den Julij daaraanvolgende, door Ons geaccepteerd, bij de zamenvoeging van het voormalig België en van de Vereenigde Nederlanden in acht moeten worden genomen;

B. Het protocol van het congres te Weenen, waaruit de grenzen en omvang der aan Ons gezag onderworpene landen ten volle blijken; wel verstaande, dat het groot-hertogdom van Luxemburg, niettegenstaande de afzonderlijke betrekkingen, welke wij, wegens hetzelve, met Duitschland mogten te onderhouden hebben, wat de vertegenwoordiging en verdere wettelijke instellingen betreft, als een integrerend deel van den Staat te beschouwen is;

C. De wet, op den 23sten Maart 1815, door Ons, met gemeen overleg der Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, gemaakt.

3. De commissie zal overwegen, welke veranderingen noodzakelijk of dienstig zouden zijn, om, naar aanleiding der evengemelde stukken en van hetgene de ondervinding des afgeloopen jaars geleerd heeft, de Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden overeenkomstig te maken met den nieuwen toestand der zaken, en heilzaam voor alle gedeelten des Koningrijks in deszelfs tegenwoordige uitgestrektheid.

4. Zij zal een gaaf ontwerp formeren der Grondwet, zoo als die, ten gevolge van hare voorschrevene beraadslagingen en naar haar oordeel, zoude behooren te worden vastgesteld en ingevoerd.

5. Bij de aanbieding van dat ontwerp, zal de commissie Ons tevens dienen van consideratiën en advies, over de wijze, waarop dit verbond tusschen de natie en Ons zal moeten worden bekrachtigd en van weerszijden beëedigd, en over alle verdere maatregelen, welke de invoering der nieuwe Grondwet behooren vooraf te gaan en te vergezellen.

6. Tot de voormelde Commissie worden benoemd, de Heeren:

G. K. van Hogendorp, President;
Graaf van Aerschot,
Alberda van Bloemersma,
H. W. van Aylva,
De Coninck,
Dotrenge,
Ferd. Dubois,
Van der Duijn van Maasdam,
C. T. Elout,
Gendebien,
Holvoet,
Lampsins,
Leclerc,
Van Lijnden van Hoevelaken,
C. F. van Maanen,
Graaf Cesar de Mejan,
Graaf de Merode Westerloo,
J. H. Mollerus,
W. Queijsen,
Raepsaet,
Grave de Thiennes de Lombize,
Van Tuijll van Serooskerken van Zuijlen,

En tot haren Secretaris de heer J. D. Meijer.

7. Wij reserveren Ons, om het getal der leden van deze Commissie te vermeerderen, naar gelang de dadelijke bezetting der aan het Rijk toegewezene landen, of andere beweegredenen, Ons zullen voorkomen zulks te vorderen.

8. De leden der Commissie zullen de aan haar opgedragene werkzaamheden onder zich mogen verdeelen, op zoodanige wijze, als zij meenen zullen meest bevorderlijk te zijn voor het gemak en den spoed hunner deliberatiën.

9. De Commissie zal vergaderen in 's Gravenhage, en hare eerste bijeenkomst houden, op Maandag den eersten Mei aanstaande, in het lokaal, dat voor haar zal worden aangewezen en in gereedheid gebragt, door de zorg van Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken, welken wij daartoe qualificeren bij dezen.

10. Ons tegenwoordig besluit zal kopiëlijk, onder bijvoeging der stukken, in artikel 2 vermeld, worden toegezonden aan den heer van Hogendorp, President der Commissie, en gelijke kopij van hetzelve aan ieder der verdere benoemden, alsmede aan het departement van Binnenlandsche Zaken, tot informatie en narigt respectivelijk:

Gegeven te Brussel, den 22sten April, des jaars 1815, het tweede van Onze regering.

(geteekend) W I L L E M.

Van wege den Koning,

(geteekend) A. R. Falck.

XVIII.

S I R E!

De commissie, door uwe Majesteit benoemd, tot herziening van de Grondwet der Vereenigde Nederlanden en het voorstellen der wijzigingen, door de vergrooting van het grondgebied, de opriging van het koningrijk der Nederlanden en de bepalingen der traktaten van Londen en Weenen noodig geworden, heeft zich van deze

taak gekweten met al den ijver, welken het gewigt der zaak en de begeerte om aan het vertrouwen, door Uwe Majesteit in haar gesteld, te beantwoorden, vorderden.

Uwe Majesteit heeft in het afgeloopen jaar aan de aanzienlijken, te Amsterdam bijeen gekomen, verklaard, dat dezelve de Souvereiniteit aanvaard had, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de vrijheid der personen, de zekerheid der eigendommen, alle burgerlijke voorregten, in één woord, die een waarlijk vrij volk kenmerken, bij eene doelmatige Grondwet zouden gewaarborgd worden.

Deze woorden, dankbaarlijk in aller harten geprent, de zeden en gewoonte des volks, zijn huishoudelijk bestaan, inrigtingen door de eeuwen beproefd, hadden dan ook den grond gelegd eener eerste Grondwet, bij welker zamenstelling zeker mistrouwen voor loutere bespiegelingen geheerscht heeft, door zoo veel staatsregelingen van het oogenblik geregtvaardigd; die Grondwet is niet eene vrucht van het vernuft, maar berekend naar de behoeften der natie, in het begin der 19de eeuw.

Zij had niet opgebouwd, wat door den tijd geheel vervallen was; zij had enkel vernieuwd, hetgeen met vrucht kon behouden blijven, en in dien geest had zij de Staten der provinciën doen herleven, maar tevens haar bestaan gewijzigd. In hunne betrekking tot de algemeene landregering, was die bemoeijenis niet altijd boven billijke bedenkingen verheven geweest; die bemoeijenis heeft opgehouden; maar belast met het inwendig bestuur, hebben de provinciale Staten oneindig veel toegebragt tot de welvaart van het land; dat bestuur was hun terug gegeven, gelijk mede aan de steden en het platte land die vrije regeling hunner inwendige huishouding was verzekerd, welke met het algemeen welzijn bestaanbaar kan gerekend worden.

De wet had voorts den Souverein bekleed met al het gezag en de magt, welke geschikt is om zijne hooge waardigheid allerwege te doen eerbiedigen. Zij had de wetgevende magt geplaatst in de zamenstemming van den Vorst met de Staten-Generaal, benoemd door de provinciale Staten, welke ieder op hunne beurt gekozen werden door alle ingezetenen, die eenig belang in 's lands welvaart hadden.

In zulk een wel ingerigt zamenstel van wetten en inrigtingen, erkenden de leden der commissie uit de zuidelijke provinciën, spoedig de gronden hunner aloude gesteldheid, de beginselen hunner aloude vrijheid en onafhankelijkheid, en het heeft weinig moeite gekost, Sire! deze grondwet te wijzigen en te schikken naar de behoeften van twee volkeren, die eenmaal, tot hun ongeluk en dat van geheel Europa, gescheiden, niets meer ter harte hebben, dan zich nu, ter bevordering van eigen welvaart en aller volkeren waar belang, door eenen onverbreekbaren band te vereenigen.

Daartoe bepaalde zich onze taak: ten grondslag van onze werkzaamheden die eerste wet en hare welmeenende en vaderlijke bedoelingen genomen hebbende, zoo hebben wij de algemeene beginselen en bijzondere bepalingen, daarin voorkomende, geleidelijk nagegaan.

Wij hebben getracht, Sire! in uwen geest in te dringen, en aan de Staatswet, naar welke uw schoon Rijk zal bestuurd worden, dat

kenmerk van regtvaardigheid en algemeene welwillendheid te geven, dat men in alle uwe gevoelens telkens wedervindt.

Verre was van ons de trotsche waan in alles te willen voorzien, alles te regelen, en wij hebben aan de ondervinding van lateren tijd ook haar deel ter volmaking van dit werk gelaten; dikwijls hebben wij alleenlijk de fondamenten gelegd, waarop uwe wijsheid, door andere raadslieden en den tijd zelven voorgelicht, de inrigtingen vestigen zal, welke nu meer aangewezen dan daargesteld zijn, en daarna zonder schadelijke overhaasting, maar tevens zonder onnoodig dralen opgetrokken, het gebouw volmaken zullen, waarvan wij de omtrekken geteekend, de gronden gevestigd hebben.

Bij de verdeeling van het Rijk, hebben wij voor de Noordelijke provinciën die der eerste Grondwet behouden, en alzoo aan elke provincie hare oude grenzen, met weinige veranderingen, die haar belang zelve kenschetst, teruggegeven. Gelijk belang heeft ons bewogen, voor de Zuidelijke provinciën eenen tegengestelden grond aan te nemen, en de uitgestrektheid der tegenwoordige departementen te behouden, met verandering alleenlijk van de benamingen. (Art. 2.) Een tijdverloop van meer dan 20 jaren, heeft tusschen de ingezetenen der departementen betrekkingen daargesteld, welke men niet kan los scheuren, zonder ontallijke belangen te kwetsen, en eene verwarring te weeg te brengen, even moeijelijk voor de regering, als onnut, ja schadelijk voor de ingezetenen zelve.

Wij hebben den rang der provinciën bepaald, zoo als die voor hare scheiding bestond, ten tijde van Karel V.

De provincie Luxemburg, welke den titel van Groot-Hertogdom voert, en die voor Uwe Majesteit en deszelfs Huis de plaats der vorige Duitsche Staten bekleedt, is voor het Rijk eene zeer belangrijke aanwinst. Wij weten, Sire! dat verdragen, tusschen de leden van uw vorstelijk geslacht gesloten, aan den tweeden uwer Zonen bepaalde regten op de Nassausche Staten gewaarborgd hebben; maar wij gelooven, Sire! dat aan de Staten-Generaal moet worden overgelaten, om, hetzij bij wege eener overgifte van domeinen, of op eenige andere wijze, daaromtrent de vergoeding voor te stellen, welke het meest geschikt zijn zal, om te voldoen aan hetgeen de billijkheid eischt en de erkentenis der natie voorschrijft. Wij verstouten ons nog, Sire! den wensch te uiten, dat, met overeenstemming uwer Bondgenooten, zoodanige schikkingen gemaakt worden, door welke het Groot-Hertogdom Luxemburg nimmer en in geen geval kan ophouden een gedeelte van het Koningrijk uit te maken; deze wensch is gegrond op het belang van den Staat, maar niet minder op dat van Europa zelve.

Al de waarborgen, welke bij de eerste Grondwet aan de persoonlijke vrijheid en het rustige bezit der eigendommen gegeven waren, zijn ook in het nieuw Ontwerp te vinden, en wij hebben niet noodig gehad veel daarbij te voegen.

Alle willekeurige gevangenneming is verboden. (Art. 168.)

Vorderen gewigtige bedenkingen eene politieke aanhouding, binnen drie dagen moet dan de aangehouden persoon aan den regter worden aangegeven. (Art. 169.)

Niemand wordt, tegen zijnen wil, aan den dagelijkschen regter onttrokken. (Art. 167.)

De onregtvaardige straf van verbeurdverklaring blijft afgeschaft. (Art. 171.)

Alle vonnissen worden in het openbaar uitgesproken (art. 174): die, in burgerlijke zaken te vellen, moeten de gronden inhouden, op welke zij berusten (art. 173): in criminele vonnissen moet de misdaad met alle hare omstandigheden, en de wet, die den grond tot veroordeeling oplevert, uitgedrukt worden. (Art. 172.)

Niemand mag van zijn eigendom ontzet worden, dan wanneer het algemeen belang zulks vordert, en tegen eene billijke schadeloosstelling. (Art. 164.)

De woning van elk onderdaan des konings is hem een veilig verblijf. (Art. 170.)

De wet erkent en regelt op eene voegzame wijze het regt van elk ingezetene, om zijne belangen bij 's Lands regering in te brengen. (Art. 161.)

Zij gedoogt geene voorregten in het stuk der belastingen. (Art. 198.)

Des Konings onderdanen zijn, zonder onderscheid van geboorte of godsdienstige begrippen, tot ambten en bedieningen bevoegd. (Art. 11 en 198.)

Tot de hoogere posten zijn alleenlijk verkiesbaar ingezetenen, geboren uit ouders binnen het Rijk gevestigd (art. 8); maar tot alle andere kunnen ook zij geroepen worden, die door wetduiding of naturalisatie voor Nederlanders gehouden worden. Het gastvrije Nederland toch zal, bij voortduring, bescherming en hulp verleenen aan allen, die, door deszelfs zachte wetten en vaderlijke regering gelokt, zich in hetzelve nederzetten; maar het regt, om over de hoogere belangen van het volk zijne stem uit te brengen en aan de besturing der gemeene zaak deel te nemen, kan aan niemand worden toegekend, die niet de liefde voor het vaderland met de eerste melk heeft ingezogen.

De vrijheid der drukpers is aan geene andere bepalingen onderworpen, dan elke andere daad der burgeren, de verantwoordelijkheid namelijk van den schrijver, drukker en uitgever. (Art. 227.)

Wij hebben onder de eerste pligten van 's lands regering gebragt de zorg voor het openbaar onderwijs; hetzelve toch verspreidt bij alle klassen der maatschappij nuttige kennis, en bij derzelver beschaafde standen die liefde voor de wetenschappen en fraaije letteren, welke het leven veraangenamen, een gedeelte van den waren volksroem uitmaken, en met de welvaart zoowel als met de zekerheid van den Staat in een waarlijk belangrijk verband staan. (Art. 226.)

In weinige landen is zoo veel voor de onvermogenden gedaan, als in het onze; men zoekt vergeefs elders zoo vele gestichten, waar de grijsaard eene rustplaats, de zwakke hulp en bijstand, en de jeugd kosteloos onderwijs vinden kan. Het levendig belang, dat Uwe Majesteit in die gedenkteekenen van voorvaderlijke godsdienst, christelijke liefde en weldadigheid stelt, is bij de Grondwet aan alle onze Koningen voorgeschreven. (Art. 225.)

Bij hetzelve is eindelijk het dierbaarste van alle regten verzekerd, de vrijheid van geweten. (Art. 190.)

Wij durven ons vleijen, Sire! dat deze onderscheidene bepalingen aan uwe edele bedoelingen beantwoorden.

De steden, districten en dorpen rigten hunne huishouding naar elks plaatselijke gesteldheid in, mits maar het algemeen belang daarbij niet worde uit het oog verloren. De plaatselijke regeringen besturen als goede huisvaders; maar hunne bijzondere huishouding maakt een gedeelte van de algemeene uit; zij moeten dus dezer belangen niet kwetsen. (Art. 155.)

De Staten der Provinciën keuren de begrooting der plaatselijke uitgaven goed. (Art. 156.) De algemeene regering neemt daarvan (des noods) kennis en beschikt daaromtrent, zoo als het algemeen welzijn vordert. (Art. 159). Zij schorst en stelt buiten werking alle de handelingen der plaatselijke regeringen, welke tegen de wetten en het algemeen belang aandruischen. (Art. 155.)

De gemeenten ten platte lande zullen hunne oude, of later afgebakende scheidingen behouden, of ook geheel nieuwe verkrijgen; hunne oude en bestaande of geheel nieuwe benamingen aannemen, naarmate de omstandigheden en het plaatselijke belang zulks medebrengen. Dit alles, zoowel als de wijze, waarop het bestuur zal geregeld worden, wordt bij reglementen bepaald, door den Koning vast te stellen, na ingenomen advies van de provinciale Staten der plaatselijke regeringen of bijzondere commissiën, zamengesteld uit de leden, die met de plaatselijke aangelegenheden bekend zijn en daarin belang hebben. (Art 132 en 154.)

Wij hebben straks het goede aangestipt, door het bestuur der provinciale Staten in vroegere dagen tot de algemeene welvaart bijgebragt. Van alle bemoeijenis met de grootere belangen van den Staat ontslagen, zal hun bestuur nog nuttiger zijn. Tallooze inrigtingen, openbare werken van het grootste belang en de steeds bloeijende welvaart van vroegere dagen hebben, zoo in de Noordelijke als Zuidelijke provinciën, de nuttige strekking van zulk een bestuur bewezen, en met weêrzin had men deszelfs vernietiging daargesteld gezien. Door verlichte mannen in een naburig land, alwaar zulke regeringen niet zeer algemeen bekend waren, boven alle andere wijze van bestuur aangeprezen, zal hetzelve in ons zamenstel van regering een heilzaam en doelmatig middel zijn, om de gehechtheid en den eerbied voor de wetten aan te kweeken, welke zoo veel te vaster kleven, naarmate zij meer op ernstig vertrouwen gegrond zijn. In uw hart toch, Sire! kunnen die heillooze staatsregelen niet opwellen, welke het belang des Vorsten van dat des volks afscheiden, en alzoo het heil en de kracht miskennen, dat door derzelver standvastige en naauwe vereeniging alleen wordt daargesteld.

De Staten zullen de behoeften en nooden hunner provinciën en de redelijke begeerten van des Konings onderdanen ter zijner kennis brengen. (Art. 151.)

Belast met de inwendige huishouding hunner provinciën, maken zij, onder 's Konings goedkeuring, de noodige bepalingen te dien aanzien. (Art. 146.)

Zij deelen naar bepaalde regelen de beheering van den waterstaat (de bruggen en wegen daaronder begrepen) met een bestuur, aan hetwelk de vorige Grondwet, om de belangrijkheid der zaak, zeker constitutioneel bestaan gegeven heeft, hetwelk ook wij behouden hebben. (Art. 215 en 225.)

Voor het overige behooren alle takken van het provinciaal bestuur tot de bemoeijenis der Staten; maar het getal der leden moet uit den aard der instelling aanzienlijk zijn; zij kunnen dus niet altijd vergaderd blijven; en benoemen daarom, tot uitvoering van dat gedeelte van hun gezag, hetwelk eene dagelijksche zorg en een steeds voortdurend toezigt vordert, eene vaste commissie uit hun midden, die wegens hare daden aan hen verantwoordelijk is. (Art. 158.)

De vergadering der Staten, zoowel als die van hunne gedeputeerden, heeft tot haren voorzitter eenen commissaris, door den Koning benoemd, en die tevens belast is met de zorgen voor de belangen der provinciën, voor die der algemeene regering en alzoo voor de rigtige uitvoering der wetten. (Art. 137.)

Door deze tusschenkomst wordt de Koning, als Opperbestuurder van het geheel, op eene regelmatige wijze onderrigt van alles, wat deszelfs vaderlijke bezorgdheid noodig heeft te weten; deze ambtenaar kan alzoo, door de ware beweegredenen van vele bepalingen op te geven, welker doel ligtelijk zou kunnen miskend worden, een nuttig verband daarstellen tusschen de hoofden der departementen van algemeen bestuur en de Staten.

Bij de eerste Grondwet waren geene vaste bepalingen omtrent de zamenstelling der provinciale Staten gemaakt; naderhand is die zamenstelling voor elke provincie bij een reglement geregeld, hetwelk met Uwer Majesteits goedkeuring is bekrachtigd. Bij die reglementen zijn in het oog gehouden de oude inrigting, in de vereenigde Nederlanden te voren bestaan hebbende; en zij bevatten niets, dat met de Belgische gesteldheid strijdig is. Wij hebben het nuttig geacht, dat de bestanddeelen der Staten in de Grondwet zelve vervat wierden. (Art. 129.)

De edelen, welke zich al of niet tot ridderschappen kunnen vereenigen (art. 131), de steden, en het platte land nemen deel aan het provinciaal bestuur in eene evenredigheid, welke naar het belang van elke provincie kan geregeld worden (art. 129); alleen het beginsel staat vast, en is overal gelijkvormig; al het overige verschilt naar de plaatselijke aangelegenheden, en kan door Uwe Majesteit, naar hetgeen de ondervinding leeren zal nuttig te wezen, worden gewijzigd. Hoe gelukkig is niet het volk, dat in het vormen van zijnen Staat zich niet behoeft te wagen aan eenen schadelijken spoed, noch zich overgeven aan eene geheel blinde toekomst, maar met het volste vertrouwen aan zijnen Koning de zorg kan overlaten, om de algemeene staatswetten af te werken en te volmaken!

Wij hebben echter begrepen, Sire! dat er eindelijk een tijd moet geboren worden, na welken de gestadige begeerte ter verbetering niet behoorde te worden ingewilligd, daar de vastheid en zekerheid van hetgeen goed bevonden is, verkieslijk is boven de ijdele pogingen om zonder ophouden naar volmaaktheid te streven. Wij

hebben daarom vastgesteld om de reglementen, door Uwe Majesteit bekrachtigd, voor zoo verre het stemregt en de zitting in de vergaderingen, dat is de beoefening der politieke regten, betreft, na een tijdverloop van tien jaren, als een deel der Grondwet te doen beschouwen. (Art. 7.)

De verkiezing der leden van de Staten-Generaal is ook bij het nieuwe ontwerp aan de provinciale Staten verbleven; daar deze toch middellijk of onmiddellijk door de natie zelve verkozen worden, zoo zoude het geheel overtollig zijn een ander kies-kollegie, ten gemelden einde, op te rigten. Het is bovendien geheel overeenkomstig met den geest der Grondwet, die, zonder aanleiding te geven tot alle de ongelegenheden van eigenlijk gezegde volks-vergaderingen, alle de gestelde magten als schakels van eene gemeene keten beschouwt, door van de eene tot de andere af te dalen, zelfs eindelijk tot de lagere standen der maatschappij, welke, hoezeer een gering gedeelte in de vervulling der behoeften van den Staat bijdragende, echter belang hebben in de nationale vertegenwoordiging. (Art. 133, 134.)

Ten aanzien van het getal der leden, door elke provincie tot de vergadering der Staten-Generaal te benoemen, heeft eenig verschil van gevoelen plaats gehad. Sommige leden der commissie waren van meening, dat daartoe de bevolking als de eenvoudigste, billijkste en zekerste grond in aanmerking komen moest, en bragten vele redenen en voorbeelden bij tot staving van dit gevoelen; andere dachten, dat de juistheid van dezen grond, en vooral ook deszelfs toepassing op de vereeniging onzer provinciën, met klem kon worden tegengesproken, en er werd wijders aangemerkt, dat de buitenlandsche bezittingen, welke de Noordelijke provinciën tot moederland hebben, de uitgebreidheid van den handel daaruit geboren, en de millioenen inwoners onder hare regering levende, niet gedoogden den grondslag voor de vertegenwoordiging enkel in de Europesche bevolking te zoeken; eindelijk dat het eenige middel tot vestiging van eene opregte en altoosdurende vereeniging tusschen de twee gedeelten van het rijk was eene geheel gelijke vertegenwoordiging van beiden. Met dit gevoelen heeft zich de meerderheid vereenigd.

Het getal van leden uit elke der Noordelijke provinciën is hetzelfde gebleven; dat der Zuidelijke is op eene billijke wijze, en in evenredigheid zoo van het getal der ingezetenen, als dat der gedeputeerden, door welke zij reeds waren vertegenwoordigd, geregeld. (Art. 79.)

Dan er is een ander deel der Staten-Generaal, Sire! hetwelk wij meenen, dat niet behoort te worden afgewisseld: De vergrooting van den Staat, de rang, dien dezelve onder de volken van Europa bekleedt, de verschillende bestanddeelen, waaruit dezelve is zamengesteld, deszelfs meer ingewikkelde belangen maakten ons ten pligt met de ondervinding te rade te gaan:

Ten einde dan alle overijling in de raadplegingen voor te komen, in moeijelijke tijden aan de driften heilzame palen te stellen, den troon te omringen door een bolwerk, waartegen alle partijen af-

stuiten, aan de natie eene volkomene zekerheid te waarborgen tegen alle willekeurige uitbreiding van gezag, oordeelden wij het nuttig, Sire! op het voorbeeld van magtige Rijken en bloeijende Gemeenebesten, de vertegenwoordiging des volks in twee Kamers af te deelen; wij hebben te dezen aanzien echter geene vreemde instellingen nagevolgd, welke met onze zeden niet waren overeen te brengen; wij hebben de gronden en wijziging dezer instelling gezocht in het wezenlijk doel van dezelve.

Aan de afdeeling der Staten-Generaal, daargesteld met oogmerk om driften en dwalingen van het oogenblik tegen te gaan, is niet toegekend het regt om eenige voorstellen te doen; zij behoort enkel lijdelijk te wezen, en bepaalt zich alzoo tot de aanneming of verwerping der voorstellen aan haar gezonden. Voorzigtigheid en wijsheid zijn de groote vereischten in hare leden; de ontworpen Grondwet vordert een' ouderdom van 40 jaren.

De grootste waarborg, welken zij aan den Staat kunnen geven, is het groot belang, dat zij zelve bij het algemeen welzijn hebben; zij worden daarom gekozen uit hen, die door diensten aan den Staat bewezen, door hunne geboorte, of door hun vermogen, tot de aanzienlijkste van den lande behooren. Niets is er bijna, wat elk mensch krachtdadiger zoekt te handhaven, dan persoonlijke achting en aanzien en de herinnering en de belooning der diensten, door hem bewezen; hartelijk dus moet de verkleefdheid zijn aan het Vaderland, van hem, die het aanzien, dat hij geniet, verschuldigd is aan eenen naam, dien zijne voorouders door werkelijke diensten aan het Vaderland veredeld hebben. De bezitters van een groot vermogen, in vaste goederen gevestigd, aan den Staat verstrekt, of nuttiglijk in den handel aangelegd, zullen buiten twijfel zorgvuldiglijk waken, dat geene bron van algemeene welvaart worde gestopt of uitgedroogd.

Om hun eene nuttige onafhankelijkheid te bezorgen, hebben wij voorgedragen, dat zij voor hun leven zullen worden aangesteld. Hunne benoeming staat geheel aan den Koning. De geest der monarchie en het belang der natie vorderen dit om strijd; daardoor bekomt de Vorst op de eerste standen der maatschappij eenen invloed, welks nut zich allerwege verspreidt. Wij hebben ons steeds ten vasten regel uitgekozen, de Grondwet overeen te brengen met den waren aard eener gematigde monarchie. (Art. 80.)

De Koning zendt de voorstellen, welke hij in den Raad van State heeft doen overwegen, aan de Kamer, welke door de provinciale Staten verkozen is, (art. 106); deze onderzoekt dezelve, en brengt ze bij aanneming in de eerste Kamer, welke op gelijke wijze de zaak onderzoekt (art. 109); deze Kamer ontvangt en overweegt mede de voorstellen, door de tweede Kamer aan den Koning gedaan; nimmer stelt zij zelve iets voor. (Art. 114 en 115.)

Zoo zij zulk een voorstel aanneemt, zendt zij het aan den Koning, die hetzelve aanneemt of verwerpt. (Art. 116.)

Veelal zal deze Kamer bij het afslaan van eenig voorstel der andere, aan den Koning besparen de oefening van een heilzaam en hoogstnoodzakelijk regt, maar hetwelk toch door eene te veelvuldige

herhaling het onderling vertrouwen zou kunnen deren, welks behoud zoo nuttig voor de Vorsten, zoo heilzaam voor de volkeren is. Overigens is de wet steeds het uitvloeisel van het gemeen overleg des Konings en der beide Kamers van de Staten-Generaal. (Art. 119.)

In vele onzer provinciën, bijzonder in de Noordelijke, hadden de gezamelijke burgers een niet onbeduidend aandeel in de besturing der zaken, door de wijze zelve, op welke de verschillende regerings-kollegiën op zich zelve en onderling waren gewijzigd; deze deelneming bevorderde den publieken geest, die groote springveêr van alle besturen, welke eene vertegenwoordiging ten grondslag hebben. 's Lands regering bekomt meer kracht en wordt beter gehoorzaamd, wanneer zij de beweegredenen van hare wetten en bepalingen openlegt, en het doel der opofferingen, welke zij vordert, en der krachten, welker inspanning zij begeert, doet kennen. Verscheidene voorbeelden strekken ten bewijze, welk groot vermogen het gouvernement verkrijgt, wanneer de gehechtheid des volks aan de bevolene maatregelen voortvloeit uit beredeneerde overtuiging.

Wij hebben gemeend, dat deze belangrijke voordeelen best verkregen en bewaard wierden, in het openlijk vergaderen der tweede Kamer, onder zoodanige bepalingen nogtans, als geschikt zijn ter wering van alle misbruik en tot het tegengaan van eene verkeerde strekking. (Art. 108.)

Om de ware reden van eenig voorstel met kracht te doen ontwikkelen en de heilzame inzigten van het gouvernement naar waarde te doen kennen en beöordeelen, om gelegenheid te geven tot het daarstellen van doelmatige wijzigingen, zoo zullen de hoofden der departementen van algemeen bestuur tot beide de Kamers der Staten-Generaal toegang hebben; de bevoegdheid echter om de vergadering voor te lichten geeft hun geen regt van stemmen. (Art. 91.)

Er zijn, bij de Grondwet, eenige bepalingen gemaakt, omtrent de wijze van raadplegen, welke, in den eersten opslag, beter bij een reglement van orde schijnen te kunnen worden geregeld; dan wij hebben aan dezelve een des te grooter gewigt gehecht, naar mate wij overtuigd werden van het nut eener gestadige en onderlinge verhouding tusschen de leden der vergadering, uit de verschillende oorden van het Rijk te zamengevloeid, en tevens van het daarstellen eener gemakkelijke wijze, om aan allen de ware gronden en de teederste bedenkingen te doen kennen, welke ter aanneming of verwerping van eenig voorstel leiden kunnen. (Art. 107.)

Het is ter behouding van de volmaakste eensgezindheid, dat wij de onderscheidene formulieren hebben voorgeschreven, welke in de gestadige wisseling der Kamers en onderling en met het Gouvernement moeten worden gebezigd.

Wij achten het voor onnoodig, Sire! de redenen op te geven, die ons bewogen hebben tot het voorschrijven van de onderscheidene eedsformulieren. Uwe Majesteit heerscht over een volk, dat voor den eed eenen heiligen eerbied voedt, denzelven nimmer ligtvaardig aflegt, maar getrouwelijk nakomt.

De gronden tot opbouw der regterlijke verordeningen, in de

eerste Grondwet gelegd, waren grootendeels overeenkomstig met de oude Hollandsche instellingen, en weken niet wezenlijk van die der Belgische provinciën af. Wij hebben dezelve behouden.

Tot beslissing van burgerlijke zaken bestaan er regtbanken van eersten aanleg, naar het meeste gerijf der twistende partijen geplaatst. (Art. 134.) Een hof van hooger beroep spreekt regt over eene of meer provinciën. (Art. 182.)

Een opperste geregtshof heeft het toezigt over de handelingen van alle regterlijke kollegiën, en is bekleed met zoodanig gezag, als de wet aan hetzelve nader zal toekennen. (Art. 180.)

De vervolging en de bestraffing der misdaden is in elk regtsgebied toebetrouwd aan regters, die ook in burgerlijke geschillen uitspraak doen, en alzoo matigt deze hunne dubbele betrekking eene te groote helling tot strengheid, welke door eene uitsluitende oefening van het strafregt welligt bij hen zoude kunnen geboren worden.

Een hoog militair geregtshof, uit regtsgeleerden en krijgslieden zamengesteld, is bestemd om de vonnissen der krijgsraden na te gaan, en zelve de regtsmagt, door de wet aan hetzelve toe te kennen, te beoefenen, terwijl zeer belangrijke bedenkingen ons hebben doen besluiten, de kennisneming van alle misdaden, door het krijgsvolk begaan, aan die regtbank op te dragen. (Art. 186.)

Voorts zullen de bepalingen van het burgerlijk en lijfstraffelijk regt, van de regten des koophandels en het beleid en het zamenstel van het justitie-wezen, voor het geheele Rijk, in algemeene wetboeken vervat worden. (Art. 163.)

De onafhankelijkheid der regters is gewaarborgd; zij worden op eenen vasten en wettiglijken voet bezoldigd, door den Koning benoemd, en wel de meeste hunner voor hun leven, op voordragt der provinciale Staten, of van de tweede Kamer der Staten-Generaal. (Art. 126, 182 en 183.) Ziedaar, Sire! de gronden van een stelsel, hetwelk door Uwe Majesteit overwogen, en door de Staten-generaal aangenomen, eene nieuwe weldaad voor dit volk wezen zal.

Al wat in de eerste Grondwet, betrekkelijk de verdediging van den Staat, bepaald was, hebben wij ook hier overgenomen.

Eene vaste en duurzame krijgsmagt zal, als het ware, de voorhoede der natie zijn. (Art. 204.)

Eene militie, wijselijk geregeld, zal steeds gereed zijn, om ter verdediging van het vaderland toe te snellen. (Art. 206 en 212.)

De geheele natie, eindelijk, in schutterijen vereenigd, zal (is het nood) hare vrijheid en onafhankelijkheid tegen eenen vijand weten te verdedigen. (Art. 213.)

Het is ons verder nuttig toegeschenen, eenige bepalingen der onlangs gemaakte wetten op de militie in de Grondwet over te nemen, daar zij aan den Staat de diensten verzekert, welke deze regt heeft te vorderen, en aan de ingezetenen de opvolging van vaste en onwrikbare voorschriften toezegt, en hen alzoo behoedt tegen willekeurige en ondoordachte maatregelen.

Bij het regelen van dezen heiligen pligt, hebben wij ons twee der belangrijkste tijdperken onzer geschiedenis verlevendigd: *de*

bevrediging van Gent, welke de ongelukkige scheiding der zeventien provinciën vooraf ging, en de *Unie van Utrecht*, dien eersten grondslag van nationale onafhankelijkheid, die bron van zoo veel roems en voorspoed. Eenmaal zal onze nakomelingschap met eene edele trotschheid terug zien op die gedenkwaardige dagen, toen Hollanders en Belgen, nog niet geheel tot éénen Staat vereenigd, maar door onderlinge liefde en achting naauw verbroederd, onder de standaarden Uwer dappere Zonen, gewedijverd hebben met de geoefendste krijgsbenden, op de oevers van de Sambre en de vlakten van Waterloo, op die schoone dagen, toen zij waardig, om onder het geleide van Nassau's heldenkroost te strijden, de achting uwer Bondgenooten, den welverdienden roem en onverwelkbare lauweren verwierven, welke de heilige onderpanden zijn van den moed en ijver, waarmede zij te allen tijde zullen gereed zijn, om hun Vaderland, hunnen Koning en eene Grondwet, welke onder zulke gunstige voorteekenen wordt daargesteld, met hun bloed tegen allen aanval te beschermen. Alzoo zal de onafhankelijkheid eens volks, waardig om vrij te wezen, en aan het hoofd hebbende een geslacht, waarin wijsheid en heldenmoed erfgoederen zijn, door zijne naburen steeds geëerbiedigd worden.

De Vorsten van uw Huis, Sire! zullen zekerlijk met wijze behoedzaamheid gebruik maken van het regt om oorlog te verklaren; dit regt is in eene welgeregelde Monarchie onafscheidelijk van den persoon des Vorsten; wij hebben hetzelve niet in het minste beperkt. Sire! wij mogen vrijmoediglijk aan U. M. verklaren, dat wij, in de overdenking en behandeling der regten van de kroon, nooit uit het oog verloren hebben, hoezeer de vrijheid en de regten des volks u ter harte gaan; wij zijn overtuigd, dat de ontworpene Grondwet aan den Vorst al het gezag geeft, hetwelk uit het wezen onzer regeringsvorm voortvloeit, door de uitgestrektheid van het grondgebied geboden, en dat tot eene steeds werkzame en vaste bescherming van aller regten, en aller belangen vereischt wordt. Wij hebben echter gemeend hier en daar bepalingen te maken, welke wij ons verzekerd houden, dat U. M. zelve zal willen gesteld zien voor een' Monarch in latere tijden, die het ongeluk had, niet geheel aan U. M. te kunnen vergeleken worden.

De onderlinge betrekkingen en verpligtingen tusschen den Koning en de Natie worden door plegtige eeden versterkt. De inhuldiging des Konings zal vergezeld gaan met al dien luister, aan zulk eene gewigtige gebeurtenis eigen; en, overeenkomstig de oude gebruiken, openlijk onder den blooten hemel, in tegenwoordigheid van eene groote schaar zijner onderdanen, zal de Koning hulde en verklaring van trouw ontvangen van de geheele Natie, en hij zal zelve met plegtigen eede zweren de Grondwet te zullen nakomen, het geluk van zijn volk met al zijn vermogen te zullen bevorderen, en alzoo zich te zullen gedragen naar de voorbeelden, door den Stichter onzer nationale onafhankelijkheid en den eersten onzer Koningen gegeven.

De overdragt der kroon in Uwer Majesteits aanzienlijk geslacht, zoo als zij bij de eerste Grondwet geregeld was, is bij de traktaten, welke Europa bevredigd hebben, bevestigd. Wij hebben aan

de gelegde gronden alleenlijk die nadere ontwikkeling gegeven, welke vereischt scheen, om in alle gevallen twijfelingen en uitleggingen voor te komen, welke aan de volken dikwijls zoo veel onheil hebben berokkend. (Art. 14—21.)

Verschillende godsdienstige gezindheden zijn in de Vereenigde Nederlanden zamengekomen en derwaarts gelokt door de zachtheid der wetten en de bescherming der regering: zij blijft dezelfde. (Art. 151.) 110 : 1

Welligt was er geene andere bepaling noodig geweest, en had men aan Uwe Majesteit geheel kunnen overlaten, om naar de inspraak des harten voor de leeraars van de godsdienst te zorgen. Dan wij meenden, dat de Grondwet voor uwe Opvolgers ten pligt moest maken, uwe edele gevoelens over te nemen, en dat zij daarenboven de verzekering geven moest, dat nooit eenige gezindheid eene andere in de beoefening van hare eeredienst storen kon, door stellig te verklaren, dat de Staatswet aan allen gelijke bescherming verleent. (Art. 193—198.) 111

Wij hebben reeds aangemerkt, Sire! dat, naar ons inzien, eene staatsregeling, welke alle wettige regten verzekert, welker gronden geheel in de zeden en in de geaardheid der natie liggen, op eene grootere duurzaamheid hopen mag, dan wanneer zij op louter bespiegelingen gebouwd is; maar de tijd verandert en wijzigt alles, en het is ons toegeschenen, dat er groote nuttigheid was in het behouden van een middel om die veranderingen, niet op een te voren geregeld en bepaald tijdstip, maar in geval van gebiedende noodzakelijkheid, te kunnen verkrijgen, zonder gevaar te loopen, tot alle verkeerde nieuwigheden te vervallen. (Art. 229—233.)

De Grondwet voor de Vereenigde Nederlanden had aan de commissie, die dezelve ontworpen had, opgedragen de bevoegdheid om derzelver bepalingen, in geval van twijfeling, gedurende de drie eerste jaren na derzelver invoering, uit te leggen; wij hebben gedacht, dat de wet, die het gemeen overleg van den Koning en de Staten-Generaal uitdrukt, de meeste bevoegdheid tot zulk eene uitlegging had, daar dezelve in waarheid niets is, dan eene juiste toepassing van de Grondwet zelve.

Ten einde met behoedzaamheid en zonder schokken de veranderingen daar te stellen, welke de nieuwe Grondwet noodig maakt, heeft zij bij eenige afzonderlijke artikelen aan Uwe Majesteit opgedragen, om geleidelijk al de onderscheidene bepalingen in werking te brengen, welke zij inhoudt, en om voor de eerste reis de leden der tweede Kamer van de Staten-Generaal en alle andere magistraatspersonen en ambtenaren aan te stellen, al ware hunne benoeming voor het vervolg op eene andere wijze geregeld. (Art. add. 1.)

Volgens die artikelen, blijven ook in volle kracht de wetten, welke de onderscheidene gedeelten van het Rijk besturen, tot op het oogenblik, dat zij met den wenschelijken spoed, maar tevens zonder overhaasting, door andere rijpelijk doordachte wetten zullen zijn vervangen, en aldus heeft de Grondwet zich den besten stèun, de magtigste hulp verschaft, welke zij erlangen kan, dat is uwe wijsheid en uwe onbegrensde liefde voor het volk. (Art. add. 2.)

Mogt, Sire! deze Grondwet, door uw doorzigt gelouterd, door den tijd verbeterd, tot de welvaart van het Rijk medewerken, het geluk der natie vermeerderen, en de onderlinge liefde en genegenheid van Vorst en onderdanen aankweeken, welke, zoo vruchtbaar tot waar heil, alleenlijk het voorregt is van eenen goeden Vorst, en, onder uw bestuur en dat van uw Huis, ons de heerlijkste toekomst oplevert.

's Gravenhage, den 13^{den} Julij 1815.

Gijsbert Karel van Hogendorp, W. van Tuijll van Serooskerke van Zuijlen, le baron d'Anethan, par procuration de Mr. Raepsaet, B. J. Holvoet, J. H. Mollerus, H. W. van Aylva, Gendebien, A. J. C. Lampsins, Wilh. Queijsen, le comte de Thienne de Lombize, le comte de Méan, O. le Clerc, Theod. Dotrenge, le comte de Mérode Westerloo, J. van der Dussen, Cornelis Theodorus Elout, F. du Bois, J. E. N. van Lijnden, C. F. van Maanen, E. J. Alberda, F. van der Duijn van Maasdam, de Coninck, le comte d'Arschot, J. D. Meijer, Secretaris.

XIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Weinige maanden geleden, gaf ik aan de Staten-Generaal kennis van de vereeniging van alle de Nederlanden, onder het Koninklijk gezag.

Maar, om die vereeniging bestendig en heilzaam te doen zijn, is het niet genoeg, dat alle de ingezetenen aan denzelfden Souverein gehoorzamen. Zij moeten, daarenboven, door dezelfde wetten en instellingen ten naauwste aan elkander verbonden worden, en, bij het vervallen der scheidsmuren, in andere omstandigheden opgetrokken, zich onderling, als kinderen van één huisgezin, leeren herkennen.

U Ed. Mog. weten, dat zoodanig ook de uitzigten zijn, met welke de gezamelijke Mogendheden van Europa de opligting der nieuwe Monarchie hebben bevorderd.

Getrouw aan het beginsel om allerwege de reeds aanwezige betrekkingen te doen stand houden en te bewaren, hebben zij bijzonder verlangd, dat onze Grondwet gehandhaafd en slechts in diervoege gewijzigd zoude worden, als de veranderde omstandigheden, bij gemeenschappelijke overweging, blijken zouden te vereischen.

Mijne eigene wenschen strookten met deze bepalingen. Ik heb tot de herziening der Grondwet diergelijke middelen gekozen, als ik voor het ontwerpen derzelve meest doelmatig bevonden had. Mannen, uit alle provinciën van het Rijk vergaderd, hebben, zonder eenige andere bedoeling, dan die van den voorspoed en roem hunner landgenooten, die gewigtige taak aanvaard, en met vreugde zag ik, in hunne kalme, eendragtige en vertrouwelijke beraadslagingen, een nieuw en heugelijk voorteeken der verbroedering van alle mijne onderdanen.

Deze beraadslagingen duurden nog, toen het geweld van den oorlog onverhoeds en met ongewone woede, doch, Gode zij dank, slechts voor een' korten tijd, op ons grondgebied overgebragt is. Het oogenblikkelijk gevaar was dringende, maar de moed onzer krijgslieden magtiger dan het gevaar. Geene bedenking, geene naburige voorbeelden hadden mij ooit kunnen doen twijfelen aan de trouw van beloften, door Nederlanders vrijwillig gedaan. En nu zij, in een hagchelijk tijdsgewricht, bij de banieren der onafhankelijkheid vereenigd, aan de zijde onzer edelmoedige Bondgenooten, die beloften door daden gestaafd hebben, deelen, hoop ik, en de natie en geheel Europa in mijne overtuiging en in mijne gerustheid. Eens zal de historie in de veldslagen van Quatre-Bras en Waterloo twee schitterende zuilen van den nieuwen Nederlandschen Staat aanwijzen, en gelukkig de vader, wiens zonen het te beurte viel, die zuilen met hunnen arm te helpen vesten en met hun bloed te besproeijen.

Het ontwerp, dat bij deze vergadering in overweging komen moet, zoude u door mij niet zijn aangeboden, indien, bij de herziening der Grondwet, slechts één der artikelen ter zijde gesteld ware, door welke de aan onze natie steeds dierbare regten worden verzekerd.

Maar alle zorg is integendeel aangewend, om de regten zoo veel mogelijk uit te breiden en duidelijker te omschrijven, en om aan het nieuwe Staatsverbond den stempel eener verlichte eeuw en van het nationaal karakter te doen kennelijk zijn.

De onschendbaarheid der regterlijke magt blijft onherroepelijk, de gewetensvrijheid in den volsten zin gewaarborgd. Geen eigendom kan verbeurd verklaard, geene meening of gedachte in haren loop gestremd worden. Den geringsten burger staat het vrij zijne stem te doen hooren tot bij den troon. Het volk behoudt zijne vertegenwoordigers; de adel eene billijke onderscheiding; de Provinciale Staten eene doelmatige ruimte van gezag. De lasten worden vrijelijk toegestemd en gelijkelijk gedragen. De inkomsten naar vaste regelen te verantwoorden, kunnen, in de handen des Konings, tot geen ander einde strekken, dan tot de bekostiging van nuttige staatsdiensten; van het openbaar onderwijs; van 's Lands verdediging; en in het algemeen is de koninklijke magt groot genoeg, om het maatschappelijk heil te verzekeren, ongenoegzaam voor de verdrukking of vernedering van een' enkelen onderdaan!

Zijn deze beschouwingen juist, zoo kan men, onder het gebied der nieuwe Grondwet, met vermeerderde krachten en een geruster uitzigt op de toekomst, voortzetten en voltooijen wat alrede, onder de blijkbare gunst des Allerhoogsten, voor de eer en welvaart der Nederlanden, is aangevangen, ontworpen of voorbereid. Aan U, Ed. Mog. Heeren, is de beslissing dier vrage toevertrouwd. Elk uwer kent het hooge belang zijner zending; en elk uwer streve dus om zich van dezelve te kwijten, met die kordaatheid en ijver, welke wij te allen tijde, maar vooral in deze gedenkwaardige omstandigheid, aan het lieve vaderland verschuldigd zijn!

's Gravenhage, 8 Augustus 1815.

XX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

In de vergadering, welke ik heden, uit krachte der Grondwet, open, zullen gewigtige belangen aan uwe overweging worden voorgesteld.

Sedert het voorjaar hebben onvoorziene gebeurtenissen buitengewone pogingen noodzakelijk gemaakt. Geen Nederlander of hij ziet met welgevallen op dat tijdperk terug; want in hetzelve werd de onafhankelijkheid des Vaderlands gevestigd. Dit algemeen gevoelen zal de opofferingen verzachten, welke het onvermijdelijk is te vorderen. Om, in een zoo klein tijdsbestek, geheele rijen vestingen in staat te stellen, het nationale leger te verdubbelen, en aan de nog talrijker legers der Bondgenooten het noodige te verschaffen, hebben schatten besteed moeten worden. U Edel Mogenden zullen kennis nemen van hetgene in alle die opzigten gedaan en van het aanmerkelijk bezwaar, dat daaruit voor de Finantiën gesproten is.

De regtvaardigheid pleit hier met dubbele kracht voor de voldoening der schuldeischers; want een groot gedeelte derzelve behoort tot die streeken des Rijks, welke onmiddellijk de rampen gevoeld hebben, van krijgsbewegingen onafscheidbaar. In de beraming echter der alzoo noodzakelijk gewordene maatregelen ben ik zorgvuldig te rade gegaan met het vermogen mijner goede onderdanen, en heb getracht den last, door verdeeling over een aantal jaren en onder alle standen, even ligt als gelijk, en die maatregelen dus de onbeschroomde goedkeuring der Staten-Generaal waardig te maken.

De berekening der staatsuitgaven voor het toekomstige jaar en de middelen tot derzelver bestrijding zullen vervolgens een even ernstig onderwerp van uwe raadplegingen opleveren; maar ik ben verre van te twijfelen of ook deze raadplegingen zullen eenen heilzamen uitslag hebben; en de voorzigtige vaststelling van gelijksoortige belastingen in alle deelen van het Rijk zal de belemmering doen ophouden, die derzelver onderling verkeer thans nog moet ondervinden.

Onder de wetten, die, bereids in kracht voor eenige onzer provinciën, met behoorlijke wijzigingen, voor alle toepasselijk te maken zijn, bekleedt die op de nationale militie eene aanzienlijke plaats. Ook ten dezen zij de gelijkmatige behandeling van alle Nederlanders, en de trouwe betrachting van het beginsel hunner vereeniging ons aller doelwit; en al bleek die instelling nog jaren lang voor volmaking vatbaar te zijn, geene poging kan Ons te moeijelijk, geene inspanning te groot schijnen, waar het er op aankomt, om in haar het stevigste bolwerk der veiligheid van den Staat te gronden.

Overigens mogen Uw Edel Mogenden de billijke hoop koesteren, dat het volgende jaar, vreedzamer dan het tegenwoordige, geene onverhoedsche of bovenmatige opofferingen tot behoud dier veilig-

heid zal vereischen. Waarschijnlijk zal ik, binnen weinige dagen, u een algemeen traktaat der thans nog gewapende Mogendheden kunnen mededeelen, hetwelk nieuwe waarborgen zal aanbieden voor de rust van Europa. Zoo zal eindelijk de tijd genaderd zijn, dat de wetgever, niet meer van zijne eigenlijke bestemming afgetrokken, zijne geheele aandacht aan de verbetering van tucht en zeden, aan de uitbreiding van het openbaar onderwijs, aan de doelmatige hervorming van het armbestuur kan wijden. Reeds heeft het vertrouwen, dat de vrede inboezemt, vele takken der oude volksvlijt doen herleven. De koophandel zal een nieuw voedsel ontleenen, niet alleen uit die koloniën, welke aan Nederland terug gegeven, en tot welker bezetting de kostbare toebereidselen thans voltooid zijn, maar ook uit die, in welker afstand ik verleden jaar heb moeten bewilligen. De nadere overeenkomst, deswege met de kroon van Groot Brittanniën gesloten, zal U Edel Mogenden worden medegedeeld, en, zoo ik vertrouwe, in een dubbel opzigt welgevallig zijn, daar zij ten bewijze strekt, zoowel van de billijke en welmeenende gezindheid van dien magtigen Bondgenoot, als van de zorg, met welke, van mijne zijde, voor 's Lands commerciële belangen gewaakt wordt.

Onder den bijstand der Goddelijke Voorzienigheid, zal ik, met onafgebroken ijver en regtvaardig jegens allen, in de mij opgelegde pligten volharden. Uwe medewerking, in het daarstellen der algemeene bepalingen, maakt u tot getuigen en tot borgen tevens van de zuiverheid der bedoelingen van 's Lands regering. Bezigt den invloed, dien deugden en kundigheden u verzekeren, en dien uwe vrijmoedige en eendragtige behartiging van het volksbelang nog gaat versterken, om allerwege de kalmte in de gemoederen te onderhouden. En dat er weldra niemand Onzer landgenooten zij, die niet, in een vol vertrouwen op zijne vertegenwoordigers en op zijnen Koning, zich aan het genot der voordeelen overgeve, die de Staatswet duidelijk en onherroepelijk aan alle burgers verzekert.

's Gravenhage, 16 October 1815.

XXI.

SIRE!

Het is aan den voet van den troon, dat wij onze eerbiedige dankbetuigingen komen nederleggen voor de voorloopige mededeelingen, die het Uwe Koninklijke Majesteit heeft goedgedacht, ons, bij de plegtige opening dezer gewone vergadering, te doen. Uwe Koninklijke Majesteit heeft ons een uitzigt gegeven op vrede, rust en steeds toenemende welvaart, die 's Lands lasten dragelijk en alle inspanning van krachten, welke zij regt heeft van het volk te wachten, mogelijk maken. Uwe Koninklijke Majesteit verbergde ons niet, dat die toekomende voorspoed door oogenblikkelijke opofferingen gekocht moet worden; dat de onafhankelijkheid van ons

vaderland behouden en bevestigd is, door ontzettende uitgaven en dat daardoor 's Lands schatkist eene buitengewone toelage behoeft. Maar die onafhankelijkheid is tot geenen te duren prijs verworven; en wij mogen dan ook verwachten dat alle maatregelen, die tot herstel van het geledene moeten dienen, met bereidwilligheid zullen worden aangenomen, omdat onze nationale eer gehandhaafd en onze toekomende veiligheid gewaarborgd is. Alle de lasten kunnen niet anders dan volvaardig gedragen worden, omdat de wijze voorzorg van Uwe Koninklijke Majesteit de gelijkmatige verdeeling over alle standen en over een aantal jaren geboden heeft. Met vertrouwen zien wij dan ook nu te gemoet de vordering der onvermijdelijke opofferingen, en de voordragt der benoodigdheden voor het volgende jaar, en der middelen tot derzelver bestrijding vereischt, wanneer alle gedeelten des Rijks het gebouw gelijkelijk zullen schragen. Op gelijke wijze zien wij de algemeene invoering der, naar omstandigheden gewijzigde, wetten op de nationale militie, als een onderpand onzer veiligheid aan. Reeds hebben onze jongelingen door hunne dapperheid en door hun vergoten bloed het zegel van goedkeuring op deze groote en heilzame inrigting gezet.

De betrekkingen met de overige buitenlandsche Mogendheden, met onze Hooge Bondgenooten, zijn door Uwe Koninklijke Majesteit behartigd, zoodanig, dat wij voor onzen handel en volksvlijt die oude kanalen weder zullen zien ontsloten of nieuwe gevormd; en, zoo de vrede van Europa, die Uwe Koninklijke Majesteit ons op korten afstand doet aanschouwen, op komt dagen, zullen wij spoedig de gezegende uitwerking bespeuren van die rust, welke wij voor onze zedelijkheid zoo hoog noodig hebben, en die ons zal vergunnen om aan het openbaar onderwijs, aan kunsten en wetenschappen en alle nuttige en heilzame inrigtingen onverdeeld onzen tijd te besteden.

Mede te werken tot alle hooge en edele bedoelingen van Uwe Koninklijke Majesteit zal steeds onze zucht en ons streven, het volksbelang te behartigen zal altoos ons doel zijn. En Uwe Koninklijke Majesteit vindt ons bereid, om, onder den bijstand van den Opperregeerder, de gewigtige belangen, waartoe wij hier zijn zamengeroepen, met onpartijdigheid en eensgezindheid, in ernstige overweging te nemen.

's Gravenhage, 27 October 1815.

XXII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt mij tot een levendig genoegen u, bij dezen plegtigen aanvang uwer werkzaamheden, te kunnen aankondigen, dat het Rijk met de buitenlandsche Mogendheden in de beste verstandhouding is, en dat alles ons op de voortduring dezer vriendschappelijke betrekkingen mag doen rekenen.

Wij hebben ons daarentegen te bedroeven over de buitengewone rijzing, die de prijs der levensmiddelen hier te lande zoowel als in het grootste gedeelte van Europa ondergaan heeft.

Ik zal met de uiterste oplettendheid de hulpmiddelen overwegen, die de regering tegen dit kwaad aanwenden kan; maar het is vooral eene stoffe, die, zoo als deze, voor overdrijvingen vatbaar en door hartstogten en vooroordeelen zoo dikwijls verduisterd is, dat de naauwkeurige kennis van alle bijzonderheden een onmisbaar vereischte is. Ik heb bereids derzelver zorgvuldige bijeenzameling bevolen, en zal handelen naar gelang der overtuiging, welke zij te weeg zullen brengen.

Aan U Ed. Mog. zullen, in den loop dezer zitting, verschillende maatregelen worden voorgesteld, die, hetzij tot begunstiging van industrie en akkerbouw, hetzij tot bevordering der instellingen en werken van algemeene nuttigheid, vereischt worden. Het onderzoek daarvan zal U Ed. Mog. de gelegenheid verschaffen van op nieuw dien onvermoeiden ijver aan den dag te leggen, en dat doorzigt omtrent alles, wat de bronnen der algemeene welvaart betreft, van welke uwe vorige bijeenkomst zoo treffende blijken opgeleverd heeft.

Onder de gewigtige instellingen, die de Grondwet zelve voorschrijft, doch voor welke het nog aan algemeen werkende organieke regelen ontbreekt, bekleedt de nationale militie de eerste plaats. Het ontwerp van wet, dat ik gehoopt had u reeds vroeger te doen toekomen, is thans voor uwe overweging gereed, en ik beveel het voorloopig aan uwe ernstige aandacht.

Redenen van algemeen belang hebben aanleiding gegeven tot het ontwerp, om eenige kleine strooken lands, tegen gedeelten van het pruissisch grondgebied te ruilen, en hier bestaat dus een dier gevallen, in welke, volgens art. 38 der Grondwet, het te maken verdrag bij de Staten-Generaal moet worden onderzocht. Ik zal de ter dier zake tot stand gebragte overeenkomst U Ed. Mog. eerlang aan doen bieden, en, zoo uwe goedkeuring mij tot het bekrachtigen derzelve in staat stelt, zal de strekking der oostelijke grenzen van het Rijk op eene volledige wijze geregeld zijn.

Wanneer de begrooting van de publieke inkomsten en uitgaven voor het aanstaande jaar ter tafel van de Staten-Generaal zal zijn overgebragt, zullen U Ed. Mog., zoo ik vertrouwe, met genoegen de aanzienelijke vermindering ontwaren, die overeenkomstig uwen en mijnen wensch, in de kosten van het algemeen bestuur te weeg is gebragt. Ook vordert derzelver bestrijding noch verhooging der gewone middelen, noch invoering van buitengewone. De regelmatigheid en het gemak, met welke, in schier alle de provinciën, de invordering der belastingen plaats vindt, bewijzen overigens den gunstigen invloed, dien de vrijheid van verkeer en industrie bereids op den toestand der ingezetenen gehad heeft; maar noch deze, noch eenige andere daadzaak, uit welke de toenemende vastheid van het openbaar crediet kan worden afgeleid, zal mij immer de noodzakelijkheid van verdere bezuiniging uit het oog doen verliezen, of ongedachtig maken aan den pligt, die op mij

rust, om, tot handhaving der eer en veiligheid van den Staat, geene andere dan onvermijdelijke opofferingen van mijne onderdanen te vorderen.

Zien wij terug, Ed. Mog. Heeren, op hetgeen bereids, in de moeijelijkste oogenblikken, tot vestiging van de onafhankelijkheid des vaderlands en van een gelijkmatig bestuur in hetzelve, gedaan is, dan mogen wij de hoop voeden, dat onze volgende pogingen eene even gunstige uitkomst zullen hebben.

Volharding in heilzame bedoelingen, vrijmoedigheid in het beramen der middelen, onophoudelijke aankweeking van eensgezindheid, vertrouwen en welwillendheid, ziedaar wat de nederlandsche natie van ons verwacht, en noch door haren Koning, noch door hare vertegenwoordigers zal deze billijke verwachting worden te leur gesteld.

Brussel, 22 October 1816.

XXIII.

SIRE!

De Staten-Generaal van Uw Koningrijk hebben met de hoogste belangstelling en met de innigste en eerbiedigste dankbaarheid de mededeelingen ontvangen, welke U. M. hun wel heeft gelieven te doen, bij gelegenheid van de opening hunner tegenwoordige bijeenkomst.

Zij deelen met U. M. in het levendige genoegen, hetwelk de staat van vrede en goede verstandhouding, die tusschen het Rijk en de vreemde Mogendheden bestaat, Hoogstdenzelven doet ondervinden: zij deelen gelijkelijk met U. M. in de regtmatige droefheid, welke de buitengewone rijzing van den prijs der eetwaren, en de daaruit voortvloeijende staat van kommer, aan Hoogstdeszelfs vaderlijk hart inboezemen.

Dit laatste, indien de rijzing niet erkend wordt opzettelijk te zijn, kan niet anders aangezien worden, dan als een rampspoedig gevolg van de ongunstigheid der jaargetijden, welker schadelijke uitwerkselen geene menschelijke magt kan te keer gaan; maar het eerste is alleen de vrucht van de gematigdheid en van de wijsheid der regeringen.

En voorzeker, onder die van U. M., mag men rekenen op de bestendigheid des vredes, en op alle de voordeelen, waarvan dezelve de overvloedigste bron is.

Naauwelijks heeft de oorlog met deszelfs gevolgen opgehouden, bijna uitsluitend de aandacht te vestigen en de opmerkzaamheid bezig te houden van alle de Mogendheden van Europa, of U. M. heeft zich gespoed, Hoogstdeszelfs gedachten terug te brengen op de instellingen en werken van algemeene nuttigheid, en op de maatregelen, die strekken tot begunstiging van industrie en akkerbouw.

De voorstellen van wet, betrekkelijk deze belangrijke onderwerpen,

welke U. M. bereids in Hoogstdeszelfs wijsheid heeft ontworpen, en in den loop der tegenwoordige bijeenkomst aan ons onderzoek zal overleggen, zullen beschouwd worden als nieuwe bewijzen van Hoogstdeszelfs voortdurende zorge voor de nationale welvaart.

Deze zelfde zorge blinkt nog meer uit in de aanmerkelijke vermindering der onkosten van het algemeen bestuur, die U. M. ons wel heeft gelieven aan te kondigen, en die ons tevens de blijde hoop doet vormen op eene aanstaande vermindering in de algemeene lasten.

Bestendigheid in de vriendschappelijke betrekkingen met de vreemde Mogendheden, aanmoediging van den landbouw, de volksvlijt en den handel, spaarzaamheid in de uitgaven: deze zijn alzoo, Sire! de voordeelen, waarvan U. M. ons het troostrijk vooruitzigt heeft aangeboden. En inderdaad, met zoodanige beginselen van regering, kan U. M. niet falen, van de genezing te bevorderen der diepe wonden, die eene lange reeks van beroeringen, van onlusten en van rampspoeden aan den staat heeft berokkend, en zich eene gelukkige regering beloven te midden der zegeningen van een dankbaar volk.

Echter heeft U. M., eene bijzondere opmerkzaamheid verleenende aan het inwendige bestuur des Rijks, daarom niet gemeend, de zorg voor deszelfs verdediging te moeten verwaarloozen, en dien ten gevolge heeft U. M. geoordeeld, de bepaaldelijke regeling der nationale militie niet langer te kunnen verschuiven. Deze instelling, noodwendig geworden door de tijdsomstandigheden en door de uitdrukkelijke bepalingen der Grondwet zelve, zal ongetwijfeld door de organieke regelen, die U. M. ons komt voor te stellen, en waarvan de overweging het onderwerp van eene onzer eerste beraadslagingen zal uitmaken, de wijzigingen en verzachtingen ontvangen, welke de uitdrukkingen der Grondwet, zoowel als de voorzigtigheid, en de veiligheid van den staat zullen gedoogen.

Het is in dier voege, Sire, dat achtervolgens alle de takken van het bestuur eene meerdere volkomenheid zullen erlangen, dat de werking van het gouvernement meer en meer eenvormig zal worden in alle de deelen van het Rijk, en dat het geluk en de onafhankelijkheid van het vaderland op vaste en onwrikbare zuilen zullen gevestigd zijn.

De Staten-Generaal van Uw koningrijk zullen nimmer ophouden, van hunne pogingen met die van U. M. te vereenigen, ter bereiking van een zoo wenschelijk doeleinde.

Brussel, 22 November 1816.

XXIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Niet lang na den afloop uwer vorige zitting, is mijn Huis verblijd geworden door eene gebeurtenis, in welke alle de ingezetenen des Rijks getoond hebben een zeer levendig deel te nemen. De geboorte van een' erfgenaam heeft de vurigste wenschen van mijn'

beminden Zoon, den Prins van Oranje, vervuld en de banden naauwer toegehaald, welke zijne voortreffelijke Gemalin aan haar tweede vaderland verbinden.

De opvoeding van dat dierbaar kind zal het voorwerp zijn der teederste en aanhoudendste zorgen, opdat hij, van jongs op, doordrongen van het gevoel zijner verpligtingen en van de zuiverste zucht voor de vrijheid en de welvaart zijner landgenooten, op de voor hem ontslotene loopbaan steeds verzeld zij van hun vertrouwen, achting en liefde.

De algemeene vrede is ongestoord gebleven, en elke dag bevestigt de overtuiging, dat de regeringen zoowel als de volken, eenstemming zijn in de begeerte, om dien te handhaven. Ik heb van mijne zijde niets verzuimd, van hetgeen strekken kan, om aan dit Rijk, en aan deszelfs inwoners, de welwillendheid der vreemde Mogendheden te verzekeren.

In de omstandigheden, welke het gevolg geweest zijn van een zeer ongunstig jaargetij, en van welke de algoede Voorzienigheid, door een' gezegenden oogst, nu het einde voorbereid heeft, is het lot der behoeftigen een bijzonder gewigtig voorwerp geworden van de aandacht des bestuurs.

Hun is op vele plaatsen, van lands wege, arbeid verschaft, en, waar de nood het nijpendste was, onderstand; de meeste stedelijke regeringen hebben, met verstandigen ijver, tot leniging van dezen nood bijgedragen, en de mededeelzaamheid, die vereerende trek in het nationaal karakter, heeft schier alom gelijken tred gehouden met de klimmende behoefte.

Desniettegenstaande is, bij deze gelegenheid, meer dan ooit, het noodzakelijke gevoeld van algemeen werkende bepalingen omtrent het armenwezen, en het zal mij aangenaam zijn, nog in deze zitting de grondslagen gelegd te zien, op welke dit gedeelte der administratie behoort te rusten.

Aan U Ed. Mog. zullen nog andere maatregelen worden voorgesteld, die insgelijks, volgens de bepalingen der Grondwet, moeten worden in werking gebragt, of die de ondervinding als heilzaam voor de industrie heeft doen kennen. Geene omstandigheid heeft deze meer benadeeld dan de duurte der levensmiddelen, welke het vertier der fabriekwaren, bij de talrijkste klassen der ingezetenen heeft doen stilstaan. Voornamelijk echter hebben de finantiën van het Rijk den ongunstigen invloed van dezen staat van zaken ondervonden. Aan de eene zijde hebben alle uitgaven, die met den prijs der levensmiddelen in verband staan, eene onvoorziene hoogte bereikt, en, aan de andere, is er eene groote vermindering geweest in hetgene voor de opbrengst der belastingen op het vertier geraamd was. Ook is, door het niet heffen eener belasting op het regt van Successie, een belangrijk tekort in de inkomsten ontstaan, welks aanvulling men niet uit het oog behoort te verliezen, ook dan zelfs wanneer ten deze door de nadere wet, die u zal worden voorgedragen, voor het vervolg zal zijn voorzien.

De Grondwet heeft wijsselijk eene splitsing der Staatsuitgaven voorgeschreven.

Zoodra, dien ten gevolge, de noodige uitgaven naauwkeurig bekend en de middelen, tot dekking derzelve, zorgvuldig uitgekozen en bepaald zullen zijn, zal men zich gewaarborgd bevinden tegen de onevenredigheid tusschen behoeften en inkomsten. Het aanstaande jaar laat hieromtrent nog veel te wenschen over. Wij hebben te voorzien in de belangen van velen onzer landgenooten, die oude doch regtmatige vorderingen, ten laste van den Staat, kunnen doen gelden. Niet min aanzienlijke kosten vordert de bevestiging van het Zuidelijk frontier, en de noodzakelijkheid, om, ten deze, bepalingen te maken, welke den afloop van dat gewigtig werk in het daarvoor bepaalde aantal jaren verzekeren, kan des te minder worden betwist, daar de onderstand, op welken wij van buiten 's lands mogen rekenen, volgens de gemaakte verdragen, in verband en in evenredigheid staan zal met den omvang onzer eigene pogingen.

Bij de opgave, die U, mijnentwege, van deze verschillende behoeften en van de finantiële maatregelen, die derzelver bestrijding vereischt, moet worden gedaan, zullen U Ed. Mog., hoop ik, bevinden, dat het bezwaar, hetwelk daaruit voor 's lands ingezetenen voortvloeijen zal, niet aanmerkelijk is in vergelijking met het nut, dat wij te stichten, en met de grootheid der doeleinden, die wij te bereiken hebben. Het ware overtollig voor een zoo belangrijk onderwerp de bijzondere aandacht in te roepen van eene vergadering, die reeds herhaaldelijk betoond heeft, niet minder angstvallig te zijn, dan ik zelf, waar het er op aankomt, om de regten en belangen mijner waarde onderdanen met de behoeften van het algemeen bestuur te vereenigen.

De wet op de nationale militie is onlangs, voor de eerste reize, ten uitvoer gelegd, en U. Ed. Mog. zullen, zonder twijfel, met genoegen bespeurd hebben, hoe, bij deze ligting, orde en voortvarendheid zijn gepaard gegaan, en met welken ijver, in alle provinciën, aan den eersten onzer pligten jegens het Vaderland, is voldaan.

De landbouw is in een' bloeijenden toestand. De visscherijen, de koloniale vaart, de reederijen en alle daarmede in verband staande neringen, hebben in werkzaamheid toegenomen, en de vrijheid van den graanhandel ter zee, terwijl zij ten waarborg strekte tegen een mogelijk gebrek in onzen eigen boezem, en de broodprijzen hier te lande lager hield, dan bij onze naburen, heeft de Nederlandsche havens bevestigd in het voorregt van te zijn de korenkamers van geheel Europa.

Middelerwijl zijn vesting- en havenwerken van het hoogst aanbelang, of met kracht begonnen en voortgezet, of zelfs voltooid; en meer dan ééne provincie heeft groote wegen zien aanleggen, naar welke hare ijverigste en verlichtste inwoners jaren lang te vergeefs hadden gewenscht.

Eene edele geestdrift, die ik het mij ten pligt make te onderhouden en aan te kweeken, is allerwege de ontluiking der schoone kunsten te gemoet gekomen. De uitbreiding van het lager onderwijs is, zoo veel het de middelen en omstandigheden veroorloofden, bevorderd of voorbereid, en de vreugdebetuigingen, onder welke

de oprigting van drie hooge scholen, in het gedeelte des Rijks, waar dezelve tot dusverre ontbraken, tot stand gebragt is, leveren een gunstig voorteeken van het heil, dat het opkomend geslacht en geheel Nederland van dezelve te verwachten hebben.

Niet gering dus is het getal der voorwerpen, op welke wij met voldoening de oogen kunnen slaan, en des te geruster mogen wij ons bezig houden met de overweging der middelen, die ons tijdelijke, en van 's menschen wil en magt onafhankelijke bezwaren, moeten doen te boven komen. Maar haren besten waarborg ten dezen zoekt de natie in de eendragtige zamenwerking van den Koning en van de Staten-Generaal. Noch Ik, noch gij, Ed. Mog. Heeren, wier gevoelens en voorbeeld een' zoo krachtigen invloed hebben, zullen haar vertrouwen te leur stellen, en de verdere bevestiging van een maatschappelijk bestaan, op beginselen van vrijheid en orde gegrond, zal, onder den Goddelijken zegen, het loon zoowel als de vrucht zijn van onze onvermoeide pogingen.

's Gravenhage, 20 October 1817.

XXV.

S I R E!

De geboorte van eenen erfgenaam van den Prins van Oranje, die heugelijke gebeurtenis, is door ons, toen wij dezelve door den vreugdegalm van het geheele Rijk vernamen, als ingezetenen en onderdanen, op het levendigst gevoeld, en waren wij, op dat oogenblik, niet in de gelegenheid, als vertegenwoordigers van het geheele nederlandsche volk, in naam van het vaderland, onze wenschen aan den voet des troons neder te leggen, wij verblijden ons, nu aanleiding gekregen te hebben, om onze deelneming openlijk en plegtig te betuigen, en in staat te zijn, Uwer Majesteit eerbiedig te verzekeren, dat wij ons vaderland, dat wij ons en onze kinderen gelukkig achten, door het uitzigt van tot in verre geslachten, onder de regering van Vorsten uit den Nassauschen Heldenstam, te zullen leven: dat wij die wieg, die zoo veel hoop bevat, dat koninklijk kind, het voorwerp van zoo veel liefde en zorg, aan de beschermende vaderhand der Voorzienigheid met de vurigste gebeden aanbevelen.

Wij zijn met het innigst vertrouwen bezield, dat de Prins van Oranje, zijn Doorluchtige Vader, en de Prinses, zijne uitmuntende moeder, welke, door de geboorte van die edele Spruit, naauwer aan haar tweede vaderland is verbonden, Hem die gevoelens van grootmoedigheid, vaderlandsliefde en welwillendheid, van zijne teedere kindschheid af, inboezemen zullen, waarvan zij onafgebroken bewijzen en voorbeelden geven.

Het vertrouwen op den voortdurenden staat van algemeenen vrede, de behoefte der menschheid, en het verlangen der regtgeäarde regeringen en beschaafde volkeren, hebben wij van U. M. met

bijzonder welgevallen vernomen, en wij houden ons volkomen overtuigd, dat U^r^. M^s^. wijze voorzorg, aan dit Rijk en aan deszelfs inwoners, die vriendschap en achting der vreemde Mogendheden zal doen behouden, waarop wij meenen eene geregte aanspraak te hebben.

Een gezegende oogst die (dank zij Hem, die uit den Hemel in onze behoeften voorziet), na zoo veel misgewas, na zoo vele stormen en overstroomingen, onze zolders en voorraadschuren vult, en die, wanneer in sommige onzer gewesten, eigene voortbrengselen ontoereikende mogten zijn, rijkelijker toevoer van elders belooft, zal ons weldra, hopen wij, de wezenlijke schaarschheid en de vrees voor gebrek doen vergeten, en daardoor in staat stellen, het getal der armen te verminderen, en het leven van velen dragelijker te maken.

Wij verlangen insgelijks met U. M. mede te werken, om, door doelmatige bepalingen, het armwezen op vaste en goede gronden te doen rusten.

Dat 's Rijks finantiën in den onspoed des jaars hebben moeten deelen; dat er op hulpmiddelen gerekend was, die, of ongenoegzaam zijn bevonden of geheel zijn weggevallen, dit Sire! betreuren wij met U. M.; maar wij vertrouwen tevens met Hoogstdenzelven, dat de ondervinding voor het vervolg meerdere zekerheid zal geven; dat de noodzakelijke en mogelijke bezuinigingen aan de eene, en meerder vertier in handel aan de andere zijde, ons zal leiden naar dat door de Grondwet bepaald tijdperk, wanneer de uitgaven en de middelen tot dekking, naauwkeurig gewogen en geregeld, de onevenredigheid tusschen behoeften en inkomsten voor altijd zal doen ophouden.

Wij verheugen ons overigens met uwe Majesteit, dat de laatste wet op de nationale militie, dat gedeelte van de Grondwet zoodanig geregeld heeft, dat de uitvoering daarvan gemakkelijker is geworden; dat de landbouw bloeit, dat de visscherijen, de koloniale vaart en reederijen in werkzaamheid toenemen; dat de vrijheid van den graanhandel ter zee, die het voorregt, om de koren-schuren van Europa te zijn, aan onze havens verzekerd heeft, een veilig redmiddel zal zijn, ingeval de oogst in het Koningrijk kwam te mislukken, dat de weldadige werkkring van kunsten en wetenschappen is uitgebreid, en, voor de zedelijkheid en beschaving der maatschappij, de schoonste vruchten belooft; en dat vooral de geest, om het vervallene op te bouwen, het nog niet voltooide op te trekken, het goede staande te houden, den waarborg voor eene betere toekomst oplevert.

Niet te vergeefs zal U. M. rekenen op de medewerking der Staten-Generaal, die het zich tot eenen heiligen pligt maken, de regering van hunnen geëerbiedigden en geliefden Koning met al hun vermogen te helpen schragen.

's Gravenhage, 12 November 1817

XXVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning, mij gelast hebbende in Hoogstdeszelfs naam de zitting van U Ed. Mog. te sluiten, heeft mij tevens veroorloofd, U Ed. Mog. Zijne koninklijke voldoening te betuigen over den ijver, door U Ed. Mog. in derzelver gewigtige werkzaamheden betoond, en over de menigvuldige bewijzen van verknochtheid aan den troon en het vaderland, welke door U Ed. Mog. gevoegd zijn bij die, welke de Monarch en de Natie reeds van U Ed. Mog. hadden ontvangen.

Deze zitting zal met luister in de jaarboeken onzer wetgeving prijken. Verschillende takken van algemeene huishoudkunde hebben belangrijke verbeteringen of noodwendige wijzigingen ondergaan. Eene der magten, door de Grondwet daargesteld, heeft hare constitutionele werking gemakkelijker zien maken en regelen; dan, de weldaad, waarvoor de natie u de grootste erkentenis zal toedragen, Ed. Mog. Heeren, is het publiek crediet, dat vermogend middel tot de welvaart der volkeren, zoo krachtdadig gevestigd te hebben, dat hetzelve de behoeften van den Staat is vooruitgesneld.

Wanneer men, Ed. Mog. Heeren, zulk een groot aandeel heeft genomen aan zulke belangrijke uitkomsten, mag men met een billijk gevoel van hoogmoed tot de zijnen en naar zijne provinciën wederkeeren. Voert ook derwaarts over, Ed. Mog. Heeren, dien wijzen en verlichten publieken geest, waarvan gijlieden het voorbeeld aan de natie schuldig zijt; waarvan gijlieden het voorbeeld geeft.

En terwijl de Koning met zijnen volhardenden wil ten goede niet ophouden zal, de nut aanbrengende overwegingen, waarmede Hoogstdezelve onafgebroken bezig is, te verwezenlijken, doet dan, Ed. Mog. Heeren, zoo veel toewijding aan de moeijelijke pligten der koninklijke waardigheid, zoo vele koninklijke deugden waarderen; doet alle voordeelen kennen, welke men reeds aan dezelve schuldig is, en onderhoudt de hoop, welke zij toestaan te voeden.

's Gravenhage, 13 Maart 1818.

XXVII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

In den loop van dit jaar heeft mijn Huis een' nieuwen zegen ondervonden, door de geboorte van eenen tweeden telg van mijn' beminden oudsten Zoon den Prins van Oranje. De Nederlanders hebben toen wederom ondubbelzinnig getoond, dat zij die gebeurtenis als een nieuwe waarborg voor het geluk van hun volgend geslacht beschouwden. Zij mogen er op staat maken, dat ik en mijne kinderen het als Onzen dierbaarsten pligt zullen aanmerken, Onze

liefde voor hen, en Onze bezorgdheid voor hunne belangen, ook aan Onze nakomelingen in te boezemen.

Ik heb verder het genoegen, bij den aanvang uwer werkzaamheden, aan U Ed. Mog. te kunnen mededeelen, dat de vrede door de algoede Voorzienigheid in Europa is bewaard gebleven. Indien, na deszelfs gelukkige herstelling, het verblijf van een bezettingsleger in Frankrijk aanvankelijk gestrekt heeft tot bevestiging van de herborene rust, levert thans de genomene beslissing omtrent den aftogt van dat leger, een aangenaam bewijs op, van de bereiking van dat oogmerk, en, in het eenparig vertrouwen der Souvereinen, den besten waarborg voor eenen duurzamen vrede.

De inwendige gesteldheid van dit Rijk levert ook stoffe tot erkentenis op.

De hooge scholen, athenaea en collegiën zijn in geregelde werking, en men is bestendig op alle middelen bedacht, welke die instellingen in luister zoowel als in nuttigheid kunnen doen toenemen.

Groote toejuiching verdient de wijze, op welke de landsregering zich door partikulieren, zoowel als door gewestelijke en plaatselijke besturen, ziet bijgestaan in zijne pogingen, om een doelmatig lager onderwijs, hier voor te bereiden en te vestigen, ginds, uit te breiden en te volmaken.

Het laatste jaar heeft menig heugelijk voorteeken opgeleverd van de herleving der nederlandsche kunst.

Vele takken van volksvlijt ondervinden nog steeds den invloed der gebeurtenissen, die zoo gewigtige veranderingen in uitzigten, vertier en allerlei belangen hebben te weeg gebragt. De landbouw daarentegen is in een' gunstigen staat, en deszelfs rijke vruchten dragen niet minder, dan de steeds toenemende vaart op de beide Indiën, bij, om aan den handel die levendigheid en werkzaamheid te geven, waarvan de zigtbaar klimmende welvaart in de voornaamste steden en in andere belangrijke oorden des Rijks het gevolg en het bewijs is.

De staat der armen is verbeterd. De aangeborene milddadigheid der natie is met loffelijken ijver tot het ware doel geleid. De nuttige instellingen der beleen- en spaarbanken breiden zich meer en meer uit.

De bedelaars werkhuizen zijn in getal vermeerderd. In het ontwerp der algemeene begrooting voor het volgend jaar, zullen U Ed. Mog. de voorziening vinden, die voor het onderhoud der vondelingen noodig is; en daar het gemis van eenvormige voorschriften nadeelige twijfelingen had doen ontstaan omtrent de plaats, in welke aan behoeftigen de aanspraak moet worden toegekend, niet om aldaar ondersteund te worden, maar om in de aldaar bestaande en tot ondersteuning bestemde middelen te deelen, zal aan U Edel Mog. een ontwerp van wet worden voorgesteld, om zulks op eene duidelijke en tevens billijke wijze te bepalen.

Eenige grensscheidingen zijn met onderling genoegen der Provinciale Staten beraamd. Dezelve zullen aan U Ed. Mog. worden voorgedragen.

De verevening der plaatselijke schulden zal spoedig zijn afgeloopen

en de algemeene regeling der stedelijke middelen wacht slechts naar eene wet, welke U Ed. Mog. zal worden aangeboden, nopens de penaliteiten op overtredingen, en de wijze van vervolging.

De uitvoering der wet wegens de nationale militie levert thans, bijzonderlijk door de bereidwilligheid der lotelingen om de van hen gevorderde dienst te doen, weinige of geene zwarigheden op; het getal dergenen, welke tot het vervangen van ontbrekenden moeten worden opgeroepen, wordt van jaar tot jaar geringer; echter zullen, met het oogmerk om de middelen van 's lands verdediging met de belangen der schatkist meer en meer in verband te brengen, aan U Ed. Mog. eenige wijzigingen der bestaande wet worden voorgesteld.

Het vertrouwen, waarmede Uwe Vergadering de jongste finantiële wetten heeft bekrachtigd, is met algemeen welgevallen vernomen.

De opening eener aanzienlijke geldleening is beantwoord geworden met het aanbod, binnen korte dagen, van meer dan het dubbelde der verlangde som. Gevoelig aan dit bewijs van kracht en bereidwilligheid, steunende op 's lands volkomen hersteld crediet, gerust omtrent den toestand van 's Rijks schatkist, zeker, dat alle verbindtenissen heilig konden worden nagekomen, heb ik mij bemoedigd gevonden, de dadelijk mogelijke bezuinigingen te doen daarstellen, en die, welke in het vervolg eerst zullen kunnen werken, te doen voorbereiden.

Uit de begrooting der staatsbehoeften voor het volgend jaar, zullen U Ed Mog. kunnen beöordeelen, in hoe verre de gedane pogingen reeds door de uitkomst zijn bekroond. De aangekondigde proeven der splitsing tusschen gewone en buitengewone uitgaven, wordt bij die begrooting bewerkstelligd, en, niettegenstaande daarop nieuwe sommen hebben moeten worden gebragt, ten gevolge der laatstelijk gemaakte finantiële bepalingen, blijft echter het geheele beloop der raming beneden die van het tegenwoordig jaar.

Het strekt mij tot genoegen, daarbij te kunnen voegen, dat het overschot, hetwelk de op mijnen last vervaardigde, en aan U Ed. Mog. mede te deelen rekening der begrootingen van vroegere diensten, ten behoeve der schatkist oplevert, genoegzaam is, om, bij eene gelijke raming der opbrengst van 's lands middelen, als over het loopend jaar, tegen de waarschijnlijke uitgaven van het volgend jaar, eene gelijkstaande berekening van inkomsten over te stellen.

Tot bereiking van dit geruststellend einde, zullen aan uwe vergadering eenige wettelijke bepalingen worden voorgelegd, op welker aanneming ik mij te eerder mag verlaten, vermits dezelve een' ieder, welke belang heeft bij den toestand van 's Rijks geldmiddelen, zullen overtuigen, dat de daaromtrent genomen en nog te nemen maatregelen, mogen geteld worden onder de eerste voorwerpen van onze gemeenschappelijke zorg voor het algemeen welzijn.

Die wetten zullen tevens Mijne vooruitzigten helpen verwezenlijken, omtrent datgene, wat nog geschieden kan, ten einde reeds in een volgend jaar, den evenaar tusschen de inkomsten en uitgaven in gewone tijden daar te stellen. Bij eenen geregelden staat

van zaken, waarin verre de meeste behoeften onvermijdelijk zijn, heb ik de noodzakelijkheid erkend, om daartoe alles tot in de bijzonderheden te doen nagaan. Dit onderzoek vordert nogtans veel tijd, en, zal hetzelve in zijnen geheelen omvang met zorg en aandacht geschieden, moet alle overhaasting vermijd worden. Intusschen wordt daaraan ijverig gearbeid; en met de noodige volharding, vertrouw ik, dat hetzelve tot rijpheid zal komen, en aan Mijne ernstige begeerte zal kunnen voldaan worden.

Meer andere onderwerpen van aangelegenheid zullen, in den loop dezer gewone vergadering, uwe overweging vorderen. In de volgende hoop ik het ontwerp van de nederlandsche wetboeken aan U Ed. Mog. aan te bieden.

En hiermede, Ed. Mog. Heeren! opene ik deze uwe vergadering, onder den vurigen wensch en vol van vertrouwen, dat dezelve meer en meer het kenmerk zal dragen van die eenstemmigheid van bedoelingen tusschen den Koning en de Staten-Generaal, waardoor de welvaart van het Rijk en het geluk van deszelfs ingezetenen allermeest kunnen worden bevorderd.

Brussel, 19 October 1818.

XXVIII.

SIRE!

De aanspraak Uwer Majesteit, bij het openen der aangevangene zitting van de Staten-Generaal, heeft bij ons, in meer dan één opzigt, de levendigste gevoelens van dankbaarheid aan het Opperwezen opgewekt.

Overtuigd en doordrongen van de vaderlijke gezindheid Uwer Maj. omtrent het volk van Nederland, gezindheid, welke in den stam der Vorsten van Oranje erfelijk is, hebben wij, met geheel dat volk, in de geboorte van eenen nieuwen telg van Z. K. H. den Prins van Oranje, dankbaar, een' nieuwen waarborg gevonden voor de duurzaamheid van een huis, aan welks bloei de Voorzienigheid het lot der Nederlanden onafscheidbaar schijnt verbonden te hebben; maar ook het tafereel van den uit- en inwendigen toestand des Rijks heeft onze harten met de levendigste gevoelens van genoegen en dankbaarheid vervuld.

Vrede is de behoefte van alle de volken; hij is het inzonderheid voor de Nederlanden, welker geluk alleen aan de vreedzame en onbelemmerde uitoefening van hunne nijverheid verbonden is.

De ondervinding van de laatste 30 jaren heeft op nieuw de uitspraak van alle de jaarboeken der geschiedenis bevestigd, dat veroveringszucht en overdrevene prijsstelling op wapenroem niet alleen de volken ongelukkig maakt, welke er de slagtoffers van worden, maar ook eindelijk die volken zelve op den rand des verderfs brengt, welke, door eene reeks van gunstige uitkomsten bedwelmd, vergeten, dat de fortuin nimmer bovenmatig verheft, dan om eindelijk de val des te zwaarder te doen zijn.

Indien de overtuiging dezer waarheid werkelijk bij alle volken

wortelen heeft geschoten, zal die overtuiging zeker, meer en beter dan de sterkste bezettings-legers, de zoo duur gekochte rust van Europa herstellen, en de wijsheid der vereenigde Souvereinen is ons ten waarborg, dat zij vooral ook daarop hunne aandacht zullen gevestigd hebben.

Boven alles echter vestigen zich onze oogen met genoegen op de uitzigten, welke de aanspraak Uwer Majesteit ons voor de toekomst opent, betrekkelijk den inwendigen staat des Koningrijks.

Roem van geleerdheid en kunst was van ouds het vreedzaam doel van het vaderland der Aldegondes en der de Grooten, van den geboortegrond van Rubbens en Rembrand, en, zoo de meesterstukken der kunst, welke nu reeds de daden van Nederlandsche helden vereeuwigen, door de aanmoedigende begunstiging Uwer Majesteit aan het licht gebragt, getuigen, dat het oude kunstvuur nog bij ons niet is uitgedoofd, — de hooge scholen, athenaea en collegiën zullen weldra het bewijs opleveren, dat ook, bij het volgen van de voortgangen des tijds, de studiën in de Nederlanden nog altijd dat karakter van grondige naauwkeurigheid blijven behouden, hetwelk de Nederlandsche school, ten allen tijde, zoo voordeelig onderscheiden heeft.

Maar gewigtiger, hoewel dan ook misschien minder luisterrijk naar buiten, zijn de weldadige gevolgen van het lager onderwijs. Het is van dáár, en van dáár alleen, dat de ware volksverlichting moet uitgaan, en, gelijk wij er fier op zijn, een volk te vertegenwoordigen, bij hetwelk de vereenigde poging van bijzondere personen dit punt, ondanks alle zwarigheden, verder gebragt heeft, dan het misschien bij eenig ander volk is, zoo erkennen wij, met dankbaarheid, de onvermoeide pogingen Uwer Majesteit, om inrigtingen algemeen te maken, welker voortreffelijkheid en doelmatigheid alleen door onkunde en vooroordeel kunnen miskend worden.

Ook ten aanzien der armen zien wij, met dankbare genoegens, overal de poging werkzaam, om het groote vraagstuk op te lossen, of er inderdaad middel zij, om, door het verschaffen eener doelmatige gelegenheid tot werk aan allen, de bedelarij, zonder onregtvaardigheid, onder de misdaden te kunnen rangschikken. Mogten de proeven, welke, op verschillende wijzen, in de verschillende provinciën, genomen worden, eindelijk, onwederlegbaar en duidelijk, den algemeenen weg aanwijzen, welke, tot uitroeijing van dit verpestend kwaad, zou moeten ingeslagen worden.

De landbouw opent zeker daartoe gunstige uitzigten: wij erkennen dankbaar deszelfs gunstigen staat, maar nog altijd hopen wij, dat het aan de inspanning der vaderlandsliefde eindelijk zal gelukken een systema uit te vinden, hetwelk de schijnbare botsing, ook der overige takken van volksvlijt, zal kunnen doen ophouden, hetwelk de belangen van handel en fabrijken zal kunnen vereenigen, en, bij de dagelijks meer algemeene erkenning, dat een handels-traktaat tusschen alle de Staten inderdaad eene dringende behoefte is, hopen wij ook, te dezen aanzien, alles van den goeden geest der vorsten, aan welker wijsheid en regtvaardigheid de Voorzienigheid het geluk der volken van Europa heeft toevertrouwd.

Wij verwachten verder, met eerbiedig vertrouwen, de voorstellen, welke Uwe Majesteit aan onze overweging, gedurende deze vergadering, zal willen aanbieden, gelijk wij, in de volgende, door het vaststellen der wetboeken, overeenkomstig de Grondwet, de laatste hand aan het nieuw opgetrokken staatsgebouw hopen te kunnen leggen.

Verheugd, dat het vertrouwen en de vaderlandsliefde van Nederlands ingezetenen de geopende geldleening volkomen aan derzelver doel heeft doen beantwoorden, hebben wij met genoegen de aannadering van het tijdstip hooren aankondigen, waarin de evenredigheid tusschen uitgaven en inkomsten den laatsten en sterksten waarborg voor de bestendigheid van ons volksbestaan zal kunnen opleveren.

Uwe Maj. dank zeggende voor de onvermoeide pogingen, om de uitgaven, door alle mogelijke, dat is, met de veiligheid van den staat en eene goede administratie, bestaanbare bezuinigingen, tot den laagst mogelijken trap te brengen, zijn wij te wel overtuigd van de verpligtingen van elk lid van den Staat, om, ter bestrijding van de noodige uitgaven, het zijne bij te dragen, om Uwe Maj. niet bij voorraad onze goedkeuring te beloven op alle zoodanige maatregelen, welke, dien last over allen gelijkelijk verdeelende, aan de behoeften van den Staat zullen kunnen voldoen, zonder een' eenigen stand in het bijzonder, of eenigen tak van nationale nijverheid te drukken, daar toch zeker dan de schuldeischers van den Staat, en allen, die bij 's Rijks geldmiddelen belang hebben, de beste zekerheid ontvangen, wanneer de bloei der nationale nijverheid hen ten waarborg is, dat de noodzakelijke bijdragen, door een voorspoedig werkzaam volk, gemakkelijk kunnen gedragen worden.

En hiermede, Sire! vangen wij dan ook vertrouwend ons gewigtig werk aan; terwijl eenstemmigheid van bedoeling Uwe Majesteit de beste verzekering geeft eener onvermoeide medewerking, tot bevestiging van het geluk van een braaf en arbeidzaam volk!

Brussel, 10 November 1818.

XXIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning, mij bevelende in Hoogstdeszelfs naam de zitting der Staten-Generaal te sluiten, heeft mij tevens gelast, U Ed. Mog. Hoogstdeszelfs voldoening te kennen te geven, over de bestendige en onvermoeide zorgen, door U Ed. Mog. aangewend, tot het grondig onderzoeken der concept-wetten, die aan dezelve zijn voorgesteld geworden.

Vele waren van hoog belang.

Optellen zal ik dezelve niet, doch het is den Koning aangenaam ter kennis van U Ed. Mog. te kunnen doen brengen, dat, nog

vóór de sluiting van derzelver zitting, eene wet van groot gewigt, die, namelijk, op de nationale militie, in volkomene werking is gebragt, en dat de uitslag daarvan aan 's Konings verwachtingen beantwoordt.

Z. M. vertrouwt, Edel Mog. Heeren, dat welhaast aan Ulieden geene mindere voldoende berigten zullen kunnen worden gegeven, ten aanzien der overige wettelijke verordeningen, waarmede U Edel Mog. zich later hebben onledig gehouden, en 's Konings hart zal zich daarover verblijden, want de voorspoed van den Staat is het doel van al zijn pogen, en nimmer wordt in zijn hart het geluk des volks van zijn eigen geluk afgescheiden.

Waardiglijk zullen U Ed. Mog. den tijd aanwenden tusschen de thans afloopende zitting, en dien, waartoe onderwerpen van geen minder gewigt U Ed. Mog. zullen roepen, wanneer U Ed. Mog. in de onderscheidene deelen des Rijks, werwaarts U Ed. Mog. terugkeeren, dien geest van eendragt voedt, die, beter dan alle andere middelen, derzelver vereeniging onwrikbaar zal maken, en welke zich zoowel aansluit aan het gemeen overleg van den Koning en der Staten-Generaal, hetwelk den hoeksteen van ons maatschappelijk gebouw uitmaakt, waarop, en onze zekerheid, en onze verwachtingen rusten.

Zorg te dragen dat deze vaderlandslievende gevoelens, dag aan dag diepere wortels schieten, daartoe worden U Ed. Mog. door derzelver regtschapenheid aangedreven, en zulks stemt ook met den door U Ed. Mog. gedanen eed overeen.

Deze zorg, Ed. Mog. Heeren, worde door den Koning u aanbevolen.

Brussel, 22 Mei 1819.

XXX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft ons den last gegeven, in zijnen naam, de zitting van U Ed. Mog. te openen.

Dien eervollen last komen wij volbrengen, maar, Ed. Mog. Heeren! hoe smartvol is die, welke ons tevens door den Koning is opgedragen, om namelijk van zijnentwege ter kennis van U Ed. Mog. te brengen, het verscheiden van 's Konings beminde Zuster, de Prinses Frederika Louiza Wilhelmina, Hertoginne-Douairière van Brunswijk Lunenburg, geboren Prinses van Oranje-Nassau.

De diepe droefheid van den Koning heeft hem niet toegelaten, om in persoon zoodanige mededeelingen aan U Ed. Mog. te komen doen, als welke, bij iedere zitting, tot de liefde, het vertrouwen en de dankbaarheid der natie hebben bijgedragen.

De natie zal 's Konings droefheid gevoelen, zij zal daarin deelen. Bewust zijn haar de vele deugden van de Prinsesse Louiza, de goedheid en weldadigheid dier Vorstin, — Zij is niet meer!

Niets zullen wij bij deze treurige woorden voegen. Wij gaan

over, om aan U Ed. Mog. de voorlezing te doen van de aanspraak, met welke de Koning van voornemen was, de zitting van U Ed. Mog. te openen.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ik opene heden Uwe vergadering met eene des te grootere belangstelling, naar mate U Ed. Mog. zullen geroepen worden, om, in deze gewone zitting, te raadplegen over onderwerpen van het allereerste gewigt, waaromtrent de beslissing, als het ware, de laatste hand zal leggen aan de voltooijing van Ons Staatsgebouw.

Bij den aanvang van zulke overwegingen, zal het, vertrouwe ik, U Ed. Mog. niet minder aangenaam zijn, te vernemen, dat ik genoegen ondervinde, haar te kunnen mededeelen, dat alle Onze buitenlandsche betrekkingen, op den meest vertrouwelijken en vriendschappelijken voet, bij voortduring, zijn onderhouden geworden, en dat eene vredelievende gezindheid steeds de onderscheidene Mogendheden bezielt. Wij mogen Ons dus, onder inwachting van 's Hemels zegen, vleijen, dat eene heilzame rust onder alle de volken van Europa zal blijven heerschen.

Ik heb bij de opening uwer vorige zitting, U Ed. Mog. aangekondigd, dat, in deze tegenwoordige, het ontwerp van de nederlandsche wetboeken zoude kunnen worden aangeboden. Die arbeid, volgens het voorschrift der Grondwet behandeld, zal, bij gedeelten, aan uwe raadplegingen worden onderworpen. Voor elk vrij en onafhankelijk volk is het eene behoefte, eene vaderlandsche wetgeving te bezitten, en het tijdstip zal dus hoogst belangrijk zijn, waarop het geheel zamenstel derzelve, als Staatswet, zal kunnen worden afgekondigd.

Het oogenblik is genaderd, waarop de splitsing van de begrooting der uitgaven van het Rijk in *twee* afdeelingen moet plaats hebben. Ik heb die splitsing doen voorafgaan door voorbereidende maatregelen, tot invoering van verdere besparingen. In het bijzonder is het in werking brengen van de bepalingen der Grondwet, ten aanzien van den Waterstaat, in dier voege voorgenomen, dat aan de Staten der provinciën een uitgestrekt beheer zal worden gegeven, over de werken daartoe betrekkelijk. Het denkbeeld, dat, van derzelver huishoudelijk bestuur, goede gezindheid en ijverige behartiging der hun toevertrouwde belangen, gepaste vereenvoudiging en aanzienlijke bezuinigingen te wachten is, heeft verder geleid tot de bedoeling, om ook andere voorwerpen, op gelijke wijze, aan de zorg der Provinciale Staten op te dragen. Op zulke beginselen zijn de ontwerpen ingesteld, welke, op mijn' last, eerstdaags, aan Ul. vergadering zullen worden aangeboden, zoo van de eerste afdeeling der begrooting van de uitgaven van het Rijk over een tienjarig tijdvak, als van de buitengewone behoeften voor den jare 1820.

De meest zorgvuldige overweging heeft, bij de berekening der uitgaven, plaats gevonden. De kosten der landmagt maken steeds een bezwarend gedeelte van dezelve uit; maar de verhouding dier

kosten tot de benoodigdheden, welke daarmede moeten worden bestreden, levert het bewijs op van de spaarzaamheid, waarmede de uitvoering der voorschriften van de grondwet op dat gewigtig onderwerp is geregeld. Elk Uwer, Ed. Mog. Heeren, die zich met mij plaatst op het standpunt, van waar de hoofdbelangen van het volk van Nederland moeten worden overzien, zal wel met mij deelen in den wensch, dat de omstandigheden eene vermindering van dat bezwaar mogten toelaten, maar tevens in de overtuiging, dat Onze ligging en Onze betrekkingen van mij vorderen, om het voorbeeld van de andere mogendheden ten deze af te wachten.

Uit de aan Uwe vergadering mede te deelen ramingen van 's Rijks *gewone* en *buitengewone* inkomsten, zullen U Ed. Mog. ontwaren, dat de *eerste* als voldoende kunnen beschouwd worden, en dat de *laatste*, in gelijke evenredigheid met de buitengewone behoeften van het volgend jaar, zonder verhooging der bestaande, noch invoering van nieuwe belastingen, zullen kunnen worden opgevoerd. En zoo al het stelsel om onderscheidene, tot nu toe, op de algemeene begrooting van staatsbehoeften gebragte uitgaven, aan de provinciën over te laten, tot eenige, door de Staten voor te dragen nieuwe maatregelen, aanleiding moge geven, verwachte ik, dat de daaruit voort te vloeijen last gering zal kunnen wezen.

Het is mij onraadzaam voorgekomen, om, bij het intreden van het eerste tienjarig finantiëel tijdvak, de schatkist met eenige uit vroegere diensten voortspruitende en ongedekte uitgaven bezwaard te laten. De maatregelen daartoe zullen mede een der eerste onderwerpen van Uwlieder beraadslagingen uitmaken, en ook daarbij zal geene vermeerdering van 's Rijks middelen in aanmerking behoeven te komen.

De wet vordert, dat bij deze zelfde gelegenheid, de staat van 's lands amortisatie-kas aan Uwe vergadering worde medegedeeld. Die mededeeling zal aan U Ed. Mog. doen zien, dat deze instelling, hoezeer slechts sedert weinige jaren in werking, niet alleen het doel bereikt heeft van een' nuttigen invloed op het vast staan der prijzen van onze publieke fondsen, maar daarenboven aanzienlijke onbezwaarde kapitalen heeft verkregen, ten nutte van de rentheffers van den Staat.

Ik hoop wijders, in den loop dezer zitting, het ontwerp der instructie voor de Algemeene Rekenkamer aan Uwe Vergadering te kunnen inzenden, en daarmede de regeling te voltooijen van al hetgeen op het stuk der finantiën aan de wetgevende magt is voorbehouden gebleven.

Ten aanzien der vast te stellen bepalingen van binnenlandsch bestuur op de weinige onderwerpen, waaromtrent de verpligtingen en voorregten der Nederlanders nog niet, in alle de gedeelten van het Rijk, gelijk zijn, vleije ik mij even zeer, nog gedurende Uwe tegenwoordige zitting de medewerking van U Ed. Mog. te kunnen verlangen. De voordeelen van Onze grondwettelijke instellingen moeten door alle Nederlanders gelijkelijk worden genoten, ook het Groot-Hertogdom Luxemburg, hetwelk, in zijne betrekkingen tot het Duitsche Bondgenootschap, afzonderlijke pligten te vervullen

heeft, moet in het plegtig verbond tusschen de Nederlanders en hunnen Souverein bestaande, den zekeren waarborg vinden en behouden, dat die pligten altijd in verband zullen staan met de voorregten, aan hetzelve bij dat verbond verzekerd.

De vruchten van den landbouw worden dit jaar over het algemeen, in meer dan gewonen overvloed, genoten. Zij geven ruime middelen tot gemoetkoming op die enkele plaatsen, alwaar de oogst minder voordeelig is geweest. De ontginningen houden vele eigenaars bezig, en het bestuur is bedacht op middelen tot derzelver krachtdadige aanmoediging.

Belangrijke fabrijken en landswerken bieden het schouwspel aan eener klimmende werkzaamheid, en zoo de nijverheid en de handel in het algemeen nog lijden aan de gevolgen van eene vroegere overspanning en den geweldigen loop der wereld-gebeurtenissen, is er echter voor dengenen, die Onzen toestand met dien van andere volken vergelijkt, geene reden, om dezen te benijden of Ons zelven te beklagen. In de koloniën ontwikkelt zich langzaam, maar met het gewenscht gevolg, de nieuwe administratie. Vaart en handel derwaarts, nemen steeds toe in levendigheid. Ik ben te sterk overtuigd van den invloed, welken de bloei van alle takken van nijverheid op den voorspoed van een volk heeft, om, tot vermeerdering daarvan, niet alle mogelijke bescherming te verleenen. De roem, die de nederlandsche trouw nog in alle werelddeelen heeft behouden, laat mij het aangenaam vooruitzigt, dat het niet aan gelegenheden ontbreken zal, om vele door de omstandigheden afgeleide bronnen van volksvlijt allengskens te herwinnen.

Diep doordrongen van het gevoel mijner verpligtingen, om, in alle de handelingen van mijn bestuur, de belangen der Nederlanders in het algemeen voor oogen te houden, en nimmer die van een gedeelte voor te trekken aan die van het geheel, zal ik, met kalmte en vastheid, het voetspoor blijven bewandelen, hetwelk ik mij, met dat inzigt, heb voorgesteld, overtuigd, dat hetzelve tot het ware geluk van Ons dierbaar vaderland moet leiden, en, in de medewerking van U Ed. Mog., hoop ik steeds het bewijs te mogen blijven aantreffen, dat zij aan mijne gevoelens en bedoelingen regt doen wedervaren.

's Gravenhage, 18 October 1819.

XXXI.

S I R E!

Heeft het Ons, gedurende eenige jaren aan den anderen, mogen gebeuren, Uwe Majesteit Ons te hooren mededeelen berigten van een aangenaam belang voor zich en voor zijn koninklijk huis, te levendiger gevoelden wij dan ook, toen wij Uwe Majesteit, tot het openen der tegenwoordige vergadering, niet in ons midden zagen verschijnen, het leed, hetwelk Hoogstdenzelven getroffen had, en wij betuigen, dat wij, uit grond onzer harten, met Uwe

Majesteit, het verlies eener onvergetelijke Vorstin beweenen, dierbaar aan Uw hart, dierbaar aan dat van geheel Uw volk.

Dan te gelijkertijd indachtig gemaakt op de gesteldheid der natie, mogten wij onze aandoeningen van droefheid door die van een stil genoegen zien vervangen, bij de beschouwing van het geluk, hetwelk uw volk in vele opzigten mag ten deel vallen.

Onze buitenlandsche betrekkingen, Sire, op eenen zoo vertrouwelijken en vriendschappelijken voet te zien bestaan, dat wij, bij voortduring, met de volken van Europa op de zegeningen des vredes mogen hopen, gaf ook onze harten de aangenaamste gewaarwording, en wij voegen onze wenschen bij die van Uwe Majesteit, om bij dit onwaardeerbaar genot nog lang te blijven bewaard, en ons volksgeluk op vaste gronden te zien gevestigd.

Dat volksgeluk, Sire! zal zeker tot bestendigheid geraken, wanneer, onder het wijs bestuur Uwer Majesteit, de laatste hand zal gelegd zijn aan de voltooijing van ons Staatsgebouw, waarvan voorzeker eene gelijkvormige wetgeving een der hoofdbestanddeelen moet uitmaken. Wij gevoelen dan al het gewigt van den last, welke op onze schouderen zal gelegd worden, wanneer Uwe Majesteit aan onze raadplegingen het ontwerp van eene zoodanige wetgeving zal onderwerpen; maar hoe zwaar die taak ook wezen moge, Sire! wij zullen, op het voorbeeld Uwer Majesteit, met al die belangstelling, welke het gewigt der zake zoo gebiedend vordert, ook in deze, onze zorgen bedaard en naauwgezet wijden aan de wel ingeziene belangen der natie.

Ook voor die belangen is het van gewigt, Sire! en wij deelen daaromtrent geheel in het gevoelen van Uwe Majesteit, dat de openbare lasten verminderd worden, zoo veel immers de behoeften van den Staat zulks toelaten. Uit het bereids door Uwe Majesteit daargestelde, en datgene, hetwelk in zijne bedoelingen te dezen aanzien nog op eene nadere ontwikkeling doet hopen, meenen wij, met volkomen vertrouwen, aanzienlijke bezuinigingen en eene gepaste vereenvoudiging, zoo noodig en onontbeerlijk voor den gang der zaken in een wel ingerigt Staatsbestuur, te kunnen verwachten.

Dan, Sire! hoezeer deze wensch bij ons geboren wordt uit het gevoel van noodzakelijkheid, zoo zij het echter aan eene andere zijde verre van ons, om het stelsel van bezuinigingen te verre te willen drijven, en daardoor de onafhankelijkheid van den Staat in de waagschaal te stellen.

De begrooting, van zoo veel gewigt, ook voor dit tijdstip, in hetwelk de gewone uitgaven en ontvangsten, overeenkomstig de Grondwet, voor een tijdvak van tien jaren moeten geregeld worden, zal dan ook, vooreerst en voornamelijk, onze ernstige overweging bepalen, en wij zullen in deze geleid worden door de beginselen, welke ons, bij aangelegenheden van dat gewigt, steeds moeten bezielen.

Reeds doet de staat der amortisatie-kas ons hopen, dat zij bij voortduring den voordeeligsten invloed zal hebben op den stand onzer fondsen, welke wij daarenboven gelooven, dat in het openbaar vertrouwen, gegrond op de wijsheid van Uwer Majesteits bestuur, den besten waarborg bij voortduring zullen vinden.

Tot de werkzaamheden der wetgevende magt op het stuk der Finantiën, behoort verder de vestiging eener algemeene rekenkamer, welke, naar het voorschrift der Grondwet, zich gewigtige pligten ziet opgelegd. In deszelfs onvermoeide pogingen voor het welzijn van het algemeen, doet Uwe Majesteit ons op voordragten hopen, daartoe strekkende, welke wij met geene mindere belangstelling zullen te gemoet zien.

Deze zelfde belangstelling zal door ons aan den dag gelegd worden, wanneer onze medewerking zal vereischt worden tot het vaststellen der bepalingen van binnenlandsch bestuur op de onderwerpen, waaromtrent de verpligtingen en voorregten der Nederlanders niet in alle de gedeelten van het Rijk gelijk zijn; durvende wij ons overtuigd houden, dat, bijaldien er pligten voor de inwoners van het Groot-Hertogdom Luxemburg, jegens het Duitsch Bondgenootschap te vervullen zijn, de wijsheid Uwer Majesteit de regten zal weten te handhaven, ook aan hen bij ons grondwettelijk verbond verzekerd.

Wij zagen eindelijk met een aangenaam gevoel, dat de vruchten van den landbouw, dit jaar over het algemeen in meer dan gewonen overvloed genoten zijn, en vertrouwen, dat de ontginningen, in sommige provinciën, met goed gevolg aangevangen, door de krachtdadige medewerking van het bestuur, bij voortduring aan dezen tak van volkswelvaart, een nieuw voedsel geven zullen.

Geene minder aangename gewaarwording verwekte bij ons het tafereel der klimmende werkzaamheid, welke belangrijke fabrijken en handwerken hebben aangeboden. Dan wij ontwaren te gelijker tijd, met een diep gevoel van smart, dat onze nijverheid en onze handel nog in een' staat van lijden zijn. Wij wenschen, Sire, dat, bij de ontwikkeling van het nieuwe stelsel van beheer in de Koloniën, en bij het toenemen van de vaart derwaarts, ook de handel, de fabrijken, welke nog kwijnen, uit hun tegenwoordig verval zullen opgebeurd worden.

Doordrongen van de verpligtingen, welke wij te vervullen hebben, zullen wij, met al den ijver, welken onze gewigtige betrekkingen van ons vorderen, de belangen der natie behartigen, en, door onze meeningen over de groote aangelegenheden van Staat, met Nederlandsche rondborstigheid te uiten, het bewijs opleveren, dat wij aan de grootmoedige gevoelens en vaderlijke bedoelingen van Uwe Majesteit regt doen wedervaren.

Die gevoelens en bedoelingen zijn het, Sire, waarop wij onze hoop voor de toekomst bouwen, en er blijft ons dus niets over, dan den zegen van God Almagtig af te smeeken op de onvermoeide pogingen Uwer Majesteit, ter bereiking van het heil van ons dierbaar vaderland.

's Gravenhage, 1 December 1819.

XXXII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning en de koninklijke familie zijn in een' diepen rouw gedompeld. U Ed. Mog. en de natie zullen in denzelven deelen.

De doorluchte moeder van onzen beminden Koning, H. K. H. Mevrouw de Prinsesse Douairière van Oranje-Nassau, geboren Prinses van Pruissen, is den 9 dezer maand, ongeveer ten 2 ure in den namiddag, op het kasteel het Loo, overleden. Een verheven karakter, koninklijke deugden, zullen hare nagedachtenis doen eerbiedigen; hare weldadigheid zal die dierbaar doen zijn.

De Koning draagt mij op, U Ed. Mog. deze droevige gebeurtenis mede te deelen. Hij gelast mij tevens, dezelve kennis te geven, dat de onderscheidene concept-wetten, die Hij voornemens was U Ed. Mog., gedurende de tegenwoordige zitting, voor te dragen, aan derzelver beraadslagingen onderworpen geweest, of ingetrokken geworden zijnde, ten einde op nieuw aan U Ed. Mog. te worden voorgehouden, niets belet, dat de zitting worde gesloten, en, ingevolge Zijne bevelen, Ed. Mog. Heeren, kom ik daarvan de verklaring doen.

In naam des Konings, verklaar ik de tegenwoordige zitting der Staten gesloten, en geëindigd.

's Gravenhage, 12 Junij 1820.

XXXIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Sedert de laatste reize, dat Ik in uwe vergadering verschenen ben, heeft mijn Huis twee smartelijke verliezen geleden.

Mijne geliefde Zuster, de Hertoginne Douairière van Brunswijk-Lunenburg, en Mijne Hooggeachte Moeder, de Prinsesse Douairière van Oranje-Nassau, geboren Prinsesse van Pruissen, zijn Mij door den dood ontrukt; Hare nagedachtenis, voor Mijn hart zoo belangrijk, is verknocht met herinneringen aan deugdzame en grootmoedige beginselen, door beiden zoo getrouwelijk beoefend.

Van eenen anderen kant, is mijn Huis ook wederom op nieuw gezegend door de geboorte van eenen derden Telg van Mijnen beminden oudsten Zoon, den Prins van Oranje.

De gevoelens van deelneming in Mijne smart, zoowel als in Mijne vreugde, door de Nederlanders, bij die gelegenheden, zoo ondubbelzinnig aan den dag gelegd, zijn door Mij op hoogen prijs gesteld; zij kunnen zich overtuigd houden, dat Ik steeds zal volharden in die bedoelingen, waardoor ik den voorspoed en het geluk van Mijn volk meer en meer hoop te bevestigen.

Bij de opening uwer tegenwoordige vergadering, begin Ik met de mededeeling, dat onze buitenlandsche betrekkingen, met wederkeerige welwillendheid, zijn onderhouden.

Het strekt Mij tot een genoegen, U Ed. Mog. te kunnen verzekeren, dat Ik alle hoop blijve voeden voor het behoud van den voor ons zoo dierbaren vrede.

Door vriendschappelijke onderhandelingen met het Britsche gouvernement, is het Mij mogen gelukken, eene schikking daar te stellen welke, door Mijnen Hoogen Bondgenoot, den Koning van Groot-Brittanniën, is gesanctionneerd, volgens welke eene nadere wijziging is gegeven aan het eerste artikel der overeenkomst, regelende den handel der nederlandsche grondeigenaren en hijpotheekhouders in de volkplantingen van Demerarij, Essequebo en Berbice; waardoor de bevoegdheid van de vaart met de, bij dat eerste artikel, vermelde schepen, nog voor eenen nieuwen termijn van vijf jaren wordt verlengd.

De pogingen van Mijnen zaakgelastigde te Konstantinopolen, ondersteund door de bemoeijingen van den gezant van Mijnen Hoogen Bondgenoot, den Keizer van Rusland, hebben het gelukkig gevolg gehad, dat de Ottomanische Porte Onze oude regten tot de vaart in de Zwarte zee heeft erkend; de nederlandsche vlag heeft zich reeds in die zee vertoond, en Ik vlei Mij, dat deze nieuwe bron, aan Onze nijverheid geopend, niet onvruchtbaar wezen zal.

Met geen minder genoegen kunnen wij het oog vestigen op de inwendige gesteldheid van het Rijk.

Het provinciaal en plaatselijk bestuur heeft, volgens de bestaande reglementen, eenen geregelden loop, zoodat, met naauwkeurigheid en zonder overijling, de verbeteringen zullen kunnen worden beoordeeld, waarvoor deze reglementen zouden kunnen vatbaar zijn.

De aanvankelijke invoering van het nieuwe stelsel der maten en gewigten, geschiedt onder geene ongunstige voorteekenen.

Met het beste gevolg heeft wederom dit jaar de ligting voor de nationale militie plaats gehad; de opgeroepenen voldoen met bereidwilligheid aan hunne verpligtingen.

De organisatie van het geneeskundig onderzoek en toevoorzigt heeft die goede gevolgen, welke van dezelve verwacht worden; onder dezen zijn, in het bijzonder, de gelukkige voortgang der koepok-inënting en de verbeterde uitoefening der geneeskunde ten platten lande te tellen.

De administratie van den Waterstaat heeft eene nieuwe inrigting bekomen; het beheer van vele daartoe betrekkelijke werken, de groote wegen daaronder begrepen, is aan de provinciën overgedragen, onder de noodige bepalingen, zoowel opzigtelijk de uitoefening van dat beheer, als omtrent de wijze, om in de bekostiging dier werken te voorzien.

Ik voede de hoop, dat deze genomene proeve, door de goede gezindheid en ijverige pogingen der provinciale Staten, aan het oogmerk van derzelver verordening beantwoorden zal, en gevolgelijk tot eene bezuinigende en meer verkorte behandeling van zaken kunnen leiden. Intusschen zal de ondervinding van zelve de wijzigingen kunnen aan de hand geven, die, ten aanzien der gemaakte bepalingen, nog voegzaam en noodzakelijk zouden kunnen gerekend worden.

De waterkeeringen, die in den laatsten winter door stormen, ijsgang en hoog opperwater, zijn bezweken of beschadigd, zijn of worden hersteld. Bij gelegenheid van deze treffende ramp, heeft de natie nieuwe bewijzen gegeven van het weldadig karakter, dat haar zoo bijzonder kenschetst.

De ontginning en bebouwing van woeste gronden wordt in eenige gedeelten van het koningrijk met ijver voortgezet, en verschaft aan vele behoeftigen werkzaamheid en middelen van bestaan. De belangelooze pogingen dergenen, die zich, tot bevordering van soortgelijke oogmerken, in eene maatschappij hebben vereenigd, verdienen allen lof, zoowel als de krachtdadige ondersteuning der ingezetenen.

De werken van het maritieme etablissement aan het Nieuwe Diep naderen aan hunne voltooijing.

Met die der groote noordhollandsche-kanaalvaart wordt voortgegaan, in het gegronde vooruitzigt, dat daardoor niet alleen voor den handel de belemmeringen zullen worden opgeheven, waaraan de communicatie van Amsterdam met de Noordzee thans is onderworpen, maar tevens ook voordeel en gerijf aan 's Lands zeemagt aangebragt worden.

Aan de uitvoering der wet, den nederlandschen achterstand betreffende, wordt op eene regelmatige wijze de hand gehouden. De commissie, met dezen moeijelijken en omslagtigen arbeid belast, gaat daarin met ijver voort; van Mijne zijde wordt alles aangewend, waardoor eene zoo veel mogelijk bespoedigde afdoening zal te bevorderen zijn.

Het gunstig verslag, hetwelk, even vóór den afloop der laatste Vergadering, en dus nog zoo kort geleden, aan U Edel Mogenden is gedaan, heeft dezelve met den staat van het hooger en lager onderwijs en met de goede vooruitzigten, die hetzelve oplevert, genoegzaam bekend gemaakt.

De oogst is bijzonder voorspoedig geweest, zelfs in de meeste dier streken, welke door overstroomingen hadden geleden. Hoezeer daardoor de landman eenen minderen prijs voor zijne veldvruchten heeft verkregen, en de speculatiën van sommigen zijn verijdeld, moet echter de overvloed van het gewas steeds, en in betrekking tot de algemeene volksklasse, als een zegen worden aangemerkt.

De haringvisscherij heeft niet gedeeld in den voorspoed der andere visscherijen.

De nederlandsche handel en zeevaart hebben wel geene aanmerkelijke veranderingen ondergaan; doch, bij eene opmerkzame beschouwing van den staat der zaken, kan het niet twijfelachtig zijn, dat, in deze, bij vergelijking althans met andere natiën, over geene verachtering geklaagd kan worden.

De administratie in de koloniën gaat met eenen geregelden tred voort, en kan, bij eene verdere ontwikkeling, heilzame gevolgen voorspellen. Intusschen doen de uitvloeisels van de vaart en den handel op de beide Indiën zich in voorname steden, en in andere gedeelten van het Koningrijk, zigtbaar gevoelen.

De tentoonstelling der nationale nijverheid heeft mede aan alle niet onbillijke verwachtingen voldaan; de onderscheidene gedeelten van den nederlandschen Staat hebben wederkeerig hunnen rijkdom en hunne voortbrengselen van allerlei aard leeren kennen, zoo wel als de uitbreiding, waarvoor hunne kunstvlijt vatbaar is.

De staat van 's Rijks finantiën heeft, sedert de opening uwer laatste vergadering, geene aanmerkelijke en, althans zeker, geene ongunstige veranderingen ondergaan.

Het publiek crediet heeft zich staande gehouden; de vermeerderde waarde van 's Lands publieke fondsen levert daarvan een bewijs op.

De opbrengst der accijnsen, hoezeer uit deszelfs aard altijd onzeker, zal, bij den afloop van dit jaar, blijken eene voordeeliger uitkomst, dan in het vorige, op te leveren.

Het voorloopig verslag der werkzaamheden van de door Mij benoemde commissie tot herziening van het stelsel der in- en uitgaande regten en accijnsen, is het onderwerp Mijner ernstige overweging.

Deze overweging levert zoo vele verschillende en belangrijke oogpunten van beschouwing op, dat een rijp onderzoek en overleg, met vermijding van alle overhaasting, vereischt wordt, om tot eene keuze te komen, of en welke meer of min groote veranderingen of wijzigingen in het thans bestaande stelsel zouden behooren gemaakt te worden.

Voor zoo verre derhalve nopens te maken veranderingen eenige wettelijke bepalingen, gedurende de tegenwoordige zitting, aan U Ed. Mog. zullen kunnen worden voorgedragen en ter conclusie gebragt, zullen echter deze bepalingen op de dienst van 1821 van geenen invloed kunnen zijn.

Op dit beginsel rusten dan ook de finantiële wetten, welke bij de te doene voordragt, tot het vaststellen der tweede afdeeling van de begrooting voor den jare 1821, en van de middelen, om de daarin vervatte uitgaven te bestrijden, aan U Ed. Mog. zullen worden aangeboden.

Behalve deze finantiële wetten, zal op nieuw aan uwe deliberatiën worden onderworpen de wet op de schutterijen. Ook zullen ontwerpen van wet, rakende het armwezen, de vondelingen en verlatene kinderen, en eenige andere, welke nog het onderwerp Mijner overwegingen uitmaken, waarschijnlijk aan U Ed. Mog. worden aangeboden.

Bovendien is er nog een gewigtig werk voor U Ed. Mog. te verrigten: Ik bedoele de deliberatiën over de nederlandsche wetboeken.

Het ontwerp van het Burgerlijk Wetboek zal in zijn geheel eerstdaags aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

Men houdt zich bezig met het bewerken en voltooijen der verdere wetboeken, in de hoop, dat de staat uwer deliberatiën, over het eerstgemelde, Mij in de gelegenheid stellen zal, om dezelve, nog vóór den afloop dezer raadplegingen, aan U Edel Mogenden in te zenden.

Ik vlei Mij, te mogen verwachten, dat de overweging dier ontwerpen zal worden aangevangen en voortgezet op eene wijze, en

met het voornemen, om een genoegzaam en, met het belang der zaak, overeenkomstig onderzoek te doen gepaard gaan met dien spoed en met dien geest van onderlinge overeenstemming en toegevendheid, dat eene vruchtbare uitkomst aan het nederlandsche volk het uitzigt opene, van niet lang meer verstoken te zullen zijn van het hem toegezegde en door alle weldenkenden verlangde voorregt, om eene wijze, duurzame en met den gang des tijds overeenstemmende nationale wetgeving daargesteld, en eene daarmede onafscheidelijk verbondene zamenstelling van de regterlijke magt, ingevoerd te zien.

Op deze wijze zal de laatste hand worden gelegd aan eene der voorname instellingen der Grondwet van het Rijk.

De nakoming, geregelde uitvoering en onderhouding dier Grondwet, in alle derzelver voorschriften, met de pligten en regten, daaraan verbonden, is het doel van alle Mijne zorgen en pogingen; en voor zoo verre tot bereiking van deze oogmerken het overleg met de Staten-Generaal en derzelver medewerking vereischt worden, vertrouwe Ik vastelijk, van de wijsheid en vaderlandsliefde van Uw Edel Mog., daarin door dezelve steeds te zullen ondersteund worden.

Brussel, 16 October 1820.

XXXIV.

S I R E!

De dubbelde slag, door welken onze vorige vergadering, en bij den aanvang, en bij het uiteinde derzelve, is gekenmerkt geworden, heeft ons met eene regtmatige droefheid vervuld over het verlies van twee vereerde vorstinnen, even zeer onderscheiden door haar karakter, als door hare koninklijke deugden. Niet lang heeft eene bedroefde moeder hare dochter mogen overleven, welke, naar den gewonen loop der natuur, niet vóór haar ten grave had moeten dalen.

Dit verlies betreurende, brengen wij aan Uwe Maj. de hulde onzer diepe gevoeligheid; doch, terwijl wij dit doen, vinden wij ons opgebeurd door eene troostrijke gewaarwording, bij het weder aanschouwen van U. M. in ons midden, ter opening der tegenwoordige vergadering, en bij de aankondiging, welke ons door Hoogstdezelve geschiedt, en die wij als een tegenwigt onzer droefheid beschouwen, der geboorte van eenen derden telg uit het doorluchtig en geëerbiedigd huis van Oranje-Nassau.

Wij weten de volharding van Uwe Maj. te schatten, in hare bedoeling, ter bevestiging van den voorspoed en het geluk zijns Volks. Moge hare hoop op het behoud van eenen voor de natie zoo noodzakelijk vereischt wordende en dierbaren vrede nimmer worden te leur gesteld.

Met genoegen vernemen wij den gelukkigen uitslag der onderhandelingen, welke Uwe Maj. heeft doen openen met het Britsche

gouvernement en met de Ottomanische Porte, ter bevordering der belangen van onzen koophandel en scheepvaart. Met geen minder genoegen ontvangen wij de berigten, welke ons Uwe Majesteit geeft, omtrent verschillende gedeelten van het inwendig bestuur des Rijks, en van dat der Koloniën. Wij wenschen, dat de nieuwe inrigting van den Waterstaat het bedoelde oogmerk bereike, om, met vermindering van kosten, het werk te bespoedigen.

Wij juichen de onafgebrokene pogingen toe dergenen, welke, tot eene maatschappij vereenigd, onder het opzigt van eenen doorluchtigen Vorst, geen ander doel hebben, dan om den armen nieuwe middelen van bestaan te verschaffen, door het ontginnen van woeste gronden.

Wij vleijen ons, dat, door de zorg van Uwe Maj., de afdoening krachtdadig zal worden bespoedigd der werkzaamheden van de algemeene commissie van liquidatie.

Wij erkennen de weldadigheid der Voorzienigheid in den goeden staat des oogstes. Onze wensch is, dat de handel, de scheepvaart, de visscherij en de nijverheid, zoowel als de landbouw, steeds vorderingen maken.

De natie zal, met de levendigste belangstelling, vernemen, wat Uwe Maj. ons, omtrent den staat der finantiën en van het openbaar crediet mededeelt. Met vertrouwen zien wij de voorstellen te gemoet, welke Hoogstdezelve ons, betreffende dit gewigtig onderwerp zoude mogen doen, zoowel als diegenen, welke een gevolg zouden zijn van de werkzaamheden der commissie, belast met de herziening van het stelsel der in- en uitgaande regten en der accijnsen. Zij zullen het voorwerp uitmaken van onze ernstige overwegingen, en van een bedaard en onpartijdig onderzoek.

Wij gevoelen het gewigt der werkzaamheden, welke Uwe Maj. ons aankondigt, omtrent een zoo aanzienlijk deel van het staatsgebouw, als de wetboeken uitmaken. Wanneer het zaak is, aan de natie het genot te verzekeren eener duurzame en met den gang des tijds overeenstemmende wetgeving, zullen wij onzen ijver en werkzaamheden verdubbelen, ten einde eenen gewenschten uitslag te verkrijgen.

Op deze wijze vermeenen wij met Uwe Maj. te zullen medewerken ter bereiking van het doel, hetwelk Hoogstdezelve zich voorstelt, en hetwelk Hare Koninklijke zorg waardig is, om, namelijk, de Grondwet te volvoeren en te onderhouden, welke wij bezworen hebben, en welke, door het gemeen overleg van den Koning en der Staten-Generaal, bevestigd en bekrachtigd, den waarborg moet opleveren van ons staatkundig en burgerlijk bestaan.

Brussel, 23 November 1820.

XXXV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij den eervollen last opgedragen, om, in Hoogstdeszelfs naam, de tegenwoordige zitting van U Edel Mog. te sluiten, en dezelve tevens te kennen te geven, dat U Edel Mog., ter opening van derzelver aanstaande zitting, op den derden maandag van de maand October dezes jaars, in 's Gravenhage zullen bijeenkomen.

Belangrijke onderwerpen hebben U Edel Mog. in deze langdurige zitting onledig gehouden.

De overwegingen van het Burgerlijk Wetboek, welke aanvankelijk eene zeer groote verscheidenheid van gevoelens deden ontstaan, zijn weldra opgevolgd geworden door beraadslagingen, waarvan de rijpheid, bedaardheid en wijsheid tot voorbeeld kunnen strekken.

De Koning heeft zulks met genoegen gezien, en het verheugt Z. M., dit als een voorteeken te mogen beschouwen van den geest, welke in U Ed. Mog. eerstvolgende zitting zal heerschen bij de niet minder belangrijke deliberatiën over een niet minder gewigtig onderwerp, de bijzondere wetten namelijk, welke gezamelijk het stelsel der finantiën van den Staat moeten uitmaken.

De Koning is van oordeel, dat deze wetten, wel overwogen en doordacht zijnde, geschikte verordeningen zullen kunnen aan de hand geven, om de vooroordeelen weg te nemen, welke de beginsels, afgescheiden van de ontwikkelingen, die er de strekking en den geest beter van zullen doen kennen, hebben ontmoet.

Dus is het, dat een stelsel van in- en uitgaande regten, waarvan vrijheid de regel is, de uitzonderingen die zijn, welke het trafijk- en fabrijk-wezen in billijkheid kunnen verlangen, Z. M. toeschijnt, niet anders dan als een beschermend, wijselijk beraamd stelsel te kunnen beschouwd worden.

De Koning is van gevoelen, dat de vaste, allen willekeur vervangende beginsels, naar welke de belasting op het personeel zal worden geheven, bij de bijzondere wetten, in diervoege zullen kunnen worden toegepast, dat daardoor de bedenkingen, tegen deze belasting ingebragt, zullen vervallen.

Z. M. is insgelijks van gedachte, dat de belasting, waartoe een aanmerkelijk jaarlijksch tekort toevlugt heeft doen nemen, omdat groote behoeften ook groote hulpmiddelen vereischen, terwijl deze belasting, door hare algemeene toepassing, zeer voordeelig voor de schatkist en tevens weinig bezwarende voor de belastingschuldigen kan zijn, ook zoodanig bij de bijzondere wet kan worden ingerigt, dat ze nergens kwellender en drukkender zij, dan dáár, waar dezelve, thans ingevoerd, noch kwelt, noch drukt.

Uit dit oogpunt is het, dat het gouvernement de bijzondere wetten beschouwt, en, in dien geest ontworpen, zullen zij aan U Ed. Mog. in deliberatie worden gegeven.

U Ed. Mog. hebben den Koning verzocht, om in nadere over-

weging te nemen een ontwerp van wet, van eenen nog gewigtigeren aard, daar dezelve in betrekking staat met het behoud der nationale onafhankelijkheid, waaraan de welvaart van den Staat ten naauwste verbonden is.

Het gouvernement gaat zich met de overdenking dezer gewigtige onderwerpen bezig houden, ten einde, onder medewerking van U Ed. Mog., omtrent deze twee belangrijke onderwerpen, eene wetgeving te erlangen, die onze hulpbronnen met onze behoeften in goede overeenstemming brengt, die de onvermijdelijke opofferingen zoo ligt mogelijk maakt, dezelve met billijkheid over alle de klassen der maatschappij, zoowel als over de verschillende oorden des Rijks, verdeelt.

Dit is, Ed. Mog. Heeren, des Konings doel; hetzelve stemt overeen met uwe wenschen, en het zal niet te vergeefs zijn, dat Z. M. op Ulieder vaderlandslievende en verlichte medewerking zal hebben gerekend.

Brussel, 12 Julij 1821.

XXXVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt mij tot een bijzonder genoegen, U Edel Mog., bij de opening van hunne tegenwoordige vergadering, op nieuw te kunnen mededeelen, dat Onze betrekkingen tot alle Mogendheden, met wederzijdsche welwillendheid, zijn onderhouden. Hoezeer de onlusten, in de Levant gerezen, bekommering hebben verwekt, bestaat er echter gegronde hoop op het behoud van den vrede. De algoede Voorzienigheid bekroone de daartoe aangewende pogingen met Haren zegen. Zij doet de rust herleven overal, waar onlusten heerschen, en schenke Ons de voortduring eener weldaad, die het eerste beginsel is van voorspoed, en dus zoo dierbaar zijn moet aan elk opregt beminnaar van zijn vaderland.

De inwendige gesteldheid van het Rijk levert in het algemeen goede uitzigten op.

De vrees voor een' min gunstigen oogst is, in de meeste provinciën, gelukkig verdwenen; en Wij mogen Ons, over het geheel, ruimte van levensmiddelen en matige prijzen derzelve beloven.

De handel en zeevaart zijn niet achteruit gegaan, en men mag zich met de verlevendiging derzelve, in de toekomst, vleijen. Niettegenstaande den milden invloed van eenige vredes-jaren, bevinden zich alle gedeelten van het fabrijk-wezen niet in eenen gelijk voordeeligen toestand; zeer belangrijke onder dezelve hebben echter, in de laatste tijden, sterk in levendigheid gewonnen, en over gebrek aan arbeid kan weinig met grond worden geklaagd.

In het verslag, hetwelk onlangs aan U Ed. Mog. is ingeleverd, zullen zij de bewijzen hebben aangetroffen van den ijver, met welken de wetenschappen worden beoefend, en van de snelle uit-

breiding der weldaden van een doelmatig onderwijs onder de minvermogende volksklasse. Ook van den steeds toenemenden bloei der fraaije kunsten, heeft menige eervolle wedstrijd, en meer dan ééne tentoonstelling, getuigd.

De gewestelijke, stedelijke en landelijke besturen nemen dagelijks een' meer geregelden en vasten gang; de verbeteringen, welke de ondervinding te dezen aan mijne zorg aanbeveelt, maken een onderwerp uit mijner ernstige overwegingen.

De communicatiën tusschen de onderscheidene gedeelten van het Rijk worden meer en meer gemakkelijk gemaakt; die tusschen de beide residentiën is aanmerkelijk verbeterd, en Ik voede de hoop, dat, door de medewerking der belanghebbende gewesten, aan handel, landbouw en nijverheid, eene nieuwe bron van voorspoed zal kunnen worden geschonken, door den aanleg eener vaart tusschen 's Hertogenbosch en Maastricht.

Onder de verbeteringen, waarop de zucht voor het welzijn Mijner onderdanen, Mijne aandacht gevestigd houdt, zijn als hoogstgewigtig te beschouwen de afleidingen, welke aan de wateren van den Rijn en deszelfs takken zouden kunnen worden gegeven, om voor te komen de onheilen, waarmede een aanzienlijk gedeelte van het Rijk, bij ijsgang en hooge vloeden, steeds bedreigd is. Deze aangelegenheid is thans het voorwerp van een opzettelijk onderzoek.

De inrigting der gevangenissen was Mij sedert lang voorgekomen, vatbaar te zijn voor nuttige wijzigingen. Ik heb dezelve in alle hare bijzonderheden doen nagaan, en het verslag deswege heeft Mij in mijne meening bevestigd. Indien het stelsel, hetwelk dien ten gevolge bij Mij in overleg is, en waarvan Ik reeds eenige groote omtrekken heb aangenomen, in alle deszelfs onderdeelen uitvoerlijk mogt worden bevonden, dan zal daaruit niet alleen verbetering van den zedelijken toestand der gevangenen voortvloeijen, maar tevens op den duur bezuiniging voor de schatkist ontstaan. Ik zal aan het verwezenlijken van dat denkbeeld, door achtervolgens te nemen proeven, doen arbeiden.

Onvoorziene rampen hebben sommige oorden in onze Overzeesche Bezittingen getroffen; doch het laat zich aanzien, dat zij de gevolgen daarvan spoedig zullen kunnen te boven komen, en Wij mogen Ons vleijen, dat het gewigt, hetwelk Nederlands betrekkingen met Oost-Indië thans reeds op de schaal des algemeenen handels hebben, nog zal toenemen en vermeerderen.

Het is voor mij niet minder aangenaam aan, U Ed. Mog. kennis te geven, dan het voor uwe vergadering zijn zal te vernemen, dat de haar aan te bieden raming der inkomsten, met die der uitgaven, voor de tweede afdeeling der begrooting, over het volgend jaar, in eene gewenschte evenredigheid staat. Deze uitkomst, waarvan de natie het volkomen genot zal hebben, zoodra het nieuw finantiëel stelsel in werking zal komen, is intusschen grootelijks voorbereid, eensdeels door de bezuinigingen, welke Ik voortga allerwege te doen daarstellen, voor zoo verre 's Rijks welbegrepen belangen zulks gedoogen, en anderdeels door Mijn voornemen, om, tot bestrijding van sommige behoeften, welke anders uit de begrooting zelve

zouden moeten gevonden worden, alsmede tot dekking van achterstanden en geheel buitengewone uitgaven, afzonderlijke middelen aan U Edel Mog. voor te dragen. Die middelen zullen, noch tot vermeerdering der nationale schuld, noch tot bezwaar der ingezetenen behoeven te leiden.

De bijzondere ordonnantiën, welke, naar aanleiding der jongste finantiële wet, moeten worden daargesteld, zijn voor het grootst gedeelte reeds ontworpen, en zullen, zoodra doenlijk, aan U Ed. Mog. worden voorgelegd. Bij de zamenstelling derzelve wordt bestendig in het oog gehouden de bedoeling, om het belang der schatkist met het minst mogelijk bezwaar voor de schatpligtigen te vereenigen.

De opbrengst der middelen over het loopende jaar belooft eene uitkomst gelijk aan die over het voorgaande. Indien enkele middelen zijn vooruit gegaan, hebben andere daarentegen verloren, en de ondervinding van dit jaar staaft dus op nieuw de noodzakelijkheid, die er bestond, om het stelsel te herzien, wilde men een einde maken aan het jaarlijksch tekort, hetwelk den best zaamgestelden Staat eindelijk zoude te gronde brengen.

Ik heb mij verblijd, in uwe laatste zitting de zwarigheden te zien verdwijnen, welke zich aanvankelijk hadden opgedaan, opzigtelijk de wijze, waarop het Ontwerp van Burgerlijk Wetboek zoude worden onderzocht. Van Mijne zijde heb ik getracht, het gemeen overleg met de Staten-Generaal, te dien aanzien, te bevorderen. Weldra zullen aan uwe vergadering, over zeer gewigtige punten tot dat Wetboek behoorende, welke reeds bij haar in overweging zijn geweest, nieuwe ontwerpen worden voorgedragen. Ik rekene op uwe voortdurende medewerking in het bevorderen van 's Lands belangen, omtrent dit en de verdere onderwerpen, welke, in den loop dezer zitting, nog ter tafel van U Ed. Mog. zouden kunnen worden gebragt.

's Gravenhage, 15 October 1821.

XXXVII.

SIRE!

Wij komen Uwer Maj. de hulde aanbieden van onzen diepen eerbied en de betuiging onzer vreugde, bij het op nieuw zien verschijnen van Uwe Maj. in ons midden, ter plegtige opening van onze tegenwoordige zitting. Wij verzoeken Uwe Maj., de uitdrukking te willen aannemen van deze onze opregte gevoelens en die onzer gestadige wenschen voor het geluk van Uwe Maj. en zijn Doorluchtig Huis, zoo naauw met het geluk des vaderlands verbonden.

Met deelneming vernamen wij, uit den mond van Uwe Maj., wat tot den toestand van het Rijk, zoowel naar buiten als naar binnen, betrekking heeft. Deelende in Uwer Maj. prijsstelling op de voortduring van eenen voor ons zoo dierbaren staat van vrede, verblijden wij ons over de verwachtingen, welke zich daartoe aan-

bieden. Ook de goede uitzigten, welke de inwendige gesteldheid des Rijks oplevert, zien wij met genoegen. Van de aanhoudende zorg Uwer Maj. verwachten wij, met vertrouwen, alle die verbeteringen, waarop Hoogstdeszelfs zucht voor het welzijn des lands ons regt geeft te hopen, en de leniging van rampen, die onvoorziens eenig gedeelte, gelijk onlangs onze Overzeesche koloniën, mogten treffen.

Wij zien met dankbaarheid de steeds werkzame bemoeijingen van Uwe Majesteit ter bereiking van die gewenschte doeleinden, als ook ter verkrijging van het zoo noodzakelijk evenwigt tusschen de ontvangsten en uitgaven der schatkist. Wij zullen de daartoe strekkende aangekondigde ontwerpen met den meesten ijver onderzoeken, ten einde tot de ware welvaart des Rijks met Uwe Maj. op de krachtdadigste wijze, naar ons vermogen, mede te werken.

Niet minder zullen wij voortgaan, om met vrijmoedigheid en naauwgezetheid te arbeiden aan het gewigtig werk der nationale wetgeving, waartoe ons de zich opvolgende voorstellen van Uwe Maj. aanleiding zullen geven.

In deze aangelegenheid, gelijk in alle de andere, waarin, ten gevolge der Grondwet, het gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal vereischt wordt, zullen wij steeds, naar pligt en eed, trachten te beantwoorden aan de eervolle oproeping van Uwe Maj., om met Hoogstdenzelven bij voortduring de belangen des lands te bevorderen. Altoos en bij elke gelegenheid zal Uwe Maj. ons daartoe bereid vinden, en even gereed om Hoogstdeszelfs daartoe strekkende voorstellen met erkentenis aan te nemen, als om met gepaste openhartigheid onze gevoelens daaromtrent open te leggen.

's Gravenhage, 20 November 1821.

XXXVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De vergadering van U Ed. Mog., in naam des Konings, komende sluiten, ben ik gelast, dezelve Z^r. M^s. tevredenheid te kennen te geven, over de aanhoudende vlijt, waarmede U Ed. Mog. hunne zoo belangrijke pligten hebben vervuld.

De Koning heeft ook met genoegen de kalmte en wijsheid opgemerkt, welke bij de beraadslagingen over het Burgerlijk Wetboek hebben plaats gehad.

De geest, die deze beraadslagingen bestuurt, de kennis, die daarbij doorstraalt, geven de hoop op een werk, hetwelk tot het geluk der natie zal kunnen bijdragen, de vereeniging van derzelver onderscheidene deelen meer en meer bevestigen, en eene eervolle plaats bekleeden onder de belangrijke verbeteringen van allerlei aard, die men aan de zorgen van den Monarch reeds verpligt is, of nog van dezelve te verwachten heeft, en welke, vereenigd, alle de groote aangelegenheden der natie omvatten, die gelijkelijk overal en ten zelfden tijde bescherming genieten.

Door de uitvoering van art. 31 der Grondwet voor te schrijven, hebben U Ed. Mog. den Koning de middelen verschaft, om aan Zijne onderdanen nieuwe blijken te geven van de liefde, welke Hoogstdezelve hun toedraagt.

De natie, in der tijd het regt, in dat artikel vervat, toekennende, heeft alleen Zijnen doorluchtigen persoon bedoeld.

De Koning, van dit regt gebruik makende, heeft bovenal het belang van Zijn volk bedoeld, en zal dit immer doen.

Er is door U Ed. Mog., gedurende deze zitting, voorzien in eene der eerste behoeften van eene natie, die, bij veelvuldige voordeelen, groote lasten heeft te dragen, welke van dezelve onafscheidelijk zijn. U Ed. Mog. hebben een stelsel van belastingen aangenomen, waarvan de opbrengst toereikende zal wezen, om die lasten te bestrijden, en alzoo tevens de voordeelen te kunnen behouden, welke daarmede verbonden zijn. Onder de verscheidene, met elkander in een goed verband staande gedeelten van hetzelve is dat, hetwelk de meeste zwarigheden scheen op te leveren, in de laatste zitting der beide Kamers, met bijna eenparige stemmen aangenomen.

Mogt deze eenheid van inzigten en bedoelingen het voorteeken zijn van de eendragt, die in de aanstaande, niet verre afzijnde zitting van U Ed. Mog. zal heerschen.

De Koning verlangt, dat die geest van eensgezindheid en eendragt, door U Ed. Mog., in derzelver provinciën worde overgebragt en verbreid.

Uwe regtschapene trouw zal aan deze uitnoodiging des Konings beantwoorden.

Ik verklaar, in naam des Konings, dat de vergadering der Staten-Generaal is gesloten.

's Gravenhage, 24 Augustus 1822.

XXXIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het openen uwer vergadering is het Mij bijzonder aangenaam, U Ed. Mog. wederom de verzekering te kunnen geven, dat onze buitenlandsche betrekkingen, wederzijds, door vriendschappelijke onderhandelingen, gestadig zijn aangekweekt. Wij hebben stof tot dankbaarheid wegens het voortdurend genot van den dierbaren vrede, en mogen het streelend vooruitzigt koesteren op het behoud van dien zegen.

Ook de inwendige welvaart der Nederlanden heeft toegenomen. De voortbrengselen van den landbouw zijn, over het algemeen, overvloedig geweest; de weldadige invloed van de daaruit ontstane lage prijzen heeft zich in de huisgezinnen der minvermogenden verspreid. Vele landbouwers hebben daarentegen door diezelfde oorzaak geleden; hunne belangen, in verband met die der gebruikers,

zijn reeds op Mijn' last opzettelijk onderzocht, en het verslag deswege houdt Mijne ernstige overwegingen gaande.

Wanneer in handel en zeevaart en in de menigvuldige bedrijven, aan welke dezelve leven en kracht bijzetten, het evenwigt nog niet hersteld is, dat de gebeurtenissen van een vroeger tijdvak hebben verbroken, zoo mogen de gematigdheid en mildheid, van welke onze onlangs herziene wetten getuigenis dragen, ons op goede gronden eene betere toekomst doen hopen. Vele takken van nationale nijverheid zullen daardoor bevorderd worden, en alle zullen begunstiging kunnen vinden in de algemeene nationale instelling, waartoe Ik de domeinen, Mij bij de wet in eigendom toegekend, denk aan te wenden.

De kunsten en wetenschappen bloeijen; het lager onderwijs verspreidt zijne weldaden meer en meer onder alle standen.

Vele werken van algemeen nut zijn ondernomen, of worden met nadruk voortgezet. Uit de voorstellen, aan uwe vergadering te doen, zal aan U Ed. Mog. kenbaar worden de wijze, waarop ik meene, dat door het Rijk, in het algemeen belang, tot dezelve moet worden bijgedragen.

De groote wegen der eerste klasse zijn in goeden staat, en in zoodanige provinciën, welke de maatregelen van 's Lands Regering ondersteund hebben, is ook de gesteldheid der groote wegen van de tweede klasse aanmerkelijk beter dan te voren. Wanneer de achterlijke provinciën, door eigene overtuiging, het nut dier maatregelen zullen inzien, dan is er gegronde hoop, dat, binnen weinige jaren, de staat van alle bedoelde wegen niets te wenschen zal overlaten.

Het onderzoek nopens de beste afleidingen, welke aan de wateren van den Rijn en deszelfs takken zouden kunnen gegeven worden, gaat voort, met zoo veel spoed, als het groot gewigt der zaak, en de daartoe noodzakelijke opnemingen, het toelaten.

Men houdt zich onafgebroken bezig met het voltooijen en allengs in werking brengen van het stelsel, omtrent de inrigting der gevangenissen aangenomen; de voordeelige uitkomst daarvan zal reeds met het aanstaande jaar voelbaar worden.

Op Onze Overzeesche betrekkingen hebben de omstandigheden van den algemeenen handel derzelver invloed uitgeoefend. In de voornaamste der Nederlandsche Koloniën vermeerdert desniettemin de inwendige welvaart, en worden de tevredenheid en het volksgeluk meer en meer op hechte grondslagen bevestigd. Na de roemrijke overwinning, door Onze zee- en landmagt in Oost-Indië behaald, is de rust nergens gestoord, noch zelfs bedreigd geworden, en onafgebroken blijft zich de zorg van het bestuur daar henen strekken, dat, ook in de verst afgelegene gewesten, ieder Mijner onderdanen steeds de bewustheid hebbe, van te leven onder de welwillende bescherming, van een krachtig, en tevens vaderlijk gezag.

De jongste vergadering van U Ed. Mog. was vruchtbaar in belangrijke finantiële raadplegingen. De tegenwoordige zal, zoo Ik mij vleije, bijdragen tot volmaking van hetgeen in vroegeren verordend is.

De raming der inkomsten, behoorende tot de tweede afdeeling der begrooting, welke aan U Ed. Mog. staat aangeboden te worden, zal gegrond zijn op het nieuw aangenomen stelsel van belastingen, dat met den aanvang van het volgend jaar zal worden ingevoerd. Alle voorbereidende maatregelen worden genomen, om den overgang daartoe, regelmatig en zonder botsing, te doen plaats hebben.

Een voorzigtig bestuur zal de zwarigheden, die van alle nieuwe instellingen onafscheidelijk zijn, te boven komen, en den weg banen, om de opbrengsten tot die hoogte te brengen, welke alle finantiële zorgen voor de toekomst kan doen verdwijnen.

Mijn bestendig verlangen, om de lasten Mijner beminde onderdanen, zoo veel mogelijk, te verligten, heeft Mij niettemin, bij aanhoudendheid, doen bedacht zijn op schikkingen en bezuinigingen, die de uitgaven, begrepen in de tweede afdeeling der begrooting, over het aanstaande jaar, zouden kunnen doen beperken.

De berekening dier uitgaven, welke aan uwe vergadering zal worden voorgelegd, is beneden de raming over het loopende jaar, niettegenstaande de rente van de nieuwe schuld, voor buitengewone behoeften gecreëerd, daarin is moeten worden opgenomen. — Eene vermindering van opcenten zal dus mogelijk zijn.

De middelen tot voorziening in de behoeften, welke reeds in de vorige zitting ter kennis van uwe vergadering gebragt zijn, zullen gelijktijdig, en in verband met de begrooting, aan U Ed. Mog. worden opgegeven. Zij zullen een gedeelte uitmaken van een ontwerp van wet, hetwelk in het algemeen ten oogmerk heeft, meer doelmatige, en voor de schatkist, zoowel als voor de ingezetenen, meer voordeelige bepalingen, omtrent sommige geldelijke staatsinrigtingen en belangen, daar te stellen.

De ineensmelting van het binnenlandsch lastgeld met de belasting op de patenten zal tijdig genoeg aan U Ed. Mog. worden voorgedragen, om over het geheel volgend jaar te werken, en het zal uwer vergadering aangenaam zijn te vernemen, dat eene verligting van alle de patent-pligtigen daarvan het gevolg zal wezen.

Ik heb met een bijzonder genoegen den voortgang opgemerkt, welke aanvankelijk, en vooral in uwe laatst afgeloopene zitting, met het belangrijk werk der nederlandsche wetgeving is gemaakt. Ik houde Mij verzekerd, dat U Ed. Mog., op het ingeslagen spoor rustig voortgaande, door kalm en bedaard overleg, de wenschen der natie ten dezen zullen vervullen, zoo spoedig als de aard en gewigt van zulk een werk dit gedoogen.

Eerlang zal ook het Wetboek van Koophandel aan uwe beraadslagingen kunnen worden onderworpen. Eene vaderlandsche wetgeving op dat onderwerp zal voor de Nederlanders eene bijzondere weldaad zijn, en Ik ben steeds overtuigd van den ijver van U Ed. Mog., om met Mij mede te werken tot alles, wat het geluk van Mijn bemind volk kan vermeerderen en duurzaam maken.

Brussel, 21 October 1822.

XL.

SIRE!

Met een levendig genoegen komen wij op nieuw aan Uwe Maj. de hulde aanbieden van onzen diepen eerbied en van onze geheele verknochtheid. Deze gevoelens, onafscheidbaar van de liefde, die ieder Nederlander koestert voor zijn vaderland, welks belangen zoo naauw met die zijns Konings zijn verbonden, zijn onwrikbaar in onze harten gevestigd, en niets kan de zuiverheid daarvan bevlekken.

Dezelfde gevoelens doen ons in de droefheid deelen, welke het Koninklijke Huis ondervindt door het verlies van den jongen Prins Willem Alexander Frederik Ernst Casimir. Moge eene lange reeks van zegeningen het smartelijke van dit verlies verzachten.

Wij hebben met belangstelling de mededeeling ontvangen, die het Uwer Maj. behaagd heeft, bij het openen onzer vergadering, aan ons te doen, betreffende den toestand des Rijks.

Dankbaar zien wij op Hoogstdeszelfs zorgen voor het behoud van eenen staat van vrede, dien wij met Uwe Maj. beschouwen als eene weldaad der Voorzienigheid.

De overvloed der voortbrengsels van den grond, welke eveneens op zich zelve eene weldaad is, oefent nogtans met eenige andere omstandigheden eenen nadeeligen invloed op de belangen van den landbouw, en deze uitwerking verdient, gelijk Uwe Maj. ons zulks aankondigt, het onderwerp uit te maken van Hoogstdeszelfs ernstige overwegingen.

Wij wenschen, dat de hoop, ons door Uwe Maj. gegeven, van onzen handel, zeevaart en nijverheid aangemoedigd en bevorderd te zien, weldra wezenlijk worde.

Wij juichen de edelmoedige bedoelingen van Uwe Maj. toe, om tot dat einde domeinen, aan Hoogstdenzelven bij de wet in eigendom toegekend, aan te wenden.

Wij beschouwen de verbreiding van kundigheden als het zekerste onderpand van het algemeen geluk, en wij zien met genoegen den voortgang van het lager onderwijs en den bloeijenden toestand van kunsten en wetenschappen.

Hetgeen Uwe Maj. ons omtrent den staat der wegen, der rivieren en der andere werken van algemeen nut mededeelt, doet ons op gunstige gevolgen hopen.

Reeds kondigt Uwe Maj. ons den goeden uitslag aan van het aangenomen stelsel, omtrent de inrigting der gevangenissen.

Onze wensch is, dat onze koloniën meer en meer mogen bloeijen, en wij twijfelen geenszins, dat, indien derzelver veiligheid op nieuw het gebruiken der wapenen kwam te vorderen, de vloot en het leger daarbij nieuwe lauweren zouden plukken.

Doch onze vurigste wenschen strekken zich uit tot eenen voldoenden toestand der geldmiddelen. Evenwigt tusschen de inkomsten en de uitgaven, vermindering dier uitgaven en van de opcenten, door een verstandig stelsel van bezuiniging, verligting der patentpligtigen, meer doelmatige en voor de schatkist zoowel als

voor de ingezetenen meer gunstige bepalingen, zoodanige zijn de voordeelen, welke Uwe Maj. ons in het verschiet doet zien, en welke wij verlangen, dat op de zekerste en voor de natie minst kostbare wijze mogen verkregen worden.

Wij zullen de voorstellen van Uwe Maj. daaromtrent te gemoet zien, om dezelve met bedaardheid en vrijmoedigheid te onderzoeken.

Wij zullen voortgaan met ijver te arbeiden aan het gewigtig werk der nationale wetgeving. Het wetboek van koophandel zal onze aandacht bezig houden.

Steeds zullen wij ons beijveren, om bij onze raadplegingen die wijsheid te doen heerschen, welke Uwe Maj. en de natie met regt van ons verwachten, om alzoo naar ons vermogen mede te werken tot het groote doel, *het algemeen geluk.*

Brussel, 11 November 1822.

XLI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De onderscheidene ontwerpen van wet, welke Z. M. zich voorstelde aan de Twee Kamers der Staten-Generaal in overweging te geven, opvolgelijk het onderwerp van U. Ed. Mog. deliberatiën hebbende uitgemaakt, zoo heeft Z. M. goedgevonden de tegenwoordige zitting van U Ed. Mog. te doen sluiten.

Mij met deze vereerende taak belast vindende, kom ik dezelve volbrengen, en verklare alzoo, in naam des Konings, dat de tegenwoordige zitting der vergadering van de Staten-Generaal is gesloten.

Brussel, 29 Maart 1823.

XLII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Wij mogen, dank zij de algoede Voorzienigheid, ons wederom ontmoeten onder het voortdurend genot van de weldaad des vredes.

Elk Nederlander, die onbevooroordeeld om zich henen ziet, merkt met erkentenis de voorregten op, welke op zijnen vrijen en herbergzamen grond genoten worden.

Onze betrekkingen met alle de Mogendheden van Europa dragen steeds de kenmerken van wederkeerige vriendschap en welwillendheid.

De inwendige gesteldheid van Ons Rijk laat Ons toe, gestadig werkzaam te zijn aan de voltooijing der grondwettelijke instellingen, en aan de bevordering van het geluk des volks.

De goede voortgang der studiën op de Hooge scholen, de verspreiding der voordeelen van het lager onderwijs en de bloei der schoone kunsten zijn blijkbaar.

Het tegenwoordige jaar heeft zich, niet minder dan de vorigen, door eenen voordeeligen oogst gekenmerkt.

Een naauwgezet onderzoek van de belangen der landbouwers, in verband met die der gebruikers, heeft mij tot de overtuiging geleid, dat de tusschenkomst der wet daarin niet vereischt wordt. De stukken, tot dat onderzoek betrekkelijk, zullen worden gedrukt en aan U Ed. Mog. medegedeeld. In de provincie Groningen vestigt zich eene maatschappij van landbouwers, die een stelsel van crediet gaan oprigten op hunne eigendommen en derzelver vruchten. Hun doel is, om zich altijd, tegen matige renten, gereede gelden te verzekeren, die zij daarna achtervolgens en gemakkelijk kunnen aflossen. Indien deze proeve wel slaagt, zullen andere provinciën gewisselijk dat voorbeeld volgen, en in de verlegenheid, waarin vele landbouwers zich, vooral in het afgeloopen jaar, bevonden hebben, zal dan voor het vervolg worden voorzien.

De geringe prijs, voor welken de levensmiddelen verkrijgbaar blijven, begunstigt ondertusschen alle de ondernemingen der volksnijverheid. Maar, hoe grooter de vruchtbaarheid van den grond en de werkzaamheid der ingezetenen is, hoe meer zorg er moet worden gedragen voor een regelmatig vertier naar buiten 's lands, hetwelk handel en scheepvaart levendig houdt, en steeds nieuw voedsel geeft aan Onze betrekkingen tot andere natiën.

De overtuiging van deze waarheid heeft, bij eene der wetten van de laatst voorgaande zitting, een middel doen vaststellen, om kracht en nadruk bij te zetten aan de onderhandelingen met andere Mogendheden, over die gewigtige belangen. Deze onderhandelingen konden, uit haren aard, niet dan langzaam voortgaan. Eenige derzelve zijn in zulk eenen staat, dat men zich eenen niet ongunstigen uitslag mag beloven.

Tot hiertoe heb Ik mij slechts eenmaal gedrongen gezien, om, door wederkeerige behandeling, den invoer van naburige voortbrengselen te beletten of te beperken. Met leedwezen ben Ik tot deze afwijking van Onze milde beginselen overgegaan; het zoude Mij hoogst aangenaam zijn, indien dezelve de herleving dier beginselen bij anderen bevorderen en dus kortstondig wezen mogt.

In de Overzeesche bezittingen heerschen, over het algemeen, orde, welvaart en rust.

De voortzetting der vroeger aangevangene werken van algemeen nut geschiedt onder gunstige vooruitzigten, en meer andere worden ondernomen, ter verbetering en volmaking der groote communicatiën van het Rijk.

De begrooting der uitgaven voor het volgend jaar, tot de tweede afdeeling behoorende, is gereed, om aan U Ed. Mog. te worden voorgelegd; op dezelve komen nieuwe posten voor, die een noodzakelijk gevolg zijn der invoering van het tegenwoordig stelsel van belastingen en der wetsbepalingen, op het einde van het vorig jaar daargesteld. Daarentegen is er gelegenheid gevonden tot be-

zuiniging op andere posten, zoodat geene vermeerdering van opcenten zal noodig zijn.

Het Amortisatie-Syndicaat voldoet aanvankelijk aan het oogmerk zijner instelling. Eene inschrijving op deszelfs schuldbekentenissen is met mijne goedkeuring geopend, tot krachtdadige bevordering van het doel der wet, om de lasten mijner beminde onderdanen zoodra mogelijk te verligten.

De uitkomst heeft een vernieuwd en aangenaam bewijs opgeleverd van het algemeen vertrouwen, en U Ed. Mog. zullen met genoegen vernemen, dat, met den aanvang van het volgend jaar, het bij de wet bepaalde gedeelte der Syndicaats-opcenten dienvolgens zal kunnen worden opgeheven.

Mijne aandacht blijft onafgebroken gevestigd op de middelen, welke, behoudens een goed en regelmatig beheer, nog kunnen worden aangewend tot uitbreiding van vereenvoudiging en spaarzaamheid; onderscheidene maatregelen zijn daartoe door Mij genomen en voorbereid, van welke Ik mij eene goede uitkomst belove.

De invoering van het nieuwe stelsel van belastingen heeft, zonder wezenlijke botsingen, plaats gehad, doch is verzeld geweest van moeijelijkheden, die onafscheidelijk zijn van nieuwe regten. De opbrengsten van het eerste jaar, waarover nog geen volledig oordeel te vellen is, zullen waarschijnlijk daarmede in verband staan. Van de zachtheid der wettelijke voorschriften is hier en daar misbruik gemaakt, om de gewenschte evenredigheid van lasten te ontduiken. De gedane teregtwijzing, het pligtgevoel, en de aanstaande aanzienlijke vermindering der opcenten op de personele belasting, zullen, zoo ik hoop, die evenredigheid herstellen. Doch indien deze billijke verwachting mogt falen, zal Ik met vertrouwen strengere verordeningen aan U Ed. Mog. voordragen, en alzoo mijne minvermogende onderdanen waarborgen tegen den last, welke anders in de gevolgen op hunne schouderen zoude terugkeeren.

De opbrengst der regten op het zegel, de registratie, griffie, hypotheken en successiën was geraamd naar de aan uwe vergadering in hare vorige zitting, voorgedragene wijzigingen; het niet tot stand komen derzelve heeft een' wezenlijken invloed daarop gehad. Aan U Ed. Mog. zullen eerlang nadere voorstellen worden aangeboden, om dezen tak van inkomsten voor het volgende jaar aan de verwachting te doen beantwoorden.

Ook zal deze zitting, zoo Ik vertrouwe, het gewigtig onderwerp der nederlandsche wetgeving merkelijk doen vorderen. Uwe raadplegingen over het Burgerlijk Wetboek stellen mij in staat, om reeds dadelijk onderscheidene ontwerpen van wetten aan U Ed. Mog. aan te bieden, waardoor, met uitzondering van de stoffe van het pandregt, het tweede boek voltooid zal zijn.

Naar mate U Ed. Mog. in het voorbereidend onderzoek van het oorspronkelijk ontwerp zullen voortgaan, zal de zamenstelling der overige gedeelten met gelijken ernst en nadruk geschieden.

Uwe tegenwoordige vergadering, die Ik hiermede voor geopend houde, zal gewisselijk nieuwe blijken opleveren van de eenstem-

migheid Onzer bedoelingen en inzigten, tot bevordering van den voorspoed van Ons dierbaar vaderland.

's Gravenhage, den 20sten October 1823.

XLIII.

SIRE!

Op nieuws komen wij aan Uwe Maj. de hulde aanbieden van onzen diepen eerbied en van onze geheele verknochtheid aan Hoogstdenzelven. Niets kan bij ons deze gevoelens krenken. Wij vinden ons gelukkig, die voor Uwe Majesteit telkens te mogen uiten bij de opening onzer zittingen, en Hoogstdenzelven de verzekering te geven, dat dezelve innig verbonden zijn met onze liefde tot het vaderland.

De ijver van Uwe Maj. in het bewaren van 's lands vrijheden, haalt de banden steeds naauwer aan, die Hoogstdenzelven aan zijn volk verbinden. Wij wenschen ons zelven geluk met zoodanige volkomene eensgezindheid tusschen den Vorst, de Staten-Generaal en de gansche natie. Tolken dier natie, betuigen wij aan Uwe Maj., dat zij het geluk weet te waarderen van haren staatkundigen toestand; zij is die aan de wijsheid hares Konings verschuldigd. Niets aan hare naburen te benijden hebbende, is zij ten sterkste gehecht aan instellingen, die alleen haar vrij en gelukkig kunnen maken.

Wij erkennen met dankbaarheid de onafgebrokene voorregten des vredes, die ons land mag genieten, en wij vleijen ons, na de door Uwe Maj. aan ons gedane mededeelingen, omtrent de betrekkingen met andere mogendheden, dat wij, onder den Goddelijken zegen, het genot dier voorregten zullen zien voortduren.

Wij hebben met belangstelling het door Uwe Maj. ons medegedeelde vernomen, omtrent verschillende voorwerpen, den inwendigen toestand des Rijks en dien van onze overzeesche bezittingen betreffende.

Overtuigd, dat onkunde de volken vernedert, en hun geluk alleen door verlichting kan bevestigd worden, zien wij met een bijzonder genoegen de bescherming, verleend aan inrigtingen, die bestemd zijn om de liefde tot de schoone kunsten te bevorderen, de beoefening der wetenschappen aan te moedigen, en de weldaad van het lager onderwijs te verbreiden.

Indien aan de eene zijde de overvloed der voortbrengsels van den grond weldadig is voor de verbruikers, zoo vordert het belang der landbouwers, aan eene andere zijde, de ernstigste overweging. Reeds is dit gewigtig onderwerp van wege Uwe Maj. grondig onderzocht geworden, en wij zien met vertrouwen de mededeeling der daartoe betrekkelijke stukken te gemoet.

De bedoelingen van Uwe Maj., om door de middelen zelve, bij de wet toegekend, een gemakkkelijk vertier naar buiten 's Lands aan onze voortbrengsels, en voordeelen aan onzen handel te bezorgen, heeft onze geheele belangstelling opgewekt.

Indien in eene eenige omstandigheid eene afwijking van onze milde beginsels noodig is geweest, zoo heeft de natie over het algemeen de verbods- of beperkings-maatregelen toegejuicht, die in het belang onzer nijverheid door Uwe Maj. zijn genomen. En wij hopen, dat de strenge uitvoering derzelve strekken zal, om er de voortduring van te verkorten.

Het is onze wensch, dat de werken van algemeen nut steeds het doel bereiken, waarmede zij aangevangen zijn.

De vermindering der algemeene lasten, door de opheffing van syndicaat-opcenten, en de bezuinigingen, voortspruitende uit nuttige vereenvoudigingen in den loop van het bestuur des Rijks, zullen voor de natie eene wezenlijke weldaad zijn.

Wij hopen, dat de staat onzer geldmiddelen voortaan eenen gunstigen uitslag zal opleveren. De voorstellen, die Uwe Maj. noodig zal keuren deswegens aan ons te doen, zullen wij met de meeste naauwgezetheid onderzoeken.

Eveneens zullen de onderwerpen van wet, bestemd om zoo vele titels van het burgerlijk wetboek uit te maken, voor ons het onderwerp zijn van een bedachtzaam onderzoek. In dit, zoowel als in alle andere gedeelten der wetgeving, zullen wij, gelijk Uwe Maj., ééne bedoeling, éénen wil hebben. Gereed zijn wij, Sire! om al ons vermogen aan te wenden, ten einde op de zekerste wijze het geluk en de welvaart der natie te vestigen.

's Gravenhage, den 8sten November 1823.

XLIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De zitting, welke ik in naam des Konings kom sluiten, heeft, even als die, welke dezelve hebben voorafgegaan, het ondubbelzinnigste bewijs opgeleverd van de naauwgezetheid, waarmede U Ed. Mog. de bij uitstekendheid eervolle werkzaamheden, welke hun zijn aanbetrouwd, uitoefenen, en der waardige wijze waarop U Ed. Mog. het vertrouwen weten te regtvaardigen, hetwelk de Koning en de natie in U Ed. Mog. hebben gesteld; tevens heeft daarin op nieuw doorgestraald die geest van overeenstemming met den Monarch, dat heilzaam gemeen overleg, hetwelk de Grondwet als den hoeksteen van het constitutioneel gebouw aanwijst.

Verscheidene takken der publieke inkomsten hebben nuttige wijzigingen ondergaan; zoo ook zijn de werkzaamheden van het Amortisatie-Syndicaat in eenige opzigten gewijzigd, zonder eenig verkregen regt te kwetsen, meer gemakkelijk gemaakt. Door deszelfs verpligtingen te vermeerderen, hebben U Ed. Mog. uitkomsten verzekerd, die ten voordeele der schatkist en der belastingschuldigen tevens zullen uitloopen.

U Ed. Mog. hebben eene geldleening ingewilligd, welke dienen zal ter voltooijing van eene communicatie, die de aanhoudende,

doch altoos vruchtelooze wensch der vroegere gouvernementen is geweest, ik bedoel het kanaal van Maastricht naar 's Hertogenbosch.

U Ed. Mog. hebben op de Staatsbegrooting eene som toegestaan, die zal bijdragen tot het daarstellen van een ander kanaal, hetwelk de Lek met de Waal vereenigende, de binnenlandsche scheepvaart der noordelijke en zuidelijke provinciën in een onmiddellijk verband zal stellen. De natie zal weldra de vruchten van deze voortreffelijke denkbeelden genieten.

U Ed. Mog. hebben den Koning verzocht, om Hoogstdeszelfs aandacht te vestigen op den lagen prijs der veldvruchten, en op deszelfs invloed op den landbouw. Z. M. zal dit belangrijk onderwerp onderzoeken, met die oplettendheid, welke hetzelve waardig is, en met Hoogstdeszelfs gewone bezorgdheid voor de groote aangelegenheden van den Staat; eene bezorgdheid, die zich gelijkelijk over alle de takken der algemeene welvaart uitstrekt, zoo als over alle de gedeelten van ons gelukkig vaderland. Gelukkig inderdaad! dank zij de bescherming der Goddelijke Voorzienigheid, dank zij de wijze inzigten des Konings, dank zij de verlichte medewerking van U Ed. Mog. Het Nederlandsche volk kan de oogen met erkentelijkheid en gevoel van eigene waarde rondom zich henen slaan, en overtuigd blijven, dat nergens elders de algemeene belangen met bestendiger zorg worden behartigd, dat nergens de vrijheid, zonder losbandigheid, beter is gewaarborgd, dat nergens de eerbied voor den Troon meer volkomen is, omdat zij nergens op betere gronden rust.

Onderhoudt, Ed. Mog. Heeren! dien geest van regtschapenheid in uwe onderscheidene provinciën; aldus zullen U Ed, Mog. het genoegen smaken, van steeds tot het welzijn van den Staat mede te werken; hetzij dat U Ed. Mog. zich ter uitoefening van hunne werkzaamheden vereenigd vinden, hetzij dat U Ed. Mog. zich aan derzelver huisgezinnen en bijzondere pligten zien terug gegeven.

Ik verklaar, in naam des Konings, dat de vergadering der Staten-Generaal is gesloten.

's Gravenhage, den 5den Junij 1824.

XLV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het is mij aangenaam, uwe tegenwoordige zitting te openen met de mededeeling, dat, behoudens het gemeen overleg met U Ed. Mog., eene echtverbindtenis van Mijnen beminden tweeden Zoon met de jongste Dochter van den Koning van Pruissen is ontworpen, die, onder den Goddelijken zegen, het geluk van Mijn Huis, en in het bijzonder van mijnen Zoon, vermeerderen en de banden van bloedverwantschap en vriendschap nog zal versterken, welke tusschen Mij en Mijnen doorluchtigen bondgenoot bestaan.

Sedert uwe laatste vergadering zijn niet alleen de aangenaamste betrekkingen en de meest vredelievende gevoelens tusschen dit Rijk en alle de Mogendheden van Europa onderhouden, maar zelfs verlevendigt zich de hoop, dat, door vriendnabuurlijke verstandhouding, aan den handel eenen vrijeren loop, en aan de voortbrengselen van onzen grond en van ons fabrijkwezen ruimere uitwegen zullen worden bezorgd, dan verbodswetten of beperkingen ooit geven kunnen.

Als een vernieuwd blijk van den milden geest, die Nederland beheerscht, is, ten gevolge eener voorloopige schikking, welke het vooruitzigt verschaft op eene meer algemeene overeenkomst, aan de schepen van een' Onzer bondgenooten, voor het oogenblik, hetzelfde voorregt toegekend, dat bij de wet aan de Nederlandsche scheepvaart is geschonken; deze gelijkstelling is op wederkeerigheid gegrond.

Onze handelsbetrekkingen, zoo in als buiten Europa, worden door gepaste maatregelen bevestigd en vermeerderd.

De vaderlandslievende inrigting, welke in den loop van dit jaar, door eene algemeene en krachtige medewerking van alle klassen van ingezetenen, is tot stand gekomen, zal, zoo Ik hoop, niet vruchteloos beproeven, om, met een ruim en welbestuurd geldvermogen, aan landbouw en fabrijken, aan handel en scheepvaart een nieuw leven te schenken.

Daartoe zullen ook kunnen medewerken de uitbreiding onzer bezittingen in Oost-Indië, ten gevolge van het laatstelijk met het Rijk van Groot-Brittanniën gesloten traktaat, en de rust en orde, die bij voortduring aldaar en in onze West-Indische volkplantingen genoten worden.

De inwendige welvaart van ons land heeft toegenomen, de inrigtingen en verordeningen, welke tot bevordering van dezelve en tot verzekering van orde in het bestuur zijn daargesteld, hebben meer en meer vastheid gekregen, en beantwoorden in het algemeen aan de verwachting.

Het hooger en lager onderwijs gaan voort, hunne nuttige uitwerkselen te verspreiden.

De schoone kunsten bloeijen.

De vruchten des velds zijn wederom overvloedig geweest.

De toegenomene daling der graanprijzen heeft een nader onderzoek omtrent de belangen der landbouwers, in verband met die der gebruikers, noodzakelijk gemaakt, en Ik vertrouw op de medewerking van U Ed. Mog. tot daarstelling van de middelen, welke Mij toeschijnen te zullen kunnen beantwoorden aan het verlangen, Mij dienaangaande door uwe vergadering te kennen gegeven.

Ondertusschen worden vele takken van volksbestaan door den overvloed der levensmiddelen begunstigd, en alles, wat tot het ruim doen vlieten van de bestaande, en tot het openen van nieuwe bronnen van nijverheid leiden kan, is het voorwerp van Mijne gestadige zorgen.

De aanleg van noodzakelijke of nuttige communicatiën en de verbetering der reeds bestaande blijven Mijne aandacht tot zich trekken.

Mijn wensch om de uitvoering der wetten op de nationale militie, die thans overal zonder eenig bezwaar geschiedt, ook wegens het verledene van moeijelijkheden te ontheffen, zal tot eene voordragt aan U Ed. Mog. aanleiding geven.

Ik hoop insgelijks, in deze zitting een ontwerp van algemeene wet op de Schutterijen aan uwe vergadering te kunnen aanbieden. Deze vaderlandsche instelling, die volgens den wil der Grondwet zoo veel tot de kracht van den Staat moet toebrengen, behoort niet langer achterwege te blijven.

In de laatstvoorgaande zitting is door U Ed. Mog. een voorstel aangenomen, dat de strekking had, om eene nieuwe verligting toe te brengen aan de lasten Mijner onderdanen.

Verdere overwegingen hebben Mij de mogelijkheid van nog grootere besparingen doen erkennen, en Ik achte Mij gelukkig, aan uwe vergadering te mogen aankondigen, dat het bedrag der begrooting van de uitgaven voor het volgend jaar, tot de tweede afdeeling behoorende, welke eerstdaags aan U Ed. Mog. zal worden voorgelegd, eene vermindering van opcenten zal toelaten, die, ten aanzien van de grondbelasting, aanzienlijk zal kunnen zijn.

De eerste rekening van het Amortisatie-Syndicaat is onlangs door de algemeene vergadering opgenomen. Hare beraadslagingen brengen de overtuiging mede van de nuttige werking dier instelling. Zij zullen Mij gelegenheid geven, aan U Ed. Mog. voor te dragen, om eene som van twee millioenen guldens tot aflossing en vernietiging van schuld, aan te wenden.

Twee andere voorstellen zullen insgelijks de aandacht van U Ed. Mog. bezig houden, de bespoediging namelijk der invoering van de Nederlandsche Munt, en geschikte maatregelen, om het lot der uitgestelde schuld op eenen meer vasten voet te regelen.

Ik ga voort met de overweging van alle gepaste middelen, die tot de meest mogelijke bezuiniging en vereenvoudiging in het beheer der geldmiddelen kunnen leiden. Een algemeen reglement op de comptabiliteit, hetwelk daartoe zeer veel moet toebrengen, zal met den aanvang van het volgend jaar in werking zijn gebragt.

In het bestuur der ontvangsten hebben gewigtige veranderingen plaats gehad, waarvan ik goede uitkomsten verwachte.

De opbrengst der directe belastingen zal, over het loopend jaar, vrij voldoende zijn. De voortgaande werkzaamheden van het kadaster en de allengskens vermeerderende regelmatigheid in de aangifte en schattingen zullen de nog bestaande ongelijkheid doen verminderen.

Ook andere middelen beantwoorden aan de verwachting; doch ten aanzien van sommigen wordt van de zachtheid der wetten misbruik gemaakt, ten nadeele van den eerlijken ingezeten. Ik ben bedacht om hierin te voorzien, en zal daartoe met vertrouwen de medewerking van U Ed. Mog. inroepen.

Het tarief der in- en uitgaande regten zal eenige wijziging moeten ondergaan in het belang der nationale nijverheid, en in het bijzonder van den landbouw.

De doelmatigheid der jongste verordeningen omtrent de hypo-

theek-regten blijkt reeds door de ondervinding; de opbrengst is beter dan in vorige jaren, en de verpligting aan den verkrijger omtrent de overschrijving opgelegd, beveiligt hem tegen de gevolgen van kwade trouw, of van onvoorzigtigheid der vroegere bezitters.

De laatste bepalingen omtrent de heffing der regten van zegel, registratie en successie zijn thans in volle werking, en alles doet vooruitzien, dat ook in dezen het oogmerk der wet volkomen zal worden bereikt.

U Ed. Mog. zullen met genoegen vernemen, dat geheel het overig gedeelte van het ontwerp van Burgerlijk Wetboek in de tegenwoordige zitting zal kunnen worden afgedaan, behoudens de titels, waarmede het IV^de^ boek, na de afwerking van de manier van procederen, mogt zijn aan te vullen. Ik vestig bijzonderlijk de aandacht van U Ed. Mog. op het stelsel der hypotheken, hetwelk zich door eenvoudigheid en duidelijkheid aanbeveelt.

Eene commissie is door Mij benoemd, aan welke ik de eindelijke opstelling heb opgedragen van de manier van procederen, zoo in burgerlijke als in lijfstraffelijke zaken, mitsgaders van het Wetboek van Koophandel, zoodat het belangrijk tijdstip met rassche schreden nadert, waarop de nationale wetgeving zal kunnen worden ingevoerd.

Zoo moge ieder jaar der herstelling onzer onafhankelijkheid nieuwe weldaden voor Nederland aanbrengen; aan Mijnen standvastigen ijver zal het daartoe, onder Godes hulp, niet ontbreken, en van de duurzame medewerking van U Ed. Mog. houde Ik Mij overtuigd.

Brussel, 18 October 1824.

XLVI.

S I R E!

De Staten-Generaal naderen tot Uwe Majesteit, om Hoogstdenzelven hunne eerbiedigste dankbaarheid aan te bieden voor de gewigtige mededeelingen, welke het Hoogstdenzelven behaagd heeft, hun bij de opening hunner tegenwoordige zitting te doen, en zij vleijen zich, daarbij de tolken te zijn van het ongeveinsd gevoel der Natie, welke zij de eer hebben te vertegenwoordigen.

De ontworpene echtverbindtenis tusschen Uwer Majesteits tweeden Zoon en Mevrouw de Prinses van Pruissen, is niet alleen eene bron van geluk voor het Koninklijk Huis, maar zal het ook voor de geheele Natie wezen.

Ieder inwoner des Rijks moet een levendig belang stellen in het geluk van eenen Vorst, door Zijne deugden en groote hoedanigheden zoo uitnemend onderscheiden, en in alles, hetgeen eenen voordeeligen invloed kan hebben op de huisselijke genoegens van eenen Koning, die zich geheel voor het Volk opoffert, die zich geene rust gunt, maar aanhoudend arbeidt aan de vestiging en uitbreiding van deszelfs welvaart.

Het is een geluk voor de natie, uit den mond van haren Koning zelven te vernemen, dat de vriendschappelijkste betrekkingen, en de meest vredelievende gevoelens tusschen dit Rijk en alle de Mogendheden van Europa onderhouden worden; dat men zelfs de hoop mag voeden, dat, door aan den handel een' vrijeren loop te geven, en aan de voortbrengselen van onzen grond en van ons fabrijk-wezen ruimere uitwegen te bezorgen, aan dezelven meer aanzienlijke voordeelen zullen verzekerd worden, dan verbods-wetten of beperkingen immer kunnen doen verwachten, en dat onze handelsbetrekkingen, zoo in als buiten Europa, door gepaste maatregelen bevestigd en vermeerderd worden.

De natie kent het belang, hetwelk zij heeft bij de handhaving des vredes. De regtvaardigheid en gematigdheid, welke de beraadslagingen Uwer Majesteit bezielen, zijn voor haar de zekerste waarborgen van deszelfs behoud.

De Staten-Generaal, Sire, hebben met het levendigst genoegen vernomen, dat men eenen gelukkigen uitslag verwachten mag van de voor alle takken onzer welvaart zoo voordeelige schikkingen, welke met naburige en bevriende Mogendheden zullen kunnen getroffen worden; zij deelen in de hoop van Uwe Majesteit, betrekkelijk de goede gevolgen, welke de vaderlandsche inrigting, in den loop dezes jaars gevormd, hebben zal voor onzen landbouw, fabrijken, handel en scheepvaart.

De volmaking van het openbaar onderwijs is eene groote weldaad; Uwe Majesteit waakt voor alle de belangen, met die aanhoudende bezorgdheid, welke den goeden uitslag verzekert; de middelen tot het verkrijgen van onderwijs te vermenigvuldigen, is niet anders dan den nationalen rijkdom te vermeerderen.

Indien, door het hooger onderwijs, *zij* gevormd worden, die tot eer van het vaderland moeten verstrekken, zoo verspreidt het middelbaar en lager onderwijs, meer algemeen genoten, deszelfs weldadigen invloed over eene groote menigte.

De landbouw is eene der voornaamste bronnen van onze welvaart. Uwe Majesteit heeft aan ons verlangen beantwoord, en zal ons veroorloven, Hoogstdenzelven daarvoor dank te betuigen. Wij vleijen ons, door een gemeen overleg te kunnen slagen, om *aller* hoop te vervullen, en *allen* in het nut te doen deelen van de overvloedige oogsten, welke wij aan den zegen des Hemels verschuldigd zijn.

De instelling der Schutterijen is geheel grondwettig. Zij strekt in vredestijd tot handhaving der openbare rust. In oorlogstijd vereenigt zij alle de krachten der Natie, tot behoud van Koning en Vaderland. Uwe Majesteit zal ons altijd, wanneer het de verdediging onzer onafhankelijkheid geldt, met zich eensgezind vinden.

Wij zullen onze geheele aandacht vestigen op de geldmiddelen van den Staat; dit gewigtig onderwerp is eene aanhoudende overweging waardig; ons krediet staande te houden, de noodige lasten te bepalen, om de schatkist te stijven, de behoefte en de middelen der schatpligtigen in overeenstemming te brengen, zoodanig is het doel waar wij naar streven, en op zoodanige wijze zullen de oog-

merken Uwer Majesteit, om het algemeen geluk te bevorderen, bereikt worden.

Met een levendig genoegen vernemen wij, Sire, dat nieuwe bezuinigingen toegelaten hebben, om de opcenten eene vermindering te doen ondergaan, welke vrij aanzienlijk is bij de grondlasten, en dat Uwe Majesteit zich onophoudelijk met de middelen bezig houdt, om nog grootere bezuiniging en vereenvoudiging in het beheer der openbare geldmiddelen te brengen.

Indien, met betrekking tot enkele belastingen, de bestaande wetgeving nog aanleiding geeft tot ongelijkheid voor de belastingschuldigen, zullen wij het onder onze eerste pligten rekenen, door onze medewerking, dit voor de geheele maatschappij zoo verderfelijk kwaad te doen ophouden.

Al wat tot onze burgerlijke en lijfstraffelijke wetgeving behoort, staat in een te naauw verband met het algemeen welzijn, dan dat wij niet zouden voortgaan, daaraan denzelfden ijver en dezelfde zorg te wijden, welke deze onderwerpen vorderen.

Nimmer zal Uwe Majesteit, bij de verzekering van nieuwe weldaden aan het vaderland, te vergeefs op onze medewerking rekenen.

Brussel, 6 November 1824.

XLVII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De werkzaamheden der zitting, welke ik, in naam des Konings, kome sluiten, zijn niet minder belangrijk geweest, dan die van vorige zittingen. Het burgerlijk wetboek bijna afgewerkt zijnde, zullen U Edel Mog. zich welhaast met het onderzoek der andere wetboeken kunnen onledig houden.

Eene verbetering van groot belang, eene uitgestrekte droogmaking namelijk, heeft u de dankbaarheid van het gewest, hetwelk dezelve sedert lang begeerde, doch naauwelijks durfde hopen, doen verwerven.

De Koning had gewenscht, de wet op de schutterijen aan Uwe deliberatiën te onderwerpen; doch op dezelve zijn nieuwe aanmerkingen gevallen, die de aanbieding dier wet hebben doen verschuiven.

De Koning vleit zich, dat deze gaping, welke in de volledige uitvoering der grondwet nog bestaat, in de eerstvolgende zitting zal kunnen aangevuld worden.

Zijne Majesteit heeft de ontwerpen van wet, eenige wijzigingen van sommige belastingen bevattende, ingetrokken. Het is niet zonder leedwezen, dat Hoogstdezelve het oogenblik heeft zien verwijderen, waarop eene verlangde betere evenredigheid in de verdeeling der lasten de belangen der schatpligtigen met die van de schatkist zal vereenigen.

Middelerwijl, dat dit onderwerp op nieuw bij U Ed. Mog.

ter tafel zal kunnen worden gebragt, zal de Koning gebruik maken van de middelen, welke de bestaande wetten aan de hand geven, om, zoo veel mogelijk, het oogmerk, hetwelk Hoogstdezelve zich heeft voorgesteld, te bereiken, en om aan de geuite wenschen te voldoen.

Het laatste tijdvak der zitting van U Ed. Mog. is door onheilen gekenmerkt geworden. Eene jammervolle ramp heeft verscheidene oorden verwoest. De Natie heeft in deze, zoo als in alle dergelijke omstandigheden, moed, lijdzaamheid, en eene uitstekende milddadigheid aan den dag gelegd.

Het Gouvernement heeft getracht, deszelfs pligten te vervullen; U Ed. Mog. hebben hetzelve edelaardig ondersteund, en deze drievoudige vereeniging van gevoelens en zorgen, zal, onder medewerking der goddelijke Voorzienigheid, het spoedig en geheel herstel der rampen, de herstelling, of ten minste de verzachting der onheilen te weeg brengen.

De Koning koestert met genoegen de hoop, dat Hoogstdezelve, bij de opening der volgende zitting, U Ed. Mog. de verzekering zal kunnen geven, dat te dien opzigte door het Gouvernement niets meer te verrigten valt, — door de Natie niets te verlangen overblijft.

Ik verklaar, in naam des Konings, dat de vergadering der Staten-Generaal is gesloten.

Brussel, 5 Maart 1825.

XLVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het huwelijk van Mijn' beminden tweeden Zoon is sedert uwe laatste vergadering voltrokken. Zijne voortreffelijke Gemalin is door de Nederlanders hartelijk verwelkomd. Hunne eenparige deelneming heeft het genoegen van Mijn Huis, bij deze gewenschte gebeurtenis, bijzonderlijk verhoogd.

Ik ontvang bij voortduring van alle Mogendheden de meest ondubbelzinnigste bewijzen van welwillendheid en vriendschap; van meer dan ééne zijde doet zich de hoop op, om, door handelsverdragen, aan die wederkeerige gevoelens nog meerdere kracht te geven; de daartoe aangeknoopte onderhandelingen zullen worden voortgezet met al de zorg, welke de belangen van de volkswelvaart Mij inboezemen; ook deze zorg heeft Mij tot leiddraad gestrekt bij de genomene maatregelen voor het gemak der handelsbetrekkingen Mijner onderdanen in de verschillende werelddeelen.

De jongste tentoonstelling te Haarlem heeft een schouwspel opgeleverd, streelend voor den nationalen hoogmoed, vereerend voor onze volksvlijt, en geruststellend ten aanzien der algemeene welvaart; alle de voortbrengselen eener nijverheid, die aan de eischen der weelde, zoowel als aan de geringste behoeften kan voldoen, zijn aldaar verzameld geweest; aldaar hebben de Neder-

landers zich kunnen overtuigen, dat zij, ook in dat opzigt, geen ander volk behoeven te benijden.

De algemeene aandacht is gevestigd op de gelegenheid, die de ligging en gesteldheid van vele landen schijnen aan te bieden, tot ontwikkeling der Nederlandsche nijverheid; zij zal daardoor zoo Ik hoop, de uitwegen zien vermeerderen, die de ondernemingen der handel-maatschappij reeds aanvankelijk aan de vruchten van onze vlijt en van onzen grond verschaft hebben.

De geest van vereeniging in maatschappijen, zoo rijk in groote uitkomsten, verspreidt zich meer en meer over nuttige onderwerpen; aanzienlijke kapitalen, aan de reederijen toegewijd, doen onze scheepstimmerwerven herleven, en bezetten dezelve reeds met talrijke kielen.

De zout-haring-visscherij, welke in de laatste jaren met groote verliezen is gedreven, zal in dit jaar, bedriegen alle vooruitzigten niet, eene gezegende vangst opleveren.

Met opzigt tot de Groenlands en Straat-davis-visscherij daarentegen, deelen de Nederlanders in den algemeen ongunstigen uitslag.

Het lager onderwijs is thans bijna in alle oorden van dit Rijk gevestigd, en doet reeds daar deszelfs goede werking zien, waar de invoering het laatst heeft plaats gehad.

De hoogere scholen, onlangs door nieuwe takken van onderwijs uitgebreid, geven thans de ruimste gelegenheid tot beoefening der onderscheidene wetenschappen.

Eene instelling, gewijd aan de behoefte Mijner roomsch-katholijke onderdanen, zal aan de jonge lieden, bestemd voor de leeraarsdienst der kerk, die algemeene kundigheden kunnen doen verkrijgen, welke bij den tegenwoordigen staat van beschaving onontbeerlijk zijn. Ik mag Mij daarvan de beste gevolgen beloven voor den luister dier kerk in dit Rijk.

Door de weldadigheid der natie, door de krachtdadige medewerking van U Ed. Mog., en door den loffelijken ijver der autoriteiten en ambtenaren, zijn de rampen, bij den jongsten watervloed veroorzaakt, reeds merkelijk gelenigd, en zullen alle de dijkwerken zich spoedig in weerbaren staat bevinden.

De commissie, welke door Mij is benoemd geweest tot onderzoek der beste rivier-afleidingen, heeft hare gewigtige taak voleindigd, en zal Mij eerlang haar verslag aanbieden.

De verbetering en nieuwe aanleg van communicatiën worden met kracht voortgezet.

Het stelsel, voor de gevangenissen aangenomen, ontwikkelt zich meer en meer, en zal weldra volkomen gevestigd zijn.

De reglementen op de zamenstelling der provinciale Staten, en op het bestuur der steden en ten platten lande, hebben eene herziening ondergaan. De beschikkingen dier reglementen, betreffende de oefening van het stemregt, en de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen moesten op het einde van het tiende jaar na de afkondiging onzer Grondwet een deel derzelve uitmaken; het was dus belangrijk, daarin bij tijds die verbeteringen te brengen, welke de ondervinding als wenschelijk had doen kennen.

Onze buitenlandsche bezittingen zijn het onderwerp Mijner bijzondere aandacht; Mijne pogingen zijn daar henen gerigt, om, behoudens de bevordering harer inwendige welvaart, van dezelve voor Nederland en de Nederlandsche nijverheid de meest mogelijke voordeelen te verkrijgen; in sommige dier bezittingen zijn de uitgaven, ten gevolge van oorlogen, en van kostbare maatregelen van het bestuur aldaar, te hoog gedreven, en hebben op den geldelijken toestand eenen ongunstigen invloed gehad; ik heb aanstonds middelen daargesteld, om dien te matigen, en wijders nuttig geöordeeld, eenen bijzonderen commissaris derwaarts te zenden, ten einde de vasthouding aan de gegevene bevelen tot spaarzaamheid en orde, in de bijzonderheden te verzekeren. Hoezeer er dus hoop bestaat, dat die invloed weldra geheel zal kunnen wijken, zal het evenwel noodzakelijk zijn, dat het moederland, door zijn crediet tot opbeuring te hulpe kome, en Ik meen daartoe op de medewerking van U Edel Mog. te mogen rekenen.

De onderscheidene takken van 's Rijks inkomsten hebben, over het geheel genomen, op eene voldoende wijze in de behoeften voorzien. De veranderingen, laatstelijk in de indirecte belastingen daargesteld, beantwoorden aan de verwachting en vermeerderen de opbrengst, niettegenstaande de wezenlijke verligting, welke daarbij tevens aan landbouw en handel verzekerd is. Alle zwarigheden, ten aanzien van de invordering der personele belasting en van de accijnsen, zijn ten gevolge der ondervinding nagenoeg verdwenen. Zij waren bij de invoering van een nieuw stelsel onvermijdelijk, doch het wegnemen derzelve is steeds het voorwerp Mijner ernstige zorg geweest; het is met die bedoeling, dat Ik, na geraadpleegd te hebben de Staten der provinciën, en gebruik makende van de magt, Mij bij de wet gegeven, den uitkoop van den accijns op het Gemaal meer algemeen heb ingevoerd. De wijze, waarop deze beschikking is ontvangen, geeft grond om te vooronderstellen, dat zij in alle opzigten aan Mijn oogmerk zal voldoen.

Het is Mij aangenaam, aan U Ed. Mog. geen minder voordeelig verslag te geven van den staat van 's Rijks geldmiddelen. Niettegenstaande de buitengewone uitgaven, welke een noodwendig gevolg zijn van de ramp, die ons in den aanvang van dit jaar getroffen heeft, zal het bedrag der begrooting, die eerstdaags aan Uwe vergadering zal worden voorgelegd, Mij in staat stellen, aan de lasten Mijner beminde onderdanen op nieuw eenige verligting toe te brengen.

De verrigtingen van het Amortisatie-Syndicaat zullen het tevens mogelijk maken, met eenige ruimte de aflossing en vernietiging der schuld te bevorderen.

Het nederlandsche muntstelsel wordt regelmatig ingevoerd. De inwisseling en het buiten omloop brengen van de fransche speciën zijn, krachtens de jongste wetsbepalingen, tot stand gebragt, zonder op eenig punt grond tot wezenlijke klagten te geven. Met de vervaardiging van nieuwe muntspeciën wordt gestadig voortgegaan, en tot meerder gemak voor de dagelijksche handelingen, stel Ik Mij op veler verlangen voor, aan U Ed. Mog. het ontwerp voor te dragen, om het getal Onzer gouden munten met nog één stuk te vermeerderen.

De ijverige werkzaamheden der Staats-commissie, tot redactie der nationale wetgeving, zullen Mij gelegenheid geven, aan Uwe vergadering wederom belangrijke gedeelten dier wetgeving aan te bieden.

Nog eenige andere onderwerpen zullen de aandacht van U Ed. Mog. in deze zitting bezig houden. Ik opene dezelve met het gegrond vooruitzigt, dat zij, niet minder dan de vorigen, tot 's Lands welzijn strekken zal. Ik ondervinde met een levendig genoegen, hoe alle onze landgenooten zich meer en meer met hartelijke liefde en vertrouwen scharen om den Nederlandschen Troon. Aldus ondersteund, Ed. Mog. Heeren, kunnen onze vereenigde pogingen, onder den Goddelijken bijstand en het blijvend genot van den zegen des vredes, niet falen in de bevordering van het heil van het dierbaar vaderland.

's Gravenhage, den 17den October 1825.

XLIX.

SIRE!

Het is met genoegen, dat de Staten-Generaal, uit naam der natie, aan Uwe Maj. de hulde komen aanbieden hunner eerbiedige gevoelens van verknochtheid en van dankbaarheid voor Hoogstdeszelfs aanhoudende zorgen voor het geluk des vaderlands.

De vreugde, welke de verbindtenis van den Prins der Nederlanden met de Prinses Louise bij de natie heeft verwekt, is een nieuw onderpand van de onverbreekbare banden, waarmede zij aan haren Vorst gehecht is.

De behoefte doet zich overal gevoelen, om de nijverheid te ontwikkelen; zij is de band, die alle natiën aan elkander verbindt, en zal achtervolgens doen verdwijnen alle de bijzondere belemmeringen, welke het geluk der volken in den weg staan.

Uwe Maj. heeft sedert lang getoond, dat in zijn koningrijk bewaard bleven alle de goede geschiedkundige overleveringen, en men aldaar niet naliet, om die meer te volmaken, door de ondervinding der tijden en der omstandigheden: wij hopen, dat zich onze vriendschappelijke betrekkingen met alle de Mogendheden nog meer zullen bevestigen door handels-verbonden, zoo nuttig bij den tegenwoordigen toestand der beschaving. Al hetgeen onze nijverheid kan begunstigen is steeds voor de aandacht van Uwe Majesteit.

De geest van vereeniging in maatschappijen is een krachtig middel, om iets groots voor het algemeen welzijn uit te rigten. Die geest komt allen tegenstand te boven. Hij vordert slechts regt en bescherming. Welk eene vlugt moet niet die geest onder de regering van Uwe Majesteit nemen!

Zoo er nog ondernemingen zijn, als de walvischvangst, welke niet aan de verwachting beantwoord hebben, zoo vleijen wij ons, dat de onvermoeide vlijt der Nederlanders alle zwarigheden zal weten te boven te komen, en hier zoowel als elders ten laatste de gunstigste gevolgen zal bereiken.

Onze Grondwet stelt het openbaar onderwijs onder de eerste behoeften der natie. Uwe Majesteit vestigt dagelijks meer, zoo het mogelijk is, zijne aandacht op dit onderwerp, hetwelk aller welzijn moet uitwerken. Uwe zorg, Sire, wordt op hare waarde geschat; wij hopen daarvan de gelukkigste uitslagen voor alle de standen der maatschappij.

Te midden zelfs der werkzaamheden, welke die gedeelten des Rijks gevorderd hebben, die ten prooi geweest zijn aan de woedende stormen, heeft Uwe Majesteit zich onledig gehouden met al hetgeen dienen konde, om de algemeene welvaart te bevorderen, door de verbetering der communicatiën, het onderzoek naar den staat onzer rivieren, de volmaking van het stelsel der gevangenissen, de herziening der reglementen op het bestuur van provinciën en gemeenten.

Wij zullen met de meest naauwgezette aandacht de voorstellen onderzoeken, welke het Uwer Maj. behagen zal aan ons te doen, ten gevolge der ons gegevene mededeelingen omtrent den staat onzer overzeesche bezittingen.

Gemak bij de inning der belastingen, verligting van lasten, vermindering der schuld, volmaking van ons muntstelsel, zoodanige zijn de voordeelen, welke Uwe Maj. ons geschetst heeft.

Wij zien met genoegen den voortgang van het gewigtige werk onzer nationale wetgeving.

Het zal onze taak zijn, om naar ons vermogen met Uwe Maj. mede te werken, ten einde de natie die weldaden te doen genieten. Wij zullen met vertrouwen de voorstellen afwachten, door Uwe Maj. ons aangekondigd, om die aandachtig te overwegen en vrijmoedig daarover te beraadslagen. Want het geluk der natie, hetwelk het aanhoudend voorwerp is van Uwer Maj. waakzame bezorgdheid, zal ook steeds het doel zijn van alle onze werkzaamheden.

Uwe Maj. heeft ons gezegd, dat *Hij met een levendig genoegen ondervindt, hoe alle onze landgenooten zich meer en meer met hartelijke liefde en vertrouwen scharen om den nederlandschen troon.*

De Staten-Generaal scheppen er behagen in, om deze vaderlijke woorden te herhalen.

's Gravenhage, den 7den November 1825.

L.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij wel gelieven op te dragen, de zitting der Staten-Generaal voor het jaar 1825 tot 1826, te sluiten.

Mij deze eervolle taak toevertrouwende, heeft Z. M. mij tevens gemagtigd, aan U Ed. Mog. Hoogstdeszelfs tevredenheid te betuigen over den ijver, met welken U Ed. Mog. in deze zitting, even als in de vorigen, hebben medegewerkt tot de daarstelling

van nieuwe wettelijke bepalingen, die achtervolgens waren voorbereid, om ons maatschappelijk gebouw meer en meer te bevestigen.

De onderwerpen, in den loop dezer zitting behandeld, zullen op nieuw aan Europa bewijzen, dat al wat betrekking heeft tot het welzijn des vaderlands, dat eenige doel van 's Konings en van Uwe wenschen, bestendig het voorwerp uitmaakt van Hoogstdeszelfs zorgen en van uwe overwegingen. Ook herinnere ik met het grootst genoegen aan U Ed. Mog. hoe de meest mogelijke, ja eene treffende overeenstemming, tusschen het Opperhoofd van den Staat en de afgevaardigden der natie, inzonderheid is opgemerkt ten aanzien van die aangebodene en aangenomene ontwerpen, welke in een meer onmiddellijk verband met het belang des volks staan. Ik bedoel de finantiële wetten. De begrooting der inkomsten en uitgaven, door eene groote meerderheid aangenomen, heeft bezuinigingen voortgebragt, welke door U Ed. Mog. zelve met nadruk zijn opgemerkt. Met het onderzoek dier begrooting heeft men andere overwegingen verbonden, die door het Gouvernement, steeds genegen om alle gevoelens te onderzoeken en nuttig aan te wenden, met belangstelling zijn waargenomen.

Het hoofd van een der departementen van algemeen bestuur had, bij die gelegenheid, de uitgave toegezegd van eenige bescheiden, zeer geschikt om over de teedere onderwerpen, welke toen behandeld zijn, een helder licht te verspreiden. Het vooruitzigt echter en de hoop op nieuwe omstandigheden, welke die uitgave nutteloos zouden maken, hebben het gouvernement overgehaald, om dezelve voor als nog uit te stellen.

De vaststelling in deze zitting van onderscheidene titels van het Burgerlijk Wetboek en van dat van Koophandel heeft groote vorderingen doen maken aan het werk eener nieuwe, eener nationale wetgeving, geheel geschikt naar onze zeden, naar onze behoeften en naar de nieuwe betrekkingen van ons vaderland, sints hetzelve gelukkiglijk als onafhankelijk koningrijk gevestigd is.

U Ed. Mog. hebben de noodzakelijkheid erkend, om een onderdeel van het gouden tien gulden stuk in te stellen. De invoering van hetzelve, welke de dagelijksche bedrijven van den kleinen handel verlevendigen, immers gemakkelijker maken zal, mag tevens als eene weldaad voor de nijverheid in het algemeen beschouwd worden.

De wijzigingen, welke het tarief van de in- en uitgaande regten heeft ondergaan, zijn even zoo vele verbeteringen, door eene steeds toenemende nijverheid gewenscht, en waarvan het gewigt door U Ed. Mog. begrepen is. Het is langs dien weg, dat wij, het geheele stelsel van onze belastingen allengskens zoekende te volmaken, hetzelve eenmaal zoo al niet onwrikbaar vaststellen, althans op betere grondslagen zullen kunnen doen rusten; want de onveranderlijkheid is in de huishouding van Staat onmogelijk, in het bijzonder bij de regten op den in- en uitvoer, omtrent welke de invloed van omstandigheden, buiten ons bereik, noodwendig moet worden waargenomen.

De Levantsche Handel, door den loop der tijden en de uitbreiding der betrekkingen van andere volken, van deszelfs voormaligen bloei vervallen, had nog lasten te dragen, welke thans buiten evenredigheid waren met deszelfs verminderde voordeelen. U Ed. Mog. hebben denzelven daarvan bevrijd, en deze tak van handel zal nu ten minste eene mededinging kunnen uithouden, welke door zwaardere lasten, en door de voorkeur, welke Egypte aan andere volken gaf, was te niet gegaan.

Nog meerdere ontwerpen van wetten van aanbelang zijn door U Ed. Mog. aangenomen. Daaronder behoort de geldleening van twintig millioenen voor onze overzeesche bezittingen. De tijd zal ongetwijfeld komen, waarop een gevestigd evenwigt tusschen de opbrengsten en de behoeften van onze koloniën, voor dezelve, den onderstand van het moederland zal kunnen doen ontberen. Inmiddels is die onderstand een band te meer, welke haar aan ons hecht. Ik kan, Ed. Mog. Heeren! hier het verlangen, ja de behoefte niet weêrstaan, om terug te wijzen op dat volledig vertrouwen, waarmede die wet door Uwe vergadering is aangenomen; hetzelve heeft een edel en aandoenlijk blijk opgeleverd der gevoelens, welke een' Koning, die zijn Volk wil gelukkig maken, en een volk, dat zijnen Koning kent, vereenigen.

Zoodanig, Ed. Mog. Heeren! is, in het kort, het tafereel der gewigtige uitkomsten, welke door uwe deliberatiën zijn verkregen.

Het moet voor U Ed. Mog. eene streelende belooning zijn, in uwe haardsteden de overtuiging terug te brengen van uwe medewerking tot het welzijn des vaderlands, en tot den bijstand des Konings in het verwezenlijken van de oogmerken tot verbetering, waarmede Zijn hart geheel vervuld is. Gij gaat uit elkander met de bewustheid, dat de Koning en de natie uwe verrigtingen met welgevallen en goedkeuring hebben gade geslagen.

Uit naam van Z. M., verklare ik de tegenwoordige zitting voor gesloten.

's Gravenhage, 25 Maart 1826.

LI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het is mij bijzonder aangenaam, U Ed. Mog. op nieuw te kunnen mededeelen, dat ik van alle Mogendheden bij voortduring bewijzen ontvange van welwillende vriendschap. Het daarstellen van overeenkomsten in het belang van den handel en de fabrijken, zoo bijzonder geschikt tot aankweeking der wederkeerig bestaande gevoelens, blijft bestendig het voorwerp Mijner zorgen, gelijk in het algemeen al wat dienen kan tot bevordering en uitbreiding der betrekkingen Mijner onderdanen met alle werelddeelen. Ik voede de hoop, dat er eerlang eene schikking, om-

trent de aangelegenheden der Roomsch-Katholijke Eeredienst, met den Pauselijken Stoel zal kunnen getroffen worden, te welken einde, overeenkomstig het wederzijdsch daartoe te kennen gegeven verlangen, eene nieuwe onderhandeling te Rome staat te worden geopend.

De inwendige gesteldheid des lands geeft, niettegenstaande eenige zeer treurige voorvallen, ook ruime stoffe tot tevredenheid.

De hevige ziekte, welke sedert eenigen tijd in sommige streken van ons vaderland heerscht, schijnt hare grootste hoogte te hebben bereikt; men mag dus nu met vertrouwen op het afnemen derzelve hopen; al wat menschlievendheid en kunst aan de hand geven, om die ramp voor het tegenwoordige te lenigen, en hare verwoestingen voor het toekomende te beperken, wordt met ijver aangewend.

Een verschrikkelijk onheil heeft de stad Ostende getroffen; deszelfs oorzaak en uitwerkselen worden naauwkeuriglijk onderzocht; doelmatige hulp zal worden geboden, daar waar de aard en het gewigt der verliezen tot tegemoetkoming aanleiding zullen geven.

De verbetering en vermeerdering der groote communicatiën worden gestadig voortgezet; nieuwe en belangrijke gedeelten derzelve zullen dit jaar geheel worden voltooid, en het vervoer bevorderen, naar en uit streken, welke vele rijke voortbrengselen van landbouw en mijnen opleveren, maar thans nog verstoken zijn van eene gemakkelijke gemeenschap; de ontwikkeling eener werkzame en vruchtbare nijverheid zal daarvan het gevolg kunnen zijn.

De commissie, welke Ik belast had met het onderzoek naar de beste rivier-afleidingen, heeft haren moeijelijken arbeid loffelijk volbragt, en Mij haar uitgewerkt verslag aangeboden; hetzelve zal door den druk bekend gemaakt, en alzoo onderworpen worden aan het onderzoek en de beöordeeling van het algemeen; sommige door haar voorgestelde maatregelen, waarvan de nuttigheid boven bedenking was, zijn dadelijk vastgesteld, en de middelen van uitvoering voorbereid; doch, bij het nemen van eene eindelijke beschikking op geheel dat onderwerp, wenschte Ik gebruik te kunnen maken van de verdere wetenschappelijke nasporingen, waartoe de bekendmaking van het verslag voorzeker gelegenheid zal geven.

De commissie, aan welke Ik de zorg had opgedragen, om onder de slagtoffers van den laatsten watersnood de giften uit te deelen, door de algemeene weldadigheid tot verzachting van die groote ramp bestemd, heeft hare taak waardiglijk vervuld. Het geëvenredigd bedrag dier uitdeeling is vrij hoog geweest; dank zij den edelmoedigen bijstand Mijner landgenooten, en den geest van orde en regtvaardigheid, welke den arbeid der commissie heeft gekenmerkt.

De laatste maanden van het afgeloopen jaar hebben voor alle bronnen van algemeene welvaart een der moeijelijkste tijdvakken opgeleverd: gebrek aan vertrouwen, meer welligt dan wezenlijk geldsgebrek, heeft een' noodlottigen invloed uitgeoefend op de

handelsbetrekkingen tusschen de onderscheidene natiën; vele voorname markten in Europa zijn daardoor geschokt geworden; ook de Nederlanders hebben daarbij geleden; doch die moeijelijkheden met eere doorgestaan, en de gevolgen hebben zich in dit Rijk veel minder dan elders doen gevoelen.

Landbouw, fabrijken, visscherijen, koophandel en scheepvaart zijn dit jaar over het geheel niet minder voorspoedig, dan in het vorige.

Het openbaar onderwijs voldoet meer en meer aan de verschillende behoeften der maatschappij; de behoeftige volksklasse kan hetzelve bijna overal kosteloos genieten.

Men is in eenige steden met goed gevolg begonnen, aan den arbeidsman een bijzonder onderrigt te geven, met het oogmerk om zijne beoefenende kennis te vermeerderen.

De in vorige jaren genomene maatregelen, wegens het onderrigt in de oude talen en bijzondere takken van het hooger onderwijs, hebben geheel aan de verwachting beantwoord; zij zullen met ernst en volharding gehandhaafd worden.

De grondwettelijke instelling der schutterijen zal in uwe tegenwoordige zitting kunnen geregeld worden; men heeft getracht, daarbij het gewigtig belang der verdediging van het vaderland te vereenigen met de huishoudelijke pligten en het gerief der ingezetenen.

Onze buitenlandsche bezittingen houden Mijne bijzondere aandacht gevestigd.

Mijn Vertegenwoordiger in Oost-Indië is met ijver werkzaam in het beramen der maatregelen, welke tot bereiking van het belangrijk doel zijner zending strekken kunnen; de rust aldaar is nog niet geheel hersteld, maar door het aanzienlijk getal krijgsvolk, hetwelk ter versterking van de Indische gewapende magt sedert eenen geruimen tijd van hier is, en bij voortduring wordt uitgezonden, zal, wordt die magt met beleid aangevoerd, de opstand weldra beteugeld zijn, en de ontwikkeling van zoo veel krachten zal gewis klem bijzetten aan den zachteren geest van overreding, welke het Mijn vaste wil is, dat het Nederlandsch gezag in die gewesten kenschetse.

Ook in de verdere Overzeesche bezittingen worden doeltreffende maatregelen tot vermeerdering van duurzame welvaart aangewend; in het bijzonder zal de geheele openstelling der haven van Curaçao, aan handel, scheepvaart, landbouw, en fabrijk-wezen, de ruime voordeelen kunnen schenken, welke de ligging en gesteldheid van dat eiland schijnen aan te bieden.

's Rijks finantiën zijn in eenen goeden staat.

De opbrengst der middelen is over het geheel allezins voldoende; bij alle takken van 's Rijks ontvangsten worden de weldadige gevolgen bespeurd van vastheid in het aangenomen stelsel, welks uitvoering, door de ondervinding, bij de ambtenaren verbetert, en welks naleving, door de gewoonte, bij de schatpligtigen gemakkelijker wordt. De dienst van het vorig jaar laat een overschot na, hetwelk tot gedeeltelijke bestrijding der behoeften

van het volgende jaar zal kunnen worden aangewend, en over het loopende jaar mag men eene even gunstige uitkomst, met grond, verwachten.

De klagten van onderscheidene provinciën, wegens ongelijke verdeeling der grondbelasting, vorderden voorziening, en hebben dan ook Mijne bijzondere aandacht bezig gehouden; het werk van het kadaster is dien ten gevolge met verdubbelden ijver voortgezet, en daardoor de mogelijkheid ontstaan, een ontwerp tot wijziging van den aanslag in deze zitting aan U Ed. Mog. voor te dragen; deze zaak is uit haren aard moeijelijk en ingewikkeld, en vereischt verdere grondige overweging; doch, voor zoo verre de uitslag nog onvolkomen zijn mogt, behoeft daarom eene aanvankelijke meer gelijkmatige verdeeling niet te worden verschoven; hare opvolgelijke invoering zal de gelegenheid overlaten tot herstel en verbetering van die onvolkomenheden, welke van zulk een moeijelijk werk onafscheidbaar zijn.

De wijzigingen, welke het tarief van inkomende en uitgaande regten zal vorderen, zullen U Ed. Mog. worden voorgedragen.

In de door uwe vergadering toegestemde geldleening, ten behoeve Onzer overzeesche bezittingen, is op eene weinig bezwarende wijze voorzien; daarbij is al wederom het nut der instelling van het Amortisatie-Syndicaat ten volle gebleken.

De derde jaarrekening dezer inrigting is onlangs gesloten; de algemeene vergadering heeft op nieuw kunnen overgaan tot de volledige goedkeuring der verrigtingen van hare Permanente Commissie, en tevens het gevoelen geuit, dat gedurende het tegenwoordig boekjaar de som, tot aflossing en vermindering van schuld, zal kunnen worden vermeerderd, gelijk zulks dan ook door Mij aan U Ed. Mog. zal worden voorgedragen.

Het afsluiten van de dienst van 1823 heeft de mogelijkheid daargesteld, om het bedrag, daaruit aanvankelijk voor dit jaar ter bestrijding van den loopenden dienst gebragt, voor het volgende jaar te vermeerderen, en de voordeelige toestand der geldmiddelen geeft mij de aangename gelegenheid, om, zonder verschuiving van nuttige uitgaven, op nieuw eene vermindering van opcenten op sommige belastingen, aan U Ed. Mog. voor te stellen.

Ik vleije mij, in deze zitting aan U Ed. Mog. te zullen kunnen aanbieden een Ontwerp van Wet op de regterlijke organisatie, bij welker opstelling het noodige acht is geslagen op de bedenkingen, welke tegen een vroeger ingeleverd ontwerp waren geopperd. Ook het Wetboek van Burgerlijke regtspleging is door de Staats-commissie van redactie der nationale wetgeving afgewerkt, en wordt op dit oogenblik rijpelijk onderzocht; terwijl die commissie zich almede, met steeds voortdurenden ijver, bezig houdt met het vervaardigen des Wetboeks van strafvordering.

Ik opene hiermede de vergadering van U Ed. Mog. Eene wel gevestigde en gelukkige ondervinding strekt ten bewijze, dat de bevordering van 's Lands heil het eenig doel is Onzer gemeenschappelijke en eensgezinde pogingen; en zoo mogen Wij met

vertrouwen des Hemels zegen over dezelve afbidden, en daarop bij voortduring hopen.

Brussel, 16 October 1826.

LII.

SIRE!

Met het grootste genoegen zien jaarlijks de Staten-Generaal dezen dag wederkomen, bij de Grondwet bepaald, voor het openen hunner vergadering. Zij mogen alsdan van nieuws aan, Uwe Majesteit hunnen diepen eerbied betuigen, en bij Hoogstdenzelven de tolken zijn van de liefde en erkentenis der natie.

Bijzonder brengen wij Uwe Majesteit onzen dank toe voor de bestendige zorg, waarmede Hoogstdezelve alle middelen heeft aangewend, en niet ophoudt aan te wenden, die aan onze handelsbetrekkingen in de onderscheidene werelddeelen meer gemak en uitbreiding kunnen verschaffen. De gezindheid van eenen Staat, welke zijne nationale welvaart grootendeels doet afhangen van de betrekkelijke welvaart van andere natiën, moet meer en meer deszelfs goede verstandhouding met alle regeringen bevestigen. Met genoegen vernemen wij, dat met den Pauselijken Stoel eene nieuwe onderhandeling staat geopend te worden, betrekkelijk de zaken van de Roomsch-Katholijke Eeredienst. Wij hopen, dat de uitslag, in overeenstemming met de Grondwet, aan het verlangen Uwer Majesteit en aan dat der natie zal beantwoorden.

Eene nog voortdurende noodlottige ziekte heeft een gedeelte der noordelijke streken van ons vaderland verwoest. Het springen van een kruidmagazijn des Rijks heeft met rouw en schrik eene der zuidelijke steden vervuld, welke bestemd is, om een der voornaamste bolwerken van den Staat te zijn. Een deel der bevolking is daardoor grootelijks geteisterd. De Staten-Generaal hopen, dat deze onheilen door de aangebragte hulp, waarvan Uwe Majesteit gewaagt, zullen kunnen verzacht of verholpen worden; wij durven ons vleijen, dat door krachtdadige middelen diergelijke onheilen als dat te Ostende in het vervolg zullen kunnen voorgekomen worden.

De verbetering en vermeerdering der groote communicatiën zullen niet alleen tot welzijn der bijzondere provincie, welke zij doorsnijden, maar ook tot dat des gansche Rijks strekken.

Het is een groot en schoon denkbeeld van Uwe Majesteit, om het verslag der commissie, door Hoogstdenzelven belast met het onderzoek naar de beste rivier-afleidingen, vooraf te onderwerpen aan de beöordeeling van het algemeen. Zoo eenig middel menschelijken arbeid van onvolmaaktheid en dwaling kan vrijwaren, is het voorzeker datgeen, hetwelk de wijsheid van Uwe Majesteit Hoogstdenzelven doet omhelzen.

Alle de provinciën zullen met genoegen vernemen, dat een evenredig groot gedeelte der schaden, door de laatste overstroo-

mingen aan de inwoners van eenige derzelven toegebragt, heeft kunnen vergoed worden door de regtvaardige en regelmatige uitdeeling van de giften der algemeene weldadigheid. Uwer Majesteits voorbeeld en edelmoedigheid hebben, te dezen opzigte, het vaderlandsch gevoel van onze medeburgers aangevuurd.

Aan welke redenen ook de schokken moeten toegeschreven worden, die verschillende Europesche markten in het laatste gedeelte van 1825 ondervonden hebben, zoo is het eene gelukkige omstandigheid, dat zich deze bezwarende toestand der geldmiddelen bij ons, ten gevolge van het bestaand vertrouwen, minder dan elders heeft doen gevoelen, en eervoller is doorgeworsteld. De landbouw, de fabrijken, de visscherij, de koophandel en scheepvaart zijn dit jaar van den voorspoed van het vorige niet vervallen. Mogen alle deze takken der algemeene welvaart bij ons en in alle landen toenemen door de algemeene invoering van eene meer verlichte en liberale wetgeving op het stuk des handels, welk onze regering dikwijls getoond heeft te wenschen, en daarvan naar vermogen het voorbeeld te geven.

Het openbaar onderwijs is vooral aan de zorg van Uwe Majesteit bij de Grondwet toebetrouwd. De Staten-Generaal danken U, Sire! voor hetgeen door U reeds gedaan is tot uitbreiding en verbetering van het onderwijs. Het voor den arbeidsman bijzonder bestemd onderrigt zal, terwijl het de beoefenende kennis doet vermeerderen, mede kunnen strekken tot bevordering der volksvlijt. Ook aan Uwe Majesteit zal men den goeden uitslag verschuldigd zijn der in de voorgaande jaren genomene maatregelen, wegens het onderrigt in de oude talen en bijzondere takken van het hoogere onderwijs.

De Staten-Generaal hebben het ontwerp van wet op de schutterijen reeds ontvangen; zij zullen aan deze grondwettelijke instelling al de aandacht, die het aanbelang daarvan verdient, besteden.

Het opperbestuur over de volkplantingen is bij de Grondwet aan Uwe Majesteit opgedragen. De Staten-Generaal zien vol vertrouwen en met hoop op de maatregelen, door Hoogstdenzelven genomen, om de rust te herstellen, in de zoodanige waar die gestoord is geworden, en om het bestuur van alle te verbeteren. Wij wenschen, dat de geheele openstelling der haven van Curaçao aan ons handelswezen, fabrijken, landbouw en zeevaart, de groote voordeelen zal aanbrengen, die men daarvan hopen mag.

De Staten-Generaal hebben met volkomen genoegen, van Uwe Maj. de verzekering vernomen, dat de staat van 's Rijks financiën gunstig is, en dat de dienst van het vorige jaar een overschot nalaat, hetwelk tot gedeeltelijke bestrijding der behoeften van het volgende zal kunnen worden aangewend.

De ongelijke verdeeling der grondbelasting is een onderwerp van klagten voor verscheidene provinciën. Het is Uwer Maj. voornemen, eene wet voor te stellen, ten einde die ongelijkheid van nu af en vóór de voltooijing van het kadaster te doen verminderen. Hetzelfde bedoelen ook de wenschen der Staten-Generaal,

zij zullen zich met het onderzoek van het daartoe strekkend ontwerp ijverig onledig houden.

Met denzelfden ijver zullen zij de wijzigingen onderzoeken, welke in het tarief der regten van in- en uitvoer voegzaam zouden geöordeeld worden.

De Staten-Generaal hebben ook met genoegen vernomen, dat in de door hunne vergadering, ten behoeve der overzeesche bezittingen, op eene weinig bezwarende wijze is voorzien, en dat bij die gelegenheid aan Uwe Maj. op nieuws het nut der instelling van het Amortisatie-Syndicaat is gebleken.

Het is hun niet minder aangenaam geweest te vernemen, eensdeels, dat de staat van het Amortisatie-Syndicaat, het aanwenden in het volgend jaar eener grootere som tot amortisatie der schuld toelaat, ten andere, dat de gunstige toestand van 's Rijks geldmiddelen Uwe Maj. in staat stelt, om eene vermindering van opcenten op eenige belastingen den Staten-Generaal voor te dragen.

De Staten-Generaal koesteren met het volkomenst vertrouwen de hoop, hun door Uwe Maj. gegeven, op de zeer nabij zijnde organisatie der regterlijke magt. Zij is altijd geweest de dringendste hunner wenschen. De natie verlangt die vurig, en zoude het uitstel daarvan niet dan met leedwezen zien. De uitoefening van het regt is inderdaad de voornaamste grondslag der burgermaatschappij en de bestendigste harer behoeften. Het zij ons geoorloofd, Sire! ons met Uwe Maj. te vleijen, dat een ontwerp van wet op de organisatie der regterlijke magt, gewijzigd naar de op een vorig ontwerp gemaakte aanmerkingen, en geschikt om de bezwaren, onafscheidbaar van eenen provisionelen staat van zaken, te doen ophouden, ons gedurende de tegenwoordige vergadering zal worden aangeboden. Het zal het onderwerp uitmaken van onze ernstigste en vurigste overwegingen.

Wij zullen met denzelfden ijver ons met het onderzoek bezig houden van de ontwerpen der wetboeken van burgerlijke en lijfstraffelijke regtspleging, wier voordragt Uwe Majesteit ons mede veroorlooft, als niet veraf zijnde te beschouwen. Deze wetboeken zullen met dat van strafregt het geheel voltooijen van de bij de Grondwet gewaarborgde instellingen. Die voltooijing is het voornaamste voorwerp van Uwer Majesteits zorg. Wij durven daarbij onzen eerbiedigen aandrang voegen.

Ons doel zal het in alles zijn, met Uwe Majesteit, aan de bevordering van 's lands heil, onze gemeenschappelijke pogingen, onder vertrouwen op 's Hemels zegen, toe te wijden.

Brussel, 30 October 1826.

LIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ingevolge 's Konings bevelen, kome ik thans de zitting der Staten-Generaal sluiten, en U Ed. Mog. dank zeggen voor den regt-

schapen ijver, waarmede zij hebben medegewerkt tot de onderscheidene maatregelen van wetgeving, welke achtervolgens zijn aangenomen.

Gedurende deze zitting hebben de wet op de schutterijen en die op de inrigting der regterlijke magt een voornaam deel der werkzaamheden uitgemaakt. Lang voortgezette en grondige beraadslagingen over dezelve hebben aan de natie het bewijs opgeleverd van de naauwgezette zorg, waarmede U Ed. Mog. deze onderwerpen hebben onderzocht.

Door beide wetten zijn instellingen geregeld, bij de Grondwet geëischt.

Door middel der eene, hebben U Ed. Mog. de onafhankelijkheid en de zekerheid dezer landen eindelijk op haren waren grondslag gevestigd; door middel der andere hebben zij de regtspleging nader bij de ingezetenen gebragt en aan deze daardoor een wezenlijk voorregt verzekerd.

U Ed. Mog. hebben daarenboven in deze zitting de ontvangsten en uitgaven van den Staat geregeld, en door wijzigingen in het tarief der in- en uitgaande regten, de ontwikkeling der nijverheid begunstigd; deze gewigtige werkzaamheden zijn niet boven het bereik uwer krachten en van uwen ijver geweest, maar ook niet beneden de verwachting, welke de natie er van koesterde.

Deze gedachte, Ed. Mog. Heeren, zal u vergezellen naar uwe haardsteden; uwe landgenooten zullen u dáár met dankbaarheid en gelukwensching ontvangen; heden betuig ik U die van 's Konings wege.

In naam van Zijne Majesteit, verklaar ik de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

Brussel, 8 Mei 1827.

LIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ik mag bij voortduring het genoegen ondervinden, bij het openen dezer Vergadering, aan U Edel Mogenden mede te deelen, dat Onze buitenlandsche betrekkingen met alle Mogendheden door wederkeerige en welwillende vriendschap op eenen gewenschten voet zijn onderhouden.

Mijne zorgen zijn bestendig daarhenen gerigt, om die betrekkingen dienstbaar te maken tot bevordering van het welzijn en de belangen Mijner Onderdanen.

De hoop, welke Ik aan Uwe Vergadering in het vorige jaar betuigde, dat er eerlang eene schikking, omtrent de aangelegenheden der Roomsch-Katholijke Eeredienst met den Pauselijken Stoel zoude kunnen getroffen worden, heeft zich verwezenlijkt. De onderhandelingen deswege hebben van wederzijde het kenmerk gedragen van een opregt verlangen, om dit gewigtig onderwerp tot

onderling genoegen te regelen, en zijn gelukkiglijk besloten door eene te Rome geteekende en thans bekrachtigde overeenkomst, welke aan U Edel Mogenden zal worden medegedeeld.

Het voorbehoud, onder hetwelk de afkondiging der bulle, bij die gelegenheid door den Paus uitgegeven, nopens de uitlegging dezer overeenkomst, door Mij vergund is, bevat den waarborg, welken 's Lands wetten noodzakelijk maakten.

Een traktaat van scheepvaart en handel, met de Vereenigde Staat van Mexico gesloten, zal aan de Nederlandsche Vlag in de Mexicaansche havens de behandeling verzekeren, welke aan de meest begunstigde natie wordt toegestaan. Zoodra de ratificatiën zullen zijn uitgewisseld, zal deze overeenkomst aan U Edel Mogenden worden kenbaar gemaakt.

De beletselen, welke tot hiertoe de Nederlandsche scheepvaart verhinderden, om in de Zweedsche havens andere dan eigene voortbrengselen in te voeren, zijn door eene beschikking van den Koning van Zweden en Noorwegen voorloopig opgeheven. Eene wederkeerige bepaling, waarvan het ontwerp reeds in gereedheid is, zal dien ten gevolge door Mij eerstdaags aan U Edel Mogenden worden voorgesteld.

Onze handel neemt in het algemeen toe.

Onze scheepsbouw heeft eene groote ontwikkeling verkregen.

De landbouw beurt zich meer en meer op.

De ontginning van onze mijnen wordt met nadruk doorgezet.

Het fabrijkwezen maakt gestadige vorderingen, en wedijvert met moed en volharding tegen de algemeene mededinging, zoo op de markten van Europa, als in andere werelddeelen. Zelfs zijn eenige, te voren in dit Rijk niet beoefende, takken van nijverheid herwaarts overgebragt.

Het vertier van de voortbrengselen onzer volksvlijt zal dan allermeest verzekerd worden, wanneer handelaar en fabrijkant dezelfde lijn trekken, en hunne middelen vereenigen, tot behartiging van hunne eigene belangen en van de algemeene welvaart tevens.

De onderscheidene gedeelten der nationale visscherij, worden met afwisselend geluk gedreven.

De ziekte, welke op het einde van het vorige jaar met ongewone hevigheid, in sommige onzer provinciën heerschte, is door gepaste maatregelen, dank zij de goede Voorzienigheid, grootelijks verminderd. Er zijn middelen daargesteld tot wegneming der oorzaken, die de verspreiding dier ziekte kunnen bevorderd hebben.

De werken, tot voltooijing en vermeerdering van nuttige land- en water-communicatiën, worden overal met kracht voortgezet, en doen derzelver gunstigen invloed op de ontwikkeling van alle bronnen van het volksbestaan, meer en meer ondervinden.

De instellingen van het onderwijs blijven aan het oogmerk beantwoorden; zij ontvangen van tijd tot tijd die uitbreiding en wijziging, welke de wetenschappelijke behoefte vordert.

De bloei der schoone kunsten wordt door alle gepaste middelen bevorderd.

De onlusten op Java hebben een meer geruststellend aanzien ver-

kregen; het hoofd der opstandelingen is achtervolgens door menige zijner medestanders verlaten geworden. Het enkel vooruitzigt op de van hier gezondene versterking der krijgsmagt, waarvan een groot gedeelte sedert is aangekomen, heeft volgens de laatste berigten eenen gunstigen indruk voor het Nederlandsche gezag op de muitelingen gemaakt. In deze gesteldheidheid van zaken is het Mijn voornemen, aan U Ed. Mog. nog eene buitengewone tegemoetkoming voor die kolonie voor te dragen, welke voor het oogenblik geene andere, dan de reeds door U Ed. Mog. gewaarborgde opoffering zal vorderen.

De ondervinding heeft Mij de overtuiging gegeven, dat Onze West-Indische bezittingen insgelijks eenige bijzondere voorziening behoeven, tot bevordering van derzelver welvaart, in verband met de belangen van het moederland. Een Commissaris-Generaal wordt door Mij derwaarts gezonden, voorzien van de vereischte voorschriften, om aldaar een eenvoudig en min kostbaar bestuur in te voeren, en om aan reeds vroeger uitgevaardigde besluiten de rigting te geven, welke in derzelver bedoeling ligt, doch door verschillende omstandigheden tot nu toe niet gevolgd is.

De onderscheidene takken van 's Rijks ontvangsten hebben in dit loopende jaar over het geheel volkomen aan de verwachting beantwoord.

Het ontwerp eener meer juiste en geëvenredigde verdeeling der grondlasten, in Uwe laatste vergadering onderzocht, is op het verzoek van U Edel Mogenden nader overwogen. Mijn voornemen is thans, eene grootere uitbreiding der kadastrale schattingen af te wachten, alvorens de bepaalde regeling van dit belangrijk onderwerp voor het vervolg voor te stellen. Intusschen vordert de billijkheid, dat die provinciën, welker over-belasting genoegzaam erkend is, eene tijdelijke verligting ondervinden, en Ik mag dus met gerustheid, op Uwe medewerking rekenen, tot het daarstellen van eenen maatregel, welke met die bedoeling ter tafel van U Edel Mogenden zal worden gebragt.

De nog bestaande inrigting der loterijen is bij ondervinding gebleken nu en dan aanleiding tot verkeerdheden te geven, en eenen schadelijken invloed uit te oefenen op de zedelijkheid der ingezetenen; met den aanvang van het volgend jaar, zal door gepaste wijzigingen in die gebreken worden voorzien.

Het strekt Mij tot genoegen, aan U Edel Mogenden de verzekering te kunnen geven, dat, hoezeer de geldelijke toestand der overzeesche Bezittingen de begrooting van het volgend jaar met meerdere uitgaven bezwaart, en de veranderde instelling der loterijen eene vermindering van inkomsten moet doen vooruitzien, er geene buitengewone opofferingen van Mijne beminde onderdanen zullen behoeven te worden gevraagd.

De wettelijke beschikking, in Uwe vorige vergadering genomen, nopens de zamenstelling der regterlijke magt en het beleid der justitie, zal in de tegenwoordige hare volledigheid kunnen erlangen, door de bepaling der geregtelijke kantons, waarin het Koningrijk zal worden verdeeld.

Het Wetboek op het Strafregt, reeds vroeger Mijnentwege aan de leden der Staten-Generaal medegedeeld, zal insgelijks in deze zitting aan de beraadslaging van U Edel Mogenden worden onderworpen, gelijk mede dat op de manier van procederen in burgerlijke zaken.

Ik voede zelfs de hoop, dat ook de wet op de wijze van procederen in strafzaken aan U Edel Mogenden zal kunnen worden aangeboden, waarmede dan het geheele zamenstel der wetgeving, bij de Grondwet voorgeschreven, zal zijn voltooid.

De menigvuldige gewigtige onderwerpen, bij die wetten met zorg behandeld, zullen uit den aard der zaak gelegenheid geven tot onderscheidene wijzen van beschouwing, en aan U Edel Mogenden in Uwe tegenwoordige zitting eenen grooten omvang van moeijelijke werkzaamheden verschaffen. Aan de goede en heilzame uitkomsten derzelve voor het Vaderland, kan Ik niet twijfelen. Eensgezind in Onze liefde voor hetzelve, en in Onze zucht tot behartiging van het welzijn Onzer landgenooten, zullen Wij niet te kort schieten in het gemeen overleg der middelen, die daartoe, onder den Goddelijken zegen, leiden kunnen.

's Gravenhage, 15 October 1827.

LV.

SIRE!

Bij de opening dezer vergadering, komen wij weder aan Uwe Majesteit onze eerbiedige hulde en die der natie, welke wij vertegenwoordigen, aanbieden, doordrongen van de gevoelens, die het steeds verwezenlijkt uitzigt doet onstaan, om in de taal, die Uwe Majesteit ons doet hooren, nieuwe onderpanden der algemeene welvaart te ontwaren.

Wij zijn overtuigd, Sire! dat Uwe zorgen zich bestendig uitstrekken tot het welzijn Uwer onderdanen, en dat de vriendschappelijke betrekkingen, met alle de Mogendheden onderhouden, alleen ten doel hebben de vermeerdering en bevestiging van het geluk onzer medeburgeren, onafscheidbaar aan dat Uwer Majesteit verbonden.

De hoop, welke Uwe Majesteit ons in het vorig jaar te kennen gaf, om spoedig eene schikking, omtrent de zaken van de Roomsch Katholijke eeredienst, met den Pauselijken Stoel gesloten te zien, deed ons den wensch uiten, dat zoodanige schikking in overeenstemming zoude zijn met de Grondwet. Wij vernemen met genoegen, dat de deswege geopende onderhandelingen gelukkig zijn besloten door eene overeenkomst, welker mededeeling ons Uwe Majesteit toezegt.

Het heilzaam voorbehoud, gevoegd bij het verlof tot afkondiging der Pauselijke bulle, dat geen bloot formulier is, verschaft ons de zekerheid, dat het zesde en tiende hoofdstuk der Grondwet, het een van de Godsdienst, het andere van het onderwijs en het

armbestuur, ongeschonden zullen blijven, en daarop even min inbreuk zal geschieden, als op de andere wetten des Rijks, betrekkelijk die gewigtige onderwerpen.

Uwe Majesteit kondigt ons een voordeelig verdrag aan, met Mexico gesloten, en mildere maatregelen, door den Koning van Zweden en Noorwegen genomen. Hoogstdezelve wijst ons op den in het algemeen toenemenden staat van den handel en den landbouw, op de ontwikkeling van den scheepsbouw, op de doorgezette ontginning der mijnen, op de onderscheidene gedeelten der nationale visscherij, op het fabrijkwezen, welks gestadige vorderingen ons de hoop geven, om met voordeel te kunnen wedijveren tegen de mededinging op de markten binnen en buiten Europa, op de zoo wenschelijke vereeniging der belangen van fabrijkanten en handelaars, alsmede op de voortzetting en verbetering der waarlijk nuttig erkende land- en water-communicatiën, en de daargestelde middelen tegen de verschrikkelijke plaag, welke het vorig jaar eenige onzer provinciën heeft geteisterd; dit alles toont ons, dat geen deel der algemeene welvaart het doordringend oog van Uwe Majesteit, en Zijne aanhoudende zorg voor het welzijn der natie ontgaat.

Wij verblijden ons, dat de instellingen van het onderwijs aan het oogmerk blijven beantwoorden. Wij zijn overtuigd, dat dezelve door de gedurige en grondwettelijke zorgen der Regering, steeds die uitbreiding zullen ontvangen, welke de staat der kunsten en wetenschappen, en de verspreiding van verlichting vorderen.

Wij hebben met belangstelling vernomen, dat de onlusten op Java een meer geruststellend aanzien verkrijgen, en wij vleijen ons, dat die gewigtige bezitting, wanneer de rust aldaar zal hersteld wezen, aan onzen koophandel en nijverheid die voordeelen zal aanbrengen, welke het doel zijn der tijdelijke, door de omstandigheden vereischte, voorschotten; wij zullen het voorstel eener buitengewone te gemoetkoming, voor die kolonie, door Uwe Majesteit te doen, zorgvuldig overwegen.

Met genoegen hebben wij de verzekering ontvangen, dat de onderscheidene takken van 's Rijks ontvangsten over het geheel aan de verwachting beantwoord hebben, en dat er geene buitengewone opofferingen van de natie zullen behoeven te worden gevraagd. Dit doet ons de hoop voeden op eene vermindering der lasten, welke zoo zeer door Uwe Majesteit als door zijne onderdanen wordt verlangd.

Wij juichen alles toe, wat den schadelijken invloed der loterijen op de nationale zedelijkheid kan beperken.

Altijd zullen wij gereed zijn, om tot de maatregelen mede te werken, die billijk zouden mogen bevonden worden, om de in de grondlasten baarblijkelijk te hoog aangeslagene provinciën voorloopig te ontlasten.

Eene goede wetgeving is een duurzaam gedenkteeken, hetwelk den roem van Uwer Majesteits regering tot het verste nageslacht moet overbrengen. Wij gevoelen het belangrijke der wettelijke bepalingen, aangaande de misdaden en straffen, en de wijze van

procederen in burgerlijke en strafzaken, waarvan het Uwer Majesteit behaagd heeft, ons de voorstellen aan te kondigen; wij achten ons zelven gelukkig, onze pogingen bij die Uwer Majesteit te kunnen voegen, ten einde die wetgeving waardig te doen zijn van een vrij volk, van de verlichting der eeuw, en van de voortgaande beschaving der natie.

Wij zullen aan die verschillende werkzaamheden, hoe groot derzelver omvang moge zijn, ons toewijden met dien ijver en die aanhoudendheid, welke zij verdienen; en alzoo trachten te beantwoorden aan de gestadige bezorgdheid van Uwe Majesteit, voor het geluk des Vaderlands, en den luister van Hoogstdeszelfs regering.

's Gravenhage, 29 October 1827.

LVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ten gevolge van 's Konings bevelen, kom ik uwe gewone zitting van 1827—1828 sluiten.

Iedere vergadering van U Ed. Mog. levert aan het Vaderland en aan Europa het kenmerk op, van openhartige en vertrouwelijke zamenwerking der verschillende takken van de wetgevende magt; — van eene volkomene overeenstemming in die zucht tot bevordering van het algemeen welzijn, welke het Hoofd van den Staat met de Vertegenwoordigers des Volks vereenigt; — en van dat wederkeerig vertrouwen, waarmede de Koning op de liefde zijns Volks rekent, en het Volk de vaderlijke zorg van zijnen Vorst erkent.

Ook deze zitting heeft daarvan bijzondere bewijzen opgeleverd.

Al dadelijk bij het aanbieden van het antwoord op 's Konings aanspraak, is die overeenstemming van inzigten, gevoelens en beginselen gebleken, op een punt, hetwelk van het hoogste belang was, daar het met den eerbied voor de Wetten, met de handhaving van de vrijheden des volks, en met de regten der Kroon, in zulk een naauw verband stond.

Daarna heeft uwe eenparige goedkeuring van de afschaffing der onderscheidende wetgeving nopens voorwerpen, die onder Zweedsche vlag aangebragt worden, doen zien, dat wanneer het er op aan mogt komen, om met andere Mogendheden milde schikkingen ten voordeele van den vrijen handel te maken, de Koning en de natie zich daaraan nimmer zullen onttrekken, zoo dikwijls de toepassing derzelve zal geregeld worden naar het beginsel eener billijke wederkeerigheid, hetwelk de belangen en de eer der wederzijdsche partijen vorderen.

U Ed. Mog. hebben gedurende deze zitting, na een naauwkeurig onderzoek, derzelver goedkeuring gehecht aan de wetsbepalingen op het stelsel van entrepôts; aan de veranderingen, die in het tarief der regten van in- en uitvoer noodzakelijk waren; aan de uitbreiding van den waarborg, waardoor de beteugeling der onlus-

ten in Indië verzekerd, en het gezag van het Moederland over die belangrijke bezittingen bevestigd wordt; aan de wetten, die de inkomsten en uitgaven van den Staat regelen; aan de vrijdommen, voor nieuwe gebouwen, welke ons gelukkig en vreedzaam Vaderland, op zoo vele plaatsen, ziet oprigten; — en te midden van deze belangrijke werkzaamheden, heeft Uwe Vergadering het onderzoek der ontwerpen van de wetboeken voortgezet en wederom een gedeelte van het gebouw onzer nieuwe wetgeving opgetrokken.

Indien dat gebouw zich slechts langzaam verheft, hetzelve zal des te grooteren waarborg van volmaaktheid en duurzaamheid aanbieden.

En de geslachten, welke onder het beheer dier wetten zullen leven, zullen niet vragen, hoe veel tijd aan derzelver vervaardiging besteed is; maar wel, of zij de vrijheid, de eer, het bestaan en de bezittingen der staatsburgers behoorlijk verzekeren.

Het is dan ook de overtuiging van de noodzakelijkheid eener rijpe overweging en bedaarde behandeling der wetboeken, die Z. M. bewogen heeft, om de beraadslagingen over de strafwetten, waarvan het ontwerp U reeds is aangeboden geworden, tot de volgende zitting uit te stellen.

In naam van Z. M., verklaar ik de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 1 April 1828.

LVII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt Mij tot een levendig genoegen, Mij thans wederom door de Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk omringd te zien, ten einde gemeenschappelijk de belangen van het groote Huisgezin te overwegen, en door de voortgaande vestiging onzer Grondwettelijke instellingen, in derzelver waren zamenhang, de vastheid en duurzaamheid van Ons Staatsgebouw meer en meer te verzekeren.

Sedert Uwe laatste zitting is Mijn Huis verblijd geworden door de geboorte eener Telg van Mijnen Beminden tweeden Zoon; deze heugelijke gebeurtenis heeft Zijne vurige wenschen, en die Zijner voortreffelijke Gemalin vervuld, en is vergezeld geweest van nieuwe en aangename blijken der deelneming van Onze landgenooten in het geluk hunner Vorsten.

Bijzonder aangenaam is het Mij, U Edel Mogenden, bij de opening dezer zitting, wederom de verzekering te kunnen geven, dat Ik van alle Mogendheden bij voortduring bewijzen ontvange van welwillendheid en vriendschap.

De voorbereidende maatregelen tot uitvoering van het Concordaat, dat in het afgeloopen jaar met het Hof van Rome getroffen is, komen meer en meer tot rijpheid; de onderhandelingen deswege worden met die wederzijdsche belangstelling voortgezet, welke

tot den goeden uitslag noodig is, en de Kerkelijke bekwaam-verklaring van den benoemden Bisschop van Namen heeft reeds aanvankelijk het vertrouwen gewettigd op eene gelijke eensgezinde zamenwerking, tot vervulling der verder openstaande Bisschoppelijke zetels.

Mijne aandacht blijft steeds gevestigd op de uitbreiding van het verkeer met alle volken, in het belang van onzen handel en fabrijken, en op het aangaan met dezelve van alle zoodanige schikkingen, als daartoe meest dienstig kunnen zijn.

De nijverheid, het levensbeginsel der Staten, ontwikkelt zich bij de Nederlandsche Natie op eene lofwaardige wijze; de welvaart moge voor haar welligt niet zoo ruim, uit dezelfde bronnen, als in vroegere eeuwen, vloeijen; dezelve beloont toch ook het tegenwoordig geslacht met heerlijke uitkomsten.

De handel gaat bestendig voorwaarts; de onderscheidene inrigtingen, ten behoeve van denzelven in werking gebragt en nog voorgenomen, in het bijzonder ter verzekering van den vrijen invoer en weder uitvoer ter zee, beloven eenen toenemenden bloei, vooral dan, wanneer onze handelaren ook van hunne zijde daartoe medewerken, door het wijzigen van vroegere gewoonten naar den tegenwoordigen staat der betrekkingen tusschen de volken.

De inwendige staat van het Rijk is in het algemeen voldoende; de ingestelde magten, die bij de Grondwet met de zorg voor het eigenlijk gezegd beheer belast zijn, behartigen hunne pligten, en, zoo de Staten in enkele provinciën eene poging hebben gedaan, om den bepaalden kring hunner werkzaamheden uit te breiden, mag Ik Mij verzekerd houden, dat de aan hen medegedeelde opmerking, van die inbreuk op de regten, welke Onze Staatsregeling, bij uitsluiting aan de wetgevende magt toekent, genoegzaam zijn zal, om soortgelijke afwijkingen voor het vervolg voor te komen.

De vermenigvuldiging en verbetering der land- en water-communicatiën, die in derzelver gevolgen zoo bijzonder weldadig zijn, gaan in alle gedeelten des Rijks gestadig en regelmatig voort.

Overeenkomstig de wet, welke in de voorlaatste zitting van U Edel Mogenden is bekrachtigd, zijn thans de schutterijen allerwege opgerigt; Mijne onderdanen hebben bij die gelegenheid hunne prijsstelling op onze Grondwettelijke instellingen en hunne ijverige medewerking tot het welzijn en de zekerheid van het Vaderland, op nieuw en treffend bewezen.

De gewestelijke en plaatselijke Besturen vereenigen meer en meer hunne pogingen, tot de algemeene verspreiding van het lager onderwijs. Er wordt krachtdadig gewerkt, om het onderrigt in verband te brengen met de behoeften der verschillende standen van de maatschappij, en der nijvere volksklasse in het bijzonder.

Het onderzoek der verbeteringen, waarvoor het hooger onderwijs vatbaar zijn kan, is door Mij aan eene Staats-Commissie opgedragen. Een doelmatig openbaar onderwijs is de grondslag van alle maatschappelijk geluk; de zorg voor hetzelve moet bestuurd worden naar het hoofddoel, de redelijke en zedelijke beschaving, name-

lijk, van het gansche volk. Ik beschouw daarom die zorg niet alleen als een mijner aangelegenste pligten, maar ook als een mijner dierbaarste regten.

De schoone kunsten zijn in steeds toenemenden bloei.

De toestand onzer Oost-Indische bezittingen is niet verergerd.

Aan Java is de rust nog niet geheel hergeven. Tot herstel worden op nieuw doelmatige bevelen uitgevaardigd; de berigten, van daar ontvangen, mogen de hoop doen voeden, dat, in eenen gewonen rustigen staat van zaken, het moederland al spoedig van den verleenden geldelijken waarborg zal ontheven zijn, maar, bij den langeren duur der onlusten, zal hetzelve nog eenmaal, door zijn crediet, ter hulpe moeten komen; — U Edel Mogenden zullen voorzeker met Mij medewerken, om op die wijze te voorzien in de dringende behoeften van onze Oost-Indische bezittingen, welke, zelfs onder de tegenwoordige min voordeelige omstandigheden, voor den handel, de zeevaart en het fabriekwezen, zoo belangrijk zijn.

In de West-Indische bezittingen is reeds voorloopig het nut gebleken van de zending, welke Ik aan U Edel Mogenden, bij het openen der vorige vergadering heb aangekondigd, en van het stelsel, op mijnen last aldaar aangenomen.

Het vrij verklaren van de haven van St. Eustatius heeft al dadelijk den handel aldaar verlevendigd; beletselen van onderscheiden aard hebben de gunstige werking van eene gelijke instelling op Curaçao tot nu toe eenigzins vertraagd; dezelve zullen echter, vertrouwe ik, weldra ophouden,

'sRijks middelen hebben, bij voortduring, ook in het laatste jaar, eene zeer voldoende opbrengst geleverd.

De werkzaamheden van het kadaster worden met ijver voortgezet, en het oogenblik nadert, waarop alle klagten, over de ongelijkheid van aanslag der gewesten in de grondbelasting, door vaste grondslagen zullen worden vervangen.

De ontwerpen der buitengewone begrooting van Staatsbehoeften voor het volgende jaar, en der gewone begrooting over het tweede tienjarig tijdvak, zijn gereed, om in Uwe vergadering te worden overgebragt. Ik vleije mij, dat dezelve aan U Edel Mogenden het bewijs zullen opleveren, van de naauwgezetheid, waarmede de behoeften van den Staat bij voortduring gadegeslagen, en de middelen tot bestrijding derzelve, in verband met de belangen Mijner beminde onderdanen, overwogen worden. De verkregene ondervinding gedurende eene reeks van gelukkige vredesjaren maakt de beschouwing van dat onderwerp thans gemakkelijk, en laat weinig plaats voor onzekerheid over. Sommige gedeelten der Staats-uitgaven zijn allengskens, door den loop der omstandigheden, en het in werking brengen onzer Grondwettelijke instellingen aanzienlijk vermeerderd, en desniettegenstaande mag Ik aan U Edel Mogenden de geruststellende verzekering geven, dat Wij het nieuw tienjarig tijdperk, zonder eenige verhooging der algemeene lasten, zullen kunnen intreden.

Het Amortisatie-Syndicaat beantwoordt steeds aan het doel dier

instelling; ieder jaar versterkt Mijne overtuiging van het nut en voordeel, dat zij sticht.

Het Wetboek op het strafregt, in Uwe laatste zitting aan de beraadslagingen van U Ed. Mogenden onderworpen, heeft niet kunnen worden tot stand gebragt, ten gevolge van onderscheidene daarop gevallene aanmerkingen; deze zullen leiden tot eene nadere overweging van dat, even gewigtig als moeijelijk, onderwerp en hebben reeds aanvankelijk ten gevolge gehad, dat sommige stoffen, welke in het ontwerp van dat wetboek behandeld waren, thans zijn overgebragt in dat van het Wetboek van strafvordering, hetwelk eerstdaags aan Uwe vergadering zal worden ingeleverd.

Ik heb ook last gegeven tot het opstellen eener Wet, ten gevolge van welke de wettelijke verordeningen, in de eerste jaren Mijner Regering omtrent de beteugeling van onrust en kwaadwilligheid vastgesteld, door andere zullen worden vervangen. — Het ontwerp daarvan zal in den loop dezer zitting ter tafel van U Edel Mogenden worden gebragt.

Na de aanneming van het Wetboek van regtspleging in burgerlijke zaken, is het mogelijk geworden, het zamenstel van het nieuw burgerlijk regt in zijn geheel te overzien. Dit overzigt heeft, zoowel in dat Wetboek, als in die van handelsregt en burgerlijke regtspleging, de onvolledigheid van sommige voorschriften doen ontdekken. Tot aanvulling van het ontbrekende, alsmede tot verzekering van den regelmatigen overgang der vorige tot de nieuwe Nederlandsche Wetgeving, zijn vele ontwerpen van Wetten in gereedheid gebragt, welke aan Uwe vergadering zullen worden voorgedragen.

De bepaling der geregtelijke arrondissementen en kantons, waarin het Koningrijk moet worden verdeeld, zal ook nader ter tafel van U Edel Mogenden gebragt worden; het belang der justitie en der regtshoorigen is daarbij bijzonderlijk in het oog gehouden, en hoezeer het wel niet mogelijk zij, dat aller wenschen, uitzigten of verwachtingen in die regeling voldoening vinden, heeft het Mij echter tot groot genoegen gestrekt, voor het meerendeel bijval te kunnen geven aan de aanmerkingen, uit den schoot Uwer vergadering voortgekomen.

Tot bevordering van zulk eene vereeniging van gevoelens omtrent alle zaken, welke Ons gemeen overleg ten nutte van den Staat vereischen, zullen steeds Mijne voorstellen strekken, gelijk ook in de vergadering van U Edel Mogenden de menigvuldige en belangrijke onderwerpen Uwer overwegingen steeds nieuwe proeven zullen opleveren van de rijpheid en kalmte van Uwe beraadslagingen.

Ik houde Mij daarvan niet minder verzekerd, als ik overtuigd ben van de gereede medewerking van U Edel Mogenden, tot bevestiging van het algemeen welzijn, in het bijzonder door de handhaving van den echten geest onzer Grondwet tegen de aanvallen der onkunde of der overdrijving.

Brussel, 20 October 1828.

LVIII.

SIRE!

De Staten-Generaal hebben, bij het ontvangen der uitvoerige mededeelingen, welke het Uwer Majesteit behaagd heeft, hun dit jaar omtrent de belangen van het groote huisgezin te doen, in het levendig genoegen gedeeld, hetgeen Uwe Majesteit, te midden der Vertegenwoordigers van de Natie, ondervond, zich met hen op nieuws vereenigende, om de vastheid en duurzaamheid van ons Staatsgebouw meer en meer te verzekeren, door de voortgaande vestiging onzer Grondwettelijke instellingen in derzelver waren zamenhang.

Het zij hun geoorloofd, Sire! in dezen oogenblik, de uitdrukking hunner gevoelens van dankbaarheid voor deze mededeelingen, gevoegd bij die van hunnen eerbied en liefde, aan Uwe Majesteit aan te bieden en tevens aan Hoogstdenzelven hunne gelukwenschingen te brengen over de geboorte eener, aan allen dierbare, Vorstin.

In den toestand, waarin zich verschillende Staten van Europa bevinden, strekt het ons bijzonder tot geruststelling, Sire! te vernemen, dat Uwe Majesteit bij voortduring van alle de Mogendheden bewijzen ontvangt van welwillendheid en vriendschap.

Wij hopen, dat de geheele en opregte uitvoering van het met het Hof van Rome getroffen Concordaat achtervolgens zal plaats grijpen, ten genoegen van Uwe Majesteit en overeenkomstig de beginsels der Grondwet van het Koningrijk.

De uitbreiding onzer betrekkingen in het belang van handel en fabrijken, de landbouw, de ontwikkeling der nijverheid, het in werking brengen der inrigtingen, geschikt om de vrijheid van den in- en uitvoer te bevorderen, de vermenigvuldiging der land- en water-communicatiën, tot gemakkelijker vervoer der inlandsche voortbrengsels vestigen de aanhoudende aandacht van Uwe Majesteit.

De Natie, Sire! zal zonder twijfel al hare geestkracht met de vaderlijke zorgen van Uwe Majesteit paren, om het Vaderland tot den staat van welvaart weder op te heffen, waarvan het, door het onheil der tijden, was vervallen.

Wij stellen de zorg van Uwe Majesteit voor den regelmatigen loop van het binnenlandsch bestuur op prijs, alsmede Hoogstdeszelfs duurzame oplettendheid tegen elke inbreuk, die zoude kunnen ondernomen worden op de regten, welke de Grondwet bij de afscheiding der onderscheidene takken der magten heeft toegekend aan de wetgevende, en ter handhaving der voorregten van de onderscheidene takken der andere grondwettige magten.

Door de oprigting der schutterijen wordt mede eene van onze meest belangrijke maatschappelijke instellingen gegrondvest. Zij zal daartoe strekken, om de gehechtheid van het Nederlandsche Volk onwankelbaar te bevestigen aan die zelfde instellingen, welke Onze vrijheden en Onze onafhankelijkheid waarborgen.

Wij erkennen in een wel ingerigt openbaar onderwijs een der voorname grondslagen van Ons staatkundig bestaan en eene vruchtbare bron van volmaking. Wij juichen den ijver van Uwe Majesteit toe, om het te verspreiden en te verbeteren.

Wij vernemen met genoegen, de goede uitwerksels der door Uwe Majesteit in de West-Indiën genomen maatregelen. — Met leedwezen, Sire! zien wij, dat, niettegenstaande de pogingen Uwer Majesteit, waartoe de Natie met ware Vaderlandsliefde heeft bijgedragen, de toestand Onzer Oost-Indische bezittingen nog niet zoo voldoende is, als zoude kunnen gewenscht worden. Doch wij hopen, dat de door Uwe Majesteit uitgevaardigde bevelen, tot demping der onlusten, aan Hoogstdeszelfs regtmatige verwachting zullen beantwoorden.

De voldoende opbrengst der middelen, de voltooijing van het kadaster, om daardoor eene gelijke verdeeling der grondlasten te verkrijgen; de voordeelen, uit de instelling van het Amortisatie-Syndicaat ontsproten, zoodanige zijn de gunstige uitzigten ons door Uwe Majesteit geopend. Wij juichen dezelven toe op het tijdstip, dat, volgens de bepalingen der Grondwet, onze geheele finantiële toestand het onderwerp moet uitmaken van een even grondig als ernstig onderzoek. Wij hopen, dat onze vereenigde pogingen het doel zullen bereiken, om de schatpligtigen te verligten, door die gedeelten van onze geldmiddelen te verbeteren, waarvan de ondervinding het gebrekkige mogt hebben doen kennen.

Uwe Majesteit kondigt ons niet minder gewigtige werkzaamheden aan, tot volmaking van onze nationale wetgeving; een onderwerp, even belangrijk als levendig begeerd, opdat de Natie de waarborgen geniete, welke onze regterlijke instellingen haar beloven.

Wij zullen de tot deze verschillende onderwerpen betrekkelijke voorstellen, mitsgaders dat, betreffende de afzonderlijke wetgeving omtrent de wering van zekere bepaalde misdaden, ontvangen, om dezelve met zorg te onderzoeken, met onpartijdigheid te overwegen, en met kalmte daaromtrent te beraadslagen. Op die wijze zullen wij met Uwe Majesteit gereedelijk medewerken, om ons maatschappelijk verdrag te handhaven, en daardoor het geluk des Vaderlands meer en meer te verzekeren.

Brussel, 30 October 1828.

LIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De ontwerpen van wetten, welke de Koning noodig geöordeeld heeft, in deze zitting aan U Ed. Mog. voor te dragen, zijn achtervolgens onderzocht geworden. De Koning heeft mij gelast, om mij heden in deze Vergadering te begeven, ten einde deze zitting te sluiten. Ter voldoening aan dezen last verklaar ik, in naam des Konings, de gewone zitting der Staten-Generaal voor 1828, gesloten.

Brussel, 20 Mei 1829.

LX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Met genoegen zie Ik Mij wederom omringd door de Vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk, hetwelk Mij in de onderscheidene gewesten, die Ik sedert Uwe laatste Vergadering bezocht heb, de ondubbelzinnigste blijken van verknochtheid gegeven en bij hernieuwing overtuigd heeft, dat de natie mij die gevoelens van liefde en vertrouwen toedraagt, waarop mijn hart den hoogsten prijs stelt, en waarop mijne aanhoudende zorgen voor haar geluk aanspraak geven.

Die zorgen zijn, door den Goddelijken zegen, rijkelijk beloond geworden. Gedurende de laatste jaren was de toestand van een groot gedeelte van het Rijk niet door Mij in oogenschouw genomen; onlangs mogt Ik getuige zijn van den merkbaren vooruitgang van de meeste takken van nijverheid en van de daaruit voortgevloeide welvaart; Ik heb alzoo de zekerheid verkregen, dat de genomene maatregelen, tot het doen vloeijen van alle bronnen van volksbestaan, goede vruchten dragen. Deze uitkomst doet Mij de hoop voeden, dat, bij het voortdurend genot van den vrede, Neêrlands bloei en het welzijn van deszelfs ingezetenen meer en meer zullen toenemen.

Sedert Uwe laatste zitting is door Mij eene overeenkomst aangegaan, welke Mij blijde vooruitzigten aanbiedt en waarop ik Mij met de goedkeuring van U Edel Mogenden vleije. Zij betreft het voorgenomen huwelijk van mijne beminde Dochter met den Prins Albert, jongsten Zoon van den Koning van Pruissen. Ik mag, met allen grond, van die verbindtenis de bevestiging verwachten, zoowel van het geluk mijner eenige Dochter, als van de naauwe en veelvuldige betrekkingen, welke sedert onheugelijke tijden de beide Huizen aan elkander verbinden.

Het is Mij aangenaam aan U Edel Mogenden, bij het openen dezer Vergadering, de verzekering te kunnen geven, dat Nederland bij voortduring door banden van vrede, vriendschap en goede verstandhouding met alle Mogendheden vereenigd is.

Er is gegronde hoop, dat de maatregelen van het Bestuur in onze Oost-Indische bezittingen, de aldaar bestaande onlusten tot een gelukkig einde zullen brengen. In het moederland zijn alle de vereischte middelen aangewend, om die maatregelen te ondersteunen, en aan Neêrlands magt in die gewesten eene kracht te verzekeren, welke vertrouwen mag inboezemen, in de handen van mannen, die door vroegere ondervinding zijn beproefd.

Onderscheidene ontwerpen van wetten zullen, op mijnen last, aan Uwe Vergadering ter overweging worden aangeboden. Die, welke betrekking hebben tot de algemeene begrooting van staatsbehoeften, in hare twee afdeelingen gesplitst, en tot de middelen ter bestrijding derzelve, bekleeden daaronder de eerste plaats, en zullen gevolgd worden door eenige anderen, tot regeling der wijze van heffing van sommige belastingen.

De uitslag der beraadslagingen van U Edel Mogenden over de voordragt der gewone Staatsbegrooting, door Mij, in het voorlaatste jaar van het tienjarig tijdvak gedaan, heeft op dat aangelegen onderwerp, een nieuw voorstel noodzakelijk gemaakt; het gemeen overleg deswege zal worden bevorderd, door de grondige kennis van 's Rijks geldelijken toestand en belangen, welke in Uwe vorige zitting is verkregen. Aan U Edel Mogenden zal blijken van de aangewende pogingen, om aan de destijds geuite wenschen zoo veel mogelijk te gemoet te komen. Bij de bewustheid hieromtrent alles gedaan te hebben, wat het algemeen welzijn toelaat, mag Ik in dezen, met vertrouwen, ook bij de Staten-Generaal op overeenstemming van beschouwing hopen, ten einde, volgens de bedoeling der Grondwet, nog vóór den afloop van het tegenwoordig tijdvak, dat belangrijk deel van Onze Staatsinrigtingen, tot heil des Vaderlands, bevestigd worde.

Het wetboek van strafvordering, ten gevolge der gemaakte aanmerkingen met zorg herzien, en hetgeen verder de zamenstelling der regterlijke magt nog moet voorafgaan, zal insgelijks ter tafel van U Edel Mogenden worden gebragt, zoodat Ik de verzekering kan herhalen, dat de invoering der nieuwe wetgeving alleen afhankelijk zal blijven van den afloop Uwer overwegingen te dezen.

Ook zal eene wet op het openbaar onderwijs aan de beraadslagingen van U Edel Mogenden worden onderworpen, ten einde door Ons gemeen overleg meerdere vastheid te geven aan de milde beginselen, naar welke, met opzigt tot dat gewigtig onderwerp, moet gehandeld worden.

Voor zoo verre meer andere belangen, gedurende de tegenwoordige zitting, door wettelijke verordeningen zouden kunnen of moeten geregeld worden, om de welvaart en de vrijheden onzer landgenooten te verzekeren, vertrouw Ik, Edel Mogende Heeren! op de gereede medewerking Uwer Vergadering te mogen rekenen.

Van mijnen kant kunnen mijne onderdanen zeker zijn, dat Ik, indachtig en getrouw aan de zinspreuk mijner Vaderen, tot handhaving en bevestiging der maatschappelijke orde, steeds alle de middelen zal aanwenden, welke de Goddelijke Voorzienigheid Mij in handen gegeven heeft.

's Gravenhage, 19 October 1829.

LXI.

S I R E!

De Staten-Generaal gevoelen zich steeds gelukkig, den troon van Uwe Majesteit te omringen, en aan Hoogstdenzelven de hulde te brengen van hunnen diepen eerbied.

De menigvuldige blijken van verknochtheid, die Uwe Majesteit in de door Hoogstdenzelven, sedert de laatste Vergadering, bezochte gewesten ontvangen heeft, leveren een schitterend bewijs op van de liefde der natie voor haren Vorst, van de hoop, welke

zij in Hem stelt, en van de trouw, waarop Hij in alle omstandigheden rekenen kan.

Wij stellen de aanmoediging op prijs, welke de maatregelen, voor den bloei van het algemeen welzijn genomen, aan de meeste takken van volksvlijt hebben gegeven.

Wij hopen met Uwe Majesteit, dat die uitwerksels, bij voortduring begunstigd door den loop der omstandigheden, strekken zullen, om meer en meer de welvaart van dit Rijk te ontwikkelen, hetwelk het zeldzame voorregt geniet van, onder den invloed van heilzame instellingen, in zijn' boezem alle de bronnen van rijkdom te vereenigen, uit landbouw, nijverheid en handel voortvloeijende.

Het geluk, Sire! en de roem van Uw Doorluchtig Huis zijn met het geluk en den roem des Nederlandschen volks op het innigst verbonden. Wij deelen in de vreugde, welke aan Uwe Majesteit de voorgenomene echtverbindtenis van H. K. H. de Prinses, Uwer Majesteits beminde eenige Dochter, met Z. K. H. den Prins Albert van Pruissen, veroorzaakt.

De Staten-Generaal ontvangen met genoegen de verzekering, hun door Uwe Majesteit gegeven, van de goede verstandhouding tusschen de Nederlanden en alle Mogendheden.

Gaarne houden wij ons overtuigd, dat, ten gevolge der in onze Oost-Indische bezittingen door het Bestuur genomene maatregelen, aan de aldaar nog bestaande onlusten een gewenscht einde zal worden gemaakt. Het moederland heeft tot bereiking van dit doel, groote en edelmoedige opofferingen gedaan. Wij uiten den wensch, om die niet verder uit te breiden, en gevoelen de behoefte om er de vruchten van te plukken.

Wij zullen aan de verschillende ontwerpen van wetten, die Uwe Majesteit ons aankondigt, de behoorlijke aandacht wijden. De twee deelen der staatsbegrooting, mitsgaders de wetten tot de inkomsten en uitgaven, als ook tot de wijze van heffing van eenige belastingen betrekkelijk, zullen het onderwerp uitmaken van onze rijpste beraadslagingen.

Eene tienjarige begrooting is bij onze staatsinrigting naauw verbonden met alle groote algemeene belangen. Deze overweging heeft ons geleid bij het naauwkeurig onderzoek, hetwelk wij daarvan in de laatste Vergadering deden. Wij zullen even zorgvuldig de nieuw aangebodene ontwerpen onderzoeken.

De volledige zamenstelling der regterlijke magt is een der vurigste wenschen onzer landgenooten; een nieuw wetboek van strafvordering staat in verband met hunne dierbaarste vrijheden. Deze omstandigheden zijn voor Uwe Majesteit een onderpand te meer van ons verlangen, om de daartoe betrekkelijke ontwerpen te kunnen aannemen, en te mogen erkennen, dat daarbij in aanmerking zijn gekomen de bedenkingen, in de vorige Vergadering gemaakt.

Wij vleijen ons, door eene wet op het openbaar onderwijs, de mildheid van beginsels te zien vastgesteld, welke de Grondwet waarborgt.

Wij zijn met Uwe Majesteit van gevoelen, dat het in den aard

onzer regering is liggende om, zoo veel mogelijk, onder het schild der wetten te stellen al wat strekt, om het welzijn en de vrijheden onzer landgenooten te bevestigen. Deze Uwe wijze bedoelingen, Sire! beantwoordden aan onze wenschen, en Uwe Majesteit mag op de gereede medewerking onzer Vergadering rekenen.

De Voorzienigheid heeft voor Uwe Majesteit de roemvolle roeping bewaard, om aan het hoofd te staan der vereeniging van de provinciën der Nederlanden, onder dezelfde Grondwet en onder den scepter der Nassau's, om de nieuwe maatschappelijke orde in die provinciën op de algemeene vrijheid te stichten, en dezelve ten eeuwigen dage te bevestigen, door even zachte als zekere middelen: de volkomene inrigting en handhaving der grondwettelijke waarborgen. Wij zijn overtuigd, dat Uwe Majesteit, getrouw aan de zinspreuk zijner Vaderen, steeds het gebruik dier middelen zal ter harte nemen, om zijne hooge roeping te vervullen. Uwe Majesteit zal alzoo op eene duurzame wijze het geluk der natie en dat van zijn Huis verzekeren.

's Gravenhage, 4 November 1829.

LXII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het ontwerp, hetwelk Wij U Edel Mogenden hiernevens aanbieden, is het treurig maar noodzakelijk uitvloeisel der in sommige gewesten des Rijks bestaande omstandigheden.

Bij het genot van buitenlandschen vrede en inwendige rust, bij het bloeijen van zoo vele takken van bestaan en nijverheid, bij het aanwezen van zachte wetten, en staatkundige zoowel als burgerlijke vrijheid, zien Wij een klein gedeelte Onzer onderdanen, door overdrijving misleid en door dweepzucht van kwaadwilligen aangezet, alle die zegeningen miskennen, en zich op eene hoogstbedenkelijke en ergerlijke wijze tegen de Regering, de wetten, en Onze vaderlijke bedoelingen verzetten.

Het misbruik der drukpers, welker vrijheid Wij gewenscht hadden, met mindere beperkingen, dan in eenig land van Europa plaats hebben, te verzekeren, heeft maar al te ongelukkig de hand geboden tot aankweeking van onrust, oneenigheid en mistrouwen; tot het verbreiden van leeringen, even gevaarlijk voor het bestaan van alle maatschappelijke instellingen, welke ook derzelver vormen van bestuur zijn mogen, als ten eenenmale strijdig met de Regering der Nederlanden, door de Grondwet gevestigd, en met die regten van Ons Huis, welker uitoefening Wij nimmer hebben verlangd zonder bepaling te zien voortduren, maar uit eigene beweging zoodanig hebben beperkt, als Wij, voor het duurzaam welzijn, de zeden en de inborst der natie, het meest geschikt oordeelden.

Die drukpers, welker grondwettelijk genot uitbreiding van kennis

en verlichting ten doel heeft, door kwaadwilligen verlaagd tot het middel, om wrevel en misnoegen, godsdiensthaat en partijschap, bedilling en opstand, te doen geboren worden, heeft de openbare rust, de krachten van den Staat, den onbelemmerden gang des Bestuurs, en de pligtsbetrachting in openbare betrekkingen, zoodanig aangegrepen en ondermijnd, dat het Ons tot een' smartelijken pligt geworden is, Onze gemeenschappelijke aandacht ernstig daarop te vestigen, en door vaste maatregelen en goede wetten te zorgen, dat de welvaart van den Staat, de trouw en liefde Onzer onderdanen, de aansluiting rondom de monarchale Regering door eene Grondwet getemperd, met één woord, dat ware vrijheid, orde en wet, in het Rijk der Nederlanden geëerbiedigd en bewaard blijven.

Daartoe schijnt het Ons noodig, Edel Mogende Heeren! dat Wij, bij gelegenheid der aanbieding van eene wet, welke alleen ten doel heeft, om, door beteugeling van het kwaad, het genot van het goede te bewaren, Onze eigene beschouwing over den gang des Bestuurs van Ons Koningrijk openleggen.

Vestigen Wij Ons oog op de godsdienstige belangen der ingezetenen, dan bevinden Wij, dat, even als de leuze van de godsdienst, welke Wij en Ons Huis op het voetspoor Onzer Vaderen belijden, «vrijheid» is, ook die volkomene vrijheid van begrippen, die gelijke bescherming van alle in het koningrijk bestaande gezindheden, en die onbelemmerde uitoefening van godsdienst, welke door de Grondwet gewaarborgd zijn, steeds de voorwerpen waren van Onze bijzondere zorgen.

Ten aanzien van de Roomsch-Katholijke Eeredienst, bood zich, bij Onze komst tot den troon, geene veiligere noch geschiktere leiding aan, dan hetgene, onder het roemrijk bestuur der zoo té regt geërbiedigde Maria Theresia, in die gewesten van het Rijk bestond, alwaar de Roomsch-Katholijke godsdienst door de meerderheid der ingezetenen beleden wordt.

De maatregelen, door Ons in de eerste jaren genomen, rigtten zich dus naar het voorbeeld van dat Bestuur: sedert het gesloten Concordaat en de volledige ter uitvoerlegging in diezelfde gewesten, geniet de Roomsch-Katholijke kerk aldaar ruimer vrijheden, dan immer te voren; en dat genot zal weldra, in gelijke mate, ook aan Onze Roomsch-Katholijke onderdanen in de overige provinciën kunnen verzekerd worden, bij den gewenschten voortgang der schikkingen, welke daartoe nog moesten plaats hebben; zoo dat eene spoedige vervulling der nog openstaande Bisschoppelijke zetels mag worden te gemoet gezien.

Wij verblijden Ons hier openlijk te kunnen bijvoegen, dat Ons besluit van den 2den October dezes jaars, welks duurzame kracht, zoowel door Onze overeenkomsten met het Hof van Rome, als door Onzen standvastigen wil, gewaarborgd wordt, alle de wenschen van dat Hof, in het belang der Roomsch-Katholijke Kerk, bevredigd heeft niet alleen, maar dat zelfs het Opperhoofd dier Kerk op het vernemen van dat besluit, Ons zijnen dank betuigd en verklaard heeft, «dat Wij, aan Onze overeenkomsten met dat «Hof, al de kracht en de werking gegeven hadden, welke afhin-

«gen van Onzen wil; dat Wij de uitvoering daarvan woordelijk en «zonder vermenging hadden bevolen; dat Wij aan de Bisschoppen «de vrijheid lieten, om te handelen volgens de uitgestrektheid der «akten, die Wij te voren bevestigd hadden, en dat Onze beschik-«kingen niet vatbaar waren voor eenige de geringste bedenking.»

Voegen wij hierbij, dat de behandeling der zaken van de Roomsch-Katholijke Eeredienst, ten gevolge van een door Ons genomen besluit, staat te worden opgedragen aan een geheel afzonderlijk Bestuur, dan mogen Wij vertrouwen, dat ook in dezen aan de wenschen van velen, zoowel als aan de Onzen, volkomen zal voldaan zijn.

Wij verbergen ons echter niet, Edel Mogende Heeren! dat, bij het genot van alle die voorregten, een overdreven godsdienst-ijver, aangevuurd door min goede bedoelingen, ondersteund door schadelijken invloed, en vaak te weinig bedwongen door het betrachten der beginselen van eene godsdienst, welker voorschriften zoo weldadig tot rust en betamelijke ondergeschiktheid opwekken, nog ongunstig werken, en zaden van verdeeldheid en aankanting zouden kunnen doen kiemen; ja, dat pogingen, om den invloed van eenig godsdienstig leerstelsel op den gang van Ons bestuur te wettigen, zich, onder eenigerlei gedaante, vroeger of later, zouden kunnen vertoonen.

Maar Wij betuigen, dat het Ons ernstig voornemen is, om met alle de middelen die Ons gegeven zijn, te dezen te waken, het wereldlijk gezag bij voortduring ongeschonden te handhaven, en standvastig te zorgen, dat, bij behoud van godsdienstige vrijheid, alle de gezindheden zich stiptelijk houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat, ten einde alzoo ook de gewetens-vrijheid des volks gewaarborgd en de handelingen des bestuurs tegen de bemoeijing van alle geestelijk gezag beveiligd blijven.

Zien Wij, Edel Mogende Heeren! op het onderwijs, dat bestendig en grondwettig voorwerp Onzer zorgen, dan mogen Wij vertrouwen, door het uit Onze eigene beweging inroepen van wettelijke bepalingen, op den bijval van het verlichte en onbevooroordeelde gedeelte Onzes volks aanspraak te hebben. Indien toch, bij aanmerkelijke wijziging van het bestaande en door velen toegejuichte, niet die onbeperkte vrijheid, welke toomeloos tot verwarring en verwoesting van alle wenschelijke beschaving en ontwikkeling leidt, door Ons is aangenomen, zoo kan eene bedaarde overweging geenszins doen miskennen, dat het algemeen bestuur te dezen ook aan het plaatselijke en gewestelijke gezag zoo veel heeft opgedragen, als bij de wet konde plaats hebben; en Wij verlangen, door de overweging van U Edel Mogenden, Ons te zien toegelicht, of Wij bij Onze voordragt het doel Onzer pogingen, de vereeniging namelijk der betamelijke wenschen van alle Onze onderdanen, zullen getroffen hebben.

Dan, Edel Mogende Heeren! de natie heeft regt, om van Ons te verwachten, dat Wij met gelijke vastheid onberadene eischen zullen afslaan, als Wij billijke verlangen wenschen te bevredigen.

Die vastheid welke de grondregel van maatschappelijk geluk is, is ook het beginsel Onzer Regering; en de verzekering, dat Wij ongezind zijn om de lijn, welke eene doelmatige vastheid van ongepaste toegevendheid scheidt, te overschrijden, zal, hopen Wij, den welgezinden bemoedigen, en alle uitzigten op het welslagen van dwang en verzet verijdelen.

Letten Wij op hetgeen door Ons omtrent het gebruik der Fransche taal is bepaald, dan zien Wij, dat trapsgewijze genoegzaam alles daaromtrent is vastgesteld, wat, bij het behoud eener eigene, meer algemeene, voor het gerijf van de bijzondere handelingen der ingezetenen, met billijkheid kon verlangd worden. Mogt het Ons intusschen blijken, dat die bepalingen ongenoegzaam waren, of zonder ongerijf tot de openbare handelingen konden worden uitgestrekt, dan zullen Wij genegen zijn, daarin alle wenschelijke wijzigingen te brengen; maar bij de verzekering, dat dit onderwerp, dat Onzer overweging, en aan den toestand der natie onderworpen blijft, voegen Wij die, dat nimmer de uitboezeming van onstuimige drift, of onbetamelijke vordering het tijdstip van voldoening zullen vervroegen.

Het billijk beginsel van de onafzetbaarheid der Regters is bereids door de wet verzekerd, en schijnt Onze tusschenkomst, bij het zoo aanstaande der regterlijke organisatie, niet verder te behoeven.

Beschouwen Wij het onderwerp der zoogenaamde Ministeriële verantwoordelijkheid, waarvan het Ons meer moeijelijk valt den waren zin, als het eigenlijke doel, te bepalen, en zien Wij op de voorschriften der Grondwet, welke niet alleen uitsluitend aan Onze beöordeeling en beslissing onderwerpt alle verordeningen der Regering, maar ook overlaat den aard der verpligtingen, welke Wij aan de Hoofden der door Ons in te stellen Departementen verlangen op te leggen, en met *eede* te doen bekrachtigen, dan vermeenen Wij, bij het behoud Onzer staatsinrigtingen, bij de handhaving van het Ons aanbetrouwde gezag, bij de duurzame bescherming der belangen van Onze geliefde onderdanen, aan geene andere verantwoordelijkheid van Onze Ministers te mogen gehoor geven, dan aan die, welke, behalve hunne verhouding tot Ons, bij de Grondwet en de verdere bestaande wetten, ook voor hen bepaald is; ja Wij vinden in het grondwettig aanwezen van den Raad van State, en in het voorschrift dat *deze*, maar niet dat eenig hoofd van ministerieël departement, *moet* gehoord worden, niet alleen het denkbeeld van ministeriële verantwoordelijkheid uitgesloten, maar voor het Nederlandsche volk, daar te boven, een' grooteren waarborg, dat alle zijne aangelegenheden, *vóór* derzelver beslissing, behoorlijk worden overwogen.

De invoering der *bedoelde* ministeriële verantwoordelijkheid aan de Twee Kamers, waaruit de Staten-Generaal bestaan, en aan de Regterlijke magt, zoude de werking der Koninklijke magt, strijdig met de Grondwet, elders overbrengen, zonder eenigen wezenlijken en nieuwen waarborg voor 's volks vrijheden op te leveren; want, *wie* ook mogten geroepen worden, om over de daden der Ministers

té oordeelen, geene goede vruchten waren er van zoodanige beoordeeling te plukken, zoo niet degenen, aan welken de verantwoording zoude moeten worden afgelegd, zich geplaatst vonden buiten de Maatschappij, en alzoo verheven boven hartstogten en dwalingen. — Nederland staat in dezen niet gelijk met sommige andere landen, alwaar de ministeriële verantwoordelijkheid zonder bedenking heeft kunnen worden ingevoerd, ten gevolge van omstandigheden, welke aan dit Koningrijk geheel vreemd zijn, en even daarom aan deszelfs grondwettig bestuur eene geheel andere rigting hebben doen geven.

Maar, Edelmogende Heeren! Wij gevoelen daarentegen de behoefte, om, door eene vermeerdering der betrekkingen van de Hoofden der ministeriële departementen met de beide Kamers der Staten-Generaal en hare afdeelingen, het gemeen overleg te bevorderen, en meer en meer te verzekeren; en het is het voorwerp Onzer meest ernstige overweging, hoe en op welke wijze dit Ons doel het spoedigste en het beste zal kunnen bereikt worden.

Ook het onderwerp der conflicten is Onze aandacht niet ontgaan, en evenzeer als Wij den onbelemmerden gang van het administratief bestuur verlangen te verzekeren, evenzeer begeeren Wij, dat voor niemand Onzer onderdanen noodeloos de toevlugt tot de regtbanken bemoeijelijkt worde, en Wij hebben het voornemen op dit punt terug te komen, nadat de regterlijke organisatie zal zijn tot stand gebragt, als wanneer Wij ons vleijen durven, die beide even onmiskenbare behoeften op eene doelmatige wijze te zullen vereenigen.

De attributiën der gewestelijke Staten hebben, gedurende de laatste jaren, tot verschillende beschouwingen geleid. Die collegiën, tot bepaalde en belangrijke einden ingesteld, hebben op Ons vertrouwen en op Onze bescherming groote aanspraak; door de Grondwet tusschen de ingezetenen en den troon geplaatst, zijn *zij* het, die Ons met de bijzondere aangelegenheden van hun gewest best kunnen bekend maken, en de belangen van hetzelve aan Onze zorg aanbevelen. Dat zij dit steeds op het oog houden, en hunne bemoeijing niet uitstrekken tot de algemeene wetten, welke meer bijzonder aan de beöordeeling der gemeenschappelijke wetgeving zijn onderworpen; dat zij zich bepalen tot hetgeen, waarbij het gewestelijk belang onmiddellijk of ten gevolge van algemeene verordeningen, meer bijzonder betrokken is: dan voorzeker zullen het de provinciale Staten zijn, welke de wezenlijke belangen van hunne gewesten en van derzelver ingezetenen met vrucht bij Ons kunnen voorstaan; en het is naar deze wijze van beschouwing, Edel Mogende Heeren! dat Wij, even bereidvaardig en met belangstelling de voordragten dier besturen ontvangen zullen, als Wij met ernst zullen voorkomen, dat het wetgevend gezag, hetwelk uitsluitend door de Grondwet aan Ons en de Staten-Generaal is opgedragen, door verkeerde bemoeijing, op eene voor het belang Onzer onderdanen min doelmatige wijze, zoude worden aangerand.

Het bezwaar, hetwelk geacht werd te bestaan in de bepalingen

der reglementen nopens de gevolgen der demissiën in sommige gevallen, met opzigt tot de uitoefening van het stemregt, of andere burgerlijke regten, is door Ons opgeheven.

Slaan Wij eindelijk het oog, Edel Mogende Heeren! op de geldelijke aangelegenheden des Rijks, dan zien Wij, niet zonder eenige voldoening, de uitgaven, voor zoo verre die van de invoering van Grondwettelijke instellingen, van de uitvoering van wettige verbindtenissen, of van algemeene rampen en de onlusten in Onze overzeesche bezittingen onafhankelijk zijn, al meer en meer verminderd; nog meerdere besparingen verzekerd; aan den wensch, om het gemaal van de rij der belastingsmiddelen uit te wisschen, voldaan; aan het verlangen, om zelfs de mogelijkheid van eenig misbruik in de handelingen van het Syndicaat af te snijden, door de voordragt eener wettelijke bepaling beantwoord; ja, met één woord, Ed. Mog. Heeren! ook *hier* is het, dat Wij voor Ons zelven de meest mogelijke overtuiging hebben, dat, welke ook de uitslag Onzer pogingen, voor de welvaart des volks, voor de verligting zijner lasten, voor de bewaring van een geregeld bestuur, en voor het behoud van het crediet van den Staat immer wezen mogten, die pogingen, noch door onze tijdgenooten, noch door de nakomelingschap zullen miskend worden!

En moet dan, Edel Mogende Heeren! deze beschouwing ons niet van zelve leiden tot bevestiging van Ons vertrouwen op den God onzer Vaderen, op de liefde en dankbaarheid van Onze beminde onderdanen, en op de grondwettige medewerking van U Edel Mogenden, tot gemeenschappelijke beteugeling van het kwade en krachtdadige bescherming van al het goede?

Zoo zullen er geene ongelukkige en onschuldige slagtoffers van list en boosheid gemaakt, geen kwaad ongestraft bedoeld of gepleegd worden; maar de eensgezindheid der burgeren, zonder aanschouw van godsdienst of landstreek, gehandhaafd, en de vrijheid van allen, ondanks de woelingen van sommigen, ongekrenkt bewaard blijven. — Zoo zal ook ditmaal het gemeen overleg met U Edel Mogenden bijdragen, tot bevestiging der maatschappelijke orde; zoo zal de milde, doch tevens krachtige werking Onzer Regering ongeschonden voor de volgende geslachten en voor Ons Huis de leerzame voorbeelden Onzer voorvaderen overbrengen, wier wijsheid en moed aan de staatkundige, burgerlijke en godsdienstige vrijheid der Nederlanden tot schild verstrekten, zoowel tegen de aanmatigingen eener verleide menigte, als tegen de heerschzucht van buitenlandsch geweld.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes Heilige bescherming.

's Gravenhage, 11 December 1829.

LXIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Op 's Konings bevel heb ik mij heden in het midden dezer vergadering begeven, ten einde ulieder tegenwoordige zitting te sluiten.

Gekenmerkt door uitgebreide werkzaamheden en niet zelden door verschil van gevoelens, is zij bekroond geworden door de gelukkigste overeenstemming tusschen den Troon en de Vertegenwoordigers des volks, wegens die zaken, welke voor beide van het grootste belang waren.

Door de aanneming der wetten, welke de uitgaven van den Staat, en de middelen ter bestrijding van dezelve, over het tienjarig tijdvak bepalen, hebben U Edel Mogenden eenen vasten grondslag voor 's Lands finantiën gelegd.

De medewerking van U Edel Mogenden tot vermindering van het getal der leden van de Algemeene Rekenkamer, heeft eene bezuiniging verwezenlijkt, door Ulieden zelfs vroeger aangeduid, en die tot andere verbeteringen den weg opent.

Het Amortisatie-Syndicaat is door U Edel Mogenden in staat gesteld, om deszelfs tegenwoordige lasten te verminderen, en alzoo hebben dezelve de verligting van die des volks voorbereid.

De wettelijke bepalingen, welke de grondslagen volmaken der regterlijke organisatie, en een wetboek van strafvordering, hetwelk beschermende is voor de burgerlijke vrijheid, zijn door U Edel Mogenden aangenomen; en alzoo hebben dezelve het oogenblik bespoedigd, waarop eene nationale wetgeving door vast aan te stellen Regters zal worden toegepast.

Met handhaving van de vrijheid der drukpers, hebben U Edel Mogenden zich met 's Lands Regering vereenigd tot beteugeling van den hoon en laster, welker onreine verbindtenis dat grondwettig middel tot uitbreiding van kennis en voortgang van verlichting, ontaardt en verlaagt.

Deze uitkomsten, Edel Mogende Heeren! zijn gunstig voor het tegenwoordige, geruststellend voor het toekomende. Zij zullen den band die den Vorst en het Nederlandsche volk voor altoos aan elkander verbindt, nog vaster snoeren. De gezonde denkwijze, welke, bij al het woelen der hartstogten, onder regtschapene en verlichte mannen ontstaat, welke door den tijd meer en meer veld wint, en eindelijk de uitspraak der nakomelingschap wordt, zal daaraan haar zegel hechten.

Zij hebben de hooge goedkeuring weggedragen van een' Vorst, die der burgeren vrijheid heeft hersteld, die zijn geluk zoekt in den voorspoed der Nederlanders, en die in hunne liefde zijnen roem en zijne belooning vindt.

In naam des Konings verklaar ik de zitting der Staten-Generaal voor geëindigd en gesloten.

's Gravenhage, 2 Junij 1830.

NEDERLANDSCH

CONSTITUTIONEEL ARCHIEF

VAN ALLE

KONINKLIJKE AANSPRAKEN

EN

PARLEMENTAIRE ADRESSEN, ENZ.

VERZAMELD EN UITGEGEVEN

DOOR

Mr. S. P. Lipman,

ADVOKAAT TE AMSTERDAM.

TWEEDE EN DERDE VERZAMELING,

VAN DE OMWENTELING VAN 1830 TOT HEDEN.

AMSTERDAM,

J. C. VAN KESTEREN EN A. ZWEESAARDT EN ZOON.

1846.

REGISTER.

I.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Gezien de laatste § van Art. 97 der Grondwet.

Hebben goedgevonden en verstaan, de Staten-Generaal buitengewoon bijeen te roepen te *'s Gravenhage*, tegen Maandag den dertienden September aanstaande.

En zal Onze Minister van Binnenlandsche Zaken zorg dragen voor de onverwijlde mededeeling dezes aan de onderscheidene leden van de beide Kamers der Staten-Generaal, terwijl voorts afschriften van dit besluit zullen worden gezonden aan Onzen Minister van Finantiën en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

's Gravenhage, 28 Augustus 1830.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

II.

WIJ WILLEM, PRINS VAN ORANJE, EN FREDERIK, PRINS DER NEDERLANDEN, ENZ. ENZ. ENZ.

Ten gevolge van Zr. Ms. bevelen, in deze stad aangekomen zijnde, ten einde de middelen te beramen, om alles te bevorderen wat tot welzijn van dit gedeelte des Rijks der Nederlanden kan strekken, en overal de maatregelen te nemen, door welke men dit doel ten spoedigste kan bereiken;

Zoo hebben wij het voegzaam geacht, al dadelijk in naam van Z. M. Deszelfs voldoening te betuigen over de eensgezindheid en het goed gevolg, waarmede alle de ingezetenen van Antwerpen de orde en rust hebben weten te bewaren, tot welker stoornis pogingen te werk gesteld waren door eenige onverlaten of personen, die aan de stad Antwerpen vreemd zijn.

Na deze eerste uitboezeming der gevoelens, die ons bezielen, sedert wij ons te midden van zoo vele burgerlijke en militaire beambten, van zoovele eigenaars, kooplieden, fabrijkanten, werkbazen en huisvaders van alle standen bevinden, die zich allen evenzeer door hunne goede gezindheid onderscheiden, en even veel belang hebben bij de handhaving der rust, die wij hier genieten, — hebben wij onze aandacht meer bijzonder gevestigd op de middelen, die te baat moesten worden genomen, om de vermoeijenissen en het gemis aan nachtrust niet noodeloos te verlengen van de zoodanigen, wier handelsbezigheden of beroeps-pligten het grootste gedeelte van den dag wegnemen, en die alzoo moeijelijk de noodige rust kunnen nemen, om zich weder te herstellen.

Dien ten gevolge is het ons zeer aangenaam geweest, dat wij, gebruik makende van de magt, waarmede de Koning ons heeft bekleed, de maatregelen, die voor de veiligheid van eene vesting onvermijdelijk, en in zulke omstandigheden als de tegenwoordige volstrekt noodzakelijk zijn, met de zoodanige hebben kunnen overeenbrengen, welke ons en het vertrouwen, dat wij in de ingezetenen stellen, en het gedrag, tot nu toe door de burgerlijke overheden van de provincie Antwerpen gehouden, veroorloven.

Dien ten gevolge hebben wij goedgevonden de navolgende bepalingen vast te stellen.

1. De maatregelen, welke door den Luitenant-Generaal, kommanderende in het 4de groot militair kommando, in overeenstemming met de burgerlijke en plaatselijke overheden der provincie en der stad Antwerpen moeten beraamd worden, zullen aan de beoordeeling eener bijzondere commissie worden onderworpen.

2. Tot leden dezer commissie worden benoemd:

De Heer Luitenant-Generaal Baron Chassé, de Heer Gouverneur der provincie en de Heer Burgemeester van Antwerpen. De Chef van den algemeenen staf van gezegd groot militair kommando wordt tot Secretaris der commissie benoemd.

3. De onderwerpen, die door deze commissie te behandelen zijn, zullen door den Heer Luitenant-Generaal Baron Chassé, kommanderende het 4de groot militair kommando, worden voorgesteld, welke tevens, in gevallen die buitengewonen spoed vereischen, op zijne verantwoordelijkheid, onvermijdelijke maatregelen zal kunnen doen uitvoeren.

4. Door het tegenwoordig besluit wordt geenerlei verandering gebragt in de beschikkingen, welke overeenkomstig de wetten en reglementen door de hooge militaire autoriteiten kunnen genomen worden.

5. Het tegenwoordig besluit zal door den Heer Gouverneur der provincie Antwerpen ter kennis van het algemeen en van de hiervoren genoemde commissie gebragt worden.

Gedaan te Antwerpen, 30 Augustus 1830.

(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje.*

(Get.) FREDERIK, *Prins der Nederlanden.*

III.

PROCLAMATIE.

INGEZETENEN VAN BRUSSEL!

Ik heb mij met vertrouwen in uw midden begeven; daar ben ik volkomen veilig; uwe goede gezindheid strekt mij daarvan ten waarborg.

Aan uwe zorg heeft men het herstel der orde te danken; gaarne erken ik dit, en met genoegen bedank ik u daarvoor uit naam van den Koning.

Vereenigt u met mij, om de rust te bevestigen, dan zal geen krijgsvolk de stad binnen rukken, en dan zal ik, in overeenstemming met uwe overheden, de noodige maatregelen nemen, om de kalmte en het vertrouwen te herstellen.

Eene Commissie bestaande uit de Heeren:

Hertog VAN URSEL, Voorzitter;

VAN DER FOSSE, Gouverneur der provincie;

DE WELLENS, Burgemeester van Brussel;

E. VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, kommandant der burgerwacht;

Generaal D'AUBRÉMÉ;

KOCKAERT, lid van den stedelijken Raad.

Hertog VAN AREMBERG, (die zich op mijn verzoek wel met deze taak heeft willen belasten);

STEVENS, lid van den stedelijken Raad, Secretaris;

is gelast, mij die maatregelen voor te stellen.

Dezelve zal morgen, 2 September, des morgens ten 9 ure, op mijn Paleis vergaderen.

Brussel, 1 September 1830.

(Get.) WILLEM, PRINSE VAN ORANJE.

IV.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

De Goddelijke Voorzienigheid, welke aan dit Koningrijk vijftien jaren van vrede met geheel Europa, inwendige orde en toenemenden voorspoed schonk, heeft onlangs twee gewesten met tallooze rampen bezocht, terwijl de rust van onderscheidene bijgelegene provinciën is gestoord, of bedreigd geworden.

Op het eerste berigt van die onheilen hebben Wij al aanstonds eene buitengewone bijeenroeping bevolen van de Staten-Generaal, die, naar luid der grondwet, het geheele Nederlandsche volk vertegenwoordigen, en zulks, ten einde met gemeen overleg van Hun

Edel Mogenden, de maatregelen te beramen, welke de toestand der natie en de tegenwoordige omstandigheden vorderen.

Te gelijker tijd zijn Onze beminde Zonen, de Prins van Oranje en Prins Frederik der Nederlanden, door Ons belast geworden, zich naar die gewesten te begeven, zoowel om, met de middelen daartoe ter hunner beschikking gesteld, de personen en eigendommen te beschermen, als om zich te verzekeren van den waren staat van zaken, en Ons, tot bedaring der gemoederen, de meest geschikte maatregelen voor te dragen.

Deze zending, welke volbragt is met eene menschlievendheid en edelmoedigheid, die door de natie hoog gewaardeerd zal worden, heeft Ons bevestigd in de overtuiging, dat zelfs dáár, waar zich de meeste onrust vertoont, de gehechtheid aan Ons stamhuis en aan de nationale onafhankelijkheid blijft verzekerd en wordt verkondigd; en hoe bedroevend ook voor Ons hart de omstandigheden zijn, die te Onzer kennis zijn gekomen, Wij missen de hoop niet, dat het Ons, met den bijstand van den Almagtigen God, wiens hulp Wij, in deze ernstige en treurige gesteldheid van zaken, afsmeeken, en door de medewerking van alle welgezinde en goede burgers in de onderscheidene gedeelten van het Rijk, zal mogen gelukken de orde terug te brengen, en de werking der wettige magten, mitsgaders de kracht der wetten te herstellen.

Wij rekenen daartoe op het gemeen overleg der Staten-Generaal. Wij zullen hen uitnoodigen, om te overwegen, of de onheilen, waaronder het vaderland zucht, te wijten zijn aan eenig gebrek in de nationale instellingen, en of er reden zoude zijn, deze te wijzigen, en vooral ook, of de betrekkingen, door de traktaten en door de Grondwet, tusschen de twee groote afdeelingen van het Koningrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of in aard zouden behooren te worden veranderd. Wij verlangen, dat die gewigtige vraagpunten met zorg en volkomene vrijheid overwogen worden; en geene opoffering zal voor Ons hart te zwaar zijn, om de wenschen te vervullen, en het geluk te verzekeren van een volk, welks welzijn het voorwerp is geweest van Onze teederste en bestendige zorgen.

Maar evenzeer als Wij gezind zijn, om met mildheid en openhartigheid, door ruime en beslissende maatregelen, het heil des Vaderlands te helpen bevorderen, evenzeer is het Ons stellig besluit, de wettig verkregene regten van alle de gedeelten van het Koningrijk, zonder onderscheid, te handhaven, en tot die maatregelen niet anders over te gaan, dan langs den regelmatigen weg, overeenkomstig den eed door Ons, en aan Ons afgelegd.

Nederlanders! Bewoners der verschillende streken van dit schoone land, dat meer dan eens door de Goddelijke gunst en de aaneensluiting der ingezetenen is ontrukt geworden aan de onheilen, waaraan hetzelve ten prooi was, verbeidt alsnu, met kalmte en vertrouwen, de oplossing der gewigtige vraagpunten, welke de omstandigheden hebben doen geboren worden; — ondersteunt de pogingen van het wettig gezag tot bewaring der inwendige orde, en van de kracht der wetten, dáár, waar dezelve niet zijn ver-

stoord geworden, en tot herstel van orde en wet, dáár, waar aan dezelve eenig letsel is toegebragt.

Leent sterkte aan de wet, opdat wederkeerig de wet uwe bezittingen, uwe nijverheid en uwe persoonlijke veiligheid bescherme.

Dat alle verschil van meeningen verdwijne voor de toenemende gevaren eener regeringloosheid, welke zich in verschillende plaatsen onder de verschrikkelijkste gedaante vertoont, en die, zoo zij door de middelen, welke de Grondwet ter beschikking der Regering stelt, en door den ijver der goede burgers niet wordt voorgekomen of afgeweerd, eenen onherstelbaren slag aan het welzijn der bijzondere ingezetenen en aan den nationalen voorspoed zal toebrengen. Dat alle goede burgers zich overal afscheiden van de onruststokers, en dat hunne edele pogingen tot herstel der algemeene rust, dáár, waar zij nog ieder oogenblik bedreigd wordt, eindelijk paal en perk stellende aan zoo groote rampen, de sporen zelfs daarvan eenmaal geheel mogen uitwisschen.

En zal deze alomme worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 5den September des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) J. G. de Mey van Streefkerk.

V.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De buitengewone vergadering van U Edel Mogenden, welke ik heden opene, is door den drang van droevige gebeurtenissen gebiedend noodzakelijk geworden.

In vrede en vriendschap met alle volken van ons werelddeel, zag Nederland ook onlangs den oorlog in de overzeesche bezittingen gelukkig geëindigd. Rustig bloeide hetzelve door orde, handel en nijverheid. Ik hield mij bezig met de zorg, om de lasten van het volk te verligten, en allengskens in het binnenlandsch bestuur de verbeteringen in te voeren, die de ondervinding had aangewezen, toen eensklaps te Brussel, en, naar dat voorbeeld, weldra ook in sommige andere plaatsen des Rijks, een oproer uitbarstte, gekenmerkt door tooneelen van brandstichting en plundering, waarvan de voorstelling aan deze Vergadering voor mijn hart, voor het nationaal gevoel en voor de menschheid te bedroevend zijn zoude.

In afwachting der medewerking van U Edel Mogenden, welker zamenroeping mijne eerste gedachte is geweest, zijn onverwijld alle maatregelen genomen, die van mij afhingen, om den voortgang van het kwaad te stuiten, de welmeenenden tegen de slechtgezin-

den te beschermen, en de ramp des burger-oorlogs van Nederland af te wenden.

Tot den aard en oorsprong van het gebeurde door te dringen, het doel en de gevolgen daarvan met U Edel Mogenden te doorgronden, is in het belang des vaderlands op dit oogenblik minder noodig, dan wel de middelen te onderzoeken, door welke de rust en orde, het gezag en de wet niet alleen tijdelijk hersteld, maar veel meer duurzaam zullen kunnen gevestigd worden.

Intusschen, Edel Mogende Heeren! is het, bij den strijd der meeningen, bij het woelen der hartstogten en het bestaan van verschillende drijfveeren en bedoelingen, eene hoogstmoeijelijke taak, mijne zucht voor het welzijn van alle mijne onderdanen te vereenigen met de pligten, die ik aan allen verschuldigd ben en voor allen heb bezworen.

Daarom roepe ik uwe wijsheid, uwe bedaardheid en uwe standvastigheid in, ten einde, gesterkt door overeenstemming met de Vertegenwoordigers van het volk, met gemeen overleg, te bepalen, wat in deze treurige omstandigheden voor het welzijn van Nederland behoort gedaan te worden.

Van vele zijden wordt gemeend, dat het heil van den Staat door eene herziening der Grondwet, en zelfs door eene scheiding van gewesten, welke door verbonden en Grondwet vereenigd zijn, zoude bevorderd worden.

Maar zulk een vraagpunt is alleen voor overweging vatbaar langs den weg, door die zelfde Grondwet, aan welker voorschriften Wij allen door plegtigen eed verbonden zijn, voorgeschreven.

Die gewigtige vraag zal het voorname onderwerp uwer beraadslagingen uitmaken.

Ik verlang daarover de denkwijze en beschouwing van uwe vergadering te kennen, met die openheid en kalmte, welke het groot belang der zaak zoo bijzonder vordert; terwijl ik van mijne zijde, boven alles wenschende het geluk der Nederlanders, wier belangen door de Goddelijke Voorzienigheid aan mijne zorgen zijn toevertrouwd, te bevorderen, volkomen bereid ben, met uwe vergadering mede te werken tot de maatregelen, die daartoe leiden kunnen.

Daarenboven strekt deze buitengewone bijeenkomst, om aan U Edel Mogenden kennis te geven, dat de belangen des Rijks, te midden van alles wat plaats heeft, het zamenblijven der militie boven den tijd, voor de gewone wapen-oefeningen bij de Grondwet bepaald, thans gebiedend vorderen.

De voorziening in de geldelijke benoodigdheden, daaruit en uit vele andere noodlottige gevolgen van het oproer voortvloeijende, kan voorloopig uit de geopende credieten plaats hebben; doch zal de nadere regeling derzelve in de aanstaande gewone Vergadering een onderwerp uwer overwegingen moeten uitmaken.

Edel Mogende Heeren! Ik rekene op uwe trouw en vaderlandsliefde.

Gedachtig aan den storm der omwentelingen, welke ook over mijn hoofd heeft gewoed, zal ik den moed, de liefde en de trouw, welke het geweld afgeschud, het volks-aanwezen gevestigd en den schepter in mijne hand gesteld hebben, evenmin vergeten, als de

dapperheid, welke op het oorlogsveld den troon geschraagd en de onafhankelijkheid van het vaderland heeft verzekerd.

Volkomen bereid, om aan billijke wenschen te gemoet te komen, zal Ik nooit aan partijgeest toegeven, noch met maatregelen instemmen, welke de belangen en welvaart der natie aan de driften of het geweld zouden opofferen.

Alle de belangen zoo mogelijk te vereenigen, is de wensch van mijn hart.

's Gravenhage, 13 September 1830.

VI.

SIRE!

Tot eene buitengewone vergadering door Uwe Majesteit opgeroepen, hebben de leden der Staten-Generaal zich beijverd, om zich derwaarts te begeven. Zij worden gedrongen, om het diep gevoel hunner deelneming over de droevige gebeurtenissen, welke tot die zamenroeping aanleiding gaven, aan Uwe Majesteit uit te drukken.

Het oproer, te Brussel en elders uitgebarsten, te midden van vrede en bloeijende welvaart, de tooneelen van brandstichting en plundering, die hetzelve gekenmerkt en vergezeld hebben, moeten bij alle ware Nederlanders een niet minder diep gevoel van smart en verontwaardiging verwekken.

Van deze gevoelens doordrongen, en zonder thans den oorsprong en het doel van het gebeurde te willen opsporen, overtuigd van Uwer Majesteits vurig verlangen, om de belangen van alle Zijne onderdanen te vereenigen en hun geluk te verzekeren, zullen de Staten-Generaal met bedaardheid en standvastigheid mede werken tot de maatregelen, die Uwe Majesteit Hun zal gelieven voor te dragen, en die tot heil des vaderlands gevorderd worden.

Indien zij, na een rijp beraad, vermeenen mogten, dat door eene herziening der Grondwet, of zelfs door scheiding van gewesten, welke door verbonden en Grondwet vereenigd zijn, het heil van den Staat kan worden bevorderd, zoo zullen zij geenszins weigeren, om zoodanige bepalingen langs den grondwettigen weg, welks bewandeling voor hen als voor Uwe Majesteit alleen zedelijk mogelijk is, te helpen daarstellen, en zij zullen niet aarzelen, de uitdrukking hunner denkwijze en beschouwing deswege met rondborstigheid aan Uwe Majesteit kenbaar te maken.

Eerbiedig ontvangen zij van Uwe Majesteit de kennisgeving, dat de belangen des Rijks het zamenblijven der nationale militie vorderen; doch uiten daarbij den wensch, dat die maatregel, welken te bepalen onder de voorregten der kroon behoort, weldra overbodig zal kunnen worden geacht door de volkomene herstelling der rust.

Met een bevredigend gevoel berusten zij in de verzekering van Uwe Majesteit, dat de voorziening in de geldelijke benoodigdheden, uit de noodlottige omstandigheden voortvloeijende, voorloopig uit

de geopende credieten kan plaats hebben, en de nadere regeling derzelve tot de aanstaande gewone vergadering kan worden uitgesteld.

En terwijl zij eindelijk aan Uwe Majesteit op nieuw de plegtige hulde brengen hunner trouw en gehechtheid en der gevoelens van zuivere vaderlandsliefde, welke hen bezielen, zoo zullen ook zij, gedachtig aan den storm der omwentelingen, welke Europa en de Nederlanden meermalen heeft geteisterd, en waarvan zij getuigen waren, nimmer vergeten, hoe, na afgeschud geweld van vreemde overheersching, Nederlands volksbestaan en onafhankelijkheid onder den schepter van Uwe Majesteit is gebragt, en door de dapperheid op het oorlogsveld is bevestigd geworden, en hoe de belangen der Nederlanden en der dynastie van Oranje ten naauwste aan elkander zijn verbonden.

Ja, Sire! zij durven het in naam des Nederlandschen volks plegtig verklaren, dat geene opofferingen aan dat volk te zwaar zullen zijn, wanneer zij strekken kunnen, om Uwen troon en dynastie te schragen, om orde en rust te herstellen, de wetten te doen handhaven, een eigen grondwettig bestaan te beschermen en alle moedwillige aanvallen op hetzelve krachtdadig te beteugelen.

Volvaardig bereid, om tot deze bedoelingen met standvastigen moed mede te werken, huldigen zij de plegtige verklaring door Uwe Majesteit afgelegd, van Hoogstdeszelfs bereidvaardigheid, om alle billijke wenschen te gemoet te komen, zonder immer aan partijgeest toe te geven, noch in te stemmen met maatregelen, welke de belangen der natie aan de driften of het geweld zouden opofferen; en ook zij hebben een diep besef, Sire! van hunne dure verpligting, om meer dan immer te waken tegen die overdrijving der driften, en tegen de kracht dier gewelddadige aanrandingen des gezags, welke geene andere uitkomsten beloven, dan de ondermijning der ware vrijheid, die alleen onder de kracht der wetten bescherming vindt.

Het volk, hetgeen wij geroepen zijn te vertegenwoordigen, tegen dusdanige gevolgen te behoeden, in dien zin voor het behoud der ware vrijheid te waken, en met die bedoelingen te trachten aller belangen te vereenigen, ziedaar, in overeenstemming met den hartelijken wensch van Uwe Majesteit, het doel, waarnaar de Staten-Generaal der Nederlanden streven moeten.

's Gravenhage, 23 September 1830.

VII.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Gezien Onze boodschap van den 13[den] September ll., waarbij Wij aan de Staten-Gerenaal Ons verlangen hebben te kennen gegeven, om het gevoelen der Vertegenwoordigers van het volk te vernemen over de volgende vraagpunten, te weten:

1°. Of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen?

2°. Of, in dat geval, de betrekkingen, door de traktaten en door de Grondwet, tusschen de twee groote afdeelingen van het Koningrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd?

Gezien het bevestigend antwoord, door de Staten-Generaal op die twee vraagpunten gegeven en aan Ons op heden overgelegd;

Willende de meest geschikte maatregelen nemen, om dien wensch op eene spoedige en regelmatige wijze te verwezenlijken;

De hoofden der onderscheidene departementen van algemeen bestuur gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene Staats-commissie zal worden belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke zullen noodig zijn, om in de Grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdeelingen van het Koningrijk, de veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen, en die van elke der gezegde afdeelingen vorderen.

Art. 2. De gezegde Staats-commissie zal zijn zamengesteld uit de volgende leden:

Jhr. R. W. J. van Pabst tot Bingerden, C. L. G. J. Baron van Keverberg van Kessel, Mr. A. J. Borret, J. d'Olislager, leden van den Raad van State;

F. G. Baron van Lynden van Hemmen, J. Prins van Chimay, Jhr. F. C. de Jonge, Mr. P, F. Nicolai, leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Jhr. P. J. M. G. Huysman d'Annecroix, E. C. de Gerlache, Jhr. J. van Crombrugghe, C. le Hon, Jhr. G. G. Clifford, Mr. W. B. Donker Curtius van Tienhoven, Mr. H. M. A. J. van Asch van Wyck, Mr. P. T. Sypkens, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Het voorzitterschap zal zijn opgedragen aan den eersten in rang der Staatsraden, bij de deliberatiën tegenwoordig.

De commissie zal worden geadsisteerd door de Heeren:

W. J. Piepers, Referendaris van de eerste klasse, en Jhr. C. de Thysebaert, Referendaris van de tweede klasse bij den Raad van State; die belast zullen zijn met het opmaken der processen-verbaal van de zittingen.

Art. 3. Zij zal onverwijld te 's Gravenhage bijeenkomen, om hare werkzaamheden aan te vangen.

Art. 4. Zij zal Ons haren arbeid in den kortst mogelijken tijd doen toekomen, opdat Wij de door Ons goedgekeurde ontwerpen aan de Staten-Generaal, in de eerste dagen hunner aanstaande zitting zouden kunnen aanbieden, en vervolgens, zoodra doenlijk, overgaan tot de bijeenroeping der provinciale Staten, overeenkomart. 230 der Grondwet.

Art. 5. De Commissie zal bij alle hare overwegingen bestendigdiglijk in het oog houden, dat het Onze stellige begeerte is, de herziening van de Grondwet te doen strekken, om wederkeeriglijk

aan elke der groote afdeelingen van het Rijk de meest mogelijke waarborgen te verschaffen tegen allen overwegenden invloed van de andere.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onze beminde Zonen den Prins van Oranje en Prins FREDERIK der Nederlanden, aan de hoofden der onderscheidene Departementen van algemeen bestuur en aan ieder der Leden der benoemde Staats-commissie, alsmede aan de Referendarissen bij dezelve, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 1sten October des jaars 1830, het *zeventiende* van Onze regering.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

VIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij gelast de tegenwoordige zitting van U Edel Mogenden te sluiten.

De buitengewone bijeenroeping van de geheele nationale militie, had die zitting noodzakelijk gemaakt. Zij is overigens voornamelijk toegewijd geworden aan het onderzoek van twee vraagstukken, van eene groote uitgestrektheid en hooge aangelegenheid.

De Koning, onderrigt van den wensch, door U Edel Mogenden bij deze gelegenheid geuit, en de meest geschikte maatregelen willende nemen, om denzelven op eene spoedige en regelmatige wijze te verwezenlijken, heeft eene Staats-commissie belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke zullen noodig zijn, om in de Grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdeelingen van het Koningrijk de veranderingen daar te stellen, welke het algemeen belang en dat van elk der afdeelingen vorderen.

De tijd, welke tusschen de tegenwoordige en de aanstaande gewone zitting van U Edel Mogenden zal verloopen, zal voor het werk dier Commissie worden ten nutte gemaakt. Dezelve zal insgelijks worden besteed aan de overweging der middelen, om de finantiën van het Koningrijk te verbeteren en het openbaar crediet op te beuren.

Gesterkt door Hoogstdeszelfs opregte bedoelingen en de regtvaardigheid Zijner zaak, zal de Koning niets onbeproefd laten, om een einde te maken aan de rampspoeden, die een gedeelte van het Koningrijk teisteren, en vooral om die provinciën, welke daarvan nog zijn bevrijd gebleven, krachtdadiglijk te verdedigen en te beschermen.

Brengt, Edel Mogende Heeren! deze verzekeringen in uwe haardsteden over, gelijk ook de betuiging der hooge tevredenheid, welke de in den boezem dezer vergadering gegevene blijken van vaderlandsliefde en trouw, zoowel als de kalmte, welke bij uwe over-

wegingen heeft geheerscht, den Koning, onder zoo veel leeds, hebben doen ondervinden.

In naam des Konings, verklaar ik deze buitengewone zitting der Staten-Generaal voor geëindigd en gesloten.

Gravenhage, 2 October 1830.

IX.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Getrouw aan den eed, op de Grondwet gedaan, en overeenkomstig de verpligtingen, die Wij ten aanzien Onzer Bondgenooten vervullen moesten, hebben Wij tot hiertoe vruchteloos alle middelen tot demping van den gewapenden opstand in de Zuidelijke gewesten beproefd. Door de zich met verbazende snelheid opgevolgde gebeurtenissen buiten staat, om de getrouwe ingezetenen aldaar tegen de overmagt te beschermen, gevoelen Wij dat het noodzakelijk is, thans uitsluitend bedacht te wezen op het welzijn van die deelen van het Rijk, wier onwankelbare trouw aan Ons Huis en aan de instellingen eener welgeordende maatschappij, ook nu weder zoo ondubbelzinnig aan den dag is gelegd.

Gij ziet hoe spoedig de beginsels, waardoor eene beklagenswaardige menigte in beweging is gebragt, tot de vreesselijkste jammeren hebben gevoerd. Uwe bedachtzaamheid, uw pligtgevoel, uw opgeklaarde zin voor waarheid en regt, bovenal het geloof aan GOD, die de wreker der ongeregtigheid is, behoede u, om door den stroom te worden medegesleept. De handhaving van die vrijheid, welke in de Vereenigde Nederlanden eeuwen lang gebloeid heeft, zou alsdan welligt voor altijd onmogelijk, en uw verderf onvermijdelijk zijn.

Uwe krachten, bewoners dier getrouwe gewesten! worden in deze oogenblikken tot bescherming van uwen geboortegrond vereischt. De toestand van dit Rijk vordert, dat eene algemeene wapening te dien einde spoedig tot stand gebragt zij; en dat dezelfde veerkracht, die elders tot vernieling aangewend wordt, hier tot behoud van al wat u dierbaar en heilig is, in het werk worde gesteld.

De Grondwet schrijft in omstandigheden gelijk die, waarin wij thans zijn geplaatst, het dragen der wapenen voor, als eene der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk. Dit voorschrift komt met uwe wenschen overeen; Welaan! TE WAPEN op de dringende bede van uwen Vorst. TE WAPEN voor de zaak van orde en van regt. TE WAPEN, onder ootmoedig en biddend opzien tot den Almagtigen GOD, die Nederland en Oranje zoo dikwerf uit de grootste gevaren heeft gered.

Wij gelasten de hoofden der stedelijke en plaatselijke besturen, onmiddellijk de maatregelen te nemen, door welke deze vrijwillige

wapening, naar gelang van de onderscheidene gesteldheid der localiteiten, met den meesten spoed en op de meest doeltreffende wijze plaats hebben kan. Zij zullen tot regeling derzelve, Onzentwege, spoedig de noodige voorschriften ontvangen. Voor de aanvankelijke maatregelen worden geene bijzondere bepalingen vereischt, vermits hetgeen te doen valt, door vaderlandsliefde wordt aangewezen.

En zal deze alomme worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 5den October des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

X.

PROCLAMATIE.

Wij WILLEM, PRINS VAN ORANJE NASSAU,

Aan de ingezetenen der Zuidelijke provinciën van het Koningrijk.

Door den Koning Onzen Doorluchtigen Vader tijdelijk belast zijnde met het bestuur der Zuidelijke gewesten, keeren wij in uw midden terug, met de hoop, om er tot herstel der orde en tot heil des vaderlands mede te werken.

Ons hart bloedt over de rampen, die gij ondergaan hebt. Mogten Wij in staat zijn, om met den bijstand van alle goede ingezetenen, de ongelukken voor te komen, die u nog zouden kunnen bedreigen!

Toen wij u verlieten, hebben Wij den wensch, door velen uwer geuit, naar eene afscheiding der beide deelen des Rijks, die echter onder denzelfden schepter zouden blijven, aan de voeten des troons gebragt. Die wensch is verhoord geworden.

Maar alvorens de wijze en de voorwaarden, waarop deze gewigtige maatregel moet worden uitgevoerd, volgens de grondwettige vormen, die uit den aard eenig tijdsverloop noodzakelijk maken, kunnen vastgesteld zijn, staat Zijne Majesteit aan de Zuidelijke gewesten reeds voorloopig een afzonderlijk Bestuur toe, aan welks hoofd ik sta, en hetwelk geheel uit Belgen is zamengesteld. Alle zaken zullen bij hetzelve met de verschillende besturen en bijzondere personen verhandeld worden in de taal, welke zij zullen verkiezen. Alle bedieningen, die van dit Bestuur afhangen, zullen gegeven worden aan de ingezetenen der gewesten, die tot hetzelve behooren. Ten opzigte van het onderwijs der jeugd zal de grootste vrijheid gelaten worden.

Nog andere verbeteringen zullen worden ingevoerd, om aan den wensch des volks en aan de behoeften van onzen tijd te voldoen. Landgenooten! Om deze verwachtingen te vervullen, verlangen wij niets anders van u, dan dat gij uwe pogingen met de onze vereenigt; en zoodra dit plaats heeft, waarborgen wij u dan ook eene geheele vergetelheid voor de staatkundige misslagen, die vóór het uitvaardigen dezer proclamatie begaan zullen zijn.

Om te beter het doel te bereiken, dat Wij Ons voorstellen, zullen Wij alle verlichte lieden raadplegen, en met alle nuttige raadgevingen Ons voordeel doen. Wij zullen eenige aanzienlijke en door hunne vaderlandsliefde uitmuntende ingezetenen tot Ons roepen. Dat dan ook allen, die door zulk een gevoel bezield worden, Ons met vertrouwen naderen. Belgen! door deze middelen hopen Wij met uwe hulp dit schoone gewest, dat Ons zoo dierbaar is, te redden.

Gegeven te Antwerpen, den 5den October 1830.

(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje.*

XI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Uwe ijverige raadplegingen gedurende de onlangs gehoudene buitengewone vergadering der Staten-Generaal, en het beleid, het doorzigt en de vaderlandsliefde, welke daarbij op nieuw zijn aan den dag gelegd, hebben in derzelver gevolgen Mijne hoop niet vervuld. Billijk had Ik mogen verwachten, dat een dadelijk grondwettig onderzoek van voortgebragte wenschen en bezwaren, vooral bij de geblekene overeenstemming tusschen den Vorst en de vertegenwoordigers van het volk, dien zedelijken invloed zoude hebben uitgeoefend, welke noodig was, om intusschen overal de rust en orde te doen terugkeeren. Mijne verwachting is op eene treurige wijze te leur gesteld.

Tot daartoe was de naleving der wet en wettelijke vormen, door de eerste voorstanders der geopperde wenschen en bezwaren, altijd op den voorgrond geplaatst. Nu echter beantwoordde die beradene gang niet meer aan de omstuimige driften der leiders eener verblinde en opgeruide menigte; zij bragten eenen geweldadigen opstand te weeg; en de pogingen der krijgsmagt van den Staat, tot ondersteuning van den wensch der welgezinden, zijn ontoereikende geweest, om dien opstand te bedwingen.

Reeds vóór de aankomst te Brussel werd die krijgsmagt, welke bescherming kwam aanbrengen, feitelijk aangerand, en, hoezeer voorafgegaan door eene plegtige aankondiging van zachtmoedigheid en vrede, ontmoette haar in die stad de moorddadigste wederstand. De gewapende afval van het wettig gezag heeft zich sedert in de Zuidelijke gewesten meer en meer, en met zulk eene schrikbarende snelheid, uitgebreid, dat Ik, tot beveiliging en verdediging der getrouwe Noordelijke provinciën, en van derzelver handel, de

noodige maatregelen ten aanzien van land- en zeemagt genomen, de schutterijen gedeeltelijk mobiel verklaard, de dienst van den landstorm voorbereid, en eene oproeping tot vrijwillige wapening gedaan heb. De geestdrift, waarmede daaraan wordt beantwoord, en de nieuwe blijken van liefde voor mijn Huis, welke Mij bij die gelegenheid gegeven zijn, hebben het leed verzacht, hetwelk Mijn hart vervult, bij de gedachte, dat het eene hoop muitelingen heeft mogen gelukken, eene zoo belangrijke en beweldadigde bevolking af te trekken van die Regering, onder welke zij tot eenen te voren nooit gekenden trap van voorspoed en rijkdom was opgeklommen, en voor hare algemeene en bijzondere regten, zoowel als voor hare staatkundige, burgerlijke en godsdienstige vrijheden, de ruimste bescherming had ondervonden.

Mijne blijvende verwachting, dat het grootste deel dier bevolking deze weldaden, bij ernstig nadenken, terug moest wenschen, heeft Mij geleid tot het besluit, om aan Mijnen beminden Zoon, den Prins van Oranje, bij het tijdelijk bestuur der trouw geblevene gedeelten der Zuidelijke gewesten, tevens op te dragen, om, door middelen van overreding, zoo mogelijk, de afvallige gedeelten nog tot de wettige orde te doen wederkeeren.

Ik heb alzoo door eene administrative scheiding de ontwikkeling van het verklaard gevoelen der Staten-Generaal, in hunne jongste buitengewone zitting, voor zoo veel van Mij afhing, voorbereid, waardoor thans Mijne zorgen zich meer uitsluitend tot de Noordelijke Gewesten bepalen, en derzelver krachten en middelen alleen in hun belang zullen worden aangewend; terwijl Ik tevens aan alle Mijne onderdanen, en aan geheel Europa het bewijs heb gegeven, dat niets is onbeproefd gelaten, om de afgedwaalden terug te brengen.

Gesterkt door de innige bewustheid, dat Ik den plegtigen eed, door Mij op de Grondwet gedaan, ben nagekomen, en onvermoeid werkzaam ben geweest, om de welvaart van het Nederlandsche volk, met al Mijn vermogen, te bevorderen, zie Ik den uitslag dier pogingen en van de beraadslagingen mijner Bondgenooten, welke dit Rijk gewaarborgd en den tegenwoordigen toestand van deszelfs Zuidelijke gewesten tot een onderwerp hunner ernstige overwegingen gemaakt hebben, met kalmte te gemoet.

Het leger heeft zich, over het algemeen, wegens deszelfs dapperheid, met matigheid gepaard, Mijne tevredenheid waardig gemaakt. Ik moet intusschen diep betreuren, dat, in de laatste tijden, een zoo groot gedeelte van hetzelve, door verkeerde begrippen of bedriegelijke beloften misleid, eed en pligt verzaakt en zijne vaandels verlaten heeft.

Onder de omstandigheden, waarin het Koningrijk zich bevindt, en die zoo sterk verschillen van den staat van vrede, heb Ik Mij verpligt gevonden, uwe tegenwoordige zitting te 's Gravenhage te openen. Het strekt Mij tot genoegen, bij die gelegenheid ter kennis van U Edel Mogenden te brengen, dat Ik bij voortduring van de vreemde Mogendheden de verzekering ontvange van hare opregte deelneming en van hare vriendschappelijke gevoelens.

Het is Mij niet minder aangenaam, aan U Edel Mogenden te kunnen mededeelen, dat de moed en volharding der krijgsmagt een einde hebben gemaakt aan den oorlog, die het eiland Java heeft geteisterd, en dat op de verdere Overzeesche bezittingen, volgens de laatste berigten, eene gewenschte rust bleef heerschen.

De oogst is over het algemeen, ten gevolge der menigvuldige regens, min voordeelig geweest; Ik heb alle voorzorgen genomen, die onder mijn bereik waren, ten einde gedurende den naderenden winter in de behoeften der armen en minvermogenden zoude kunnen worden voorzien.

De inwendige toestand van het Rijk levert voor het tegenwoordige een onoverkomelijk beletsel op, om, op goede gronden, den staat van ontvangsten en uitgaven voor het naastvolgend jaar te begrooten. Het is mij daarom meest verkieslijk voorgekomen, de voortduring van hetgeen bestaat, zoo veel doenlijk, te verzekeren. Een ontwerp van wet, daartoe strekkende, en waarbij dan ook alle veranderingen, welke in de gewone inkomsten zouden hebben plaats gehad, buiten uitvoering zullen blijven, zal eerstdaags aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

Naar aanleiding der verklaring, bij de opening uwer jongste buitengewone zitting gedaan, is door Mij een maatregel genomen, om voorloopig in de dringende behoeften der schatkist te voorzien; de vaderlandsliefde der ingezetenen doet het welgelukken van denzelven hopen. Die maatregel behoort echter door nadere wettelijke bepalingen te worden opgevolgd, welke in den loop dezer zitting ter tafel van U Edel Mogenden zullen worden gebragt.

Hoe bezwarend de staat van zaken ook zijn moge, behoort niettemin ten aanzien van de uitdelging der staatsschuld, aan het beloofde voldaan te worden, en Ik stel Mij dierhalve voor, ook een ontwerp omtrent den inkoop en de aflossing van schuld aan Uwe Vergadering voor te dragen.

Tot krachtdadige beteugeling en bestraffing van bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zouden mogen veroorloven, om in de getrouw geblevene gewesten en streken de gemoederen in gisting te brengen, en den opstand, ware het mogelijk, voort te planten, zal insgelijks de medewerking van U Edel Mogenden door Mij ingeroepen worden. Ik heb het intusschen dringend noodzakelijk geacht, hieromtrent voorloopige maatregelen te nemen, en voorschriften van toezigt en voorzorg, met opzigt tot vreemdelingen en doorreizende personen, vast te stellen.

Ter voldoening aan den billijken wensch, door U Edel Mogenden bij onderscheidene gelegenheden geuit, was het tijdstip der invoering van de nationale wetgeving en der regterlijke instellingen door Mij op den 1sten Februarij van het volgende jaar bepaald. De opstand, in de Zuidelijke provinciën uitgebarsten, maakt het thans onmogelijk, dien wensch op het vastgestelde tijdstip te verwezenlijken, en zal dan ook uit dien hoofde met de aanvankelijke vestiging van den Hoogen Raad voor als nog niet kunnen worden voortgegaan.

Edel Mogende Heeren! de snelle loop der gebeurtenissen, door welke dit Rijk sints weinige weken geschokt is, kan van invloed

worden op meer andere onzer instellingen; de uitkomst dier gebeurtenissen is nog niet te voorzien; en de geheel onverwachte tijdingen, heden uit Antwerpen ontvangen, strekken op nieuw ten bewijze van den dagelijkschen voortgang der daadwerkelijke scheiding tusschen de twee groote afdeelingen van het Rijk.

Ik verbeide evenwel die uitkomst met vertrouwen; want mijn geweten is gerust. Ik mag bij voortduring rekenen op uwe medewerking, op die der getrouwe Noordelijke gewesten, op de ondersteuning Mijner Bondgenooten, die het staatkundig stelsel van Europa steeds zullen handhaven, en Ik sta nog aan het hoofd van een volk, welks godsdienstige zin den besten waarborg schenkt voor de beschermende hoede des Almagtigen.

's Gravenhage, 18 October 1830.

XII.

PROCLAMATIE.

Belgen!

Sedert Ik bij Mijne Proclamatie van den 5^den^ dezer tot u gesproken heb, heb Ik uwen toestand zorgvuldig overwogen; Ik besef denzelven, en erken u voor een onafhankelijk volk.

Ik zal u dus, zelfs in die gewesten, alwaar ik eene groote magt uitoefen, niet in het minst belemmeren in het gebruik maken van uwe regten als staats-burgers.

Verkiest vrijelijk, en op dezelfde wijze als uwe landgenooten in de andere provinciën, afgevaardigden tot het Nationaal Congres, hetwelk eerlang zal plaats hebben, en gaat daar over de belangen van het vaderland raadplegen.

Ik stel Mij in de provinciën, die Ik bestuur, aan het hoofd der beweging, welke u tot eenen nieuwen en vasten staat van zaken leidt, die zijne kracht van den aard des volks ontleenen zal *(dont la nationalité sera la force.)*

Zietdaar de taal van Hem, die Zijn bloed gestort heeft voor de onafhankelijkheid van uwe gewesten, en die zich thans met u vereenigt in uwe pogingen, om uwe staatkundige onafhankelijkheid te vestigen.

Antwerpen, 16 October 1830.

(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje.*

XIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Uit de proclamatie door Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, den 16^den^ dezer te Antwerpen uitgegeven, en waarvan de aanleidende oorzaken Ons even weinig bekend zijn, als de gevol-

gen daarvan door Ons kunnen berekend worden, blijkt intusschen ontwijfelbaar, dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke provinciën thans geheel heeft opgehouden.

In die gesteldheid van zaken, moeten onze zorgen zich van nu voortaan geheel uitsluitend tot de getrouwe Noordelijke provinciën bepalen, zoodat niet slechts derzelver middelen en krachten eeniglijk voor hare belangen zullen worden aangewend, maar alle maatregelen van het grondwettig gezag alleen die provinciën betreffen moeten. Naar dit beginsel zullen de voorstellen zijn ingerigt, die Onzentwege in deze zitting aan uwe Vergadering zullen worden aangeboden; Wij verlangen, dat dezelve ook bij U Edel Mogenden uit dat oogpunt beschouwd en behandeld worden, en dat U Edel Mogenden zich van nu af aanmerken, als eeniglijk en alleen vertegenwoordigende de Noordelijke provinciën, alles in afwachting van hetgeen ten aanzien der Zuidelijke gewesten, met overleg onzer Bondgenooten, zal worden beslist.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes Heilige bescherming.

's Gravenhage, 20 October 1830.

(Get.) WILLEM.

XIV.

PROCLAMATIE.

Belgen! Ik heb getracht u al het goede te doen, wat in mijn vermogen was; maar het heeft mij niet mogen gelukken, het edele doel te bereiken, waartoe alle mijne pogingen strekten; de bevrediging namelijk van uwe schoone gewesten.

Gij zult thans in het Nationaal Congres, dat voorbereid wordt, over de belangen des vaderlands raadplegen. Ik meen dat Ik, voor zoo ver dit van mij afhing, mijnen pligt jegens u vervuld heb, en dat Ik eenen nog veel treuriger pligt vervul, door mij van uwen bodem te verwijderen, ten einde elders den uitslag der staatkundige beweging van België af te wachten. Mijne wenschen zijn echter van verre zoowel als van nabij, met u, en Ik zal altijd tot uw wezenlijk welzijn trachten mede te werken.

Ingezetenen van Antwerpen, die mij gedurende mijn verblijf in uw midden zoo vele bewijzen van gehechtheid hebt gegeven, Ik hoop in gelukkiger tijden tot u te zullen terugkomen, en tot vermeerdering van de welvaart dezer schoone stad te kunnen bijdragen.

Gegeven te Antwerpen, 25 October 1830.

(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje.*

XV.

Wij WILLEM, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz. enz. enz.

Herzien Ons besluit van den 4den dezer, n°, 30, houdende opdragt aan Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, der tijdelijke waarneming, in Onzen naam, van het bestuur over alle de gedeelten der Zuidelijke provinciën, waar het grondwettig gezag erkend wordt;

En in aanmerking nemende, dat het Ons uit de onderscheidene akten van dat bestuur gebleken is, dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke provinciën geheel heeft opgehouden;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De opdragt, bij Ons besluit van den 4den dezer, n°. 30, aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje gedaan, wordt gehouden voor vervallen.

Art. 2. Ons bestuur, overeenkomstig de Grondwet, zal zich van nu voortaan bepalen tot de Noordelijke provinciën en het Groot-Hertogdom Luxemburg, en zulks tot zoo lange ten aanzien der Zuidelijke provinciën, met overleg Onzer Bondgenooten, nader zal zijn beslist.

Art. 3. De vestingen Antwerpen, Maastricht en Venlo zullen desniettemin door Onze krijgsmagt bezet blijven, en voor zooveel zulks niet reeds geschied is, in staat van beleg gesteld worden, zoodra Onze Opperbevelhebbers in dezelve dit zullen noodig oordeelen.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, aan Onzen beminden tweeden Zoon, Prins Frederik der Nederlanden, Admiraal en Kolonel-Generaal, aan de hoofden der departementen van algemeen Bestuur, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 29sten October des jaars 1830, van Onze Regering het zeventiende.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) J. G. de Mey van Streefkerk.

XVI.

SIRE!

De Staten-Generaal der aan Koning en Grondwet getrouw geblevene Nederlanden brengen bij het openen dezer gewone zitting, aan Uwe Majesteit hunne eerbiedige hulde toe, met de opregtste gevoelens van verknochtheid en vaderlandsliefde, die hen steeds bezielden, maar tevens met die van de diepste smart en verontwaardiging, over den gewapenden afval van het wettig gezag in de Zuidelijke gewesten des Rijks.

Ook Wij, Sire! koesterden nog eenige hoop, dat onze jongste buitengewone beraadslagingen, waarbij schier alle de vertegenwoordigers des ganschen Nederlandschen volks Uwe Majesteit de betui-

ging toebragten hunner liefde en trouw, eenen gunstigen invloed tot bevrediging zouden uitgeoefend hebben. Thans betreuren wij het, met Uwe Majesteit, dat noch die raadplegingen, noch Uwer Majesteits daarmede instemmende verklaarde gezindheid, om in een grondwettig onderzoek te treden van geopperde bezwaren, noch de pogingen der krijgsmagt van den Staat, tot ondersteuning van den wensch der welgezinden en demping des opstands aangewend, met eenen voorspoedigen uitslag mogten bekroond worden. Wij zien met rouw en droefheid, dat eene misleide en opgeruide menigte eene der welvarendste landstreken van Europa, welke de ruimste bescherming van burgerlijke, staatkundige en godsdienstige vrijheden onder Uwer Majesteits regering genoot, uit snoode muitzucht, gepaard met drieste ondankbaarheid, heeft gemaakt tot een afschuwelijk tooneel van regeringloosheid en ellende.

Zoo werd de band verscheurd, welke, ten gevolge der Europesche staatkunde, een deel der Nederlanden, vroeger van eigen staatkundig bestaan verstoken, en daardoor welligt minder rijp voor ware vrijheid, op het innigst aan den staat der van ouds vereenigde Nederlandsche gewesten moest verbinden.

Een gevoel leeft nu in het gansche oude Nederland, de wensch om dien band, bestemd ter bevordering van gemeenschappelijken voorspoed, doch die zooveel onheils berokkende en geweldig werd verbroken, thans ook regelmatig ontbonden te zien.

In die beschouwing reeds bevestigd door Uwer Majesteits openingsrede, ontvingen wij met de meeste voldoening Hoogstdeszelfs gewigtige boodschap van den 20sten dezer, welke ons daarin versterkte. Van nu af ons eeniglijk en alleen als Vertegenwoordigers der Noordelijke provinciën aanmerkende, zullen ook wij, behoudens de schikkingen tot regeling der afscheiding, onder behoorlijke inachtneming van de regten der schuldeischers van den Staat, en in afwachting van den uitslag der onderhandelingen met de Mogendheden, en van de wijzigingen die de Grondwet vorderen mogt, ons verpligt achten, om uitsluitend het oog te vestigen op datgene, wat in het belang van Oud Nederland behoort te worden beraamd en bestendigd.

Wij nemen dan, als Staten-Generaal van dat Nederland, hetwelk door het vertreden der Grondwet, elders, niet van de waarborgen, die zij verleent, mag verstoken zijn, het door Uwe Majesteit ons medegedeelde eerbiedig aan, zoo ten aanzien van de betrekkingen met de buitenlandsche Mogendheden, als van Hoogstdeszelfs bedoelingen voor de toekomst en de voorloopig genomene maatregelen ter voorziening in de behoeften der schatkist, ter wapening, ter beteugeling van alle woelingen en ter verzorging van de behoeften der minvermogenden gedurende den winter.

Wij berusten daarbij voor het tegenwoordige in het door de tijdsomstandigheden noodwendig geworden uitstel van de invoering der nieuwe wetgeving.

Wij zullen in het belang der Noordelijke gewesten alle de wetsbepalingen in ernstige overweging nemen, welke ons omtrent de geldelijke aangelegenheden zullen voorgedragen worden, opdat de-

zelve met de meest mogelijke zorg, naauwkeurigheid, eenvoudigheid en spoed mogen worden geregeld.

Wij beamen ten volle den lof, door Uwe Majesteit toegekend aan dat deel der legermagt, welks dapperheid en onbezwekene trouw luisterrijk uitblonk in tegenstelling van den schandelijksten afval.

Met bijzonder genoegen ontvangen wij de mededeeling der gelukkige voleindiging van den oorlog op het eiland Java en van het herstel of behoud der rust aldaar en in alle de overzeesche bezittingen, en wij zien daarin een nieuw bewijs, dat Nederlands zeelieden en krijgsknechten zich den roem hunner voorvaders allezins waardig blijven maken.

Doch Sire! wij mogen ons tot deze verklaringen niet bepalen; maar voelen ons door het gewigt der omstandigheden gedrongen om, nu de band is losgemaakt, welke ons niet zelden verpligtte, onze wenschen slechts ten halve te uiten, dezelve thans, in het belang alleen van het oud Vereenigd Nederland aan U. M. met vrijmoedigheid en vertrouwen te openbaren. Wij moeten daarbij voornamelijk aandringen op de zorg ter verdediging van het grondgebied van den Staat, door de onverwijlde vorming eener legermagt, op welke in alle omstandigheden kan gerekend worden. — Van Uwer Majesteits wijsheid en voorzigtigheid mogen wij dit verwachten, daar reeds de openbare blijken bestaan, dat die zorg en die der instelling van een onvermengd Noord-Nederlandsch Bestuur, Hoogstdenzelven bezig houden.

Van gelijke beginselen uitgaande, vertrouwen wij, dat, tot zoo lange de Zuidelijke gewesten zullen zijn teruggekeerd tot eenen staat van orde, die alleen eene wettelijke afscheiding en het doen gelden onzer regten mogelijk kan maken, Uwe Majesteit wederkeerig zal opgeheven achten alle die verbindtenissen en verpligtingen, die als een gevolg der vereeniging ten behoeve dier gewesten bestonden, zoo ten aanzien der vaart op de koloniën, als van andere aangelegenheden.

Met hetzelfde vertrouwen mogen wij de voordragt te gemoet zien van al wat strekken kan ter opheffing van zoodanige belemmeringen, als onzen handel en nijverheid, in het algemeen belang des geheelen Rijks, gedrukt hebben, en welke niet langer als opofferingen van onze zijde kunnen worden gevorderd.

Verlangend zien wij ook die voordragten te gemoet, die strekken moeten tot opbeuring van het vertrouwen op onze geldelijke aangelegenheden.

Op die wijze, Sire! zullen wij in de rampen en verliezen, ons zoo onverdiend door den opstand aangebragt, eene aanvankelijke vergoeding vinden, en de oud Nederlandsche natie zal volgaarne, uit alle hare krachten, medewerken, niet alleen ter verdediging van den dierbaren geboortegrond, waartoe zij zoo volvaardig en met de bewonderenswaardigste geestdrift toesnelt, maar ook tot stijving van 's lands schatkist, door alle die middelen, welke het eervol behoud der goede trouw en de herstelling en instandhouding van het openbaar crediet vereischen.

De gerustheid des gewetens is het loon der deugd; — dat loon

mag Uwe Majesteit ten deel vallen. Met Hoogstdenzelven zullen wij vol vertrouwen de uitkomst verbeiden. En terwijl wij van de staatkunde van Hoogstdeszelfs Bondgenooten, die het Koningrijk der Nederlanden vestigden en waarborgden, verwachten, dat zij de voortduring niet langer zullen gedoogen van den tegenwoordigen rampzaligen en gevaarlijken toestand der Zuidelijke gewesten, zullen wij, met de natie die wij vertegenwoordigen, gedachtig aan voorouderlijke deugd en roem, bij de inspanning aller krachten, het oog gerigt houden op die Voorzienigheid, wier beschermende hoede dit land, hoe klein en hoe geteisterd, vaak heeft bewaard en gered.

's Gravenhage, 28 October 1830.

XVII.

SIRE!

Het is doordrongen van een diep gevoel van gehechtheid aan het Vaderland, van getrouwheid aan den Vorst, die het regeert, en van hunne dure verpligting, om ook in hunne betrekking mede te werken ter handhaving van de eer en onafhankelijkheid des Rijks, dat de Staten-Generaal in deze buitengewone oogenblikken, den troon eerbiedig naderen, oordeelende, dat zij, na de gewigtige hun gedane mededeelingen voor het volk, door hen vertegenwoordigd, en voor gansch Europa, moeten openleggen de gevoelens, die hen bezielen; opdat de plegtige uitdrukking daarvan moge strekken ten bewijze der eensgezindheid, welke tusschen het Nederlandsche volk en zijnen Koning duurzaam bestaat, en opdat de stem ook van dat volk, bij de woelingen van anderen, moge wegen in de schaal der Europesche staatkunde.

Onder de gebeurtenissen toch der laatst verloopene maanden, die het staatsgebouw op zijne grondvesten deed schudden, heeft Noord-Nederland een schouwspel, zijner waardig, opgeleverd. Terwijl zich in de Zuidelijke gewesten een doldriftige omwentelingsgeest vertoonde, en deze daardoor als tot verbijstering gebragt, zich zonder regt of reden geweldddadig losscheurden, schaarde de bevolking der Noordelijke, het ware vrijheidsgenot van de losbandigheid onderscheidende, zich eenparig onder de banier van orde en wet. Terwijl elders ook de jeugd door eene valsche geestdrift wordt weggesleept, gorden de kweekelingen onzer hoogescholen de wapenen aan ter handhaving van het regtmatig gezag, en niet alleen onze jongelingen, de bloem der natie, maar mannen van allen rang en stand, sluiten zich ter afwending van het uit het Zuiden dreigend gevaar, aan onze trouwe en dappere land- en zeemagt, en onze van alle zijden toegesnelde schutterijen aan. Allen (hunnen moed en ijver zal eenmaal de geschiedenis regt doen wedervaren) ziet men eendragtig op de roepstem van Uwe Majesteit leven en vermogen aanbieden, tot behoud van het nationale bestaan en ter verdediging van den vaderlandschen grond.

Billijk had men mogen verwachten, dat dit schouwspel in tegenstelling van den Belgischen opstand, zoo al niet overal de menigte, althans de Europesche regeringen van het roekelooze en baldadige van dien opstand, welke zonder eenige verschoonende aanleiding is uitgebarsten, zoude hebben kunnen overtuigen.

Geenszins scheen men daarentegen zich te kunnen voorstellen, dat zoodanige afval bij de Mogendheden onverschillig niet alleen zoude worden aangezien, maar ook erkenning en steun erlangen. Bezwaarlijk is het alsnog voor ons deze staatkunde, op een beginsel van niet-tusschenkomst gebouwd, met het regt der volken overeen te brengen.

De van wege Uwe Majesteit ons gedane mededeelingen, nopens den loop der onderhandelingen te Londen, moesten mitsdien bij ons een pijnlijk gevoel doen ontstaan, toen wij daarin zulk eene strekking vermeenden te ontwaren.

Wij zagen daaruit, dat door Uwe Majesteit de tusschenkomst der Mogendheden, als onderteekenaars der traktaten van Parijs en Weenen, alleen was ingeroepen tot demping van den opstand, en dat Hoogstdezelve was toegetreden tot eene wapenschorsing, waarbij het grondgebied van den Staat der Vereenigde Nederlanden werd gehandhaafd.

Wij deelen in de smart, welke de beschikkingen der Gevolmagtigden bij Uwe Majesteit hebben verwekt; want hoezeer noch de Staten-Generaal, noch het volk dat zij vertegenwoordigen eene hereeniging met de Zuidelijke gewesten verlangen, maar integendeel eene geheele afscheiding hun denkbeeld en begeerte is, zijn zij van oordeel, dat de erkenning der Belgische onafhankelijkheid uitdrukkelijk behoort gepaard te gaan met het vaststellen van billijke voorwaarden, opzigtelijk de schadeloosstelling voor gedane opofferingen, de zekerheid en onafhankelijkheid van het voormalig grondgebied der Vereenigde Nederlanden, daaronder begrepen de bezittingen van den Staat buiten Europa, de splitsing en verevening der schuld, en de waarborgende regeling van alle wederzijdsche aangelegenheden.

De Staten-Generaal, Sire! alzoo instemmende met Uwer Majesteits gevoelens, huldigen de wijze, waarop dezelve waardiglijk zijn uitgedrukt bij Hoogstdeszelfs ons medegedeelde verklaringen, wier slotsom is: *afscheiding van België, met beding van billijke voorwaarden.*

Doch, Sire! zal dit doel bereikt worden, dan moeten de nog bezetene waarborgen en onderpanden, wier behoud daartoe strekken kan, thans vooral met kracht worden vastgehouden; wij bedoelen geene toerustingen tot herovering van België, maar wij verlangen de handhaving onzer eigene grenzen, zoowel als van onze militaire stellingen, des te noodiger tegen eenen vijand, bij wien de stem der Mogendheden geene genoegzame kracht schijnt te bezitten, om zijne stroopbenden in toom te houden, of de banden onzer wederregtelijk nog gevangen gehoudene krijgslieden te doen slaken.

Daartoe vertrouwen wij op de deswege mede door Uwe Majesteit

gedane verklaringen, zoowel omtrent Hoogstdeszelfs tot nu toe gehoudene handelwijze, als omtrent die, welke het gevolg zoude kunnen worden der niet-nakoming van gelijktijdig opgelegde verpligtingen.

Het is dan ook met welgevallen, dat wij de laatste mededeeling hebben ontvangen, van wege Uwe Majesteit ons gedaan; wij vleijen ons, dat daardoor de spoedige vaststelling van billijke hoofdvoorwaarden zal worden bevorderd. Daarbij toch heeft de natie een dringend belang, opdat, gelijk zij reeds het onschuldig slagtoffer der aan haar door den afval berokkende rampen is geweest, zij niet aan verliezen worde blootgesteld, die het openbaar crediet en het volksbestaan in de toekomst zouden ondermijnen, en aan de regtmatige schuldeischers van het Rijk den noodlottigsten slag toebrengen.

Na aldus, Sire! aan de behoefte voldaan te hebben, welke wij gevoelden, om met rondborstigheid ons over deze hooge aangelegenheden te uiten, vinden wij ons niet minder gedrongen, om aan Uwe Majesteit onze dankbetuiging over te brengen voor de toegezegde zorg, ten aanzien der voor te dragen regeling onzer eigene staatshuishouding en der wijzigingen in de grondwet gevorderd.

Ja, Sire! zullen de Vereenigde Nederlanden, als voorheen eenen afzonderlijken staat uitmakende, uitzigt kunnen hebben op het behoud van hun onafhankelijk bestaan; zullen hunne ingezetenen mogen hopen op bloei en welvaart, bij verevening en vergoeding der geledene schaden; zal de Staat aan zijne verbindtenissen kunnen blijven voldoen, dan moet niet alleen, ter verkrijging en bepaling van regtmatige voorwaarden, naar buiten alles worden aangewend; maar onze inwendige staatshuishouding behoort die wijzigingen te ondergaan, welke, bij vereenvoudiging, tevens groote bezuinigingen mogelijk maken, zonder eenige der waarborgen, tot verzekering der openbare vrijheden en 's lands welbegrepen belang vereischt, te krenken. Buiten die waarborgen toch kan geene Regering duurzaam orde en rust bewaren. De Staten-Generaal zien de van wege Uwe Majesteit aangekondigde voordragt van wet, daartoe betrekkelijk, met verlangen te gemoet; zij zullen dan met kalmte en naauwgezetheid beöordeelen, hoedanig het beginsel der ministeriële verantwoordelijkheid en de verdere wijzigingen, welke de omstandigheden mogten vorderen en de ervaring aanraden, in onze Grondwet, overeenkomstig haren milden geest, te maken, zouden kunnen en moeten worden gevestigd, en op de wijze, bij die Grondwet zelve voorgeschreven, tot stand gebragt.

Sire! ook wij gevoelen al het gewigt en het drukkende der moeijelijke omstandigheden, waarin wij gewikkeld zijn; al het grievende en onverdiende der rampen, die ons treffen; maar wanneer wij daarbij opmerken den geest van eensgezindheid, van orde, van edelmoedige zelfsopoffering, welke de Oud-Nederlandsche natie bezielt, en de veerkracht en blijken van vaderlandsliefde, die zij ten toon spreidt, dan wanhopen wij niet, maar meer en meer wordt onze ijver aangevuurd, om, op het voetspoor onzer vaderen, in het vertrouwen op de hulp des Almagtigen, met volhar-

ding voort te gaan, en om, onder het loeijen der stormen, aan Europa en de beschaafde wereld het bewijs te geven, wat eenstemmigheid en ware vrijheidsliefde, eerbied voor, en gehechtheid aan het wettig gezag, moed en inspanning van krachten vermogen, en hoe de Nederlandsche natie, bij afschuw van oproer en geweld, voor de onafhankelijkheid van haar beperkt grondgebied goed en bloed veil heeft, en alzoo aanspraak mag maken op de achting der natiën en de eerbiediging harer regten door Koningen en Vorsten.

's Gravenhage, 7 Februarij 1831.

XVIII.

PROCLAMATIE.

Aan de bewoners der gewesten, waar het leger van Z. M. den Koning der Nederlanden zal doorgedrongen zijn.

Aan het hoofd van het nationale leger der Nederlanden, heb ik den voet gezet op uwen grond. Ik kom de vreedzame bewoners dezer gewesten geruststellen over de bedoeling van deze vijandelijke daad.

Geene zucht naar overwinning of wraak bezielt het leger en zijnen aanvoerder.

De Koning, mijn Vader, zendt mij met geen ander doel herwaarts, dan om billijke en regtmatige voorwaarden te verkrijgen van scheiding tusschen de gewesten, die Hem getrouw zijn gebleven, en die, welke zich aan Zijne heerschappij onttrokken.

Wij doen den oorlog aan, om te spoediger een' duurzamen vrede te bewerken.

Aan de rustige bewoners van den grond, waarop Ik thans sta, waarborg Ik bescherming en veiligheid; zelfs ondersteuning beloof Ik aan hen, die der goede zaak zijn toegedaan.

Moge soms hier of daar eenige ongeregeldheid worden gepleegd, dat altijd onvermijdelijke kwaad van een talrijk leger, elke klagt, die de inwoner doet, zal door de legerhoofden worden gehoord. Op het bewijs van het misdrijf zal de strenge straf onmiddellijk volgen.

Gegeven in ons hoofdkwartier, den 2den Augustus 1831.

De Opperbevelhebber van het Nederlandsche leger,

WILLEM, PRINS VAN ORANJE.

XIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij de sluiting opgedragen uwer tegenwoordige vergadering, welke een geheel jaar heeft voortgeduurd, en reeds overmorgen staat vervangen te worden door de nieuwe jaarlijksche bijeenkomst der Kamer.

Deze voortdurende zitting en de toestand van het Vaderland, waardoor zij geboden werd, moesten gevolgen doen verwachten, geëvenredigd aan den drang der omstandigheden.

Die verwachting is in ruime mate verwezenlijkt.

Uwe ijverige en eensgezinde medewerking, Edel Mogende Heeren! bleef onafgebroken de steun der Regering.

Door die medewerking is het openbaar crediet geschraagd, en de schatkist in staat gesteld geworden, om zware, doch onvermijdelijke uitgaven te bestrijden; door haar is in de versterking van het leger voorzien, en zijn rust en orde binnenslands verzekerd; zij blonk uit in de wijze, waarop de mededeelingen aangaande de Belgische zaken, bij U Edel Mogenden zijn ontvangen en beantwoord, en droeg krachtdadig bij tot het aannemen en bewaren eener eerbiedwekkende houding in hoogst moeijelijke staatkundige verwikkelingen; zij heeft vertrouwen ingeboezemd bij het ondernemen van eenen veldtogt, zoo roemrijk en zoo rijk in gewigtige uitkomsten; zij heeft den grond gelegd, om aan andere Staten een benijdenswaardig voorbeeld te geven van zulk eene naauwe vereeniging in zin en doel, niet alleen tusschen de Natie en haren Koning, maar ook onder alle standen en betrekkingen onzer volksmaatschappij, als elders, zelfs in de geschiedrollen van ons Vaderland, vruchteloos zou gezocht worden.

Ik acht mij gelukkig, Edel Mogende Heeren! door den Koning belast te zijn, om Zijnen dank voor die medewerking aan U Edel Mogenden te betuigen, en, mij van dien last kwijtende, verklaar ik tevens uit Hoogstdeszelfs naam Uwe Vergadering te zijn gesloten.

's Gravenhage, 15 October 1831.

XX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De moeijelijke omstandigheden, waarin het vaderland zich sedert meer dan een jaar bevindt, hebben Uwe vorige zitting doen aansluiten aan die, welke Ik heden opene.

In den loop van dat jaar is uwe vergadering achtervolgens bekend gehouden met den gang der gebeurtenissen en onderhande-

lingen, ten gevolge van den gewapenden afval der Belgische gewesten. U Edel Mogenden zullen zich hebben overtuigd, dat de ijverigste pogingen van het bestuur, gedurende al dien tijd, vruchteloos geweest zijn, om, door het verkrijgen van billijke schikkingen, den noodlottigen staat van overspanning te doen ophouden, waartoe het getrouwe Noord-Nederland door den Belgischen opstand gedwongen is.

Intusschen heeft de natie, bij de opofferingen, die daarmede reeds verbonden waren, eene veerkracht ontwikkeld, welke troostrijke vooruitzigten opent. Zij heeft aan Europa het schitterend voorbeeld gegeven van duurzame gehechtheid aan godsdienstige beginselen en aan maatschappelijke orde; zij is ernstig gezind, om zich op dat standpunt te handhaven, en die gezindheid moet op haar aanzien onder de Mogendheden, en op de beslissing van haar lot, van krachtigen invloed zijn.

De vrijwilligers, de schutterijen en militie hebben in dapperheid en volharding gewedijverd met de vaste zee- en landmagt van den Staat; ondersteund door de geestdrift, welke alle mijne onderdanen bezielt, zijn hunne diensten voldoende geweest, niet alleen om den vaderlandschen grond te beveiligen, maar zelfs om eenen vijand, die bijna eene dubbele bevolking telt, op zijnen grond aan te tasten en te verslaan, in het binnenste van zijn land door te dringen, en hem geen middel van redding over te laten, dan het inroepen van vreemde hulpbenden.

Alle de bewijzen van trouw en onverschrokkenheid, door 's Rijks verdedigers gegeven, en daaronder zoo menige daad van uitstekenden heldenmoed, liggen bij ons versch in het geheugen, en zullen in dankbare herinnering blijven bij de nakomelingschap.

Het is dan ook niet noodig geweest den landstorm, welks oproeping bij de opening uwer vorige vergadering werd voorbereid, te doen bijeen komen; van deszelfs leden zullen voor alsnog geene andere dan plaatselijke diensten worden gevraagd, welke zij reeds in vele steden, te zamen met vrijwilligers van alle standen, die zich daartoe aan hen hebben aangesloten, met loffelijken ijver volbrengen.

Er wordt echter niets verzuimd, om, bijaldien de hoop op eene spoedige en behoorlijke schikking nog niet mogt worden verwezenlijkt, zich tot het bedingen van eenen eervollen vrede verder ten oorlog voorbereid te houden.

Daartoe is eene buitengewone ligting der nationale militie en de mobilisatie der manschappen, tot den eersten ban der schutterijen van het tegenwoordig jaar behoorende, bevolen; terwijl de kweekelingen der Hoogescholen en Athenæa, die, zoo moedig te wapen gesneld, onlangs tot de letter-oefeningen zijn terug gekeerd, zich gereed houden, om het zwaard weder op te nemen, zoodra de verdediging of de eer van het Vaderland zulks vorderen.

Te midden van de rampen, die dat Vaderland zoo onverdiend treffen, worden bij voortduring de vriendschappelijke betrekkingen met de andere Mogendheden onderhouden en aangekweekt. De

moeijelijkheden, welke de regeling van de Rijnvaart vele jaren belemmerden, zijn door het sluiten eener overeenkomst met de Rijn-oeverstaten thans uit den weg geruimd, en is die overeenkomst bereids in werking.

Het strekt mij tot genoegen, aan U Edel Mogenden te kunnen mededeelen, dat de staat van den landbouw, over het algemeen, sedert vele jaren niet zoo voldoende was als in het tegenwoordige. De oogst is boven verwachting gunstig uitgevallen.

Terwijl andere Staten door eene heerschende en zich steeds verbreidende ziekte geteisterd worden, is Nederland onder Gods zegen daarvan tot nu toe verschoond gebleven. Reeds in het laatst van het verleden jaar, zijn de noodige maatregelen genomen, om hare overbrenging door de scheepvaart voor te komen; de middelen tot verdere afwending derzelve, en om, bij het onverhoopt inbreken der kwaal, haren voortgang te beteugelen en te stuiten, worden met overleg van deskundigen beraamd en voorbereid.

Handel, scheepvaart en alle daaraan verbondene takken van volksbestaan hebben, door de belemmerde gemeenschap en door de onzekerheid, uit den schok der staatkundige gebeurtenissen en andere omstandigheden geboren, overal en ook in dit Rijk, geleden; deze bijkomende rampen, hoe smartelijk ook, zijn echter uit haren aard voorbijgaande, en zullen derhalve geenen blijvenden invloed op onze betrekkingen uitoefenen.

Het kanaal door het eiland Voorne is dit jaar voor de scheepvaart geopend geworden en voldoet in alle opzigten aan de verwachting.

Het ontwerp van eene nieuwe wet en tarief op de regten van in-, uit- en doorvoer, wordt met zorg overwogen, om vervolgens ter tafel van U Edel Mogenden te worden gebragt; dat ontwerp zal, naar mijne overtuiging, de welvaart van Oud-Nederland meest bevorderen, wanneer hetzelve strekken kan, om eene geheele ontheffing van den handel naar buiten, met eene behoorlijke bescherming van eigene vlag, landbouw en nijverheid te vereenigen.

De inwendige rust, die zoo gelukkiglijk in de Oost-Indische bezittingen is hersteld, oefent eenen weldadigen invloed uit op de onvermoeide pogingen, welke, tot het herstel der geldmiddelen, aldaar worden aangewend. De openingen, daaromtrent in uwe tegenwoordige zitting te geven, zullen daarvan aan U Edel Mogenden doen blijken.

In de West-Indische bezittingen wordt de nijverheid gedrukt door bezwaren, welker leniging zoo veel mogelijk thans het onderwerp is mijner bijzondere aandacht.

De geldmiddelen van den Staat zijn, niettegenstaande de moeijelijkheden, waarin wij ons ten gevolge van den opstand in de Belgische gewesten, bevonden hebben, buiten verwarring gebleven; de medewerking en volharding mijner getrouwe landgenooten hebben de regelmatige nakoming van alle verbindtenissen bevorderd; de voldoening der renten van de publieke schuld is geen oogenblik vertraagd gebleven, en de belangrijke uitgaven voor vloot

en leger hebben maandelijks met de meeste naauwgezetheid plaats gehad.

Bij het zamenstellen der wetten voor de uitgaven van het volgend jaar, en de middelen om die te bestrijden, heb Ik getracht, de meeste spaarzaamheid in de eersten, met het minste bezwaar in de laatsten te doen gepaard gaan. Die wetten zullen eerstdaags aan Uwe Vergadering worden overgebragt.

De toestand van het Rijk maakt groote lasten onvermijdelijk; maar Ik zal dezelve met vertrouwen aan U Edel Mogenden voordragen, bekend, zoo als Ik ben, met de eenstemmige gezindheid van mijn bemind Volk, om alle middelen bij te dragen, die noodig zijn, ten einde aan vriend en vijand te toonen, dat, onder alle de beproevingen, welke het der Voorzienigheid behagen mogt, ons te doen wedervaren, niet slechts in alle de behoeften van den Staat zal kunnen worden voorzien, maar de beginselen, de eer, de vrijheid en het volks-bestaan van Oud-Nederland, op de krachtdadigste wijze gehandhaafd, en alzoo ook deszelfs openbaar crediet en nationale onafhankelijkheid verzekerd zullen worden.

Ik heb het geraden geacht, de reeds aangenomene wetboeken, mitsgaders de wet op de regterlijke organisatie, aan eene herziening te onderwerpen, ten einde dezelve met de belangen der Oud-Nederlandsche gewesten meer in overeenstemming te brengen. — Ik koester de hoop, om reeds in deze zitting van U Edel Mogenden een gedeelte van die gewigtige werkzaamheden aan de beraadslagingen uwer vergadering te zullen kunnen aanbieden.

Edel Mogende Heeren! onze toekomst ligt nog in het duistere; maar wij mogen de beslissing van ons lot met vertrouwen van het wijs en goed bestuur des Allerhoogsten te gemoet zien: want onze zaak is regtvaardig, en alle ingezetenen volharden met godsdienstigen zin in het eenstemmig voornemen, om goed en bloed veil te hebben voor het behoud van het dierbare Vaderland.

's Gravenhage, 17 October 1831.

XXI.

SIRE!

Na de sluiting onzer vorige gewone zitting onmiddellijk weder vergaderd, bieden de Staten-Generaal bij herhaling Uwer Majesteit de betuiging aan hunner onwankelbare trouw en gehechtheid.

Wanneer wij met Uwe Majesteit het oog vestigen op de gebeurtenissen van het afgeloopen tijdvak, dan worden wij van verschillende gewaarwordingen doordrongen. Zoo wij, aan de eene zijde, met fierheid kunnen bogen op de vereenigde krachtsontwikkeling der Natie en harer Regering, en met dankbaarheid gedenken aan de zegeningen, die wij genoten, zoo betreuren wij, aan de an-

dere zijde, vele nog duistere uitzigten in de toekomst; en pijnlijk is ons gevoel bij de gedachte aan de menigvuldige opofferingen, waartoe en eer en belang en liefde tot het Vaderland de Natie blijven verpligten.

Geen Nederlandsch hart of het heeft met aandrift geklopt bij de luisterrijke verrigtingen, welke met zooveel zorg voorbereid, met zoo koen beleid volvoerd, onze krijgsmagt, de kern van alle standen des volks, als in een oogenblik zegevierend hebben gebragt in het midden van een land, dat door trouweloozen afval ons tot vijandschap gedwongen heeft, en in het uur des gevaars alleen bij vreemde hulpbenden heil zocht.

Dankbaar ziet het Vaderland op de daden zijner manmoedige verdedigers; dankbaar op die heldenteelt, die bij vernieuwing bewees, dat het bloed der Nassau's door hunne aderen stroomde. Met regtmatig zelfgevoel verheft zich daarbij Nederland onder de volken van Europa; doch bij de regtvaardigheid zijner zaak had het meer kunnen verwachten, en, lang getergd en verongelijkt, maakt het gegronde aanspraak op de spoedige en volledige erkenning zijner regten en op de billijke regeling zijner belangen. Ja, Sire! dat volk, hetwelk wij trotsch zijn te vertegenwoordigen, is nog bereid, om voor vrijheid en onafhankelijkheid alle krachten in te spannen, met het eenig doel, om eenen eerlijken vrede te erlangen, en vurig wenschen wij, dat vriendschappelijke betrekkingen, met andere Mogendheden onderhouden en aangekweekt, weldra vruchtbare gevolgen mogen hebben ter bereiking van dit doel.

Met erkentenis ontvingen wij de vorige mededeelingen van Uwe Majesteit, omtrent den loop der onderhandelingen, en wij zien steeds met groote belangstelling de zoodanige te gemoet, welke Uwe Majesteit ons omtrent den verderen gang en afloop derzelve zal gelieven te doen.

Tot genoegen strekten ons de mededeelingen van Uwe Majesteit, ontvangen omtrent verschillende aangelegenheden, onzen inwendigen toestand betreffende. Wij danken het der Voorzienigheid, dat, terwijl een betere oogst over het geheel eenige vergoeding opleverde voor vorige onvruchtbare jaren, wij daarbij nog zijn verschoond gebleven van die noodlottige ziekte, welke elders zoo vele verwoestingen aanrigt.

Handel en scheepvaart ondervonden den nadeeligen invloed der tijdsomstandigheden. Hunne belangen evenwel zijn niet uit het oog verloren, en daarvan strekt mede ten getuige de opening van het nuttig kanaal van Voorne. Op dezelve zal, wij durven het verwachten, gunstig werken de verbeterde gesteldheid onzer Oost-Indische bezittingen, waaromtrent Uwe Majesteit ons openingen aankondigt. Wenschelijk ware het, dat ook de West-Indische, door wegruiming der bezwaren, die dezelve drukken, daaraan spoedig dienstbaar konden gemaakt worden. Bovenal zal eene nieuwe wet en tarief op de regten van in-, uit- en doorvoer, niet alleen de scheepvaart en handel, maar ook den landbouw en andere takken van welvaart, kunnen bevorderen, wanneer zij met het dubbel

oogmerk van opheffing en bescherming zal zijn zamengesteld; wij verheugen ons in het vooruitzigt van de spoedige voordragt eener zoodanige wet.

De noodwendig gewordene herziening der wetboeken en der wet op de organisatie der regterlijke magt zal mede een hoogstbelangrijk onderwerp onzer beraadslagingen uitmaken. Reeds heeft Uwe Majesteit ons de middelen voorgedragen, om, bij voortduring, in de getrouwe voldoening der staatsbehoeften te voorzien. Wij zullen die met de meeste naauwgezetheid onderzoeken, daarbij aan de eene zijde in aanmerking nemende, wat de instandhouding van het openbaar crediet en de drang der tijden gebiedend eischen, en aan de andere wat, nevens de zekerheid der geldmiddelen, door spaarzaamheid en orde tot verligting en vermindering der bezwaren onzer landgenooten strekken kan.

Gewigtige werkzaamheden zullen ons weder in deze zitting bezig houden. Wij zullen daaraan al dien ijver en aandacht wijden, welke het Nederlandsche volk met regt van ons vorderen kan. Sire! dat volk heeft behoefte aan de eindelijke regeling zijner buitenlandsche betrekkingen, zoowel als aan de herziening zijner staatkundige instellingen ten gevolge der afscheiding van België. Groot zijn de opofferingen, die de Natie met welwillendheid heeft gedaan en nog doet; zij ziet reikhalzend uit naar eene uitkomst, die haar de vruchten daarvan zal verzekeren, en verwacht die onder Gods zegen van hare Regering en allen, wier vereenigde krachten daartoe bevorderlijk kunnen zijn: onophoudelijk wendt Uwe Majesteit tot dit einde zijne onvermoeide pogingen aan. Aan die verwachting naar ons vermogen te voldoen, zal ook onze duurste pligt wezen; daartoe ons aan Uwe Majesteit aan te sluiten, is onze eenige bedoeling, en zóó, het tijdstip te zien naderen, waarop voor de toekomst zich helderder uitzigten openen, onze vurigste hoop (*).

's Gravenhage, 28 October 1831.

(*) De Heer Collot d'Escury deed, als lid der bezending, die met het overbrengen van dit antwoord aan den Koning was belast geweest, namens dezelve, het navolgend verslag:

«Dat zij haren last heeft vervuld, en met de gewone plegtigheid is ontvangen;

Dat het Z. M. behaagd heeft, na het aandachtig aanhooren van het adres, in zin en substantie te antwoorden:

Dat Z. M. met genoegen de eenstemmigheid gezien had der Staten-Generaal, aangesloten aan de Regering, in het uiten der gevoelens van vaderlandsliefde en trouw, bij het adres uitgedrukt;

Dat zijn hart ook met die gevoelens instemde, en dat Hij alzoo wenschte, de geruststellende verzekering te kunnen geven, welke de vervulling van de billijke wenschen der Natie zou bevatten;

Dat de toekomst echter nog in het donkere bleef, en de Natie alzoo tot volharding zou kunnen geroepen worden, in het handhaven van de eer, de vrijheid en de onafhankelijkheid van den Staat, hetgeen dan ook in den nood met vertrouwen zou geschieden;

XXII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Andermaal eindigt eene gewone zitting van U Edel Mogenden, sints noodlottige gebeurtenissen het Vaderland, ja geheel Europa, schokten.

Ook deze zitting, weder een' vollen jaarkring omvattende, was rijk in gewigtige werkzaamheden, vruchtbaar in weldadige gevolgen; zij sluit zich op eene merkwaardige wijze aan de vorige aan, en vormt met haar een geheel, hetwelk eene treffende plaats zal beslaan in de geschiedenis van Nederland.

Bij de moeijelijke omstandigheden, in welke het vaderland verkeert, bleef eene gewenschte eensgezindheid heerschen; hetzelfde doel, dezelfde krachtige wil, om de regten en de eer van Nederland te behouden en te handhaven, was het onverbreekbaar snoer, hetwelk den Troon en de Natie, hetwelk aller gemeenschappelijke belangen en wenschen in één punt te zamen bond.

Met kalmte, eendragt en beradenheid hebben U Edel Mogenden de pogingen der Regering ondersteund, om dat verheven doel te bereiken.

De Koning gelast mij, Edel Mogende Heeren! U daarvoor dank te betuigen; Hij waardeert uwe medewerking, welke tot de heilrijke uitkomst geleid heeft, dat de zedelijke kracht van den Staat is bevestigd en zijn aanzien naar buiten is toegenomen.

Gelukkige teekenen voorwaar, onder welke deze zitting eindigt! Zij bemoedigen onder den druk van het tegenwoordige; zij boezemen vertrouwen in voor de toekomst; zij voorspellen de zege, welke de geregte zaak verbeidt.

In naam des Konings, verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 13 October 1832.

XXIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Gedurende de laatste maanden uwer pas geslotene zitting, deed zich meer dan eens het gegronde vooruitzigt op, dat Ik, bij de opening uwer tegenwoordige vergadering, aan U Edel Mog. het einde zoude mogen aankondigen van den bezwarenden toestand, waarin het dierbaar Vaderland sints meer dan twee jaren, ten

---

Dat vooralsnog die openingen niet konden gegeven worden, welke billijk worden verlangd; maar dat dit terstond op denzelfden vertrouwelijken voet als tot heden zou plaats hebben, zoodra de omstandigheden het zouden gedoogen;

Dat de regeling onzer binnenlandsche staats-aangelegenheden Zijne aandacht niet ontglipte, maar dat de voordragten daartoe eerst dan met vrucht zouden kunnen geschieden, wanneer de buitenlandsche zouden geregeld zijn. »

gevolge van den Belgischen opstand, verkeert. Mijne billijke verwachting heeft zich echter niet verwezenlijkt. De gematigdheid, van de zijde van Noord-Nederland aan den dag gelegd, en de opofferingen, door Mij zelven aangeboden, in plaats van tot eene redelijke schikking te leiden, hebben laatstelijk slechts eene vermeerdering der Ons tegengestelde eischen voortgebragt. Uwe vergadering zal zich door de mededeelingen, welke Mijnentwege nopens den stand der onderhandelingen staan gedaan te worden, kunnen overtuigen, dat de dezerzijds daarin betoonde toegevendheid de uiterste grenzen is genaderd, welke haar door 's lands bestaan, eer en onafhankelijkheid zijn afgebakend.

Intusschen is het Mij aangenaam, aan U Edel Mogenden te kunnen betuigen, dat Ik van de vreemde Mogendheden veelvuldige blijken ontvange van deelneming.

Niet minder strekt het Mij, in die gesteldheid van zaken, tot genoegen, aan Uwe vergadering de verzekering te geven, dat onze verdedigings-middelen overal langs de grenzen op eenen voldoenden voet gebragt zijn, en dat de toestand der zee- en landmagt, welker geoefendheid en krijgstucht, zoowel als haar volhardende moed, den hoogsten lof verdienen, volkomen beantwoordt aan de zorgen, die daaraan onafgebroken worden besteed.

Mogten onverhoopt de belangen van het Vaderland eene nog grootere krachtsontwikkeling vereischen, dan is daartoe het noodige, van nu af aan, met vol vertrouwen op de gezindheid der Natie, door Mij voorbereid.

De gewestelijke en plaatselijke besturen hebben de werkzaamheden, betrekkelijk de oproepingen en ligtingen voor de nationale militie en schutterijen wederom in dit jaar met orde, beleid en het beste gevolg volbragt. De dienstpligtigen betoonen de grootste bereidwilligheid, om zich aan hunne wapenbroeders aan te sluiten. Allen wedijveren met Onze vaste krijgsmagt in trouwe pligtsbetrachting.

Het lot der betrekkingen van 's lands verdedigers wordt met edelmoedigheid verzekerd, en de gewapende dienst daarenboven door ruime giften van de ingezetenen aangemoedigd.

Niettegenstaande de buitengewone toerustingen binnenslands, zijn Onze koloniën van de noodige schepen en troepen voorzien, en is aan den handel en de visscherijen de vereischte bescherming verleend.

In de Overzeesche bezittingen heerscht de gewenschte inwendige rust.

De minkostbare inrigting, welke in Oost-Indië is kunnen worden daargesteld, en de meerdere uitbreiding aldaar aan den landbouw gegeven, waarvan de weldadige invloed reeds merkbaar wordt ondervonden, wettigen de hoop, dat onze Oost-Indische bezittingen voor het vervolg eene nog ruimere bron voor handel en welvaart zullen openen.

Ook voor de West-Indische volkplantingen is onlangs meer vereenvoudiging in het bestuur verordend; de daaruit voortspruitende

besparing, gepaard met andere begunstigende maatregelen, zal aanvankelijk ter leniging kunnen strekken van de bezwaren, die de nijverheid aldaar drukken, en welker verdere opheffing zooveel mogelijk het onderwerp Mijner bijzondere aandacht blijft uitmaken.

In onzen handel en scheepvaart is veeleer eene toenemende levendigheid dan teruggang bespeurd; door den drang der omstandigheden, in deze of gene rigting belemmerd, hebben dezelve zich, door het beleid onzer kooplieden en reeders, in eene andere strekking weder aanmerkelijk uitgebreid; wij bekleeden dus steeds onder de handeldrijvende volken de plaats die ons toekomt, en die ik wensche, wat ook ontrouw of geweld zouden pogen te ontnemen, aan Mijne beminde onderdanen mede voor de toekomst te verzekeren.

De landbouw is door een vruchtbaar jaar gezegend geworden, en ook in vele andere bedrijven is eene mate van welvaart genoten, die, te midden der rampen, welke het vaderland treffen, onze dankbare opmerking verdient.

In alle de takken van het binnenlandsch beheer is een geregelde gang; de verschillende besturen kwijten zich met orde en naauwgezetheid van hunne pligten.

De staat onzer zee- en rivier-werken is voldoende, en wij hebben dienaangaande dit jaar geene bijzondere onheilen te betreuren.

Kunsten en wetenschappen bloeijen, hoezeer dan ook de tijdsomstandigheden daarop noodwendig van invloed zijn. Het onderwijs, waaraan alle standen dat gevoel van ware vrijheid en verlichting te danken hebben, waardoor Oud-Nederland zoo zeer uitmunt, handhaaft deszelfs roem.

De vernielende ziekte, welke bijkans geheel Europa geteisterd heeft, en waarvan wij, tot voor weinige maanden, nog genadiglijk bevrijd waren gebleven, is eindelijk ook dit Rijk binnengedrongen. In vergelijking met andere landen, levert het geheel getal van hen, welke door dezelve aangetast, en ook van hen, welke daaronder bezweken zijn, geene ongunstige uitkomst op. Algemeene, gewestelijke en plaatselijke maatregelen, met zorg beraamd en uitgevoerd, en ondersteund door den ijver der geneeskunst-oefenaren, werken te zamen, om het kwaad zooveel mogelijk te keer te gaan of te verzachten, en bieden een bemoedigend vooruitzigt aan, dat, onder den Goddelijken zegen, de plaag weldra van ons wijken zal.

Vele belangrijke punten van wetgeving zullen wederom de aandacht Uwer vergadering bezig houden.

Onderscheidene ontwerpen, tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, zijn reeds gereed, om aan U Edel Mogenden te worden aangeboden; Ik koester zelfs de hoop, dat het geheel Burgerlijk Wetboek in deze zitting zal kunnen worden voltooid.

Voortgaande op het reeds ingeslagen spoor, zal Ik ook eerlang bij U Edel Mogenden, benevens de begrooting der staatsbehoeften over het volgende jaar, die middelen doen in overweging brengen,

welke de meest doeltreffende zijn voorgekomen tot bestrijding van dezelve.

Voor de buitengewone uitgaven, die het gevolg kunnen zijn van eenen langeren duur der tegenwoordige omstandigheden, wensche Ik het middel verder aan te wenden, hetwelk, door U Edel Mogenden vroeger goedgekeurd, den bijval der belanghebbenden zóó ruim heeft verworven, dat de noodzakelijkheid van niet vrijwillige bijdragen weldra vervallen was, het openbaar crediet meer en meer gevestigd wierd, en de schatkist, met orde en spaarzaamheid bestuurd, daardoor tot de regelmatige voldoening van alle uitgaven is in staat gesteld gebleven.

Zwaar zijn intusschen de lasten, welke bij voortduring der Natie moeten worden opgelegd, en de toekomst blijft nog beneveld.

Maar de gevoelens van eer en vaderlandsliefde, welke de ingezetenen eendragtelijk bezielen, doen hun die lasten met algemeene welwillendheid dragen, en met geestdrift hunne offers brengen tot handhaving en bescherming van hun volksbestaan.

Die gevoelens mogen ons gerust stellen, Edel Mogende Heeren! Een volk dat, zijner vaderen roem gedachtig, zich in deze dagen, door gehechtheid aan wet en orde, zoo luisterrijk kenmerkt, heeft aanspraak op eerbied van buiten. In deszelfs zamenstemming en in de regtvaardigheid onzer zaak vinden Wij den krachtigsten steun tot gezamenlijke behartiging van 's Rijks belangen en de gegrondste hoop, dat Wij, gesterkt door een vol vertrouwen op den Almagtigen Regeerder der wereld, te zijner tijd aan onze landgenooten de vruchten zullen mogen doen plukken van de edelste volharding.

's Gravenhage, 15 October 1832.

XXIV.

SIRE!

Nimmer, Sire! naderden, bij de opening hunner zittingen, de Staten-Generaal Uwen troon met indrukken als de tegenwoordige. Ook zij koesterden de niet ongegronde hoop dat, door eene redelijke schikking, het doel van aller wenschen, aan den bezwarenden toestand des Vaderlands een einde zoude zijn gemaakt, en zien zich, door de ontvangene mededeelingen, in deze regtmatige verwachting te leur gesteld. Grievend is hun gevoel bij het beschouwen van den loop der onderhandelingen: voorstellen, aan de eene zijde, gekenmerkt door gematigdheid en toegevendheid; eischen, aan de andere, met de eer en het onafhankelijk bestaan der Natie onvereenigbaar; een Staat, schoon klein, niet zonder roem, sints eeuwen onder die van Europa bekend, uit vermeend algemeen belang opgeofferd aan eene bevolking, die zich onlangs daarvan trouweloos en geweldig losscheurde; deelneming slechts bij vreemde Mogendheden, waar eerbied voor regt, hulp en medewerking mogt verwacht worden; dit is het wat ons overal treft.

En wanneer wij met Uwe Majesteit den toestand der buitenlandsche betrekkingen gadeslaan, dan zoude, bij het duistere daarvan, ligtelijk moedeloosheid kunnen geboren worden, zoo niet de eenparige overtuiging van het onregtmatige en onverdiende van zoodanige behandeling de Natie reeds gewillig tot groote opofferingen had gebragt; en zoo niet de zedelijke kracht, welke tot die opofferingen in staat stelde, in haar nog levendig bleef, om er meerdere te brengen aan het behoud des Vaderlands. Die kracht was het, die zich steeds in de hagchelijkste oogenblikken in Nederland op het luisterrijkst openbaarde; die het vroeger tegen de overwegende magt van vereenigde naburen staande hield; die, alle hinderpalen te boven komende, de herstelling van het door den overweldiger van Europa gesloopte staatsgebouw eenmaal voltooide, en die ook nu alleen, onder de leiding van Uwe Majesteit, het schragen kan en moet, tegen de aanmatigingen of aanrandingen van eenen onregtvaardigen afval.

Wij mogen daarvan met vertrouwen de uitwerksels zien in de uitgebreide ontwikkeling onzer verdedigings-middelen, met zooveel zorg en ijver binnenslands voorbereid, en langs de grenzen op zoo voldoenden voet gebragt. De Natie is fier op hare zee- en landmagt; zij draagt roem op hare schutterijen, alle met geen ander doel gewapend, dan tot verdediging van het Vaderland en ter verkrijging van billijke vredes-voorwaarden, zoo reikhalzend bij voortduring verlangd.

Met genoegen vestigen wij, te midden van den druk der tijden, met Uwe Majesteit het oog op de gunstige uitzigten, welke zoowel onze handel, scheepvaart en landbouw, als onze Overzeesche bezittingen nog opleveren, en die ons de hoop geven dat wij, met wijs beleid en moed, wat ook ontrouw of geweld ons zouden pogen te ontnemen, onder de nijvere en handeldrijvende volken eene eervolle plaats zullen blijven behouden. Vlijt en werkzaamheid kenteekenden altijd het Nederlandsche volk; orde en naauwgezetheid zijn aan hetzelve, in de waarneming van bijzondere en algemeene aangelegenheden, eigen. Het onderwijs, onder alle standen verbreid, en ware vrijheid en verlichting alom bevorderende, moet deze nationale deugden steeds aankweeken en levendig houden.

Wij mogen daarbij den Goddelijken zegen niet voorbijzien, welken wij mede eerbiedig erkennen in het afwenden der onheilen, zoo vaak het gevolg onzer ligging aan zeeën en rivieren; maar bovenal in de matiging der vernielende ziekte, die een zoo groot aantal slagtoffers in de meeste landen maakte, en ook tot ons is doorgedrongen. Wij danken het der Voorzienigheid, dat de maatregelen tot leniging, met beleid daargesteld, en allerwege door hulpbetoon en liefdadigheid ondersteund, hebben medegewerkt, om deze plaag alhier met mindere woede dan elders te doen heerschen; zoodat wij de hoop mogen voeden, haar eerlang van ons te zien wijken. Ook onder deze teistering verloochende de Natie hare inborst niet, maar behield die kalmte en beradenheid, welke in rampen het zekerst tot de uitkomst leiden.

Deze kalmte en beradenheid zullen ons mede in dit gewigtig

oogenblik niet verlaten. Wij zullen de voorstellen, door Uwe Majesteit ons aangekondigd, in bedaarde en ernstige overweging nemen. Het Burgerlijk Wetboek, dit zoo aanmerkelijk gedeelte der Nationale Wetgeving, zal alzoo zijne voltooijing weldra kunnen bekomen. Niet minder belangrijk is alles wat tot de handhaving onzer geldmiddelen en van 's Lands crediet betrekking heeft. Dit onderwerp zal onze gansche aandacht vereischen, en met de grootste zorg door ons behartigd worden, opdat door de geschiktste middelen, bij de meeste orde en spaarzaamheid, de lasten, welke de noodzakelijkheid van de Natie vorderen zal, haar zoo min mogelijk drukken.

Zwaar zijn deze lasten; maar eenig is de toestand waardoor zij bevolen worden, en geen Nederlander, die niet, als het de eer en onafhankelijkheid des Vaderlands geldt, daarvoor alles veil heeft. Veel moge worden toegegeven, om in het algemeen belang den vrede van Europa te bevestigen; maar zelfbehoud stelt aan deze toegevendheid palen, wanneer zij de uiterste grenzen is genaderd. Nooit offerde Nederland vrijwillig zijn onafhankelijk bestaan op, en meermalen verdedigde het dit met geringer middelen tegen aanzienlijke overmagt. Nog leeft in aller harten die zelfde gezindheid; nog waakt de God der Vaderen, die in de grootste gevaren redding schonk. Met Uwe Majesteit vestigen wij op den Almagtigen Regeerder ons vertrouwen, en verbeiden, sterk door eenstemmigheid van gevoelen en door de regtvaardigheid onzer zaak, de vrucht eener edele en grootmoedige volharding.

's Gravenhage, 25 October 1832.

XXV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Gedurende uwe tegenwoordige zitting, met welker sluiting ik belast ben, is onze handel en scheepvaart aangerand geworden, en heeft eene groote overmagt het Antwerpsch kasteel aangevallen, waarbij zee- en landmagt den Nederlandschen roem glorierijk gehandhaafd, en hare trouw met het bloed van vele dapperen heeft bezegeld.

Ook de medewerking van U Edel Mogenden heeft de Regering in staat gesteld, om aan deze nieuwe schokken rustig het hoofd te bieden. Eene leening, door de wet uitgeschreven, heeft bijval gevonden in de vaderlandsliefde der natie, en weder in eigen' boezem de middelen aangewezen, om de verdediging van ons erf, van onze eer, van onze onafhankelijkheid te verzekeren. De wet op den landstorm zou, ware het noodig geweest, die verdediging nog meer ontzagwekkend hebben gemaakt. Het crediet van den Staat is bij voortduring gevestigd gebleven; de begrootings- en andere finantiële wetten hebben medegewerkt, om daaraan vastheid te verschaffen.

Te midden van deze en andere soortgelijke werkzaamheden, en in weêrwil van de moeijelijke omstandigheden, in welke het vaderland verkeerde, heeft de wetgeving het belang, om Nederlandsche wetboeken te bezitten, niet uit het oog verloren. Met ijver, maar tevens met omzigtigheid, is de arbeid voortgezet, waardoor dat gewigtig werk allengs zijne voltooijing nadert.

Het aan uwe vergadering medegedeeld tractaat heeft het geweld doen ophouden. Het brengt onze koopvaarders met hunne ladingen in het vaderland terug, en heeft de brave verdedigers van Antwerpens sterkte aan land en Koning, aan hunne betrekkingen wedergegeven.

Op die wijze is het uitzigt hernieuwd op eene eindschikking over de Belgische aangelegenheden, welke voor Nederland en een groot deel van Europa eene langdurige spanning hebben veroorzaakt.

De Koning verlangt, Edel Mogende Heeren! deze eindschikking spoedig tot stand gebragt te zien, en, terwijl alles wordt aangewend, om dit doel, met handhaving van de eer en van het belang van het oude Nederland, te bereiken, zal van de credieten, bij de wet voor de vier volgende maanden verleend, tot buitengewone voorziening in de behoeften van marine en oorlog, zoo spaarzaam gebruik worden gemaakt, als de omstandigheden eenigzins gedoogen.

Ik ben gelast, de verzekering hiervan aan U Ed. Mog. te herhalen, en verklaar, in naam des Konings, deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 17 Junij 1833.

XXVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Zoo ik mij altijd met genoegen in het midden bevinde der Vertegenwoordigers van het edele Volk, dat niet ophoudt, door blijken van deszelfs liefde en trouw, Mij, onder de zorgen des bestuurs op te beuren, het is vooral bij de moeijelijke omstandigheden, in welke Ik nu, voor de vierde maal, uwe gewone Vergadering opene, dat de tegenwoordigheid van U Edel Mogenden Mij welkom is, vermits zij op nieuw de gelegenheid zal aanbieden om, met gemeen overleg, op wederkeerig vertrouwen gegrond, de gewigtigste aangelegenheden van het dierbaar Vaderland te behandelen, en getuigenis te geven van de eenstemmigheid onzer inzigten.

Met dankbaarheid gedenke Ik, bij den aanvang dezer zitting, aan den zegen, welke Mijn Huis, kort na den afloop der vorige, is te beurt gevallen, in de geboorte eener tweede telg van Mijnen beminden jongsten Zoon, en aan de hartelijke deelneming Mijner onderdanen in die gelukkige gebeurtenis.

Onze tegenwoordige betrekkingen met de verschillende Mogend-

heden boezemen gerustheid in; van sommigen derzelve ontving Ik nog dezer dagen bewijzen van wezenlijke vriendschap.

Gedurende den loop uwer vorige zitting werden de onderhandelingen, tot regeling der gevolgen van den Belgischen opstand, tijdelijk vervangen door dwangmiddelen tegen Nederland, waarvan de geschiedenis nog geen voorbeeld, in vollen vrede, opleverde; de latere hervatting dier onderhandelingen, waarin de dezerzijds betoonde toegevendheid en verlangen naar voleindiging door nieuwe zwarigheden werden beantwoord, heeft dusverre niet geleid tot afdoening; U Edel Mogenden zullen uit de mededeelingen, welke mijnentwege binnen weinige dagen daaromtrent aan uwe Vergadering zullen gedaan worden, ontwaren, dat bij die onderhandelingen de eer, de waardigheid, en de wezenlijke belangen van de Natie steeds uitsluitend zijn op het oog gehouden. Ik blijve de hoop voeden op eenen redelijken afloop derzelve, en, mogt ook de staatkunde van Europa de verwachting eener billijke ondersteuning onzer onmiskenbare regten gedeeltelijk te leur stellen, dan nog zal Oud-Nederland zich zijne volharding in de drie laatste jaren niet beklagen; maar met voldoening terugziende op het gegeven voorbeeld van zelfstandigheid en gehechtheid aan wet en orde, te midden van den tuimelgeest der eeuw, zijn gedrag met gerustheid aan het oordeel van tijdgenooten en nakomelingen overlaten.

Onder de smartelijke gewaarwordingen, welke de maatregelen der Engelsche en Fransche Regeringen in het vorig jaar deden ontstaan, vond het vaderlandsch gevoel eene vertroosting in het gedrag der zee- en landmagt, die voor het oog van geheel Europa de eer van den Nederlandschen naam waardiglijk bleven handhaven.

Ik ben innig getroffen geweest over de wijze, waarop de Natie hare erkentenis aan de dappere strijders, aan de gewonden, en aan de nagelatene betrekkingen der gesneuvelden heeft betoond.

De staat onzer krijgsbenden is bij voortduring gunstig; zij blijven den roem ophouden van geestdrift, tucht en geoefendheid; een gedeelte der legermagt is thans door uitgebreide verloven aan deszelfs betrekkingen en gewone werkzaamheden terug gegeven.

De belemmering, welke Neêrlands scheepvaart en handel hebben ondervonden, is met geduld doorgestaan; bij het ophouden van dezelve, hebben onze nijvere landgenooten, tot herstel van het geledene, dadelijk de loffelijkste werkzaamheid aan den dag gelegd.

De landbouw was over het algemeen in ruime mate gezegend, en in vele takken van volksvlijt is een nieuw leven bespeurd, waarvan Ik Mij de beste gevolgen mag beloven, ook in betrekking tot Onze koloniën.

In de Oost-Indische bezittingen heerscht, volgens de jongste berigten, eene gewenschte rust; de verbetering van den staat der geldmiddelen gaat aldaar hand aan hand met de toenemende uitbreiding der teelt van belangrijke voortbrengselen, en van beiden wordt ook in Nederland de weldadige invloed ondervonden.

De West-Indische bezittingen hebben de stremming van gemeenschap, die echter het wederzijdsch verkeer niet geheel heeft doen ophouden, met kalmte verduurd.

In alle onze koloniën heeft onder die omstandigheden de geestkracht der ingezetenen zich ten gunstigste vertoond, en hebben alle standen gewedijverd in bewijzen van verknochtheid aan het moederland.

De binnenlandsche aangelegenheden worden bij voortduring met belangstelling gade geslagen; de Regering ondervindt daarin de loffelijkste ondersteuning der gewestelijke en plaatselijke besturen; zij gaat met beradenheid voort met de invoering van doelmatige vereenvoudigingen.

Alle de deelen van het openbaar onderwijs blijven aan Mijne zorg beantwoorden.

De wetenschappen worden steeds met den besten uitslag beoefend.

Indien de kunsten den druk der tijden noodwendig moeten gevoelen, mag men echter zelfs op dit oogenblik met voldoening wijzen op menig voorwerp, hetwelk de blijken oplevert, dat onze kunstenaars zich niet laten ontmoedigen.

De laatste winter is gelukkig geweest voor onze uitgestrekte zee- en rivier-waterkeeringen; maar de jongste stormen hebben aan dezelve veel schade toegebragt, welker herstelling zonder verwijl is aangevangen.

Onze geldmiddelen zijn in eenen goeden toestand; de ruime deelneming der ingezetenen in de laatste leening, en de regelmatige opbrengst der lasten, door gepaste wetten verzekerd, stellen Mij in staat, om voor het tegenwoordige in alle behoeften te voorzien, en de openingen, welke daaromtrent mijnentwege aan U Edel Mogenden zullen gegeven worden, kunnen, zoo Ik Mij vleije, ten bewijze strekken, dat het openbaar crediet, hetwelk ons bestendig is bijgebleven, op welberekende gronden rust.

De begrootings-wetten, welke Ik eerlang in uwe vergadering zal doen voorbrengen, zullen U Edel Mogenden doen blijken van Mijn verlangen, van den eenen kant, om het stelsel onzer middelen tot een goed geheel te brengen, en van de andere zijde, om de bespoedigde invoering van gelijkmatige lasten over alle de grond-eigendommen door tegemoetkoming te begunstigen.

De titels van het burgerlijk wetboek, welke nog onafgedaan zijn gebleven, zullen insgelijks ter beraadslaging aan U Edel Mogenden worden aangeboden. — Ik vertrouw in staat te zullen zijn, om bovendien nog onderscheidene andere niet min gewigtige gedeelten der nationale wetgeving aan het onderzoek uwer Vergadering te onderwerpen.

Edel Mogende Heeren! Ik rekene wederom als altijd op uwe ijverige medewerking tot bevordering van 's Rijks belangen, gedurende uwe tegenwoordige bijeenkomst. Ik wensche, dat zij niet voorbijga, zonder ons den eindpaal te doen zien van den onzekeren toestand, waarin het vaderland, na den afval der Zuidelijke gewesten, nog verkeert. Volgen wij intusschen met kalmte en standvastiglijk den weg der rede en waarheid, welken wij tot hiertoe, te midden der moeijelijkste omstandigheden, met eendragt hebben bewandeld; zoo mogen wij steeds, onder alle verdere ge-

beurtenissen, met een gerust geweten, en met een onbepaald vertrouwen op den Allerhoogsten, de toekomst verbeiden, die Nederland beschoren is.

's Gravenhage, 21 October 1833.

XXVII.

SIRE!

Indien het voor de Vertegenwoordigers der zoo trouwe als edelgezinde Nederlandsche Natie altijd belangrijk is, Uwe Majesteit in hun midden te aanschouwen en uit Hoogstdeszelfs mond plegtige mededeelingen te ontvangen, zoo ondervonden wij dit te levendiger, bij de hagchelijke onzekerheid, waarin het dierbaar Vaderland door eenen zamenloop van ongehoorde omstandigheden blijft verkeeren, en waarin telkens de uitzigten op eene gewenschte uitkomst falen. Wanneer wij toch den gang der buitenlandsche aangelegenheden, volgens de door Uwe Majesteit ons bekend gemaakte stukken gadeslaan, dan geven ons deze hiervan de droevige bevestiging. — Deed zich nog vóór de opening onzer vorige vergadering de hoop op, om aan onzen bezwarenden toestand een einde te zien, hoe verdween die, gedurende dezelve, bij de zoo onregtvaardig tegen ons in vollen vrede aangewende dwangmiddelen; en werd bij het ophouden daarvan die hoop, door het weder aanknoopen der onderhandelingen, andermaal opgewekt, hoe smartelijk was het, te vernemen dat slechts door nieuwe zwarigheden aan Uwer Majesteits toegevendheid en verlangen naar voleindiging werd beantwoord.

Bemoedigend is intusschen het terugzigt op het voorbeeldig geduld, den onwankelbaren moed en de veelvuldige opofferingen der Natie, bij den druk, welken zij zoo onverdiend leed. Met zelfvoldoening ziet zij op het waardig gedrag harer zee- en krijgslieden, dat zelfs bij vijanden hoogen roem verwierf. Het was de vervulling van eenen heiligen pligt en een natuurlijk uitvloeisel tevens van het Nederlandsch karakter, om zooveel mogelijk het lot der slagtoffers van den onregtmatigsten aanval te helpen verzachten. Eigene kracht en zelfstandvastigheid waren het, welke die natie gedurende de laatste jaren bewaarden voor bezwijken onder de onverklaarbare miskenning harer regten; eendragt, gegrond op vertrouwen en eerbied voor wet en orde, hielden haar staande, ook zonder vreemde ondersteuning. Te midden der beroeringen des tijds, heeft zij getoond wat een eenstemmig volk vermag, wanneer het de handhaving geldt zijner teederste belangen. Niet vruchteloos zal dit zijn, al mogten ook de berekeningen der buitenlandsche staatkunde onze regtmatige verwachting te leur stellen. — Wij blijven nogtans de hoop voeden, dat door het wijs beleid der Regering, waaraan zich het Volk bij voortduring getrouwelijk aansluit, eene billijke en spoedige schikking, welke meer en meer behoefte is geworden, onze betoonde standvastigheid, en Uwer

Majesteits onvermoeide zorgen voor de eer en welvaart des vaderlands, zal bekroonen, en dat wij alzoo ten laatste die aannemelijke afdoening zullen zien tot stand gebragt, waarvan ons de jongste mededeelingen van Uwe Majesteit nogmaals gunstige voorteekenen aanwezen.

Dankbaar erkennen wij met Uwe Majesteit den zegen aan Hoogstdeszelfs Huis ten deel gevallen door de geboorte eener telg van den Prins der Nederlanden. De innig aan dat Huis verbondene Natie verblijdt zich over deze gelukkige gebeurtenis.

Het strekt ons tot opbeuring, dat, bij gevaren en verongelijkingen van buiten, onze binnenlandsche aangelegenheden nog voldoende uitzigten opleveren; dat de landbouw dit jaar over het algemeen gezegend was; de volksvlijt zich uitbreidde, en de handel en scheepvaart zich na de plaats gehad hebbende stremming weder spoedig verlevendigden. Ook verblijdden ons de mededeelingen, door Uwe Majesteit gegeven wegens de verknochtheid der ingezetenen van alle onze volkplantingen aan het moederland, en wegens den voorspoedigen toestand der Oost-Indische bezittingen, wier welvaart op onzen eigenen krachtig moet terugwerken.

Aangenaam was ons de verzekering, dat Uwer Majesteits Regering voortgaat met de invoering van doelmatige vereenvoudigingen in het binnenlandsch bestuur. Deze toch leiden niet alleen tot eene verbetering in de orde van beheer ten behoeve der ingezetenen en der belangen van gewesten, steden en gemeenten, maar zij kunnen en moeten tevens die bezuinigingen bevorderen, welke vooral ook in verhouding tot den staat onzer geldmiddelen dringend noodzakelijk zijn.

Wij erkennen de aanhoudende zorg van Uwe Majesteit voor het belangrijke vak van het openbaar onderwijs. Moge het daaraan steeds beantwoorden, opdat Nederland, ook in dit opzigt, deszelfs verworven roem handhave, en de beoefening van wetenschappen en kunsten, welke te midden der wapenen ijverig werd voortgezet, bij voortduring gewenschte vruchten drage.

Mogten wij ons met den afloop des vorigen winters, die onze zee- en rivier-waterkeeringen onbeschadigd liet, geluk wenschen, zoo moeten wij de gevolgen der jongste stormen betreuren, waardoor gewigtige dijkwerken fel werden geteisterd.

Wij hebben met de grootste belangstelling vernomen, hetgeen Uwe Majesteit ons omtrent den toestand der geldmiddelen aankondigde. Wij hopen en vertrouwen, dat naar mate de voortduring van de buitengewone omstandigheden, waarin wij ons nog bevinden, onzeker blijft, geëvenredigde zorg zal worden aangewend, om ook de buitengewone uitgaven, welke de omstandigheden vorderen, tot het hoogstnoodige te beperken. Uit dit oogpunt vooral, zagen wij met genoegen het verleenen van groote verloven bij het leger, waarvan wij de voortzetting en uitbreiding, zooveel onze toestand gedoogt, wenschelijk achten, als een geschikt middel om, zonder de verlamming onzer strijdkrachten, het hooge doel van bezuiniging der buitengewone geldmiddelen en teruggave der ingezetenen aan hunne gewone werkzaamheden te bereiken.

Wij zullen de aangebodene begrootings-wetten met de meeste zorgvuldigheid overwegen, daarbij inzonderheid het oog vestigende, zoowel op de instandhouding van het openbaar crediet, als op het minst mogelijk bezwaar der ingezetenen bij een welgeregeld en gelijkmatig werkend stelsel van belastingen.

De nationale wetgeving zal van nieuws een onderwerp onzer beraadslagingen uitmaken. Wij zullen de voorstellen van Uwe Majesteit dienaangaande met naauwkeurigheid onderzoeken, ten einde dit hoogstgewigtig werk zijner voleindiging nader worde gebragt.

Sire! de Staten-Generaal hernieuwen wederom de plegtige verzekering van ijverige medewerking tot bevordering van 's Rijks belangen. Ook zij wenschen vuriglijk, dat deze zitting niet voorbij ga, zonder ons den eindpaal te doen bereiken van onzen onzekeren toestand.

Met kalmte inmiddels bestendig voortgaande, en van het verlangen doordrongen, om, in volkomene overeenstemming met Uwe Majesteit, tot het heil hunner landgenooten mede werkzaam te kunnen zijn, zullen zij, even als Uwe Majesteit, met een onbepaald vertrouwen op den Allerhoogste, de toekomst verbeiden, die Nederland beschoren is.

's Gravenhage, 31 October 1833.

XXVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het onderzoeken en vaststellen der begrooting van den Staat; de aanwijzing der middelen, om met gepaste spaarzaamheid in alle noodige uitgaven te voorzien en het openbaar crediet te bevestigen; de voortzetting van het werk der nationale wetgeving; de regeling van de gewone ligting der militie, — deze zijn de belangrijke onderwerpen welke U Edel Mogenden bezig hebben gehouden in de zitting, waarvan de sluiting mij heden is opgedragen.

De uitslag uwer beraadslagingen heeft nieuwe bewijzen opgeleverd van dat heilzame gemeen overleg en van die gewenschte eensgezindheid tusschen de Regering en de Vertegenwoordigers van het Volk, waardoor ons vaderland zich zoo gunstig onderscheidt.

Uit de staatkundige mededeelingen, aan uwe vergadering gedaan, is aan U Ed. Mog. gebleken, dat wij in het uitzigt op eene eindschikking over de Belgische aangelegenheden tot nog toe zijn te leur gesteld geworden.

De Koning, die geene gelegenheid laat voorbijgaan, om van zijn verlangen naar die eindschikking bewijzen te geven, betreurt met U Ed. Mog., dat zij nog niet is tot stand gebragt,

Bemoedigend is het intusschen, Ed. Mog. Heeren! dat het uitzigt, waarvan ik gewage, geenszins is verdwenen; dat er veeleer gegronde hoop bestaat, om het verwezenlijkt te zien, en dat de edele door u vertegenwoordigde Natie geene nieuwe opofferingen

heeft te doen, om alsnog met eene vaste houding en met een regtmatig vertrouwen op hare regering, eene billijke uitkomst te blijven verbeiden.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone vergadering der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 29 April 1834.

XXIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het is Mij des te aangenamer U Edel Mogenden, bij de opening dezer zitting, te kunnen mededeelen, dat onze betrekkingen tot de vreemde Mogendheden geruststellende zijn, en dat Ik van velen bij voortduring de blijken ontvange eener opregte vriendschap, — daar Ik nog altijd ben te leurgesteld in de billijke verwachting eener eindelijke regeling der door den Belgischen opstand zoo onverdiend geschondene regten en belangen van Nederland.

De onvoorziene belemmeringen, in den voortgang der onderhandelingen ondervonden, en welker wegruiming, ondanks de reeds aangewende pogingen, niet in Mijn vermogen is geweest, hebben Mij bedacht doen zijn op maatregelen, om de uit dien staat van zaken voortvloeijende bezwaren voor Mijne beminde onderdanen zoo veel doenlijk te verligten.

Aan de Schutterijën is tot dat einde een uitgestrekt verlof verleend. De lust tot oefening, de krijgstucht, de moed en de volharding, waarin zij gedurende den diensttijd met de vaste krijgsmagt en de militie van den Staat steeds hebben gewedijverd, en de gevoelens, door dezelve, onder het eenstemmig gejuich der ingezetenen, bij den terugkeer tot de haardsteden en gewone bezigheden, aan den dag gelegd, — waarborgen de geestdrift, waarmede zij, op de eerste roepstem, zich op nieuw ten strijde zouden aangorden, om dáár henen te snellen, wáár de handhaving van de eer, de veiligheid en de onafhankelijkheid van het vaderland, derzelver tegenwoordigheid mogt vorderen.

Intusschen is door die verloven waarin ook nu de vrijwilligers bij de zeemagt deelen, in de buitengewone uitgaven voor 's Rijks verdediging, eene vermindering te weeg gebragt, welke de hoop wettigt, dat de kosten voor behoeften van gelijken aard in het volgend jaar geene verhooging van lasten noodzakelijk zullen maken.

Het binnenlandsch beheer blijft in alle zijne deelen regelmatig voortgaan; de regering wordt, in haar toezigt over hetzelve, op eene loffelijke wijze door de gewestelijke en plaatselijke besturen ondersteund.

Voor het openbaar onderwijs wordt bestendig die zorg aangewend, welke het gewigt der zaak vordert, en welke de omstandigheden gedoogen.

De zucht voor de beoefening der wetenschappen en schoone kunsten verflaauwt niet.

Hoezeer de dijken en zeeweringen door de stormen en hooge waterstanden in den voorgaanden winter veel hebben geleden, mogen wij Ons echter in de bewaring voor gevreesde groote dijkbreuken en overstroomingen dankbaar verheugen.

De inwendige middelen van bestaan leveren een bemoedigend geheel op. Terwijl handel en scheepvaart zich bij voortduring herstellen van de schokken, welke zij gelijkelijk met die van andere landen ten gevolge van staatkundige en andere gebeurtenissen hebben geleden, is het tevens verblijdend op te merken, dat ook de zoo belangrijke visscherijën zich in het algemeen staande houden.

In andere takken van nationale nijverheid laat zich een gestadige voortgang bespeuren; verschillende hanteringen, van oudsher in Nederland gevestigd, herleven en breiden zich uit.

De lage stand der graanprijzen doet deszelfs invloed, ook op den vaderlandschen landbouw, gevoelen, en deze deelt in het lot, hetwelk die tak van nationalen voorspoed ook elders ondervindt. De voorzieningen, welke geschikt zouden kunnen zijn, om in overeenstemming met andere belangen den landman en den grondbezitter eene opbeuring te verschaffen en hunne uitzigten te verbeteren, zijn het onderwerp mijner opzettelijke overwegingen.

De inrigtingen, welke Ik in de Oost-Indische bezittingen van den Staat heb doen invoeren, leveren voldoende uitkomsten op.

Die bezittingen zijn thans in de mogelijkheid gebragt, zich van derzelver geldelijke verpligtingen te kwijten, en er bestaat een redelijk vooruitzigt, dat zij daarmede zullen kunnen blijven voortgaan.

De vermeerdering van voortbrengselen aldaar verspreidt haren weldadigen invloed over de scheepvaart en het handels-verkeer met het moederland, alwaar wederkeerig de pogingen om, door eigene voortbrengselen, in de behoeften van Neêrlands Indië te voorzien, daardoor aangemoedigd worden.

De vroegere storing der rust, op een gedeelte van het eiland Sumatra, laat, ten gevolge der genomene maatregelen, geene bezorgdheid over.

In alle de verdere Oost-Indische bezittingen heerscht de volmaaktste orde.

In de West-Indische Koloniën wordt dat zelfde voorregt genoten.

Het strekt Mij tot genoegen, aan U Edel Mogenden de verzekering te kunnen geven, dat de inkomsten des Rijks over het geheel aan de verwachtingen beantwoorden.

Het openbaar crediet, gegrond op de stipte nakoming onzer verbindtenissen en op de erkende Nederlandsche trouw, vestigt zich meer en meer.

De begrootings-wetten voor het volgend jaar, welke gereed zijn om ter tafel van Uwe vergadering te worden gebragt, zullen U Edel Mogenden doen zien, dat Ik, niettegenstaande de moeijelijkheden, welke ons bij voortduring omringen, de vervulling van Uwen en Mijnen wensch, om de uitgaven van het Rijk gelijk te

maken aan deszelfs inkomsten, nog mag doen gepaard gaan met eenige verligting voor de belastingschuldigen.

De, in Uwe vorige zitting, onafgedaan geblevene ontwerpen, tot herziening van eenige titels van het Wetboek van Koophandel, zullen in de tegenwoordige wederom worden voorgedragen, met die verbeteringen, welke zijn voortgevloeid uit eene naauwgezette overweging der vroegere beraadslagingen.

Bovendien zal het grootste gedeelte van het handelsregt, de zeezaken betreffende, aan U Edel Mogenden kunnen worden voorgesteld, en Ik koester zelfs de hoop, dat ook de herziening der wet, betrekkelijk de organisatie van de regterlijke magt en het beleid der justitie, in deze zitting zal kunnen worden tot stand gebragt.

Ik houde Mij verzekerd, Edel Mogende Heeren! dat Uwe vergadering, het groot belang der voltooijing van de nationale Wetgeving waarderende, gaarne met Mij zal medewerken, om daaraan met ijver de laatste hand te leggen.

Alzoo, te midden van de onrust, die in andere landen heerscht, onder inroeping van den Goddelijken zegen, met kalmte en eensgezindheid voortgaande in de regeling der inwendige belangen en de vestiging der Nederlandsche instellingen, naar de behoefte en den geest van onzen landaard, zullen wij ook daardoor toonen, de ware voorgangers te zijn van dat getrouwe volk, hetwelk, gelaten onder onschuldig lijden, en vreemd van de zucht tot nieuwigheden, alleen in standvastigheid, eendragt en gehechtheid aan wet en orde, de echte kenmerken ziet van liefde voor het vaderland.

's Gravenhage, 20 October 1834.

XXX.

S I R E!

Eerbiedig treden, bij de hervatting hunner werkzaamheden, de Vertegenwoordigers der getrouwe Nederlandsche natie voor Uwe Majesteit, om aan Hoogstdenzelven bij hernieuwing hunne hulde aan te bieden.

Niet zonder gemengde gewaarwordingen ontvingen wij de mededeelingen, door Uwe Majesteit aan ons gedaan, betreffende onze buitenlandsche aangelegenheden. Ons verheugende over het geruststellende in onze betrekkingen met de vreemde Mogendheden en de door Uwe Majesteit ontvangene blijken eener opregte vriendschap van velen hunner, hadden wij tevens billijk mogen verwachten dat, ten gevolge dier vriendschappelijke gezindheid, onze belangen en regten tot eene eindelijke regeling zouden genaderd zijn; en teleurstellend zijn voor ons de belemmeringen, welke zich in den loop der daartoe strekkende onderhandelingen voortdurend opdoen. Bij de regtmatigheid echter onzer zaak, op de bescherming des Allerhoogsten en het beleid Uwer Majesteit steunende, blijven wij de opruiming dier belemmeringen, door ons zoo vurig verlangd, hopend en met vertrouwen verbeiden; terwijl de Staten-Generaal eerbiedig

wenschen, van Uwe Majesteit eenige staatkundige mededeelingen te mogen erlangen.

Wij juichen inmiddels alle die maatregelen toe, welke de bezwaren van zoodanigen buitengewonen toestand voor de natie kunnen verligten.

Uit dat oogpunt beschouwen wij het uitgestrekt verlof, aan de schutterijen en de vrijwilligers bij de zeemagt verleend.

Elke verdere daarmede in verband staande en met de zekerheid des lands vereenigbare bezuiniging in de kosten onzer krijgsmagt, waaruit eene vermindering van lasten voor het Nederlandsche volk zoude kunnen ontstaan, zien wij met verlangen te gemoet, en zullen wij met dankbare erkentenis ontwaren.

Heeft Uwe Majesteit hen, die van de schutterlijke dienst zich met zooveel ijver kweten, grootendeels tot hunne haardsteden en betrekkingen tijdelijk doen wederkeeren en hun eene heilzame rust doen genieten, zij blijven niettemin, des houden wij ons verzekerd, met dezelfde zucht tot orde en krijgstucht, met denzelfden moed, met dezelfde liefde voor Vaderland en Koning bezield, welke zij zoo schitterend hebben aan den dag gelegd, en zullen steeds, de nood dit vorderende, met vernieuwde geestdrift de veiligheid en onafhankelijkheid des lands krachtdadig handhaven.

Met levendig genoegen zien wij op de voldoende gesteldheid van vele onzer binnenlandsche aangelegenheden, op den regelmatigen gang van het algemeen beheer, door gewestelijke en plaatselijke besturen loffelijk ondersteund, de nuttige vruchten der zorg aan het openbaar onderwijs besteed, en de voortdurende zucht tot beoefening van kunsten en wetenschappen.

Wij erkennen met dankbaarheid de bewaring voor de gevreesde gevolgen der rampen, in den voorgaanden winter aan onze belangrijke zeeweringen en waterwerken geleden, en hopen dat de hevige stormen, welke thans weder hebben gewoed en reeds belangrijke schade veroorzaakt, geenszins tot voorboden zullen strekken van grootere rampen bij het naderen van een jaargetijde, hetwelk steeds bedenkelijk is voor den vaderlandschen grond.

Een bemoedigend uitzigt daarentegen vinden wij in den algemeen gunstigen staat van vele onzer inwendige middelen van bestaan, in den voortgang van oude en nieuwe takken van nijverheid, de instandhouding onzer visscherijen en de uitbreiding van handel en scheepvaart, die voorname zenuwen van ons volksbestaan.

Dat de landbouw, deze niet minder aangelegen tak onzer welvaart, bij zware lasten den ongunstigen invloed ondervindt der zeer lage prijzen zijner voortbrengsels, en daardoor in eenen kwijnenden toestand verkeert, betreuren wij diep. Het was ons daarom vertroostend te vernemen, dat de zoo noodige opbeuring van den landman en grondbezitter het onderwerp uitmaakt van Uwer Majesteits opzettelijke overwegingen. Wij koesteren den wensch, dat de voorzieningen hiertoe, in overeenstemming met andere belangen, zoo spoedig mogelijk zullen worden tot stand gebragt.

Wij verblijden ons zoowel over de verzekering van Uwe Majesteit, dat rust en orde in schier alle onze koloniën heerschen, als

over de voldoende uitkomsten, welke de maatregelen in de Oost-Indische bezittingen genomen, opleveren. De vermeerdering van derzelver voortbrengsels, waardoor de kwijting harer geldelijke verpligtingen aan het moederland thans mogelijk is, en deszelfs scheepvaart en handel worden verlevendigd, konden door ons niet dan met de grootste belangstelling vernomen worden; terwijl de voortduring en bevestiging van rust, orde en tevredenheid onder de talrijke bevolking onzer overzeesche bezittingen en derzelver gunstige gesteldheid, onder onze vurigste wenschen blijven behooren.

Aangenaam was ons de ontvangene mededeeling, dat de inkomsten des Rijks over het algemeen aan de ramingen beantwoorden, en dat, bij de inachtneming van al wat, overeenkomstig de Nederlandsche trouw, het openbaar crediet kan bewaren, en bij eenige verligting tevens der belastingschuldigen, de begrooting der uitgaven van den Staat voor het volgend jaar met de inkomsten aanvankelijk is overeengebragt.

Dat, bij verligting van lasten, in volgende jaren gelijke uitkomsten zullen kunnen verkregen worden, is de ernstige wensch der Staten-Generaal.

Reeds zijn ons de ontwerpen, welke de geldelijke aangelegenheden betreffen, van wege Uwe Majesteit aangeboden. Zij zullen het onderwerp onzer meest naauwgezette overweging uitmaken.

Niet minder zullen wij ons beijveren om, door het vlijtig onderzoek van al wat tot de nationale wetgeving behoort, met Uwe Majesteit mede te werken tot het doen geboren worden van het heilzame en lang gewenschte tijdstip, waarop aan dat zoo gewigtig werk de laatste hand zal kunnen worden gelegd, en Nederland zijne regterlijke instellingen op vaste grondslagen zal gevestigd zien.

Wij zien dan ook met verlangen de ontwerpen betrekkelijk de organisatie van de regterlijke magt en het beleid der justitie te gemoet, en vleijen ons, dat de dienaangaande door Uwe Majesteit gekoesterde hoop zal verwezenlijkt worden.

Met kalmte op hunnen weg steeds voortgaande, zullen de Staten-Generaal, als vertegenwoordigers eens volks, door echte liefde voor Vorst en Vaderland, en standvastige gehechtheid aan grondwettige instellingen gekenmerkt, naar hun vermogen mede werkzaam blijven, om overeenkomstig de behoeften en den aard der natie, hare belangen te regelen, hare maatschappelijke inrigtingen te verbeteren en te volmaken, en hare ware vrijheid te bevestigen.

's Gravenhage, 29 October 1834.

XXXI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Aan het einde dezer zitting op den afgeloopen werkkring terugziende, kunnen U Ed. Mog. het bewustzijn voeden van 's lands onderscheidene belangen weder met ijver te hebben helpen bevorderen.

Het werk der Nederlandsche Wetgeving werd der voltooijing nader gebragt door de goedkeuring, welke U Edel Mogenden verleenden aan ettelijke titels van het Wetboek van Koophandel; in het bijzonder door het aannemen der Wet tot organisatie van de regterlijke magt.

Door den bijval, welke de intrekking der Wet van 1810 op het onderhoud der dijken bij Uwe Vergadering heeft erlangd, is een nieuw blijk gegeven der eenstemmige bedoelingen van de Regering en de Staten-Generaal.

De maatregelen, bij voortduring noodzakelijk gemaakt door de omstandigheden, waarin het vaderland blijft verkeeren, vonden bij U Ed. Mog. de gewenschte ondersteuning.

Zoo werd weder voorzien in de middelen tot beteugeling van mogelijke onrust en kwaadwilligheid, werd de nationale militie ook voor dit jaar geregeld en werd op nieuw 's lands crediet krachtdadig gehandhaafd.

Bovenal echter was deze zitting merkwaardig door de eenparige goedkeuring, welke de Tweede Kamer schonk aan de begrooting der staats-uitgaven voor 1835.

De Koning stelt bijzonderen prijs op die uitkomst in zulk eene belangrijke aangelegenheid, want zij biedt een overtuigend bewijs aan van vertrouwen.

Ieder, die het wel meent met het Vaderland, heeft zich in deze uitkomst verheugd.

In wederkeerig vertrouwen toch ligt de hoeksteen van het gemeen overleg, hetwelk zoo diep in het wezen van onzen regeringsvorm ingrijpt; en, wordt dat vertrouwen aangekweekt, dan zal het den Staat inwendig nimmer aan levenskracht, naar buiten nimmer aan aanzien en ontzag ontbreken.

Naar uwe haardsteden teruggekeerd, Edel Mogende Heeren! zult gij ook dáár de gelegenheid vinden, om dat vertrouwen te bevorderen en alzoo mede te werken, om de edele gezindheden, waardoor de Nederlandsche Natie zich zoo gunstig blijft onderscheiden, te bevestigen en te versterken.

In naam des Konings, verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 29 April 1835.

XXXII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Met genoegen kan Ik bij de opening dezer zitting aan U Edel Mogenden de verzekering geven, dat Onze betrekkingen tot de vreemde Mogendheden, van een' vriendschappelijken aard zijn.

De staatkundige toestand van het Rijk is intusschen sedert de mededeelingen Mijnentwege in de lente van dit jaar aan Uwe Vergadering gedaan, onveranderd gebleven.

Bij het voortdurend gemis van gelegenheid, om de gestoorde verhouding van Nederland tot België op eene waardige, met 's lands eer en belangen bestaanbare wijze, te regelen, en bij de onzekerheid van den tijd, wanneer zich daartoe meer gunstige uitzigten zullen opdoen, is het dan ook een hoofddoel Mijner zorgen gebleven, onze inwendige aangelegenheden zoodanig in te rigten, dat het bezwaar der buitengewone omstandigheden, waarin wij steeds verkeeren, voor Mijne beminde onderdanen min gevoelig worde. — Daartoe is het vroeger verleend verlof aan de vrijwilligers en schutterijen en aan de manschappen van verschillende ligtingen der nationale militiën nog uitgebreid geworden, zooveel de dienst van het Rijk zulks maar eenigzins heeft toegelaten; met dat zelfde oogmerk wordt insgelijks het geheele ontslag der ligting over het jaar 1826 van nu af aan reeds voorbereid, om, nog in den loop van het tegenwoordig jaar, volledig plaats te hebben. Mijn verlangen om de schatpligtigen te gemoet te komen, wordt overigens begunstigd door de ruimte onzer Oost-Indische voortbrengselen, welke voor de volgende dienst eene verhoogde bijdrage tot de middelen van het moederland zal toelaten.

's Rijks inwendige toestand geeft over het algemeen redenen tot dankbare tevredenheid.

In het binnenlandsch bestuur heerschen bij voortduring orde en regelmatigheid.

De land- en zeemagt blijven de loffelijkste blijken geven van krijgstucht en dienstijver.

Aan onze vlijtige landgenooten ontbreekt schier nergens de gelegenheid tot nuttige werkzaamheid; de verdienstelijke ingezetenen, welke achtervolgens uit het leger in de burgermaatschappij zijn teruggekeerd, hebben hun vroeger bedrijf weder opgevat, of andere middelen van bestaan gevonden.

De vooruitzigten op uitbreiding van handel en scheepvaart beginnen zich meer en meer te verwezenlijken; bij dezelve wordt eene toenemende levendigheid bespeurd.

Het fabrijkwezen ontwikkelt zich met kracht; de vorderingen, welke daarin gedurende de twee laatste jaren gemaakt zijn, gaan eene billijke verwachting te boven.

Zonder den lagen stand der graanprijzen, zou de staat van den landbouw zeer voldoende zijn, daar van de meeste veldgewassen een ruime oogst is ingezameld.

De visscherijen worden over het geheel met voordeel gedreven, en breiden zich ongevoelig uit. De uitslag der groote visscherij gedurende het afgeloopen jaar was bevredigend.

Het onderhoud en de verbetering van vaarten en wegen, geschikt om de gemeenschap, zoo binnen 's lands, als met de naburige volken, ook ten behoeve van den landbouw, handel en fabrijken, te bevorderen, is een voorwerp van de bestendige zorg der Regering; zij voorziet daarin naar mate der middelen en omstandigheden.

Het onderwijs blijft goede vruchten voortbrengen; wetenschappen en kunsten vinden steeds ijverige beoefenaars.

Het afgeloopen jaar is voor onze dijken en zeeweringen niet ongelukkig geweest.

De openingen, welke in de tegenwoordige zitting Mijnentwege aan Uwe Vergadering zullen worden gedaan, zullen U Edel Mogenden bekend maken met de aanvankelijke uitkomsten der nieuwe inrigtingen, welke in Neêrlandsch Indië in werking zijn gebragt; de vooruitzigten ten dezen blijven gunstig voor de toekomst.

De maatregelen op een gedeelte van het eiland Sumatra, ter oorzake van de vroegere storing der rust genomen, zijn geschikt om alle bezorgdheid in dit opzigt te doen verdwijnen.

In alle de overige Oost-Indische bezittingen heerscht volkomene rust.

Ook in de West-Indische Koloniën wordt dat voorregt genoten.

De voorspoedige gang van vele takken van volkswelvaart, geschraagd door den gunstigen toestand der Overzeesche bezittingen, werkt in ruime mate en weldadig op de inkomsten van het Rijk; de opbrengst derzelve beantwoordt volkomen aan de verwachting, en stelt Mij dan ook in staat, de bestrijding der behoeften voor de volgende dienst, met eenige vermindering van lasten, aan Uwe Vergadering voor te dragen. De ontwerpen der wetten, tot de Staats-begrooting betrekking hebbende, welke gereed zijn, om aan U Edel Mogenden te worden aangeboden, zullen hiervan doen blijken.

Het crediet van den Staat blijft onwankelbaar vast; een voortgaand spaarzaam beheer, de Nederlandsche goede trouw en de medewerking Uwer Vergadering mogen tot waarborgen strekken, dat hetzelve niet geschokt zal worden.

Bij het meer en meer toenemen van de bezwaren dergenen, voor welke de graanbouw een hoofdmiddel van bestaan is, heb Ik gemeend, gevolg te moeten geven aan de overwegingen, welke Mij sedert een' geruimen tijd hebben bezig gehouden, nopens de meest geschikte middelen tot verbetering van hun lot. Bij de bepalingen, die daartoe eerlang aan U Edel Mogenden zullen worden voorgesteld, is vooral getracht, de vrijheid van den handel met de belangen van den nationalen landbouw in verband te brengen.

Ook op de aanmoediging der ontginning van woeste gronden en verdere landverbetering, zoo mede op eenige door de ondervinding als nuttig aangeduide wijzigingen in belastings-wetten, stel Ik Mij voor, in den loop dezer zitting het gemeen overleg van U Edel Mogenden in te roepen.

Insgelijks zullen niet slechts de in de vorige zitting onafgedane ontwerpen ter herziening van het Wetboek van Koophandel, met de vereischte veranderingen, maar ook het geheele derde Boek ter tafel van Uwe Vergadering worden gebragt; terwijl de commissie van redactie zich ijverig onledig houdt met de herziening van het Wetboek van Strafvordering.

Ik koester het vertrouwen, dat, vooral nu de Wet op de regterlijke organisatie en het beleid der Justitie reeds is tot stand gebragt, U Edel Mogenden, het belang eener nationale wetgeving waarderende, tot de vaststelling der nu in te leveren ontwerpen, gedurende deze zitting, gaarne zullen medewerken.

Ik dank de Voorzienigheid, dat het Mij, na de vijf moeijelijke jaren, welke sedert den Belgischen opstand zijn voorbij gegaan, gegund is, U Edel Mogenden, bij den aanvang Uwer gewigtige werkzaamheden, een bemoedigend overzigt van 's Rijks tegenwoordigen toestand te hebben kunnen geven.

Zoo lang een godsdienstige zin en de geest van eendragt en orde het Nederlandsche Volk zullen kenmerken, blijve Ik de hoop voeden, dat wij het behoud onzer tegenwoordige voorregten, en eindelijk eene blijde uitkomst van de goedheid des Almagtigen verwachten mogen.

's Gravenhage, 19 October 1835.

XXXIII.

SIRE!

Het is voor de Staten-Generaal eene aangename gewaarwording, telkens bij de opening hunner Vergadering, aan Uwe Majesteit de hulde toe te brengen van hunnen eerbied en gehechtheid. Zij verheugen zich, dit heden op nieuw te mogen doen, en betuigen aan Uwe Majesteit hunnen dank voor de van Hoogstdenzelven te dier gelegenheid ontvangene mededeelingen.

Ontwaarden zij daaruit aan de eene zijde met genoegen, dat onze betrekkingen met de vreemde Mogendheden van een' vriendschappelijken aard zijn, zoo moeten zij echter aan de andere zijde diep betreuren, dat de staatkundige toestand des Rijks, ten opzigte van de gestoorde verhouding van Nederland tot België, alsnog onveranderd is gebleven, en dat zich geene gunstigere uitzigten openen op eene waardige en spoedige regeling dier betrekkingen, welke meer en meer behoefte voor de natie wordt.

Zij juichen inmiddels de bekende bedoelingen van Uwe Majesteit toe, om het bezwaar dezer buitengewone omstandigheden min gevoelig te maken, en uit dit oogpunt verblijden zij zich ook, dat Uwer Majesteits verlangen, om de schatpligtigen te gemoet te komen, door de ruimte onzer Oost-Indische voortbrengsels wordt begunstigd. De zooveel mogelijke uitbreiding van de verloven en van het ontslag der manschappen van de nationale militie zal daartoe insgelijks krachtig medewerken, en doet de Staten-Generaal vertrouwen, dat alles zal worden aangewend, wat eenigzins strekken kan, om de lasten der natie te verminderen.

Met Uwe Majesteit waarderen wij de redenen tot dankbare tevredenheid, welke de beschouwing van den inwendigen toestand des Rijks oplevert, zoo ten aanzien van den voordeeligen oogst van vele veldgewassen, als met opzigt tot de vorderingen in het fabrijkwezen, de toenemende levendigheid in handel en zeevaart, de bevredigenden uitslag der visscherijen, de ijverige beoefening van kunsten en wetenschappen, de gelegenheden eindelijk uit dit alles geboren tot nuttige werkzaamheid, waardoor de uit het leger te-

ruggekeerden over het algemeen middelen van bestaan hebben hervonden.

Dankbaar erkennen wij ook, dat in het afgeloopen jaar onze dijken en zeeweringen voor zware rampen zijn bewaard gebleven.

Regtmatigen prijs stellen wij op de verzekeringen, ons door Uwe Majesteit gegeven, dat orde en regelmatigheid in het binnenlandsch bestuur bij voortduring heerschen, dat de land- en zeemagt de loffelijkste blijken geven van krijgstucht en dienstijver, en dat de bevordering van nuttige gemeenschap door vaarten en wegen een onderwerp uitmaakt van de bestendige zorg der Regering.

Tevens ontvingen wij met genoegen Uwer Majesteits mededeelingen omtrent de in onze Overzeesche bezittingen heerschende rust; terwijl wij met de meeste belangstelling de aangekondigde openingen omtrent Neêrlandsch Indië te gemoet zien.

Ook de gunstige uitzigten, ons door Uwe Majesteit gegeven, betreffende verschillende onderwerpen, met de staats-begrooting in verband staande, bemoedigen ons, bij het aanstaande onderzoek der aangebodene finantiële wetten, in welker beöordeeling wij zoowel het belang der belastingschuldigen, als dat der schatkist en van het openbaar crediet, gelijkelijk in het oog zullen houden.

Eveneens zullen wij de belangen van handel en landbouw beide in billijke aanmerking trachten te nemen, bij de overweging der door Uwe Majesteit voorgestelde bepalingen tot verbetering van het lot der door de omstandigheden gedrukte graanbouwers.

Door wettelijke bepalingen op de ontginningen, wier voordragt wij van Uwe Majesteit mogen verwachten, zal in eene behoefte kunnen worden voorzien, welke zich sints lang heeft doen gevoelen.

Uwe Majesteit zal ons geheel bereid vinden, om met Hoogstdenzelven ijverig mede te werken ter bespoediging van het lang gewenschte tijdstip, waarop onze nationale wetgeving, door het vaststellen der verschillende wetboeken, volledig zal zijn tot stand gebragt.

Het oog met Uwe Majesteit op de Voorzienigheid gevestigd, en daarbij eendragtig werkzaam tot alles, wat het welzijn der natie, door ons vertegenwoordigd, kan bevorderen, blijven wij de hoop voeden, dat zij, bij het behoud harer tegenwoordige voorregten, de erkenning harer regtmatige aanspraken en de vervulling harer billijke wenschen spoedig zal erlangen.

's Gravenhage, 28 October 1835.

XXXIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Gedurende de zitting, welke heden ten einde loopt, heeft het U Ed. Mog. weder niet aan gewigtige werkzaamheden ontbroken.

Eene reeks van belangrijke wetsontwerpen werd aan de overweging der Staten-Generaal aangeboden, en onderscheidene aangelegenheden zijn met derzelver medewerking geregeld.

De herziening der Wetboeken van Koophandel en van Strafvordering is ten einde gebragt.

Omtrent de vervalsching van munt zijn nadere bepalingen gemaakt.

De voorschriften, welke mogelijke woelingen moeten beteugelen, zijn vernieuwd.

Voor de ligting der militie is hetgeen behoorde verordend.

Het middel, bestemd om in de bezwaren van den landbouw te voorzien, is door Uwe vergadering aangenomen.

De wet op het personeel is gewijzigd.

Door de vaststelling der begrooting, met de daarmede zamenhangende wetten, is voor de behoefte van de loopende dienst gezorgd, en het crediet van den Staat bevestigd.

Nog andere gewigtige finantiële maatregelen hebben U Ed. Mog. bezig gehouden.

Zij strekten, om de voordeelen der Overzeesche bezittingen op eene geregelde wijze aan te wenden tot vergoeding voor hetgeen het moederland aan dezelve ten kosten heeft gelegd, en eene verligting van de lasten der ingezetenen voor te bereiden, terwijl hierdoor tevens de gelegenheid ontstond, om voor het vervolg de gewone begrooting van den Staat over meerdere jaren in werking te brengen, en alzoo meerdere vastheid aan onze finantiële inrigtingen te verschaffen; waarom het te betreuren is, dat de wettelijke bepalingen, bestemd om die doeleinden te bereiken, slechts voor een gedeelte zijn tot stand gekomen.

Het overzigt uwer werkzaamheden, Ed. Mog. Heeren! doet intusschen voldoende vruchten opmerken: de toestand van het Vaderland is geruststellend, en wij mogen dankbaar en vertrouwend de toekomst verbeiden.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal gesloten.

's Gravenhage, 26 April 1836.

XXXV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het overzien van den tijdkring, die sedert uwe jongste zitting is verloopen, reken Ik het een bijzonder voorregt, deze vergadering te openen met de erkenning, dat op nieuw vele zegeningen over het vaderland zijn uitgestort.

De geboorte van eenen Prins, aan Mijnen beminden tweeden Zoon geschonken, heeft Mijn Huis en de Natie met vreugde vervuld.

Mijne betrekkingen met de vreemde Mogendheden blijven op denzelfden voet van vriendschap voortduren.

De bestendige zorg, door Mij aangewend, om alle vraagstukken, welke zich in onze buitenlandsche staatkunde ter regeling aanbieden, aan de beginselen van regt, billijkheid en goede verstandhouding te toetsen, heeft de gewenschte vruchten gedragen.

Voor als nog viel het niet in Mijn bereik, om eene schikking ten aanzien van België te helpen verwezenlijken. Het is moeijelijk te bepalen, in hoe verre de gesteldheid van sommige deelen van Europa kan geacht worden, daartoe te hebben bijgedragen. Uit de mededeelingen, welke Mijnentwege aan Uwe Vergadering zullen gedaan worden, zal aan U Edel Mogenden blijken, dat Ik op dit onderwerp alle de aandacht blijf vestigen, welke deszelfs gewigt en naauw verband met de welvaart van Nederland vorderen.

Het binnenlandsch bestuur heeft eene geregelde werking.

De zee- en landmagt beantwoordt steeds op eene voldoende wijze aan hare bestemming.

Het is Mij aangenaam, aan U Edel Mogenden mede te deelen, dat er bevelen zijn gegeven tot het ontslag van de ligting der nationale militie van 1827, en het verleenen van onbepaald verlof, zoo aan de gewone, als aan de buitengewone ligting van 1831.

Bij de algemeene mededinging en overspanning in vele takken van nijverheid, is het bemoedigend te kunnen zeggen, dat Nederland vooruitgaat. De handel en scheepvaart nemen toe. Het fabrijkwezen ontwikkelt en bevestigt zich meer en meer.

Door verbetering der prijzen van sommige veldproducten en ruimen oogst van anderen, doet zich ook voor den landbouw een gunstiger verschiet op.

De staat der visscherijen is voldoende.

Bevredigend zijn, over het algemeen, de uitkomsten der onderscheidene deelen van het onderwijs. De wetenschappen en kunsten worden met ijver beoefend.

Voor dijken en zeeweringen was het afgeloopen jaar niet ongunstig. De verbetering van vaarten en wegen blijft een voorwerp van oplettende aandacht.

In onze Overzeesche bezittingen heerschen rust en goede orde. De maatregelen, ten gevolge van vroegere rustverstoring op Sumatra genomen, beloven een' goeden uitslag.

De nieuwe inrigtingen, in Neêrlandsch Indië in werking gebragt, hebben steeds gewenschte gevolgen.

's Rijks geldmiddelen blijven beantwoorden aan de uitzigten, vroeger aan U Edel Mogenden gegeven. De openingen, welke daaromtrent Mijnentwege in deze zitting zullen worden gedaan, kunnen ten bewijs strekken, dat het openbaar vertrouwen, in welks bezit wij ons mogen verheugen, op hechte grondslagen is gevestigd.

De tegenwoordige inkomsten dekken ruim de uitgaven, en Ik ben in staat, om, onaangezien de omstandigheden, waarin wij, ten gevolge van den Belgischen opstand, blijven verkeeren, de lasten Mijner beminde onderdanen trapsgewijze te verligten.

De wetten der begrooting, aan U Edel Mogenden voor te leggen, zullen doen zien, dat geene nieuwe middelen behoeven te worden gevraagd, maar dat integendeel de opcenten op onderscheidene belastingen kunnen worden verminderd, en Ik voede de hoop, dat allengs het tijdstip nadert, waarop de gewone inkomsten genoegzaam zullen zijn, om in de vaste behoeften van het Rijk te voorzien.

De commissie van redactie der Nederlandsche Wetgeving zet de herziening van het Wetboek van Burgerlijke Regtspleging ijverig voort. De ontwerpen van wet, tot die herziening betrekkelijk, zullen waarschijnlijk nog tijdig in deze zitting aan de beraadslagingen van U Edel Mogenden kunnen worden onderworpen.

Na de vaststelling van dat wetboek, en van eene wet ter tijdelijke aanvulling der bepalingen omtrent de enkele en misdadige bankbreuk, zullen alle alsdan tot stand gekomene deelen der Nederlandsche wetgeving kunnen worden in werking gebragt, terwijl er maatregelen zijn genomen, om hare geheele volledigheid, door eene wetgeving op het strafregt, te voltooijen.

Edel Mogende Heeren! de opmerking van zooveel goeds, als de Voorzienigheid aan Nederland schonk, verlevendigt het besef der verpligting, om er een dankbaar gebruik van te maken, en het, onder opzien tot den Almagtigen, met inspanning van alle kracht, te bevestigen en te bestendigen. Hiertoe maak Ik staat op Uwe medewerking. Wederkeerig vertrouwen zij de ziel van ons gemeenschappelijk overleg; het heil des dierbaren Vaderlands, het doelwit van ons streven!

's Gravenhage, 17 October 1836.

XXXVI.

SIRE!

Wij achten ons gelukkig, als Vertegenwoordigers des Nederlandschen Volks, van nieuws aan Uwe Majesteit de hulde van onzen eerbied en liefde openlijk te mogen toebrengen, en onzen dank aan Hoogstdenzelven te betuigen voor de mededeelingen, bij het weder openen onzer vergadering ontvangen.

Rekende Uwe Majesteit het een bijzonder voorregt, daarbij de zegeningen te erkennen, door het vaderland in den tijdkring sedert onze jongste zitting genoten, niet minder waarderen wij dezelve met betamelijke gevoelens van dankbaarheid.

Met de gansche Natie deelden wij in de regtmatige vreugde van Uwer Majesteits Huis, over de geboorte van den Prins, aan Uwer Majesteits beminden tweeden Zoon geschonken, en bieden thans aan Uwe Majesteit onze welmeenende gelukwenschen deswege plegtig aan.

Met belangstelling hebben wij de verzekering ontvangen van Uwer Majesteits voortdurende betrekkingen, op denzelfden voet van vriendschap, met de vreemde Mogendheden. Wij hopen, dat dezelve bevorderlijk mogen zijn voor het welzijn van het vaderland.

Wij juichen de zorg toe, door Uwe Majesteit aangewend, om de vraagstukken, die zich in onze buitenlandsche staatkunde ter regeling aanbieden, aan de beginsels van regt, billijkheid en goede verstandhouding te toetsen, ons verheugende in Hoogstdeszelfs mededeeling, dat die zorgen de gewenschte vruchten hebben gedragen.

Gaarne hadden wij tevens vernomen, dat eene zaak van zooveel gewigt, en welke in zoo naauw verband staat met de welvaart van Nederland, als de regeling onzer aangelegenheden ten aanzien van België, op eene voor het vaderland eervolle wijze tot stand had kunnen worden gebragt. Met genoegen zullen wij de mededeelingen ontvangen, waarin Uwe Majesteit ons de blijken toezegt, dat Hoogstdeszelfs geheele aandacht op dit voor de Natie zoo belangrijk onderwerp gevestigd blijft.

Aangenaam is het ons, de zee- en landmagt bij voortduring op eene voldoende wijze aan hare bestemming te zien beantwoorden.

Het ontslag aan eene, en het onbepaalde verlof aan eene andere ligting der nationale militie reeds verleend, strekken ons ten waarborg, dat dit ontslag door Uwe Majesteit, voor zoo verre en zoo spoedig de omstandigheden dit slechts eenigzins zullen gedoogen, in het belang der Natie, meer en meer zal worden uitgebreid.

Met genoegen vestigen wij het oog op de geregelde werking van het binnenlandsch bestuur, en op hetgeen onze binnenlandsche toestand voldoenends oplevert, zoo ten aanzien van toenemende handel, scheepvaart en nijverheid, als van den staat der visscherijen, het behoud van dijken en zeeweringen, en de verbetering van vaarten en wegen.

Wij vleijen ons, dat de gunstigere uitzigten aan den landbouw geopend, bij de betere prijzen van sommige voortbrengsels en den ruimeren oogst van andere, verwezenlijkt zullen worden.

De goede inrigting van het openbaar onderwijs en daardoor bevorderde oefening van kunsten en wetenschappen, is eene der gewigtigste onzer binnenlandsche aangelegenheden, waarvan wij de bevredigende uitkomsten steeds op hoogen prijs schatten.

Met de meeste belangstelling ontvingen wij Uwer Majesteits mededeelingen omtrent de rust en orde in onze Overzeesche bezittingen, en omtrent de goede gevolgen der nieuwe inrigtingen in Neêrlandsch Indië. Naauw is de band, welke de welvaart dier bezittingen aan die van het moederland hecht. Wij hopen dat, waar vroegere rustverstoring plaats had, dezelve spoedig voor de genomene maatregelen geheel zal wijken.

Opbeurend zijn de verzekeringen ons door Uwe Majesteit voorloopig gegeven, aangaande 's Rijks geldmiddelen, en de daaruit te verwachten vermindering van lasten. Wij zullen de daarmede in verband staande wetten der begrooting, zorgvuldig en naauwgezet overwegen, ten einde met Uwe Majesteit, tot al wat de lasten der Natie kan verligten, en het openbaar vertrouwen bevestigen, naar ons vermogen, mede te werken.

Terwijl Uwe Majesteit onze aandacht op de naderende, en zoo zeer verlangde voltooijing en invoering der Nederlandsche wetgeving bepaalt, vinden wij ons daardoor des te meer aangemoedigd, om onophoudelijk met gelijken ijver voort te gaan in het onderzoek van alles, wat ons daartoe betrekkelijk nog staat aangeboden te worden.

Uwer Majesteits verwachting, welke op onze medewerking staat maakt, zal niet falen. Ook wij gevoelen de dure verpligting, om het goede, door de Voorzienigheid aan ons geschonken, dankbaar,

onder opzien tot den Almagtige, aan te wenden tot bevestiging en bestendiging van Neêrlands welvaart en geluk. Daartoe willen wij alle krachten inspannen, daartoe met gemeenschappelijk vertrouwen en overleg werkzaam zijn, daartoe ons het heil des dierbaren Vaderlands voorstellen, als het eenig doel van alle onze handelingen.

's Gravenhage, 26 October 1836.

XXXVII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ik ben door den Koning gelast, mij in uw midden te begeven, om te verklaren, dat de werkzaamheden der tegenwoordige gewone vergadering der Staten-Generaal zijn geëindigd.

De ontwerpen van wet, aan U Edel Mogenden voorgedragen, zijn achtervolgens onderzocht geworden, en de uitkomst getuigde op nieuw van dien geest van eendragt en eensgezindheid, waardoor Nederland zich boven de teleurstellingen van het oogenblik mag verheffen en op eene betere toekomst kan hopen.

Eenmaal zullen ongetwijfeld alle vraagstukken, welke zich in het belang des Lands ter regeling aanbieden, naar beginselen van regt en billijkheid worden opgelost, wanneer steeds onze handelingen zullen getuigen, dat wij billijkheid en regt waarderen boven alles.

Bij buitengewone omstandigheden en hieruit gevolgde buitengewone behoeften, heeft de openhartige en vertrouwelijke zamenwerking der verschillende takken van de wetgevende magt het nationaal crediet op nieuw gevestigd.

U Edel Mogenden hebben gedurende deze zitting wederom een gedeelte van het gebouw onzer Nederlandsche wetgeving opgetrokken; weldra verheugen wij ons in het geheel bezit van regterlijke instellingen, waardig den tijd, waarin wij leven, en het volk, waartoe wij behooren.

Het moet voor U Edel Mogenden eene streelende belooning zijn, wanneer, bij het eindigen van uwen arbeid, de overtuiging levendig is, van naar kracht en vermogen, tot het welzijn des vaderlands te hebben medegewerkt.

De bewustheid daarvan zal U Edel Mogenden met zelfvoldoening op deze uwe Vergadering doen terug zien.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 11 Mei 1837.

XXXVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft ons den last opgedragen, om in Zijnen naam deze zitting der Staten-Generaal te openen.

Wij volbrengen dien last in diepen weemoed, omdat wij tevens aan U Edel Mogenden hebben aan te kondigen het grievend verlies, dat Zijne Majesteit, in den weg der Goddelijke Voorzienigheid, op den 12den dezer maand getroffen heeft.

Deze droevige en aandoenlijke gebeurtenis, waardoor de Koning en Zijn Huis in den diepsten rouw gedompeld zijn, belet Hem, om zich bij de opening Uwer Vergadering als naar gewoonte in het midden van U Edel Mogenden te begeven.

U Edel Mogenden zullen met ons innig betreuren het verscheiden eener algemeen beminde en hoogstgeëerbiedigde Koningin, welker waarlijk Vorstelijke deugden en edele hoedanigheden in het hart der Natie diep geprent zijn, en bij allen onuitwischbaar zullen blijven.

De Koning had zich voorgesteld, deze zitting met de volgende rede te openen:

EDEL MOGENDE HEEREN!

De blijken van vriendschap, welke Ik van de vreemde Mogendheden ontvange, dragen voordurend bij tot verzachting der wonden, door den Belgischen opstand aan het vaderland toegebragt. Van meer dan eene zijde ondervindt hetzelve den weldadigen invloed Mijner aanhoudende zorg, om onze buitenlandsche staatkunde zonder afwijking te doen rusten op een naauwgezet ontzag voor de regten van anderen en op eene gepaste handhaving van hetgeen, waarop wij zelve aanspraak hebben.

Eene onlangs geslotene overeenkomst heeft de scheepvaart tusschen Nederland en Pruissen, tot onderling genoegen, geregeld en het uitzigt geopend op eene verdere uitbreiding onzer handelsbetrekkingen met de Staten van het Duitsche Tolverbond.

Er is grond om te verwachten, dat de Nederlandsche handel- en scheepvaart op Groot-Brittanniën weldra zullen gesteld worden onder den waarborg van een traktaat, opzettelijk tot derzelver bevordering onderhandeld.

Alhoewel de jongste Mijnentwege beproefde stappen tot vereffening van het Belgische vraagstuk, de bedoelde werking niet hebben voortgebragt, blijft Mijne aandacht gerigt op alle middelen en gelegenheden, om tot het einde te geraken eener spanning, evenzeer te betreuren voor Nederland als voor geheel Europa. Mijn Minister van Buitenlandsche Zaken zal U Edel Mogenden op nieuw opening geven van den gang der staatkundige gebeurtenissen, sedert de laatste daaromtrent aan Uwe Vergadering gedane mededeeling, voor zoo ver dit Rijk er bij betrokken was.

Op de reize, welke Ik in den loop van dit jaar heb gedaan, heb Ik Mij overtuigd, dat onze binnenlandsche toestand bemoedigend is.

Met welgevallen herdenk Ik aan die reis. Allerwege mogt Ik onmiskenbare blijken ontvangen van verknochtheid en vertrouwen, en de sporen opmerken der menigvuldige zegeningen, welke de goede Voorzienigheid bij voortduring aan Nederland schenkt; zegeningen, die aller harten met blijdschap en erkentelijkheid behooren te vervullen.

De nijverheid blijft gunstige vooruitzigten aanbieden. Bij eenige takken heeft vooruitgang plaats.

De landbouw wordt over het geheel met bevredigenden uitslag gedreven. Bij eene ruime opbrengst van veldgewassen, mag men zich verheugen, dat de prijzen der meest voorname zich hebben staande gehouden.

In enkele provinciën had de veeteelt met eene kwaadaardige ziekte onder het rundvee te worstelen: in de schade wordt intusschen van regeringswege zooveel mogelijk voorzien.

De visscherijen beloven geene onvoordeelige uitkomsten.

Handel en scheepvaart vertoonen op onderscheidene punten eene toenemende levendigheid.

Wenschelijke verbeteringen in onzen waterstaat, in onze wegen en vaarten, en eene meer bespoedigde gemeenschap met den Rijn, door den aanleg eener ijzer-baan, zijn ten onderwerp van een bepaald onderzoek gesteld, en Ik denk de medewerking van U Edel Mogenden tot het nemen van maatregelen, ten aanzien van die belangen, in deze zitting te zullen kunnen inroepen.

De algemeene staat van gezondheid kenmerkt zich van eene gunstige zijde. Genadig bleven wij verschoond van de heerschende ziekte, door welke andere rijken bezocht zijn.

In onze Overzeesche bezittingen heerschen voortdurend rust en orde.

De voortbrengselen van Nederlandsch Indië nemen toe.

Voordeelig is de werking van de gesteldheid dier gewesten en van onze volkswelvaart op 's Rijks geldmiddelen.

De uitgaven worden door de inkomsten gedekt. Wederom zullen voor het volgende dienstjaar de lasten, en wel die op behoeften van eerste noodzakelijkheid, kunnen worden verligt.

De finantiële verordeningen, in de vorige zitting met gemeen overleg van U Edel Mogenden tot stand gebragt, hebben de gewenschte uitkomsten opgeleverd.

Te midden van de algemeene geld-crisis, die in andere handeldrijvende landen zich heeft doen gevoelen, is het openbaar vertrouwen bij ons ongeschokt gebleven; dank zij de hechte grondslagen, waarop het is gevestigd.

Behalve de begrootings-wetten en eene wet ter verbetering van een der bestaande accijnsen, zullen eenige noodig gewordene wijzigingen in het tarief van in-, uit- en doorvoer aan U Edel Mogenden worden voorgedragen.

Ik mag de gegronde hoop koesteren, dat in den loop van het aanstaande jaar de nieuwe Nederlandsche wetgeving in volle werking zal kunnen worden gebragt. In dat vooruitzigt zijn aanvankelijk reeds zoodanige voorbereidende maatregelen genomen, als noodig zijn, om, gedurende dat tijdsgewricht, tot de organisatie en invoering der nieuwe regterlijke magt over te gaan. De wettelijke bepalingen, die tot dat einde nog mogen gevorderd worden, zullen in deze zitting ter overweging van U Ed. Mog. worden voorgelegd.

De commissie van redactie der Nederlandsche wetgeving houdt zich ijverig bezig met het onderzoek der veranderingen, welke aanvankelijk in het Wetboek van Strafregt zullen kunnen worden ge-

maakt. Ik vlei Mij, in staat gesteld te zullen worden, om nog in den loop der tegenwoordige zitting dienaangaande aan U Edel Mogenden ontwerpen van wetten aan te bieden.

Edel Mogende Heeren! dat Uwe beraadslagingen zich op nieuw door kalmte en welwillendheid onderscheiden, en Uwe medewerking de kracht der Regering steeds schrage en versterke! Alsdan zal ook deze zitting der Staten-Generaal, onder den zegen des Allerhoogsten, weldadige vruchten geven; zal Nederland de toekomst met vertrouwen te gemoet kunnen gaan, en zal Ik den goeden uitslag mogen hopen van Mijne bestendige pogingen voor het geluk en de welvaart van het Volk, hetwelk de Goddelijke Voorzienigheid aan Mijne zorg heeft opgedragen.

's Gravenhage, 16 October 1837.

XXXIX.

SIRE!

Hadden wij gedurende eene reeks van jaren steeds het geluk, Uwe Majesteit bij het openen onzer vergadering in ons midden te zien, smartelijk trof het ons, Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid daarbij thans te moeten missen. Grievend was ons de oorzaak, welke ons daarvan beroofde: en diep betreuren wij het verlies eener, om hare edele deugden en hoedanigheden hoogst geëerbiedigde en beminde Koningin, wier verscheiden het Koninklijk Huis en de Natie gelijkelijk in diepen rouw heeft gedompeld. Gewoon aan Uwe Majesteit de welverdiende hulde aan te bieden van onzen eerbied en liefde, voelen wij ons heden gedrongen, die van onze innige droefheid daarmede te verbinden, en aan Uwe Majesteit die gezindheid te betuigen, waarin ieder Nederlander deelt. De Vorstin, ons door den dood ontrukt, zal even onvergetelijk in elks aandenken zijn, als zij bij haar leven aan aller harten dierbaar was.

Dan, terwijl wij met weemoed hierbij verwijlen, vergeten wij niet, dat Uwe Majesteit aan de geheele Natie steeds het voorbeeld heeft gegeven van kalme onderwerping aan Gods alwijs bestuur en van onwrikbaar vertrouwen op hetzelve, en wij twijfelen niet, of deze zelfde gevoelens zullen ook bij het dragen van dit leed Uwer Majesteit tot krachtigen steun verstrekken.

Met genoegen vernemen wij, dat Uwe Majesteit van de vreemde Mogendheden steeds blijken ontvangt van vriendschap, en dat eene onlangs geslotene overeenkomst de scheepvaart tusschen Nederland en Pruissen heeft geregeld. Wij hopen, dat dezelve spoedig door schikkingen, den handel betreffende, zal worden gevolgd, ter uitbreiding onzer betrekkingen met de Staten van het Duitsche Tolverbond, waarbij Nederland zooveel belang heeft; en dat ook het uitzigt op een traktaat van handel en scheepvaart met Groot-Brittanniën spoedig zal worden verwezenlijkt.

Het smart ons, dat wij nogmaals zijn teleurgesteld in de hoop

op eene vereffening van het Belgisch vraagstuk, en op de afdoening van geschillen, wier spoedig einde eene klimmende behoefte voor het Vaderland is geworden. De verzekeringen, ons door Uwe Majesteit gegeven, dat Hoogstdezelve op alle middelen en gelegenheden aandachtig blijft, om tot de gewenschte beëindiging te geraken, waren ons daarom hoogst aangenaam. De Staten-Generaal verlangen vurig, dat Uwer Majesteits pogingen weldra met eenen gunstigen uitslag mogen worden bekroond. Met belangstelling zien wij de openingen te gemoet, ons door Uwe Majesteit omtrent den gang der staatkundige gebeurtenissen toegezegd.

De blijken van verknochtheid, door Uwe Majesteit op Hoogstdeszelfs reize in den loop van dit jaar ontvangen, zijn de bewijzen der liefde, welke het Nederlandsche volk aan zijnen Koning verbindt, en de belooning der onvermoeide pogingen van Uwe Majesteit, om het geluk en de welvaart van het Vaderland te bevorderen.

Beschouwen wij met Uwe Majesteit den algemeenen toestand der bronnen van ons bestaan, dan verblijden wij ons over hetgeen dezelve bemoedigends opleveren door den voortgang der nijverheid, de toenemende levendigheid op sommige punten van handel en scheepvaart, de niet onvoordeelige uitkomsten, welke de visscherijen beloven, alsmede den over het algemeen bevredigenden uitslag van den landbouw.

Wij hopen, dat de ramp, welke de veeteelt in enkele provinciën treft, weldra moge wijken. Aangenaam was het ons te vernemen, dat in de veroorzaakte schade thans zooveel mogelijk van regeringswege wordt voorzien.

Verbeteringen in onzen waterstaat en onze vaarten en wegen, eene meer bespoedigde gemeenschap met den Rijn staan met onze inwendige welvaart in het naauwste verband. Uwe Majesteit heeft die tot het onderwerp van een bepaald onderzoek gesteld. Wij zullen de maatregelen daartoe betrekkelijk, tot welke onze medewerking mogt ingeroepen worden, zorgvuldig overwegen.

Wij erkennen met dankbaarheid, als een zegen des Allerhoogsten, dat, terwijl andere landen door ziekten zwaar geteisterd werden, ons Vaderland daarvan verschoond mogt blijven.

Wij verheugen ons over de in onze Overzeesche bezittingen heerschende rust en orde, inzonderheid over het toenemen der voortbrengselen van Neêrlandsch Indië, hetwelk van zoo grooten invloed op de welvaart van het moederland is.

De aanvankelijke mededeelingen van Uwe Majesteit opzigtelijk de geldmiddelen wekten onze belangstelling op. Wij zullen de wetsontwerpen, betrekkelijk de finantiële aangelegenheden des lands, volijverig onderzoeken.

Wij beschouwen het als een voorregt, dat te midden van de algemeene geld-crisis, die zich elders heeft doen gevoelen, het openbaar vertrouwen bij ons is bewaard gebleven.

Uwe Majesteit wijst ons op het naderend tijdstip, wanneer de nieuwe Nederlandsche wetgeving in volle werking zal kunnen worden gebragt. De Staten-Generaal, die in de eindelijke bevestiging dezer hoogst aangelegene zaak het levendigst belang stellen, durven

ook vertrouwen, dat de invoering der regterlijke magt in den loop van het volgend jaar zal plaats hebben. Zij zien de wets-ontwerpen, die daartoe nog moeten leiden, reikhalzend te gemoet.

Onze gewone werkzaamheden thans hervattende, zullen wij met dezelfde bedoelingen, die ons steeds bezielden, alle onze pogingen aanwenden ter bevordering van het heil des volks, hetwelk wij geroepen zijn te vertegenwoordigen. Wij zullen daartoe met Uwe Majesteit uit al ons vermogen trachten mede te werken, en daarbij met vertrouwen den zegen des Allerhoogsten blijven verbeiden.

's Gravenhage, 28 October 1837.

XL.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De zitting, die ik heden op last van den Koning kom sluiten, heeft zich niet minder dan de voorgaande onderscheiden, zoowel door de belangrijkheid der daarin verrigte werkzaamheden, als door den naauwgezetten ijver, met welken U Ed. Mog. hebben medegewerkt tot de verschillende maatregelen van wetgeving, welke achtervolgelijk zijn tot stand gebragt.

Door de aanneming van de staatsbegrooting en de daarmede in verband staande wetten, is in de vereischten van de loopende dienst voorzien, het openbaar vertrouwen op nieuw bevestigd en wederom eenige verligting toegebragt aan de lasten, die op behoeften van eerste noodzakelijkheid gelegd zijn.

Verscheidene andere gewigtige ontwerpen van wetten zijn mede in deze zitting vastgesteld.

Onder dezelve bekleedt niet de minste plaats dat betrekkelijk den overgang van de vroegere tot de nieuwe wetgeving, welks aanneming de invoering der nieuwe Nederlandsche wetgeving en regterlijke instellingen nog in den loop van dit jaar heeft verzekerd.

De aanneming van het buitengewoon voor Marine en Oorlog en de eenstemmigheid, waarmede dit bij de Tweede Kamer heeft plaats gehad, stellen de regering in staat, om met bedaardheid de eindelijke regeling onzer belangen te bevorderen.

Zoodanige eenstemmigheid, Edel Mogende Heeren, aangekweekt wordende, kan niet anders strekken, dan tot bevestiging van inwendige welvaart en ontzag naar buiten, gelijk zij ook den Koning moet ondersteunen in de verwezenlijking zijner oogmerken, die onveranderlijk gerigt zijn op den bloei des vaderlands en het geluk des Nederlandschen volks.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 3 *April* 1838.

XLI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt tot voldoening voor Mijn vaderlijk hart, bij deze plegtige vergadering, Mij voor de eerste maal vergezeld te zien van Mijnen beminden oudsten Kleinzoon, den Erfprins van Oranje, aan wien Ik bij het bereiken der meerderjarigheid, zitting in den Raad van State heb verleend.

Mijne vriendschappelijke betrekkingen met de vreemde Mogendheden hebben, sedert Uwe laatste zitting, geene verandering ondervonden.

Op de van Mijnentwege in de lente aan de vertegenwoordigers der Hoven van Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittanniën, Pruissen en Rusland, te Londen ingeleverde verklaring, bestemd om tot eene eindschikking der gevolgen van den Belgischen opstand te geraken, zie Ik nog het antwoord te gemoet. Ik blijf steeds de hoop voeden, dat die verklaring, op de vroegere bepalingen der Mogendheden gegrond, en welke ook den eenstemmigen bijval van de Staten-Generaal heeft weggedragen, tot eene uitkomst leiden zal, bestaanbaar met de eer en de ware belangen van het Volk van Nederland.

De in het vorige jaar met Groot-Brittanniën en Pruissen geslotene tractaten beantwoorden aan het daarbij beoogde doel. Thans zijn er onderhandelingen tot regeling van Neêrlands handels-verkeer met de Staten der Duitsche tol-vereeniging geopend.

Het binnenlandsch bestuur blijft zich door orde en regelmatigheid kenmerken.

In weêrwil van een' langdurigen en zeer strengen winter, waardoor eenige gewassen hebben geleden, is de staat van den landbouw over het algemeen gunstig.

In de voornaamste fabrijken heerscht eene buitengewone levendigheid.

Aanzienlijke kapitalen zijn omgezet in scheepvaart en handel, terwijl de visscherijen met ruime vangsten werden gezegend.

De instellingen van onderwijs en van wetenschappen en kunsten zijn steeds voorwerpen Mijner aandachtige zorg.

De wijze van verpleging en geneeskundige behandeling der krankzinnigen liet in het algemeen te wenschen over. Er zijn maatregelen beraamd, om hierin te voorzien: Ik verwacht, dat zij weldadige vruchten zullen dragen.

Bij voortduring heeft men zich bezig gehouden, met het beheer der gevangenissen te verbeteren, zoodat thans de gevangenen, naar den aard der op hen rustende veroordeeling, en naar geslacht en ouderdom geheel van elkander zijn afgescheiden.

De ijsgang op de rivieren in het voorjaar, hoezeer dreigende, heeft nogtans geene aanmerkelijke schade veroorzaakt.

De voortzetting der groote communicatiën wordt niet uit het oog verloren.

Voldoende is de staat van zaken in onze overzeesche bezittingen.

Werden vroeger onze West-Indische Koloniën door Mijnen be-

minden derden Kleinzoon bezocht, sedert ontving Hem ook Nederlandsch Indië met bewijzen van die verknochtheid, waarmede de bewoners dier gewesten, niet minder dan die van West-Indië, aan Mijn Huis en aan het Moederland verbonden zijn.

De nieuwe inrigtingen aldaar blijven aan de verwachting beantwoorden

Door de vermeestering van Bonjol is ons gezag op Sumatra meer en meer bevestigd. Het Indisch leger heeft bij die gelegenheid vernieuwde blijken gegeven van moed en volharding.

De Staats-uitgaven worden steeds door de inkomsten gedekt. De bloei der onderscheidene takken van Volks-welvaart verzekert de regelmatige heffing der middelen.

Het openbaar crediet blijft gehandhaafd, en de meerdere uitbreiding, welke door Mij aan de Nederlandsche Bank is gegeven, zal aan dat crediet en aan den handel in het algemeen een nieuw leven verschaffen.

De begrootings-wetten, welke tijdig aan U Edel Mogenden staan onderworpen te worden, en het vaststellen der middelen om te voorzien in de bezwaren, welke de buitengewone omstandigheden voor het Rijk veroorzaken, zullen een belangrijk deel Uwer beraadslagingen uitmaken.

Wanneer ook ditmaal niet wederom eene verligting van lasten kan worden voorgedragen, verheugt het Mij nogtans, dat alle behoeften zullen kunnen bestreden worden, zonder aan mijne beminde onderdanen nieuwe lasten op te leggen, en dat de hoop bestaat, van daarin eene verdere vermindering te mogen voorbereiden.

Ik wensch, dat eene verbetering in ons Muntstelsel in deze zitting zal kunnen worden tot stand gebragt.

Het is Mij aangenaam geweest de zorgen, die Ik niet heb opgehouden met de Staten-Generaal aan de zamenstelling der voornaamste deelen van de nieuwe Wetgeving en van het Regtswezen te wijden, met den gewenschten uitslag bekroond te zien.

De wetten en verordeningen omtrent dat alles zijn thans in volle werking, en Ik verblijde Mij, die grondwettige instellingen tot stand te hebben kunnen brengen, aan welker bezit teregt de hoogste prijs wordt gehecht.

Alhoewel hiermede deze gewigtige arbeid nog niet is voleindigd, mag Ik echter verwachten, dat het ontwerp van een met de zeden der Natie overeenstemmend Strafwetboek binnen eenigen tijd zal zijn voltooid.

Edel Mogende Heeren! Ook thans weder verlevendigt zich het besef der gewigtige pligten, welke op ons rusten. Uw ijver en Uwe beradenheid zullen zich bij vernieuwing kunnen openbaren. Ik reken op Uwe medewerking in alles, wat het welzijn van Land en Volk kan bevorderen. De Almagtige zegene daartoe onze vereenigde pogingen, en sterke en bemoedige Mij onder de steeds voortdurende smart over het hartverscheurend verlies, waarmede Hij in Zijne wijsheid Mij zoo diep heeft bedroefd!

's Gravenhage, 15 October 1838.

XLII.

SIRE!

Zien wij met vernieuwde droefheid steeds terug op de smartelijke oorzaak, welke ons Uwer Majesteits tegenwoordigheid ter opening van onze voorgaande vergadering deed missen, aangenaam was het ons, Hoogstdenzelven bij den aanvang dezer zitting in ons midden te aanschouwen, voor de eerste maal vergezeld van den Erfprins van Oranje, een' telg uit dat Huis, waaraan het heil van Nederland zoo naauw is verbonden, en hetwelk wij in eene zelfde liefde met die voor het Vaderland omvatten.

Thans daar wij aan Uwe Majesteit, na de van Hoogstdenzelven ontvangene mededeelingen, onze eerbiedige hulde plegtig komen aanbieden, gevoelen wij dit te levendiger. Eenparig toch sloten wij ons om den Troon, toen tegen het einde onzer vorige vergadering, Uwe Majesteit ons kennis gaf van de te Londen van Zijnentwege ingeleverde verklaring aan de vertegenwoordigers der Hoven van Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittanniën, Pruissen en Rusland. Wij moesten ons overtuigd houden, dat daardoor eene spoedige schikking onzer staatkundige aangelegenheden tot stand zoude worden worden gebragt. Billijk toch mogten wij verwachten, dat die verklaring, gegrond op de door de Mogendheden zelven onherroepelijk genoemde bepalingen, tot zoodanig einde leiden zoude, en dat eenmaal regt zoude wedervaren, èn aan Uwe Majesteit, in Hoogstdeszelfs pogingen tot bevordering der belangen van het Vaderland, èn aan het zijnen Koning en zijne verpligtingen getrouwe Volk. Diep smart het ons, dat op die stellig en onvoorwaardelijk gedane verklaring nog het antwoord wordt te gemoet gezien. Uwe Majesteit blijft steeds de hoop voeden, dat dezelve eene uitkomst zal te weeg brengen, bestaanbaar met de eer en de ware belangen van het Volk van Nederland. Mogt evenwel, ten gevolge eener onbegrijpelijke staatkunde, die hoop niet spoedig verwezenlijkt worden, dan zal Uwe Majesteit ons bereid vinden, om Hoogstdeszelfs pogingen te ondersteunen, ten einde tot zoodanige uitkomst te geraken.

Wij betuigen Uwer Majesteit onzen dank voor de gegevene mededeeling, dat Hoogstdeszelfs vriendschappelijke betrekkingen met de vreemde Mogendheden sedert onze laatste zitting geene verandering hebben ondervonden.

Het verheugt ons, dat de in het vorig jaar met Groot-Brittanniën en Pruissen geslotene traktaten aan het beöogde doel beantwoorden; terwijl wij hopen, dat de nieuwe onderhandelingen, met dezelfde oogmerken geopend, ons handelsverkeer met Duitschland meer en meer zullen verlevendigen.

Vestigen wij met Uwe Majesteit onze aandacht op den inwendigen toestand des Rijks, zoo erkennen wij dankbaar de behoeding bij dreigende gevaren voor aanmerkelijke schaden aan onze rivier-werken, den minder ongunstigen staat van den landbouw in het algemeen, dan de strenge winter en het nadeelig jaargetijde deden

vreezen, de ruime opbrengst der visscherijen, de levendigheid in het fabrijkwezen en den bloei van handel en scheepvaart, die zoo belangrijke bronnen onzer nationale welvaart.

Op hoogen prijs stellen wij de aanhoudende zorgen van Uwe Majesteit ter uitbreiding van het onderwijs en ter bevordering van de kunsten en wetenschappen.

Met de meeste belangstelling zien wij de goede gevolgen te gemoet van de door Uwe Majesteit beraamde maatregelen, welke moeten strekken, om de wijze van verpleging en geneeskundige behandeling der krankzinnigen te verbeteren; en verheugen ons in de onafgebrokene zorg van Uwe Majesteit voor de meer doelmatige inrigting en het beheer der gevangenissen.

Bij den regelmatigen gang van het binnenlandsch bestuur, moet alles zamenwerken tot bevestiging en uitbreiding van den algemeenen welstand.

Wij verblijden ons over den voldoenden staat onzer overzeesche bezittingen, wier bloei in zoo naauw verband staat met dien des Vaderlands, en dat de nieuwe inrigtingen aldaar aan de verwachting blijven beantwoorden.

Eere zij aan het Indisch leger, dat, onder vele bezwaren, met vernieuwden moed en volharding ook door de vermeestering van Bonjol medewerkte, om het gezag van Nederland in die gewesten meer en meer te bevestigen.

Die verwijderde bezittingen des Rijks deelen mede in de gezindheid, waardoor al wat zich Nederlandsch noemt aan Uwe Majesteit en zijn Huis is verknocht. Geenszins betwijfelden wij, of de jonge Prins, Uwer Majesteits derde Kleinzoon, zou daarvan in het Oosten gelijk in het Westen de streelende blijken ondervinden.

Met genoegen ontvingen wij van Uwe Majesteit de verzekering, dat, bij de regelmatige inning der belastingen, de staats-uitgaven door de inkomsten gedekt worden, en het openbaar crediet gehandhaafd blijft.

Wij zullen de ontwerpen van wet, betreffende de geldelijke aangelegenheden van den Staat, door Uwe Majesteit aangekondigd, met zorg onderzoeken, zoowel in het belang der schatkist en hare noodzakelijke behoeften, als in dat der schatpligtigen.

De voorstellen tot verbetering van ons muntstelsel zien wij met verlangen te gemoet.

Ook de voordragt van een met de zeden der natie strookend Strafwetboek zal onze hoogste belangstelling opwekken. De invoering van hetzelve is eene dringende behoefte. Daarmede zal weder eene belangrijke schrede gedaan zijn, tot voltooijing der nieuwe wetgeving, wier inwerkingbrenging overeenkomstig den wensch der Natie, na vele voorbereidingsjaren en gemeenschappelijke werkzaamheden van haren Koning en Vertegenwoordigers, tot een blijvend gedenkteeken zal strekken van Uwer Majesteits Regering, en nog voor latere nageslachten, zoo wij hopen, heilzame vruchten dragen.

Bij den aanvang van deze onze Vergadering gevoelen wij ons met denzelfden ijver bezield, om, op het ingeslagen spoor voort-

gaande, met Uwe Majesteit in gemeen overleg werkzaam te zijn tot alles wat aan het heil des Vaderlands bevordelijk kan wezen, en met vertrouwen verbeiden wij op die vereenigde pogingen den zegen des Allerhoogsten.

Gravenhage, 25 October 1838.

XLIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij de vereerende taak opgedragen, mij op heden in uwe vergadering te vervoegen, om uit Hoogstdeszelfs naam te verklaren, dat de tegenwoordige zitting van U Edel Mogenden geëindigd is.

Met belangstelling heeft de Koning den loop uwer gewigtige werkzaamheden gevolgd, en erkent met voldoening den ijver en de bezadigdheid, waardoor uwe beraadslagingen zich hebben gekenmerkt; — het vertrouwen, waarmede de voordragten der Regering door U Ed. Mog. zijn ontvangen, en de medewerking, welke Hoogstdezelve bij U heeft gevonden.

Door de verschillende wetten toch, gedurende deze zitting tot stand gebragt, is onder anderen aan de ingezetenen een nieuwe waarborg verschaft voor de geregelde toediening van het regt; eene noodzakelijke verbetering in het muntstelsel bevolen; het zekere uitzigt geopend op de verwezenlijking van eene nuttige en grootsche onderneming, voor welke vroegere geslachten herhaaldelijk waren teruggedeinsd; de ordelijke gang van de openbare dienst verzekerd; het crediet van den staat bij voortduring bevestigd, en voorzien in die buitengewone behoeften, welke van den staat van zaken onafscheidelijk waren.

Ter voldoening aan het bepaalde bij art. 125 der grondwet, had de Koning de ontwerpen van wet tot vaststelling van de eerste afdeeling der volgende begrooting van staats-uitgaven en van de middelen tot derzelver bestrijding, aan U Edel Mogenden doen aanbieden. Hoogstdezelve uit de aanmerkingen der afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal het bijna algemeen begrip en verlangen van Hun Ed. Mog. ontwaard hebbende, om de behandeling dier aangelegenheid tot een tijdstip uit te stellen, dat de staatkundige gesteldheid en de daarmede verbondene beschikkingen eene meerdere klaarheid en zekerheid zouden hebben bekomen, heeft vermeend op de afdoening dezer zaak gedurende de tegenwoordige zitting niet te moeten aanhouden, en, bij het laten eener genoegzame tijdsruimte tot het gemeen overleg, in ernstige overweging te moeten nemen, om bij de eerstvolgende bijeenkomst der Staten-Generaal de noodige voorstellen te doen, ten einde den gang van zaken inmiddels voor den jare 1840 te verzekeren.

Het thans voltrokken huwelijk van 's Konings beminden Klein-

zoon met eene Prinses uit het Koninklijk Huis van Wurtemberg bekroont de wenschen van het verheven geslacht, dat ons regeert. Het vorstelijk paar, in ons midden aangekomen, is allerwege met sprekende bewijzen van liefde en verknochtheid ontvangen.

Zoo werd het einde van den tijdkring, welken uwe tegenwoordige zitting omvat, door eene gebeurtenis gekenmerkt, welke aller harten met blijdschap heeft vervuld.

In naam des Konings, verklaar ik de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 22 Julij 1839.

XLIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij de opening Uwer tegenwoordige zitting kan Ik weder de verzekering geven, dat Mijne betrekkingen met de vreemde Mogendheden bij voortduring door onderlinge gevoelens van vriendschap en welwillende belangstelling worden gekenmerkt.

Het tractaat van handel en scheepvaart met de Vereenigde Staten van Amerika, en dat van handel met de Staten van het Duitsch Tolverbond, in den aanvang van dit jaar door Mij gesloten, verschaffen nieuwe waarborgen voor de uitbreiding van den bloei van Nederland.

Van Mijne zijde worden alle pogingen aangewend, om de geheele uitvoering van het tractaat met België te verzekeren en te bespoedigen.

De voorstellen, welke Ik aan het Duitsche Bondgenootschap heb gedaan, nopens eene vergoeding in grondgebied voor het afgestane gedeelte van het Groothertogdom Luxemburg, zijn bereids aangenomen. Mijn Minister van Buitenlandsche Zaken zal aan U Edel Mogenden opening geven van de wijze, waarop dat onderwerp is geregeld geworden.

Hierdoor is het tijdstip geboren, om over te gaan tot de wijzigingen der Grondwet, die door de scheiding van Nederland en België noodzakelijk zijn geworden. Eene voordragt tot dat einde zal aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

Ten gevolge van het tractaat met België zijn er maatregelen genomen, om de krijgsmagt zoo veel mogelijk op den voet van vrede terug te brengen.

Met dat oogmerk zijn de vrijwillige korpsen en de overige vrijwilligers der zee- en landmagt voor hunne bewezene diensten bedankt, en de mobiele schutterijen ontbonden, werd het leger te velde opgeheven, en is ontslag verleend aan de manschappen van die ligtingen der nationale militie, welke hunnen vijfjarigen diensttijd hadden volbragt. In het aanstaande voorjaar zal dit met de ligting van 1835 mede het geval zijn.

Aan een groot gedeelte der lotelingen van latere ligtingen is het gewoon verlof toegestaan.

Door een en ander nadert men het standpunt, waarop de nationale militie zich in gewone tijden moet bevinden, en zal het niet meer noodig zijn, in de volgende ligting door eene bijzondere wet te voorzien.

Ik kan van deze maatregelen niet gewagen, zonder U Edel Mogenden te doen deelen in het gevoel van goedkeuring en erkentenis, hetwelk Mij bezielt, wanneer Ik terugzie op de eervolle wijze, waarop de Nederlandsche krijgsmagt zich in de afgeloopene jaren van hare pligten heeft gekweten, en welke een even treffend als heilzaam voorbeeld van trouw en vaderlandsliefde heeft opgeleverd.

Het binnenlandsch bestuur blijft aan deszelfs vereischten beantwoorden.

Granen en veldgewassen waren over het algemeen minder overvloedig dan gewoonlijk; maar werden den landbouwer tot hoogere prijzen afgekocht.

Handel en scheepvaart bloeijen. In het fabrijkwezen en daarmede in verband staande nuttige ondernemingen heerschte buitengewone levendigheid en kennelijke streving tot vooruitgang.

Voor het openbaar onderwijs wordt met zorg gewaakt. Wenschelijke verbeteringen worden niet uit het oog verloren. In wetenschappen en kunsten wordt steeds vooruitgang opgemerkt.

De voortzetting der land- en water-communicatiën heeft geregeld plaats.

De droogmaking van den *Zuidplas* van *Schieland* kan, wat de ontlediging van water betreft, gezegd worden voltooid te zijn.

Weldra zal een aanvang worden gemaakt met de werken, die betrekking hebben tot de droogmaking van het *Haarlemmeer-meer*.

De voorspoed der Oost-Indische bezittingen is steeds toenemende.

Op de belangen onzer West-Indische volkplantingen blijft Mijne aandacht gevestigd.

De gewone staats-uitgaven zijn door de toegestemde middelen gedekt. De regelmatige heffing dier middelen wordt door de algemeene welvaart verzekerd.

Het openbaar crediet heeft zich staande gehouden.

Behalve de begrootings-wetten, zal er aan U Edel Mogenden eene wet worden onderworpen tot regeling van andere finantiële aangelegenheden, in verband met de bijdragen uit de overzeesche bezittingen, waaromtrent U Edel Mogenden openingen zullen ontvangen, welke, zoowel voor het tegenwoordige, als voor het toekomende, gunstige uitkomsten aanwijzen.

De regeling van de overschrijving van dat gedeelte der publieke schuld, hetwelk, volgens het tractaat van Londen, ten laste van België moet komen, heeft niet die vorderingen gemaakt, welke Ik had gewenscht.

De vrijdommen voor land-ontginningen en land-verbeteringen zullen, naar Ik verwacht, in deze zitting ter sprake gebragt kunnen worden.

De nieuwe Nederlandsche Wetgeving is in alle de gewesten met

het beste gevolg, zonder eenige stremming voor de dienst der Justitie ingevoerd. Hare werking gedurende dit jaar is met den meest gewenschten uitslag bekroond.

Het eerste boek van het Wetboek van Strafregt zal aan U Edel Mogenden worden voorgelegd. Dit gewigtige werk zal met ijver kunnen worden voortgezet, zoodra de uitslag der beraadslagingen over de beginselen, in dat eerste boek vervat, zal bekend zijn.

Bij de gewigtige belangen, welke ons gemeenschappelijk overleg zullen vorderen, vinden U Edel Mogenden weder ruime gelegenheid, om bewijzen te geven van bedachtzaamheid en vaderlandsliefde; eigenschappen, door welke, — Ik herdenk zulks met genoegen, — deze Vergadering zich, ook in de moeijelijkste oogenblikken, heeft gekenmerkt. De trouw van het Nederlandsche Volk, uitblinkende door liefde jegens zijne Vorsten en gehechtheid aan zijne instellingen, zal ten steun zijn aan onze vereenigde pogingen tot bestendiging van deszelfs wezenlijk geluk. En wanneer wij daarmede verbinden een eerbiedig vertrouwen op den zegen des Allerhoogsten, zal het Rijk der Nederlanden bevestigd worden, en, hoewel binnen engere grenzen beperkt, eene waardige plaats blijven bekleeden in de rij der Staten.

's Gravenhage, 21 October 1839.

XLV.

SIRE!

Het strekt den Staten-Generaal, na zoo lange jaren van onzekerheid en spanning, tot eene vernieuwde stoffe van blijdschap, als vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk, aan Uwe Majesteit hunne eerbiedige en opregte hulde te mogen aanbieden. Bij de herdenking aan dien drukkenden toestand en aan hetgeen daartoe aanleiding gaf, bij de beschouwing der schikkingen, bestemd om daaraan een einde te maken, bij de gedachte dat, hoezeer het vaderland op gunstigere voorwaarden billijke aanspraak maken konde, de eer ongeschonden is gebleven, vestigen wij voor de toekomst onze hoop bijzonder op den band, welke dat vaderland bij aanhoudendheid met Uwe Majesteit en Hoogstdeszelfs Huis vereenigt. Wij vinden daarin eenen bevredigenden waarborg, dat ons volksbestaan door de kracht eener, met de natie op het innigst vereenigde regering, zal worden verzekerd, ons staatsgebouw door gondwettiglijk daarin te brengen veranderingen bevestigd, de algemeene welvaart bevorderd, zoo door de maatregelen van een tot heil der ingezetenen werkzaam bestuur, als door alle de daartoe met gemeen overleg vast te stellen wettelijke bepalingen.

Van geen gering gewigt is in zoodanige omstandigheden de stand der buitenlandsche betrekkingen; en met genoegen ontwaarden wij,

dat dezelven door onderlinge gevoelens van vriendschap en welwillende belangstelling gekenmerkt blijven.

Wij hopen, dat de met de Vereenigde Staten van Amerika en met de Staten van het Duitsche tolverbond geslotene handelstractaten nieuwe waarborgen voor de uitbreiding van den bloei van Nederland zullen opleveren.

Wij zijn overtuigd, dat door Uwe Majesteit alle pogingen worden aangewend, om de geheele uitvoering van het tractaat met België te verzekeren en te bespoedigen; en wij vertrouwen, dat daarbij de regten van Nederland ongeschonden zullen bewaard blijven.

Wij zullen met belangstelling de toegezegde openingen ontvangen omtrent de regeling der vergoeding in grondgebied, ten behoeve van het Duitsche Bondgenootschap, voor het afgestane gedeelte van het Groot-Hertogdom Luxemburg. Het tijdstip is nu geboren tot de voordragt van wijzigingen in onze staatkundige instellingen, overeenkomstig de mededeeling, bij den aanvang van den jare 1831 van wege Uwe Majesteit in onze vergadering gedaan. Was die mededeeling destijds den Staten-Generaal hoogst aangenaam, thans zien zij de voordragt dier wijzigingen met verlangen te gemoet.

Wij verheugen ons, dat de omstandigheden gedoogen, de krijgsmagt op den voet van vrede terug te brengen, zoo door de ontbinding der vrijwillige corpsen en mobiele schutterijen en van het leger te velde, als door het verleenen van ontslagen en verloven.

Terwijl wij in het algemeen belang de nadering toejuichen tot het standpunt, waarop de nationale militie zich in gewone tijden moet bevinden, en de bespoediging daarvan verlangen, stellen wij de trouw en vaderlandsliefde op hoogen prijs, door de Nederlandsche krijgsmagt in de afgeloopene jaren bij het eervol vervullen harer pligten ten toon gespreid, welke haar den lof van Uwe Majesteit en de dankbaarheid van geheel het Nederlandsche volk zoo waardig maken.

Vestigen wij met Uwe majesteit het oog op onze binnenlandsche aangelegenheden, zoo treft ons, bij den geregelden gang van het bestuur, de bloei van handel en scheepvaart, en de vooruitgang van het fabrijkwezen. Ook de graan- en veldgewassen leverden over het algemeen niet ongunstige uitkomsten, vooral in verhouding tot de bestaande prijzen.

Nuttig en bevordelijk voor deze bronnen van onzen nationalen rijkdom zijn uitgebreidere land- en water-communicatiën en droogmaking van waterplassen, welker voortzetting daaraan dienstbaar zal worden gemaakt. Uit hetzelfde oogpunt beschouwen wij de aanmoediging van ontginningen en landverbeteringen, welke dringend wettelijke bepalingen vorderen.

Onderwijs, kunsten en wetenschappen waren lang een deel van Neêrlands roem, en moeten dit, met zorg aangekweekt en beschermd, steeds blijven.

Wij verheugen ons over den toenemenden voorspoed der Oost-Indische bezittingen, en vernamen met genoegen, dat de aandacht van Uwe Majesteit op de belangen onzer West-Indische volkplantingen gevestigd blijft.

Met alle de zorg en naauwkeurigheid, welke het belang van het onderwerp vordert, zullen wij de aangebodene begrootingswetten onderzoeken, gelijk ook de wet tot regeling van andere finantiële aangelegenheden, in verband met hetgeen betrekking heeft tot de Overzeesche bezittingen.

Wij betreuren het, dat de regeling der overschrijving van dat gedeelte der publieke schuld, hetwelk op België rust, nog niet die vorderingen heeft gemaakt, welke wij met Uwe Majesteit gewenscht hadden. — Wij vertrouwen, dat de uitvoering van het daartoe betrekkelijk artikel van het tractaat van Londen, waarop wij, na al wat ons ontzegd wordt, zoo regtmatige aanspraak hebben, niet langer zal achterblijven.

Door de invoering der Nederlandsche Wetgeving is in eene nationale behoefte grootendeels voorzien. Nog vollediger zal dat doel bereikt worden door de vaststelling van een Wetboek van Strafregt. Het voorgestelde eerste gedeelte van dit wetboek zal door ons met den meesten ijver worden onderzocht; en wij vertrouwen, dat de voorzetting van dien arbeid geene vertraging zal ondervinden, zoodra de uitslag der beraadslagingen over de beginsels zal bekend zijn.

Steeds zullen wij — en het tegenwoordig tijdstip geeft daartoe meer dan immer aanleiding — met bedachtzaamheid en vaderlandsliefde het gemeen overleg uitoefenen ten opzigte van alle die onderwerpen, welke met de teederste belangen van Nederland in verband staan, en wier regeling, onder den zegen des Allerhoogsten, strekken kan, om het wezenlijk geluk te bestendigen van een volk, gekenmerkt door gehechtheid aan zijne instellingen, gelijk door liefde voor Uwe Majesteit en Hoogstdeszelfs Huis.

's Gravenhage, 30 October 1839.

XLVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ten gevolge van hetgeen Wij, bij de opening der tegenwoordige zitting van de Staten-Generaal, aangaande het wijzigen der Grondwet hebben te kennen gegeven, bieden Wij hiernevens aan U Edel Mogenden aan vijf ontwerpen van wet, begeleid van eene memorie van toelichting.

Altijd genegen, om volgens milde beginselen het geluk te bevorderen van het goede Volk, door de beschikking der Goddelijke Voorzienigheid aan Onze zorgen toebetrouwd, hebben Wij in ernstige overweging genomen, of ook nog andere wijzigingen door Ons zouden kunnen worden voorgesteld: maar acht gevende op de niet zeer gelukkige gevolgen, die in de laatste jaren eenige staatkundige proeven van dien aard bij anderen gehad hebben; op de gezetheid der Nederlandsche Natie tot behoud harer instellingen; op de ver-

schillende meeningen, die welligt omtrent verdere wijzigingen zouden kunnen ontstaan, met de daaraan dikwijls verbondene gevolgen; en op de ondervinding, vooral in de laatste jaren, dat volgens de bestaande Grondwet, de algemeene belangen van Nederland genoegzaam verzekerd zijn, hebben Wij gemeend, Onze voorstellen aan U Edel Mogenden tot hetgeen, door de verandering van zaken, volstrekt noodzakelijk geworden was, te moeten bepalen: zoo evenwel, dat Wij geneigd blijven, al datgene wat Ons, ter bevordering van het geluk der Natie, mogt voorkomen in dit opzigt noodzakelijk te zijn, altijd tot een nader onderwerp Onzer landsvaderlijke zorg en overweging te maken.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, 28 December 1839.

(Get.) WILLEM.

XLVII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Wederom is het einde genaderd van eene zitting, welke zich boven menige vroegere onderscheidt, door de belangrijkheid der daarin verrigte werkzaamheden.

Een aantal maatregelen van wetgeving zijn daarin tot stand gebragt, die allen, hoewel in verschillende mate, in het naauwste verband staan met het welzijn des Nederlandschen volks.

Zoo, Edel Mogende Heeren! zijn de grondslagen gelegd tot een Straf-wetboek, bestemd om het werk der Nederlandsche wetgeving op eene waardige wijze te voltooijen.

Zoo zijn in de Grondwet, die ons regeert, zoodanige wijzigingen voorbereid, als door de gebeurtenissen der laatste jaren noodzakelijk geworden, of bevorderlijk geacht zijn voor het algemeene beste.

Voor deze en andere onzer maatschappelijke belangen zijn in de tegenwoordige zitting uitkomsten verkregen, berekend om de redelijke wenschen te bevredigen van allen, die, wars van overdrijving, het menigvuldige goede niet miskennen willen, dat wij door den zegen des Allerhoogsten, boven zoo vele andere volken genieten mogen in het land onzer vaderen.

In naam des Konings, verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 15 Junij 1840.

XLVIII.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Gezien het laatste artikel der onderscheidene wetten van den 13den en 21sten Junij jl. (*Staatsblad* n°. 27—39), krachtens hetwelk de dag door Ons behoort te worden bepaald, op welken de Staten-Generaal, de Tweede Kamer in dubbelen getale, zullen bijeenkomen, om te beraadslagen over de veranderingen en bijvoegingen in de Grondwet, bij voorschrevene wetten vermeld:

Gezien het rapport van Onze Ministers van Justitie, van Buitenlandsche Zaken en van Binnenlandsche Zaken van den 1sten dezer.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De dag der bijeenkomst van de buitengewone vergadering van de Staten-Generaal, de Tweede Kamer in dubbelen getale, bestemd voor de beraadslagingen omtrent de veranderingen en bijvoegingen in de Grondwet, vermeld in de wetten van den 13den en 21sten Junij jl. (*Staatsblad* N°. 27—39), wordt bepaald op Dingsdag den 4den Augustus aanstaande.

Art. 2. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken wordt gequalificeerd, om alle de leden der vergadering van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal, benevens de buitengewone leden, aan de gewone leden der Tweede Kamer door de respective provinciale Staten toegevoegd, bij circulaire aanschrijving tegen 4 Augustus aanstaande te zamen te roepen, ten einde, na opening der Vergadering in eene vereenigde zitting der beide Kamers, hunne werkzaamheden aan te vangen; de Tweede Kamer, onder het voorloopig voorzitterschap van den president der jongste vergadering, met het onderzoek van de geloofsbrieven der buitengewone leden, en het maken eener opgave van drie leden, aan Ons tot het benoemen van een' voorzitter voor deze buitengewone zitting, aan te bieden.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, tot informatie en narigt, alsmede aan Onze beminde Zonen den Prins van Oranje en Prins Frederik der Nederlanden, aan Onze beminde Kleinzonen den Erfprins van Oranje en Prins Alexander der Nederlanden, aan de Hoofden der departementen van Algemeen Bestuur en Collegiën, tot informatie, en zal hetzelve in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 7den Julij des jaars 1840, van Onze regering het zeven en twintigste.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) VAN DOORN.

XLIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt Mij tot genoegen, U Edel Mogenden rondom Mij geschaard te zien, en in persoon deze buitengewone en plegtige zitting der Staten-Generaal te kunnen openen.

De Grondwet van het Koningrijk heeft met bedachtzaamheid verordend, dat geene veranderingen of bijvoegingen in dezelve haar beslag kunnen erlangen, dan nadat zij bij eene wet noodzakelijk verklaard, en duidelijk aangewezen en uitgedrukt, vervolgens door de Wetgevende Magt, met oproeping van de Tweede Kamer der Staten-Generaal in dubbelen getale, zullen zijn onderzocht en bevestigd.

De wetten van den 13den en 21sten Junij jl. houden zoodanige verklaring en aanwijzing in, en U Edel Mogenden zijn thans bijeen gekomen, om daarover nader te beraadslagen.

Ter voldoening aan de grondwet, en in overeenstemming met die wetten, zijn de daarbij bedoelde veranderingen en bijvoegingen letterlijk opgenomen in even zoo vele ontwerpen van wetten, welke Ik heb doen vervaardigen, en weldra aan U Edel Mogenden zal mededeelen.

Geroepen alzoo tot de gewigtige taak, om te beöordeelen of datgene, wat aanvankelijk, na rijp onderzoek, noodig en nuttig is bevonden, werkelijk voor het welzijn van Nederland oorbaar en bevordelijk kan worden geacht, bidde Ik den Algoeden God, dat Hij daartoe Zijnen zegen schenke.

's Gravenhage, 4 Augustus 1840.

L.

SIRE!

Het strekt ons allen, die tot deze buitengewone en plegtige vergadering der Staten-Generaal bijeen geroepen zijn, tot het levendigste genoegen, ons om Uwe Majesteit te hebben mogen scharen, en Hoogstdezelve in persoon onze zitting te hebben zien openen.

Te zamen gekomen, om te beraadslagen over veranderingen en bijvoegingen in de grondwet, welke de omstandigheden of de ervaringen noodig hebben doen oordeelen, gevoelen wij geheel het gewigt van deze belangrijke taak.

De grondwet toch is het plechtanker van Nederlands vrijheid en volksgeluk. Elke wijziging in dezelve staat met onze hoogste belangen in een onafscheidbaar verband. Met behoedzaamheid is daarom bij de grondwet zelve de wijze aangewezen, waarop de veranderingen of bijvoegingen zullen kunnen worden daargesteld.

Reeds is de wetgevende magt, overeenkomstig de bestaande voorschriften, te dezen einde werkzaam geweest. Haar werk te onderzoeken, dat met naauwgezetheid te overwegen, en mitsdien mede te arbeiden tot bevordering van het heil des dierbaren vaderlands, moet thans het doel wezen onzer ijverigste pogingen. Al ons streven zal zijn, in overeenstemming met Uwe Majesteit en onder inwachting van den Goddelijken zegen, deze buitengewone zitting daaraan dienstbaar te maken.

's Gravenhage, 12 Augustus 1840.

LI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Door den Koning gelast zijnde, om de tegenwoordige buitengewone zitting der Staten-Generaal te sluiten, is het mij een genoegen, U Edel Mogenden met den afloop uwer gewigtige werkzaamheden geluk te mogen wenschen.

Bijeen vergaderd, om, overeenkomstig de wijze voorschriften onzer grondwet, te oordeelen over het oorbare en nuttige van wijzigingen in die grondwet, welke reeds voorloopig door de wetgevende magt, na rijp beraad, noodzakelijk en wenschelijk waren gekeurd, hebben U Edel Mogenden zich van deze taak gekweten, met die waardige bezadigdheid, met dien gemoedelijken ijver, welke het gewigt der zaak zoo zeer vorderde.

Indien het wijzigen der grondwettelijke instellingen van eenen Staat altijd hoogst bedenkelijk is, en, blijkens de ondervinding, maar al te dikwerf met gevoelige schokken en nadeelige gevolgen voor het volksgeluk gepaard gaat, dan voorwaar, Ed. Mog. Heeren! mag men het land gelukkig noemen, waar dit, gelijk hier, met kalmte en eendragt is tot stand gebragt.

In het gegronde bewustzijn van daartoe naar vermogen te hebben bijgedragen, kunnen U Edel Mogenden met voldoening terugzien op uwen volbragten arbeid, die in de gevolgen, onder Gods zegen, moge strekken tot bevestiging en verhooging van het geluk van ons dierbaar Vaderland.

Dat Vaderland zal zich gewis met den Koning en het Koninklijk Geslacht verblijden over het dubbele heil, hetwelk aan hetzelve te beurt viel.

Werd vóór weinige dagen de heugelijke tijding ontvangen der bevalling van 's Konings beminde Dochter, Mevrouw de Prinses Albert van Pruissen, op gisteren zag het Koninklijk Huis zich eenen Stamhouder geschonken, door de geboorte van een' Prins, van welken 's Konings beminde behuwd-Kleindochter, Mevrouw de Erfprinses van Oranje, gelukkig is verlost.

Aller wenschen en gebeden vereenigen zich voor de spoedige herstelling der Doorluchtige Moeder, en voor het behoud van het

Vorstelijk Kind, zoo naauw met Nederlands toekomst verbonden, en eenmaal, zoo wij hopen, een sieraad van den edelen stam, waaruit het is gesproten.

In naam des Konings, verklaar ik deze buitengewone zitting der Staten-Generaal gesloten te zijn.

's Gravenhage, 5 September 1840.

LII.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Doordrongen van eerbiedige dankbaarheid voor de hulp, bemoediging en bijstand, waaraan de Almagtige Opperbestuurder der Volken het Ons, in de hooge betrekkingen, waartoe Hij Ons geroepen heeft, nimmer heeft laten ontbreken, mogen Wij met genoegen terugzien op den tijdkring van bijna zeven en twintig jaren, gedurende welken Wij het hoogste gezag in Ons Vaderland en in Ons Groot-Hertogdom Luxemburg gevoerd, en naar Ons vermogen getracht hebben, het geluk en welzijn van Onze beminde onderdanen, en het heil van het Land, waaraan Onze vaderen door zoo naauwe banden verbonden zijn geweest, en ook Wij zoo innig verknocht zijn, overeenkomstig de regelen en voorschriften der Grondwet te bevorderen.

Menigvuldige zegeningen van den Allerhoogste hebben Onze Regering gekenmerkt, zelfs onder den druk van de staatkundige gebeurtenissen der laatste jaren, waarin Wij den nadeeligen invloed, welken groote en onophoudelijke zorgen en verdriet op Ons hebben uitgeoefend, in alle uitgestrektheid hebben ondervonden.

Die zorgen en moeijelijkheden van het hoog bestuur blijven zwaar op Ons wegen: — Wij gevoelen ze dagelijks meer en meer bij het klimmen Onzer jaren, en bij het besef der op Ons liggende verpligting, om voortaan in de behandeling der zaken van het Koningrijk eenige andere regelen te volgen dan die, welke vóór de veranderingen en bijvoegingen, onderdaags in de Grondwet gebragt, door haar waren vastgesteld en voorgeschreven.

Door Onze Publicatie van den 4[den] September laatstleden hebben Wij aan die veranderingen en bijvoegingen volle beslag gegeven, en alzoo is het begin harer werking op handen.

Dat tijdstip hebben Wij, na ernstige overdenking, het geschiktste geacht, om gevolg te geven aan het sedert lang bij Ons bestaan hebbende voornemen, om de overige levensdagen, welke God Ons gunnen zal, in rust, en bevrijd van de zorgen der Regering, door te brengen, onder dankbare herinnering aan al het goede, dat Zijne liefde en wijsheid Ons hebben geschonken.

Eene vaste, krachtige, mannelijke hand, jeugdiger leeftijd, bevrijd van den druk van geklommene jaren, en niet weifelende door vroegere herinneringen, worden voortaan tot het bestuur van het Koningrijk, en tot bevordering van deszelfs geluk en welzijn vereischt, en, bij Ons volle gevoel en overtuiging, dat de last der regering Ons voortaan geheel zoude ter nederdrukken en buiten staat stellen, om den nog overigen tijd van Ons leven aan de goede en wakkere behartiging der belangen van Onze beminde onderdanen toe te wijden, hebben Wij, na rijp beraad, uit eigenen, geheel vrijen wil, besloten, Onze lange Regering op den dag van heden, onherroepelijk te eindigen, en Ons Koninklijk, Groot-Hertoglijk en Hertoglijk gezag over te dragen op Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje, die de wettige opvolger is Onzer Koninklijke, Groot-Hertoglijke en Hertoglijke Kroonen.

Wij danken Onze beminde onderdanen voor de menigvuldige blijken van vertrouwen en verknochtheid, welke Wij, gedurende Onze Regering, van hen in de ruimste mate hebben mogen ondervinden, en overtuigen Ons, dat zij met liefde en eerbied hunnen nieuwen Koning zullen ontvangen, aan wien het Vaderland reeds zoo veel verpligt is, en die, met een diep bewogen hart, doch met mannelijken moed, onder het nederig opzien tot de hulp en bijstand van God Almagtig, de Nederlandsche, Luxemburgsche en Limburgsche Kroonen op den dag van heden uit Onze handen heeft aanvaard, om door Hem en Zijne wettige opvolgers bezeten te worden, ten gevolge der plegtige acte van Onzen vrijwilligen afstand en overdragt, welke in de archieven van het Koningrijk en van het Groot-Hertogdom door Onze zorg wordt overgebragt, om aldaar te worden weggelegd en bewaard.

Ten slotte lasten en bevelen Wij, dat Onze tegenwoordige Proclamatie, met welke Wij Onze Regering eindigen, zal worden afgekondigd in eene plegtige openbare teregtzitting van den Hoogen Raad der Nederlanden, van de Provinciale Geregtshoven, van de Criminele Regtbank te Amsterdam en van de Arrondissements-Regtbanken, mitsgaders van de puijen der Raadhuizen van de Hoofdplaatsen der Provinciën en der Arrondissementen, alwaar zij bovendien zal worden aangeplakt ter plaatsen waar zulks aldaar gebruikelijk is, en eindelijk, dat zij in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gedaan op het Loo, op heden den zevenden van October 1840.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) VAN DOORN.

I.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Geliefde Landgenooten en onderdanen van alle rangen en standen!

Door de Koninklijke Proclamatie van mijnen hoogst geëerbiedigden en hartelijk geliefden Vader is U de gewigtige en treffende gebeurtenis bekend geworden, dat onzer aller Vader en Koning, gedrukt door de zorgen van eene zeven en twintigjarige Regering, bestendig toegewijd aan het welzijn van het getrouwe Nederlandsche Volk, en door veel zegen, maar ook door veel verdriet voor het Hoofd van den Staat gekenmerkt, zich, bij het klimmen zijner jaren, bewogen heeft gevonden, die zware taak op heden aan mij over te dragen.

Diep gevoelt gij allen met mij het groot verlies, dat het Vaderland door dezen afstand lijdt, en hoe moeijelijk het voor mij, Zijnen opvolger, wezen zal, in de plaats te treden van eenen Koning, die met zooveel wijsheid, gedurende lange jaren, voor het geluk en welzijn van Nederland heeft gezorgd.

Doordrongen van het gewigt der pligten, thans op mij rustende, aanvaarde ik de Regering met het vaste voornemen, om, onder den Goddelijken zegen, niets onbeproefd te laten, dat strekken moet tot het geluk van het Nederlandsche Volk en den luister van het Koningrijk, en zal de Grondwet, dat plechtanker van Neêrlands vrijheid en volksgeluk, op de nieuwe baan, welke ik intrede, steeds mijne gids en geleidster zijn, gelijk ik dit met plegtigen eede staven zal bij mijne grondwettige huldiging in de Hoofdstad.

Tot bereiking echter van het groote doel, waarnaar ik streve, tot bevordering van heil en voorspoed voor Land en Volk, behoeve ik het vertrouwen, de liefde en de trouw mijner onderdanen. Mogen zij mij die gevoelens in dezelfde mate toedragen, als aan mijnen hoogst geëerbiedigden en hartelijk geliefden Vader van hen is te beurt gevallen; — zoo zullen Wij, Koning en Volk, sterk door eendragt, en steunende op den bijstand van den Allerhoogsten, de toekomst rustig ingaan!

Deze zijn, geliefde Landgenooten en Onderdanen, mijne wenschen, voornemens en verwachtingen in dit voor ons allen zoo plegtig en gewigtig oogenblik. Mijne daden zullen, met de hulp van God, mijne woorden bevestigen, en, gelijk het mij heeft mogen gebeuren, voor de onafhankelijkheid van Nederland met het zwaard te strijden, zoo zal ik ook nu aan hetzelve geheel mijn leven en alle mijne krachten toewijden.

Lasten en bevelen, dat de tegenwoordige Proclamatie zal worden afgekondigd in eene plegtige openbare teregtzitting van den Hoogen Raad der Nederlanden, van de Provinciale Geregtshoven, van de Criminele Regtbank te Amsterdam en van de Arrondissements-Regtbanken, mitgaders van de puijen der Raadhuizen van de Hoofdplaatsen der Provinciën en der Arrondissementen, alwaar zij bovendien zal worden aangeplakt ter plaatsen waar zulks aldaar gebruikelijk is, en eindelijk, dat zij in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gedaan op het Loo, op heden den zevenden van October 1840.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) VAN DOORN.

II.

PUBLICATIE.

WIJ WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

Alle openbare, burgerlijke, hoogere en lagere ambtenaren, gelijk mede alle officieren van het leger, van de vloot en van de schutterij, van welken rang zij ook mogen zijn, worden bij deze in hunne tegenwoordige betrekkingen bevestigd.

En zal deze worden afgekondigd in eene plegtige teregtzitting van den Hoogen Raad der Nederlanden, van de Provinciale Geregtshoven, van de Criminele Regtbank te Amsterdam en van de Arrondissements-Regtbanken, mitsgaders van de puijen der Raadhuizen van de Hoofdplaatsen der Provinciën en der Arrondissementen, alwaar zij bovendien zal worden aangeplakt ter plaatsen waar zulks aldaar gebruikelijk is, en eindelijk zal deze in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gedaan op het Loo, op heden den zevenden van October 1840.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

(Get.) VAN DOORN.

III.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Voor de eerste maal na het aanvaarden der regering op dezen zetel plaats nemende, worden Mijne gedachten henengeleid naar Mijnen hoogstgeëerbiedigden en hartelijk geliefden Vader, die gedurende eene zoo lange reeks van jaren den troon tot sieraad heeft verstrekt.

U Edel Mogenden kennen de redenen, welke Hem hebben bewogen, om de Kroon der Nederlanden aan Mij over te dragen, en alzoo het oogenblik te vervroegen, waarop Mijn lot naauwer dan ooit aan dit Rijk zou verbonden worden. Wij eerbiedigen allen die gronden, maar wij zien niet zonder aandoening terug op een besluit, hetwelk een einde heeft gemaakt aan eene regering, welke in de geschiedenis des Vaderlands menige roemvolle bladzijde zal beslaan.

Mogt het Mijnen Koninklijken Vader gegund zijn, bij het genot der gewenschte ruste, nog lange getuige te wezen van den rijken oogst der weldadige vruchten, waarvan de zaden onder Zijne regering mildelijk werden gestrooid, en mogt de dankbare liefde des Nederlandschen Volks Hem blijven vergezellen, als de streelende belooning voor de trouwe zorg, waarmede Hij, gedurende meer dan het vierde eener eeuw, onafgebroken voor het welzijn van dat Volk heeft gewaakt!

Gesterkt door Zijn voorbeeld, zal Ik het ondernemen de taak te volbrengen, welke thans op Mij rust. Ik gevoele er, ook in deze ure, geheel het zwaarwigtige van; maar Ik deins er niet voor terug, omdat Ik Mijn vertrouwen heb gesteld op de krachtige hulp des Allerhoogsten; omdat Ik staat make op de beproefde verknochtheid eener Natie, die elke poging voor haar geluk weet te waarderen, en omdat Ik de overtuiging heb, een' steun te zullen vinden in U Edel Mogenden, als één belang en één doel met Mij op het oog hebbende: de bevordering en bestendiging van het heil der landzaten, in de eerste plaats door getrouwe handhaving der Grondwet van het Koningrijk.

Met dat uitzigt acht ik het voor Mij een voorregt, deze zitting van U Edel Mogenden te kunnen openen, in afwachting van den plegtigen dag, waarop Ik U Edel Mogenden, in de laatste helft der maand November, in de hoofdstad rondom Mij verlang te vergaderen, ten einde aan de grondwettelijke voorschriften omtrent de inhuldiging gevolg te geven, en alsdan datgene met eede te bekrachtigen, waartoe Ik Mij, bij het intreden Mijner regering, van stonden aan verbonden heb gerekend.

U Edel Mogenden zullen de levendige blijdschap niet miskennen, met welke Ik in deze oogenblikken den zegen herdenk, die aan Mijn Huis te beurt viel in de geboorte van eenen Prins, aan Mijnen beminden oudsten Zoon den Prins van Oranje geschonken.

Worden Mijne vurigste wenschen verhoord, dan zal ook deze

spruit van den Oranje-Stam eenmaal voor Nederland wezen, wat Zijne Vaderen waren of nog hopen te zijn.

De betrekkingen met de vreemde mogendheden getuigen van het onderling verlangen, om de bestaande vriendschap te onderhouden. Deze aan te kweeken en te versterken zal het voorwerp van Mijn streven zijn.

Een handels-tractaat met de Verhevene Porte in den afgeloopen zomer te Constantinopolen gesloten, is door de wederzijdsche regeringen bekrachtigd.

Van de plaats gehad hebbende onderhandelingen met Frankrijk, met het Zwitsersche Bondgenootschap en met het Gemeenebest van Texas, tot bevordering van handel en scheepvaart, mag insgelijks een goed gevolg verwacht worden.

De maatregelen, welke gevorderd worden door de veranderingen en bijvoegingen, onlangs in de grondwet van het Koningrijk gebragt, zijn tot stand gekomen of worden verder voorbereid.

Ten gevolge van dien is het Mij aangenaam, leden uit het Hertogdom *Limburg* in uw midden te zien. Hierdoor is de band bevestigd, welke de belangen van dat gewest met die der overige deelen des Koningrijks in broederlijke gemeenschap zamenvoegt.

's Rijks zee- en landmagt zijn, in evenredigheid van de toegestane middelen, in voldoenden staat.

Over het algemeen vertoont zich voorspoed in de verschillende takken van nijverheid en volks-welvaart.

Het openbaar onderwijs blijft gewenschte vruchten opleveren. Het zal niettemin eene der gewigtigste bemoeijenissen Mijner regering zijn, om mogelijke verbeteringen met bezadigdheid te overwegen.

De nieuwe Nederlandsche wetgeving en het beheer der justitie hebben steeds geregelde werking.

De voorspoed der Oost-Indische bezittingen geeft bij voortduring stof tot dankbaarheid. Op het eiland *Sumatra* gaan zee- en landmagt eendragtelijk en met roem voort, het Nederlandsch gezag te bevestigen.

De finantiën mogen door de gebeurtenissen van de laatste jaren, door teleurstellingen en misrekeningen gevoelig geleden hebben, nogtans mag men vertrouwen, dat steeds toenemende bloei der hoofdtakken van volks-welvaart, onder een voortdurend genot van den vrede, de invoering van nuttige wijzigingen in de wetten, als ook doelmatige bezuinigingen de geslagene wonden zullen heelen.

De meest volledige openingen en uitleggingen omtrent den toestand der finantiën, daaronder begrepen die van het Amortisatie-Sijndicaat, waarvan de opheffing andermaal zal worden voorgesteld, zullen eerlang aan U Edel Mogenden worden gegeven, mede in verband met de uitkomsten der koloniale geldmiddelen.

Tot dekking van het tekort, hetwelk uit die openingen zal blijken over het verledene te bestaan, zullen de noodige voorzieningen worden voorgesteld.

Gelijktijdig zal de begrooting der staats-uitgaven aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

Het vooruitzigt, dat de uitgaven voor het vervolg zonder nieuwe geldleeningen zullen gedekt worden, zal zich verwezenlijken. Ook zullen geene nieuwe belastingen worden gevorderd; doch het weder heffen van vroeger afgeschafte opcenten zal niet te vermijden zijn.

Noodzakelijke veranderingen in de wet op den accijns op de suiker, in die ter bevordering van den landbouw, en in het tarief der regten op den in-, uit- en doorvoer, hetwelk later geheel stelselmatig zal worden omgewerkt en vernieuwd, zullen al aanstonds kunnen worden voorgedragen.

De onderhandelingen met België, tot de overdragt van het aan dat Koningrijk aangewezen gedeelte in de schuld, en betrekkelijk andere finantiële aangelegenheden, zijn voor als nog tot geen einde kunnen gebragt worden. Ik vertrouw echter, dat de voorbereiding der eindregeling thans genoegzame vorderingen heeft gemaakt, om op eene spoedige afdoening te mogen hopen.

Edel Mogende Heeren! Onmiskenbaar is het gewigt van deze zitting voor de zaken des lands. Geestdrift, door echte vaderlandsliefde gewekt, zal U Edel Mogenden bezielen; maar ook, Ik houd er Mij van overtuigd, de zin van gematigdheid, beradenheid en vertrouwen, onontbeerlijke grondslagen voor dat gemeenschappelijk overleg, hetwelk de kern uitmaakt der innige betrekking, welke de grondwet tusschen de Kroon en de Vertegenwoordigers des Volks heeft geknoopt.

Overigens zij de uitkomst eerbiedig Hem aanbevolen, in Wiens hand de lotgevallen der Vorsten en Volken zijn, en aan Wiens bescherming en hulp het tot dus verre Nederland niet ontbrak.

's Gravenhage, 19 October 1840.

IV.

S I R E!

Met gemengde aandoeningen treden voor het eerst de vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk voor den troon van Uwe Majesteit. Treffend is voor hen de herdenking aan een' Koning, wien zij gedurende eene reeks van jaren telkens hunne eerbiedige hulde hebben toegebragt; treffend niet minder het tegenwoordig oogenblik, waarop zij die komen aanbieden aan Zijnen waardigen Zoon en opvolger, aan wiens moed, beleid en trouw het Vaderland reeds zooveel is verschuldigd.

Nederland, door staatsomwentelingen geschokt, door rampen geteisterd, door vreemde overheersching aan den rand des verderfs gebragt, had zich aan eenen Vorst innig verbonden, dien het, met voorvaderlijke herinneringen bezield, in de ure des gevaars ter redding had ingeroepen, aan Wien het zich geheel had toevertrouwd, onder Wiens bestuur zoo vele vroegere wonden zijn geheeld, zoo vele nieuwe bronnen van welvaart zijn geopend.

Met dankbaarheid op die weldaden terug ziende, eerbiedigen wij de redenen, welke ruste hebben doen verlangen aan Hem, die zoo vele jaren zijns levens, onder aanhoudende werkzaamheden en zorgen, aan het heil des vaderlands heeft gewijd.

Onze blikken zijn thans op Uwe Majesteit gevestigd, aan wien wij de bevordering van dat heil ernstig, doch ook vertrouwend aanbevelen. Nederland was van ouds aan het Doorluchtig Huis van Oranje gehecht, en verblijdt zich over de geboorte van een' nieuwen telg uit hetzelve. Wij hopen dat hij, opgevoed in liefde voor het Vaderland en eerbied voor de Grondwet, in toekomstige tijden het Vorstelijk geslacht tot sieraad, en Nederland tot heil zal verstrekken.

Op Uwer Majesteits Huis ruste steeds des Hemels ruimste zegen. Hoogstdeszelfs pogingen voor het geluk des volks worden met den besten uitslag in lengte van dagen bekroond. In dezen hartgrondigen wensch, Sire! vereenigt zich voorzeker geheel Nederland.

Teregt beschouwt Uwe Majesteit de getrouwe handhaving der Grondwet, waaraan Hoogstdezelve zich van den aanvang Zijner regering verbonden verklaarde, als het eerste middel, om die pogingen te doen gelukken. Bij deze handhaving mag Uwe Majesteit veilig, zoowel op de liefde des volks rekenen, als op den steun van ons, die het vertegenwoordigen, die met Uwe Majesteit slechts één belang en één doel op het oog hebben. Met verlangen zien wij het reeds aangekondigde tijdstip te gemoet van Uwer Majesteits inhuldiging als Nederlands wettigen Koning. — De eeden, bij die plegtigheid volgens de Grondwet af te leggen, zullen aan geheel het Nederlandsche volk tot waarborg verstrekken, dat van die heilige overeenkomst nimmer afgeweken zal worden.

Wij verheugen ons inmiddels over Uwer Majesteits gezindheid tot verdere aankweeking en versterking der bestaande vriendschappelijke betrekkingen met de vreemde mogendheden, waarbij Nederland zoo groot belang heeft; wij wenschen, dat de reeds tot stand gebragte of nog te sluiten tractaten heilzame vruchten voor handel, nijverheid en scheepvaart zullen dragen.

Aangenaam ware het ons geweest, de onderhandelingen met het naburig België, tot overdragt van het op dat rijk rustende gedeelte der schuld, ten einde gebragt te zien. De spoedige afdoening daarvan, door regt en billijkheid gelijkelijk gevorderd, en met welke Uwe Majesteit zich vleit, roepen wij met alle onze wenschen in.

Onze binnenlandsche aangelegenheden staan in het naauwste verband met de veranderingen en bijvoegingen, onlangs in de Grondwet gemaakt. Wij vleijen ons, dat de maatregelen, geschikt om deze in werking te brengen, eerlang geheel zullen zijn daargesteld, en dat aan ons tevens die wettelijke bepalingen ter overweging zullen worden aangeboden, welke tot volledige uitvoering der Grondwet alsnog ontbreken.

Het zal ons steeds tot genoegen verstrekken, te vernemen, dat 's Rijks Zee- en Landmagt zich in eenen voldoenden staat bevinden. Gaarne doen wij hulde aan de dapperheid der krijgs-

magt, welke het Nederlandsch gezag op Sumatra voortdurend bevestigt.

Dankbaar erkennen wij den gunstigen staat van verschillende takken van nijverheid en volks-welvaart, en den voorspoed onzer Oost-Indische bezittingen. Wij mogen vertrouwen, dat ruime bijdragen uit dezelve, steeds in haar geheel ten dienste van het moederland aangewend, onze geldelijke behoeften zullen helpen vervullen.

Het openbaar onderwijs is grondwettig een aanhoudend voorwerp van de zorg der regering; en gewenscht zijn voorzeker alle wezenlijke verbeteringen, welke daarin, na bedaarde overweging, nog kunnen gemaakt worden.

De geregelde werking der nieuwe Nederlandsche wetgeving is eene weldaad voor de Natie. Wij durven verwachten, dat de volledige vaststelling van het Wetboek van Strafregt en eene gepaste vervanging der nog altijd werkende vreemde verordeningen ons eindelijk eene geheel nationale wetgeving zullen schenken. Mogt ook weldra het oogenblik geboren worden, dat onze krijgs-wetten eene zoo lang gewenschte herziening zullen ondergaan.

Allergewigtigst achten wij de mededeelingen, ons door Uwe Majesteit omtrent 's lands finantiën gedaan. Wij erkennen met Uwe Majesteit, dat verschillende omstandigheden in de laatste jaren op onze geldmiddelen eenen zeer nadeeligen invloed uitoefenden. Het vooruitzigt der noodzakelijkheid van voorzieningen tot dekking van een tekort vervult ons met leedwezen; doch wij vleijen ons, dat de regering van Uwe Majesteit zich zal kenmerken door wezenlijke bezuiniging, vereenvoudiging en orde, en door volkomene openbaarheid van 's lands geldelijke aangelegenheden. Dan eerst zal een gemeenschappelijk overleg, in den waren zin der Grondwet, aanmerkelijke verbeteringen daarin te weeg kunnen brengen. Wij zullen dan ook de toegezegde volledige openingen omtrent den toestand der finantiën, de voorstellen daarmede in verband staande, ter regeling der Staats-begrooting, ter opheffing van het Amortisatie-Sijndicaat, ter verbetering van de wetten op de middelen, met de meeste belangstelling ontvangen en met de meeste zorg overwegen. Den wensch voegen wij hier eerbiedig bij, dat eene doelmatige wet op de Algemeene Rekenkamer spoedig die vergadering in staat stelle, om aan hare grondwettelijke bestemming te beantwoorden.

Wij gevoelen met Uwe Majesteit al het gewigt der tegenwoordige zitting. In dezelve toch zal, na de plegtige inhuldiging van Uwe Majesteit, het gemeen overleg werkzaam moeten zijn, ten aanzien van zoo vele en hoogst aangelegene onderwerpen, met het welzijn des vaderlands innig verbonden. Doordrongen van het besef onzer hooge roeping, met echte vaderlandsliefde bezield, zullen wij met gematigdheid en standvastigheid, onder eerbiedig opzien tot den Allerhoogsten, trachten mede te werken tot bevordering en bestendiging van Nederlands geluk en welvaart.

's Gravenhage, 31 October 1840.

V.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De gewigtige dag is verschenen, waarop Ik U Edel Mogenden, vertegenwoordigers des Nederlandschen Volks, mag begroeten, om Ons bij eede wederkeerig te verbinden tot het in stand houden, met vereenden wil en vereende krachten, dier maatschappelijke waarborgen, welke de grondslagen zijn der welvaart van het geliefde Vaderland.

De getrouwe Hoofdstad ziet Ons hier bijeengekomen, om gevolg te geven aan het wijze voorschrift: dat, bij het aanvaarden der Regering, de Koning zich aan zijn Volk toewijde, en dat Volk Hem als Koning huldige.

Ik ben bereid, om, voor het oog des Allerhoogsten, de heilige belofte af te leggen, welke het tot de schoone taak mijns levens maakt, de Grondwet te handhaven, de onafhankelijkheid van het Rijk te verdedigen en te bewaren, de vrijheid en de regten van alle Mijne Onderdanen te beschermen, en de algemeene welvaart door de middelen, Mij bij de Wetten gegeven, te bevorderen.

Uit den mond van U Edel Mogenden, als tolken van Nederland, de verklaring te vernemen, welke het onderpand bevat van deszelfs verknochtheid en trouw, en van de gezindheid van U Edel Mogenden, zal dierbaar zijn aan Mijn hart, voor geene andere voldoening in gelijke mate geopend, als voor het bezit der liefde en der achting van een regtschapen, vrij en gelukkig Volk.

Zoo ergens, dan ontmoeten zich hier regten en pligten in de wenschelijkste overeenstemming, en vinden zij eenen onwankelbaren steun in de edelste gevoelens en in eene volledige gelijkheid van bedoelingen en belangen.

Moge deze verhevene plegtigheid eenen duurzamen indruk achterlaten, en moge deze dag, — de getuige hoe Koning en Volk den regel hunner onderlinge betrekkingen eendragtiglijk bezweren, — onder Gods zegen de voorbode zijn van een tijdvak, waarin vrede en voorspoed op den geliefden Geboortegrond heerschen, en de uitstekende hoedanigheden van het Nederlandsch karakter zich meer en meer krachtvol ontwikkelen!

Amsterdam, 28 November 1840.

VI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De zitting der Staten-Generaal, welke heden eindigt, zal eene belangrijke bladzijde in de geschiedrollen des vaderlands beslaan.

Zij werd geopend weinige weken na de herziening der grondwet, weinige dagen nadat de grijze Vorst, die meer dan een vierde

eener eeuw regeerde, vrijwillig afstand van de kroon deed, en die aan onzen hooggeschatten Koning overdroeg.

Geroepen tot de plegtige inhuldiging van den Koning in de hoofdstad des rijks, hebben U Edel Mogenden toen gezworen, de regten Zijner kroon te zullen bewaren en onderhouden, en den eed ontvangen, dat de Koning overeenkomstig de wetten en belangen des lands zoude regeren.

De veelvuldige werkzaamheden, welke daarna, gedurende deze zitting, ten einde werden gebragt, vorderden uwe medewerking gedurende den geheelen jaarkring; dezelve levert een treffend voorbeeld van de wederkeerige neiging, om de belangen des Vaderlands door vereende krachten te bevorderen.

De regering gevoelde de behoefte, om harerzijds bewijzen van vertrouwen aan de vertegenwoordiging te geven; de Staten-Generaal hebben dit gewaardeerd, door hunne moeitevolle taak met kalmte en naauwgezetten ijver te vervullen; hierdoor wordt de mogelijkheid geboren, om het drukkende van omstandigheden, welke uit den loop van vroegere gebeurtenissen ontstonden, en welke niet meer onder het bereik der regering liggen, zooveel mogelijk in de gevolgen te lenigen.

De finantiële toestand des rijks werd zonder eenig voorbehoud opengelegd.

Eene finantiële instelling, waartegen men gestadig zwaarwigtige bedenkingen opperde, werd opgeheven.

Vele en belangrijke wetten werden tot stand gebragt.

Behalve de voorziening in de dienst van dit loopende jaar, werd voor het eerst eene tweejarige begrooting, met uitzondering van één hoofdstuk, goedgekeurd.

Nieuwe waarborgen voor het naauwgezet beheer der finantiën zijn door eene meer afdoende wet voor de algemeene rekenkamer gegeven.

De middelen tot voorziening in den achterstand zijn aangewezen.

Door den overgang van de uitgestelde in werkelijke schuld is er, met het uitzigt op besparing en schuldvermindering, meer eenvoudigheid en duidelijkheid in de staatsschuld gebragt.

Belastings-wetten zijn herzien, of onder medewerking der Staten-Generaal tot eene gewenschte wijziging voorbereid.

Onderscheidene andere wetten, als: op de onteigening, de consignatiën, de heemraadschappen, de koloniën van weldadigheid, enz., kwamen tot stand.

Het is de ernstige wil der regering om, op den ingeslagen weg voortgaande, in de eerstvolgende zitting nog onderscheidene nieuwe ontwerpen, tot verdere voorziening in bestaande behoeften, ter tafel van U Edel Mogenden te brengen.

Het onderzoek zal worden voortgezet, in hoe verre men, door meerdere vereenvoudiging en bezuiniging, de middelen en behoeften van den Staat, meer afdoende, in eene wenschelijke overeenstemming kan brengen.

Bij het eindigen van uwe taak is het eene streelende zelfvoldoening, de belangen des lands op eene waardige wijze te hebben

voorgestaan; God geve, dat de Regering en de Staten-Generaal steeds eendragtig hun gemeenschappelijk doel trachten te bereiken.

In naam des Konings, verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 15 October 1841.

VII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De jongste zitting der Staten-Generaal, door veelheid en gewigt van werkzaamheden gekenmerkt, is naauwelijks ten einde geloopen, of het tijdstip, door de Grondwet bepaald, is weder daar, waarop de Wetgevende Magt hare gewigtige taak bij vernieuwing heeft op te vatten.

Terugziende op hetgeen in de laatste zitting is tot stand gebragt, en kennende den ijver en de naauwgezetheid van U Edel Mogenden in het behartigen van 's Lands belangen, mag Ik het regtmatig vertrouwen koesteren, dat ook deze bijeenkomst, welke Ik met genoegen opene, zegenrijke vruchten voor Nederland zal dragen.

Wat Mij betreft, indien er iets noodig ware, om Mij op te wekken tot het aanwenden Mijner beste krachten ten behoeve van den Staat, aan welks hoofd de Voorzienigheid Mij heeft geplaatst, Ik zoude eene krachtige aansporing vinden in de aangename herinneringen, welke Mij van Mijn bezoek in onderscheidene gewesten zijn bijgebleven. Niet zonder eene levendige aandoening breng Ik Mij telkens te binnen, hoe Ik overal blijken heb ontvangen van gehechtheid en trouwhartigheid. Ik zal aan deze gevoelens, welke Ik op hoogen prijs stel, weten te beantwoorden. Mijne beminde onderdanen kunnen op Mij rekenen, gelijk Ik reken op hen. Hun geluk op hechte en duurzame grondslagen gevestigd te zien, zal het schoonste oogenblik Mijns levens uitmaken.

Mijn Huis is verblijd door de geboorte van eene Prinses, aan Mijnen beminden Broeder Prins Frederik der Nederlanden geschonken.

Het verheugt Mij, U Edel Mogenden te kunnen verzekeren, dat gevoelens van vriendschap en welwillende belangstelling de betrekking tusschen Nederland en de vreemde Mogendheden blijven onderscheiden.

De verdragen van handel en scheepvaart, met Frankrijk en met de Republiek van Texas gesloten, worden ten uitvoer gelegd.

Nog heeft het der Regering niet mogen gelukken, de zoo veel omvattende als ingewikkelde geldelijke aangelegenheden met België tot eene eindregeling te brengen, waarvan zij de finantiële en staatkundige behoefte gevoelt; doch alles is er toe voorbereid, en

men mag zich thans, meer dan vroeger, met eene spoedige afdoening vleijen.

Ik heb maatregelen genomen, om het bestuur van het Groot-Hertogdom Luxemburg, voor zoo ver dit tot nog toe met dat van Nederland in sommige opzigten was vermengd gebleven, daarvan behoorlijk af te zonderen.

Over het geheel genomen mag de toestand van Handel, Nijverheid en Landbouw bevredigend genoemd worden, ofschoon sommige takken van het fabrijkwezen den invloed der wisselvalligheid ondervinden, welke daarvan onafscheidelijk is.

Voor den bloei der Rijks-instellingen van openbaar onderwijs en van kunsten en wetenschappen wordt zooveel mogelijk gezorgd.

De berigten uit Onze Overzeesche Bezittingen zijn gunstig. Alleen de voorspoed der West-Indische Koloniën wordt door oorzaken van bijzonderen aard belemmerd. De mogelijkheid eener voorziening trekt Mijne aandacht ernstig tot zich.

De rust, tijdelijk op Sumatra gestoord, is gelukkig hersteld geworden door het beleid van den bevelvoerenden officier, en door de dappere medewerking der onder zijne bevelen geplaatste land- en zeemagt.

Eene doelmatige inrigting van het Zeewezen houdt Mijne zorg gestadig bezig.

Aan de Landmagt, welke steeds met een' prijzenswaardigen geest is bezield, werd in den loop dezes jaars eene organisatie gegeven, berekend voor de behoeften van een goed stelsel van verdediging in den zin der Grondwet. Ten gevolge van die organisatie zullen de ingezetenen eene aanmerkelijke verligting ondervinden, ten aanzien hunner verpligtingen omtrent de dienst der Nationale Militie.

De wetgeving op de Militie en de Schutterijen wordt op Mijnen last door eene speciale Commissie herzien. De ontwerpen van wet, welke uit dien arbeid zullen voortvloeijen, kunnen welligt in deze zitting aan de overweging der Staten-Generaal onderworpen worden.

Er is eene Commissie ingesteld, om de Militaire Wetgeving te onderzoeken, en in overeenstemming te brengen met de milde beginselen, welke in de overige gedeelten Onzer wetgeving heerschen, en in het bijzonder in het eerste Boek van het Wetboek van Strafregt zijn vastgesteld, daarbij tevens acht slaande op al hetgeen de belangen van het Rijk en van den krijgsman vorderen.

Ik voed de hoop, dat het tweede en derde Boek van het Wetboek van Strafregt, in den loop dezer zitting, bij U Edel Mogenden zullen kunnen ter tafel worden gelegd. Dit zal plaats hebben met ontwerpen van wet op het stuk der conflicten, op het notarisambt en op de overschrijving der bestaande hypothecaire inschrijvingen in de nieuwe registers der hypotheken.

Ter voldoening aan artikel 6 der Grondwet, zullen de daarmede in verband staande wets-ontwerpen insgelijks aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

De toestand van 's Rijks geldmiddelen, zoo als die op den 1sten

Januarij dezes jaars vermoedelijk zou zijn, is bij den aanvang der vorige zitting aan U Edel Mogenden blootgelegd.

Uit de rekening en het geldelijk verslag, welke eerlang zullen worden medegedeeld, zal blijken, dat het cijfer van den achterstand niet het volle bedrag heeft bereikt, waarop het aanvankelijk was begroot.

Van de toegestane middelen tot dekking van dien achterstand, is, bij genoegzame ruimte der kas, voor alsnog geen gebruik behoeven te worden gemaakt. Hiertoe zal echter waarschijnlijk voor een gedeelte in het aanstaande jaar moeten worden overgegaan.

Door het aannemen der begrooting van Staats-uitgaven over 1842 en 1843, met uitzondering van het hoofdstuk van Buitenlandsche Zaken, is de geregelde gang van zaken verzekerd, en aan de Regering de gelegenheid verschaft, om verbeteringen voor de toekomst voor te bereiden en in te voeren.

Eene gewijzigde begrooting voor het departement van Buitenlandsche Zaken zal worden voorgesteld; zoo mede de wettelijke regeling van het gebruik van het batig slot der geldmiddelen van de Overzeesche Bezittingen, waarvan Ik met vertrouwen te gemoet zie de bereiking van het evenwigt tusschen uitgaven en ontvangsten, zonder verhooging van belastingen of van staats-schuld.

Een nieuw ontwerp van wet op de burgerlijke pensioenen, waarbij de aanmerkingen, op het vroeger ingeleverd ontwerp bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal gevallen, in acht zijn genomen, zal aan U Edel Mogenden worden voorgedragen.

De bestaande pensioenen, wachtgelden en verdere afloopende betalingen zullen worden herzien, en voortaan gesplitst voorkomen op de begrootingen van de afzonderlijke departementen, waartoe zij behooren, en derhalve een onderdeel daarvan uitmaken.

Gewigtige onderwerpen zullen alzoo in deze zitting moeten worden behandeld. De vraagpunten, welke zich daarbij mogen voordoen, zullen eene gereede oplossing vinden, wanneer zij met wederkeerig vertrouwen, zonder hetwelk er geen gemeen overleg, in den zin der Grondwet, bestaat tusschen de verschillende deelen der Wetgevende Magt, worden onderzocht en overwogen.

Mijnerzijds zal Ik alles doen, wat zoodanig vertrouwen kan bevorderen en bevestigen. Het is Mijn wensch, dat Mijne Regering zich kenmerke door openheid in hare daden en door strikte handhaving der wetten. Aldus rustig en op den grondwettelijken weg voortgaande, zal het meer en meer blijken, dat zij hare kracht in de waarheid zoekt.

Moge de Almagtige Zijn vaderlijk oog over Nederland geopend houden, en Onze welgemeende pogingen met Zijnen zegen bekroonen!

's Gravenhage, 18 October 1841.

VIII.

SIRE!

Op nieuw, Sire! treden bij de opening hunner gewone vergadering, de Staten-Generaal voor Uwen troon, om Uwer Majesteit hunne eerbiedige hulde aan te bieden.

Zij deelen geheel in de gevoelens van gehechtheid en trouw, waarvan Uwe Majesteit alom de blijken heeft mogen ontvangen. Het strekt hun tot een wezenlijk genoegen, bij de opening dezer zitting aan Uwe Majesteit de verzekering te kunnen geven, dat zij de ijverige pogingen van Uwe Majesteit voor het geluk van Nederland, zigtbaar zoowel in de verbeteringen, reeds onder Hoogstdeszelfs regering tot stand gebragt, als in de blijken van waarheidsliefde door 's lands bestuur gegeven, op hoogen prijs stellen. Indachtig aan hunnen duren pligt, zullen zij niet in gebreke blijven, om Uwe Majesteit te ondersteunen bij Hoogstdeszelfs voornemen, om het geluk des Vaderlands op hechte en duurzame grondslagen te vestigen.

Wij verblijden ons met Uwe Majesteit in de geboorte eener Prinses, aan Hoogstdeszelfs beminden Broeder Prins Frederik der Nederlanden geschonken, en wij brengen onze welgemeende gelukwenschingen deswege volgaarne aan Uwe Majesteit toe.

Overtuigd, dat Nederland rust en vrede behoeft, was het ons aangenaam, van Uwe Majesteit de verzekering te ontvangen van de voortduring der gevoelens van vriendschap en welwillende belangstelling der vreemde mogendheden. Ook uit dat oogpunt hebben wij met genoegen de geheele afscheiding van het bestuur van Luxemburg van dat van Nederland vernomen. Sedert de verandering der Grondwet is de vroeger bestaan hebbende vereeniging dezer landen opgeheven, en wij mogen van de billijkheid en regtvaardigheid der vreemde mogendheden verwachten, dat de moeijelijkheden, waarin Luxemburg zou kunnen geraken, geen' den minsten invloed op de belangen en de vriendschappelijke betrekkingen van Nederland zullen hebben.

Met bijzonder genoegen vernamen wij, dat de verdragen van handel en scheepvaart, met Frankrijk en de republiek van Texas gesloten, ten uitvoer worden gelegd. Het aangaan van zoodanige verdragen, welke strekken moeten, om nieuwe wegen voor onzen handel te openen of de bestaande te bevestigen, verdient steeds een onderwerp van de belangstellende zorg der Regering uit te maken.

Steunende op de regtvaardigheid en billijkheid eener zaak, welker regeling het welbegrepen belang der beide natiën vordert, hadden wij mogen verwachten, dat het der Regering van Uwe Majesteit reeds zoude gelukt zijn, de geldelijke aangelegenheden met België tot eene eindregeling te brengen. Wij blijven de spoedige verwezenlijking van het daarop door Uwe Majesteit gegeven uitzigt met verlangen te gemoet zien.

Wij voegen daarbij den wensch, dat ook de geldelijke aange-

legenheden van onderscheiden aard, ter zake van het Groot-Hertogdom Luxemburg, eerlang tot afdoening zullen worden gebragt.

Dankbaar erkennen wij den over het algemeen gunstigen toestand van handel, nijverheid en landbouw, ofschoon sommige takken van dezelve niet geheel van den nadeeligen invloed van bijkomende omstandigheden zijn bevrijd gebleven.

De zorg der Regering voor het openbaar onderwijs en voor de kunsten en wetenschappen wordt hoog door ons geschat. Daartoe moeten onze instellingen, zooveel de geldelijke toestand des Rijks het gedoogt, dienstbaar worden gemaakt.

's Lands welzijn is te naauw verbonden aan den bloei der Overzeesche bezittingen, dan dat wij ons niet zouden verblijden over de ontvangene gunstige berigten uit Oost-Indië.

Wij bevelen de opheffing van de bezwaren, die den voorspoed der West-Indische koloniën in den weg staan, ten ernstigste aan de zorgen van Uwer Majesteits Regering. — Wij zijn bereid, door wettelijke bepalingen, des noodig, daartoe mede te werken.

Ook wij brengen onzen lof toe aan het beleid en de dapperheid, bij de demping der onlusten op een der eilanden van den Indischen archipel onlangs weder zoo schitterend ten toon gespreid, waardoor een vernieuwd bewijs is geleverd van den prijzenswaardigen geest, die èn de zee- èn de landmagt bezielt.

De organisatie, in den loop des jaars aan de landmagt gegeven, hopen wij, dat aan de verwachting zal beantwoorden. De noodzakelijkheid eener doelmatige inrigting van het zeewezen wordt niet minder allerwege gevoeld, zoo tot bescherming van den handel, als van onze belangrijke overzeesche bezittingen.

De herziening der wetgeving op de militie en de schutterijen zal nuttige vruchten kunnen opleveren. Wij koesteren de hoop, dat daartoe spoedig eene wets-voordragt zal geschieden.

De militaire straf-wetgeving vordert dringende verbetering. Wij vleijen ons, dat daartoe de werkzaamheden der reeds ingestelde commissie zullen leiden.

Wij zullen met de vereischte aandacht onderzoeken de ons door Uwe Majesteit toegezegde ontwerpen van wet op de conflicten, op het notarisambt en op de overschrijving der hypothecaire inschrijvingen. Wij zien ook het ontbrekende gedeelte van het wetboek van strafregt nog in den loop dezer zitting stellig te gemoet.

Het zal ons mede aangenaam zijn, dat eerlang, door eene gepaste vervanging der nog altijd werkende vreemde verordeningen, onze wetgeving geheel nationaal worde.

Na de behandeling der in onze vorige vergadering aangebodene wets-ontwerpen ter uitvoering van art. 6 der Grondwet, zal het onderzoek der in de tegenwoordige vergadering aan te bieden ontwerpen des te gereeder ten einde kunnen worden gebragt.

Hoogstgewigtig was de vaststelling van 's Rijks uitgaven en inkomsten voor het eerste tweejarig tijdvak. Wij mogen niet twijfelen of dezelve zal, bij het verzekeren van den geregelden gang der zaken, aan de regering de gelegenheid geven tot het voorbereiden en invoeren van alle die gewenschte verbeteringen en mo-

gelijke bezuinigingen, welke het algemeen belang vordert. Uit dat oogpunt houden wij eene onverwijlde herziening der pensioenen, wachtgelden en afloopende betalingen voor hoogst noodzakelijk. De voordragt eener nieuwe wet omtrent de burgerlijke pensioenen zien wij verlangend te gemoet. Wij mogen bij deze gelegenheid aan Uwe Majesteit de behoefte niet verbergen, die aan eene herziening van onderscheidene belastingwetten bestaat. Wij hopen, dat dit belangrijk onderwerp tot een gewenscht einde gebragt, die belastingen meer evenredig zal doen dragen. — Met genoegen vernamen wij aanvankelijk, dat de achterstand beneden het geraamde bedrag is gebleven, en dat het niet noodig is geweest, van de toegestane middelen gebruik te maken. De rekening en het geldelijk verslag dienaangaande zullen wij met belangstellende aandacht onderzoeken. Wij vleijen ons, dat de regering niet dan met de meeste spaarzaamheid, en zoo laat mogelijk, tot de reeds goedgekeurde geldleeningen zal overgaan.

Met de vastgestelde finantiële bepalingen hangt de aangekondigde voordragt te zamen eener gewijzigde begrooting voor het departement van Buitenlandsche Zaken, en de regeling van het gebruik van het batig slot der geldmiddelen van de overzeesche bezittingen. Die aangelegenheden zullen het onderwerp onzer naauwgezette overweging uitmaken.

Gewigtige onderwerpen zullen ons alzoo in deze zitting bezig houden. Wij vertrouwen, dat onze beraadslagingen het bewijs zullen opleveren, dat beide, de Koning en de Staten-Generaal, het gemeenschappelijk doel door dezelfde middelen wenschen te bereiken.

Wij mogen ons niet ontveinzen, dat de omstandigheden van vroegere jaren, zoowel Uwe Majesteit, als de Vertegenwoordiging in eenen moeijelijk toestand hebben gebragt, en dat het gemeen overleg, in den zin der Grondwet, alleen in staat is, om door doeltreffende maatregelen de wonden des vaderlands te heelen. Wij rekenen op de beloften van Uwe Majesteit, om alles te doen wat het wederkeerig vertrouwen kan bevorderen, en om Hoogstdeszelfs regering door openheid in hare daden, door waarheid en strikte handhaving der wetten te kenmerken. Van onze zijde zijn wij bereid, om daartoe mede te werken, en alzoo eenstemming met Uwe Majesteit op den grondwettigen weg voortgaande, zal, onder vertrouwend opzien tot den Allerhoogste, het heil des vaderlands worden bevestigd, aan hetwelk dat van den Vorst zoo naauw is verbonden.

's Gravenhage, 27 October 1841.

IX.

WIJ WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Justitie;

Herzien het besluit van den 19den September 1823, n°. 132, betreffende den Raad van Ministers;

In overweging nemende de noodzakelijkheid, dat de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur in voorloopig gemeenschappelijk onderzoek en overleg treden omtrent alle ontwerpen van Wetten en Verordeningen, benevens alle onderwerpen van Staatsbelang, ten einde alzoo éénheid en zamenstemming in alle takken van bestuur te doen plaats hebben;

Overwegende, dat de geest der Grondwet medebrengt, dat alleen de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur gewone Leden van den Raad der Ministers zijn.

Hebben besloten en besluiten, met intrekking van voorschreven besluit van 19 September 1823, n°. 132, het navolgende vast te stellen:

Art. 1. Er zal gehouden worden een Raad van Ministers tot het voorloopig onderzoek van en het gemeen overleg omtrent alle ontwerpen van Wetten, gelijk mede omtrent alle Besluiten, Reglementen en Verordeningen van Bestuur, welke tot de algemeene administratie betrekking hebben, en eindelijk omtrent alle voorkomende onderwerpen van algemeen belang.

Art. 2. De Raad der Ministers is te zamengesteld uit de Hoofden der ministeriële Departementen.

Wij behouden Ons voor, om, ter behandeling van een bepaald onderwerp, almede eene tijdelijke zitting in den Raad der Ministers te geven aan één' of meerdere Ministers van Staat, die geene Hoofden van Departementen van algemeen bestuur zijn.

Art. 3. Tot dat deswege door Ons anders mogt worden beschikt, zullen de Ministers, Leden van den Raad, te beginnen met den oudsten hunner, naar rang van benoeming, en zoo vervolgens, beurtelings gedurende eene maand, Voorzitter daarvan zijn.

Art. 4. De Secretaris van den Raad der Ministers zal door Ons worden benoemd.

Art. 5. De gewone vergaderingen van den Raad der Ministers worden ééns in iedere week, en wel des Woensdags, op zoodanig uur als voegzaam zal voorkomen, gehouden.

Art. 6. Het staat den Voorzitter vrij, om den Raad zoo dikwijls buitengewoon te doen vergaderen, als de aard en de menigvuldigheid der werkzaamheden dit noodzakelijk doen achten.

Art. 7. De Leden van den Raad der Ministers nemen zitting ingevolge hunnen rang en ouderdom van benoeming als Minister of Directeur-Generaal respectivelijk.

Art. 8. De Leden van den Raad zijn verpligt steeds de zittingen bij te wonen. Bij wettige verhindering geven zij daarvan kennis aan den Voorzitter.

Art. 9. Indien Wij, bij afwezendheid of ziekte van eenen Minister, een' ander' persoon, *ad interim*, met deszelfs functiën belast hebben, zoo zal deze tevens lid zijn van den Raad der Ministers, en als zoodanig in de vergadering zitting hebben, doch rang nemen na de Ministers en de Directeurs-Generaal.

Art. 10. De Voorzitter brengt alle stukken in overweging en regelt de orde der beraadslagingen; te dien einde zullen de leden aan denzelven, uiterlijk op den dag vóór dien der vergadering, mededeeling doen van de voordragten en stukken, die zij in overweging zouden wenschen te zien brengen.

Art. 11. Geen stuk of voordragt zal worden in overweging genomen, wanneer het Hoofd van eenig Departement, wien de zaak bijzonderlijk aangaat, of de ambtenaar, die hem als zoodanig *ad interim* vervangt, niet mogt tegenwoordig zijn; maar zullen in dat geval de beraadslagingen tot hunne aanwezendheid worden uitgesteld.

Art. 12. Bijaldien de Leden van den Raad der Ministers mogten verlangen, om, alvorens hun gevoelen over eene in overweging gebragte zaak te uiten, de stukken daartoe betrekkelijk nader te overwegen, en de zaak een uitstel mogt toelaten, zal de Voorzitter die stukken bij de Leden, welke zulks verlangen, kunnen doen rondgaan, mits zorgende, dat de afdoening daardoor niet buiten volstrekte noodzakelijkheid blijve vertraagd.

Art. 13. De beraadslagingen van den Raad der Ministers leiden tot geene beslissing bij meerderheid.

De slotsom der overwegingen, zoowel van de meerderheid als van de minderheid der Leden, alsmede de voor en tegen aangevoerde motiven worden, met opgave der getallen en, des verkiezende, der namen van de tot de meerderheid en minderheid behoorende Leden, ter Onzer kennis gebragt, bij een rapport, waarvan de redactie, voor zoo verre zij door den betrokken Minister of Directeur-Generaal niet aan zich is voorbehouden, aan den Secretaris, en de resumtie aan den Raad is opgedragen.

In spoed vereischende gevallen, zal de resumtie aan het betrokken lid en den voorzitter zijn overgelaten, doch het rapport alsdan in de volgende vergadering aan den Raad worden medegedeeld.

De rapporten worden door den Voorzitter onderteekend.

Art. 14. Van de beraadslagingen des Raads wordt door den Secretaris een summier verbaal gehouden en in de eerstvolgende zitting ter resumtie en bekrachtiging aangeboden.

Art. 15. De Raad der Ministers zal de ontwerpen van Wetten, Besluiten, Reglementen en Verordeningen, vermeld in art. 1, onderzoeken, niet alleen uit het oogpunt van raadzaamheid, volledigheid en doelmatigheid, maar dezelven ook beschouwen in verband met de bepalingen der Grondwet en met die van de reeds ten zelfden opzigte bestaande Wetten en Verordeningen, ten einde,

door de bevordering van zoodanig verband, de meestmogelijke eenheid en zamenhang in alle takken van Bestuur plaats hebben, zoowel in de zamenstelling dier Verordeningen, als bij derzelver uitvoering.

Art. 16. Dienvolgens zullen bij den Raad der Ministers in overweging moeten gebragt worden:

Alle onderwerpen van algemeen belang, als ook alle ontwerpen van Wetten, alle algemeene Reglementen, Instructiën of Voorschriften in het een of ander vak van administratie, welke bij een Koninklijk besluit moeten worden vastgesteld, of tot welker vaststelling eene authorisatie des Konings noodig is.

De Reglementen en Instructiën, welke uit krachte van Wetten of Koninklijke besluiten bij ministeriële beschikking kunnen worden afgedaan, zullen, wanneer daarbij gewigtige onderwerpen of beginselen van Algemeen Bestuur betrokken zijn, door het Hoofd van het Departement, waartoe de zaak behoort, in den Raad der Ministers ter overweging kunnen gebragt worden. In geval er omtrent zulk eene ministeriële beschikking verschil van gevoelen bij den Raad mogt bestaan, zal zulks ter Onzer kennis worden gebragt op den bij art. 13 bepaalden voet.

Bijaldien bij eenig Departement van Algemeen Bestuur eenige maatregel genomen mogt zijn, waarin een Lid van den Raad der Ministers van oordeel is, dat die Raad vooraf had behooren gekend te zijn, is zoodanig lid bevoegd, de zaak tot een onderwerp van de beraadslagingen van den Raad te maken, en zal de uitslag daarvan, mede op de wijze als boven, ter Onzer kennis worden gebragt.

Afschrift van dit besluit zal gezonden worden aan alle Onze Ministers en Directeurs-Generaal, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur zijnde, mitsgaders aan den Raad van Ministers, aan Onzen Minister en Secretaris van Staat, Vice-President van den Raad van State, respectivelijk tot informatie en narigt; en zal dit besluit in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 31sten Maart 1842.

(Get.) WILLEM.

De Minister van Justitie,

(Get.) Van Hall.

X.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De werkzaamheden, welke gedurende deze zitting aan Uwe beraadslaging werden onderworpen, zijn afgeloopen.

Steeds vertrouwend op de bereidwillige medewerking van U Edel Mogenden, om 's lands belangen te helpen bevorderen, en bedacht,

om de onderscheidene takken van bestuur meer en meer te verbeteren, heeft de Regering achtervolgens eenige belangrijke wetsontwerpen ter tafel gebragt.

U Edel Mogenden hebben zich beijverd, derzelver toestemming te geven aan het voorgenomen huwelijk tusschen Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Wilhelmina Maria Sophia Louisa der Nederlanden en Zijne Koninklijke Hoogheid den Erf-Groothertog Karel Alexander Augustus Jan, zoon van Zijne Koninklijke Hoogheid den Groothertog van Saxen-Weimar-Eisenach.

Eene wet, vaststellende de uitgaven voor het departement van Buitenlandsche zaken, voltooide de begrooting voor dit en het volgende dienstjaar.

De overboeking der inschrijvingen van hypotheken en privilegiën, vóór de invoering van het Burgerlijk Wetboek genomen, is op eene voldoende wijze geregeld.

Voor het loopende jaar werd voorzien in de behoeften der koloniën van weldadigheid.

Het crediet van den Staat werd geschraagd door de goedgekeurde aflossing en intrekking van een gedeelte der schulden van het voormalig Amortisatie-Sijndicaat.

Men achtte het doelmatig, om het geldelijk beheer over de gevangenen en gevangenissen van het hoofdstuk der begrooting voor Binnenlandsche zaken tot dat van Justitie te doen overgaan.

De Fransche wet op het notariaat werd door eene oorspronkelijke Nederlandsche vervangen, en daarmede een nadere stap gedaan tot de bevestiging onzer nationale wetgeving.

In den verachterenden toestand van het fonds voor den landbouw is door het verlaten van een kortstondig aangenomen, door de ondervinding min doelmatig bevonden stelsel grootendeels voorzien.

De voorloopige beraadslaging over de ontworpene wetten omtrent de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, alsmede omtrent de uitoefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, voerde tot de overtuiging, dat men deze zoo hoogst belangrijke aangelegenheid niet tot een einde wenschte te brengen, alvorens het advijs der onderscheidene provinciale Staten over plaatselijke belangen en inzigten te hebben ingewonnen.

Het onderzoek der Tweede Kamer van het wets-ontwerp op het stuk der conflicten had ten gevolge, dat de Regering zich genoopt vond, hetzelve weder in te trekken; eveneens vond men zwarigheid, om in deze zitting eene wet ten behoeve van den ijzeren Spoorweg in Limburg tot stand te brengen, en meende genoemde Kamer daar te boven, genoegzame redenen te hebben, om den Koning te verzoeken, de aangebodene wetten op de burgerlijke pensioenen en het gebruik van het batig slot der overzeesche bezittingen in nadere overweging te nemen.

In verband tot laatstgenoemd besluit is uit den boezem der Staten-Generaal een voorstel gedaan tot opheffing van een der bezwaren, welke daartoe aanleiding gaven. De Koning heeft geene zwarigheid gemaakt, om zijn zegel te hechten aan een voorstel,

hetwelk de duidelijke beginselen van ons staatsregt, opzigtelijk het bestuur der overzeesche bezittingen, onverkort laat.

Voorts heeft de Tweede Kamer een gewigtig werk tot stand gebragt, door de naauwgezette herziening van haar reglement van orde. Het is te wenschen, dat hierdoor het middel zal gevonden zijn, om den regelmatigen gang van zaken en het gemeen overleg te bevorderen, en uitkomsten te erlangen, welke de tot dusverre gevolgde wijze van onderzoek niet voldoende aanbood.

Ten slotte zoude een groot gedeelte van het Wetboek van Strafregt gedurende deze zitting aan U Edel Mogenden zijn voorgesteld, bijaldien de optreding van eenen nieuwen Minister van Justitie niet had verhinderd, zulks tijdig te volvoeren. Bij den afloop der andere werkzaamheden en bij het vergevorderde jaargetij is het meer raadzaam toegeschenen, dit alsnu tot de eerstvolgende Vergadering te verdagen.

Edel Mogende Heeren! Na de belangrijke staatsgebeurtenissen van den jongsten tijd, is er eene weifeling van inzigten ontstaan, die bij eene bezadigde natie, gelijk de onze, meer en meer voor een' geregelden gang en voor een welberaden voortstreven naar een gemeenschappelijk doel zal wijken. De vorige zitting was de aanvang van een nieuw staatkundig tijdvak. De tegenwoordige heeft zich, te midden der aangeduide werkzaamheden, bovenal gekenmerkt door het voorbereiden van regelingen, die een uitvloeisel van ons staatsregt zijn.

Sterk door de zuiverheid onzer bedoelingen, en door den onvermoeiden ijver, waarmede wij 's lands belangen willen voorstaan, mogen wij, bij eensgezindheid, de toekomst onbevreesd te gemoet gaan.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 11 Julij 1842.

XI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het openen der tegenwoordige zitting van de Staten-Generaal, is het eene behoefte voor Mijn hart, in de eerste plaats te gewagen van de Echt-verbindtenis, onlangs door Mijne beminde eenige Dochter met den Erf-Groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach gesloten.

Ik heb alle reden om te vertrouwen, dat deze vereeniging, onder Gods zegen, strekken zal tot bevordering van het geluk van Mijn dierbaar Kind.

Onze en ook Uwe deelnemende wenschen, Edel Mogende Heeren! zullen Haar en Haren Echtgenoot vergezellen, gelijk Zij nimmer het Vaderland zal vergeten, waaraan Zij, waaraan Mijn geheel Geslacht, zoo innig verbonden is.

Bij het verder bezoek van onderscheidene gedeelten des Rijks, heb Ik op nieuw met uitstekend genoegen de meest overtuigende bewijzen ontvangen van verknochtheid en liefde. Het streelt Mijn gevoel, ook op die wijze te ervaren, dat Mijne beminde onderdanen niet onbewust zijn, in welke hooge mate Mijne genegenheid wederkeerig hun toebehoort.

De betrekkingen tusschen Nederland en de vreemde Mogendheden kenmerken zich door vriendschappelijke verstandhouding en welwillende belangstelling.

De onderhandelingen met België, tot algeheele ten uitvoer legging van het Londensch Tractaat, zijn met den ernst en de belangstelling voortgezet, welke derzelver gewigt vordert.

Het strekt Mij tot voldoening, aan U Edel Mogenden te kunnen mededeelen, dat de wederzijdsche gevolmagtigden in de laatste dagen omtrent de grondslagen eener schikking zijn overeengekomen, welke alle daarmede in verband staande punten van verschil omvat. Ik moet alzoo vertrouwen, dat het verdrag binnen weinige dagen zal worden gesloten.

's Rijks zeemagt is in zoo voldoenden staat, als de toegestane middelen gedoogen. De tuighuizen echter hebben voorziening noodig; men houdt zich daarmede onledig.

Naar gelang der omstandigheden worden steeds de geschiktste middelen aangewend, om de verdediging des lands in goeden staat te brengen.

De goede wil en de ijver van manschappen en officieren heeft eene verdere verkorting van den oefenings-tijd der miliciens veroorloofd.

De speciale Commissie, belast met het herzien der wetgeving op de Militie en Schutterijen, heeft daarin vele moeijelijkheden ontmoet, zoodat niet met zekerheid kan worden gezegd, of de nieuwe wets-ontwerpen nog in deze zitting een punt van beraadslaging zullen kunnen uitmaken.

Orde en regelmatigheid worden bij voortduring in het binnenlandsch bestuur aangetroffen.

De Policie laat in onderscheidene gedeelten des Rijks te wenschen over. Er worden maatregelen beraamd, om daarin op eene afdoende wijze te voorzien.

Het lager onderwijs levert, onder de werking der jongst daargestelde verordeningen, bevredigende uitkomsten op.

Ook de overige takken van openbaar onderwijs blijf Ik met belangstelling gadeslaan; en er is reden, om zich te verheugen over het aanzien, waarin de wetenschappen staan, en over den toenemenden bloei der kunsten.

Het voornemen bestaat, om weldra nopens de zaken der Maatschappij van Weldadigheid, aan de overweging der Staten-Generaal zoodanige afdoende wettelijke bepalingen te onderwerpen, als de stand dezer aangelegenheid zal vorderen.

Het armwezen trekt Mijne aandacht bijzonder tot zich. Men houdt zich onledig met het beramen van maatregelen, welke beter aan het doel mogen beantwoorden, dan die, welke op de bestaande wet gegrond zijn.

In onze Overzeesche Bezittingen heerscht eene gewenschte rust. Landbouw en nijverheid ontwikkelen zich gestadig in Nederlandsch Oost-Indië, in weêrwil dat het geschokt crediet-stelsel de hulpmiddelen daartoe heeft doen inkrimpen.

De inwendige toestand der West-Indische Koloniën, wier welvaart door onderscheidene oorzaken belemmerd wordt, is het onderwerp van ernstige overwegingen.

Aan de voltooijing van het Strafwetboek, zoo mede aan de voortgaande verbetering van de verschillende takken der Wetgeving, wordt met ijver gearbeid.

Het tweede boek van het Wetboek van Strafregt zal in deze zitting ter tafel worden gebragt. Dit zal ook met meer andere ontwerpen het geval zijn. Een derzelven heeft ten oogmerk, om de uitvoering der grondwettelijke bepalingen te regelen, omtrent het in zekere gevallen aan regterlijke ambtenaren te verleenen ontslag.

De mindere bloei, in sommige takken van handel en nijverheid waargenomen, is niet zonder eenigen invloed geweest op enkele belastingen, welke daardoor het geraamd beloop niet ten volle hebben bereikt.

Het gering verschil, uit dien hoofde ontstaan, wordt door toevoeging van andere voorhandene baten gedekt.

De hoop dat hetgeen de bijdragen uit de koloniale geldmiddelen over 1841 beneden de raming verbleven zijn, door ruimere opbrengsten gedurende het loopende jaar zou terug gevonden worden, heeft zich niet mogen verwezenlijken.

De steeds dalende markt der koloniale voortbrengselen heeft een nieuw en vrij aanzienlijk tekort doen ontstaan.

Deze uitkomst ten grondslag nemende, zullen de koloniale bijdragen voor een volgend tweejarig tijdvak noodwendig tot een lager cijfer onder de geraamde staats-inkomsten moeten worden opgenomen.

Ofschoon dan ook de voor te stellen begrooting van 's Rijks uitgaven over 1844 en 1845 in derzelver uitkomsten onmiskenbare blijken zal opleveren van het ernstig streven naar vereenvoudiging en bezuiniging, en dien ten gevolge eene niet onbelangrijke vermindering in haar eind-cijfer zal aanwijzen, zal het desniettemin noodzakelijk zijn, het bedrag der gewone middelen tot dekking eenigzins op te voeren.

Eene verhooging der regten op de successie en op het zegel is tot dat einde meest eigenaardig en minst drukkend voorgekomen.

Mijn wensch echter, om in andere belastingen eenige verligting te brengen, zal, naar Ik hoop, vervuld worden; hoezeer de omstandigheden niet veroorloven, zulks in die mate te doen, waarin Ik dit had verlangd.

De zamenstelling van een nieuw tarief der regten op den in-, uit- en doorvoer is zoo ver gevorderd, dat daarop eerlang het gevoelen der Kamers van koophandel en fabrijken, alsmede der Commissiën van landbouw, zal kunnen ingewonnen worden.

De rekeningen van 's Rijks inkomsten en uitgaven over 1841 en

vroeger zullen aan U Edel Mogenden worden medegedeeld. Daaruit zal onder anderen blijken, dat op den vroegeren achterstand eenige te goed schrijvingen hebben kunnen plaats vinden.

Nadat uit de buitengewone middelen, tot dekking daarvan aangewezen, het verschuldigde aan het fonds van den ijzeren spoorweg tusschen Amsterdam en Arnhem, door middel eener inschrijving op het tweede Grootboek der Nationale Schuld, is afgezonderd, blijft der Regering nog de bevoegdheid over tot het te gelde maken van een kapitaal van zes millioenen, waartoe, in verband met de behoeften der schatkist, zal worden overgegaan, zonder dat het tijdstip voor alsnog met juistheid te bepalen is.

Met de toegezegde herziening der pensioenen en wachtgelden is een aanvang gemaakt, overeenkomstig de grondslagen, door eene bijzondere Commissie aan de hand gegeven.

Edel Mogende Heeren! Niets zal Mij meer ter harte gaan, dan ook in de tegenwoordige zitting een opregt gemeen overleg te bevorderen. Ik maak daarbij staat op de medewerking van allen, binnen den kring, aan elk door de Grondwet afgebakend, en Ik hoop Mijnerzijds met getrouwheid de hooge pligten te vervullen, welke de Voorzienigheid Mij heeft opgelegd.

Waar Vorst en volk ernstig en eendragtig het goede zoeken, dáár mag de zegen des Allerhoogsten met vertrouwen worden ingewacht.

's Gravenhage, 17 October 1842.

XII.

S I R E!

Met belangstellende deelneming hebben de Staten-Generaal de kennisgeving der echtverbindtenis ontvangen, door Uwer Majesteits beminde Dochter met den Erf-Groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach gesloten. Hartelijk wenschen wij, dat die vereeniging het geluk der geliefde Vorstin moge bevorderen, en wij vertrouwen, dat Zij, eenmaal op den Groothertogelijken troon geplaatst, ook dan den vaderlandschen grond niet zal vergeten.

Nederland heeft steeds behoefte aan rust en aan vrede. Met genoegen hebben wij alzoo van Uwe Majesteit vernomen, dat de betrekkingen tusschen Nederland en de vreemde Mogendheden zich door vriendschappelijke verstandhouding en welwillende belangstelling kenmerken.

Het was ons hoogst aangenaam, van Uwe Majesteit de verzekering te ontvangen, dat de gevolmagtigden van Nederland en van België omtrent de grondslagen der schikking zijn overeengekomen, die de algeheele ten uitvoer legging van het Londensche tractaat ten gevolge zal hebben.

Na de langdurige onderhandelingen, tusschen de beide Rijken gevoerd, wenschen wij, dat Uwe Majesteit ons spoedig het gesloten

traktaat zal kunnen mededeelen; en daar zoowel Nederland als België bij betrekkingen van goede nabuurschap het hoogste belang hebben, houden wij ons overtuigd, dat hetzelve, ter goeder trouw uitgevoerd, hiertoe zal kunnen leiden en het handelsverkeer der beide volken bevorderen.

Wij vernieuwen den wensch, dat de zoo noodige regeling der geldelijke aangelegenheden ter zake van het Groothertogdom Luxemburg, spoedig ten einde zal worden gebragt.

Aan de zeemagt van den staat was Nederland zijne opkomst en grootheid verschuldigd, en ofschoon de geldmiddelen des Rijks bezwaarlijk eenige vermeerdering van uitgaven gedoogen, zullen wij nogtans nimmer vergeten, dat eene behoorlijk ingerigte zeemagt voor de verdediging des lands en onzer koloniën, alsmede voor de bescherming van onzen handel, onontbeerlijk is. Dit gewigtig onderwerp aan de belangstellende zorg van Uwe Majesteit aanbevelende, hopen wij, dat een doelmatig gebruik der toegestane middelen zal medewerken tot de verbetering onzer active zeemagt.

Met genoegen vernamen wij, dat de geschiktste middelen worden aangewend, om de verdediging des lands in goeden staat te brengen.

De Nederlander was steeds bereid, om tot de verdediging van den vaderlandschen grond, tot het behoud zijner onafhankelijkheid, goed en bloed ten offer te brengen. Die gevoelens bezielen hem nog, en zoo de omstandigheden het vorderen, zoude Uwe Majesteit de Staten-Generaal bereid vinden, om binnen derzelver grondwettige bevoegdheid daartoe met al hun vermogen mede te werken. Doch wij vertrouwen, dat Uwer Majesteits regering, bij de tegenwoordige gesteldheid van 's Lands geldmiddelen, met ons de overtuiging zal deelen, dat voor dit onderwerp geene meerdere gelden kunnen worden bestemd, dan eene volstrekte noodzakelijkheid gebiedt.

Wij zien de wets-ontwerpen op de Militie en Schutterijen, en hetgeen wegens de regeling van de zaken der Maatschappij van Weldadigheid zal voorgedragen worden, met verlangen te gemoet. Wij zullen het tweede gedeelte van het Wetboek van Strafregt met alle de aandacht en alle de naauwgezetheid onderzoeken, die het gewigt der zaak vordert.

Wij hopen, dat de zamenstelling van een nieuw tarief der regten op den in-, uit- en doorvoer weldra zoo ver zal zijn gevorderd, dat het aan onze overwegingen onderworpen zal kunnen worden. Wij verwachten, dat daarbij niet uit het oog zal worden verloren, dat matige en doeltreffende regten de algemeene welvaart bevorderen en der schatkist voordeelig zijn.

Wij mogen Uwer Majesteit onzen wensch niet verbergen, dat de Regering eerlang in staat zal worden gesteld, om de nieuwe voordragten van wet betrekkelijk het verkiezings-stelsel, aan onze overwegingen te onderwerpen. Zij zijn van het uiterste belang, en wij vertrouwen, dat daarbij, met naauwgezette inachtneming der grondwettige beginselen, eene vrijzinnige doch voorzigtige toepassing derzelven gemaakt zal worden.

Het verheugt ons, dat er eene gewenschte rust in Nederlandsch Oost-Indië heerscht. Wij vleijen ons, dat de Regering door gepaste maatregelen de nadeelen zal kunnen herstellen, die het schokken van het crediet-stelsel aldaar heeft veroorzaakt. Wij hopen, dat eene verbetering van de prijzen der producten bijdragen tot de middelen van het moederland uit het Oost-Indisch batig slot zal veroorloven, zonder dat dit batig slot worde opgevoerd door het nalaten van uitgaven, in het welbegrepen belang der kolonie noodzakelijk.

Bij herhaling, Sire! bevelen wij het lot der West-Indische koloniën aan Uwe Majesteit aan. Hare welvaart is verminderd; hare producten zijn bij voortduring met inkomende regten bezwaard. Het is billijk en wenschelijk, dat eindelijk maatregelen in haar belang worden genomen.

Wij gevoelen met Uwe Majesteit de noodzakelijkheid, om de politie te verbeteren. Het is een onderwerp van zeer teederen aard, hetwelk met de meest mogelijke zorg en omzigtigheid zal behooren te worden geregeld.

Met belangstelling hebben wij den bloei van kunsten en wetenschappen vernomen.

Het openbaar onderwijs moet een aanhoudend voorwerp van de zorgen der Regering uitmaken, en Uwe Majesteit zal ons steeds bereid vinden, om, des noodig, door wettelijke bepalingen daartoe mede te werken.

Het armwezen verdient ten volle de aandacht van Uwe Majesteit. Het is niet te ontkennen, dat de armoede ook hier te lande toeneemt. Wij hopen derhalve, dat de maatregelen, welke door Uwe Majesteit worden beraamd, het gewenschte doel zullen bereiken, en Nederland tegen de vestiging van bijzondere belastingen voor dit onderwerp zullen waarborgen.

Het aangekondigde tekort, Sire! wij mogen het niet verzwijgen, heeft onze bezorgdheid in eene hooge mate opgewekt.

Wij hopen, dat bij de aanstaande tweejarige begrooting de middelen tot bestrijding der uitgaven juister zullen worden geraamd, en dat daarbij, nevens de gunstige omstandigheden, ook de nadeelige kansen voor oogen zullen worden gehouden.

De last onzer schulden is zoo drukkend, dat er moeijelijk aan eenige vermeerdering derzelven kan worden gedacht. Door spoedig werkende en doelmatige bezuinigingen; door vereenvoudiging van alles, wat voor vereenvoudiging vatbaar is; door het meer gelijkmatig verdeelen der lasten, waardoor ruimere bijdragen zullen worden gevorderd van Neêrlands meer gegoede ingezetenen, hopen wij te geraken tot het zoo gewenschte doel, dat onze uitgaven door onze middelen worden gedekt.

Wanneer deze weg wordt gevolgd, wanneer een naauwkeurig toezigt der Algemeene Rekenkamer eene juiste contrôle over alle Rijks-gelden uitoefent, zal het mogelijk zijn, in het vervolg een tekort voor te komen, en welligt bij gunstigere omstandigheden aan vermindering onzer staatsschuld te denken. Maar daartoe, wij zeggen het met nadruk, moeten alle krachten worden ingespannen,

en, met voorbijgang van bijzondere belangen, alleen het algemeen welzijn in het oog worden gehouden.

De toegezegde herziening der pensioenen, wachtgelden en toelagen staat daarmede in onmiddellijk verband, en wij vertrouwen, dat de volgende tweejarige begrooting, gelijk mede eene nieuwe voordragt van wet op de pensioenen, van de zucht tot bevordering van het algemeen belang, ook ten dien opzigte, de onmiskenbare bewijzen zal opleveren.

Wij zullen aan het onderzoek dier tweejarige begrooting alle onze aandacht wijden. Wij gevoelen, dat, bij ontoereikende bijdragen uit de Overzeesche Bezittingen, de noodzakelijke uitgaven door andere middelen moeten worden gedekt.

Wij zien de daartoe strekkende wets-ontwerpen met belangstelling te gemoet, en zullen dezelven met naauwgezetheid overwegen. Ook wij, Sire! zouden niets vuriger wenschen, dan de lasten des volks te helpen verligten; maar wij kunnen de vrees niet onderdrukken, dat, bij de verminderde opbrengst van enkele belastingen, en bij het lager cijfer der koloniale bijdragen, op dezen oogenblik aan geene algemeene vermindering van lasten is te denken.

Wij zullen de rekeningen van 's Rijks inkomsten en uitgaven over 1841 en vroeger met belangstelling ontvangen. Wij hopen tevens, dat de rekening over het loopende jaar, door de Algemeene Rekenkamer af te sluiten, op eene eenvoudige wijze zal worden ingerigt, en vergezeld van een uitvoerig verslag van het gebruik der geldmiddelen, in tijds aan ons zal worden ingezonden, opdat wij door die mededeeling tot de kennis mogen geraken van hetgeen wezenlijk gevorderd wordt.

De wonden van het verledene te heelen, den minder gunstigen toestand van het oogenblik te verbeteren, is de edele taak, aan Uwe Majesteit voorbehouden. Daartoe kan voorzeker het gemeen overleg des Vorsten met de Vertegenwoordigers des Volks medewerken; daartoe brengt ook de Regering het hare bij, door naar vaste beginselen het algemeen belang voor te staan, door de teugels van het bestuur met vaste hand te houden, door in alle takken van beheer orde en regelmaat te bevorderen.

De Staten-Generaal zijn bereid, Uwe Majesteit in alles te ondersteunen, wat leiden kan tot bevordering van het welbegrepen belang van een volk, zoo verknocht aan het roemrijk geslacht van Oranje, en welks liefde steeds de beste belooning van Uwer Majesteits onvermoeide zorgen zal uitmaken.

's Gravenhage, 31 October 1842.

XIII.

Maar hetgeen mij vooral moed en kracht gaf, was de in deze Kamer heerschende geest, met welken ik meende bekend te zijn.

Deze Kamer, zoo ik mij niet bedrieg, hecht aan behoudende beginselen.

Behoud van hetgeen bestaat.

Behoud van hetgeen bestaat, zoowel ten opzigte van onze staatswet, als ten opzigte van het openbaar crediet.

Van onze staatswet. Ik vrees niet dit teedere vraagpunt aan te roeren.

Ik vermeen, dat de meerderheid van U Edel Mogenden onze staatswet, vooral wanneer men te veel aan de doode letter daarvan blijft hechten, niet voor volmaakt houden, maar echter van oordeel zijn:

In de *eerste plaats*, dat, met behoud van de groote beginselen, waarop ons volksbestaan rust, eene herziening van de grondwet geene bezuiniging van groot belang zou kunnen voortbrengen.

In de *tweede plaats*, dat aan zoodanige herziening niet gedacht kan, noch mag worden, op een tijdstip waarin vóór alles de financiën geregeld en het evenwigt tusschen de uitgaven en ontvangsten hersteld behoort te worden.

In de *derde plaats*, dat bij de natie geen oogenblik onzekerheid behoort te bestaan, zoowel omtrent de bedoelingen der Regering, als omtrent de overtuiging van U Edel Mogenden ten opzigte van deze beide stellingen.

Ik ben uitgegaan van het denkbeeld, dat deze de beschouwingen zijn der groote meerderheid van U Edel Mogenden; dat U Edel Mogenden in dien zin de behoudende beginselen zijn toegedaan, en dat U Edel Mogenden niet met woorden, maar met daden bereid zullen zijn, de Regering in de vasthouding daarvan te ondersteunen, en dat U Edel Mogenden zulk een plechtanker niet zullen losmaken, ten behoeve van consideratiën van minder overwegenden invloed.

's Gravenhage, 26 September 1843.

XIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Gedurende de tegenwoordige zoo werkzame zitting, heeft de Regering zich bevlijtigd, verschillende belangrijke wets-ontwerpen ter overweging aan te bieden.

Onder degenen, waaromtrent tusschen U Edel Mogenden en de Regering een overeenstemmend oordeel bestond, verdiende dat, betreffende de goedkeuring van het met België gesloten verdrag eene eerste plaats; daardoor toch zijn eindeloos toegeschenen moeijelijkheden opgeruimd, en werd de gelegenheid geopend, om

zich op eene meer afdoende wijze onledig te houden met de regeling van de in de laatste jaren merkelijk verachterde finantiën.

U Edel Mogenden vereenigden zich al verder met onderscheidene wets-ontwerpen van justitiëlen, finantiëlen en administrativen aard, en dachten met de Regering eenstemmig, zoowel nopens de noodzakelijkheid tot het verleenen van onderstand aan de Maatschappij van Weldadigheid, als nopens de wenschelijkheid, om de gemeenschap van Limburg met de overige deelen des Rijks door eenen straatweg te bevorderen.

De regering, Edel Mogende Heeren! zag zich daarentegen te leur gesteld in de hoop van de regterlijke organisatie zoodanig te verbeteren, als veelzijdig wenschelijk werd geacht.

Ook slaagde zij niet in hare pogingen, om maatregelen in te voeren, waardoor de behoeften en middelen, zonder een nieuw bezwaar op de ingezetenen te leggen, in eene betere verhouding tot elkander werden gebragt.

Het ontwerp van wet tot conversie der schuld, door de Regering als het meest doeltreffend redmiddel beschouwd, moest in nadere overweging worden genomen; het daarop gevolgd voorstel tot het heffen eener belasting van zekere daarbij opgenoemde inkomsten, werd ingetrokken; maar de begrootings-wetten, ter voorziening in de gewone behoeften, kwamen grootendeels tot stand; en hierdoor ziet de Regering zich in staat, de aandacht meer onverdeeld op eene regeling der finantiën te vestigen.

Met inspanning heeft de Regering getracht, 's lands belangen door gepaste middelen te bevorderen. Hetzelfde doel bezielde U Edel Mogenden. Thans zal onzer aller streven zijn, onder den Goddelijken zegen, in bestaande behoeften verder te voorzien.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 10 October 1843.

XV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het strekt Mij tot genoegen, bij de opening der tegenwoordige zitting, aan U Edel Mogenden te kunnen mededeelen, dat de vriendschappelijke betrekkingen, waarin Nederland zich tot de andere Mogendheden geplaatst bevindt, geene veranderingen hebben ondergaan.

De gemengde Nederlandsche en Belgische Commissiën hebben hare taak voleindigd, zoodat men zich thans over de regeling der aangelegenheden tusschen beide Staten mag verheugen.

In verband met de verstrekte middelen, is de toestand van 's Rijks Zeemagt voldoende te achten. Vereenvoudigingen en verbe-

teringen, allengs ingevoerd, zullen ons Zee-wezen, in vergelijking met dat van andere Natiën, niet achterlijk doen zijn.

Aan de Landmagt zal Ik alsnu die inrigting doen geven, welke bestaanbaar is met de toegestemde middelen.

Desgelijks blijf Ik Mijne zorg toewijden aan het zoo veel mogelijk in goeden staat brengen en onderhouden onzer passive verdedigings-middelen.

De Overzeesche Bezittingen genieten eene volkomene rust; doch ondervinden den invloed van de lage prijzen harer voortbrengselen.

Het Binnenlandsch Bestuur blijft regelmatig en met orde werken.

Ofschoon in sommige takken van Handel en Nijverheid, even als in het vorige jaar, een mindere bloei is opgemerkt, zijn echter, van den anderen kant, de berigten wegens den oogst en den toestand van den Landbouw bevredigend.

Omtrent den staat van het Onderwijs en van de beoefening der Wetenschappen en Kunsten, mag het gunstigst getuigenis worden afgelegd.

Aan de droogmaking van het Haarlemmer-meer wordt met kracht gearbeid.

De overwegingen nopens nieuwe wettelijke bepalingen op het Armwezen gaan voort met eene naauwgezetheid, welke aan het gewigt der zaak geëvenredigd is.

Reeds is de voorbereiding van onderscheidene andere belangrijke wets-ontwerpen aanmerkelijk gevorderd. Onder meerderen is dit het geval met die omtrent de uitoefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, en de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen; — omtrent de schutterijen; — en omtrent de uitoefening der onderscheidene takken van geneeskunde.

Behalve de twee titels, welke nog aan het tarief van geregtskosten in burgerlijke zaken ontbreken, zullen in den loop dezer zitting ter overweging bij U Edel Mogenden worden ingediend eenige ontwerpen van wet, tot het daarstellen van veranderingen in het Eerste Boek van het Wetboek van Strafregt, waarvan de vaststelling aan die van de beide andere gedeelten deszelfden Wetboeks dient vooraf te gaan.

Men is overigens onledig met het voorbereiden, zoowel van eenige noodzakelijke wijzigingen in de burgerlijke regtsvordering en in de strafvordering, als van de wettelijke regeling van andere daarmede in verband staande onderwerpen.

De nog niet vastgestelde hoofdstukken der begrooting van staatsuitgaven zullen eerlang aan U Edel Mogenden worden voorgelegd.

Eene volkomene regeling van 's Rijks geldmiddelen, en het herstel van het verbroken finantiëel evenwigt blijft het voorwerp Mijner ernstige zorgen. Nederland zal aan zijne verbindtenissen gestand doen, en zal de pligten niet miskennen, welker vervulling even heilig als staatkundig is. De afloop der jongste beraadslagingen doet Mij met vertrouwen rekenen op de medewerking van U Edel Mogenden, om de buitengewone lasten, die gevorderd mogten worden, naar doeltreffende beginselen te verdeelen.

Geen buitengewone last kan op Mijne onderdanen gelegd worden, welken Ik, en evenzeer Mijn beminde oudste Zoon, niet steeds bereid zullen zijn, mede te helpen dragen.

Welken min gunstigen invloed de omstandigheden ook op 's Lands welvaart mogen hebben uitgeoefend, wij bezitten nog altijd belangrijke hulpbronnen. Met bedaard overleg omziende naar de meest geschikte middelen, om ze ten nutte van den Staat aan te wenden, mogen Wij, bij orde en spaarzaamheid in het beheer der openbare geldmiddelen, en mits de veerkracht der Regering door de eendragt des Volks worde gesterkt, de toekomst zonder te angstvallige bezorgdheid te gemoet gaan; ja zelfs, onder den zegen des Allerhoogsten, meer voorspoedige dagen met vertrouwen verbeiden.

's Gravenhage, 16 October 1843.

XVI.

SIRE!

Met belangstelling hebben de Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk van Uwe Majesteit vernomen, dat de vriendschappelijke betrekkingen van Nederland met de andere Mogendheden geene verandering hebben ondergaan. Zij hopen, dat de pogingen, welke voortdurend door Uwe Majesteit zullen worden aangewend, om die gevoelens van vriendschap en welwillendheid aan te kweeken en tot heil des vaderlands dienstbaar te doen zijn, met den gewenschten uitslag zullen bekroond worden.

Na de moeijelijkheden, waardoor het werk der gemengde Nederlandsche en Belgische commissiën schijnt belemmerd en vertraagd te zijn geworden, verheugen wij ons met Uwe Majesteit, dat derzelver taak voleindigd, en de regeling der aangelegenheden tusschen beide Staten dien ten gevolge thans voltooid is.

Wij zullen gaarne medewerken tot vaststelling der uitgaven, die vereischt worden, om de Nederlandsche zeemagt, in verband met de behoeften en het belang van onzen handel en van onze koloniën, bij die van andere natiën niet achterlijk te doen zijn. Wij hopen, dat het gemeen overleg tusschen Uwe Majesteit en de Staten-Generaal aan de Regering de gelegenheid zal geven, om, bij doelmatige besparingen, hare ijverige pogingen tot verbetering van de active zeemagt te blijven aanwenden.

De Nederlandsche landmagt zal, ook na de inkrimpingen, welke door den drang der omstandigheden geboden zijn, bij eene gewijzigde inrigting en door voortdurende aankweeking van den goeden geest onder het krijgsvolk, zoo wij hopen, in staat zijn, om aan hare gewigtige roeping te beantwoorden. Ook in het aangekondigde voornemen, om de verdedigings-middelen van het Rijk, naar gelang der beschikbare gelden, in eenen beteren staat te

brengen, erkennen wij een blijk van Uwer Majesteits bezorgdheid voor de veiligheid van den Staat. Wij hebben met genoegen vernomen, dat de voorbereiding van eene wet omtrent de schutterijen reeds aanmerkelijk gevorderd is, en mogen vertrouwen, dat ook de herziening van de wet op de nationale militie niet uit het oog zal worden verloren.

Wij betreuren, dat de lage prijzen der koloniale voortbrengselen, welke op den geldelijken toestand van het moederland zoo nadeelig hebben gewerkt, mede niet buiten invloed zijn gebleven op de welvaart onzer Overzeesche Bezittingen. Indien het aldaar reeds geschokte crediet-stelsel op nieuw mogt hebben geleden, achten wij het wenschelijk, dat de Regering er in slagen moge, om door gepaste maatregelen daaraan te gemoet te komen.

Wij verheugen ons, van Uwe Majesteit de verzekering te ontvangen, dat het binnenlandsche bestuur regelmatig en met orde blijft werken. Daarin is een waarborg gelegen, dat de ingezetenen, onder de behoorlijke uitvoering der wetten en bij eene goede en deugdelijke inrigting van het politie-wezen, eene gewenschte rust en veiligheid op den geliefden vaderlandschen bodem zullen blijven genieten.

Hartelijk wenschen wij, dat de verachtering, welke reeds sedert eenen geruimen tijd in den bloei van sommige takken van handel en nijverheid is ondervonden, thans haar keerpunt bereikt zal hebben, en dat het alzoo Uwer Majesteit voorbehouden moge zijn, om, even als thans ten aanzien van den landbouw, in een volgend jaar ook deswege bevredigende en voor Hoogstdeszelfs gevoel meer streelende berigten aan de Vertegenwoordiging te kunnen mededeelen. Met dien bloei intusschen staat mede in naauw verband het invoeren van een deugdelijk en vrijgevig stelsel van regten nopens den in-, uit- en doorvoer; en wij mogen ons derhalve vleijen, dat dit aangelegen onderwerp niet langer verschoven zal worden, dan in het belang van de zaak zelve en tot het verkrijgen van de vereischte inlichtingen dienaangaande, volstrektelijk noodig zal worden bevonden. Wij mogen vertrouwen, dat bij die gelegenheid dan ook tevens aan den zoo vaak geuiten wensch zal worden voldaan, om, met betrekking tot de heffing der in- en uitgaande regten, te voorzien in de belangen onzer West-Indische bezittingen, welke belangen in het algemeen op nieuw met nadruk aan Uwer Majesteits zorgen worden aanbevolen.

In al wat het onderwijs, de kunsten en wetenschappen betreft steeds een levendig belang stellende, hebben wij met blijdschap vernomen, dat daaromtrent het gunstigst getuigenis kan worden afgelegd. Het openbaar onderwijs staat in een te naauw verband met het volksgeluk, om niet een aanhoudend voorwerp van de zorgen der Regering uit te maken. — Indien de inrigting van hetzelve verandering behoeft, zullen wij ons gelukkig rekenen, daartoe met Uwe Majesteit mede te werken.

De voorspoedige voortzetting der werken tot droogmaking van het *Haarlemmer-meer*, doet ons reeds het oog slaan op het tijdstip der voltooijing van eenen arbeid, die Nederland gewis tot eere

zal strekken, en waarvan in de gevolgen duurzame voordeelen, van onderscheiden aard, verwacht mogen worden.

Wij koesteren den wensch, dat de nieuwe wettelijke bepalingen op het armwezen, welke een punt van naauwgezette overweging bij de Regering uitmaken, zullen kunnen leiden, om een beter en voor den Nederlandschen landaard meer geëigend stelsel van armen-bedeeling tot stand te brengen.

Wij vertrouwen, dat de voorbereiding der wets-ontwerpen omtrent de uitoefening van het stemregt in de steden en ten platten lande, en de bevoegdheid om deel te nemen aan de provinciale en plaatselijke besturen, thans genoegzaam gevorderd zal wezen, om te mogen verwachten, dat eerlang de regeling van die gewigtige aangelegenheden aan onze beraadslagingen zal worden onderworpen. Wij wenschen dit mede omtrent de toegezegde bepalingen nopens de uitoefening der onderscheidene takken van geneeskunde.

Aan de geheele voltooijing van het tarief van geregtskosten in burgerlijke zaken, zoo mede aan het daarstellen van wijzigingen in het eerste boek van het Wetboek van Strafregt, zullen wij gaarne onze zorgen wijden, ten einde eerlang de geheele Nederlandsche strafwetgeving worde tot stand gebragt.

Met de vaststelling van de nog niet aangenomene hoofdstukken der tweejarige staatsbegrooting, waaromtrent wij de ontwerpen weldra te gemoet zien, zal weder voor het aanstaande tweejarig tijdvak de geregelde gang van zaken verzekerd en daardoor het crediet van den Staat bevestigd worden. Dit doel zal echter niet kunnen bereikt worden, zonder dat tevens de middelen worden aangewezen, om het verbroken finantiëel evenwigt te herstellen, en om met stipte naauwgezetheid onze verbindtenissen en verpligtingen na te komen. Wij zijn daarom bereid, om met Uwe Majesteit mede te werken, om de buitengewone offers, die gevorderd mogten worden, naar doeltreffende beginselen te verdeelen. Wij zullen daartoe met te meer gerustheid kunnen besluiten, omdat wij moeten vertrouwen, dat op den zoo gewenschten weg van vereenvoudiging en bezuiniging aanhoudend zal worden voortgegaan, en alzoo geene pogingen zullen worden nagelaten, om die lasten te verminderen.

Uwer Majesteits bereidwilligheid, om met den Prins van Oranje te deelen in alle buitengewone lasten, welke op Hoogstdeszelfs onderdanen mogten gelegd worden, zal voorzeker tot een bemoedigend voorbeeld strekken en, als een treffend blijk van liefde voor het Nederlandsche Volk, door hetzelve op hoogen prijs worden gesteld.

Overtuigd dat orde, eenvoudigheid en openbaarheid noodzakelijke vereischten zijn, om tot meer gunstige finantiële omstandigheden te kunnen geraken, hebben wij met bijzonder genoegen van Uwe Majesteit de verzekering bekomen, dat Hoogstdezelve Zijne ernstige zorgen blijft toewijden aan de geheele regeling van 's Rijks geldmiddelen. In verband met die verzekering, mogen wij dan ook eerlang van Uwe Majesteit te gemoet zien de toegezegde voorstellen tot verevening en opruiming, zoo veel mogelijk, van de bij-

zondere rijks-fondsen, en tot regeling van den achterstand en daarmede in betrekking staande onderwerpen.

Het zal der Regering, bij de opvolging van vaste en milde beginselen, bij overeenstemming van bedoelingen en inzigten in alle takken van bestuur, nimmer ontbreken aan krachtdadige ondersteuning van de zijde der Vertegenwoordigers, om hare welberadene pogingen tot bevordering van het welzijn des Vaderlands tot stand te zien komen. Onder stipte naleving onzer bestaande grondwettelijke instellingen, verwachten wij met vertrouwen, dat de Regering het geschikte tijdstip tot derzelver herziening en verbetering niet zal laten voorbijgaan. Steunende op Uwer Majesteits ernstige begeerte, om het geluk van een getrouw Volk met alle krachten te bevorderen, mogen wij, onder eerbiedig opzien tot den Allerhoogsten en met bedachtzame aanwending van de nog altijd belangrijke hulpbronnen, welke Nederland bezit, eene meer gunstige toekomst met vertrouwen verbeiden.

's Gravenhage, 28 October 1843.

XVII.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM II, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Onder dankbaar opzien tot God, rigten Wij deze woorden aan u, geliefde Landgenooten en Onderdanen! om u voor uwe vereenigde medewerking in het tot stand brengen der Vrijwillige Leening Onze innigste erkentelijkheid te betuigen.

Rijken en minder vermogenden hebben daarop de ruimste aanspraak, maar ook zij, en hoe velen waren er niet! die geheel onverpligt, door de edelste gevoelens gedreven, zelfs hunnen spaarpenning op het altaar des Vaderlands hebben geofferd.

Landgenooten! De leus onzer Vaderen: *Eendragt maakt Magt*, heeft zich op nieuw bij ons verwezenlijkt. De gehechtheid aan de oud-Nederlandsche trouw, in het voldoen tot elken prijs van aangegane verbindtenissen, heeft zich niet verloochend. Hierop, wij mogen het eerbiedig vertrouwen, zal zegen rusten. Ieder, die tot de nu verkregene uitkomst heeft medegewerkt, smake aanvankelijk het zoet genot eener edele zelfvoldoening.

Nederlanders! Laat ons God bidden, dat Hij den goeden geest, door welken de Natie in de jongste dagen op nieuw heeft getoond bezield te zijn, beware, bevestige en versterke, opdat ook het late nageslacht er de vruchten van inoogste, en dat Hij het Nederlandsche Volk doe blijven eene vaderlandlievende, eendragtige en godsdienstige Natie!

Hiermede, geliefde Landgenooten en Onderdanen! bevelen Wij u allen in Godes heilige bescherming.

En zal deze alom worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te *'s Gravenhage* den 2den April 1844.

(Get.) WILLEM.

Van wege den Koning,

De Directeur van het kabinet des Konings,

(Get.) A. G. A. VAN RAPPARD.

XVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De zitting, die thans eindigt, levert een gelukkig keer-punt in de finantiële aangelegenheden des Rijks.

De gevolgen der drukkende gebeurtenissen van de laatste jaren deden de toekomst, uit het geldelijk oogpunt, met steeds toenemende bezorgdheid te gemoet zien.

Door overeenstemming tusschen de Regering en U Edel Mogenden tot het beramen van redmiddelen, en door de voorbeeldige medewerking der Natie bij derzelver uitvoering, is een helder en heilrijk vooruitzigt voor het vaderland geopend.

De jongst aangenomene begrootingen, de besparingen op de beschikbaar gestelde gelden voor het laatst verloopen jaar, het opheffen van een aanzienlijk tal bijzondere rijks-fondsen, zijn zoo vele bewijzen, dat de Regering zich beijvert, om, onder de zorg voor den geregelden loop van zaken, 's Lands blijvende belangen op eene afdoende wijze voor te staan.

Intusschen heeft de regeling der finantiële aangelegenheden zoo veel tijd gevorderd, dat men, met uitzondering van eenige speciale wetsontwerpen, die veelal Uwer Edel Mogenden's goedkeuring wegdroegen, geene andere belangrijke onderwerpen van wetgeving ter tafel kon brengen.

Gewigtige werkzaamheden wachten dan ook U Edel Mogenden in de eerstvolgende zitting, en daaronder de ontwerpen van wet, die een uitvloeisel zijn van art. 6 der grondwet, en de tarieven op den in-, uit- en doorvoer.

Indien de geest blijft heerschen, om door eensgezind streven krachtdadig 's Lands belangen te bevorderen, dan mogen wij vertrouwen, dat onze pogingen met den besten zegen zullen achtervolgd worden.

In naam des Konings, verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 26 Junij 1844.

XIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Het is Mij aangenaam, U Edel Mogenden, bij de hervatting van Derzelver belangrijke taak, de verzekering te kunnen geven, dat er zich vele gunstige punten van beschouwing in den algemeenen toestand des Vaderlands voordoen.

Onze staatkundige betrekkingen staan op een' gewenschten voet.

De zee- en landmagt geven Mij bij voortduring stof tot tevredenheid.

Een gedeelte der eerste bestrijdt met goed gevolg de zeerooverij in den Indischen Archipel.

De andere, ofschoon in getal-sterkte niet weinig teruggezet, verloochent haren goeden geest niet, en streeft er naar, om zich door geoefendheid en krijgstucht te onderscheiden.

De af- en aanbouw van nieuwe oorlogsvaartuigen gaat geregeld voort.

De noodzakelijkheid gebiedt, om al wat mogelijk is aan te wenden tot herstel en verbetering van onze verdedigingswerken.

Eene nieuwe inrigting der Schutterijen zal, zonder te groot bezwaar voor de ingezetenen, op eene meer voldoende wijze tot zekerheid voor tijden van gevaar kunnen strekken.

De Oost-Indische bezittingen genieten inwendige rust en voorspoed, in weerwil van gedeeltelijke misgewassen, door welke zij bezocht zijn.

De West-Indische Koloniën blijven, tot Mijn leedwezen, kwijnen; doch er zijn middelen van herstel voorgedragen, en deze worden thans plaatselijk onderzocht.

Terwijl sommige takken van Nijverheid vooruitgang vertoonen, mogen anderen daarin niet deelen, en ondervinden den invloed van de afwisseling der omstandigheden. Waar deze onder het bereik der Regering vallen, tracht zij daaraan zoo veel mogelijk eene goede leiding te geven.

Op het lager onderwijs blijft steeds Mijn oog gerigt. Het ontbreekt der wetenschappen en kunsten niet aan vlijtige en bekwame beoefenaars: hunne pogingen, zoo veel de voorhandene middelen dit toelaten, te ondersteunen, is voor Mij een genoegelijke pligt.

Uit de mededeelingen, welke Mijnentwege zullen gedaan worden, zal aan U Edel Mogenden blijken, dat Mijne beminde onderdanen met de meest loffelijke getrouwheid de verpligtingen vervullen, welke zij, met voorbeeldelooze bereidwilligheid, ten behoeve van het Vaderland hebben aangegaan.

Op deze opofferingen rust de zegen des Allerhoogsten.

Binnen weinige maanden zijn groote bezuinigingen tot stand gebragt, door vrijwillige rente-vermindering verkregen.

Ook omtrent de plaatsing der Belgische schuld zijn gunstige overeenkomsten gesloten.

De berekeningen, die tot grondslag hebben gediend der finantiële plannen, in de laatste zitting der Staten-Generaal aangenomen, worden door de uitkomsten aanmerkelijk overtroffen.

Dat er op den weg van bedachtzame bezuiniging niet wordt stil gestaan, zullen de aan te bieden Begrootingen der Uitgaven en Middelen aantoonen.

Het Tarief op de regten van in-, uit- en doorvoer, reeds voorloopig aan de kennisneming van U Edel Mogenden onderworpen, zal weldra tot een punt van overweging worden gesteld.

Nederland zal zich niet tot bloote woorden bepalen, wanneer het de voortgaande verbetering geldt van eene vrijzinnige handelswetgeving.

Er zal eene vaste hand moeten geslagen worden aan de verbetering van het Muntstelsel. Ik vlei Mij, dat zij zonder verhooging van lasten zal kunnen worden verkregen.

Tot voorbereiding daarvan, evenzeer als tot het meer en meer vereenvoudigen van het beheer der geldmiddelen, zullen de noodige verordeningen aan U Edel Mogenden worden voorgedragen.

Ik vertrouw, dat de ontwerpen van wet, welke aan U Edel Mogenden zullen worden aangeboden, ter voldoening aan artikel 6 der Grondwet, op de meest geschikte wijze aan het doel zullen beantwoorden.

Ik zal de aandacht van U Edel Mogenden niet bezig houden met de opsomming der overige wets-ontwerpen, welke in den loop dezer zitting zullen ingediend worden. De Regering heeft zich beijverd, en is nog dagelijks bezig, om alle zoo voor te bereiden, dat aan den ijver van U Edel Mogenden in het bevorderen van 's Lands belangen kan worden voldaan.

God gebiede Zijnen zegen over onze met gemeen overleg te verrigten werkzaamheden, opdat het ook hierdoor der Nederlandsche Natie wel ga, en zij, tevreden bij het bezit van orde, rust en voorspoed, hare prijsselijke hoedanigheden meer en meer moge ontwikkelen!

Ik verklaar deze zitting der Staten-Generaal geopend.

's Gravenhage, 21 October 1844.

XX.

SIRE!

De vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk achten zich gelukkig, dat de omstandigheden, waaronder zij tot de hervatting van hunne werkzaamheden geroepen worden, in meer dan een opzigt van eenen gunstigen aard zijn. Dankbaar erkennen zij de aanhoudende pogingen, door Uwe Majesteit aangewend tot bevordering van het welzijn des vaderlands.

Wij verheugen ons te vernemen, dat onze betrekkingen met de vreemde Mogendheden op eenen gewenschten voet staan, en koesteren daarbij de hoop, dat dezelven meer en meer dienstbaar zullen gemaakt worden aan de bevordering van de belangen van Nederland.

De mededeelingen, ons door Uwe Majesteit gedaan omtrent de Nederlandsche zee- en landmagt, zijn met belangstelling door ons ontvangen.

Wij erkennen het wenschelijke, om, in verband met de voorhandene middelen, al het mogelijke aan te wenden, zoowel tot instandhouding en opbeuring onzer marine, als tot herstel en verbetering van de noodzakelijke verdedigingswerken van den Staat.

De goede uitslag der pogingen, om de zee-rooverij in den Indischen Archipel te bestrijden, zal ongetwijfeld bijdragen, om den Nederlandschen naam ook bij andere handeldrijvende volkeren te verhoogen.

Terwijl wij het betreuren, dat de omstandigheden zoo vele bekrimpingen onzer landmagt onvermijdelijk gemaakt hebben, doen wij gaarne hulde aan den goeden geest, welke haar blijft bezielen. Daarin vinden wij eenen grond, om te vertrouwen, dat zij op den duur aan hare bestemming zal voldoen.

Wij wenschen, dat eene nieuwe inrigting der schutterijen, zonder te groot bezwaar voor de ingezetenen, tot waarborg moge strekken, dat die instelling geheel aan hare roeping zal beantwoorden, zoo door de handhaving van orde en rust, als door de beveiliging van den Vaderlandschen bodem in tijden van oorlog en gevaar.

Aangenaam was het ons te vernemen, dat de Oost-Indische bezittingen inwendige rust en voorspoed genieten.

Wij slaan met bezorgdheid gade den kwijnenden toestand van onze West-Indische koloniën, en gelooven, dat spoedig doeltreffende maatregelen in haar belang genomen moeten worden. Bereids zagen wij met genoegen, dat bij de zamenstelling van een nieuw tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer de belangen dier koloniën niet uit het oog verloren zijn.

Met genoegen vernemen wij, dat ook de belangen der nijverheid niet uit het oog worden verloren; gaarne zullen wij medewerken, om zoowel den bloei van den handel, als dien van den landbouw, scheepvaart, visscherijen en fabrijken op eene gepaste wijze te bevorderen.

Onder de meest gewigtige voorwerpen, die aan de gestadige zorg der Regering zijn aanbevolen, behoort buiten twijfel het openbaar onderwijs. Van eene doeltreffende inrigting van hetzelve hangt in hooge mate de toekomst des Vaderlands af. Uwe Majesteit zal ons dan ook steeds bereid vinden, om met haar mede te werken tot het daarstellen van de verbeteringen, waarvoor hetzelve vatbaar geöordeeld wordt.

In den bloei van kunsten en wetenschappen stellen wij mede een levendig belang, terwijl het ons leed doet, dat de beperktheid der geldmiddelen niet altijd toelaat, de pogingen van verdienstelijke beoefenaars naar ons verlangen te ondersteunen.

Wij verblijden ons, dat de maatregelen tot herstel van 's lands finantie-wezen, welke het gemeen overleg tusschen de Regering en de Staten-Generaal gedurende de afgeloopene zitting tot stand heeft gebragt, onder den zegen des Allerhoogsten, bereids goede vruchten

hebben mogen dragen. De Natie, voorgegaan door het Koninklijke Huis, heeft, door de meest loffelijke medewerking aan die maatregelen te schenken, op nieuw een treffend blijk gegeven van hare gehechtheid aan de Oud-Nederlandsche trouw in het voldoen tot elken prijs van aangegane verbindtenissen.

Het zal ons aangenaam zijn, mededeeling te ontvangen van de overeenkomsten, die omtrent de plaatsing der Belgische schuld zijn gesloten, en te worden bekend gemaakt met de uitkomsten, die van de laatstelijk aangenomen finantiële plannen zijn verkregen, in verband met de berekeningen, welke daaraan tot grondslag hebben gestrekt.

Met het oog op de belangrijke offers, welke het Nederlandsche volk zich ten behoeve van het Vaderland heeft getroost, gevoelen wij hoe billijk en pligtmatig het zij, dat men op den weg van bezuiniging niet stil sta, maar dat er met bedachtzaamheid op denzelven worde voortgegaan. Met genoegen hebben wij van Uwe Majesteit vernomen, dat de aan te bieden tweejarige begrooting in dien geest zal worden opgemaakt.

Aan de overweging van het ontworpen tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer, van hetwelk wij met belangstelling voorloopig kennis hebben genomen, zullen wij gaarne alle die aandacht en naauwgezette zorg toewijden, welke het gewigt eener zoo hoogst aangelegene zaak vordert.

De aangekondigde voorstellen, welke ten doel hebben de zoo hoogst noodzakelijke verbetering van het muntwezen en de vereenvoudiging van het beheer der geldmiddelen, worden met verlangen door ons te gemoet gezien.

Wij zullen die voorstellen, en alle andere van wege Uwe Majesteit reeds bij ons ontvangen, en die verder in den loop dezer zitting ingediend zullen worden, in ernstige overweging nemen.

Wij vertrouwen, dat de dagen van kalmte en vrede, door de Voorzienigheid thans aan Nederland geschonken, heilzame vruchten zullen dragen voor geheel het Vaderland. Wij achten het wenschelijk, dat zij gebruikt mogen worden tot eene tijdige herziening en verbetering onzer grondwettelijke instellingen.

Ook wij uiten den wensch, dat Gods zegen rusten moge op de werkzaamheden, waartoe wij, in gemeen overleg met Uwe Majesteit, thans geroepen worden, en dat dezelven alzoo mede dienstbaar mogen zijn tot bevordering van het geluk en den voorspoed der Nederlandsche natie (*).

's Gravenhage, 28 October 1844.

(*) In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van den 4den November 1844 werd ontvangen:

1°. Eene kennisgeving van de Eerste Kamer, inhoudende, dat zij geene genoegzame reden had gevonden, om het haar door de Tweede Kamer toegezonden ontwerp van adres van antwoord op de troonrede den Koning aan te bieden.

2°. Een extract uit de notulen van de Eerste Kamer van Zaturdag 2 November, van den navolgenden inhoud:

« De Eerste Kamer der Staten-Generaal, overwegende, dat het in dit bij-

XXI.

Aan de heeren Voorzitters van de twee Kamers der Staten-Generaal.

Naardien de Eerste Kamer der Staten-Generaal zich niet heeft kunnen vereenigen mét het ontwerp van antwoord der Tweede Kamer op de troonrede, zoo ben ik gemagtigd, U Hoog Edel Gestr. te berigten, dat, indien de Tweede Kamer van oordeel is, haar ontwerp niet in overeenstemming met het verlangen der Eerste Kamer te wijzigen, Zijne Majesteit het niet voegzaam oordeelt, om afzonderlijke antwoorden van ééne der Kamers te ontvangen.

De Koning heeft tot de vereenigde Staten-Generaal gesproken. Hoogstdezelve moet er prijs op stellen het antwoord, overeenkomstig hetgeen sedert dertig jaren onafgebroken plaats vond, niet dan namens de beide Kamers, welke de Staten-Generaal uitmaken, te zien aanbieden. Trouwens wanneer elke Kamer op zich zelve een antwoord indiende, hetwelk ten opzigte van een belangrijk onderwerp met dat der andere Kamer streed, zoude dit slechts aanleiding tot noodelooze moeijelijkheden geven en tot geene voor het land wenschelijke uitkomst kunnen leiden.

U Hoog Edel Gestr. zult het met mij geraden oordeelen, den inhoud van deze aan de Vergadering mede te deelen, ingeval blijkt, dat er geen uitzigt meer bestaat, om een overeenstemmend gevoelen tusschen beide de Kamers, over het antwoord op de troonrede, tot stand te brengen.

's Gravenhage, 4 November 1844.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(Get.) Schimmelpenninck van der Oije.

---

zonder geval nuttig zoude kunnen zijn, dat de Tweede Kamer bekend werd gemaakt met de redenen der afstemming op heden van het ontwerp van adres aan den Koning, heeft besloten:

Haren Voorzitter te magtigen en te verzoeken, aan den Voorzitter der Tweede Kamer, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk door extract uit de notulen, kennis te doen dragen, dat de Eerste Kamer zich met het ontwerp van adres geheel zoude hebben kunnen vereenigen, zoo niet in hetzelve de wensch ware uitgedrukt eener tijdige herziening en verbetering onzer grondwettelijke instellingen, overmits, zonder te treden in het onderzoek omtrent het wenschelijke dezer herziening en verbetering in het algemeen, de Eerste Kamer in artikel 227 der Grondwet het stellig voorschrift vindt, dat de noodzakelijkheid eener verandering of bijvoeging in dezelve, bij eene wet moet worden verklaard en de verandering of bijvoeging duidelijk aangewezen en uitgedrukt, en deze Kamer, geenszins het initiatief van zoodanige wet hebbende, dan ook het eventuëel voorstel daarvan behoort af te wachten, en niet door hare instemming met den te dien opzigte in het ontwerp van adres uitgedrukten wensch haar nader onderzoek dienaangaande mag vooruitloopen.»

XXII.

Nadat de kennisgeving van de Eerste Kamer der Staten-Generaal nopens het toegezonden adres van antwoord op de Koninklijke openingsrede met het betrekkelijk extract uit de notulen dier Kamer van den 2den November jl., ingevolge van het besluit der Tweede Kamer van den 4den dier maand, een punt van onderzoek en overweging in de afdeelingen uitgemaakt had, zijn de voorzitters dier afdeelingen met de rapporteurs in Centrale Afdeeling bijeengekomen, ter mededeeling en overweging van hetgeen door de leden met opzigt tot het voorzeide onderwerp is aangemerkt en verlangd geworden.

Uit die mededeeling is gebleken, dat te dezer zake in de Kamer verschil van gevoelen bestaat. Van 50 leden der Kamer, die aan de beraadslagingen deel hebben genomen, hebben 22 leden de meening geuit, dat, nu het ontwerp-adres de goedkeuring van de Eerste Kamer niet heeft verworven, hetzelve moet beschouwd worden vervallen te zijn, en dat, na deze mislukte poging om gemeenschappelijk een adres van antwoord tot stand te brengen, aan de zaak geen verder gevolg behoort te worden gegeven. Die leden waren dus van gevoelen, dat het schrijven van de Eerste Kamer alsnog eenvoudig voor kennisgeving behoort te worden aangenomen, zonder meer. Vier en twintig leden, daarentegen, kwamen hierin overeen, dat zij de zaak niet als afgedaan wilden beschouwd hebben, maar gepast en noodig oordeelden, dat aan dezelve op eenigerhande wijze door de Tweede Kamer gevolg worde gegeven. Omtrent de vraag evenwel, waarin dat gevolg zoude moeten bestaan, liepen de denkbeelden zeer uiteen. De Centrale Afdeeling thans minder gepast oordeelende, om in eene breede ontwikkeling te treden van de beschouwingen, welke bij de beraadslagingen in de afdeelingen, met betrekking tot die vraag, zijn voorgedragen, zal zich dienvolgens bepalen tot de korte opgave van de onderscheidene voorstellen, welke bij die gelegenheid ter sprake zijn gekomen:

1e *Voorstel.* Het ontwerp-adres, zoodanig als hetzelve door de Tweede Kamer is vastgesteld, behouden en, met zoodanige veranderingen van redactie, waaruit blijken zal, dat de Tweede Kamer ten deze alleen handelt, uit naam der Tweede Kamer alleen, door eene Commissie uit dezelve, den Koning aanbieden.

2e *Voorstel.* Het door de Tweede Kamer vastgestelde ontwerp-adres door eene Commissie uit die Kamer aan den Koning overbrengen, bij het navolgende adres van geleide:

S I R E!

De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft zich niet kunnen vereenigen met het antwoord op de Koninklijke troonrede, door de Tweede Kamer aan haar gezonden; hierdoor is het gemeenschappelijk aanbieden van *dit* antwoord aan Uwe Majesteit onmogelijk geworden. De Tweede Kamer deswege haar leedwezen betuigende, rekent zich aan Uwe Majesteit en aan zich zelve

verpligt te zijn, daarvan aan Uwe Majesteit kennis te geven. Zij heeft tevens de eer, Uwe Majesteit bekend te maken met het door haar ontworpen antwoord, waarin zij, op eene eerbiedige en gepaste wijze, de wenschen der Natie en de behoeften des Vaderlands meende uitgedrukt te hebben.

Dat stuk, hetwelk de Eerste Kamer verworpen heeft, is van den volgenden inhoud:

(F. I. van het vastgestelde ontwerp-adres.)

3e *Voorstel.* Aan de Eerste Kamer ter overweging en goedkeuring zenden het navolgende ontwerp-adres aan den Koning:

SIRE!

De Vertegenwoordigers des Nederlandschen Volks, bezield met gevoelens van den diepsten eerbied en opregtste liefde jegens Uwer Majesteits persoon, achten zich verpligt om, bij de uitdrukking dier gezindheden, waarin de geheele Natie met hen deelt, de kennisgeving aan Uwe Majesteit over te brengen, dat zij zich dit jaar niet bij magte bevinden, om de aanspraak, waarmede Hoogstdezelve de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal heeft geopend, door een gemeenschappelijk voor te dragen adres te kunnen beantwoorden, dewijl de Eerste Kamer, zich grondende op het voorschrift van art. 227 der Grondwet, heeft verklaard, zich niet te kunnen vereenigen met den wensch, door de Tweede Kamer in het door haar vastgestelde ontwerp-adres uitgedrukt, *dat de dagen van kalmte en vrede, door de Voorzienigheid thans aan Nederland geschonken, gebruikt mogen worden tot eene tijdige herziening en verbetering onzer grondwettelijke instellingen.*

4e *Voorstel.* Aan de Eerste Kamer ter overweging en goedkeuring zenden, het door de Tweede Kamer vastgestelde ontwerp-adres, nadat § 15 van hetzelve zal zijn veranderd als volgt:

« Wij vertrouwen, dat de dagen van kalmte en vrede, door de Voorzienigheid thans aan Nederland geschonken, heilzame vruchten zullen dragen voor geheel het Vaderland.

De Tweede Kamer acht het wenschelijk, dat deze dagen gebruikt mogen worden tot eene tijdige herziening en verbetering onzer grondwettelijke instellingen.

De Eerste Kamer daarentegen, zonder te treden in het onderzoek omtrent het wenschelijke dezer herziening en verbetering in het algemeen, vermeent, met dien wensch niet te moeten instemmen, uit hoofde van art. 227 der Grondwet. » (*)

(*) In de zitting van 13 November 1844 stelde de Heer VERWEIJ MEJAN voor, de derde zinsnede dezer nieuw voorgestelde 15de paragraaph van het adres aldus te lezen:

« De Eerste Kamer daarentegen, zonder te treden in het onderzoek omtrent het wenschelijke dezer herziening en verbetering in het algemeen, vermeent met de uitdrukking van dien wensch zich niet te moeten vereenigen, uit hoofde van art. 227 der Grondwet. »

Het aldus nader vastgestelde adres werd door de Eerste Kamer terug gezonden met eene missive van haren Voorzitter, d. d. 23 November 1844,

Ten slotte zij hier nog vermeld, dat in de Afdeelingen mede is behandeld de vraag, of het in dezen te nemen besluit aan de Eerste Kamer zal worden medegedeeld, en dat er bij de leden omtrent die vraag insgelijks verschil van gevoelen heeft bestaan.

Uit aanmerking, dat men hier verkeert in een geheel ongewoon en exceptioneel geval, waarin bij het Reglement van orde niet is voorzien, en dat, bij het gemis eener bepaalde voordragt, waarover moet beraadslaagd worden, het volstrekt noodig voorkomt, dat aan de Kamer een leiddraad worde aangeboden, dien zij bij hare overweging en stemming zoude kunnen volgen, heeft de Centrale Afdeeling gemeend, ter bevordering eener eenvoudige en ordelijke discussie, de volgende vraagpunten ter beslissing aan de Kamer te moeten voorstellen, welke zij mitsdien in bedenking geeft, dat in de volgorde, waarin dezelve worden voorgedragen, aan de stemming der leden onderworpen zullen worden.

I. *vraag.* Zal de zaak van het adres worden gehouden voor afgedaan en de kennisgeving der Eerste Kamer alzoo voor notificatie worden aangenomen?

II. *vraag.* Zal door de Tweede Kamer gehandeld worden overeenkomstig het voorstel n°. 1?

III. *vraag.* Zal door de Tweede Kamer gehandeld worden overeenkomstig het voorstel n°. 2?

IV. *vraag.* Zal door de Tweede Kamer gehandeld worden overeenkomstig het voorstel n°. 3?

V. *vraag.* Zal door de Tweede Kamer gehandeld worden overeenkomstig het voorstel n°. 4?

VI. *vraag.* Eindelijk, voor het geval dat een der vraagpunten sub. I, II en III vermeld, door de meerderheid toestemmend beantwoord wordt, zal dan van het besluit der Kamer, bij extract uit de notulen, aan de Eerste Kamer mededeeling gedaan worden?

's Gravenhage, 9 November 1844.

XXIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Met de meeste belangstelling heeft de Regering de beraadslagingen gevolgd, gedurende de laatste dagen in deze Kamer gehouden. Zij betreffen de hoogste belangen van den Staat. De grondslagen, waarop ons staats-gebouw rust, zijn daarbij gedurig ter sprake gekomen. De grondwettige instellingen van Nederland zijn aan een opzettelijk onderzoek onderworpen, en beurtelings aangevallen en verdedigd geworden.

---

houdende het berigt: «dat de Eerste Kamer der Staten Generaal geene genoegzame reden had gevonden, om het *hiernevens* teruggaande VOORSTEL den Koning aan te bieden.»

Eenige leden van deze Kamer hebben gemeend, een voorstel te moeten doen tot herziening der bestaande Grondwet, en aan de Kamer in overweging gegeven, om van haar grondwettig regt uit het 114de artikel dier Grondwet gebruik te maken. Bij die voordragt heeft men zich niet bepaald tot het voorstellen van veranderingen of bijvoegingen, welke men meende, dat naar aanleiding van het voorschrift van het 227ste artikel der Grondwet noodzakelijk te achten waren, maar, men mag het zeggen, met het oog op het gedane voorstel en na de verklaring, daaraan door de voorstellers ook ten aanzien van hunne bedoelingen gegeven, de geheele Grondwet wil men hebben herzien, veranderd, vernieuwd; en dit niet slechts in alle hare deelen, maar, wat meer zegt, in genoegzaam alle hare beginselen en grondslagen.

Bij zulk een voorstel, in de Kamer gedaan, kan de Regering niet, als ware haar dit onverschillig en het stilzwijgen daarbij betrachtende, de uitkomst uwer beraadslagingen afwachten; zij mag dit ook niet, ofschoon dan ook de tot nu toe gehoudene beraadslagingen haar mogen doen vooronderstellen, dat het gedane voorstel de goedkeuring der meerderheid van deze Kamer niet verwerven zal. Het is zoo, bij de Grondwet is de wijze bepaald, waarop de Koning al dan niet kracht van wet toekent aan voorstellen, welke uit de Staten-Generaal aan Hem gedaan worden, en die ter goed- of afkeuring eindelijk tot Hem komen; maar de Regering is van oordeel, dat zij verkeerd zou handelen, indien zij bij de beraadslagingen over een zoo gewigtig onderwerp in eene openbare zitting dezer Kamer, ook niet haar gevoelen deed kennen.

Indien toch de Regering zich aan die beraadslagingen onttrok of het stilzwijgen bewaarde, wanneer het gelijk hier geldt de al of niet verandering van dat staatsregt, waarop ons geheel bestaan is gegrondvest, en van genoegzaam alle deszelfs beginselen en instellingen, en zij door dat stilzwijgen onzekerheid liet bestaan omtrent haar gevoelen ten aanzien van een zoo hoogst belangrijk onderwerp, dan zou zij meenen niet te voldoen aan hetgeen U Edel Mogenden en de natie van haar mogen verwachten, en zij zou vergeten wat zij bij zulk eene gelegenheid verschuldigd was ter vervulling van hare verpligtingen en aan hare eigene waardigheid.

Uit dat oogpunt, en als met het doel voorgedragen, dat het gevoelen der Regering ten opzigte van het thans behandelde onderwerp noch voor de Kamer, noch voor de natie een geheim zal blijven, maar met openhartigheid worden bekend gemaakt, gelieven U Edel Mogenden de volgende aanmerkingen te beschouwen.

Toen het ontwerp der veranderde Grondwet in het jaar 1815 aan den Koning werd aangeboden, erkende de staats-commissie, met deze taak belast, in haar rapport, dat hoewel eene staatsregeling, welke alle wettige regten verzekert, welker gronden in de zeden en in de geaardheid der natie liggen, op eene grootere duurzaamheid hopen mogt, dan wanneer zij op loutere bespiegelingen gebouwd is, echter de tijd alles verandert en wijzigt. Een

middel, om tot zoodanige veranderingen of bijvoegingen te kunnen geraken, werd dan ook voorgedragen en in de Grondwet opgenomen. Niet op een te voren *bepaald* en *geregeld* tijdstip zou dit worden aangewend, maar, gelijk de ontwerpers zich uitdrukken, «*ingeval van gebiedende noodzakelijkheid*» (in den franschen tekst: «*si le besoin de quelque changement se faisait impérieusement sentir*») «*zonder gevaar te loopen tot alle verkeerde nieuwigheden te vervallen.*» Uitdrukkingen, die als de wettelijke verklaring beschouwd mogen worden van het daarmede geheel overeenstemmende artikel 227 der Grondwet: «Ingeval in het vervolg eenige verandering of bijvoeging in de Grondwet *noodig* mogt zijn, moet *deze noodzakelijkheid* bij eene wet worden verklaard.»

Welk eene meerder of minder uitgestrekte taalkundige beteekenis men nu aan de woorden *noodig* of *noodzakelijkheid* toekenne, dit zal wel vaststaan, dat de Grondwet noch door hare bepaling te dien aanzien, noch met de bedoeling daarbij ontwikkeld, toestaat tot veranderingen en bijvoegingen over te gaan, ter zake, hetzij van alle gebreken, aan welke zij, even als elk ander menschelijk werk niet zou ontkomen, en van welke zij zeker niet bevrijd is gebleven, hetzij van elke minder zuivere redactie of juiste plaatsing van eenige harer voorschriften, hetzij van verbeteringen zelfs, die op zich zelven zich als nuttig zouden aanbevelen, maar die echter niet als noodig kunnen worden beschouwd, omdat zij niet onmisbaar worden vereischt; hetzij eindelijk en vooral niet tot het nemen van proeven, om geheel andere beginselen daarin op te nemen, waarvan de uitkomst onbekend en niet vooruit te berekenen is. Juist om het gevaar te ontgaan van in zulke nieuwigheden te vervallen, was het, dat bij de Grondwet, die de invoering van veranderingen en bijvoegselen, dewijl de tijd op alles zijnen invloed oefent, niet uitsloot, deze echter uitdrukkelijk tot het geval van noodzakelijkheid werd bepaald. Het eenige toch, dat in de, sedert eene halve eeuw, onder grondwettige verordeningen bestuurde landen, aan die nieuwe verordeningen die kracht en dat leven kan verzekeren, welke alleen te verkrijgen zijn door deze in de zeden en denkbeelden van het volk te doen overgaan, is die te waarborgen tegen de telkens ontstaande vorderingen van verandering, naar gelang der afwisselende begrippen van het oogenblik. Eene Grondwet, die omgewerkt, veranderd, vernieuwd zou kunnen worden, om elke uitgedachte verbetering of nieuwe theorie in zich op te nemen, zou weldra ophouden dien naam te verdienen, en zelfs te bestaan, ja zou gemakkelijk in haren val dien van den Staat zelven kunnen veroorzaken. Uit hoofde van die overwegingen heeft men dan ook wijsselijk in onze Grondwet gewild, dat *noodzakelijkheid* het vereischte zou zijn tot elke in haar aan te brengen verandering of bijvoeging.

Aan die bepaling der Grondwet is ook de Koning, aan wien mede de uitoefening der wetgevende magt is opgedragen, door Zijnen eed gebonden. De groote vraag, welke zich mitsdien ten aanzien van de voorgestelde verandering der Grondwet ook bij de Regering thans voordoet, is niet of de verandering tot meerdere

beschaving of volmaking van taal, stijl, of inrigting, zelfs niet of zij tot verbetering in eenige bijzonderheden van die Grondwet zou leiden, maar vóór alles, of tot die verandering *noodzakelijkheid* mag gezegd worden te bestaan. Die vraag nu is bij de Regering met naauwgezette zorg onderzocht. Op alle de gronden daarvoor aangevoerd, ook bij deze openbare beraadslagingen, is met aandacht gelet. Maar de Regering moet verklaren, dat zij daaruit de overtuiging van die noodzakelijkheid niet heeft verkregen. Zij deelt integendeel in de denkbeelden van die leden dezer Vergadering, dat van de noodzakelijkheid volstrekt niet is gebleken, om, gelijk dit is uitgedrukt, thans over te gaan tot de invoering eener *vernieuwde* staatsregeling, of tot de opneming in dezelve van geheel andere beginselen, dan waarop de bestaande Nederlandsche Grondwet rust.

Dit een en ander, ook van wege de Regering thans meer in het breede te ontwikkelen, mag, na al het te dien aanzien door zoo vele sprekers in deze Vergadering aangevoerde, wel overbodig worden geacht. Dat ook de noodzakelijkheid der voorgestelde veranderingen niet daaruit voortvloeit, dat zij als middel tot de mogelijkheid van meerdere bezuinigingen in het staatsbeheer zouden vereischt worden, behoeft mede wel niet meer wederlegd te worden, daar ieder, der zake kundig, bij het minste onderzoek zal moeten erkennen, dat uit deze genoegzaam geheele omkeering van den Staat, zoo al eenige, ten minste slechts geringe en altijd nog onzekere bezuinigingen zouden worden verkregen, en is vooral onnoodig geworden nadat de voorstellers zelven hebben erkend, dat bezuiniging eigenlijk hun doel niet is geweest, en zij hunne eigene overtuiging niet hebben kunnen verbergen, dat ook naar hun begrip, ten minste naar dat van de meesten hunner, geene afdoende, en nu reeds zeker te voorspellen bezuiniging, onmiddellijk daarmede bereikt zal worden. Dat tooverwoord *bezuiniging* en de valsche hoop telkens voorgespiegeld van afschaffing of vermindering dien ten gevolge van eenige der belastingen, bepaaldelijk ook wel van de grondbelasting, zijn het echter geweest, waardoor velen en vooral zoo vele ongeletterden en eenvoudigen in den lande, zich hebben laten overhalen, om de hun aangebodene en aangeprezene verzoekschriften tot herziening der Grondwet te onderteekenen.

Dat, gelijk in den loop der beraadslagingen gezegd is, de Regering belemmerd zou hebben de oefening van het grondwettig regt, om verzoekschriften over dit onderwerp ook aan de Kamer te rigten, kan de Regering met nadruk ontkennen. Zij heeft alleen gezorgd, behoorlijk onderrigt te worden van de omstandigheden, die dit hier en daar hebben vergezeld. En dat zij geregtigd en zelfs verpligt was, deze kennis zich te bezorgen, zal wel niemand kunnen ontkennen. De noodige inlichtingen te dien aanzien van de procureurs-generaal in de provinciën b. v. te vragen, gelijk ik volstrekt niet verberg dit gedaan te hebben, was niet hen tot de rol van verspieders te vernederen. Het lag in den aard hunner betrekking, zoodanige kennisgevingen uit hen

zelven te doen. Ik meen hierbij te kunnen voegen, dat bij geen der departementen van algemeen bestuur op eene andere wijze is gehandeld.

Bij dat gemis eener noodzakelijkheid van de voorgestelde veranderingen, hetwelk op zich zelf reeds de Regering volgens die Grondwet, die zij vooral behoort na te leven, terug zou moeten houden, om daartoe mede te werken, voegt zich nog de strekking en de inhoud van het voorstel op zich zelven beschouwd. Wierd dat voorstel aangenomen, alle onze grondwettige instellingen, bijna zonder uitzondering, en waaronder wij nu dertig of meer jaren hebben geleefd, zouden worden weggenomen en omgekeerd. Alles wat sedert de vestiging van het Rijk door die instellingen, in verband met wettelijke verordeningen, eenige vastheid heeft verkregen, zou worden losgemaakt en aan een nader onderzoek onderworpen, dat jaren tijds zou vorderen alvorens eenige der uitkomsten op te leveren, die men daarvan verwacht; en in één woord, de Staat zou worden behandeld als of die thans voor het eerst, of op nieuw zijn bestaan ontving. Genoegzaam niets van hetgeen van oude herkomst en als in onze zeden ingeweven, bij de Grondwet was behouden, of het zou, ten minste in de wezenlijkheid, verdwijnen en vervangen worden door hetgeen men òf uit nieuwe, òf uit bij ons niet proef gehouden hebbende theoriën, òf van andere volken, onder geheel andere omstandigheden, ontleent.

Regtstreeksche verkiezingen, door de herinnering uit ongelukkige tijden bij ons niet aanbevolen, en waarvan de gevaren en onvermijdelijke eigenaardige bezwaren, hoe men daar anders over denken moge, niet te ontkennen zijn, zullen ons kiesstelsel vervangen, dat onder de bestaande Grondwet, zonder schokken of onrust, voor doelmatige verbetering vatbaar is.

Aan de eene zijde zal aan de Koninklijke magt, bijna bij ieder veranderd artikel, eenig haar nu toekomend regt worden ontnomen, en aan de andere zijde zal, door tallooze onderwerpen tot de wetgeving over te brengen, of die weder aan deze te onderwerpen of over te laten, aan de Kamers eene bedenkelijke vermeerdering van magt worden opgedragen; bepaaldelijk ook daarbij aan die Tweede Kamer, welke, ten gevolge van hare geheel veranderde zamenstelling in verband met hare ontbindbaarheid, een uitvloeisel van het stelsel der volks-souvereiniteit geworden zal zijn. Onze volkplantingen, van welker bloei zoo veel bij ons afhangt, zullen, wat hare wetgeving en geldelijk beheer aangaat, geheel tot de Kamers overgaan. De verantwoordelijkheid der Ministers, het bestuur van provinciën en gemeenten, het leger van den Staat, het beheer van den voor ons land zoo belangrijken waterstaat, en wat zou hier al niet moeten worden opgenoemd? alle onze inrigtingen wachten door dit voorstel eene nieuwe, tot nu toe niet beproefde, ja zelfs met dit gedane voorstel nog onbekende gedaante. Aan de justitie, ook tot eene geheele verandering bestemd, wordt ter beregting van ambts-misdrijven een collegie toegevoegd, in wezenlijkheid uit gedelegeerde regters bestaande.

Tot een voorstel van zoodanige strekking, zoo zeer alle de beginselen en hoofdbepalingen van het Nederlandsche staatsregt op

eens vernietigende en omkeerende, kan de Regering, volgens hare overtuiging, onmogelijk toetreden, wil zij niet alle voorzigtigheid en alle zorg voor de rust en het welzijn van den Staat vergeten. Daartoe voorzeker bestaat de *noodzakelijkheid* niet, die de Grondwet als vereischte tot elke verandering of bijvoeging vordert. Dit behoort veeleer tot die nieuwigheden, waarvoor juist de ontwerpers van de grondwet hebben gewaarschuwd, en tot welker invoering geene verandering of bijvoeging in de grondwet is toegelaten.

Het is der Regering aangenaam geweest te bespeuren, dat deze beschouwingen ook door zeer vele leden dezer vergadering zijn gedeeld, en dat deze tevens hebben geöordeeld, het ongeraden te achten, het *initiatief* ten deze te nemen. Teregt heeft men begrepen, dat, indien de Regering overtuigd ware geweest van de noodzakelijkheid, om thans en in de bestaande omstandigheden tot veranderingen of bijvoegingen in de grondwet over te gaan, zij zelve het voorstel daartoe zou hebben gedaan.

Men geve echter hieraan geene verkeerde uitlegging. De Regering moge zich niet kunnen vereenigen met het thans in de Tweede Kamer gedane voorstel tot herziening der grondwet, zij moge naar hare overtuiging thans geene noodzakelijkheid vinden, om tot verandering of aanvulling dier grondwet van hare zijde een voorstel te doen, — daaruit moet echter geenszins worden afgeleid, dat er geene omstandigheden zouden kunnen ontstaan, waarin zij, naar aanleiding van het 227ste artikel der grondwet, veranderingen of bijvoegingen in die grondwet zou meenen als noodig te mogen en te moeten voordragen; zij zegt het de ontwerpers der grondwet na: «*de tijd verandert en wijzigt alles.*»

Reeds in 1843 was het antwoord des Konings tot de afgevaardigden uit de Staten-Generaal, «dat Hun Edel Mogenden zich verzekerd konden houden, dat Zijne Majesteit alle belangen des lands met een naauwlettend oog bleef gadeslaan, en dat zij met vertrouwen er zich op konden verlaten, dat Zijne Majesteit op Zijnen tijd niets zou verzuimen, wat Zijne overtuiging Hoogstdenzelve zou aanwijzen, als geschikt en noodzakelijk om tot wezenlijke verbetering van onzen inwendigen toestand bij te dragen.»

Dat was toen de verklaring des Konings. Zij blijft de uitdrukking van Zijne voornemens, zij blijft dit bepaaldelijk ook ten aanzien der grondwet, en de Vergadering en de Natie kunnen er op rekenen, dat Zijne Majesteit, die niets vuriger begeert, dan de ware belangen des Vaderlands te bevorderen, dien overeenkomstig handelen zal. Tot de herhaling en aflegging van deze verklaring zijn 's Konings ministers gemagtigd.

Op grond van deze beschouwingen, welke eenstemmig gedeeld worden door alle 's Konings ministers, meent men, gebruik makende van de bevoegdheid, daartoe in het 93ste artikel der grondwet verleend, aan U Edel Mogenden in overweging te moeten geven, om uwe goedkeuring aan alle de thans in beraadslaging zijnde voorstellen van wet, tot verandering der grondwet, te onthouden.

's Gravenhage, 30 Mei 1845.

XXIV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Op den 21 Februarij dezes jaars werd door zes en veertig voorname handelshuizen in Amsterdam een adres over de Surinaamsche aangelegenheden aan Uwe Vergadering ingediend.

Dit stuk, dat in hooge mate de belangstelling der Natie en van U Edel Mogenden had opgewekt, werd verzonden naar de Commissie tot de verzoekschriften, dewelke op den 14 Maart, bij monde van den heer STRENS, haar rapport heeft uitgebragt, en die als conclusie aan U Edel Mogenden voorstelde, om het adres tot inzage der leden te deponeren ter griffie, en daarvan tevens een afschrift te zenden aan den Minister van Koloniën, met verzoek, om desaangaande de noodige inlichtingen aan de Vergadering te willen mededeelen.

De Minister, ter Vergadering tegenwoordig zijnde, meende al dadelijk eenige inlichtingen te moeten geven, en bij eene uitgebreide redevoering behandelde Zijne Excellentie de verschillende punten van bezwaar, door de adressanten in het midden gebragt.

Een uwer medeleden stelde voor, om, naar aanleiding van art. 104 van het reglement van orde, over te gaan tot het benoemen eener Commissie van onderzoek. De meerderheid dezer Vergadering besloot echter, de discussiën over dat voorstel uit te stellen tot eene volgende bijeenkomst. Op den 25 April werd door de Commissie tot de verzoekschriften rapport uitgebragt over een tweede adres, door 43 der vroegere adressanten ingediend, en dat de strekking had, om de redevoering des Ministers te wederleggen en te ontzenuwen. Het vroeger gedaan voorstel bij die gelegenheid in deliberatie gebragt zijnde, werd ten slotte met 47 tegen 7 stemmen besloten tot de benoeming eener bijzondere Commissie, ten einde, na naauwkeurig onderzoek der daadzaken, omtrent de te nemen maatregelen een bepaald voorstel te doen, terwijl ten aanzien van het later ingekomen adres werd besloten tot de nederlegging ter griffie.

Ingevolge voorzegd besluit zijn de Heeren STRENS, FABER VAN RIEMSDIJK, BRUCE, VAN DAM VAN ISSELT en DEN TEX door de respective Afdeelingen tot leden benoemd der Commissie, welke vervolgens op den 2 Mei, na den Heer BRUCE tot Voorzitter te hebben benoemd, met haren arbeid een' aanvang heeft gemaakt.

Hoogst belangrijk, maar hoogst moeijelijk was de taak aan die Commissie opgedragen.

In het adres der handelshuizen waren de meest gewigtige onderwerpen ter sprake gebragt. Het gold hier de hoogste belangen eener Kolonie, wier welzijn zoo naauw in verband staat met het welzijn van zoo vele Nederlandsche ingezetenen; van eene Kolonie, wier bloei of achteruitgang eenen zoo gewigtigen invloed moet hebben op alle takken van nijverheid in het Moederland.

Bij alle de bereidvaardigheid van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën tot het verstrekken der gevraagde staatsstukken; bij

de bereidwilligheid der adressanten en andere belanghebbenden en zaakkundigen tot het geven van inlichtingen en bescheiden; bij de gelegenheid, die der Commissie werd geschonken, om in de Surinaamsche zaken ervárene mannen te kunnen raadplegen, die niet weigerden in haar midden te verschijnen, en die met rondborstigheid en onpartijdigheid de hun gedane vragen hebben beantwoord; bij alle die hulpmiddelen, Edel Mogende Heeren, ondervond nogtans Uwe Commissie het gemis van genoegzaam afdoende bescheiden, om, bij zoo veel verschil van meeningen, bij zulke gewigtige stellingen en daadzaken, een rapport uit te brengen, dat in ieder opzigt zou kunnen beantwoorden aan het vertrouwen, dat deze Vergadering wel in haar heeft gelieven te stellen; hoedanig rapport trouwens alleen zou kunnen geleverd worden door eene Commissie, die in de gelegenheid wierd gesteld, om in de kolonie zelve het noodig onderzoek te doen. Met de volkomene bewustheid intusschen, dat zij van de onder haar bereik liggende hulpmiddelen het meest vlijtige gebruik heeft gemaakt, heeft Uwe Commissie de eer haren arbeid aan het oordeel van U Edel Mogenden te onderwerpen.

Het rapport der Commissie, dat uit den aard der zaak uit onderscheidene deelen moet bestaan, is door haar in vier hoofd-afdeelingen gesplitst. Zij heeft zich namelijk de taak gesteld:

1°. om te onderzoeken, welke als de voornaamste oorzaken te beschouwen zijn van den achteruitgang en van den verminderden bloei der kolonie Suriname;

2°. heeft zij getracht de middelen op te sporen, die zouden kunnen leiden tot opbeuring en herstel;

3°. heeft zij de klagten, tegen den Gouverneur-Generaal Elias ingebragt, aan zijne gedragingen getoetst; en

4°. heeft zij de handelingen van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, ook in verband tot de besluiten van 6 November 1844, N°. 10 en 11, tot een punt gesteld van hare meest ernstige overwegingen.

I. De klagten over het verval der kolonie Suriname zijn reeds oud en dagteekenen van de helft der vorige eeuw. De oorzaken, die daartoe hebben geleid, zijn menigvuldig en van zeer verschillenden aard. Zij zijn, naar het oordeel Uwer Commissie, voornamelijk de volgende:

De afwezigheid van de eigenaren der plantagiën heeft in de eerste plaats voor een aanzienlijk gedeelte medegewerkt tot het verval en tot de mindere opbrengst van die belangrijke bezittingen. De regel: «ver van zijn goed, digt bij zijne schade,» moest vooral gelden omtrent panden, op zoo grooten afstand gelegen, die men niet zoo gereedelijk kan bezoeken, en waar dus voor de administrateuren bijna de zekerheid bestond, dat de bezitters zich niet door eigene oogen zouden komen overtuigen, of het beheer hunner goederen doelmatig was ingerigt en of het werd gevoerd naar de regelen der striktste eerlijkheid. Hoewel het schijnt, dat men zich verheugen mag over eene toenemende verbetering van het personeel van administrateuren en directeuren der plantagiën, zoo is het niettemin

waar, dat de belangen der eigenaren niet altijd aan zoodanige personen toevertrouwd waren, of welligt nog zijn, waarvan men verwachten mogt, dat zij het voordeel van hunne meesters even goed als hun eigen voordeel zouden behartigen. Achteruitgang en mindere opbrengst der plantagiën moesten daarvan de natuurlijke gevolgen zijn.

Wanneer men daarbij nu nog in aanmerking neemt, dat de overgewonnen kapitalen, die aan elders wonende eigenaren toebehooren, uit de kolonie gevoerd en alzoo niet aangewend kunnen worden tot vermeerdering van de welvaart dier bezittingen, dan mag voorzeker de afwezigheid van de meeste eigenaren van plantagiën beschouwd worden als eene van de redenen van verval, hoewel die afwezigheid, volgens het oordeel Uwer Commissie, in geen het minste verband staat tot het wegvloeijen van het geld en tot het doen geboren worden van de agio op papieren-geld.

Het afschaffen van den mensch-onteerenden slavenhandel moet als eene tweede en zeer voorname oorzaak worden beschouwd van den verminderden bloei van Suriname. In eene geheel landbouwende kolonie, waar tot de teelt der meest belangrijke producten, de koffij, de suiker en de katoen, tot dus verre, bij uitsluiting van den handen-arbeid der slaven gebruik wordt gemaakt, kon het wel niet anders of het tractaat van den 13 Augustus 1814, betrekkelijk de afschaffing van den handel in slaven, moest de meest gewigtige gevolgen te weeg brengen.

Niet alleen werd daardoor de weg afgesneden voor alle verdere ontginning van onbebouwde gronden, maar ook op de bestaande plantagiën moest de productie verminderen, ten gevolge van de vermindering der producerende kracht. Hoewel er voorbeelden mogen geweest zijn, dat administrateuren, hun eigen voordeel alleen voor oogen hebbende, van de verminderde en steeds verminderende slavenmagt dubbelen en onmatigen arbeid gevorderd hebben, ten einde dezelfde massa producten te verkrijgen, waarover zij hunne provisiën berekenden, zoo mag men echter in het algemeen aannemen, dat in den regel van den nu zoo bezwaarlijk te vervangen slaaf meer gematigde arbeid werd gevergd, waardoor de productie der plantagiën, in verhouding tot den minderen arbeid moest afnemen. Dat zulks op de welvaart der kolonie grooten invloed moest hebben, behoeft geen betoog.

Als eene derde oorzaak van verminderde welvaart mag men de steeds dalende prijzen der producten beschouwen. Uwe Commissie gedraagt zich te dien opzigte aan den hiernevens gaanden staat van vergelijking der prijzen van een van de meest belangrijke producten, waaruit de trapsgewijze verlaging duidelijk blijkt.

Door verminderde productie, ten gevolge van mindere slavenmagt, en door de steeds dalende prijzen der producten, werden de meeste eigenaren al meer en meer buiten de mogelijkheid gebragt, om de noodige kosten van herstel of van verbetering aan hunne panden te besteden, hetgeen natuurlijk moest leiden tot het afwerpen van mindere voordeelen. De bezwarende voorwaarden, waaronder de hypotheken op de meeste plantagiën in der tijd zijn

gevestigd geworden, en die ten gevolge hadden, dat de eigenaars zelven dier plantagiën bijkans van allen invloed op het beheer over hun eigendom verstoken werden, vermeerderden het kwaad, terwijl de hoog opgevoerde belastingen het hare bijdroegen, om mismoedigheid en klagten over verval der kolonie te doen geboren worden.

De drie opgegevene oorzaken, die tot den achteruitgang der kolonie Suriname hebben zamengewerkt, lagen buiten het bereik der Regering, die de eigenaren der plantagiën niet kon dwingen, om in Suriname te wonen; die niet bij magte was, al had zij onverhoopt andere denkbeelden daaromtrent gekoesterd, om zich te verzetten tegen de groote mogendheden, die afschaffing van den slavenhandel wilden; en die, eindelijk, geene middelen ter harer beschikking heeft, om den prijs van eenig handels-artikel naar welgevallen te regelen.

Er is echter nog eene andere gewigtige oorzaak van achteruitgang, van verminderde welvaart en van onvergenoegdheid in de Kolonie Suriname, die Uwe Commissie geene vrijheid heeft gevonden, voor U Edel Mogenden te verzwijgen: de willekeurige handelingen, namelijk, van verschillende gouverneurs, die sedert 1816 in Suriname het gezag hebben uitgeoefend. Door die handelingen werd de zekerheid van bezittingen verminderd, werd de geest van onderneming uitgedoofd, en werd alzoo mede daardoor het welzijn der kolonie in de hartader aangetast.

De geschiedenis van Suriname, sedert de weder-inbezitneming dier kolonie tot op den lateren tijd, levert een aantal voorbeelden op van daden van willekeur en van misbruik van magt.

En weinig ook kon het baten, of al in 1815 en 1832 door den Koning reglementen werden vastgesteld, naar welke de kolonie bestuurd zou worden, daar bij die reglementen aan de Gouverneurs in vele gevallen eene geheel discretionaire magt werd toegekend, en sommigen hunner zich dan ook niet schijnen ontzien te hebben, om daarvan, in strijd met de waarachtige belangen der kolonisten, een allezins ongepast gebruik te maken.

Willekeurige verhooging van belastingen; uitgaven buiten de begrooting gedaan, zonder medewerking of medeweten der bevoegde autoriteiten; verwaarloozing van de middelen om den finantiëlen toestand der kolonie met zekerheid te leeren kennen; eigendunkelijke en eenzijdige toepassing van beginselen; misbruik van het regt van schorsing der procedures, zoo als b. v. in zaken van handelaren tegen de Bank heeft plaats gehad; aanmatiging van gezag buiten de reglementen; het niet-naleven van aangegane verbindtenissen en stellige voorschriften; het verleenen van gunsten, waaruit vrijdom van belasting voortvloeide; bejag van eigen voordeel bij den eenen gouverneur, gedragingen verre beneden de waardigheid van een' zoo hoog geplaatst ambtenaar, bij den anderen: ziet daar, Edel Mogende Heeren, eene beknopte opgave van de misbruiken en verkeerde handelingen, welke aan sommige van 's Konings ambtenaren, die vroeger in Suriname het hoogste gezag hebben uitgeoefend, naar het schijnt, niet ten onregte te laste worden gelegd.

Uwe Commissie zal zich bepalen, om op een drietal handelingen van den voorzeiden aard de aandacht van U Edel Mogenden te vestigen.

Bij Koninklijk besluit van den 8sten Maart 1822 (*Gouvernements-blad* van den 21 Mei, N°. 5) werd bepaald, dat de uitgaande regten moesten worden betaald in wissels op Nederland, tegen den koers van den dag. Bij besluit van 11den Julij 1824, n°. 90 (*Gouvernements-blad* van den 28sten October N°. 12) werd die bepaling uitgestrekt tot het hoofdgeld der slaven en het lastgeld der schepen.

In plaats nu van zich aan die bepaling te houden, en de heffing der regten naar dien zelfden koers te doen, heeft de Regering den wissel tegen geen' hoogeren koers aangenomen, dan van *f* 150, terwijl intusschen de agio was *f* 200, en zij ook volgens dien koers hare betalingen heeft gedaan, zoodat kolonisten, die voor uitgaande regten of voor hoofdgeld van slaven *f* 300 Surinaamsch schuldig waren, genoodzaakt werden tot het afgeven van eenen wisselbrief op Nederland, niet van *f* 100, maar van *f* 120. Moest de Regering daarentegen *f* 300 Surinaamsch betalen, dan veroorloofde zij zich soms die schuld met *f* 100 Nederlandsch te kwijten.

Dat zulk eene onbillijke handelwijs tot veelvuldige klagten van de zijde der belanghebbenden aanleiding heeft gegeven, zal wel niemand kunnen bevreemden.

Bij besluit van den Commissaris-Generaal van den 30sten Julij 1828, n°. 303 (*Gouvernements-blad* n°. 16), werd bepaald, dat van de producten, die naar Nederland zouden worden uitgevoerd, een uitgaand regt zoude geheven worden van 5 per cent. De waarde zou worden berekend naar een tarief, te dien einde elke drie maanden te regelen en publiek te maken. In stede van zich daaraan te houden, en het tarief naar den stand der prijzen te wijzigen, bleef men het uitgaand regt, b. v. van de suiker, steeds naar hetzelfde tarief berekenen, waardoor de belastingen somtijds tot meer dan het dubbel bedrag werden opgevoerd.

Bij de zoogenaamde particuliere West-Indische Bank, die echter onder de directie stond van den gouverneur, van den procureur-generaal en van den administrateur der finantiën, was alles geheim. Nogtans werd het weldra bekend, dat men zich niet aan de wettelijke voorschriften stoorde, en dat, in strijd met art. 11 van de acte van constitutie (waarbij verboden werd vaste goederen te beleenen, die met legaal hypotheek waren bezwaard), aanzienlijke sommen uit de Bank waren geleend op effecten, die, volgens publieke notorieteit, zoo zeer met hypotheek waren bezwaard, dat zij geene waarde meer bezaten. In 1837 werden aan dezelfde begunstigden gelden verstrekt uit de Bank, zonder eenig hypothecair verband en geheel renteloos, hoewel die vrienden des Gouverneurs niet hoog stonden aangeteekend in de achting hunner mede-ingezetenen.

Uwe Commissie vermeent zich tot vorengemelde voorbeelden van willekeur, welke door haar uit vele anderen zijn gekozen, te kunnen bepalen, daarbij echter de opmerking voegende, dat

sedert dien tijd over dusdanige onregelmatige handelingen niet meer is geklaagd.

Onder de oorzaken van den teruggang der kolonie Suriname moet, naar het oordeel van Uwe Commissie, geacht worden mede eene voorname plaats te bekleeden de hoogst onzekere politieke toestand, waarin dezelve geplaatst is.

De onzekerheid van dien toestand komt Uwer Commissie voor duidelijk te blijken uit de opgevolgde regerings-reglementen, welke in die kolonie zijn ingevoerd. De beschouwing van het octrooi hier ter zijde stellende, om daarop nader terug te komen, en die reglementen thans aanmerkende als den regeringsvorm der kolonie te regelen, is het opmerkelijk, dat in minder dan dertig jaren drie zoodanige reglementen zich hebben opgevolgd.

Noch in de kolonie, noch hier te lande kon het onopgemerkt blijven, dat bij elk dier reglementen belangrijke veranderingen werden ingevoerd, en dat telkens de magt van den gouverneur werd vermeerderd, terwijl daarentegen de waarborgen, die als tegenwigt van die magt werden gegeven, zijn verminderd. Zoo vindt men vooral bij het regerings-reglement van 1815 eene hernieuwde, ofschoon dan eenigzins gewijzigde instelling van het hof van politie, bestaande uit den gouverneur als voorzitter en uit negen raden, gekozen uit de aanzienlijkste, kundigste, gegoedste en ter goeder naam en faam staande kolonisten, zijnde eigenaren van plantagiën, aan welk hof, waarbij de gouverneur slechts in geval van het staken der stemmen eene concluderende stem had, voor het belang der ingezetenen zeer gewigtige werkzaamheden bij artt. 37—47 van het reglement opgedragen werden, terwijl aan den gouverneur de magt ontzegd was, «om op eigen gezag de leden van dit hof in hunne betrekking te schorsen, of ook dezelven uit de kolonie te verwijderen.» Bij het laatste regerings-reglement van 1832 (want het schijnt overtollig, hier in bijzonderheden te treden betrekkelijk dat van 1828) is ja, weder ingesteld een koloniale Raad, waarvan zes van de aanzienlijkste ingezetenen, zijnde gedeeltelijk grondbezitters, in de kolonie woonachtig, en gedeeltelijk vertegenwoordigers van afwezige grondbezitters, honorifieke leden moeten zijn, met jaarlijksche aftreding van een lid, dat bij keuze uit eene door den kolonialen Raad gemaakte nominatie door den gouverneur, onder nadere goedkeuring van den Koning, vervangen wordt; maar die koloniale Raad, waarvan bovendien twee hooge koloniale ambtenaren voortdurend leden zijn, is geheel van aard en betrekking veranderd en teruggebragt tot een bloot adviserend of voorlichtend collegie, hetwelk niet anders, dan ten gevolge van eene oproeping des gouverneurs en onder zijn praesidium mag vergaderen, en over geene onderwerpen mag raadplegen, dan welke door den gouverneur worden voorgedragen. De gouverneur daarentegen is geheel vrij, om ook dan, wanneer hij geraden geoordeeld heeft, het gevoelen van den kolonialen Raad te vragen, al dan niet overeenkomstig hetzelve te handelen; en inderdaad is, behoudens zijne verantwoordelijkheid aan den Koning, het geheele gezag in de kolonie in zijne handen, en zijne magt om op eigen

gezag te schorsen en uit de kolonie te verwijderen, strekt zich, volgens het reglement van 1832, mede uit tot de leden van den kolonialen Raad.

Het komt onnoodig voor, in meerdere ontwikkeling te treden omtrent de verandering, welke de politieke toestand der kolonie door de verandering der regerings-reglementen ondergaan heeft, en waaruit de gestadige onzekerheid van dien toestand genoegzaam blijkt.

Die onzekere toestand is inderdaad het natuurlijk gevolg der onbeperkte toepassing van het stelsel van uitsluitend opperbestuur over de koloniën.

Zeldzaam is het in het algemeen, dat een hooggeplaatst ambtetenaar dezelfde zienswijze heeft als zijn voorganger, immers dat hij denzelfden weg volgt, dien deze betreden heeft. De inzigten en de handelingen van eenen nieuwen minister wijken dus ook veelal af van die van zijnen voorganger. Bovendien heeft ook iedere opvolgende gouverneur der kolonie verschillende denkbeelden, die, door hem aan den minister voorgedragen, niet zelden op het gevoelen van dezen invloed uitoefenen. Wanneer nu de wetgevende magt geheel aan de Regering is overgelaten, en elke verandering in den regeringsvorm der kolonie uitsluitend van haar afhankelijk is, dan ligt het in den aard der zaak, dat, bij elk wezenlijk verschil van zienswijze of inzigten, van de bevoegdheid tot verandering van inzettingen en bepalingen gebruik wordt gemaakt, en de zoo onmisbare bestendigheid door eenen aan gedurige veranderingen onderhevigen toestand vervangen wordt.

De onzekerheid van dien toestand heeft intusschen, naar het inzien van Uwe Commissie, zeer ongunstig op de kolonie Suriname teruggewerkt. De ingezetenen zoowel als de eigenaren der plantagiën zagen de instellingen, welke zij als waarborgen tegen eigendunkelijke handelingen van de gouverneurs beschouwden, meer en meer verzwakken en wegvallen, en, aan de andere zijde, de magt van den gouverneur zoodanig toenemen, dat dezelve zich eindelijk schier tot alles uitstrekte. De ontevredenheid, hieruit ontstaan, deed hun de handelingen van Regering en Gouverneurs uit een hoogst ongunstig oogpunt beschouwen en beöordeelen. Hun vertrouwen op de Regering werd geschokt; elke nieuwe bepaling van den Gouverneur werd met mistrouwen ontvangen. Vooral voor het vervolg werd hunne ongerustheid opgewekt. Zij beklaagden zich nog minder over het gebeurde, dan over het gemis van waarborgen tegen hetgeen gebeuren kon.

Welligt wordt deze vrees voor de toekomst vermeerderd door den toestand van de regtspleging in de kolonie Suriname, welke inderdaad, volgens het gevoelen van Uwe Commissie, zeer veel te wenschen overlaat. Bij de weder-inbezitneming dier kolonie in 1816 mogt het gepast kunnen geöordeeld worden, de aldaar bestaande wetten, zoo criminele als civiele, even als de wijze van procederen, voorloopig in stand te houden; maar na een tijdsverloop van bijna 30 jaren moeten uit dien toestand gewigtige ongelegenheden voortvloeijen. De criminele wetten en de wijze van strafvordering, welke daar gevolgd worden, zijn hier sedert meer

dan een derde van eene eeuw afgeschaft. Het oude Hollandsch burgerlijk regt, hetwelk daar nog van kracht is, is hier niet alleen sedert 1809 vervallen, maar op onze academiën wordt daarin zelfs geen onderwijs meer gegeven.

De manier van procederen, vóór 1811 bij het hof van Holland in gebruik, welke in de kolonie nog moet gevolgd worden, is hier slechts aan zeer weinigen meer bekend. De leden van het hof van civiele en criminele justitie in de kolonie moeten dus regt spreken volgens eene wetgeving en eene proces-orde, waaraan zij, ook bij de volledigste regts-studie op onze academiën, geheel vreemd gebleven zijn. De practizijns moeten vooral de civiele regtsgedingen behandelen volgens eene manier van procederen, waarvan zij hier te lande niets meer hebben kunnen leeren, en die daarenboven zoodanig omslagtig en moeijelijk is, dat ook zelfs toen zij in Holland algemeen in gebruik was, regters en practizijns niet weinig moeite hadden, om daarmede grondig bekend te worden. De gevolgen van zoodanige regtspleging en de nadeelen, welke daaruit voor de ingezetenen kunnen voortvloeijen, behoeven geene ontwikkeling.

Ook het beroep op den Hoogen Raad kan geen' waarborg tegen die nadeelen opleveren.

Niet alleen is dat beroep ten criminele tot enkele exceptive gevallen beperkt, en ten civiele tot uitspraken van het hof van Suriname boven zekere som bepaald, maar bovendien heeft een tijdsverloop van 30 à 35 jaren het natuurlijke gevolg gehad, dat er bijna geene leden van den Hoogen Raad of practizijns bij denzelven meer zijn, die het oude Hollandsche regt of de oude Hollandsche manier van procederen in werking gezien hebben. Zeker is zoodanige regtspleging niet weinig geschikt, om gegronde vrees voor de zekerheid der personen en bezittingen in de kolonie Suriname in te boezemen.

Groote nadeelen heeft voorts de gelds-omloop in Suriname reeds van lange tijden herwaarts opgeleverd.

Maar al te dikwijls heeft men gemeend, in het gebrek eener goede circulatie van munt, door uitgifte van een papieren-geld te kunnen voorzien. Doch hoe zeldzaam of nooit bijna behield men daarin de maat? Van hoe lang dagteekent niet de prijs-vermindering ook van het zoogenaamd Surinaamsch kaartengeld? De uitgifte van dat papieren-geld, welke sedert 1761 bij onderscheidene gelegenheden geschied is, had ook nog in deze eeuw, gelijk beweerd wordt, vooral onder het Engelsch bestuur, in groote mate plaats, en eene nog meerdere depreciatie van hetzelve was een natuurlijk gevolg, zoodat de agio van gemunt geld tot *f* 210 ten honderd beliep, en *f* 100 munt tegen *f* 310 Surinaamsch papierengeld werd berekend.

De Regering meende dien stand van zaken niet te mogen laten voortduren.

Bij Koninklijk besluit van 15 Augustus 1826, werd de intrekking van het Surinaamsch papieren- en kaartengeld bevolen tot den koers van *f* 310 Surinaamsch tegen *f* 100 Nederlandsch in

geld of vertegenwoordigd door billetten der Brusselsche maatschappij. Deze maatregel heeft veel berisping ondervonden; in het verzoekschrift der adressanten wordt zelfs te dier gelegenheid van eene Napoleontische tiercering gewaagd, doch ten onregte, naar de meening Uwer Commissie, daar de Regering bij de inwisseling niet wel eene andere dan de bestaande waarde kon voor oogen hebben.

Onmogelijk was het toch, aan de eerste houders, die de schade hadden ondervonden, dezelve te vergoeden. Het kaarten- of papieren-geld was ook niet oorspronkelijk tot deszefs volle nominale waarde uitgegeven. Korten tijd te voren hadden eenige kolonisten zelven beweerd, dat zij met ƒ 100 Nederl. niet slechts ƒ 280, maar ten minste ƒ 316 Surin. moesten kunnen kwijten. Nagenoeg dezelfde maatstaf werd nu door de Regering aangenomen, en de maatregel werd ten uitvoer gelegd, krachtens publicatie van 16 Januarij 1828.

Doch op het einde van dat zelfde jaar werd bij Koninklijk besluit van 30 December de oprigting der Surinaamsche Bank vastgesteld. De bedoeling was zeker goed. De Regering verklaart tot die oprigting over te gaan, uit overweging «van het algemeen verlangen der ingezetenen van Suriname, dat Wij Onze toestemming en hulp zouden verleenen tot het daarstellen eener inrigting, de strekking hebbende om den gelds-omloop aldaar behoorlijk te regelen, den wissel zoo veel doenlijk voor agio te bewaren, en de middelen te verschaffen, om de volkplanting te doen toenemen in bloei en welvaart.»

De billetten dezer Bank waren voor de volle waarde in de kolonie gangbaar gesteld, en voor dezelve zouden, zonder oponthoud of korting, wissels verkrijgbaar zijn op de agenten der Bank in Nederland. Voorzeker moest onder zulke bepalingen het bankpapier deszelfs waarde behouden, en de zaak scheen aanvankelijk van een gunstig gevolg te wezen. Doch eene publicatie van 3 Mei 1831 schorste de geregelde inwisseling van het bankpapier tegen wissels, en van dien tijd af kon het bankpapier deszelfs oorspronkelijke waarde niet bewaren. Nooit kan eenig voor geld niet verwisselbaar of aanneembaar papier in den omloop nevens munt deszelfs waarde behouden. En daarmede was men weder vervallen in het kwaad der agio, hetwelk men overigens door de jongste maatregelen juist zoo zorgvuldig had pogen te weren, en ƒ 140 Surinaamsche bankbilletten stonden slechts gelijk met ƒ 100 Nederlandsch.

Uwe Commissie zal hier niet uitweiden in beschouwingen over de wijze, op welke die bank-instelling is tot stand gebragt, over de verkeerdheid om dezelve daar te stellen, zonder zich vooraf er van te verzekeren, dat het vereischte kapitaal van 3 millioen gulden werkelijk aanwezig was, terwijl art. 1 der publicatie allezins het vermoeden moest doen ontstaan, dat dit kapitaal werkelijk aanwezig zou zijn. Uwe Commissie meent, dat het bij dit alles ongetwijfeld aan de noodige voorzigtigheid en beradenheid heeft ontbroken. Echter komt het haar voor, dat de ingezetenen der kolonie voor zich alleen te klagen hebben over de intrekking van

de uitgifte van wissels op het moederland. Doch die intrekking was ook eene wezenlijke verkorting hunner regten. Zij hadden dat bankpapier vroeger moeten aannemen als *f* 100 voor *f* 310 Surinaamsch en nu, door de intrekking der inwisseling, werd dit à pari uitgegeven papier weder in waarde verminderd; dit was stellige miskenning van welverkregene regten. Maar de Bank zelve was met geen ander doel ingesteld, dan om de kolonisten ter hulp te komen, zonder dat de Nederlandsche Regering daaruit eenig voordeel voor zich beöogde. Aanzienlijke sommen zijn door de Bank aan eigenaren van plantagiën voorgeschoten, om door dezen tot allerlei einden te worden aangewend; dikwijls zijn die sommen kwalijk besteed geworden, en toen vooral is in de kolonie de klagt tot het hoogste gerezen, toen de Bank moest gaan weigeren, op den ingeslagen weg in het geldschieten op onvoldoende onderpanden en omtrent de manoeuvre der legwissels te blijven voortwandelen. Toen vooral rezen de klagten op! Wat het moederland betreft, zoo zijn, door de betaling aan de Brusselsche Bank voor het bankpapier, en door het kwijten van ongedekte wissels van de West-Indische Bank, zeker aanzienlijke sommen door hetzelve aan Suriname te kosten gelegd; zij hadden zeker nuttiger kunnen worden besteed; doch het blijkt hieruit, dat men ten onregte zou meenen, dat het de bedoeling der Regering niet zou geweest zijn, werkelijk de Kolonie van wege het Moederland ter hulpe te komen, terwijl ook de Surinaamsche Bank wel niet altijd streng geweest is in het terugvorderen van de geldsommen, waarvan de invordering krachtens art. 16 en volgende van de publicatie van 9 Maart 1829 kon geschieden.

II. Uwe Commissie is thans gevorderd tot de 2de hoofd-afdeeling van haar verslag, waarbij zij zich de taak heeft gesteld, om de middelen op te sporen, die zouden kunnen leiden tot opbeuring en herstel.

1°. Onder die middelen vermeent Uwe Commissie in de *eerste* plaats te moeten aanwijzen het wegnemen der bezwaren, welke zoowel uit de onzekerheid van den politieken toestand, als uit de gebrekkige regtspleging aldaar voortvloeijen.

Aan het eerste zou, naar haar inzien, voldaan kunnen worden, door het vaststellen en voortdurend opvolgen van bepaalde en doelmagtige beginselen, ten aanzien van den regeringsvorm en het beleid der regering in de kolonie; — door eene juiste omschrijving van de grenzen der bevoegdheid der onderscheidene magten en van de regten der ingezetenen en eigenaren, — en door het daarstellen van gepaste voorzorgen en waarborgen tegen overschrijding van gezag of eigendunkelijke handelwijze van den Gouverneur.

Zullen intusschen zoodanige bepalingen het doel kunnen treffen, zullen zij de vrees, die de onzekerheid doet ontstaan, kunnen doen vervangen door de gerustheid, die de bestendigheid oplevert, dan zouden dezelve minder vatbaar moeten zijn voor verandering, dan de vroegere en nog bestaande regerings-reglementen. Het zouden moeten zijn *fundamentele bepalingen*, even als die van het octrooi van 1682 waren geweest, waaraan de kracht van wet

wierd gegeven, en waarvan ook door de Regering niet konde worden afgeweken.

Aan het tweede bezwaar zou, naar het gevoelen der Commissie, behooren te worden te gemoet gekomen, door het invoeren eener betere, aan de tegenwoordige behoefte beantwoordende regtspleging.

Een *tweede* middel tot herstel van een wezenlijk bezwaar zal gevonden worden, wanneer de Regering op eene voorzigtige wijze overgaat tot het voldoen aan de verpligting der Surinaamsche Bank, ten aanzien van het voor bankbilletten verkrijgbaar stellen van wissels op Nederland, volgens de toezegging, daartoe bij oprigting der Bank gedaan.

De Minister heeft zelf erkend, dat de nog in omloop zijnde bankbilletten, ongeveer ten bedrage van een millioen guldens, door de Regering tegen wissels op Nederland behooren te worden ingetrokken; doch Uwe Commissie acht het overbodig over dit punt uit te weiden, zoowel om deze erkentenis des Ministers, als uit hoofde der voorbereidende maatregelen ter uitvoering, welke later van openbare bekendheid zijn geworden. Zonder te treden in de beöordeeling van dien maatregel, vermeent Uwe Commissie, dat door het weder verkrijgbaar stellen van wissels, de Regering den vroeger beganen misslag zal kunnen herstellen, en, wel verre van op dit oogenblik op meer aan te dringen, meent zij zelfs wel onderrigt te zijn, dat belanghebbenden nu alleen voor eene te spoedige of te aanzienlijke inwisseling op eenmaal van het bankpapier zouden vreezen. Uwe Commissie gelooft zelfs niet, dat alle die bankbilletten zullen behoeven te worden ingetrokken. Wanneer zij eenmaal weder voor geld of wissels op het Moederland inwisselbaar zullen geworden zijn, zal de behoefte aan goed en deugdelijk papier van vertrouwen hetzelve welligt nog voor een aanzienlijk gedeelte in omloop kunnen doen blijven.

Wanneer dan de Regering op die wijze aan hare verpligtingen zal hebben voldaan, zal, naar het oordeel Uwer Commissie, het herstel eener goede circulatie in Suriname gemakkelijker wezen, dan men veelal schijnt te meenen; gemunt geld en papier kunnen daar zeer goed nevens elkander in omloop zijn, wanneer het laatste slechts voor geld inwisselbaar blijft. De Engelsche West-Indische koloniën strekken ten bewijs. Men zal slechts de zaak aan haren natuurlijken loop hebben over te laten; dan zullen particulieren, wanneer er behoefte aan metalen munt bestaat, dezelve wel aanvoeren, omdat hun eigen belang hen daartoe zal drijven. Geen agio van gediscrediteerd papieren-geld zal er meer kunnen bestaan en geen ander agio zal daar kunnen wezen, dan die van den wissel, welke natuurlijk de algemeene wetten van de geld-circulatie zal volgen.

Als *derde* middel van herstel meent Uwe Commissie te mogen aanwijzen de maatregelen, die kunnen strekken tot bevordering van de kolonisatie van Europeanen en van den landbouw, die door de slaven verrigt wordt.

Het verschil over het juiste bedrag der afneming van de slaven-

bevolking der kolonie ter zijde stellende, is het echter buiten twijfel, dat die bevolking aanhoudend afneemt, en dat dus die magt meer en meer onvoldoende zal worden tot het bewerken der plantagiën, die eindelijk bijna geheel te niet zullen moeten gaan.

Elke maatregel om de producten, door die slavenmagt voortgebragt, gedeeltelijk door gelijksoortige of andere producten, door andere producerende handen voortgebragt, te vervangen of handen-arbeid van de slavenmagt te besparen, is dus van het hoogste gewigt.

De thans beproefde kolonisatie van Nederlanders heeft de eerstgemelde strekking.

Hoe uiteenloopend ook de gevoelens over het al of niet gelukken dier proeve in het algemeen mogen zijn, hoe verschillend er ook gedacht wordt over de schaal, waarop dezelve genomen is, en over de plaats tot de vestiging der kolonisten uitgekozen: de nuttigheid van die proeve zal wel door niemand betwijfeld worden. Ook dan, wanneer zij slechts tot eene zeer gedeeltelijke goede uitkomst, ja zelfs bijna tot niets anders dan tot nuttige lessen voor het vervolg moet leiden, is de zaak opofferingen waard.

Handen-arbeid der slavenmagt te besparen en dien arbeid te verligten, schijnt ook de strekking te zijn van de proeve, door de Regering onder bestuur van den heer Lans genomen, zoowel om de culture van het suikerriet van de frabricatie van de suiker af te zonderen, als om deze laatste te verbeteren.

Uwe Commissie wenscht, dat ook deze proeve moge gelukken. Zij hoopt, dat dezelve met genoegzame volharding zal worden genomen; en zij vertrouwt, dat de ingezetenen der kolonie en de eigenaren der plantagiën daarin een blijk zullen zien van de welmeenende zorg der Regering voor de belangen der kolonie, en dus ook tot het welgelukken dier proeve zullen medewerken.

Als een belangrijk middel van herstel en verbetering, ja, als middel van voorbereiding eener betere duurzame toekomst voor Suriname, meent voorts Uwe Commissie in de *vierde* plaats de aandacht te moeten vestigen op het daarstellen van een met de behoeften van den tijd en de ware belangen der kolonie overeenkomstig slaven-reglement; en de Commissie mag het niet ontveinzen, dat zij ten dezen opzigte bij de belanghebbenden in de kolonie niet zooveel medewerking tot het gevolg geven aan de bedoelingen der Regering heeft mogen ontwaren, als zij wel gewenscht had te zien.

Het is Uwer Commissie voorgekomen, dat het de bedoeling der Regering nooit geweest is, zoodanig reglement op eenigerlei wijze aan de belanghebbenden in de kolonie op te dringen. Zeer vele zijn de pogingen, sedert nu ongeveer 20 jaren door de koloniale Regering aangewend, om met goedvinden en gemeen overleg der koloniërs een nieuw slaven-reglement tot stand te brengen. Ook in het moederland was in 1842 eene commissie met dat oogmerk werkzaam, waarin drie aanzienlijke kooplieden der hoofdstad, belanghebbenden in Suriname, waarvan echter slechts één teekenaar der jongste adressen, zitting hadden; onvermoeid, zou men

haast zeggen, is de Regering geweest in het hooren en overwegen van alle bedenkingen, in het wijzigen en veranderen van vroegere voorstellen. Overvloedig is bij dit alles steeds de koloniale Raad geraadpleegd, en, niettegenstaande dat alles, niettegenstaande die beraadslagingen in den kolonialen Raad, niettegenstaande de adviezen, door de drie Amsterdamsche leden der Staats-commissie in Nederland uitgebragt, zouden de koloniërs kunnen meenen, dat de Regering achterlijk ware geweest in het hooren van belanghebbenden! Eene oproeping van alle eigenaren, administrateuren, enz., kan toch niet in de bedoeling gelegen hebben?

Dat het slaven-reglement van 1784 herziening en wijziging eischt op zich zelf, doordien het zoo geheel onbepaald gezag van den heer over den slaaf niet wel thans in die mate kan geduld worden als vroeger, daaromtrent zal wel geen twijfel bestaan. Geen der koloniërs ook, zoo ver Uwer Commissie bekend is, durft op een onvoorwaardelijk behoud van dat slaven-reglement van 1784 aandringen. Maar dat reglement eischt ook herziening ten gevolge der plaats gehad hebbende gebeurtenissen omtrent de vrijmaking der slaven in andere naburige volkplantingen. Of zou men meenen, dat, waar in de nabij gelegene koloniën der Engelschen de negers de volle vrijheid genieten, die van Suriname al den last, welken het reglement van 1784 op hunne schouders legt, voortdurend zouden willen torschen; of dat zij, even als tot hiertoe, onbepaald aan de gruwzaamste willekeur van soms meêdoogenlooze heeren of bestuurders zullen kunnen onderworpen blijven?

Hoe dikwijls is het niet (nog laatstelijk door den Gouverneur-Generaal, die in 1842 van Suriname terugkeerde) aan de eigenaars toegeroepen: «Werkt mede tot het daarstellen der noodige maatregelen, of, zoo ge wilt, stelt ze zelve te werk; weest de weldoeners van uwe slaven. Laat dezen u daarvoor dank schuldig zijn, en de verbetering van hun lot niet aan gebiedende maatregelen der Regering, maar aan de welwillende bedoelingen hunner meesters verschuldigd zijn.» Hebben de meesters aan die oproeping gehoor gegeven? Uwe Commissie meent die vraag ontkennend te moeten beantwoorden. De vele stukken en ontwerpen, de vele over dezelve uitgebragte rapporten en adviezen, die zij ter inzage heeft gehad, hebben haar wel overtuigd van de goede en voorzigtige bedoelingen der Regering, doch niet evenzeer van het wezenlijk verlangen der belanghebbenden, om tot verwezenlijking derzelve mede te werken. Het is zoo, en Uwe Commissie wil het gaarne aannemen, onderscheidene eigenaren en bestuurders zullen met grond kunnen beweren, dat voor hen nieuwe reglementen onnoodig zijn; dat op hunne plantagiën de slaven zeer menschelijk worden behandeld; dat voor hun zedelijk en godsdienstig onderwijs behoorlijk wordt gezorgd; dat, wat voeding, kleeding, enz. betreft, hun niet minder wordt verschaft dan een nieuw reglement hun zou toeleggen; dat geen meerdere of zwaardere arbeid op hunne plantagiën wordt gevergd, dan een nieuw reglement zou behooren toe te laten, enz. Uwe Commissie wil dit alles aannemen, doch moet daartegen nog altijd de noodzakelijkheid van

nieuwe en betere voorzieningen, vooral ten aanzien van een doeltreffend toezigt op de rigtige uitvoering en handhaving der verordeningen, overstellen voor die plantagiën of localiteiten, waar het lot der slaven nog niet in alle die opzigten evenzeer gelukkig is.

Uwe Commissie mag niet twijfelen aan de opregte en eerlijke gezindheid van de in deze zaak betrokkene Surinaamsche belanghebbenden; maar zij mag niet ontveinzen, dikwijls met leedwezen in onderscheidene stukken sporen te hebben aangetroffen van eene soort van bedreiging van dezen aard: «Verandert de Regering de betrekking van den slaaf tot den heer door hare reglementen, zoo maakt zij inbreuk op mijn regt van eigendom op den slaaf; die eigendom is heilig; wil men denzelven verkorten of beperken, zoo is men mij schade-vergoeding schuldig» enz. Het zou Uwer Commissie niet bevreemden, zoo zulke denkbeelden al eens mogten zijn opgekomen. De omliggende Engelsche koloniën hebben het voorbeeld geleverd eener vrijmaking der slaven tegen schadevergoeding, en, zonder in eene algemeene beschouwing te treden van den toestand dier koloniën na de vrijlating, valt het echter wel niet te betwijfelen, of bijzonder de eigenaren in die koloniën hebben bij de schade-vergoeding, hun voor de vrijmaking der slaven toegekend, zeer wel gestaan. Hun lot mag wel sommigen in Suriname eenigzins benijdenswaardig toeschijnen. Uwe Commissie zal hier niet treden in eene ontwikkeling der redenen, die haar toeschijnen het denkbeeld eener vrijmaking der slaven, op de wijze als in de Engelsche koloniën, ten minste nog voor lang, van Suriname te zullen moeten verwijderen. De pligt der Regering strekt zich ook hares inziens geenszins zoo ver uit. De Regering is verpligt, in overleg met de belanghebbenden te dezen opzigte, voor Suriname een' staat van zaken voor te bereiden, die men zal kunnen hopen, dat waarborgen of ten minste gegronde verwachting van duurzaamheid zal opleveren. Daartoe zal verstandige wijziging en verbetering van het lot van den slaaf mede strekken. Van geene schade-vergoeding kan daarbij sprake zijn. Nooit of immer heeft Engeland, bij wijziging zijner slaven-reglementen, er aan gedacht, om, bij verstandige beperking van een vroeger onbepaald regt des meesters, eenige schade-vergoeding toe te kennen, en de jongste beraadslagingen in Frankrijk over dit zelfde onderwerp leiden tot dezelfde slotsom: geene inbreuk op het regt van eigendom geschiedt waar het gebruik van dat regt aan bepalingen wordt onderworpen, welke de algemeene wet (men vergelijke art. 625 Ned. Burg. Wetboek) erkent. Uwe Commissie is dus van meening, dat de pogingen van de Regering ten aanzien van het slaven-reglement op prijs verdienen gesteld te worden, en dat het te wenschen is, dat de belanghebbenden, door hunne medewerking daartoe te verleenen, toonen zullen, te dezen aanzien door een rigtig inzigt van hun eigen belang geleid te worden. Met genoegen las daarom Uwe Commissie in het verzoekschrift der adressanten zoowel de verzekering van hunne bereidwilligheid tot medewerking, als de verwijzing naar eene soortgelijke van hunnentwege in Au-

gustus 1843 afgelegde verklaring. Het is te hopen, dat zulks eindelijk tot gewenschte gevolgen zal mogen leiden.

III. Ten aanzien van de klagten tegen den Gouverneur-Generaal, of beter gezegd tegen den gewezen Gouverneur-Generaal, welke het onderwerp eener 3de hoofd-afdeeling van dit verslag zouden uitmaken, zal Uwe Commissie kort kunnen zijn. Waartoe toch zou eene breedvoerige ontwikkeling van hetgeen daartoe betrekking heeft thans kunnen dienen? Die ambtenaar toch bekleedt de bedoelde waardigheid niet meer. De Koning heeft eenen anderen Gouverneur van Suriname aangesteld. Uwe Commissie acht het dus meer gepast, zich te bepalen tot de betuiging, dat zij met leedwezen gezien heeft, dat in het algemeen de handelwijze van dien ambtenaar minder geschikt schijnt geweest te zijn, om hem vertrouwen en medewerking te doen verwerven, en dat zij bepaaldelijk overtuigd is geworden, dat hij niet in elk opzigt de noodige voorzigtigheid heeft in acht genomen, en vooral beter zoude gedaan hebben, zich minder aan den Engelschen commissaris aan te sluiten.

Het zoo gereedelijk gehoor geven aan de klagten van dien commissaris moge een bewijs opleveren van de menschlievende gevoelens van den Gouverneur-Generaal, maar schijnt niet van overdrijving vrij te spreken te zijn. Ook hierbij intusschen zal uwe Commissie niet langer stilstaan, omdat zij moet betuigen, dat haar ook te dien aanzien geene enkele handeling van dien ambtenaar is bekend geworden, die aanleiding zoude kunnen geven, om hem zoodanig te kunnen beschuldigen, als de adressanten dit gedaan hebben.

Wat eindelijk betreft de klagten wegens het schorsen van een lid van den kolonialen Raad en het niet verleenen van een eervol ontslag aan den anderen, moet Uwe Commissie ronduit verklaren, dat, wat het eerste betreft, die maatregel welligt streng mag genoemd worden, maar dat hij stellig viel binnen de bij het regerings-reglement aan den Gouverneur toegekende magt, en dat het voormelde lid ook geheel uit het oog had verloren den eerbied, dien hij aan den Gouverneur-Generaal, als vertegenwoordiger des Konings, verschuldigd was; terwijl met betrekking tot het tweede is gebleken, dat het bedoelde lid slechts tijdelijk ter vervanging van eenen afwezigen, die teruggekeerd was, zitting had in den kolonialen Raad, en dat hij aan den Gouverneur-Generaal werkelijk gegronde reden tot ontevredenheid gegeven had.

IV. Doch Uwe Commissie heeft nog in eene *vierde* en laatste hoofd-afdeeling een ander punt te behandelen, te weten: de klagten, die door de adressanten met name tegen handelingen van den tegenwoordigen Minister van Koloniën zijn ingebragt. Dezelve bepalen zich tot de navolgende *drie* punten:

a. Het eerste punt betreft den maatregel des Ministers, die de opheffing heeft bevolen van het verbod om agio te berekenen van het bankpapier, welk verbod, bij publicatie van den toenmaligen Gouverneur-Generaal van 16 October 1841 vastgesteld, op last des Ministers, bij publicatie van 19 Junij 1844, is ingetrokken.

Om de klagte omtrent deze handeling des Ministers te beöordeelen, zal het noodig zijn, het vroeger gebeurde kort te herinneren.

Dat in 1831, toen de bankbilletten opgehouden hadden voor wissels op het moederland ingeruild te kunnen worden, agio ontstond bij zulk in waarde verminderd papieren-geld, was natuurlijk. Wat deed men om het kwaad te keeren? De toenmalige Gouverneur verbood in 1841 agio openlijk te berekenen! Ja, de agio was eene treurige zaak; maar ook treurig was het verbod en aandruischende tegen de eenvoudigste beginselen van staatshuishoudkunde, die leeren, dat geene Regering den prijs der koopwaren vermag te bepalen; de agio, dat is de prijs van het bankpapier, lag dus buiten het bereik der Regering. Ieder verhandelbaar papier is uit den aard der zaak aan een' eigen' koers onderworpen. Het verbod om die alzoo te berekenen, waar zij toch natuurlijk aanwezig was, moet dus voor een hoogst onstaatkundigen maatregel gehouden worden.

Betreft nu de ingebragte klagte het verbod van het berekenen der agio? Zij zou dan niet den Minister treffen, maar den Gouverneur-Generaal, die het verbod uitvaardigde; maar ten andere, men klaagt niet over het verbod in 1841, maar over de opheffing van het verbod in 1844.

Het heeft Uwe Commissie hoogst bevreemd, te zien, dat deze de strekking is der ingebragte klagte; te zien, dat die maatregel van het intrekken van het verbod eenen zoo langdurigen tegenstand bij den kolonialen Raad heeft opgewekt; te zien, dat men in de kolonie als onverwacht wilde doen voorkomen een' maatregel, reeds zoo lang vooraf in dien Raad besproken; te zien, eindelijk, dat die zoo eenvoudige maatregel, die niets anders was dan een terugkeer tot de eenvoudige en ware beginselen, op eene zoo ongunstige wijze in de kolonie is ontvangen geworden, dat hij geleid heeft tot het bekend protest van 1 Julij 1844, waarin vele en wel eenige der voornaamste ingezetenen der kolonie, op eene zeer scherpe wijze, en voorzeker met weinig gematigdheid, openlijk optraden tegen de overigens met de gezonde begrippen geheel overeenstemmende publicatie van 19 Junij bevorens. Uwe Commissie weet niet, waaraan zulks toe te schrijven. Of konden de teekenaars van het protest eenig belang hebben in het geheim houden der agio, hetwelk gekwetst kon worden door de nu opgevolgde openbaarheid der zaak? Met leedwezen heeft ook Uwe Commissie de wijze opgemerkt, op welke de adressanten zich over deze zaak hebben meenen te mogen uitlaten. Ware het verbod der berekening van agio aangevallen, Uwe Commissie zou het zich gereedelijk verklaren; maar de handeling des Ministers, die het verbod ophief, komt haar niet anders voor, dan zeer juist en goed te zijn geweest.

b. Wat betreft de klagte van de adressanten tegen den Heer Schenley, Engelschen commissaris in het gemengd geregtshof te Paramaribo (welke klagte ook eenigermate tot den Minister is uitgestrekt), is het Uwer Commissie uit de inzage van veelvuldige stukken en uit de ingewonnene informatiën gebleken, dat deze vreemde ambtenaar, gedreven door zijne belangstelling in het lot

der negers en door zijne zucht om de emancipatie der slaven te bevorderen, somwijlen geheel en al buiten de palen zijner betrekking getreden is, en dat hij op eene dikwijls onvoorzigtige wijze zich met zaken bemoeid heeft, die aan zijne betrekking geheel vreemd waren, en die hem dan ook teregtwijzingen van den Gouverneur-Generaal en waarschuwingen van zijn eigen gouvernement op den hals hebben gehaald. De handelwijze van den Engelschen Commissaris verdiende afkeuring en, daar dezelve eenen nadeeligen invloed op de slaven-bevolking konde hebben, rustte op onze Regering de verpligting, om te zorgen, dat die ambtenaar zich binnen de grenzen zijner ambtsbetrekking hield. Het sprak evenwel van zelf, dat de Regering, ten opzigte van den Engelschen ambtenaar, door de bestaande tractaten gebonden, niet anders dan langs den diplomatieken weg het gewenscht resultaat kon verkrijgen, en Uwe Commissie heeft zich overtuigd, dat de beschuldiging, te dier zake tegen de Regering ingebragt, ten eenenmale van grond is ontbloot. Met waardigheid en met gepasten ernst is deze zaak door de Nederlandsche Regering behandeld, en wanneer aan de billijke vertoogen van 's Konings Minister te Londen geen gehoor mogt worden gegeven, dan vertrouwt Uwe Commissie, dat de bestaande tractaten het middel aan de hand zullen geven, om voor de belangen van de Nederlandsche koloniën te waken.

c. Alsnu blijft er nog eene klagte over, welke U Edel Mogenden meer bepaaldelijk aanleiding tot het benoemen dezer Commissie schijnt te hebben gegeven. Wij bedoelen de beide Koninklijke besluiten van den 6[den] November 1844, door den Minister van Koloniën mede onderteekend. Het is U Edel Mogenden bekend, dat bij het eerste dier besluiten alle de honorifieke leden van den kolonialen Raad, mitgaders de heeren PENARD, lid van het geregtshof, PICHOT D'ESPINASSE en ROUX, plaatsvervangende leden van het hof, uit hunne betrekkingen zijn ontslagen, en dat bij het andere eenige artikelen van het regerings-reglement in de kolonie Suriname tijdelijk buiten werking worden gesteld, terwijl daarbij tevens voorloopig eene andere organisatie aan den kolonialen Raad wordt gegeven, zonder dat de Raad van State over dat besluit gehoord is geworden. Deze besluiten, Edel Mogende Heeren, hebben aan de adressanten aanleiding tot eene tweeledige klagte gegeven. Zij beweren, in de eerste plaats, dat door die besluiten het octrooi zoude zijn vernietigd, door Hun Hoogmogenden in den jare 1682 ten behoeve der kolonie Suriname verleend; en 2°. dat daardoor art. 72 der Grondwet verkracht zoude zijn geworden.

Wat het eerste punt betreft, zij het Uwer Commissie vergund op te merken, dat de beschuldiging, dat door deze besluiten het octrooi van 1682 vernietigd zoude zijn, zich, in de meening der adressanten, daarop grondt, dat bij die besluiten alle de honorifieke leden van den kolonialen Raad zijn ontslagen en door Gouvernements-ambtenaren zijn vervangen, terwijl volgens het octrooi de koloniale Raad *uit aanzienlijke, verstandige en moderate koloniërs hun leven lang gedurende moest zijn zamengesteld*, en dat daarenboven het beginsel van de onafhankelijkheid der regterlijke magt, in het

octrooi erkend, door de afzetting van regterlijke ambtenaren zoude zijn geschonden. Die beschuldiging, Edel Mogende Heeren, is voorzeker van gewigtigen aard, en zij heeft Uwer Commissie aanleiding gegeven tot het opzettelijk onderzoek der vraag: of het octrooi van 1682 op den 6[den] November 1844 regtens nog bestond, en als eene soort van Grondwet voor de kolonie Suriname beschouwd behoorde te worden.

Nadat de Staten van Zeeland in de 17[de] eeuw een begin hadden gemaakt met de kolonisatie van Suriname, werd in het jaar 1682 besloten, om die volkplanting aan de West-Indische Compagnie af te staan. Dien ten gevolge werden door Hun Hoogmogenden de grondslagen vastgesteld, waarop de eigendom van die volkplanting in eene soort van Souvereiniteit over dezelve aan de West-Indische Compagnie werd overgedragen. In het belang evenwel van het vaderland en ter bevordering van de kolonisatie aldaar werden bij dien afstand voorwaarden gevoegd, waarbij zoowel de regten als de verpligtingen der kolonisten werden geregeld, en bij het octrooi daarvan, op den 23[sten] September 1682 verleend, werd tevens door de Staten-Generaal bepaald, dat van hetzelve ten nadeele der opgezetenen *nooit ofte nooit*, *zelfs bij de magten van deze landen zal mogen worden gerecedeerd.* Deze woorden van het octrooi hebben aanleiding gegeven tot de bewering, dat de in dat staatsstuk vervatte bepalingen ook thans nog zoodanig verbindende kracht zouden hebben, dat het niet vrij zoude staan, verordeningen vast te stellen, met dat octrooi, de onveranderlijke Grondwet der kolonie, in strijd. — Ten einde die vraag met volkomene kennis te beöordeelen, behoort men vooraf den aard van dat octrooi of privilegie te onderzoeken. Wanneer men dat stuk aandachtig naleest, en vooral wanneer men de bepalingen van art. 1 nagaat, dan zal ieder onpartijdige moeten erkennen, dat het hoofddoel van dat octrooi was de goedkeuring door de hoogste magt in den Staat van den afstand der kolonie door de Staten van Zeeland aan de West-Indische Compagnie, onder bepaalde voorwaarden, door den Souverein dezer landen vastgesteld. Het was in zeker opzigt en met betrekking tot de West-Indische Compagnie een contract, waarbij door den Staat wel verpligtingen aan die Compagnie werden opgelegd, maar waarbij door den Staat geene andere verpligtingen op zich werden genomen, dan om geene veranderingen in het eenmaal verleende octrooi te brengen. In een ander opzigt, en voornamelijk met betrekking tot de ingezetenen, was dat octrooi eene wet, die de wetgever van dien tijd onveranderlijk had verklaard.

Wanneer men nu de verpligting, om het octrooi onveranderd te laten, beschouwt als eene der voorwaarden van het met de West-Indische Compagnie aangegane contract, dan spreekt het van zelf, dat aan die voorwaarde gestand moest worden gedaan, zoo lang van de andere zijde het contract werd nageleefd. Zoo lang dus de Compagnie aan hare verpligtingen voldeed, was Nederland verpligt, van zijne zijde zich aan de geslotene overeenkomst te houden; maar toen eindelijk door veranderde omstandigheden de

West-Indische Compagnie was te niet gegaan, toen dus van hare zijde het aangegane contract niet meer kon worden nageleefd, toen was ook de Staat van de op hem rustende verpligting ontheven, en het octrooi, als contract door de omstandigheden vernietigd, beperkte niet meer de uitoefening van de souvereine regten van den Staat. Wie er nog aan mogt twijfelen, leze het opschrift van het octrooi zelf na, alwaar hetzelve genoemd wordt *octrooi ofte fondamentele conditiën, onder dewelke Haar Hoog Mogenden ten beste en ten voordeele van de ingezetenen dezer landen de colonie van Suriname hebben doen vallen in handen en onder directie van de bewindhebberen van de West-Indische Compagnie.*

Maar behalve dat het octrooi in een zeker opzigt als een contract kan worden beschouwd, zoo lijdt het geen den minsten twijfel, of dat octrooi, waarbij de regten en de verpligtingen van bestuurders en van ingezetenen werden bepaald en omschreven, had in dat opzigt het karakter van wet voor de kolonie Suriname, en wel van zoodanige wet, die men zich verbonden had, nooit ofte nooit ten nadeele der opgezetenen te zullen veranderen; het was als het ware eene soort van Grondwet, naar welke het beheer aldaar moest worden ingerigt. Uwe Commissie acht het niet noodig, hier in het breede aan te toonen, dat eene wet nimmer als een contract tusschen den wetgever en de ingezetenen kan worden beschouwd; maar dat dezelve de regelen bevat, naar welke bestuurderen en ingezetenen zich moeten gedragen, en die zoowel de verpligtingen als de bevoegdheden van beiden omschrijven. Zoo lang die wet bestaat, ontleenen de ingezetenen daaruit wettelijke bevoegdheden, die regten zijn, zoo lang de wet ze als zoodanig erkent, maar die aan het bestaan der wet zoo naauw zijn verbonden, dat ze met deze ophouden te bestaan. Onder die wettelijke bevoegdheden, die alleen aan het octrooi haren oorsprong en haar bestaan hadden te danken, behoorde ook het regt van de ingezetenen der kolonie Suriname op de instelling van eenen onafzetbaren kolonialen Raad, met het beheer der justitie gedeeltelijk belast, en zoo lang het octrooi ongeschonden bestond, bestaat er geen twijfel, of de ingezetenen aldaar hadden het regt, om de strikte naleving van dat wettelijk voorschrift te vorderen. Maar indien dit waar is, zoo is het even onbetwistbaar, dat deze wet, even als elke andere, door eene latere kon worden vervangen, ten ware de meermalen aangehaalde woorden die bevoegdheid aan den wetgever hadden ontnomen. Behalve dat het op zich zelf zeer vreemd zoude zijn, indien de wetgever zich eene verpligting oplegde, waarvan noch hij, noch iemand anders hem, ook bij de meest veranderde omstandigheden, zoude kunnen ontslaan, dient hier opgemerkt te worden, dat dergelijke uitdrukkingen, in vroegeren tijd meermalen in wetten en tractaten gebruikelijk, eigenlijk niet die strikte beteekenis hadden, welke de woorden zelven schijnen aan te duiden; maar dat ze meer ten doel hadden, om den wensch voor den duur van die wetsbepaling of van dat tractaat kenbaar te maken, en daardoor meerdere stabiliteit aan dezelve te geven.

Zoo hebben ook de voormalige Staten-Generaal het octrooi van

Suriname begrepen, niettegenstaande de bepaling, dat daarvan niet zoude worden afgeweken. Uwe Commissie wil op dit oogenblik niet onderzoeken, of zij deze hunne bevoegdheid uit de algemeene en onvervreemdbare regten van souverein en wetgever hebben ontleend, dan of zij dezelve gegrond hebben op de beperkende uitdrukking, dat daarvan *niet ten nadeele van de opgezetenen* zou worden gerecedeerd; welke vraag natuurlijkerwijze alleen door hen kon worden beslist; genoeg zij het op te merken, dat zij in onderscheidene gevallen de bepaling van het octrooi hebben veranderd, en bevelen gegeven, met hetzelve ten eenenmale in strijd. Zoo was bij het 20ste artikel van het octrooi bepaald, dat de Gouverneur het opperste uitvoerend gezag zoude hebben, maar dat de politieke Raad bij meerderheid van stemmen in alle zaken van belang zoude beslissen; en nogtans hebben Hun Hoog Mogenden in 1753 aan den Gouverneur de magt gelaten, om afzonderlijke plakkaten te publiceren. Zoo werd, tegen de uitdrukkelijke bepaling van het octrooi, aan eenen ambtenaar zitting in den Raad gegeven, terwijl in dat zelfde jaar alle de raden, met uitzondering van zekeren Stube, uit hunne betrekkingen zijn ontslagen en door anderen zijn vervangen. En toen eindelijk in 1791, bij het eindigen van het octrooi der West-Indische Compagnie, niettegenstaande het verzet en de protesten van Zeeland, die Compagnie werd ontbonden, werd er, in lijnregten strijd met het Surinaamsche octrooi, aan de gouverneurs der West-Indische bezittingen gelast, om op den laatsten December de regering van de koloniën te aanvaarden, in naam en van wege Hun Hoog Mogenden, terwijl daarbij tevens tot *nader order* werden geconfirmeerd de instructiën, reglementen en orders, door bewindhebberen der West-Indische Compagnie gesteld, zoowel in zaken van politie en justitie als anderzins, en eene genoegzame militaire magt naar de koloniën werd gezonden, *ten einde de regering van Hun Hoog Mogenden te doen respecteren.* Hieruit ziet men, Edel Mogende Heeren, dat de vorige Staten-Generaal zich door de bepalingen van het octrooi niet zóó verbonden rekenden, dat zij later zich als onbevoegd beschouwden, om daarmede strijdige maatregelen te nemen.

Hoe dit ook zijn moge, en welke inbreuken ook door geheel veranderde omstandigheden en door beslissingen der Staten-Generaal op dat octrooi zijn gemaakt, zeker is het, dat hetzelve met alle andere koloniale octrooijen bij onderscheidene staatsregelingen met zoo vele woorden is afgeschaft geworden. Zoo wordt in art. 251 der Staats-regeling van 1798 bepaald, dat aan iedere kolonie een nieuw constitutioneel charter zal worden gegeven. Zoo worden aan het slot van art. 48 der Staatsregeling van 1801, waarbij de zaak der koloniën geregeld wordt, deze woorden gevonden: *wordende alle afzonderlijke octrooijen dienaangaande gehouden voor vernietigd* Het is derhalve niet twijfelachtig, dat, al wilde men ook het octrooi van Suriname bij de daarstelling beschouwen als eene Grondwet voor de koloniën, die Grondwet door het opheffen der West-Indische Compagnie en door onze zich opgevolgd heb-

bende Staatsregelingen, als zoodanig *jure* en *facto* vervallen is. Maar indien dit aan Uwe Commissie niet twijfelachtig is voorgekomen, zoo wil zij evenwel niet ontveinzen, dat er bij het onderzoek dezer zaak bij haar eene andere vraag is gerezen, die, van meer ingewikkelden aard, moeijelijker te beslissen is. Niettegenstaande de opheffing der West-Indische Compagnie en niettegenstaande de aangehaalde Staatsregeling, door welke het octrooi als onveranderlijke Grondwet was vervallen, is hetzelve steeds in Suriname blijven bestaan, en zelfs gedurende de overheersching van de volkplanting door de Engelschen schijnt het octrooi kracht van wet te hebben behouden, al mogt dan ook door de Engelsche gezagvoerderen eenige inbreuk daarop zijn gemaakt. Toen derhalve in 1816 de kolonie weder aan ons werd overgedragen, had het octrooi van 1682 kracht van wet in de kolonie, en nu rijst derhalve, als van zelf de vraag: moest dat octrooi, die koloniale wet, volgens de Grondwet, door eene wet worden veranderd, of kon de Koning, krachtens het uitsluitend opperbestuur, bij besluit de koloniale wetgeving veranderen? Gij gevoelt, Edel Mogende Heeren, dat Uwe Commissie hier in de zoo dikwijls behandelde quaestie treedt, hoe ver zich het opperbestuur des Konings uitstrekt?

Gij zult evenwel niet verlangen, dat zij bij deze gelegenheid deze vraag in het breede behandele; genoeg zij het voor dit oogenblik op te merken, dat de Koning bij besluit van den 14[den] September 1815 het reglement op het beleid van de regering, het justitiewezen, den landbouw en de scheepvaart in Suriname heeft vastgesteld; dat door dat besluit het octrooi is vervangen en buiten werking gesteld; dat daarbij geheel andere bepalingen omtrent den kolonialen Raad en het justitie-wezen zijn gemaakt, en dat sommige dezer ambtenaren voor eenen bepaalden tijd werden aangesteld, zonder dat zelfs bij dit besluit van de onafzetbaarheid van de leden van het hof van justitie eenige melding werd gemaakt. In het jaar 1832 is het bestaande reglement door een ander vervangen, op dezelfde wijze door den Koning bij besluit vastgesteld; waarbij weder eene reorganisatie van den kolonialen Raad en van het justitie-wezen plaats vond, en waarbij evenmin het beginsel van inamovibiliteit aangenomen werd, zoodat men het daarvoor behoort te houden, dat de Koninklijke besluiten, waarbij de regerings-reglementen zijn goedgekeurd, het octrooi althans facto hebben vervangen, en het beginsel van amovibiliteit der koloniale Raden en regters hebben aangenomen. — Het verdient daarbij opmerking, dat in de kolonie zelve de koloniale raden en regters, krachtens die reglementen aangesteld, nimmer eenige zwarigheid hebben gemaakt, om op die reglementen den ambts-eed af te leggen, en dat sedert 1816 noch bij den kolonialen regter, noch bij den regter in appel in Nederland, immer de wettigheid en de verbindende kracht dezer reglementen in twijfel is getrokken. Wat er nu ook zij van de wijze, waarop het uitsluitend opperbestuur moet worden verstaan, zeker is het, dat het regerings-reglement;

hetwelk op den 6den November 1844 kracht van wet had in de kolonie, aan den Koning de bevoegdheid niet ontzeide, om koloniale raden of regters uit hunne betrekkingen te ontslaan, en dat bij gevolg, daar het octrooi sedert bijna 30 jaren in de kolonie was vervangen, geene wettelijke bepaling door de afzetting van koloniale raden of regters is geschonden geworden. Is het octrooi, hetwelk in 1816 nog eene koloniale wet was, vernietigd geworden, dan is dat niet door het besluit van 6 November 1844, niet door de afzetting van ambtenaren geschied, maar dan heeft die schending der wet plaats gehad in 1816, toen men het beginsel van de inamovibiliteit van raden en regters bij besluit heeft veranderd.

Vraagt men nu, Edel Mogende Heeren, of die afzetting goed en voorzigtig geweest zij, dan meent de Commissie te mogen antwoorden, dat, waar regt van afzetting bestaat, het verleenen van ontslag is eene daad van administratie, die niet tot onze regtstreeksche bemoeijingen behoort; dan meent zij te mogen opmerken, dat, al is de opgelegde straf zwaar, noch het adres van den kolonialen Raad van September 1843, noch het zoogenaamde procesverbaal van den 1sten Julij 1844 te verdedigen is, en dat in eene kolonie, vooral in eene slaven-kolonie, de hoogste magt en het Nederlandsche Gouvernement niet ongestraft op eene verregaande wijze beleedigd mag worden.

Maar indien Uwe Commissie dus de afzetting van alle de honorifieke leden van den Raad en van drie regterlijke ambtenaren noch goed- noch afkeuren wil, zoo mag zij U Edel Mogenden niet ontveinzen, dat, naar hare wijze van zien, de verordeningen in Suriname voor de onafhankelijkheid der regterlijke magt geene waarborgen hoegenaamd opleveren. Waar aan het administrative gezag de bevoegdheid tot afzetting van den regterlijken ambtenaar verleend is, daar kan van die bevoegdheid tot afzetting misbruik worden gemaakt, en daar bestaat inderdaad geen genoezame waarborg voor de veiligheid van persoon en van goederen. Het komt haar derhalve voor, dat de regerings-reglementen voor de kolonie Suriname het beginsel van de onafhankelijkheid der regterlijke magt hebben miskend, en, ofschoon haar geen voorbeeld van eenige afzetting, ten gevolge van gewezene vonnissen, bekend is geworden, genoeg is het, dat er misbruik gemaakt zoude kunnen worden, om de bestaande verordeningen af te keuren, en zij aarzelt dus niet, om als haar gevoelen op te geven, dat de koloniale regter door wettelijke bepalingen tegen de willekeur van de administrative magt moet worden beveiligd, onder de in eene volkplanting meer dan elders onmisbare waarborgen, dat zij den verschuldigden eerbied voor het hoogste gezag niet straffeloos uit het oog kunnen verliezen.

d. Er blijft Uwer Commissie nog overig, om hare gedachten voor U Edel Mogenden te ontvouwen nopens de handeling van den Minister van Koloniën, in verband tot het besluit van 6 November 1844, nº. 11, waarbij het reglement op het beleid der Regering

in de kolonie Suriname d.d. 9 Augustus 1832, n°. 89, gedeeltelijk is gewijzigd.

In verband met de klagte van de adressanten met opzigt tot dat besluit, heeft Uwe Commissie de vraag overwogen, of de bepalingen der grondwet bij dat besluit wel in het oog zijn gehouden, en als slotsom harer overwegingen dienaangaande, ziet zij tot haar leedwezen zich verpligt, op die vraag een ontkennend antwoord te moeten geven.

Art. 72 der Grondwet bepaalt zeer duidelijk, dat ter overweging bij den Raad van State zullen worden gebragt alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van deszelfs bezittingen in andere werelddeelen, terwijl bij hetzelfde artikel wordt bevolen, dat aan het hoofd der uit te vaardigen wetten en bevelen melding zal worden gemaakt, dat de Raad van State deswege is gehoord.

Aan deze zoo stellige wetsbepaling het hierboven aangehaald besluit van 6 November jl. toetsende, vindt men al aanstonds, dat in hetzelve geene melding is gemaakt, dat de Raad van State deswege gehoord is, waarbij verder dient opgemerkt te worden, dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën in de vergadering van den 14^{den} Maart jl. verklaard heeft, dat zulks ook inderdaad niet heeft plaats gehad.

Naar het oordeel Uwer Commissie intusschen lijdt het geenen twijfel, of de Raad van State had, uit hoofde van den aard van dat besluit, daarop behooren te zijn gehoord.

Bij dat besluit toch zijn onderscheidene bepalingen van het regerings-reglement van 1832 veranderd en gewijzigd geworden, met name de artt. 2, 45, 46 en 47, en evenmin als het betoog zal behoeven, dat dit reglement, hetwelk de regelen voorschrijft, naar welke de West-Indische koloniën van den Staat zullen bestuurd worden, en de verpligtingen bepaalt, waarnaar zich de ingezetenen aldaar te gedragen hebben, als een algemeene maatregel van inwendig bestuur van bezittingen van den Staat in andere werelddeelen moet beschouwd worden, evenmin schijnt het twijfelachtig te wezen, dat, om dusdanige maatregelen te veranderen of te wijzigen, dezelfde vormen dienen te worden in acht genomen, als vereischt zijn tot de vaststelling van zoodanig reglement. Behalve toch dat dit laatste uit den aard der zaak volgt, daar het brengen van verandering in bestaande maatregelen van bestuur niet wel anders dan als een nieuwe en op zich zelven staande maatregel van bestuur kan beschouwd worden, en het ook niet wel mogelijk schijnt, om de juiste grenzen van afscheiding tusschen die beiden te bepalen, zoo komt hier ook nog in aanmerking, dat de Regering zelve de zaak aldus heeft beschouwd, daar zij bij art. 1 van het Koninklijk besluit van 7 Junij 1829, n°. 4, uitdrukkelijk heeft bepaald, dat de Raad van State mede behoort te worden gehoord over *veranderingen of wijzigingen in reglementen van algemeen bestuur*.

Maar is dan de oplossing, welke de Minister van Koloniën ten aanzien van dit punt aan de Kamer heeft voorgedragen, dat na-

melijk de bepalingen van het besluit eene *speciale*, niet eene *algemeene* strekking zouden hebben, en dat zij van eenen *tijdelijken*, niet van eenen *blijvenden* aard zijn, aannemelijk te achten? Uwe Commissie kan in dat gevoelen niet deelen; hares inziens kan het wijzigen van een reglement van algemeen bestuur nimmer beschouwd worden als een *speciale* maatregel, terwijl het voorschrift der Grondwet algemeen is en geene onderscheiding tusschen maatregelen van *tijdelijken* en *blijvenden* aard schijnt te gedoogen.

Het is derhalve aan Uwe Commissie voorgekomen, dat inderdaad het voorschrift van art. 72 der Grondwet bij dit besluit niet opgevolgd is geworden, en nu doet zich als van zelve de vraag op, welke de gevolgen van dit verzuim behooren te zijn?

Het zal door niemand ontkend worden, dat er een aanmerkelijk verschil tusschen de eene en de andere overtreding der Grondwet bestaat, en dat de gevolgen eener opzettelijke verkrachting, met het doel om de constitutionele waarborgen te verkorten, niet dezelfde behooren te zijn, als die van eene overtreding, die alleen den vorm betreft en waarbij geene verkeerde bedoelingen kunnen worden verondersteld.

Na een opzettelijk onderzoek dezer zaak, is het Uwer Commissie gebleken, dat het niet opvolgen van het voorschrift der Grondwet bij het onderhavig besluit als eene dwaling is te beschouwen; het is niet te ontkennen, dat ten opzigte van het hooren van den Raad van State over koloniale aangelegenheden, niet altijd met dezelfde naauwkeurigheid is gehandeld, en dat soms dit staatsligchaam niet is gehoord, waar dit, volgens de meening Uwer Commissie, plaats behoorde te hebben; maar juist in die vroegere verkeerde wijze van handelen, zoowel als in de niet juist begrepene strekking van het besluit, waarbij eene tijdelijke verandering in een regerings-reglement werd gemaakt, schijnen de redenen van de dwaling des Ministers gelegen te zijn; en wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat de Regering door het advies van den Raad van State niet gebonden is, dan komt het Uwer Commissie niet twijfelachtig voor, dat het niet hooren van dien Raad in het onderwerpelijk geval niets anders dan eene dwaling daarstelt.

Is dit nu waar, dan kan Uwe Commissie ook geene zwarigheid maken, om nu reeds te doen kennen, dat, naar hare wijze van zien, de handeling des Ministers voor geene vervolging vatbaar is; zij meent zelfs een stap verder te moeten gaan, en aan U Edel Mogenden te kunnen betuigen, dat het ingesteld onderzoek bij haar de overtuiging van de bekwaamheid en van de goede trouw van den tegenwoordigen Minister heeft bevestigd; weshalve Uwe Commissie dan ook niet aarzelt, om als haar gevoelen kenbaar te maken, dat eene enkele dwaling niet voldoende is, om het in dien verdienstelijken staats-ambtenaar gestelde vertrouwen voor het vervolg aan denzelven te weigeren.

Uwe Commissie vermeent hiermede, de haar opgedragene taak als voleindigd te kunnen beschouwen. Uit hetgeen zij als de slotsom harer bevinding en nasporingen bij dit verslag heeft medegedeeld,

zullen U Edel Mogenden ontwaren, dat van de klagten, bij U Edel Mogenden ingebragt, sommige niet van grond ontbloot, andere overdreven voorgesteld, en eenige geheel ongegrond zijn bevonden, terwijl ook niet behoort uit het oog te worden verloren, dat dezelve veelal betrekking hebben tot of in verband staan met handelingen en maatregelen uit een vroeger tijdvak, die alzoo billijkerwijze niet ten laste kunnen worden gelegd van onze tegenwoordige Regering, door welke integendeel, en vooral in den laatsten tijd, onmiskenbaar blijken zijn gegeven, dat zij zich aan den zedelijken en stoffelijken toestand der kolonie Suriname gelegen laat liggen, en die, waar hare maatregelen welligt niet geheel van onvoorzigtigheid of min juiste inzigten zijn vrij te pleiten, of waar zij in den vorm gedwaald mogt hebben, nogtans met goede bedoelingen is te werk gegaan.

Naar aanleiding van al het voorafgaande, en in verband met de daarin ontwikkelde denkbeelden, acht Uwe Commissie zich dan ook onbezwaard, om haar verslag te besluiten met het tweeledig voorstel:

1°. dat U Edel Mogenden, zich in zoo verre vereenigende met het advies van hare Commissie voor de verzoekschriften, met opzigt tot het adres van *Bosch Reitz c. s.*, zullen bevelen de nederlegging ter griffie, tot inzage van de leden;

2°. dat U Edel Mogenden zullen besluiten, om aan Zijne Majesteit den Koning aan te bieden een eerbiedig adres van den volgenden inhoud:

SIRE!

De Vertegenwoordigers des Nederlandschen Volks, overtuigd van Uwer Majesteits levendige belangstelling in den bloei onzer West-Indische Volkplantingen, achten zich verpligt, eerbiedig ter kennis van Uwe Majesteit te moeten brengen, dat een verzoekschrift, door eenige aanzienlijke handelshuizen te Amsterdam bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal in deze zitting ingekomen, tot een opzettelijk onderzoek naar den toestand van de kolonie Suriname aanleiding heeft gegeven, en dat hetgeen Uwe Majesteit ons vroeger reeds omtrent den minder gunstigen toestand dier kolonie heeft bekend gemaakt, door dat onderzoek bevestigd is geworden.

Wij erkennen, dat verschillende omstandigheden, van de bemoeijingen der Regering geheel onafhankelijk, tot dien minder gunstigen toestand hebben medegewerkt; maar wij mogen het niet verzwijgen, dat het daarstellen van de West-Indische Bank, die aan hare verpligtingen niet heeft kunnen voldoen, op den geldsomloop in Suriname eenen hoogst nadeeligen invloed heeft gehad. Die instelling is op het gezag van het Nederlandsche Gouvernement daargesteld, en ofschoon het moederland regtens misschien ongehouden is, om koloniale schulden, buiten de medewerking der wetgevende magt aangegaan, te voldoen, zoo beschouwen wij nogtans deze zaak van zoodanig belang, zoo naauw verbonden aan den

bloei der kolonie en dus aan de welvaart des vaderland, dat wij gemeend hebben, bij dit eerbiedig adres aan Uwe Majesteit kenbaar te moeten maken, dat de Staten-Generaal bereid zijn, om met Uwe Majesteit de vereischte wettelijke maatregelen te beramen, ten einde de koloniale administratie des noods uit 's Rijks geldmiddelen in staat te stellen, om de verpligtingen volkomen na te leven, die in 1829 aan de Surinaamsche Bank bij Koninklijk besluit opgelegd zijn geworden.

De Staten-Generaal, Sire! maken van deze gelegenheid gebruik, om de belangen der West-Indische koloniën aan Uwe Majesteit aan te bevelen, en zij hopen, dat de tegenwoordige Minister van Koloniën, die gedurende zoo vele jaren het vertrouwen des Konings en der Vertegenwoordiging heeft genoten, de juiste middelen zal weten te beramen tot herstel van den sedert het midden der vorige eeuw verminderden bloei dier volkplantingen.

's Gravenhage, 18 Junij 1845.

De Leden der Commissie,

(Get.) BRUCE.
FABER VAN RIEMSDIJK.
STRENS.
VAN DAM VAN ISSELT.
DEN TEX.

XXV.

EDEL MOGENDE HEEREN!

De voorstellen van onderscheiden aard, gedurende den loop dezer zitting door de Regering aan Uwe beraadslagingen onderworpen, bewijzen, dat zij zich voortdurend bevlijtigt, om in het ontbrekende te voorzien, en datgene te verbeteren, wat niet meer aan de behoefte beantwoordt.

Enkele dier voorstellen verwierven den bijval van U Edel Mogenden niet, en worden door den Koning in nadere overweging genomen. Anderen bleven onafgedaan: die ter voldoening aan art. 6 van de Grondwet, met het verlangen van de Tweede Kamer: het voorstel van wet op de schutterijen, omdat de tijd te ver verstreken was tot afdoening van dat uitvoerig werk; zoowel deze ontwerpen, als onder anderen dat tot wijziging van het eerste boek van het Wetboek van Strafregt, zullen thans tot de werkzaamheden der eerstvolgende zitting behooren.

Onderscheidene wetten kwamen tot stand. De laatste hand werd gelegd aan de groote finantiele maatregelen in de vorige zitting beraamd. De belastings-wetgeving deed eene belangrijke schrede op den weg der verbetering.

De middelen werden aangewezen, om het herstel van het muntwezen voor te bereiden. Omtrent de regten op den doorvoer en het tarief van in- en uitgaande regten werden wettelijke voorzieningen tot stand gebragt, waarvan goede vruchten te wachten zijn. Het stelsel van spoorwegen werd voor Limburg door uwe medewerking bevorderd. De inkomsten en uitgaven van Staat werden voor 1846 en 1847 geregeld.

Hoogst belangrijk was dan ook nu weder de uitslag van het gemeen overleg tusschen de takken der wetgevende magt.

Moge onder den Goddelijken zegen dat gemeen overleg meer en meer strekken tot bevordering van het geluk des vaderlands.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 28 Junij 1845.

XXVI.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Ik gevoel Mij gelukkig, aan U Edel Mogenden bij vernieuwing te kunnen verklaren, dat er, over het geheel, zich veel gunstigs in den toestand des Vaderlands voordoet.

Nederland blijft met de andere Mogendheden voortdurend op eenen vriendschappelijken voet verkeeren.

Het bezoek, hetwelk Ik aan Hare Majesteit de Koningin van Groot-Brittanniën bragt, zal, vlei Ik Mij, hebben bijgedragen om de goede verstandhouding te bevestigen, welke tusschen de beide landen en hunne Regeringen bestaat. Voor Mij zelven heb Ik de aangenaamste indrukken van de genotene ontvangst overgehouden.

Onze Zee- en Landmagt gaan voort, door gedrag en geoefendheid goedkeuring en lof te verdienen.

Aan de Overzeesche Bezittingen valt het genot eener gewenschte rust ten deel. Zij ondervinden den gunstigen invloed van de hoogere prijzen harer voortbrengselen.

Een ordelijke en regelmatige gang kenmerkt steeds het binnenlandsch bestuur.

Voor de handhaving en verbetering van het onderwijs wordt aanhoudend met den meesten ernst gezorgd.

Niettegenstaande het buitengewoon gevaar, hetwelk ons in den afgeloopen winter bij herhaalde ijsgangen en hooge waterstanden bedreigde, bleven wij genadiglijk voor zware rampen en schaden aan dijken en zeeweringen bewaard.

Behalve de voortzetting der gewone water- en land-communicatiën, wordt het aanleggen van ijzeren spoorwegen, buiten bezwaar der schatkist, bevorderd.

Meer dan immer openbaart zich eene loffelijke zucht voor het

ondernemen van aanzienlijke werken van droogmaking en bedijking.

Handel en nijverheid hebben in dit jaar geene onvoldoende uitkomsten opgeleverd.

Ter voorziening in de ramp, door het misgewas van een der voornaamste voedingsmiddelen veroorzaakt, zijn bereids maatregelen genomen, en zal daaraan spoedig, in overeenstemming met U Edel Mogenden, nog meerdere uitbreiding worden gegeven. Men mag hopen, dat hierdoor, en door de zich nimmer verloochenende liefdadigheid der Natie, hand aan hand gaande met opgewektheid tot het verschaffen van arbeid, de gevolgen van deze ramp op eene bevredigende wijze zullen gelenigd worden. De gunstige berigten wegens den oogst der overige veldvruchten versterken die hoop.

Er is, voor zoo verre de tijd dit gedoogde, gebruik gemaakt van de middelen, toegestaan tot herstelling van het Muntwezen. Indien de wettelijke bepalingen tot stand komen, welke voor de invoering van de nieuwe munt gevorderd en ten spoedigste aan U Edel Mogenden zullen voorgedragen worden, zal met die invoering in het begin van het volgende jaar een aanvang kunnen worden gemaakt.

De vermindering van de rente onzer Staatsschuld is nagenoeg tot stand gebragt. Tot den spoedigen en gunstigen afloop dezer aangelegenheid heeft, boven alles, medegewerkt de naauwgezetheid, waarmede de vrijwillige leening is voldaan geworden. Het Nederlandsche Volk zal, ook in dit opzigt, de voordeelige vruchten plukken van de opofferingen, welke het zich heeft getroost, ter vervulling der verbindtenissen van den Staat.

Het steeds vermeerderen der openbare inkomsten geeft ruime stof tot tevredenheid.

Twee wets-ontwerpen, ter eindelijke regeling van de uitgaven over het loopende jaar, en tot vaststelling der daartoe betrekkelijke middelen, zullen het nader bewijs leveren, dat 's Rijks geldmiddelen zich niet alleen in eenen geregelden, maar ook in eenen gunstigen toestand bevinden.

Op de verbetering der accijns-wetten is gestadig de aandacht gevestigd. Eenige wets-ontwerpen, daarmede in verband staande, zullen er tot bewijs van strekken.

De wet op de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, en eenige met het daarbij aangenomen stelsel zamenhangende wetten, zullen in deze zitting worden aangeboden.

Het toekennen eener geldelijke tegemoetkoming aan hen, die vroeger, ten gevolge van militaire inundatiën, in Noord-Braband, Zeeland en Limburg, schade hebben geleden, is lang als wenschelijk beschouwd; doch de zaak was van eenen teederen en moeijelijken aard. Ik hoop, dat U Edel Mogenden aan de ontworpene wijze van afdoening Uwe medewerking zullen kunnen verleenen, te meer, omdat er uitzigt is, dat er in het algemeen zonder buitengewone middelen in dit belang zal kunnen worden voorzien.

Onderscheidene ontwerpen van wet tot herziening van het eerste boek van het Wetboek van Strafregt zullen in deze zitting ter tafel worden gebragt. Er is daarbij gelet op de aanmerkingen, dienaangaande in de vorige zitting aan de Regering medegedeeld.

Meer andere wets-ontwerpen zijn in gereedheid gebragt, of zullen het eerlang wezen. Ik verwacht, dat dit laatste het geval zal kunnen zijn met een nader ontwerp van wet op de Schutterijen, alsmede met nieuwe bepalingen op het stuk van het Armwezen en op dat der Jagt.

Ook de nadere wets-ontwerpen, uitvloeisels van art. 6 der Grondwet, zullen ten spoedigste aan U Edel Mogenden worden voorgelegd.

Bij het vermelden der Grondwet, en met terugzigt op het verledene, mag Ik niet nalaten op nieuw Mijn gevoelen te doen kennen, dat het wijzigen dier Grondwet pligtmatig behoort te rusten op eene overtuiging van noodzakelijkheid. Tot nog toe, Edel Mogende Heeren! is zoodanige overtuiging bij Mij niet gevestigd; maar Ik herhaal de verzekering, dat zoodra dit zal plaats hebben, Ik niet zal aarzelen, om daarvan door een voorstel aan U Edel Mogenden te doen blijken.

Nog bij een punt, Edel Mogende Heeren! wensch Ik een oogenblik stil te staan.

Door eene omstandigheid, welke Ik hier niet zal behoeven te herinneren, is de rede, waarmede Ik de vorige zitting heb geopend, tegen gewoonte niet door een adres van antwoord achtervolgd.

Ik heb Mij hierdoor niet laten terughouden, om weder in Uw midden te komen; maar het gebeurde heeft overwegingen bij Mij doen ontstaan, van welke Ik Mij verpligt reken, de slotsom aan U Edel Mogenden te doen kennen.

De Grondwet schrijft voor, dat de Koning in persoon of door eene Commissie de Vergadering der Staten-Generaal opene. Zij behelst niet, dat op de daarbij gebruikelijke rede door de Staten-Generaal zal worden geantwoord. De gewoonte alléén heeft zulks tot regel gemaakt.

Ik zal niet onderzoeken of deze regel met de beginselen onzer Staatswet inderdaad overeen te brengen zij. Ik zal ook niet behoeven te verzekeren, dat Ik de uitdrukking der gevoelens van de Vertegenwoordigers des Volks, op zich zelve, op hoogen prijs stel. Maar Mijne innige overtuiging zegt Mij, dat het beter ware, de beantwoording der Troonrede achterwege te laten.

Het ontwerpen toch van een adres van antwoord moet met eigenaardige moeijelijkheden gepaard gaan; het kan, de ondervinding leert het, buiten noodzaak, tot een verschil van gevoelens aanleiding geven, hetwelk bezwaarlijk uit den weg te ruimen is. Het lokt, bij den aanvang der zitting reeds, overwegingen uit, welke eenen kostbaren tijd rooven, en op den verderen loop der werkzaamheden soms een' nadeeligen invloed uitoefenen.

U Edel Mogenden gelieven Mij intusschen wel te verstaan. Ik

wil door het gezegde de bevoegdheid, of zelfs het verlangen van U Edel Mogenden geenszins beperken of belemmeren. Mijn oogmerk is alleen Mijne denkwijze aan U Edel Mogenden mede te deelen, en Uwe Vergadering gerust te stellen, dat Haar stilzwijgen niet alleen aan geene ongunstige uitlegging van Mijne zijde zal blootstaan, maar veeleer volkomen door Mij zal worden goedgekeurd.

Overigens open Ik deze zitting der Staten-Generaal met den eerbiedigen wensch, dat het den Almagtige behage, aan Ons allen wijsheid, aan de natie bij voortduring vertrouwen te schenken, opdat de Wetgevende Magt, hierdoor ondersteund, in welwillende zamenwerking, de meest gepaste middelen aanwende om, onder 's Hemels zegen, den onspoed van den Vaderlandschen bodem te weren, en daarentegen het waarachtig heil van dit nog ruim beweldadigd Land te bevorderen en te bestendigen.

's Gravenhage, 20 October 1845.

XXVII.

SIRE!

De Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk hebben zich gelukkig gevoeld, bij de opening der tegenwoordige zitting Uwe Majesteit in hun midden te zien en van Hoogstdezelve te vernemen, dat zich in den toestand van het vaderland, over het geheel, veel gunstigs voordoet.

In de voortduring der goede verstandhouding tusschen Nederland en de andere Mogendheden wenschen wij, dat een waarborg gelegen zij voor de eerbiediging onzer regten. Tevens vertrouwen wij, dat daarvan meer en meer goede vruchten, in het belang van handel en scheepvaart en der andere takken van nationale nijverheid, verkregen zullen worden. Wij hopen met Uwe Majesteit, dat, voor zoo veel Groot-Brittanniën betreft, daartoe zal hebben bijgedragen het bezoek, door Hoogstdezelve aan de Koningin van dat Rijk gebragt.

Aangenaam is het ons, dat de zee- en landmagt van den Staat voortgaan, zich door gedrag en geoefendheid gunstig te onderscheiden. De uitbreiding en versterking der eerste komt ons wenschelijk voor.

Terwijl wij dankbaar het voorregt waarderen, dat aan de Overzeesche bezittingen voortdurend het genot eener gewenschte rust ten deel valt, vernamen wij tevens met genoegen, dat de hoogere prijzen der koloniale voortbrengselen op den toestand dier bezittingen eenen gunstigen invloed uitoefenen. Van de maatregelen, die zoowel in de Oost-Indische als in de West-Indische volkplantingen des Rijks, tot verbetering van derzelver inwendigen toestand,

in den laatsten tijd genomen zijn en verder genomen zullen worden, zal het ons aangenaam wezen, nadere mededeelingen van Uwe Majesteit te ontvangen.

Wij zijn overtuigd, dat aan den ordelijken en regelmatigen gang van het binnenlandsch bestuur voor het welzijn der ingezetenen veel gelegen is.

Wij achten het van belang, dat met den meesten ernst gezorgd worde voor de handhaving van de verordeningen op het onderwijs en voor de verbetering van hetzelve. Indien tot bereiking van dit gewigtig doel eene veranderde inrigting van het onderwijs noodig mogt wezen, zal Uwe Majesteit ons steeds bereid vinden, om daartoe met Hoogstdezelve mede te werken.

In de afwending der buitengewone gevaren, waarmede onze dijken en zeeweringen in den afgeloopen winter bedreigd werden, erkennen wij dankbaar de beschermende hand der Voorzienigheid.

Wij waarderen de zorg, door Uwe Majesteit aangewend ter bevordering van nuttige gemeenschap door wegen en vaarten en door den aanleg buiten bezwaar der schatkist van ijzeren spoorwegen.

Van de loffelijke zucht voor het ondernemen van aanzienlijke werken van droogmaking en bedijking, die zich thans meer dan vroeger openbaart, mogen voor de welvaart der bevolking gunstige gevolgen verwacht worden.

In den bloei der onderscheidene takken van nijverheid stellen wij het grootste belang. Wij verheugen ons, dat zij in den laatsten tijd over het algemeen geene onvoldoende uitkomsten hebben opgeleverd. Intusschen beschouwen wij het misgewas van een der voornaamste voedingsmiddelen als eene ramp. Mogen de maatregelen van voorziening, gepaard met de opgewektheid tot het verschaffen van arbeid en ondersteund door den beproefden geest van liefdadigheid der Nederlandsche Natie, toereikend bevonden worden.

De herstelling van ons muntwezen is eene zaak, die geen uitstel gedoogt. Wij zullen ons dus beijveren, om de wettelijke bepalingen, die ons daartoe door Uwe Majesteit voorgedragen zullen worden, onverwijld te onderzoeken.

Wij verblijden ons in den spoedigen en gunstigen afloop van den gewigtigen maatregel der rente-vermindering van onze staatsschuld. Eere zij der Natie, wier loffelijke naauwgezetheid in het vervullen van aangegane verbindtenissen eene zoo gewenschte uitkomst mogelijk gemaakt heeft.

De voortgaande vermeerdering der openbare inkomsten, waar die het gevolg is van toenemende welvaart en van eene billijke toepassing der wet, beschouwen wij met Uwe Majesteit als een verblijdend verschijnsel.

De wets-ontwerpen tot eindelijke regeling van de uitgaven en tot vaststelling van de middelen over het loopende jaar zullen door ons zorgvuldig onderzocht worden. Wij zullen ons verheugen, daarin het bewijs te vinden van den gunstigen toestand van 's Rijks geldmiddelen. Het komt ons voor, dat tot het geregeld beheer

onzer finantiën wettelijke bepalingen noodig zijn, waaromtrent wij met vertrouwen voordragten van Uwe Majesteit te gemoet zien.

Wij houden de verbetering der accijns-wetten in meer dan één opzigt voor wenschelijk en pligtmatig.

De voordragt betrekkelijk de pensioenen der burgerlijke ambtenaren en de andere daarmede zamenhangende wets-ontwerpen, zullen wij met aandacht onderzoeken. Voorts hopen wij, dat de wettelijke regeling van het geheele pensioen-stelsel spoedig tot stand zal komen.

Gereedelijk beseffen wij, dat de afdoening der zaak, betrekkelijk het toekennen van geldelijke tegemoetkoming voor geledene schaden, ten gevolge van militaire inundatiën, ofschoon van eenen teederen en moeijelijken aard, wenschelijk is. Aan het onderzoek daarvan en van de ontworpene wijze van afdoening zullen wij de meeste oplettendheid toewijden.

Wij wenschen de tegenwoordige zitting mede dienstbaar te maken aan de herziening van het eerste boek van het Wetboek van Strafregt, waartoe de gelijktijdige voordragt van de overige gedeelten van dat Wetboek noodzakelijk is. Het gewigtig werk der herziening van de militaire wetboeken, vertrouwen wij, dat thans verre genoeg gevorderd zal zijn, om deswege eerlang eene voordragt van Uwe Majesteit te gemoet te kunnen zien. Wij mogen deze gelegenheid niet laten voorbijgaan, zonder Uwer Majesteits aandacht te vestigen op de reeds door de ondervinding geblekene behoefte aan eenige wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering.

De aangekondigde voordragt betrekkelijk het armwezen, die op het stuk der jagt, het nader ontwerp van wet op de schutterijen, zullen allen door ons zorgvuldig en naauwgezet overwogen worden. Wij verwachten, dat ook een ontwerp van wet, houdende herziening van de algemeene wet op de heffing van de regten van in-, uit- en doorvoer, spoedig aan onze beöordeeling zal onderworpen worden.

De nadere wets-ontwerpen ter uitvoering van art. 6 der Grondwet, waarvan de spoedige toezending door Uwe Majesteit is aangekondigd, zullen door ons tot het onderwerp van ernstige overwegingen gesteld worden.

Het gevoelen van Uwe Majesteit, dat het wijzigen der Grondwet behoort te rusten op eene overtuiging van noodzakelijkheid, is ook geheel dat van de Vertegenwoordigers des Volks. Wij stellen er den meesten prijs op, dat de aandacht van Uwe Majesteit op het aangelegen onderwerp voortdurend gevestigd blijve, en bevelen hetzelve op nieuw in Hoogstderzelver bijzondere overweging.

Met Uwe Majesteit deelen wij in den wensch, dat het aan de wetgevende magt gelukken moge, om, in welwillende zamenwerking en ondersteund door het vertrouwen der Natie, de meest gepaste middelen aan te wenden, ten einde, onder 's Hemels zegen, de welvaart en het geluk van Neêrlands ingezetenen meer en meer bevestigd en uitgebreid worden.

's Gravenhage, 5 November 1845.

XXVIII.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij den aanvang Uwer thans eindigende zitting heeft de Regering, steeds wenschende in overleg met U Edel Mogenden alles te bevorderen, wat tot voltooijing en verbetering onzer instellingen en wetgeving strekken kan, belangrijke voorstellen, betreffende het inwendig bestuur, aan U Edel Mogenden gedaan, en later verschillende voordragten, bevattende het eerste boek van het Wetboek van Strafregt, aan Uwe overweging onderworpen.

Omstandigheden, buiten het bereik der Regering en het uwe, hebben de afdoening der eerstgemelde tot eene volgende zitting moeten doen verschuiven, en de hoop werd te leur gesteld, dat de vaststelling der voorgedragene algemeene bepalingen van het Nederlandsche strafregt den weg zoude gebaand hebben tot de voltooijing van de algemeene nationale wetgeving. Nogtans zullen de zorgen en tijd, door U Edel Mogenden aan het onderzoek dier voorstellen besteed, gelijk de Regering vertrouwt, niet verloren zijn, maar bevorderlijk worden aan de nadere behandeling der belangrijke daarin vervatte onderwerpen.

De met Uwe medewerking daargestelde voorzieningen tot bevordering van den invoer van levensmiddelen, hebben, door Gods zegen, aan de verwachting beantwoord, zoodat ruime aanvoeren de vrees voor buitengewone schaarschte aan de eerste levensbehoeften hebben doen verdwijnen, en de donkere vooruitzigten, waarmede zich tijdens de opening Uwer zitting de naderende winter aanbood, zich niet hebben verwezenlijkt.

Door de aanneming der wet tot regeling van de pensioenen der burgerlijke ambtenaren, is eene lang gewenschte voorziening tot stand gebragt.

U Edel Mogenden deelden niet in het gevoelen der Regering ten aanzien der daarstelling van een vee-fonds, waardoor de in verband daarmede voorgedragene voorzieningen tot stuiting der longziekte buiten gevolg zijn gebleven.

De Regering mogt zich verheugen met Uwe overeenstemming ten opzigte der middelen tot bevordering van den handel en scheepvaart, en met Uwe medewerking gunstige bepalingen ten opzigte der Fransche en Russische vlaggen te zien vaststellen, die van de milde beginselen getuigen, welke de Koning en de Natie verlangen, in het onderling handels-verkeer met andere volken te doen heerschen. De door U Edel Mogenden bekrachtigde maatregelen tot tijdelijke verhooging der in- en uitgaande regten, hebben tot onderhandelingen met België geleid, waarvan een gunstige uitslag mag worden verwacht.

Met verschillende voordragten van finantiëlen aard hebben U Edel Mogenden zich insgelijks vereenigd, waaronder die tot ver-

betering van de accijnswet op de suiker, welke eene ruimere opbrengst van dit middel aan de schatkist belooft, die voor de aanvulling der middelen van 1844 en 1845, en verschillende betrekkelijk regularisatie van uitgaven, waardoor meer en meer de overtuiging moet geboren worden, dat orde en regelmaat in 's Rijks finantiën heerschen, dat de uitgaven door de middelen kunnen worden gedekt, en het vertrouwen en het nationaal crediet worden bevestigd.

Dit vertrouwen zal mede versterkt worden door de in overeenstemming met U Edel Mogenden vastgestelde buitengewone uitgaven voor de verbetering van den weg van 's Bosch naar Culenborg, voor schade-vergoeding voor de ten gevolge der gebeurtenissen van 1830 en volgende jaren bewerkstelligde inundatiën in sommige provinciën, voor de werken tot voltooijing van de Dedemsvaart en voor een buitengewoon subsidie aan de Maatschappij van Weldadigheid, welke zonder nieuw bezwaar voor de ingezetenen, uit beschikbare fondsen zullen worden gedekt.

Daartoe zal eindelijk ook medewerken het door U Edel Mogenden aangenomen voorstel tot inwisseling der oude munten, waarmede dadelijk een aanvang is gemaakt, en welke krachtdadig wordt voortgezet.

De door U Edel Mogenden bekrachtigde voordragt tot tijdelijke wijziging der wet op de groote visscherij zal, zoo als U Edel Mogenden zeker met de Regering wenschen, tot bevordering der belangen van dien gewigtigen tak van nationale nijverheid kunnen strekken.

Zoo heeft de Regering hare pogingen tot bevordering van het welzijn des vaderlands door Uwe ijverige en welwillende medewerking zien bekroonen.

In naam des Konings verklaar ik deze gewone zitting der Staten-Generaal te zijn gesloten.

's Gravenhage, 11 Mei 1846.

XXIX.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het hervatten der belangrijke taak, welke door de Grondwet aan de Wetgevende magt is opgedragen, verheugt het Mij aan U Edel Mogenden op nieuw de verzekering te kunnen geven, dat Onze betrekkingen met de andere Mogendheden zich door goede verstandhouding kenmerken.

De onderhandelingen, met Rusland gevoerd, hebben het verlangde doel mogen bereiken, en de belangen der zoo aanzienlijke Nederlandsche scheepvaart op dat Keizerrijk zijn thans op de meest voldoende wijze gewaarborgd.

Eene overeenkomst, met Frankrijk aangegaan, tot opheffing van Scheepvaarts-regten op den Rhijn, mag als eene nadere schrede beschouwd worden, ter verkrijging eener algemeene vrijstelling van dien voornamen handelsweg.

Door het onlangs met België gesloten Tractaat van Handel en Scheepvaart, zijn de handels-betrekkingen der beide Staten op eene billijke wijze geregeld, en, zooveel doenlijk was, van belemmeringen ontheven.

De moeijelijkheden, welke onze handel met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft ondervonden, door de zware regten aldaar op het voornaamste onzer Koloniale producten gelegd, zijn op de meest wenschelijke wijze weggenomen.

Mijne bijzondere zorg blijft gewijd aan de welvaart der Overzeesche Bezittingen. Er hebben daar misgewassen plaats gehad, doch de uitzigten voor den nieuwen oogst waren gunstig.

Twee Vorsten van het eiland Balie hadden onze vlag beleedigd en de tractaten geschonden. De dapperheid onzer Zee- en Landmagt heeft dien euvelmoed beteugeld, het miskend gezag hersteld en de belangen van scheepvaart en handel verzekerd.

Beide deelen der Krijgsmagt hebben bij voortduring aanspraak op Mijne goedkeuring.

De versterking van het Zeewezen, door aanbouw van Stoom-oorlogschepen, maakt het onderwerp van overwegingen uit.

De onderscheidene takken van het Binnenlandsch Bestuur gaan voort regelmatig te werken.

Omtrent den staat van het Onderwijs en de beoefening van Wetenschappen en Kunsten, mag bij voortduring een gunstig getuigenis gegeven worden.

Handel, Scheepvaart en verdere ondernemingen van Nijverheid, werden over het geheel met levendigheid gedreven, doch de uitkomsten waren niet allen even gunstig, ten gevolge van oorzaken, waarvan de druk mede overal elders werd gevoeld. De vermeerderde uitvoer van sommige onzer voortbrengselen, sedert korten tijd ontstaan, kan, zoo voortgaande, voor onze Landbouwers en Handelaars groote voordeelen opleveren.

De rampen, welke het misgewas van een der voornaamste voedingsmiddelen had kunnen te weeg brengen, zijn boven alle verwachting gelenigd, zoowel door het zachte jaargetijde, hetwelk de Voorzienigheid heeft geschonken, als door de maatregelen, in overleg met U Edel Mogenden genomen, en door de meest lofwaardige algemeene medewerking.

Daar de oogst van het bedoelde gewas en van enkele andere veldvruchten ook in dit jaar minder overvloedig is geweest, is de aanvankelijke bestendiging der wettelijke bepalingen tot aanmoediging van den invoer van levensmiddelen raadzaam te achten, en zal zij een der eerste onderwerpen uitmaken, waarop de aandacht van U Edel Mogenden zal ingeroepen worden.

Door herhaalde hooge waterstanden op de rivieren, mitsgaders door hooge zeevloeden en stormen, zijn in den afgeloopen winter

aanmerkelijke schaden veroorzaakt, waarin heeft moeten worden voorzien.

De verschillende maatregelen, tot herstel van 's Rijks geldmiddelen aangewend, hebben alsnu hunne volkomene uitvoering verkregen. Zij hebben aan de verwachting beantwoord, of die zelfs overtroffen.

In de tegenwoordige zitting zal de medewerking van U Edel Mogenden gevraagd worden tot vaststelling der Begrootingen en der Wet op de middelen voor het aanstaande tweejarig tijdvak; zoo mede tot verdere bevestiging van orde en vereenvoudiging in het geldelijk beheer.

De verbetering van het muntwezen heeft zeer aanmerkelijke vorderingen gemaakt, in die mate, dat het geheel herstel binnen een niet verwijderd tijdsverloop met vertrouwen mag worden te gemoet gezien. Om nogtans ons muntstelsel op hechte grondslagen te doen rusten, worden er nog wettelijke bepalingen gevorderd, welke, zoo Ik hoop, in den loop dezer zitting aan U Edel Mogenden zullen kunnen aangeboden worden.

Er zullen almede in deze zitting aan U Edel Mogenden worden ingediend ontwerpen van wet, bevattende het geheele Wetboek van Strafregt, waarbij acht geslagen is op de aanmerkingen, zoowel laatstelijk als vroeger over dit onderwerp aan de Regering medegedeeld.

Zoodra Ik zal hebben goedgekeurd de voordragten, welke Ik binnen eenigen tijd te gemoet zie, betreffende het Binnenlandsch Bestuur, mitsgaders het te geven gevolg aan art. 6 der Grondwet, zullen de daartoe betrekkelijke wets-ontwerpen bij U Edel Mogenden ter overweging gebragt worden.

Zonder dat Ik de overige wets-ontwerpen vermelde, welke Uwe Vergadering zullen kunnen bezig houden, zal het aan U Edel Mogenden reeds gebleken zijn, dat het niet aan gewigtigen arbeid zal ontbreken.

Wij allen, Edel Mogende Heeren! zullen daarbij slechts één doel voor oogen hebben: het waarachtig welzijn van het Vaderland. Om dat te bereiken zullen wij gewis onze vereenigde krachten inspannen, en wij zullen ons daarvan door niets laten aftrekken. Moge de Almagtige onze pogingen ondersteunen, en, ook door de vruchten van onze werkzaamheden, Zijnen zegen over Nederland uitstorten.

's Gravenhage, 20 October 1846.

XXX.

SIRE!

Bij de opening der tegenwoordige zitting van de Staten-Generaal, hebben de Vertegenwoordigers van het Nederlandsche Volk van Uwe Majesteit mogen vernemen, dat de betrekkingen met de andere mogendheden zich door goede verstandhouding kenmerken. Het welzijn des Vaderlands vordert, dat aan het onderhouden en bevestigen dier betrekkingen eene bijzondere zorg worde toegewijd, opdat het zijne verschillende belangen bevorderd, zijne waardigheid gehandhaafd en zijne regten geëerbiedigd moge zien.

Wij koesteren de hoop, dat in de uitkomst der onderhandelingen, met Rusland gevoerd, een waarborg gelegen zal zijn voor de belangen der zoo aanzienlijke Nederlandsche scheepvaart op dat Keizerrijk; terwijl wij in het aangaan eener overeenkomst met Frankrijk tot opheffing van scheepvaarts-regten op den Rhijn, eene doelmatige poging meenen te mogen zien, ter verkrijging eener algemeene vrijstelling van dien voornamen handels-weg.

Met genoegen hebben wij vernomen, dat de moeijelijkheden, welke onze handel met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika heeft ondervonden, door de zware regten aldaar op het voornaamste onzer koloniale voortbrengselen gelegd, op de meest wenschelijke wijze zijn opgeheven.

Ten opzigte van het onlangs met België gesloten tractaat van handel en scheepvaart, meenen wij den wensch te moeten uiten, dat hetzelve in de uitkomst moge blijken, goede vruchten voor onzen handel, onze nijverheid en voor onze overzeesche bezittingen op te leveren.

Mogt eerlang het tijdstip dáár zijn, waarop een vrijer handelsverkeer de hulp zal kunnen doen ontberen, welke tot dus verre in het sluiten van tractaten van handel en scheepvaart werd gezocht.

Wij hopen, dat de nieuwe oogst in onze koloniën de misgewassen, welke aldaar hebben plaats gehad, moge vergoeden.

Die bezittingen zijn voor ons van het hoogste belang; wij stellen er prijs op, dat niets worde verzuimd wat strekken kan, om haren inwendigen toestand te verbeteren, hare betrekkingen tot het moederland in goede verhouding te brengen, en het onschatbaar bezit derzelve voor Nederland ongeschonden te bewaren.

Het heeft ons daarom verheugd, dat, ten opzigte van het eiland Bali, de beleediging onzer vlag en de schending der tractaten niet lijdelijk zijn aangezien, maar het miskend gezag hersteld is, en tevens de belangen van scheepvaart en handel zijn verzekerd. Aan de krijgsmagt zoo te lande als ter zee, welke tot die uitkomst op eene zoo roemrijke wijze heeft medegewerkt, brengen wij gaarne onze hulde en onzen dank.

Aangenaam was het ons te vernemen, dat beide deelen der krijgs-

magt bij voortduring aanspraak mogen maken op Uwer Majesteits goedkeuring.

De versterking van ons zeewezen, als eene wenschelijke zaak blijvende beschouwen, hebben wij met genoegen vernomen, dat, ter bereiking van dat doel, de aanbouw van stoom-oorlogschepen het onderwerp van overwegingen uitmaakt. Mogen die overwegingen, met inspanning voortgezet, eerlang, in verhouding tot den toestand van 's lands geldmiddelen, eene uitbreiding onzer zeemagt naar vaste beginselen ten gevolge hebben.

Het binnenlandsch bestuur, aan welks ordelijken en regelmatigen gang voor het welzijn der ingezetenen zooveel gelegen is, heeft het lang aan een blijvend hoofd ontbroken. Uwe Majesteit heeft onlangs daarin voorzien. Wij koesteren den wensch, dat, met een' helderen blik in de wezenlijke behoeften van onzen tijd, al datgene tot stand moge worden gebragt, wat dienen kan om dezelve te bevredigen.

Met die behoeften staat de verbetering onzer staats-instellingen in het naauwste verband. Wij herhalen de meening en de gevoelens te dien opzigte vroeger geuit; ons verzekerd houdende, dat, wanneer de overtuiging der noodzakelijkheid eener herziening der grondwet bij Uwe Majesteit zal gevestigd zijn, Hoogstdezelve, met vertrouwen in de bedoelingen der Vertegenwoordigers des Volks, de vereischte voorstellen aan onze overwegingen zal onderwerpen.

Eene ernstige zorg voor de verbetering van het onderwijs op prijs stellende, blijven wij bereid, om ter bereiking van dat doel met Uwe Majesteit mede te werken, opdat nopens den staat van hetzelve, even als van de beoefening van wetenschappen en kunsten, steeds een gunstig getuigenis moge kunnen gegeven worden.

Wij wenschen, dat bij voortduring ten opzigte van handel, scheepvaart en verdere ondernemingen van nijverheid, meerdere levendigheid moge opgemerkt worden, en dat de toenemende uitvoer van sommige onzer voortbrengselen voor onzen landbouw en handel gunstige uitkomsten moge opleveren. Ter bevordering van de belangen van onzen handel en van onze nijverheid zal de herziening van de algemeene wet op de heffing van de regten van in-, uit- en doorvoer veel kunnen toebrengen. Andermaal meenen wij de verwachting te mogen doen kennen, dat spoedig een voorstel dienaangaande aan onze beöordeeling zal onderworpen worden.

Dankbaar erkennen wij, dat de rampen, welke het misgewas van een der voornaamste voedingsmiddelen had kunnen te weeg brengen, boven verwachting zijn gelenigd, en dat daartoe ook de liefdadigheid der Nederlandsche Natie in ruime mate heeft medegewerkt.

Wij zijn bereid, de bestendiging der wettelijke bepalingen tot aanmoediging van den invoer van levensmiddelen, in dadelijke en ernstige overweging te nemen.

Het was ons aangenaam te vernemen, dat de verschillende, thans tot volkomene uitvoering gebragte maatregelen tot herstel van

's Rijks geldmiddelen, aan de verwachting hebben beantwoord, of die zelfs hebben overtroffen.

Wij wenschen, dat eene gepaste spaarzaamheid, gepaard met eene doelmatige aanwending van 's lands gelden, den terugkeer van vroegere ongelegenheid mogen voorkomen. Wij zijn overtuigd, dat daartoe veel kan bijdragen het daarstellen van wettelijke voorschriften ter bevestiging van orde en vereenvoudiging in het geldelijk beheer, hoedanige door Uwe Majesteit aan ons voor de tegenwoordige zitting zijn toegezegd. Aan het onderzoek der begrootingen en der wet op de middelen voor het aanstaande tweejarig tijdvak, zullen wij de meeste oplettendheid wijden.

Met belangstelling zullen wij de wettelijke bepalingen overwegen, welke nog worden gevorderd, om ons muntstelsel op hechte grondslagen te doen rusten, opdat weldra de verbetering van het muntwezen, aan welke Nederland zulk eene groote behoefte had, moge kunnen gezegd worden tot stand te zijn gebragt.

De ontwerpen van wet, bevattende het geheele Wetboek van Strafregt, zullen door ons worden overwogen met alle die zorg, welke het aangelegen onderwerp verdient. Bij de aankondiging dier voordragten, zou het ons aangenaam zijn geweest, tevens de toezegging te hebben erlangd, dat weldra door Uwe Majesteit aan ons voorstellen zouden worden gedaan, tot eene algemeene wet op de politie en het daarstellen van eenige wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering.

Aan de overige wets-ontwerpen, die onze Vergadering zullen kunnen bezig houden, zal door ons de vereischte aandacht worden toegewijd.

Bij onzen gewigtigen arbeid zullen wij met Uwe Majesteit slechts één doel voor oogen hebben: het waarachtig welzijn van het Vaderland. Dat daartoe de tegenwoordige zitting der Staten-Generaal in ruime mate bevorderlijk zij, schenke de Allerhoogste.

's Gravenhage, 31 October 1846.

OVERZIGT.

De Nederlandsche lotgevallen sedert het uiteinde der Napoleontische opperheerschappij splitsen zich van zelve in *drie*, door den loop der gebeurtenissen duidelijk afgescheidene hoofdtijdperken, in welker derde wij thans nog leven.

Van die geschiedenis zal welligt de onpartijdige vorscher, wien noch de geur van met kwistige mildheid verspreiden wierook duizelig, noch de galm van hoofsche woordenpraal bijster maakt, den waren zin en geest nergens veiliger kunnen opdelven, dan uit de hier verzamelde gedenkstukken, waarin hij de handelende personen zelve op nieuw ziet optreden, en, oor- en ooggetuige van hunne beloften en bedrijven, de voornemens, handelingen en gevolgen leert vergelijken.

Het was voorzeker niet zonder geregte stoffe van jubelen dat in den blijden dageraad van het *eerste* tijdperk Vorst Willem van Oranje-Nassau, na negentienjarige ballingschap in zijn vaderland teruggeroepen, tot het hoogste gezag werd verheven, naar het bezit waarvan zijn vorstelijk stamhuis sints meer dan twee eeuwen zonder vrucht had gereikt, doch hetwelk hem door de leiding der gebeurtenissen en den eenstemmigen wil van het volk thans werd beschoren.

Innig en hartelijk was de band, aldus tusschen een goed en trouw Volk en den door rampspoeden beproefden Vorst

gesloten; want de Prins achtte — zijne eigene verklaring draagt daarvan geloofwaardige getuigenis — alle zijne stoutste verwachtingen verre overtroffen, en de Nederlander zag te regt in de verbreking van het hatelijk dwangjuk der Franschen, in het herstel van den lang ontbeerden vrede en in het herleven der vrije zeevaart, het hoogste toppunt van geluk.

Maar nimmer ook is een ommekeer, de bron van zoo regtmatige en zoo algemeene verblijding, in de uitkomst verder beneden de verwachting van heil en grootheid gebleven, dan dit veelbelovend verbond tusschen eenen edelen Vorst en eene bevolking, vatbaar voor de krachtigste inspanning en voor de hoogste geestdrift.

Daarom is de regering van WILLEM I eene waarschuwende leering, hoe een land, hetwelk, huldigende in naam de staatkundige beschaving der eeuw, de vormen aanneemt van het vertegenwoordigend regeringstelsel, bij volslagene onkunde en veronachtzaming van de ware constitutionele beginselen, de meest welmeenende bedoelingen kan zien verijdelen, de beste inzigten teleurstellen, en de uitstekendste eigenschappen van Vorst en Volk voor beiden onvruchtbaar worden.

Want een stelsel, welks onbekrompene toepassing berekend is, alle de zedelijke en stoffelijke krachten eener geheele natie te verhoogen, waarin de onbelemmerde uiting der gedachte zich vrijelijk over alle de belangen van den staat uitstrekt, en de worsteling zelve van strijdige meeningen, allen gelijkelijk binnen de grenzen der wet gehouden, dienstbaar worden moet aan het algemeen heil, om allerwege de stralen van kennis en licht te verspreiden, eenen edelen wedijver op te wekken, en aan de nationale ontwikkeling eene krachtig voorwaartsstrevende beweging te verzekeren, dat stelsel moet noodwendig in een zamenstel van zinlooze klanken en van begoochelende vormen, en, bij het toenemend bederf van het regeringsbeginsel, in een stelsel van vuige kuiperij ontaarden, wanneer een onbekwaam bestuur in elk dier hulpmiddelen van vooruitgang eenen hinderpaal van bewind ontwaart, en de burger,

onbewust van zijne regten, en onverschillig voor zijne pligten, het behoud der grondwettelijke waarborgen en den gang der openbare aangelegenheden geenszins als voorwerpen zijner belangstelling erkent.

Niet een helder en volledig besef dier waarheid schijnt den Vorst te hebben geleid, toen hij van den aanvang af plegtig verklaarde, aan eene waarborgende staatsregeling zoo groot gewigt te hechten, dat hij alleen op ééne voorwaarde het opgedragen gezag wilde aanvaarden, dat namelijk eene, naar Hollands behoefte en den tegenwoordigen toestand van Europa berekende Grondwet alle de burgerlijke regten, welke een inderdaad vrij Volk kenschetsen, genoegzaam zoude verzekeren (*).

Niet duister nogtans was het, welken regeringsvorm men zich daarbij voorstelde, toen men, met een oog op het magtige Brittanniën, te regt de veerkracht, welke dat land had ontwikkeld, en de wonderen, waardoor het zoo vaak de wereld had verbaasd, schier eeniglijk aan zijne staatsregeling toeschrijvende, den Volke verkondigde, dat de veerkracht van buiten ook bij ons door eene gelijke veerkracht in evenwigt zou gehouden worden (†). Het was dan ook uit Groot-Brittanniën, waar hij eene wijkplaats had gevonden, dat de Vorst herwaarts was geroepen; het was in dat land, hetwelk aan eenen zijner doorluchtigste voorgangers alreeds in de zeventiende eeuw, als eene wedervergelding van de Britsche hulp honderd jaren vroeger verstrekt tegen de Spaansche tirannij, de weldaad van de handhaving en hervorming zijner staatswet te danken had; het was in dat land, dat de erfgenaam van het thans aan Oranje opgedragen rijksgezag zijne opvoeding had ontvangen.

Met grond mogt men zulk eene staatsregeling prijzen, wier eigenschap het is, het volk, elders aan zijne eigene aangelegenheden vreemd, daaraan een bedrijvig aandeel te doen nemen. Zij heeft het gewigtig gevolg, dat over alle de belangen van

(*) Verzameling I, bl. 11.

(†) Verzameling I, bl. 3.

den staat eene vrije stem zich kan verheffen, zonder de majesteit van den troon te kwetsen. Aan alle de behoeften van den tijd is warme behartiging, en in het uiteinde de zekere zegepraal gewaarborgd. Men schrijdt steeds, en zonder gevaar van gewelddadige omkeering, voorwaarts. De volksgeest, door zulke instellingen ondersteund en gesterkt, verloochent zich ook in bijzondere ondernemingen niet, en, waar ook slapheid en flaauwhartigheid heerschen, daar heerscht kracht. Ras, als het openbaar nut roept of de nood gebiedt, veranderen met verandering van het bestuur de begrippen, zonder dat de schaduw van een gevaar de veiligheid der instellingen of de heiligheid van de kroon genake. Want nimmer kan in het bewind van 's lands zaken het belang der dynastie het nationaal belang in vijandigen tweestrijd ontmoeten, en de Koning, van wiens persoonlijke hoedanigheden het geluk van het Volk niet altoos afhangt, blijft, te midden van de woeling en wisseling der meeningen, boven het bereik van alle staatspartijen verheven, zijn troon met allen luister omstuwd, zijn schepter omringd met aller eerbied. Zijne roeping is niet, in de bijzonderheden van het bestuur af te dalen, maar, van een hooger en meer onzijdig standpunt, door de benoeming der eerste staatsdienaren te regeren, en met zijn reddend gezag alleen tusschen beide te treden, waar de gestoorde eendragt tusschen de afgevaardigden des Volks en de raadslieden der kroon, de keuze eischt tusschen de aftreding van het ministerie en de ontbinding van het parlement.

Wel mogt derhalve de voortreffelijkheid dier regering, door de wijsheid der eeuwen gevormd, den denker hooge bewondering inboezemen, terwijl de waan alleen, der onwetendheid eigen, sedert daarin holle bespiegelingen heeft willen zien, als of niet de praktische voordeelen beide voor Koning en voor Volk door de meest onloochenbare ervaring waren bewezen.

Maar die regeringsvorm, naar mate hij zelf meer voortreffelijk is, en, in den mensch de waarde zijner zelfstandigheid erkennende, op redelijke overtuiging en openbaar belang

een zedelijk gezag wil hebben gevestigd, vordert ook in de gezagvoerderen eene hoogere staatkundige ontwikkeling, dan waar de willekeur van den Vorst, door gril of gunst geleid, de belangen eener lijdelijke natie aan de onkunde van den eersten zijner dienaren ten offer kan brengen.

Te regt daarom de aristocratie van het talent genaamd, gedoogt die regeringsvorm nergens het flaauwe bewind der middelmatigheid, en een Vorst, die door de zucht tot onafgebrokene bedrijvigheid gedreven, voor zich zelven in het bestuur eenen dagelijkschen werkkring zoekt, ziet zich ongaarne daarin door de verdiensten van eenen onderdaan overschaduwd.

Willem I had nogtans van eenige der uitstekende voorregten, aan dien regeringsvorm eigen, een duister gevoel (*), en hadde een voortdurend geluk hem goede raadslieden geschonken, dan ware, onder zulk eenen Vorst, die, in weêrwil zijner misslagen, aanspraak heeft op de erkenning zijner vele uitmuntende eigenschappen, der natie een schoon lot beschoren, en veel leed bespaard.

Zelfs indien zij, die den troon omringden, naar hunne begrippen steeds met Hollandsche rondheid de taal der waarheid hadden doen hooren, zou de regering van Willem I voor altoos in de jaarboeken van het vaderland eene luisterrijke plaats hebben ingenomen; maar de Vorst, hoe ook met de hem eigene minzaamheid voor een' ieder altoos toegankelijk, was ongeduldig van tegenspraak, en zijne natuurlijke neiging tot alleenregering werd door het eigenbelang zijner omgeving en door de zwakheid der staatsmagten gevierd en begunstigd.

Willem I koesterde voor het Nederlandsche volk, dat hem en zijn stamhuis had gekozen, ware liefde, welke de prikkel was van alle zijne daden, en al is niet de blijde verwachting vervuld, in den aanvang van dit tijdperk aangekondigd, van het vaderland zijnen vroegeren rang onder de volkeren van Europa te doen hernemen, waarin het, geacht van bondge-

(*) Verzameling I, bl. 8, 10, 11, 13 14 en 43.

nooten, en bij vijanden gevreesd, de oude tijden van bloei en luister zou zien herleven (*), nogtans huldigt de onpartijdigheid gaarne menig voortreffelijk gewrocht zijner regering, en in zoo vele kanalen en werken en wegen en maatschappijen, door hem soms niet zonder aanzienlijke offers gesticht, schoonere gedenkteekenen van zijn bewind, dan het scheppend vernuft van den kunstenaar met beitel of penseel ooit kan vormen.

Het verdient opmerking, dat WILLEM, toen Souverein Vorst, in de Grondwet het hoogste vraagpunt erkennende, dat immer voor eene natie in overweging kan komen, in dit gewigtig werk het geheele Nederlandsche volk wilde hebben geraadpleegd (†). Of daartoe door hem de zekerste weg is ingeslagen, mag aan twijfeling onderhevig blijven.

Zeker is het, dat de volksgeest, onontbeerlijke voorwaarde van het constitutioneel volksleven, welke in Nederland door eene wijze staatsregeling moest zijn opgewekt en tegelijk bestuurd, zich niet doorgaans door algemeene belangstelling in den constitutionelen gang van het bestuur heeft geöpenbaard; dat de waarborgen, in de Grondwet geschreven, eene onwettige uitbreiding der koninklijke magt niet altoos hebben verhinderd; dat, hoewel de Koning zelf te regt de Grondwet als een verbond met de Natie had aangemerkt (§), de meest volstrekte monarchale leeringen omtrent de koninklijke magtsvolkomenheid, noch voor onze tijden, noch voor deze gewesten geschikt, door gedienstige zucht om te believen werden uitgedacht, verspreid en in toepassing gebragt; dat de verkiezingen der burgers, een der eerste en meest wezenlijke grondslagen van het constitutioneel staatsgebouw, doch waarvan de regeling door de ontwerpers van de Grondwet aan den Koning geheel was overgelaten, zich niet tot eene levende waarheid hebben kunnen verheffen; dat weldra besluiten voor wetten golden; dat de onafhankelijke werking der regtsmagt

(*) Verzameling I, bl. 2, 3, 5, 16 en 20.
(†) Verzameling I, bl. 8, 11.
(§) Verzameling I, bl. 29.

door conflicten werd gestuit en verlamd; dat de commissarissen des Konings, behalve hunnen zijdelingschen invloed, ook eene persoonlijke stem uitbragten in de benoeming der volksvertegenwoordigers; dat de vrijheid der Godsdiensten kwalijk werd begrepen; dat het beheer zelfs der geldmiddelen, veelal met eenen donkeren sluijer werd omhuld; dat alle de aangelegenheden der Koloniën van het Rijk, buiten het bereik der wetgeving werden geplaatst, en dat de Ministers des Konings alle verantwoordelijkheid voor daden van regering verloochenden. Zeker is het, dat de Koning alles regelde, beheerde, bestuurde, en, afdalende in alle de onderdeelen van het bewind, zich met dat bewind vereenzelvigende, niet meer de onzijdigheid konde bewaren, welke het constitutioneel koningschap bovenal vordert, om over de handelingen der ministers een onbevangen oordeel te vellen, en in de opdragt der hoogste staatsambten de ware behoeften en belangen van het Volk, die één zijn met de belangen der kroon, als eenig rigtsnoer te raadplegen.

Dit stelsel, op zich zelf gebrekkig, en niet geschapen om de natie met nieuwe veerkracht te bezielen, of tot eene grootschere bestemming op te leiden, zoude echter welligt zonder schokken, alleen door de langzame maar onwederstaanbare werking van den tijd, zich hebben verbeterd en volmaakt. De ontwerpers der Grondwet toch hadden verre van zich den trotschen waan afgeworpen, van in alles te willen voorzien; zij hadden aan de ondervinding van lateren tijd ook haar deel ter volmaking van dit werk gelaten; zij hadden dikwijls alleen de grondslagen gelegd, waarop daarna, zonder schadelijke overhaasting, maar tevens zonder onnoodig dralen, het gebouw zoude kunnen worden opgetrokken. (*)

Maar verwikkelingen, vooral uit twee omstandigheden geboren, hebben de vreedzame en regelmatige werking van den tijd gestoord en verhaast, en aan de regering van WILLEM I eene andere gedaante gegeven: de vereeniging met België en de achteruitgang der geldmiddelen.

(*) Verzameling I, bl. 32, 42.

België was met Nederland, ook als vergoeding voor den afstand aan Groot-Brittanniën van eenige der Overzeesche Bezittingen, bij besluit der verbondene mogendheden, in de nieuwe Europesche organisatie, tot één koningrijk vereenigd, en de schepter van dit nieuwe rijk aan het doorluchtig stamhuis van Oranje voor altoos opgedragen.

De hier verzamelde staatsstukken getuigen, welke hooggespannene verwachtingen van die vereeniging werden gekoesterd, welke vreugde-kreten werden aangeheven, en hoe vele schoone woorden aan de inwijding van dit huwelijk tusschen twee nabuur-volken zijn beschoren, als ware nu in waarheid eene gouden eeuw aangebroken. (*)

Maar de huishouding van den staat was meer moeijelijk te besturen geworden, en eischte eene halve eeuw van vrede en eenen schat van staatkundige kennis en beleid, indien de twee gehuwde volken, in taal, godsdienst, karakter, overleveringen, gewoonten, belangen en begrippen onderscheiden, en door meer dan ééne verouderde veete vervreemd, door eene allengsche en ongedwongene zamensmelting voor altoos zouden worden vereenigd.

De halve eeuw van vrede werd niet gegund, niet steeds werden de regelen eener behoedzame regeerkunde opgevolgd, en alvorens het koperen huwelijk nog gevierd mogt worden, bestond er alreeds tusschen de kwalijk gepaarde volken eene spanning, eene gisting, eene verwijdering, welke weinige jaren later in eene algeheele scheiding zoude uitbarsten.

Daartoe heeft, bij andere niet te miskennen oorzaken, niet weinig bijgedragen, dat de Koning alleen zich als voor alles verantwoordelijk toonde, dat de Koning alles deed en doen konde, en dat, in klaarblijkelijken strijd met het wezen van het constitutioneel koningschap, men hem niet alleen het goede te danken, maar het slechte te wijten had.

Daartoe heeft niet weinig bijgedragen, dat de ministers nimmer de verantwoordelijkheid van hun bestuur hebben

(*) Verzameling I, bl. 17, 23 25—28, 43.

aanvaard, en dat in de opdragt, de uitoefening en den voortduur hunner functiën aan geene andere overweging werd gehoor gegeven, dan 's Konings welbehagen.

Daartoe heeft niet weinig bijgedragen, dat de Staten-Generaal, niet indachtig dat een wijze en tijdige tegenstand, wanneer het regeringsbeginsel dreigt te ontaarden, den waren vriend van den Vorst betaamt, als voor Hem niet minder, dan voor het Volk heilzaam, niet altoos hunne regten tegen de aanmatigingen der ministers hebben weten te bewaren, en naauwelijks immer gewaagd, de aanspraken van dezen ook op hun vertrouwen ten toetse te brengen.

Daartoe heeft niet weinig bijgedragen, dat Willem I niet met wijze schroomvalligheid heeft onderscheiden, wat tot het gebied alleen van de zachtere zede behoort, en waartoe het magtbevel van den gebieder zich mag uitstrekken, uit het oog verliezende, dat zelfs vooroordeelen soms moeten worden geëerbiedigd, doch hetgeen den Volke dierbaar is, niet door wetten of besluiten roekeloos mag worden aangetast, zal niet aan de verordening het zedelijk gezag ontbreken, hetwelk alleen haar den eerbied der burgeren kan verzekeren.

Daartoe heeft niet weinig bijgedragen, dat de Koning, door zijne omgeving, zij het uit gebrek aan doorzigt, of uit gebrek aan kordaatheid, onkundig gelaten, noch omtrent de kracht der openbare meening, noch omtrent de zedelijke zwakheid van zijn bewind naar waarheid werd ingelicht, en in den regelmatigen gang van het gewoon beheer het kenmerk ontwaarde van de hechtheid van het staatsgebouw en van de vastheid van zijne regering.

Daartoe heeft vooral bijgedragen, dat nergens in den lande zich eene krachtige midden-partij vertoonde, welke, sterk door hare kennis en degelijkheid, door hare onafhankelijkheid en maatschappelijke stelling, door hare beginselen en bedoelingen, den evenaar vermogt te houden tusschen de overdrijvingen van het bestuur en de buitensporigheden der partijzucht; maar integendeel onverschilligheid voor burger-

deugd, vleijerij voor getrouwheid, en bekrompen eigenbelang voor vaderlandsliefde moest gelden, terwijl zelfs openbare staatsstukken den stempel droegen van onkunde of verloochening van die waarheden, zonder welke eén vertegenwoordigend regeringstelsel niets is, dan eene loutere hersenschim.

Voor altoos zal daarvan tot onvergankelijk gedenkteeken strekken, hetgeen in de koninklijke boodschap van den 11 December 1829, (*) de ministers den Koning deden zeggen omtrent het onderwerp der *zoogenaamde* ministeriële verantwoordelijkheid, «waarvan het Ons meer moeijelijk valt, den waren zin, als het eigenlijke doel, te bepalen.»

Intusschen knaagde aan de grondslagen van den staat, een ander euvel, de gesteldheid der geldmiddelen. Wel bevatte schier elke troonrede daaromtrent de meest bevredigende verzekeringen, en juichte ieder adres over de ontvangene geruststelling. (†) Een maatregel, van den aanvang af door elken onpartijdigen en kundigen beöordeelaar als verwerpelijk gelaakt, werd als eene nationale weldaad, als een wonder van finantiële wijsheid geroemd. (§) Eene instelling uitnemend berekend, om het gansche toezigt der Staten-Generaal omtrent de openbare geldmiddelen te verlammen, en, onder den naam van schuld-delging, schuld-vermeerdering te bedekken, was niet minder een onderwerp van wederkeerige gelukwenschen (**). Men was onvermoeid bezig met te beraadslagen, over behoud van het crediet, over vermindering der nationale schuld, over spaarzaamheid in de uitgaven, over verligting der lasten, over herstel van het evenwigt, over orde in de finantiën. De vruchtbare resultaten van deze eindelooze beraadslagingen toonden in een later tijdvak zich in het helderste daglicht.

(*) Verzameling I, bl. 123.

(†) Verzameling I, bl. 21, 47, 51, 56, 62, 69, 74, 79, 100, 107, 113, 114; bl. 103, 109.

(§) Verzameling I, bl. 18.

(**) Verzameling I, bl. 62, 83, 88, 94, 101, 103, 104, 126.

De straks genoemde boodschap van 11 December 1829 verkreeg, als staatkundige geloofsbelijdenis, de verpligte goedkeuring van allen, die, aan den dienst van den staat verbonden, tusschen het verlies van hunne ambtsbetrekking en de toestemmende verklaring hadden te kiezen, maar zij openbaarde tevens, als een kenmerkend verschijnsel van dit tijdvak, voor den kalmen beschouwer, de ware verhouding van het bestuur tot een groot gedeelte der bevolking. Dit staatsstuk was even weinig bestemd, de zedelijke kracht te verhoogen van dat bestuur, hetwelk op het afgetreden dwaalspoor voortholde, als het die putten konde in de zich verdringende regtsvervolgingen tegen staatkundige vergrijpen. Te vergeefs werden veroordeelingen op veroordeelingen gestapeld, en de gevangenissen bestemd voor de schrijvers van dagbladen en vlugschriften, die, niet ontmoedigd, maar verbitterd, bij den dag toenamen in sterkte van getal en in hevigheid van aanval. Te vergeefs werd het bestuur met nieuwe wetten van beteugeling gewapend. Ook in het staatkundige zijn de meest onbekwame geneesheeren doorgaans de stoutste in de aanwending van buitengewone middelen, voor welker gebruik een voorzigtige arts terugdeinst. Het gaat daarmede als met een gestel, hetwelk, trapsgewijs aan vergiften gewoon geworden, die altoos sterker en sterker eischt, zonder in het uiteinde eenige andere baat te ondervinden, dan de algeheele ondermijning en de zekere ontbinding van het ontaarde en in den grond bedorven ligchaam.

Ook hierin is de regering van WILLEM I rijk in leering voor Vorst en voor Volk, en indien staatkundige vervolgingen en straffen staatkundige kwalen konden genezen, zouden wij nog het Koningrijk der Nederlanden in jeugdige kracht en in onverminderden omvang aanschouwen.

Trojaque nunc stares, Priamique arx alta maneres.

VIRG., *Aeneid*, l. II, 56.

Het was te voorzien, dat bij den eersten Europeschen

schok het kwalijk geschraagd gebouw zoude instorten. Die schok kwam, en het Koningrijk der Nederlanden was gevallen.

Daarmede eindigt het *eerste* Tijdperk.

In de zuidelijke gewesten van het Rijk, nog kort te voren door WILLEM I, niet zonder hooge voldoening over de ontvangen blijken van trouw en gehechtheid, bezocht, namen de gebeurtenissen weldra een dreigend karakter aan. Zij eischten, zoude het onheil worden afgeweerd, en de troon niet in den eersten populairen storm ondergaan, eene hoogere mate van regeerkunst en van staatkundig beleid, dan waarvan de ministers van WILLEM I, wier grootheid alleen in geregtelijke vervolging en beteugelende wetgeving had geschitterd, tot dus verre de proeven hadden gegeven. Of konde men op de instellingen de hoop van behoud bouwen, gelijk die in Groot-Brittanniën den constitutionelen troon en de dynastie in zoo menigen orkaan hebben beveiligd? Doch hoe zouden de instellingen, welke in gewone tijden magteloos waren gebleken, in buitengewone omstandigheden redding kunnen aanbrengen?

WILLEM I zocht nogtans zijn heil in de beginselen, welke hij vroeger niet had erkend. Het ontslag van eenen minister, wiens invloed op de Regering door zijne overdrevenheid van monarchale begrippen en door zijne afkeerigheid van alle vrijzinnige denkbeelden werd geëvenaard, en wiens gunst bij den Koning alleen door zijne ongunst bij den volke, vooral in het Zuiden, werd overtroffen, werd nog als een redmiddel beproefd, om de ontvlamde volkswoede te verzoenen. Doch ook deze maatregel, in den te vergevorderden stand van zaken alreeds in zich zelven vruchteloos, bleef daarenboven, gelijk alle de overige maatregelen dier dagen, halfslagtig, omdat het bewind zijner ambtgenooten werd bestendigd, en zelfs de enkele door hem ontledigde zetel, tijdelijk door eenen plaatsbekleeder vervuld, niet door eenen opvolger van erkende vrijzinnige beginselen werd ingenomen. De Koning zocht steun bij de vertegenwoordiging, doch deze, welke vroeger niet aan de uitrekking van het monarchaal stelsel, waardoor

het Koningschap zelf was verzwakt, had weten tegenstand te bieden, was onmagtig in tijden van beroering ondersteuning te bieden.

In Junij 1830 was de gewone zitting der Staten-Generaal met de betuiging gesloten, dat de uitkomsten voor het tegenwoordige gunstig, geruststellende voor het toekomende waren, en den band, die den Vorst en het Nederlandsche volk voor altoos aan elkander verbond, nog vaster hadden gesnoerd (*). Bij 's Konings besluit van 28 Augustus 1830, werden de Staten-Generaal tegen den 13 September aanstaande tot eene buitengewone zitting te 's Gravenhage bijeengeroepen (†). Willem I, die nog tegen het uiteinde van het vorig jaar had verklaard, geen begrip te hebben van den waren zin der ministeriële verantwoordelijkheid, zoude thans aan die vergadering de vraag onderwerpen, of het heil van den staat door eene herziening der grondwet, en zelfs door eene splitsing van gewesten, welke door verbonden en grondwet vereenigd waren, konde worden bevorderd; zoude thans aan die vergadering de verklaring afleggen, dat geene opoffering voor zijn hart te zwaar zoude zijn, om de wenschen te vervullen, en het geluk te verzekeren van een volk, welks welzijn het voorwerp was geweest van zijne teederste en bestendige zorgen (§).

Intusschen ontbrak het niet aan veelsoortige pogingen van anderen aard, om den losgebarsten storm te bezweren, allen gelijkelijk ijdel bevonden. Te vergeefs hadden zich de koninklijke Prinsen naar België gespoed (**). Te vergeefs had de erfgenaam van den troon met kalmen zin en ridderlijken moed zich zonder geleide in de hoofdstad van het oproerige België begeven (††). Te vergeefs had een Antwerpsch programma

(*) Verzameling I, bl. 126.
(†) Verzameling II, bl. 1.
(§) Verzameling II, bl. 4.
(**) Verzameling II, bl. 1 en 2.
(††) Verzameling II, bl. 3.

van den 21 September 1830 de wijze, de vormen, de plegtigheden van den intogt der koninklijke krijgsbenden in Brussel geregeld. Met den meest heilloozen uitslag werd de kracht der wapenen beproefd. Het oproer was opstand geworden, de opstand tot eene omwenteling aangegroeid, welke, door de omstandigheden van den tijd begunstigd, bestemd was, over eenen Koning, een beter lot waardig, over een bewind, van alle zedelijk gezag ontbloot, en dat onkundig, onvoorbereid en ongewapend door de voorspelde gebeurtenis was overrompeld, en over magtelooze instellingen, die in den lande geen wortel hadden geschoten, de naauwelijks betwiste zegepraal te verwerven.

De buitengewone vergadering der Staten-Generaal was inmiddels te 's Hage op den 13 September 1830 plegtig geöpend (*). Schier alle de vertegenwoordigers der beroerde gewesten waren aldaar verschenen. De zitting was even kortstondig in beraadslagingen, als onvruchtbaar in uitkomst. Het antwoord der vergadering was bevestigend op de tweeledige vraag, of de ondervinding de noodzakelijkheid had aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen, en of, in dat geval, de betrekkingen, door de traktaten en door de grondwet tusschen de twee groote afdeelingen van het koningrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd. In den drang van dit tijdvak aarzelde de Regering niet, aan de beslissing van de Staten-Generaal het oordeel over het vraagstuk, alzoo gesteld, op te dragen. Nu benoemde 's Konings besluit van den 1 October 1830, waarvan elke bewoording opmerkelijk is, eene staats-commissie uit zestien leden, waaronder mannen van erkende verdienste en regtmatige populariteit, zamengesteld, om de wettelijke bepalingen te ontwerpen, ten einde in de grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdeelingen van het Koningrijk, de

(*) Verzameling II, bl. 5 en vgg.

vereischte veranderingen daar te stellen (*). Deze commissie zoude haren arbeid in den tijd tusschen de sluiting der buitengewone (2 October), en den aanvang van de gewone zitting (18 October) volbrengen. De tijdruimte was klein, maar groot de klove, tusschen de geëindigde en de nieuwe zitting. De staatkundige lotgevallen regelen zich niet altoos naar parlementaire vormen: waar eene vooruitziende staatkunde niet te hulp komt, zijn de besluiten van heden op de gesteldheid van gisteren toepasselijk.

De Prins van Oranje was, na den ongunstigen uitslag der militaire pogingen, en hangende de niet minder vruchtelooze proefnemingen der parlementaire taktiek, door zijnen Koninklijken Vader, bij wien hij de tolk was geweest van de vooronderstelde wenschen der Belgische bevolking, tijdelijk belast met het bestuur der zuidelijke gewesten. Onbekommerd om zijne persoonlijke veiligheid, rijk begaafd met de waardige en nogtans vertrouwelijke minzaamheid, welke niet minder de vorsten siert, dan de gemoederen der burgers boeit, was de Vorst, door dapperheid en krijgsgeluk vermaard, door zijne opvoeding en antecedenten niet vijandig geacht aan de meer vrijzinnige beginselen, en doorgaans hier te lande vreemd aan den gang van het bewind gehouden, bij uitnemendheid geschikt om eene verzoening te bewerken, indien niet voor alle verzoening de tijd ware verstreken geweest. In die dagen nogtans zoude welligt een besluit, als door WILLEM I tien jaren later is genomen, België voor zijne dynastie hebben bewaard, indien de Prins in denzelfden stond het nieuwe tijdperk door eene even indrukwekkende, als waarborgende keuze van namen en van handelingen hadde gekenmerkt. Hij verzekerde, bij terugkeer tot de orde, aan de Belgen eene geheele vergetelheid voor staatkundige misdrijven, bij woord-verzachting *misslagen* genoemd (†). Hij gaf de belofte, dat verbete-

(*) Verzameling II, bl. 8 en vgg.

(†) Verzameling II, bl. 13.

ringen zouden worden ingevoerd, om aan den wensch des volks en aan de behoeften van onzen tijd te voldoen. Hij zoude, om te beter het doel te bereiken, alle verlichte lieden raadplegen, en met alle nuttige raadgevingen voordeel doen. De Prins bepaalde zich niet daartoe, maar voortgestuwd door het verlangen om de toenemende eischen met toenemende inwilligingen te ontmoeten, erkende hij weldra de Belgen voor een onafhankelijk volk, gedoogde hij in de provinciën, alwaar hij het bestuur oefende, de vrije verkiezing van afgevaardigden tot het Nationaal Congres, stelde hij zich aan het hoofd der beweging, welke tot eenen nieuwen en vasten staat van zaken zoude leiden, op de nationaliteit zelve gegrondvest. (*) Ook zoo mogt het den Prins bij de Belgen niet gelukken, het edele doel te bereiken, waartoe alle zijne pogingen strekten: de bevrediging namelijk van hunne schoone gewesten. Hij vervulde eenen treurigen pligt, door zich van den Belgischen bodem te verwijderen, ten einde elders den uitslag der staatkundige beweging van België af te wachten. (†)

Na deze verwijdering en de alzoo verijdelde pogingen van den Prins van Oranje, werd, bij besluit van Z. M. van den 29 October 1830, de tijdelijke opdragt aan Zijne Koninklijke Hoogheid van het bestuur over de Zuidelijke gewesten voor vervallen gehouden, met verklaring, dat het bestuur des Konings, *overeenkomstig de Grondwet,* zich van nu voortaan zoude bepalen tot de Noordelijke provinciën en het Groot-Hertogdom Luxemburg, en zulks tot zoo lange ten aanzien der Zuidelijke provinciën, met overleg van 's Konings bondgenooten, nader zoude zijn beslist. (§)

Zoo faalden de berekeningen der staatkunde, de leiding van het bewind, de bemoeijenis der Staten-Generaal, de werking der instellingen, de kracht van het leger, de per-

(*) Verzameling II, bl. 16.
(†) Verzameling II, bl. 17.
(§) Verzameling II, bl. 18.

soonlijke tusschenkomst van den Prins van Oranje, kort daarna ook, de waarborg der verdragen en de pligt der bondgenooten; maar welke hoop ook mogt ontvallen, er was één steun, die niet ontviel: de Hollandsche Natie. Naauwelijks klonk de wapenkreet van den Koning, (*) te traag nog uitgevaardigd voor het nationaal ongeduld, of alle bijzondere belangen en bedrijven werden geschorst, en de kern van het volk stond aan de grenzen geschaard. Loochene of vergete het wie wil, de geschiedenis vertoont geene meer schitterende bladzijde, dan deze, waarin de Hollandsche natie als van zelve op nieuw verrees, groot in zedelijke kracht, groot in moed en in lijdzaamheid, groot in willen en handelen, en waarin noch de opeenstapeling van alle lasten, rampen en verliezen, noch de vereeniging der magtigste mogendheden van Europa, noch de aanranding en belemmering van den koophandel, de bronader van hare welvaart, noch de uiteenscheuring van alle hare betrekkingen, haar deed terugdeinzen of bezwijken. Welke blaam ook eene sluwe staatkunde moge treffen, die de inspanning, de overspanning der burgers misbruikte, en hoe weinig ook de verkregene uitkomsten aan de billijke eischen van den vaderlander hebben beantwoord, de bewonderenswaardige houding der natie, moet voor altoos eerbied en bewondering inboezemen, en zij ontleent van het eenige doel der wapening, eene nog hoogere waarde. Nederland heeft de wapenen niet opgevat, heeft niet have en bloed opgezet, om het gebied eener dynastie uit te breiden, niet om ijdelen roem te verwerven, niet om bloeddorstigen wrok te bevredigen, niet om eenig ander volk in zijne regten aan te randen, of te overheerschen, maar om te bewaren wat zijn is, zijne zedelijke en godsdienstige beschaving, zijne vrijheid en zelfstandigheid, zijnen handel en rijkdom, zijn grondgebied en zijne vorsten, en om alle deze voorregten door eenen eervollen vrede te verzekeren.

(*) Verzameling II, bl. 11 en 12.

Want de roep uit het Zuiden, om scheiding, was in het Noorden met gretig welgevallen opgevangen. De vijftienjarige vereeniging had in gelijke mate het offer gevergd van de Belgische begrippen en de Hollandsche belangen. Indien het bloeijend en begunstigd België, bij voorspoed, schier zonder wedergade in zijne geschiedenis, naar de verscheuring van den band reikhalsde, het kan niet bevreemden dat Holland eene vereeniging wenschte te verbreken, welke, in den altoosdurenden kamp van veelal onvereenbare belangen, gekenmerkt was door de opoffering der Hollandsche handelsvrijheid aan het Belgische beschermingsstelsel. Er waren ook die, voorziende, hoe groote en langdurige onheilen een gerekte staat van onzekerheid over het land konde brengen, en hoe zware en vruchtelooze offers van het volk zouden gevergd worden, door een ijdel trachten naar het herkrijgen van hetgeen men niet had weten te bewaren, het eenige redmiddel zagen in eene vrijwillige scheiding, welke, zonder de kansen der toekomst uit te sluiten, een einde zoude maken aan de tegenwoordige verwikkelingen, eenen strijd tusschen nationale en dynastieke belangen voorkomen, en Nederland aan zijne natuurlijke bestemming hergeven, alvorens zijne krachten en hulpmiddelen met uitputting wierden bedreigd, waardoor zich het uitzigt zoude openen, de weder ontwaakte geestdrift des volks dienstbaar te maken, ten einde aan den Nederlandschen staat, onder het onveranderd gezag van het huis van Oranje, eene mate van vrijheid, van magt en van welvaart te verzekeren, de deelneming waaraan het aldus door eene zedelijke verovering te herwinnen België, boven alles benijdenswaardig zoude keuren.

Welke echter de verschillende beweegredenen, inzigten en bedoelingen waren, naauwelijks was in België de opstand uitgebarsten, of in Nederland was de scheiding de eenparige wensch van het volk. Eene staatkunde, meer sluw dan gelukkig, en onmagtig om zich tot de ware kennis van hare

eigene belangen te verheffen, mag met het gebruik van het woord een spel hebben gedreven, waarvan zij later geene, dan de wrangste vruchten heeft ingeoogst. Maar de Nederlander wilde die scheiding, volkomen, innig, en algeheel, gelijk de verdragen de vereeniging hadden gewild. Geen bijval mogt te beurt vallen aan het denkbeeld eener splitsing van alle de Nederlandsche gewesten in twee afdeelingen, alleen door eenheid van dynastie en koningschap verbonden, doch door instellingen, wetgeving, staatshuishouding, bestuur, van elkander gescheiden. Daarin zag een elk, wiens blik niet geheel beneveld was, voor Holland in het heden alle nadeelen eener slecht afgebakende en nog slechter gewaarborgde stelling, in de toekomst alle de gevaren eener voortdurende verwikkeling. Het werd een ijdele droom geacht, het onafhankelijke België ons te willen voorstellen, als eenen ontzagwekkenden voormuur ter verdediging van Holland. Deze was schier allerwege in Nederland, de openbare meening.

De inwendige gesteldheid van Nederland was intusschen nieuw en geheel en al buiten de bestaande grondwet gelegen, welke voor dien staat van zaken geene voorzieningen behelsde of behelzen konde. Het gansche raderwerk was tot plotselingen stilstand gedoemd, indien de beweging niet anders, dan naar eene beschrevene staatswet, mogt bestuurd worden. Zoo de bekrompene uitlegging van hen, die de kracht der grondwet tot eene heerschappij der doode letter hadden beperkt, haren invloed tot een zamenstel van bloote vormen hadden vernederd, ook nu hadde gegolden, de wet ware door wetteloosheid vervangen, de staatscollegiën waren ontbonden, en geene algemeene verordening, welke aanspraak had op gehoorzaamheid, konde voortaan worden uitgevaardigd. Want de Zuidelijke gewesten, die zich met de daad hadden afgescheurd, waren niet langer in de Staten-Generaal vertegenwoordigd, welke daardoor alreeds de zamenstelling en de voltalligheid misten, als stellige voorwaarde door de beschrevene staatswet gewild.

De Staten-Generaal, die thans in 's Hage hunne zittingen hielden, waren, ook zonder vormelijke verandering der constitutie, niet langer hetzelfde staatsligchaam, dat beurtelings in eene Belgische en in eene Hollandsche stad vergaderde, dat Brussel en Antwerpen zoowel als Amsterdam en Rotterdam vertegenwoordigde, dat zonder verraad en meineed tusschen Belg en Hollander geen onderscheid konde maken. Krachtige wederlegging voorwaar van de leer, welke, alle de beginselen en begrippen van het staatsregt in den eenigen tekst der grondwet opgesloten waneude, vergeet, dat ook het staatsregt het voortdurend gewrocht is der eeuwen, hetwelk vaak door den blooten loop der gebeurtenissen en de veranderde behoeften van den tijd, zich, onafhankelijk van alle afkondiging, kan en moet ontwikkelen.

Intusschen had de Koning, alle zijne andere pogingen tot herstel verijdeld ziende, de hulp der Mogendheden ingeroepen. De tijd der beproeving was gekomen, waarin men beide zijne eigene kracht en de trouw des vriends leert kennen, en waarin het alzoo blijken konde en blijken moest, in hoe verre de voorspelling, in den aanvang der regering gedaan, in vervulling was gegaan, «dat Nederland tegelijk geacht «zoude zijn van hare bondgenooten en bij hare vijanden ge«vreesd.» Maar nu ook zoude de uitkomst de waarde der Europesche verbonden staven, waarop het geheele statenstelsel van dit werelddeel, naar men geloofde, voor altoos was gevestigd. Het schijnt, dat de twee hoven, welke zich in die dagen het meest ijverig hebben betoond, om, waar het de Nederlandsche aangelegenheden betrof, de plegtigste staatsverdragen te schenden, en tegelijk alle erkende regelen van het volkenregt te verkrachten, in den jongsten tijd, door eenen heiligen ijver zijn aangegrepen, om, waar het eene geringere afwijking gold, de staatsoorkonden van Weenen met diplomatische regtzinnigheid te verdedigen.

Ons tegenwoordig bestek gedoogt en vereischt niet, de

handelingen der conferentie van London op te teekenen. Het is voorzeker uit niemands geheugen gewischt, hoe de vertegenwoordigers der groote Mogendheden niet alleen den pligt der aangegane verwaarborging hebben verzaakt, maar, zelfs het karakter eener vreedzame bemiddeling afleggende, zich het gezag van oppermagtige beslissing en gedwongene uitvoering hebben aangematigd; hoe zij uit krachte van dat aangematigd gezag de artikelen van bevrediging gebiedend hebben voorgeschreven; hoe zij, zonder zich in het minste te bekreunen over de toestemming van den vroegeren wettigen Souverein, en zonder zijnen voorgaanden afstand, over den troon van België hebben beschikt; hoe de glorierijke veldtogt van tien dagen door den aantogt der Fransche legerbenden is gestuit; hoe eene door Nederland bezette vesting, na eene roemrijke verdediging, met Fransche wapenen is bemagtigd, en onze krijgslieden als gevangenen zijn weggevoerd, alles in vollen vrede; hoe zonder vreeze voor tegenstand, zelfs onze kusten zijn geblokkeerd, het verkeer met onze overzeesche bezittingen is gestremd, onze koopvaardijschepen zijn aangehouden, opgebragt en in beslag genomen, en hoe onze glorierijke vlag voor eene wijl van de zee is verdwenen, om plaats te maken voor die van Oldenburg of van Kniphausen; hoe de Nederlandsche diplomatie allerwege hare pogingen zag verijdeld; hoe eindelijk een aan den Koning der Nederlanden opgedwongen voorloopig traktaat, de grondslag werd van eenen langdurigen en verderfelijken *status quo*, die, na nieuwe jaren van vruchtelooze en uitputtende inspanning, terwijl men geduldig verbeidde, wat er in België, waar eene magtelooze Oranje-partij woelde, wat er in Europa, waar het niet aan brandbare stoffen ontbrak, zou gebeuren, tot geene andere uitkomst leidde, dan de eindelijke aanneming van voorwaarden, minder voordeelig en meer bezwarend, dan die lang halstarrig waren verworpen.

Gedurende deze gestadige inbreuken op de zelfstandigheid

en de regten van Nederland, welke thans zonder vrees konden worden ondernomen en straffeloos konden worden bedreven, bij de magteloosheid der marine, waaraan Nederland eertijds zijn ontzag onder de natiën, de veiligheid van zijnen koophandel, het bezit zijner volksplantingen en het behoud van zijne onafhankelijkheid verschuldigd was, bleven onze gezanten aan de hoven dier bevriende mogendheden, gelijk de hunne te 's Hage, eenmaal het middelpunt der Europesche staatkunde, en werd bij de opening van elke zitting der Staten-Generaal gewag gemaakt van de ontvangene blijken van deelneming of van het vriendschappelijke onzer buitenlandsche betrekkingen (*). Van tijd tot tijd werden ook door den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Staten-Generaal verslagen gegeven van den tragen voortgang en van de jongste gesteldheid der Londonsche onderhandelingen, verslagen, waarin naauwelijks iets belangstelling opwekt, dan de vernuftig uitgedachte en verschillendsoortige formulieren, waarin de altoos nieuwe verwachting werd uitgedrukt, dat eindelijk de kans stond geboren te worden om het uitzigt wederom geöpend te zien van eerlang tot eene eindschikking te kunnen naderen. Uitputting en teleurstelling deden allengs de nationale geestdrift in toenemende flaauwheid en afmatting verkeeren. De Natie verbeidde te vergeefs de vergelding, de erkenning of zelfs het uiteinde van hare offers en van hare inspanning. Dezelfde ministers vervolgden ten aanzien van Nederland, als tijdens de vereeniging met België, hetzelfde stelsel. Bezoldigde en verachte dagbladen predikten ultra-monarchale leeringen, nergens voorzeker vreemder dan aan den vrijen Nederlandschen bodem, waar het koningschap eene staatkundige behoefte, niet eene geschiedkundige overlevering is. Gedurende dit duister tijdperk van volharding, ontwikkelden ook de Staten-Generaal niet altoos de geestkracht en zelfstandigheid, welke het bewustzijn van

(*) Verzameling II, bl. 32, 37, 43, 48, 53, 58, 63, 68.

de nationale waardigheid en van de nationale aanspraken, het algemeen heil, het belang zelfs van den Vorst, maar bovenal het gewigt der omstandigheden, moesten hebben ingeboezemd. Hoe vaak hebben niet de afgevaardigden, onder allerlei uitvlugten en de schoonstklinkende voorwendsels, hunne uitgesprokene overtuiging, niet verloochend, maar ten offer gebragt? Te midden van de verzwaarde lasten der Natie, van de overstelpende en nog steeds met reuzenschreden aangroeijende staatsschuld, faalde, zelfs ten aanzien van de geldmiddelen, het grondwettelijk toezigt der volksvertegenwoordigers, een toezigt, noodwendig onzeker, onbeteekenend of louter hersenschimmig, zoolang de ministeriële autocratie bij magte is, het beheer der koloniën, als waren zij aan Nederland en zijne belangen vreemd, aan dat grondwettelijk toezigt naar willekeur geheel of voor een gedeelte te onttrekken. Eene nationale bankbreuk werd door de schatten van Java ter naauwer nood voorgekomen. De ministeriële behendigheid had zich onuitputtelijk betoond in vonden en in begoochelingen en in kunstmatige inwikkelingen, en de parlementaire gedienstigheid niet minder onuitputtelijk in geloof en in vertrouwen. Maar ook zóó waren de beschikbare of beschikbaar gemaakte geldmiddelen ontoereikend, en men had niet teruggedeinsd voor de verantwoordelijkheid (waarom zoude men, waar de ministeriële verantwoordelijkheid niets is, dan eene holle theorie?) om bijzondere fondsen aan te spreken, of aan de openbare schuld eenen minder bekenden zin te geven, door ten laste van den Staat geheime schulden aan te gaan, gewaarborgd door toekomstige Indische oogsten. Deze bleek, tegen het uiteinde van dit tijdvak, de gesteldheid te zijn van 's lands berooide geldmiddelen, omtrent welke schier in elke troonrede de meest bevredigende en geruststellende verzekeringen waren aangetroffen. (*)

Op den 19 April 1839 werd eindelijk het verdrag gesloten,

(*) Verzameling II, bl. 39, 44, 50, 54, 59, 64, 69.

ten gevolge waarvan er vrede en vriendschap zal zijn tusschen Z. M. den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg, en Z. M. den Koning der Belgen, en tusschen hunne respective erfgenamen, opvolgers, staten en onderdanen.

Aldus is het Koningrijk, in 1815 door de almagt van het oogenblik gesticht, als wierd daartoe niets anders gevorderd, dan een verbond op parkement, en eene gekleurde streep op de kaart van Europa, voor altoos uit de rij der Europesche staten verdwenen.

Konden, mogten en moesten de staatsinstellingen, welker onwaarde of ontoereikendheid, gedurende het gansche bestaan van het alzoo vernietigde Koningrijk, was gebleken, deszelfs val overleven? «Lang vóór de Belgische omwenteling het «Koningrijk der Nederlanden vernietigde, toonde zich de be-«hoefte van staatkundige hervorming. Het staatsverdrag vor-«derde verandering, zoodra het gebleken was, dat de Grond-«wet van 1815 geene enkele groote gedachte in het volksleven «had verwezenlijkt. Toen hare werking, tot de verwikkelingen «van even ijdele als kostbare en omslagtige vormen beperkt, «nergens gehechtheid, nergens geestdrift, nergens belangstelling «had voortgebragt, was het eene behoefte, de Grondwet te «wijzigen. Die behoefte was niet langer te miskennen, toen «een minister in de Grondwet het middel had gevonden, om «het volstrekt gezag der alleenheersching met den naam van «staatkundige vrijheid te vereenigen; toen de leer van de Ko-«ninklijke magtsvolkomenheid, de leer van de ministeriële «onverantwoordelijkheid, de leer van de ondergeschiktheid der «regterlijke magt aan het koningschap, de leer van de besluiten-«regering, de leer van de heerschappij over de godsdienst, de «leer van de heerschappij over den handel, over de gemeen-«ten, over allen en over alles, naauwelijks de schim eener «vrije staatsregeling hadden overgelaten. Dringend was die be-«hoefte, toen de Staten-Generaal, tot de rol van den *Sénat-«Conservateur* afgedaald, hunne voorregten niet wisten te

«handhaven; toen de ministers, tot werktuigen zonder wil ver«nederd, de verantwoordelijkheid van het kabinet op den troon «hebben overgebragt; toen de koloniën, van den werkkring «en het toezigt der volksvertegenwoordigers uitgesloten, als «bijzondere domeinen van de kroon werden beheerd; toen het «Amortisatie-Syndicaat, het beheer van 's lands geldmiddelen «met zijnen geheimzinnigen sluijer omhullende, den spot dreef «met de parlementaire redekaveling over het budget; toen de «gewestelijke staten zich tot *conseils de préfecture* lieten «verlagen, ondergeschikte uitvoerders van ministeriële bevel«schriften; toen zelfs de regters zich hunne wettige regtsmagt «door conflict-besluiten lieten ontrukken; toen de verkiezin«gen, door de burgers eene nietige formaliteit geacht, iets «minder waren dan een toeval, waaruit (*hoe*, wist niemand) «verkozenen voortkwamen, zonder betrekking tot hunne oor«spronkelijke kiezers; toen het bederf der vertegenwoordigende «regering allerwege, hare kracht zich nergens vertoonde. Die «behoefte was eene klaarblijkelijkheid, toen het monarchaal «beginsel, naar kracht strevende, niet *door* de Grondwet, «maar *buiten* de Grondwet, hier door willekeur, daar door «overschrijding, alle andere krachten had vernietigd, zonder «eigene krachtsvermeerdering, niet ongelijk aan de magere «koeijen van PHARAO, die alles verslonden, en mager bleven «als in den beginne; want het monarchaal beginsel in consti«tutionele staten kan alleen door wrijving kracht en bloei «verwerven. Toen nu de kortstondige schepping der politiek «van 1815 door den orkaan van 1830 was omvergeworpen, «gevoelde een ieder de behoefte aan staatkundige hervor«ming» (*).

Wij zagen, hoe de Koning in September 1830 aan de buitengewone vergadering der Staten-Generaal de vraag omtrent de noodzakelijkheid van eene herziening der Grondwet onder-

(*) De *Nederlandsche Spectator*, bl. 59, 60.

wierp, verlangende daarover de denkwijze en beschouwing van die vergadering te kennen, met die openheid en kalmte, welke het groot belang der zaak zoo bijzonder vorderde (*); hoe Hun Edel Mogenden de tweeledige vraag op eene bevestigende wijze hebben beantwoord; hoe dien ten gevolge bij 's Konings besluit van den 1 October 1830 eene staats-commissie tot dat einde is benoemd geworden. Het staatkundig doel, hetwelk de Koning zich daarbij had voorgesteld, gemist ziende, werd deze maatregel zonder eenig gevolg gelaten, en het vraagstuk der staatkundige hervorming opgeschort. Op 7 Februarij 1831 verklaarden de Staten-Generaal: «Zal de Staat aan zijne verbind-«tenissen kunnen blijven voldoen, dan moet niet alleen, ter «verkrijging en bepaling van regtmatige voorwaarden, naar buiten «alles worden aangewend; maar onze inwendige staatshuishou-«ding behoort die wijzigingen te ondergaan, welke, bij ver-«eenvoudiging, tevens groote bezuinigingen mogelijk maken, «zonder eenige der waarborgen, tot verzekering der openbare «vrijheden en 's lands welbegrepen belang vereischt, te kren-«ken. Buiten die waarborgen toch kan geene Regering duur-«zaam orde en rust bewaren. De Staten-Generaal zien de van «wege Uwe Majesteit aangekondigde voordragt van wet, daartoe «betrekkelijk, met verlangen te gemoet; zij zullen dan met «kalmte en naauwgezetheid beöordeelen, hoedanig het beginsel «der ministeriële verantwoordelijkheid en de verdere wijzi-«gingen, welke de omstandigheden mogten vorderen en de «ervaring aanraden, in onze Grondwet, overeenkomstig haren «milden geest, te maken, zouden kunnen en moeten worden «gevestigd, en op de wijze, bij die Grondwet zelve voorge-«schreven, tot stand gebragt» (†). Op den 28 October 1831 drong hetzelfde staatsligchaam op nieuw hierop aan, en verklaarde, dat het Nederlandsche volk behoefte had aan de eindelijke regeling zijner buitenlandsche betrekkingen, zoowel als

(*) Verzameling II, bl. 6.

(†) Verzameling II, bl. 23.

aan de herziening zijner staatkundige instellingen, ten gevolge der afscheiding van België (*). De Koning antwoordde, dat de regeling der binnenlandsche aangelegenheden zijne aandacht niet ontglipte, maar dat de voordragt daartoe eerst dan met vrucht zoude kunnen geschieden, wanneer de buitenlandsche zouden geregeld zijn (†). Op den 21 October 1839 eindelijk verklaarde WILLEM I, dat door het tractaat met België het tijdstip geboren was, om over te gaan tot de wijzigingen, die door de scheiding waren noodzakelijk geworden (§). Het antwoord der Staten-Generaal luidde: «Het tijdstip is nu geboren «tot de voordragt van wijzigingen in onze staatkundige instel«lingen, overeenkomstig de mededeeling, bij den aanvang van «den jare 1831 van wege Uwe Majesteit in onze vergadering «gedaan. Was die mededeeling destijds der Staten-Generaal «hoogst aangenaam, thans zien wij de voordragt dier wijzi«gingen met verlangen te gemoet» (**).

Deze betuiging van blijdschap en verlangen konde echter niet of naauwelijks grond hebben in de verwachting, dat het der kroon meening en ernst was, tot eene staatkundige hervorming, tot eenige wezenlijke verandering, herziening, versterking of verbetering der staatsinstellingen in waarheid mede te werken. Er was een onfeilbaar kenteeken van de tegengestelde bedoeling des Konings. Zoude een nieuw tijdvak aanvang nemen, en in de leiding van 's lands zaken een ander, meer vrijzinnige weg worden ingeslagen, zoude voortaan, met één woord, de heerschappij der ware beginselen van de vertegenwoordigende regering in Nederland worden gevestigd, dan eischt de overgang tot een nieuw stelsel de optreding van nieuwe mannen. Niet aan den vertegenwoordigenden regeringsvorm is uitsluitend eigen, hoewel daarin bovenal erkend, deze

(*) Verzameling II, bl. 30.

(†) Verzameling II, bl 30 en 31, aant.

(§) Verzameling II, bl. 68.

(**) Verzameling II, bl. 71.

onveranderlijke regel. Men vindt trouwens voorbeelden, overbodig en ongevallig met namen aan te duiden, van eene zoo buigzame vastheid van staatkundig geloof aan de opgevolgde meeningen en regeringen, dat dezelfde mannen met geene mindere vaardigheid de muts der Jacobijnen voor eenen zetel naast den troon hebben verwisseld, dan waarmede een bekwame tooneelspeler beurtelings, naar den eisch der kunst, de rol van *Massaniello* of de rol van *Nero* vervult, lijnregt strijdige begrippen met dezelfde lippen en met veranderde, niet verzwakte overtuiging belijdende. Maar het volk bewondert de bedrevenheid van den kunstenaar, doch onthoudt zijn vertrouwen aan den alleen in veranderlijkheid zich altoos gelijken staatsman. Er was voorwaar geenerlei vrucht te hopen van eene herziening, onder de leiding van mannen, die zich tot in het uiterste uur voor de openbare meening doof hadden getoond, en geen begrip konden hebben noch hadden van het wezen, noch van de noodzakelijkheid of de waardij van beginselen, welke zij alleen geleerd hadden, in de toepassing te verwringen, in de opkomst te stuiten, of in de ontwikkeling te knotten. Zij konden niet zonder mirakel plotseling met den wil bezield zijn, om aanzijn en waarheid te geven aan een stelsel van vooruitgang, hetwelk zij sedert jaren hadden bestreden. Zij konden niet eensklaps heil en kracht zien in het constitutioneel volksleven, hetwelk zij tot dus verre als eene heerschende ziekte hadden aangemerkt, waartegen geen ander middel nuttiger was aan te wenden, dan den lijder in zachten sluimer te storten, met nadrukkelijke waarschuwing, hem niet door de muzijk van trompetten en klaroenen te wekken. Die staatsmannen voedden of veinsden de meening, door koningen (God beter' het!) zoo ligtelijk gedeeld, dat de Vorst verliest al wat het Volk wint, hoewel de ervaring het bewijs konde leveren, dat niet al wat het Volk verliest, door den Vorst wordt gewonnen: eene meening welke, de Koningen tegenover de Volken stellende,

konde zij wortel schieten, geene andere uitkomst zoude hebben, dan tusschen den troon en de vrijheid, die het ware constitutioneel regeringsstelsel verzoent en vereenigt, eene onverzoenbare veete en eindeloozen strijd te berokkenen.

Ook was het den Koning, omringd door de mannen van de boodschap van 11 December 1829, geen ernst, nu hij noode en schoorvoetende het lang opgeschorte werk te handen nam, in de Grondwet iets te verbeteren of te hervormen. Toen hij in 1830, om der Belgen wille, en tot behoud van het rijksgezag voor zijn doorluchtig stamhuis, de grondwettelijke instellingen aan eene herziening wilde onderwerpen, was althans de meest invloedrijke en meest gehate zijner ministers voor eene poos afgetreden, en was aan eene bijzondere commissie, waarin meer dan één den volke welgevallige naam werd aangetroffen, het ontwerpen van de nieuwe bepalingen aanvertrouwd. Dit voorbeeld, uit zijne eigene regering gekozen, konde hem alreeds den weg aanwijzen, wilde hij thans niet aan den Nederlander eene in het volksleven krachtig ingrijpende hervorming onthouden.

Spoedig mogt ook geen twijfel overblijven omtrent 's Konings inzigten, en dat daarvan niets meer verwijderd was, dan uit vrije beweging in het bestuur van 's lands zaken eenige wijziging, laat staan eenige wezenlijke verandering in te voeren. Bij de koninklijke boodschap van 28 December 1839 werden aan de Staten-Generaal vijf ontwerpen van wet wegens herziening der Grondwet aangeboden. De Koning verklaarde daarbij, dat hij altijd genegen was, om volgens milde beginselen het geluk te bevorderen van het goede Volk, door de beschikking der Goddelijke Voorzienigheid aan zijne zorg toebetrouwd (*); maar

(*) Was, bij het klimmen van zijne jaren, aan het geheugen van Willem I de aanhef van zijne schoone verklaring van den 2 Maart 1814 ontvallen, waarin de Vorst [Verzameling I, bl. 8] de Nederlandsche Natie aldus aansprak: «Door uw vertrouwen, door uwe liefde, tot de Souvereiniteit geroe-

dat hij, acht gevende op *de niet zeer gelukkige gevolgen*, die in de laatste jaren eenige staatkundige proeven van dien aard bij anderen gehad hebben (*), *op de gezetheid der Nederlandsche Natie tot behoud harer instellingen*, op de verschillende meeningen, die welligt omtrent verdere wijzigingen zouden kunnen ontstaan, met de daaraan dikwijls verbondene gevolgen, en op de ondervinding, vooral in de laatste jaren, dat, volgens de bestaande Grondwet, de algemeene belangen van Nederland genoegzaam waren verzekerd, gemeend had, zijne voorstellen tot hetgeen, door de verandering van zaken, volstrekt noodzakelijk geworden was, te moeten bepalen. Hij voegde er echter bij, dat hij geneigd bleef, al datgene, wat Hem, ter bevordering van het geluk der Natie, mogt voorkomen in dit opzigt noodzakelijk te zijn, altijd tot een nader onderwerp Zijner landsvaderlijke zorg en overweging te maken (†).

Inderdaad bevatten de vijf ontwerpen niets, dan de bloote overbodige erkenning van hetgeen de eerste aller constituërende wetgevers, de te lang vergeefs weêrstreefde NOODZAKELIJKHEID, zonder buitengewone vergadering of grondwetgevende beraadslagingen, met den ijzeren wil van het noodlot, had geboden, ingevoerd en in werking gebragt; niets, dan hetgeen alreeds sedert meer dan negen jaren bestond, en geene erkenning behoefde, wilde men niet de wettigheid aanranden van al het-

---

»pen» enz.? De Voorzienigheid beschikt ongetwijfeld over de lotgevallen der Vorsten en der Volken, maar er is op de aarde geene meer heilige of meer regtmatige bron van gezag, of waarop men zich met beter regt mag beroemen, dan waaraan het Koninklijk Stamhuis in Nederland het zijne mag ontleenen.

(*) Als of niet de geschiedenis van Nederland van 1814 tot 1839, het verlies van België, het volhardingsstelsel, met *alle zijne niet zeer gelukkige gevolgen*, het overtuigend bewijs konden leveren, dat de tegengestelde beginselen alles behalve geschikt zijn, om een tijdperk van magt, bloei en volksgeluk te vestigen.

(†) Verzameling II, bl. 72, 73.

geen gedurende dat hagchelijk en voor altoos merkwaardig tijdvak was geschied.

Het ligt buiten ons bestek, en is elders in het breede met zorg en onpartijdigheid opgeteekend (*), wat er ten aanzien der mislukte herziening in 1839 en 1840 is verhandeld; hoe op aandrang van de Tweede Kamer der Staten-Generaal nog enkele nadere ontwerpen door de regering zijn aangeboden; hoe ook in de dubbele Kamer eene insgelijks mislukte poging is gedaan om aan het werk der herziening, door de regering met geenen ernst gewild, eene betere uitkomst te verzekeren; hoe eindelijk alle de voordragten in die buitengewone vergadering der Staten-Generaal zijn behandeld, bediscussiëerd, en hoe zij daar, met eene enkele uitzondering, zijn aangenomen. Zoo eindigde de buitengewone vergadering der Staten-Generaal van het Koningrijk der Nederlanden: deze was toen de afloop van het werk der herziening, waarvan de noodzakelijkheid door Koning en Staten-Generaal was verkondigd (†).

De laatste uitkomst van dit *tweede* Tijdperk was de afstand van Willem I. Hij legde den schepter van Holland neder op den 7 October 1840, tien jaren nadat hij den schepter van België aan zijne handen had zien ontvallen. Zoo eindigde hij eene regering van bijna zeven en twintig jaren, vol arbeid vaak zonder nut, vol staatszorg zonder vruchten, vol rampen vaak zelf berokkend, vol bedroevende teleurstellingen en meer bedroevende misslagen, maar waarin ook schoone bladzijden, hoe ook schaarsch, niet geheel ontbreken. Willem I liet aan zijnen opvolger geen grooter goed na, dan de getrouwheid van een volk, geneigd om zijne vorsten te beminnen, en door zijne beschaving, door zijne geaardheid en door zijne jongste ervaringen rijp geworden voor wezenlijke vrijzinnige instellingen, en, met het aanschouwelijk voorbeeld

(*) *Handelingen van de Regering en de Staten-Generaal over de herziening der Grondwet,* IV D., te 's Hage bij J. Belinfante, 1841, 1842.

(†) Verzameling II, bl. 74—77.

van zijn ongelukkig bewind, de behartiging overwaardig, de koninklijke taak, om de overal zigtbare sporen daarvan door eene regering van herstel en hervorming voor altoos uit te wisschen. Die taak was niet minder roemvol, dan de stichter te zijn van eene nieuwe dynastie. «De Hemel zelfs,» zegt de meest miskende der staatkundige schrijvers» (*), «kan «aan de menschen geene schoonere gelegenheid geven, om «glorie te verkrijgen, en de menschen kunnen geenen gun-«stigeren tijd wenschen, om ware glorie te verwerven. Het «is waar, dat, zoo men, om eenen staat wel te regelen, van «de oppermagt moest afstand doen, hij die dat niet deed, «eenige verontschuldiging zou verdienen, omdat het zeer be-«zwaarlijk is, eene zoo verhevene stelling te verlaten. Maar «hij zoude niet te ontschuldigen zijn, zoo hij, behoudens zijne «regten, eenen staat kunnende verbeteren, dat zoude verzui-«men. Eindelijk zij, aan wie de Hemel deze gelegenheid «schenkt, hebben maar twee wegen in te slaan. Zoo zij den «eenen bewandelen, leiden zij een leven, van alle ongerust-«heden en vreeze bevrijd, en bewaren na hun overlijden on-«sterfelijke eer en glorie. Integendeel slaan zij den anderen «weg in, zij vinden niet anders, dan distelen, dorens, en «oneindige moeijelijkheden, en eindelijk wordt hun dood door «eene blaam gevolgd, die nimmer eindigt.»

Groot en regtmatig was de verwachting van den opvolger van Willem I gekoesterd. Zijn Koninklijke Vader had zelf die verwachting uitgesproken, toen hij verklaarde, «dat eene vaste, «krachtige, mannelijke hand, jeugdiger leeftijd, bevrijd van «den druk van geklommene jaren, en niet weifelende door «vroegere herinneringen, voortaan tot het bestuur van het «Koningrijk, en tot bevordering van deszelfs geluk en welzijn «vereischt werden.» Willem II, door opvoeding en geaard-heid geneigd tot de vrijzinnige beginselen, kende de behoef-

(*) Machiavel, *de Republiek*, Boek I, Hoofdst. 10.

ten van onzen tijd, en had, gedurende zijn kortstondig bestuur over de Zuidelijke gewesten, de bereidvaardigheid betoond, om daaraan in ruime mate te voldoen (*). Niets ook was meer natuurlijk, dan dat de opvolger van WILLEM I weigeren zoude, het noodlottig stelsel voort te zetten, hetwelk onder zijnen doorluchtigen voorganger eerst tot den afval van België had medegewerkt, daarna de dynastie van Koning LEOPOLD in dat Rijk had helpen bevestigen. En indien ook een blik vol smartelijke herinneringen zich soms naar een aangrenzend koningrijk mogt heen rigten, over hetwelk zijn schepter bestemd was geweest, zich uit te strekken, wie zoude het den Vorst ten kwade duiden, indien de verhevene gedachte eener *zedelijke herovering* in zijn koninklijk gemoed mogt oprijzen, om, niet door het onzeker spel der wapenen, niet door de strikken eener looze staatkunde, maar door het schouwspel van de door hem gestichte vrijheid, van het door hem voltooide volksgeluk, van den door hem herstelden luister van den nabuur-staat, althans over de harten te heerschen ook van hen, die weleer bestemd waren geweest, als onderdanen zijn rijksgezag te huldigen?

Er bood zich, bij de aanvaarding van de regering, aan WILLEM II eene onwaardeerbare gelegenheid, om de feilen van het voorleden te vergoeden, om er zelfs voordeel van te trekken, om de gunst van den opvolger door de ongunst des voorgangers te verhoogen, door namelijk den volke te geven wat WILLEM I had onthouden, en het gebouw, hetwelk de bekrompenheid zijner raadslieden onvoltrokken had gelaten, op betere grondslagen te vestigen en te voltooijen. Zulk eene weldaad der nieuwe regering had de erkentelijkheid herinnerd en hernieuwd, met welke de bevolkingen oudtijds zich aan hunne gouden privilegiën, en aan hen, die ze gaven, hechtten. Twee gewigtige overwegingen nogtans konden den Koning

(*) Verzameling II, bl. 12, 16, 17.

dit besluit eene wijl doen opschorten: de wijze zijner troonsopvolging; zijne omgeving. De troon, door een vrijwillig besluit van den vader ontledigd, werd door den zoon ingenomen, zonder dat eene koninklijke lijkplegtigheid, als gewone inleiding tot het krooningsfeest, de gebruikelijke vreugdebetooning over het begin eener nieuwe regering door de gebruikelijke tranen van rouw had ontluisterd. Maar daarom juist konde een gevoel van kieschheid, dat het hart van den zoon eer aandoet, den nieuwen Koning weêrhouden van eenen stap, welke het oordeel van den opvolger over de regering van den voorganger zoo luide uitsprak, als het verlaten van het geheele stelsel van den grijzen Vorst, die meer dan een vierde eener eeuw regeerde, en het invoeren eener afdoende hervorming in de naauwelijks door hem bevestigde instellingen. Hezelfde gevoel van kieschheid mogt den Koning weêrhouden, van het gansche personeel der oude ministers eensklaps te vervangen, en zijn doorzigt niet eene herhaling van halfslagtige proefnemingen gedoogen, gelijk het altoos eene begoocheling zijn zoude, zonder een, uit talentvolle, populaire en vrijzinnige mannen zamengesteld ministerie, den weg der staatkundige hervorming te willen inslaan.

Hoe dit ook moge zijn, de zesjarige regering van Willem II splitst zich nu alreeds in twee tijdperken, waarvan het eerste *(October* 1840 *tot October* 1843) een eigenaardig karakter vertoont, gelijkelijk afgescheiden van hetgeen voorafging en van hetgeen opvolgde. Onze taak mag hier, waar het verhaal en de verhaalde handelingen zich schier aanraken en met elkander zamenvloeijen, bijkans zich bepalen tot de aanwijzing der scheidslinie tusschen twee tijdperken, welke, al ware het alleen door de nietigheid der oorzaak, die haar bepaald heeft, ligtelijk het oog van den lateren geschiedschrijver zoude ontgaan.

In dit eerste driejarig tijdperk ontbrak zonder twijfel een vast stelsel, en de aangevoerde overwegingen mogen dit verschijnsel ophelderen. De eerste schreden van eenen nieuwen Vorst, onder bijzondere omstandigheden tot den troon geroe-

pen, nu eens door den invloed zijner eigene herinneringen beheerscht, dan weder den indruk ontvangende van eene, uit ongelijkslagtige bestanddeelen zamengestelde omgeving, konden ligtelijk het kenmerk dragen van onbestemdheid en weifeling. Doch dat de Koning eenen anderen weg zoude volgen, dan zijn voorganger, scheen, in den aanvang, uit meer dan ééne daad met zekerheid af te leiden. Zoo moet een meer juist begrip van de verhevene pligten van het *constitutioneel* Koningschap aanvankelijk den nieuwen Vorst hebben bewogen tot de afschaffing der in het meer *monarchale* stelsel zoo lofwaardige gewoonte, welke den geringsten der onderdanen tot den troon van zijnen doorluchtigen voorganger altoos vrijelijk deed naderen. In dit tijdperk ook vallen zoo vele toenaderingen tot, en raadplegingen met mannen, onder eene vroegere regering om de onafhankelijkheid hunner staatkundige meeningen uitgesloten of geschuwd; in dit tijdperk, talrijke onderscheidingen en benoemingen, door eenen zelfden geest bestuurd; in dit tijdperk, de hoogste betrekkingen, aan mannen van vrijzinnige begrippen, of die zich daarvoor uitgaven, opgedragen of aangeboden.

Het was nog in dit zelfde tijdperk, het was in September 1841, dat een man van reeds gevorderden leeftijd, op den hoogsten maatschappelijken rang geplaatst, en door het bezit eener kolossale fortuin onafhankelijk, die lang de meest gewigtige en eervolle betrekkingen had vervuld, die meermalen met blijken van persoonlijk vertrouwen des Konings vereerd was, en dat vertrouwen steeds regtvaardigde, werd aangezocht, om eene ministeriële porte-feuille te aanvaarden. De constitutionele geschiedenis behoort zijne weigering aan te teekenen, met de gronden, waarop zij *zakelijk*, zoo al niet *woordelijk*, berustte (*):

«Ik heb bij mij zelven de innige overtuiging, dat de tegen-«woordige wijze van bestuur in velerlei opzigten noch aan

(*) De *Nederlandsche Spectator*, bl. 137—140.

«de behoeften, noch aan de wenschen van het beste en meest «verlichte gedeelte van 's Konings onderdanen voldoet, en dat «daarin eene voorziening, ja, eene spoedige en krachtige «voorziening NOODZAKELIJK is. Die voorziening is wenschelijk «en noodzakelijk in het belang der natie, maar niet minder «in het belang des Konings, in dat van het monarchaal prin- «cipe en van het Koninklijk praerogatief, dat een even heilig «en kostbaar *palladium* is, als de handhaving van de redelijke «regten des volks, en het aandeel, dat aan hetzelve toekomt, «in de regeling van de dierbaarste belangen van staat en volk.»

«Er ontbreekt eenheid, er ontbreekt een vast, op hechte «gronden steunend stelsel, er ontbreekt wederzijdsch vertrou- «wen. De verhouding van den Koning tot de vertegenwoor- «digers des volks, (indien men dien naam met waarheid kan «geven aan onze tegenwoordige Staten-Generaal) is niet de «verhouding, welke in eenen echt constitutionelen staat moest «plaats vinden. En eene juiste verhouding tusschen die twee «hooge staatsmagten is evenwel eene der eerste voorwaarden «en vereischten, om het zoo noodzakelijk evenwigt te behouden, «en daarvan heilzame en duurzame vruchten te plukken. De «Koning staat tegenover eene *elective* vergadering met tot «eene zekere hoogte verantwoordelijke ministers, en heeft het «regt niet, de kamer te ontbinden. Wanneer dus deze «eenmaal in een *factieus* ligchaam ontaardde, zou het Ko- «ninklijk gezag op eene deerlijke wijze belemmerd en verlamd «kunnen worden, zonder eenig wettig hulpmiddel daartegen. «Behoeft het wel betoog, dat den Koning de bevoegdheid «tot ontbinding moet verleend worden? De Koning daarentegen «heeft tot de uitvoering der wetten of van zijne bevelen «geïsoleerde ministers, maar geen ministerie, naar een vast «en eenmaal aangenomen, en goedgekeurd stelsel handelende, «daardoor vertrouwen aan de natie inboezemende, en als een «*homogeen* en verantwoordelijk ligchaam tegen over de Kamers «staande.»

«Geen ander middel bestaat er om hierin krachtig en «duurzaam te voorzien — waar geene *palliativen* of halve «maatregelen baten, — dan de grondwet te herzien, te wij-«zigen, te veranderen, voor zoo verre dit noodig is om het «gewenschte doel te verkrijgen.»

«Die herziening komt mij ook uit andere STAATKUNDIGE en «FINANTIËLE oogpunten zoo NOODZAKELIJK voor, als overeenstem-«mende met den tijd, waarin wij leven niet alleen, maar «met den meer en meer uitkomenden wensch, niet van «*revolutionairen*, — van opzettelijke bedillers van al het «oude en bestaande, of van voorstanders van het nieuwe, «alleen omdat het nieuw is, — maar van het edelste, het «beste en meest verlichte gedeelte der ingezetenen des vader-«lands, dat aan zijn' Koning en deszelfs doorluchtig stamhuis «gehecht is.»

«Het tijdstip is daar, juist het tijdstip, waarop de Ko-«ning zijn verlangen naar eene wijze, gematigde, wel over-«wogene en op de ondervinding van de ware behoeften des «lands steunende herziening der grondwet aan den dag kan «leggen, zonder dat men behoeve te vreezen, dat dit verlan-«gen als eene afgedwongene *concessie* zal kunnen worden «beschouwd. Het tijdstip is misschien niet meer ver verwij-«derd, waarop de geheel vrije wil niet meer zoo duidelijk «als thans zou blijken, en door dat tijdstip moest men niet «overvallen worden! Nu, na eene regering van bijna een «jaar, zoude eene geheel vrijwillige handeling van dien aard «voor het Koninklijk gezag, en voor den Hoogen Persoon des «Konings zelven, de heilzaamste en roemvolste gevolgen hebben, «en Hoogstdezelve teregt den naam van Weldoener zijns volks «verdienen. Het benoemen eener Commissie van zeer weinige «maar bekwame mannen, de vereischten in zich vereenigende, «de achting des Konings verdienende, en hoog in de meening «des volks aangeschreven staande, aan welke de gewigtigste «punten ter uitwerking van wege den Koning zouden kunnen

«worden opgedragen, met last om in een niet te lang en «bepaald tijdperk een ontwerp van grondwet den Koning aan «te bieden, zou daartoe de eerste belangrijke stap moeten «zijn. Eenige der voornaamste punten, die mij voor den «geest komen, zijn:

«Goede inrigting der volksvertegenwoordiging en der ver«kiezingen;

«Bevoegdheid des Konings om de Kamer te ontbinden;

«Daarstelling van een zamenhangend Ministerie;

«Doelmatige inrigting der regterlijke magt;

«Vereenvoudiging der te menigvuldige raderen des bestuurs;

«Vermijding en tegengang van *provincialismus*, uit het «oogpunt beschouwd, dat provinciën, bij de eenheid van «wetten en bestuur, niet anders moeten zijn dan territoriale «verdeelingen, ingerigt naar de behoefte der inwoners en naar «de regelen eener goede administratie;

«Daartegen *decentralisatie* en overlating van velerlei bijzon«derheden der administratie aan de provinciale en plaatselijke «besturen, onder een goed toezigt van boven, uit welk een «en ander gewigtige, hoogstwenschelijke, ja noodzakelijke «vereenvoudigingen en bezuinigingen moeten voortvloeijen, «vooral wanneer daarbij in het oog gehouden wordt de ware «toestand, waarin het Vaderland zich, ten gevolge van vroe«gere en latere gebeurtenissen, bevindt, ook voor zoo veel «wapening en defensiewezen betreft, zonder zich te laten «verblinden door hetgeen in vroegere tijden onze grootheid «uitmaakte, en thans ook welligt als een wenschelijke toestand «kan worden beschouwd, maar die daarom niet de ware is.»

In dit zelfde tijdperk valt ook de achtervolgende aftreding van eenige der oude ministers, vooral die van den Heer van Maanen. De keuze tot zijnen opvolger van eenen man van erkende verdiensten en schranderheid, die als pleitbezorger uitmuntte, en overigens tot dus verre door eenige vlugschriften en door eenige artikels in oppositie-bladen zijne

onafhankelijkheid openlijk had vertoond, was een nieuw bewijs van de vrijzinnigheid van Koning Willem II. Wij moeten hier van deze keuze daarom alleen meer uitvoerig gewag maken, omdat zij, in den aanvang schijnbaar onbeteekenend, bestemd was, na geen lang tijdsverloop, eene zeer verschillende rigting te geven aan den gang van een bestuur, hetwelk destijds nog, bij alle parlementaire beraadslagingen, wilde erkend worden, eene geheel nieuwe baan te zijn ingetreden.

De nieuwe minister beijverde zich, zijne eerste ambtelijke daad tot vertooning van vrijzinnigheid te doen strekken. Eene, door de ervaring dagelijks meer verspreide en meer versterkte overtuiging had vóórlang de nadeelen doen gevoelen van eene der talrijke *anomaliën* van het heerschende regeringsstelsel, de *individualiteit* namelijk in de ministeriële verantwoordelijkheid, welke eenen scheidsmuur optrekt tusschen alleenstaande en gelijkmagtige departementen, zonder vereenigingspunt, geloofsbelijdenis of gemeenschappelijk einddoel, het gemis derhalve van een *ministerie*, d. i. van mannen, door *collective* verantwoordelijkheid verbonden, die één stelsel vertegenwoordigen, die 's lands belangen en behoeften uit hetzelfde gezigtspunt beschouwen, en over het doel en over de middelen in de hoofdzaak geheel eenstemmig denken, waardoor, zoo vaak het beslissende vraagpunten geldt, eenheid van handeling en stelselmatige overeenstemming wordt verzekerd. Het eerste besluit, door den nieuwbenoemden staatsman, op den dag zelven zijner ambtsaanvaarding, *gecontrasigneerd*, moest schijnen luisterrijk in deze leemte te hebben voorzien (*). De opvolgende daden van den minister van Justitie beantwoordden geheel aan dezen aanhef. Geenen geringen indruk maakte de nieuwigheid van een programma, aan alle de ambtenaren van het openbaar ministerie gerigt, 's ministers inzigten en meeningen, en tegelijk zijn voornemen openlijk verkondigende, om achtervolgens de

(*) Verzameling II, bl. 94—96.

naauwelijks ingevoerde wetboeken door wetten van aanvulling en herziening te verbeteren. Ook deinsde hij niet terug voor eene poging, hoewel vruchteloos, om de regterlijke organisatie, welke niet van gebreken was vrij te pleiten, te reörganiseren, daardoor nieuwe waarborgen gevende van zijne hervormingszucht, welke binnen geene gewone grenzen zich scheen te kunnen vergenoegen. Hierop volgde dan ook, van 's mans loffelijke bedrijvigheid getuigende, eene stelreeks van ontwerpen, met verschillend geluk bearbeid, en in de staatsvergadering met wankelenden uitslag verdedigd. Doch de, door eenen zoo verschillenden geest gedreven opvolger van den Heer VAN MAANEN, ontmoette in zijne wetgevende hervormingsproeven niet zelden kleine miskenning, soms kleingeestige tegenkanting, die hij aan geene andere oorzaak kunnende wijten, aan de afkeerigheid van zijne vrijzinnige beginselen toeschreef, welke, naar hij vooronderstelde, de leden der Staten-Generaal moest bezielen.

Intusschen nam bij den dag de zorg toe, uit de finantiële beslommeringen geboren. Het was toen, nadat twee ministers van finantiën met vruchtelooze inspanning, hunne verschillende ontwerpen hadden beproefd, dat de minister van justitie, ten laatste, met het tijdelijk beheer der geldmiddelen werd belast. Het ligt geheel en al buiten ons tegenwoordig bestek, dien staatsman in dat beheer te volgen, waar wij alleen hier eenen vlugtigen blik werpen op hetgeen den gang van het bestuur, uit een constitutioneel gezigtspunt, kan doen kennen.

Het was te midden van het moeijelijke beheer der finantiën, hem toen nog tijdelijk opgedragen, dat de minister van justitie de noodzakelijkheid meende te bevroeden, de door den omvang van zijne vroegere hervormingsplannen, zoo hij dacht, verschrikte en verontruste gemoederen der Staten-Generaal, door een tegengestelde belijdenis te bevredigen en voor zich te winnen. Het inwendig gevoel eener hooge zedelijke kracht en roeping, welke zich niet door dergelijke overwegingen

van het gekozen spoor laat afbrengen, mogt eene andere handelwijs hebben voorgeschreven, maar groot was de invloed van het voorbeeld eens minder gelukkigen voorgangers, wiens finantiële ontwerpen, na, door hooggestemde gemoedelijkheid gekenmerkte beraadslagingen, door den afval van weinige stemmen waren verworpen. Die de banier van het geluk volgt, rigt altoos zijne buigzame overtuiging naar hetgeen hem de voorwaarde van welslagen schijnt te gebieden, en zijne ongestadige beginselen naar de schijnbare meening van hen, van wie het welslagen afhankelijk is.

Daaraan heeft kennelijk het staatkundig manifest (*) zijnen oorsprong te danken, waarbij de tijdelijke minister van Finantiën, aan Willem I ontleenende het denkbeeld van «*de gezetheid der Nederlandsche Natie tot behoud harer instellingen*» (†), zich van dien dag af, tot eenen verklaarden tegenstander van alle staatkundige hervorming opwierp. Weldra, door den allezins gelukkigen uitslag van zijne moedige en beleidvolle pogingen zich tot den hoogen invloed der *onontbeerlijkheid* verheffende, wist hij aan het geheele bestuur het karakter te verbinden, hetwelk het tweede tijdperk van 's Konings regering *(October* 1843 *tot heden)* onderscheidt.

Het is niet ons doel, ons hier de rol van geschiedschrijver van dit jongste en nog voortdurend tijdperk aan te matigen. Het constitutioneel archief levert de officiële oorkonden (§), welke eenmaal in de historie den heerschenden geest van het tegenwoordig bewind zullen bepalen, wanneer zij, in geene zeer verwijderde toekomst, ook de daaruit voortgesprotene uitkomsten zal kunnen vermelden. De handelingen van 's Konings ministers dragen hier gelukkig het bepaalde kenmerk van eenheid, maar tevens van verklaarde vijandigheid tegen elke staatkundige hervorming, tegen elke krachtige ontwikke-

(*) Verzameling II, bl. 105.

(†) Verzameling II, bl. 72.

(§) Verzameling II, bl. 105—164.

ling van den openbaren volksgeest, tegen al hetgeen de strekking heeft, om de staatsinstellingen in het volksleven tot eene vruchtbare en levende waarheid te verheffen. De verhandelingen der Staten-Generaal getuigen van den strijd, daaruit geboren. De rollen der hoogere en lagere regts-collegiën vermelden de talrijke vervolgingen der drukpers, tegen welke de raadslieden der kroon eenen hopeloozen kruistogt voeren, zoo zij zich beloven, onder het voorwendsel van beteugeling der door hun eigen stelsel steeds meer uitgelokte buitensporigheden, over de vrijheidsliefde, de toenemende staatkundige kennis en den ontwaakten burgerzin, immer te kunnen zegepralen.

